USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

pact building local promise.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД «КРОК ЗА КРОКОМ»

РОЗВИВАЄМО ГРОМАДЯНСЬКІ КОМПЕТЕНТНОСТІ З 1 КЛАСУ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Київ – 2018

УДК 373.3.015.091.214(072)
Р64

Авторський колектив:
Банах О. В., Боярчук О. І., Кравчук Л. В., Мирошниченко Т. І., Санковська І. М.

За загальною редакцією
Бібік Надії Михайлівни, доктора педагогічних наук, академіка Національної академії педагогічних наук України, головного наукового співробітника відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Араджионі Маргарити Анатоліївни, координатора проектів Інформаційно-дослідного центру «Інтеграція та розвиток».

Рецензенти:
Назаренко Г. А. – доктор педагогічних наук, проректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради».

Товкало М. Я. – кандидат філологічних наук, заступник директора Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Навчально-методичні матеріали для педагогів, батьків та учнів перших класів з формування громадянської компетентності були розроблені Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» у рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і здійснюється Pact в Україні. Зміст відеоматеріалів є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (протокол № 16 від 13 вересня 2018 р.)

Р64 Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / Під заг. ред. Бібік Н. М., Араджионі М. А. — К.: ФОП «Парашин К. С.», 2018. — 880 с.
ISBN 978-966-97814-0-6

Навчально-методичні матеріали для педагогів, батьків та учнів перших класів із формування громадянської компетентності є додатковими навчально-методичними матеріалами до існуючих Модельних навчальних програм (Модельних навчальних тижнів) для першого класу. Це ресурс із конструювання освітнього процесу з акцентом на формування громадянської компетентності учнів першого класу Нової української школи.

Пропоновані матеріали розроблено з метою формування в учня/учениці власної ідентичності й готовності до змін через вироблення поваги до інших, толерантного ставлення до культурного різноманіття та розбіжності суджень, набуття досвіду взаємодії й співпраці, через обмірковування прийнятих у класі, школі, місцевій громаді соціальних норм, активну участь у житті цих спільнот і усвідомлення відповідальності за свої вчинки.

Презентовані види навчальної діяльності з питань формування громадянської компетентності можуть бути орієнтиром для роботи педагогів, учнів перших класів і одночасно матеріалами, які можуть використовувати батьки для глибшого розуміння теми, надання допомоги дітям у її засвоєні, спільної роботи, обговорення, розробки проектів тощо.

УДК 373.3.015.091.214(072)

© ВФ «Крок за кроком», 2018
© Авторський колектив, 2018

ISBN 978-966-97814-0-6

ЗМІСТ

ТИЖДЕНЬ №1 10
1. Правила. Для чого вони потрібні? Створення правил взаємодії у класі (школі, на уроці) 14
2. Кросворд імен «Мої однокласники та однокласниці» 16
3. «Історія про шкільний ранець». 17
4. «Шкільне орієнтування» 18

ТИЖДЕНЬ №2 19
1. «Як ім'я «прийшло» до мене». «Хто я?» 27
2. «Ми всі різні, але маємо багато спільного. Ми всі різні, але всі рівні» 28
3. «Права і обов'язки. Правила». 29
4. Правила нашого класу. Офіційне прийняття правил 30
5. «Обов'язки». 31
6. «Ми – один клас. Ми – одна класна сім'я. Ми – спільнота» 32
7. «Я хочу і можу допомогти» або «Дбаймо один про одного» 33
8. «Відносини у спільноті» 34
9. «Людські якості допоможуть нам мати добрі відносини» 35
10. «Добрі слова будують мости до порозуміння та єдності!» 36
11. «Кімнатна рослина для моєї інтелектуальної домівки» 36
12. «Символи України та символи класу «Назва. Герб. Пісня» 37

ТИЖДЕНЬ №3 48
1. «Як знайти друга / подругу» 53
2. «В пошуках друзів / подруг» 53
3. «Зустріч» 55
4. «Українські народні казки про дружбу». 56
5. Оповідання «Справжні друзі Кирила Кожум'яки» 57
6. Класна кіностудія. Складаємо сценарій мультика «Друзі?» 58
7. Вірш «Що це значить – не дружити». 59
8. «Казка про Плямочку» 60
Підсумок. Рефлексія. 61

ТИЖДЕНЬ №4 63
1. «Розгадування ребусу» 68
2. Читання / слухання оповідання В. Сухомлинського «Соромно перед соловейком» 68
3. Перегляд мультфільму «Левчик та його друзі. Прогулянка до лісу» 69
4. Дослідження «Скільки років «живе» сміття?» 69
5. Перегляд відеоролика про роздільне збирання сміття 70
6. Вправа «Що буде, якщо..?» 70
7. Перегляд відеоролика «Дбаєш про себе – подбай про країну» 71
8. Робота в групах. Складання розповідей у малюнках «Як прикрасити довкілля». 71
9. Практична робота «Прикрасимо довкілля разом» 72

ТИЖДЕНЬ №5 74
1. Бесіда про осінь. 78
2. Робота з ілюстративним матеріалом. 78

3. Бесіда і розповідь вчителя про спалювання листя 79
4. Слухання віршів про осінні місяці 80
5. Робота з мовним матеріалом 80
6. Бесіда про представників професій вашої місцевості 80
7. Робота з ілюстративним матеріалом (професія – знаряддя праці) 81
8. Гра «Всі професії важливі?» 81
9.Гра «В гостях у кого я був / була?» 81

ТИЖДЕНЬ №6 82
1. Слухання та обговорення вірша О. Лабаги «Бачу мир» 86
2. Перегляд відео та майстер-клас «Легендарні обереги – наші!» 86
3. Перегляд та обговорення мультфільмів про Україну
«Це – наше і це – твоє» 87
4. Вправа «Міста на карті України» 88
5. Весела фізкультхвилинка «Україно, ми твоя надія!» 88
6. Вправа «Мої сусіди. Сусіди України 88
7. Вправа «Мріємо про майбутнє України» 89
8. Вправа «Як держава Україна захищає права дитини.
Конвенція ООН про права дитини» 89
9. Вправа «Громадянин / громадянка.
Яким / якою має бути громадянин / громадянка?» 90

ТИЖДЕНЬ №7 91
1. Вправа «Нове життя – старим речам» 95
2. Вправа «Уперед у майбутнє» 95
3. Вправа «Професії майбутнього» 97
4. Перегляд і обговорення мультфільму «Фіксики». Серія «Годинник» 98
5. Вправа «Моє життя» 98
6. Вправа «Головна подія тижня» 99
7. Презентація для батьків «Купіть мені…» 100
Купіть мені акваріумні рибки: 101

ТИЖДЕНЬ №8 102
1. Бесіда про позначки класу енергоспоживання 105
2. Дослідження наклейок класів енергоспоживання 105
3. Перегляд мультфільмів з теми енергозбереження 106
4. Робота з ілюстраціями 106
5. Вправа«З лампочки» 106
6. Поради з економії електроенергії в побуті 107
7. Наскільки енергоекономною буде техніка майбутнього? 108

ТИЖДЕНЬ №9 109
1. Читання та обговорення вірша Тетяни Роси «М’яч» 115
2. Гра «Ланцюжок» 115
3. Гра «Неслухняний м’ячик» 116
4. Перегляд та обговорення мультфільму «Струни» 116
5. Читання та обговорення оповідання Л. Сащенко «Я – людина» 116

6. Читання та обговорення вірша М. Петренка «Новий м’яч» 117
7. Вправа «Розв'яжи ситуацію» 117
8. Практична робота «Де потрібно гратись, щоб здоровим залишатись» 118
9. Вправа «Незакінчені речення» 118

ТИЖДЕНЬ №10 122
1. Гра «Мімічний кубик» 126
2. Гра «У нас – гості» 126
3. Вправа 127
«Уроки акторської майстерності» 127
4. Вправа «Віртуальна екскурсія по театру» 128
5. Дидактична гра «Я збираюсь до театру» 131
6. Вправа «У художній майстерні» 133
7. Вправа «Ми – актори» 134
8. Класна кіностудія «Чи легко бути актором» 135

ТИЖДЕНЬ №11 139
1. Вправа «Бути модним означає…» 143
2. Вправа «Кожна людина – неповторна!» 144
3. Презентація «Моє шкільне вбрання» 146
4. Вправа «Одяг, який ми носимо. Що означають етикетки?» 147
5. Вправа «Від рослини до тканини» 150

ТИЖДЕНЬ №12 154
1. Вправа «Від краплинки – до сніжинки» 161
2. Вправа «Досліджуємо краплинку» 161
3. Оповідання В. Сухомлинського «Подорож Краплинки» 162
4. Складання казки «Чарівні перетворення» 163
5. Гра «Підбери слова» 163
6. Вправа-дослідження «Таємниця про водицю» 164
7. Оповідання В. Сухомлинського «Камінь» 165
8. Класна кіностудія «Пригоди ведмежат» 166
9. Створення плакату «Вода – це життя» 168
10. Наш кінозал «Корисні поради. Вода» 168
11. Підсумок 169

ТИЖДЕНЬ №13 170
1. Як цікаво проводити час взимку? 175
2. Бесіда про День сніговика 175
3. Складання правил безпеки 177
4. Бесіда про значення снігу для довкілля 178
5. Малювання сніжинки 178
6. Робота з мовним матеріалом 179
7. Що відбувається з рослинами і тваринами взимку? 179
8. Бесіда про новорічну ялинку 180
9. Слухання казки «Ялина-рятівниця» 180
10. Яким птахам ми можемо допомогти взимку? 181
10. Руханка «Птахи взимку»: 182
12. Інтерактивна гра «Пташина їдальня» 182

ТИЖДЕНЬ №14 183
1. Вправа «Ми – діти планети Земля» 189
2. Вправа «Телепередача «Людина і космос» 189
3. Заняття «Простір і час» 192
4. «Ми – сузір'я» 194
5. Роздуми на тему «Чи існує життя за межами Землі» 194
6. «Стати космонавтом» 197

ТИЖДЕНЬ №15 203
1. Класна кіностудія – комікс «Передріздвяні пригоди зіроньки» 209
2. Вправа «Добрі справи у День святого Миколая» 210
3. Вправа «Виготовлення ангеликів-оберегів для захисників Вітчизни» 211
4. Вправа «Розучування колядки» 212
5. Майстер-клас «Дідух власними руками» 213
6. Комікс «Як діти прикрашали ялинку» 215
7. Підсумок 217

ТИЖДЕНЬ №16 218
1. Вправа «Слухаємо та відчуваємо музику «Українська щедрівочка» 222
2. Вправа «Милуємося картинами Різдва» 222
2. Вправа «Традиційні різдвяні страви різних країн» 224
4. Вправа «Новорічне привітання» 227

ТИЖДЕНЬ №17 229
1. Гра «Моє захоплення» 234
2. Дидактична гра «Пошуки захоплення» 234
3. Читання оповідання 236
«Хто найкращий майстер на землі» 236
4. Вправа «Зимові захоплення. Знайди 10 відмінностей» 237
4. Вправа Лабіринт «Захоплюйся, та не нашкодь собі й іншим» 238
5. Вправа «Моє захоплення – мій домашній улюбленець» 239
6. Вправа «Класна кіностудія. Комікс «Гав-гав-захоплення» 240
7. Підведення підсумку 241

ТИЖДЕНЬ №18 243
1. Вправа «Записничок мандрівника» 249
2. Вправа «Вид транспорту і хто ним керує» 249
3. Вправа «Порозуміймося» 249
4. Вправа «Словничок ввічливості» 250
5. Вправа«Три дороги» 251
6. Вправа-дослідження «Чий рюкзак?» 251
7. Вправа-гра «Записка мандрівника» 252
8. Заняття «У мандрівку цілим класом» 253

ТИЖДЕНЬ №19 259
1. Класна кіностудія «Звірята-винахідники» 264
2. Гра «Винахідники слів» 265
3. Бесіда «Як винахідники покращують наше життя» 267
4. Групова робота «Будемо винахідниками» 268

5. Обговорення оповідання «Винахідник Юрко» . . . 269
6. Гра «Лабіринт «Хто швидше отримає винагороду?». . . . 270

ТИЖДЕНЬ №20 . . . 272
1. Гра-естафета «Допоможи зайченяті». . . . 277
2. Читання оповідання «Як Чорнобурчик у футбол грав . . . 277
3. Інформаційне повідомлення «Спортсмени – Герої України» . . . 280
4. «Спортивні змагання Хрюнчика і Хрянчика» . . . 282
5. Вправа «Як стати чемпіоном» . . . 282
6. Читання та обговорення вірша «Нове життя» . . . 283
7. Підсумок . . . 284

ТИЖДЕНЬ №21 . . . 291
1. Навчальна діяльність «Соціальне опитування», «Крісло автора» . . . 298
2. Заняття «Зрозумій того, хто не бачить» . . . 299
3. «Аудіокнига» . . . 301

ТИЖДЕНЬ №22 . . . 303
1. Що ти знаєш про транспорт? . . . 306
2. Вправа «Кореспондент» . . . 306
3. Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості? . . . 307
4. Повторення правил дорожнього руху . . . 307
5. Гра «Де я був?». . . . 309
6. Старовинні засоби пересування у твоїй місцевості . . . 309
7. Як впливає траспорт на довкілля? . . . 310

ТИЖДЕНЬ №23 . . . 312
1. Перегляд відеоролика «Загадки про професії» . . . 317
2. Гра «Зрозумій мене». . . . 317
3. Обговорення на тему «Що трапиться..?» . . . 318
4. Гра «Передай інформацію» . . . 319
5. Інсценізація «Твоя робота» . . . 320
6. Практична робота «Найперша професія» . . . 321
7. Перегляд мультфільму «Маленький керівник» . . . 322
8. Рефлексія «Що я беру із собою?» . . . 322

ТИЖДЕНЬ №24 . . . 323
1. Складання власного розпорядку дня . . . 328
2. Знайди 10 відмінностей. . . . 329
3. Наскільки час важливий? . . . 329
4. Вправа «Познач відмінності» . . . 330
5. Бесіда про правила етикету . . . 330
6. Розповідь вчителя про найповільніших зі світу тварин . . . 331
7. Розповідь вчителя про правильну організацію часу . . . 332
8. Вправа «Щоденник успіху. 5 досягнень дня» . . . 332
9. Вправи на розпізнавання часу . . . 334
10. Граймо разом . . . 334

11. Завдання «Не хочу хвалитися, але можу навчити…» 335
12. Завдання «Працюємо спільно з дорослими» 335

ТИЖДЕНЬ №25 337
1. Читання твору «Бурулька» 342
2. Повторення правил безпеки щодо бурульок 343
3. Обговорення народних прикметта назв місяців 343
4. Розповідь про зустріч весни 344
5. Слухання та обговорення оповідання «Місяць весни» 345
6. Розповідь вчителя про первоцвіти 346
7. Вправа «З'єднай правильно» 346
8. Які пташки повертаються з вирію першими? 347
9. Приказки про весну 348
10. «Поміркуймо разом» 348

ТИЖДЕНЬ №26 350
1. «Обряд вшанування ближнього» 359
2. «Великодній кошичок із побажаннями» 359
3. Слухання та обговорення вірша К. Перелісної «Уклонюся!» 360
4.Заняття «Традиції та звичаї Великодня» 361
5. Заняття «Моя великодня крашанка» 362
6. Гра «Чия крашанка міцніша» 362
7. Дослід «Свіже чи несвіже» 364
8. Групова робота «Диво Єдності» 364
9. Заняття «Традиції Великодня: обнови, обдаровування» 366
10. Бесіда «Одяг моєї національності» 367

ТИЖДЕНЬ №27 371
1. «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?» 375
2. Робота з хмарою тегів 375
3. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Вітаміни» 375
4. Вправа «Сортуємо на «корисне» та «шкідливе» 375
5. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Збиті вершки» 377
6. Інтерв'ю «Як ми обираємо продукти?» 378
7. Перегляд відео «Абетка харчування». Обговорення. Упровадження в життя 378
8. Гра «Відповідальний покупець» 378
9. Граємо в ігри «Абетки харчування» 379

ТИЖДЕНЬ №28 380
1. Вправа «Квітник» 387
2. Розгадування ребусу 387
3. Перегляд та обговорення мультфільму «Бережіть природу» 387
4. Вправа «Дерево» 388
5. Читання та обговорення оповідання В. Сухомлинського «Відломлена гілка» 388
6. Слухання пісні «Я люблю у лузі квіти» 390
7. Вправа «Фотомисливець» 390
8. Вправа «Інсценізація віршів» 390
9. Робота з коміксом «Як ми доглядали рослини» 392

10. Практична робота«Пересадимо кімнатнірослини» 393
11. Перегляд мультфільму
«Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!» 395
12. Перегляд відеоролика «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси» 397
13. Вправа «Подяка». 398
14. Рефлексія. Вправа «Я – вірний друг /подруга рослин» 398

ТИЖДЕНЬ №29 402
1. Вправа «З'єднай картки «Тварина – символ країни» 405
2. Вправа «Створюємо символ нашого класу» 408
3. Гра «Хто я?» 409
4. Вправа «Я – волонтер / волонтерка!» 411

ТИЖДЕНЬ №30 414
1. Заняття «Веселка» 421
2. Вправа «Диво у дружбі». 421
3. Вправа-гра «Під кольоровим мостом». 422
4. Вправа «Веселка дружби». 423
5. Вправа «Складаємо підказку» 423
6. Досліди «Як утворюється веселка» 424
7.«7 кольорів – 3 кольори – 1 колір» 426
8.Заняття «Дивитись і бачити». 427
10. Вправа з дослідженням «Веселка – від слова весело». 429
11. Вправа «Опитувальник» 430
12. Вправа «Веселка» 431

ТИЖДЕНЬ №31 433
1. Вправа «Який колір». 439
2. Вправа «Поміняйтеся місцями ті, у кого...». 439
3. Дидактична гра «Склади слово» 439
4. Вправа «Незакінчене речення» 440
5. Читання / слухання вірша Т. Роси «Обов'язки» 442
6. Слухання вірша А. Григорука «Права й обов'язки». 443
7. Гра «Розділимо обов'язки». 443
8. Інсценізація оповідання А. Григорука
«Хочеш бути щасливим, не будь лінивим» 444
9. Читання й обговорення оповідання В. Осєєвої «Печиво». 446
10. ЛЕГО-конструювання на тему
«Моя родина. Мої права та обов'язки в родині» 448
11. Вправа «Крісло автора». 448

ТИЖДЕНЬ №32 449
1. Привітання 455
2. Вправа «Асоціації» 455
3. Слухання пісні«Моя країна – Україна». 456
4. Бесіда «Україна – багатонаціональна країна» 456
5. Читання / слухання вірша В. Верховеня «Кольорові міста» 457
6. Гра «Ми – одна сім'я» 458
7. Створення колажів «Я – українець /українка». 458
8. Рефлексія. Гра «Клубочок» 458

9. Вітання-пісня «Добрий день, матусю Україно» 459
10. Перегляд відеоролика «Де Україна?» 459
11. Бесіда «Україна – європейська країна». 459
12. Перегляд мультфільму «Сусіди України» 460
13. Читання / слухання та обговорення оповідання А. Григорука «Дивовижні імена» 462
14. Гра «Пальчики, що посварились» 463
15. Вправа «Будуємо вулицю» 463
16. Інтерактивна вправа «Крісло автора» 464
17. Вправа «Розгадування ребусів» 464
18. Перегляд мультфільму «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!» 465
19. Читання та обговорення вірша Л. Вознюк «Сорочка-оберіг» 466
20. LEGO-конструювання на тему «Візерунок для вишиванки» 467
21. Вправа «Незакінчене речення» 468

ТИЖДЕНЬ №33 469
1. Читання твору «Червень» 474
2. Розповідь учителя про «місяці тиші». 475
3. Вправа «Попрацюймо разом» 476
4. Читання вірша М. Познанської «Липень» 476
5. Вправа «Поміркуймо разом» 477
6. Робота з мовним матеріалом 477
7. Розповідь учителя про літній відпочинок 478
8. Вправа «Знайди 10 відмінностей» 478
9. «Мої літні добрі справи» 479

ТИЖДЕНЬ №34 (додатковий) 480
1. Гра «Вийдіть у коло ті, то...» 485
2. Розгадування ребусу 485
3. Перегляд відеоролика «Улюблений мультфільм». 485
4. Вправа «Дебати» 486
5. Гра-пантоміма «Відгадай мультфільм» 486
6. Вправа «Самі собі режисери» 486
7. Рефлексія «Мені найбільше сподобалось…» 487

ТЕМА ТИЖНЯ: «Я — ШКОЛЯР»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Навіщо мені ходити до школи? / Що я очікую від шкільного життя?
- Хто я? Хто мої однокласники?
- Як мені безпечно дістатися до школи й повернутися додому?
- Що покласти у шкільний ранець?

Завдання 1-го тижня:

- створити умови для цікавого й радісного навчання;
- організувати знайомство учнів з однокласниками та вчителями;
- навчати активного слухання в умовах усного спілкування;
- навчати взаємодії в парах та групах;
- допомагати дітям ідентифікувати себе як учнів та мотивувати їх до навчання.

Очікувані результати 1-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що означає бути учнем / ученицею школи;
- чому важливо вчитися;
- правила поведінки на уроці;

вмітимуть:

- звертатися до однокласників і вчителя на ім'я;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення навчальних цілей;
- поводитися на уроці згідно з правилами.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вступає у діалог, підтримує та ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що — ні). • Обґрунтовує свої вподобання. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки і почуття щодо простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня. • Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.

Природнича	• Порівнює рукотворні (штучні) об’єкти за певними властивостями. • Розпізнає об’єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
Соціальна та здоров'язбережна	• Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі.
Громадянська та історична	• Представляє довільним способом свої вподобання. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша — вигаданою. • Долучається до шкільних традицій. • Розповідає про себе та інших (на основі спостережень, текстів). • Збирає інформацію та розповідає про свою родину, однокласників. • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших. • Розрізняє громадський простір, збирає дані про школу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Правила. Для чого вони потрібні? Створення правил взаємодії у класі (школі, на уроці)**	• з увагою ***сприймає*** усні репліки вчителя та однокласників і доречно ***реагує*** на усну інформацію в діалозі; • ***висловлює*** думку про почуте (що подобається, а що – ні); • ***пояснює***, чому потрібно дотримуватися встановлених правил; • ***пояснює***, як правила та їх дотримання впливають на безпеку в довкіллі, зокрема вдома, школі; • ***виробляє*** (з однокласниками) доброчесні правила взаємодії, переконує, що вони потрібні; • ***визначає*** коло осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки.
2	**Кросворд імен «Мої однокласники та однокласниці»**	• ***ділиться*** своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого; • ***спілкується*** з батьками, вчителями, однокласниками; • ***аналізує*** свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших та які надають йому/їй неповторності.
3	**«Історія про шкільний ранець»**	• ***спостерігає*** за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, ***робить висновки*** про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ не так, як усі, неординарно; • ***підтримує*** аргументами власні думки або спростовує їх.
4	**Перегляд мультфільму «Веселий Рюкзачок»**	• ***обговорює*** зміст усного медіаповідомлення, розповідає про що в ньому йдеться; • ***висловлює*** припущення, чому люди стають друзями/ворогами; • ***визначає*** (з однокласниками) важливість спільноти класу, школи та пояснює свою думку.
5	**«Шкільне орієнтування»**	• ***представляє*** інформацію графічно (рисунки, схеми, таблиці); • ***пояснює***, що робити в ситуаціях небезпеки вдома або у школі; • ***об'єднується*** з іншими дітьми у групу для навчання та гри.

1. Правила. Для чого вони потрібні? Створення правил взаємодії у класі (школі, на уроці)

ВАРІАНТ 1.

Запропонуйте дітям пограти у будь-яку рухливу гру.

Гра «Літає – не літає».

Ведучий промовляє різні слова. Якщо він називає предмет або істоту, які літають, то гравці «літають» (піднімають і опускають руки через сторони) та промовляють звуки, що є для них характерними. Якщо ведучий називає предмет, що не літає, то гравці не піднімають руки й мовчать.

Гра «Збирання листя».

У грі на свіжому повітрі використовують опале листя, у класі – листочки, нарізані з паперу, які розкидані на підлозі. Учитель показує разом із дітьми рухи тварин і птахів, потім діти рухаються самостійно. За командою «Зібрати листя!» учні збирають листя впродовж 15-20 с. Перемагає той, хто зібрав найбільшу кількість листя. За командою «Розійтися!» діти розбігаються і за сигналом учителя якнайвище підкидають листя вгору.

Гра «Заборонений рух».

Учитель пропонує гравцям виконувати всі рухи, крім «забороненого». Він починає виконувати рухи, а учні повторюють. Хто помиляється і виконує «заборонений» рух чи не повторить за вчителем, стає на місце ведучого. Гра триває 4-6 хвилин. Гравці повинні повторювати всі рухи, крім «забороненого».

ВАРІАНТ 2.

Запропонуйте учням розгадати ребуси. Після того як вони спробують, розкажіть про правила розгадування ребусів.

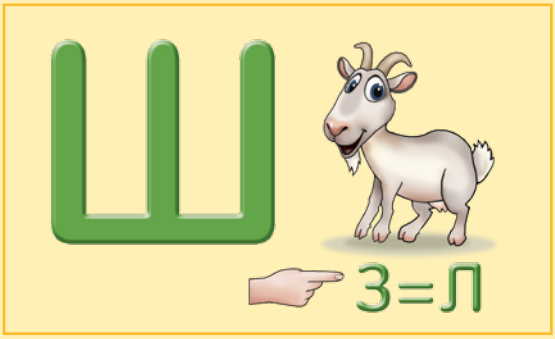

(школа)

(учень)

Обговоріть разом, що означають зашифровані слова. Складіть (усно) речення з розгадками. Також діти можуть спробувати скласти власні ребуси.

(учениця)

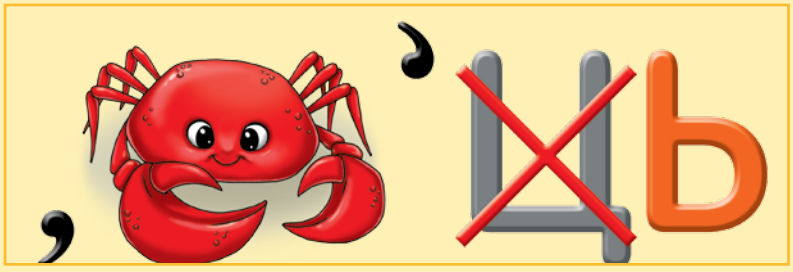

(ранець)

(правила)

Запитайте в учнів, які бувають правила та для чого вони потрібні? Обговоріть гру, в яку діти грали (якщо ви використали перший варіант). Запитайте, які правила були у грі, як би проходила гра, якщо не дотримуватися правил?

Поверніться до того, чи просто було б розгадати ребуси, якби ніхто не знав правил (якщо ви використали другий варіант)? Що було б, якби ми не дотримувались правил під час розгадування? Що буває, коли люди не дотримуються або порушують правила?

Складіть разом правила взаємодії у класі (школі, на уроці). Перше може бути запропоноване вчителем. Це може бути правило піднятої руки. Школярі можуть по черзі пропонувати правила. Запропонуйте зобразити їх у малюнках, розмістіть правила на стіні у класі.

Поясніть учням, що правила можна доповнювати та змінювати, зазначте, яким чином можна це робити, наголосіть на тому, що коли з'являється нове правило, важливо обговорити його з усіма. Проголосуйте за прийняття правил для життя у класі.

2. Кросворд імен «Мої однокласники та однокласниці»

Запропонуйте учням разом із батьками вдома скласти кросворд із імен однокласниць і однокласників, а також учительки (учителя). Наголосіть, що для опису зашифрованих слів, важливо використати позитивні характеристики значення імен або їхніх носіїв.

Приклад

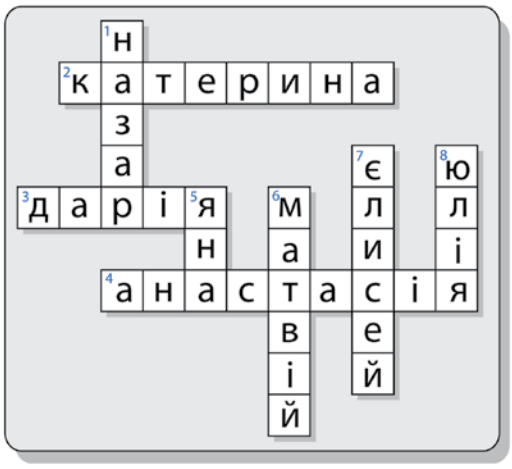

1. Товариський, веселий.
2. Чиста, справжня.
3. Море, велика річка.
4. «Переможниця», відроджена до життя.
5. «Милість божа».
6. «Дарований Господом», «божий чоловік».
7. Невичерпна енергія, тонка інтуїція.
8. Кучерява, хвиляста, пухнаста, липнева.

Надішліть у вайбер групі класу (або іншим способом) посилання на онлайн-генератор кросвордів на сайті «Розвиток дитини», який вони можуть використати для виконання завдання.

У кросворді можна залишити будь-які варіації літер імен (першу та останню, першу та середню тощо).

На ранковій зустрічі або у будь-який зручний час діти можуть презентувати свої кросворди для розгадування. Після того як учні розгадають ім'я однокласників і однокласниць, вони можуть додавати позитивні характеристики за власними спостереженнями, а також дитина може особисто назвати свою яскраву рису, характеристику, яка надає їй неповторності.

Також учні можуть порозмірковувати над тим, чи завжди відповідають дійсності різні характеристики, пропоновані гороскопами чи тлумаченнями імен, звідки вони беруться, хто їх придумує, якими рисами характеру має володіти людина тощо.

Для продовження такої роботи можна запропонувати дітям підготувати інформацію про:

- історичні постаті, пов'язані з їхнім іменем;
- країни походження імені;
- національні корені імені.

У результаті роботи учні та учениці разом із учителем (учителькою) можуть створити колаж «Калейдоскоп імен мого класу» з фотосвітлинами та повісити його у класі. Фотосвітлини можна запропонувати принести напередодні.

3. «Історія про шкільний ранець»

До шкільного ранця потрібно покласти стільки шкільних предметів, скільки є дітей у класі. Запропонуйте дітям по черзі витягнути один предмет із ранця та скласти про нього речення так, щоб воно продовжило попереднє та розвивало події. Діти можуть допомагати одне одному складати речення. Так створюється історія про предмети для шкільного життя. Історію вчитель може записати на дошці.

Перегляд мультфільму «Веселий Рюкзачок»

Запропонуйте учням переглянути мультфільм «Веселий Рюкзачок».

Короткий зміст: Веселий Рюкзачок, з однойменної казки Ольги Сологуб, був чудовим другом і щирим веселуном. Та одного разу він захотів змінити себе, як йому здавалось, у кращу сторону. Та насправді усе вийшло дуже сумно: Рюкзачок посварився з усіма товаришами, бо вважав, що ті тільки використовують його, перестав посміхатися й веселитися. Це б тривало ще довго, якби з нашим героєм не трапилась біда. А врятували його, здогадались хто? Так, вірно — справжні друзі.

Можна зупинити демонстрацію мультфільму на певному (бажано кульмінаційному, вирішальному) моменті (в цьому випадку – на 1 хвилині 39 секунді) та запропонувати дітям придумати, чим закінчилася історія.

Після декількох пропозицій фіналу можна продовжити перегляд.

Питання для обговорення:

- Чим відрізняються шкільні речі?
- Що об’єднує ці предмети?
- Що спільного може бути між історіями (складеною учнями та з мультфільму) з нашим класом?
- Для чого потрібні друзі?

Запропонуйте дітям знайти та переглянути разом із батьками мультфільм про дружбу та підготувати на наступну ранкову зустріч коротку інформацію (анонс) про нього чи малюнок, щоб порекомендувати своїм однокласникам і однокласницям.

4. «Шкільне орієнтування»

Організуйте для учнів екскурсію школою. Перед цим обговоріть правила безпеки. Покажіть їм основні шкільні об'єкти, які для них будуть важливими. Зупиніться біля кожного та запропонуйте поміркувати про їх призначення. Наприклад, кабінет директора (хто такий директор, чим він займається, з якими питаннями можна звертатися до нього, яким чином це можливо зробити). Поверніться в клас, об'єднайте дітей у групи та дайте завдання.

Завдання в групах: діти отримують надрукований перелік (або намальовані об'єкти) шкільних об'єктів і мають придумати зображення, малюнки, позначки, які могли б висіти у вашій школі:

- над вхідними дверима;
- над гардеробом;
- на кабінеті директора;
- на дверях шкільної їдальні;
- біля запасного виходу;
- біля туалетних кімнат;
- на кабінеті психолога;
- біля охоронця;
- біля медичного пункту;
- біля ігрової кімнати;
- біля учительської;
- біля бібліотеки тощо.

Групи презентують свою роботу та розказують про свої малюнки, позначки тощо.

На великому аркуші паперу створіть (намалюйте) усі разом карту (план) розміщення основних (важливих для дітей) об'єктів у школі, використовуючи придумані дітьми позначки-орієнтири. Розмістіть карту у класі так, щоб її всі бачили та мали відкритий доступ.

Упродовж наступних тижнів можна працювати з картою (планом) різними способами:

- згадувати, де знаходяться важливі шкільні об'єкти;
- позначати різними стікерами місця, де можна отримати інформацію, куди звернутися за допомогою, провести час із друзями тощо;
- позначати місця різними емоціями: гнів, радість, спокій, страх, захоплення, сум.

Запропонуйте дітям намалювати малюнки або описати усно, яким вони уявляють затишне місце у класі, як самі бачать комфортну організацію простору в класі.

Використані ресурси:

Розвиток дитини: онлайн-генератор кросвордів. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://childdevelop.com.ua/generator/letters/cross.html#CR1896C02A1

Ребуси українською: онлайн-генератор ребусів. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator

Яременко Н.В. Дозвіллєзнавство: навчальний посібник / Н.В. Яременко. – Фастів: Поліфаст, 2007. – 460 с.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МІЙ / НАШ КЛАС»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні питання:

- Як почуватися комфортно у класі?
- Як створити безпеку і затишок у класі?
- Як нам стати класною спільнотою?
- Чого ми можемо досягнути спільно?

Завдання 2-го тижня:

- сприяти творчій атмосфері та готовності учнів до навчання;
- організувати учнів до ознайомлення з приміщеннями шкільної будівлі та класним середовищем;
- навчати активного слухання в умовах усного спілкування;
- мотивувати до писемного мовлення, як особливої форми спілкування;
- навчати взаємодії в парах і групах;
- сприяти усвідомленню правил безпечної поведінки в приміщеннях школи (класна кімната, їдальня, бібліотека тощо);
- заохотити учнів до покращення класних осередків (озеленення класної кімнати, поповнення бібліотеки);
- допомагати дітям виявляти активність і відповідальність у процесі творення класної спільноти, сприяти розвитку дитячого самоврядування;
- закласти основи взаєморозуміння, співпраці, згуртування колективу дітей, батьків і вчителів.

Очікувані результати 2-го тижня:

Наприкінці тижня учні *знатимуть:*

- які приміщення є в шкільній будівлі;
- які змістові осередки є в класній кімнаті;
- права і обов'язки учнів і вчителя;
- правила безпечної поведінки в класній кімнаті;

й *умітимуть:*

- орієнтуватися в шкільній будівлі;
- озвучувати власні потреби і довільно пересуватися по класі;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення навчальних цілей;
- дотримуватися правил безпечної поведінки в приміщеннях школи (класна кімната, їдальня, бібліотека тощо).

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників: вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання. • Сприймає монологічне висловлення. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Передає інформацію у схемах із допомогою учителя. • Ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало. • Переповідає події з власного життя. • Вступає у діалог, підтримує та ініціює спілкування з поданої теми. **ЧИТАЄМО** • Добирає потрібну інформацію з графічного тексту. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (відеоролики). • Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлини, фотоколаж, листівка, мультфільм), виявляє (з допомогою вчителя) очевидні ідеї у простих медіатекстах. • Визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів. • Висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня.

Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування. • Використовує інформацію з відомих і запропонованих іншими джерел (книги, фільми тощо). • Запитує, щоб довідатися більше про природу. • Вказує на інформацію, яку не розуміє. • Фіксує здобуту інформацію/дані словами, малюнками, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв. **Я У ПРИРОДІ** • Розповідає про можливі загрози з боку рослин (отруйні частини рослин). • Вирощує рослини вдома, у школі. • Не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм. • Сортує сміття (папір, пластик, скло, метал). • Пояснює, чому і як потрібно ощадно використовувати природні ресурси – воду, тепло, електроенергію. • Роз'яснює, як бережливе ставлення до книжок, предметів побуту зберігає природу.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Пояснює, як правила та їх дотримання впливають на безпеку в довкіллі, зокрема вдома, у школі. • Демонструє, як попросити допомоги за потреби. • Розпізнає вияви неповаги та приниження. • Уникає виявів неповаги та приниження у власній поведінці. **ЗДОРОВ'Я** • Дотримується правил щодо догляду за своїм тілом, одягом, особистими речами. • Визначає осіб, до яких може звертатися при поганому самопочутті. • Визначає дії, які його/її ображають. • Підтримує та приймає інших. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Пояснює правила моральної поведінки вдома, у школі.

		• Пояснює, як бути прикладом здорової поведінки для інших. • Пояснює, чому належні для збереження здоров'я умови сприяють навчанню. **ДОБРОБУТ** • Пояснює правила ощадного використання природних ресурсів, наприклад збирання та утилізації сміття. • Дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими в різних життєвих ситуаціях. • Пояснює, чому важливо поважати чужу власність. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди.
	Громадянська та історична	**Я ЛЮДИНА** • Дізнається і розповідає про своє ім'я та звідки воно взялось. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Пояснює, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують. • Встановлює, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди. • Висловлює припущення, чому люди стають товаришами, однодумцями, друзями/опонентами. • Пояснює, які почуття пов'язують його/її з близькими людьми. • Описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї, класі.

- Дотримується встановлених в освоєному просторі правил.
- Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.
- Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини і передає в різних формах цю інформацію.
- Розпитує старших людей про минуле.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Пояснює, чому природа важлива для людини.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДА

- Розповідає про свої права й обов'язки як учасника/учасниці шкільної та місцевої громад, пояснює важливість цих прав і обов'язків.
- Виробляє (з однокласниками) доброчесні правила взаємодії, переконує, що вони потрібні.
- Дотримується домовленостей.
- З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти.

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Представляє загальні відомості про Україну.
- Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
- Розповідає про державний прапор України, її герб.
- Співає державний гімн України.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Як ім'я «прийшло» до мене», «Хто я?»**	• З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників: вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання. • Сприймає монологічне висловлення – розповідь однокласників. • Вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на тему свого імені та однокласників. • Ставить питання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Переповідає події з власного життя. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Формулює питання до батьків, інших родичів про історію свого імені та передає у різних формах цю інформацію. • Розпитує старших людей про минуле.
2	**Вправа «Ми всі різні, але маємо багато спільного. Ми всі різні, але всі рівні»**	• З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників: вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання, й доречно реагує на усну інформацію у діалозі. • Сприймає монологічне висловлення – казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя. • Вступає в діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми правил, обов'язків, прав людини та дитини. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Висловлює думку про почуте.
3	**Вправа «Права й обов'язки. Правила»**	• Передає інформацію в таблицях, схемах із допомогою вчителя/вчительки. • Ставить питання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Переповідає події з власного життя. • Добирає потрібну інформацію із графічного тексту. • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (відеоролики). • Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлини, фотоколаж, листівка, мультфільм).

4	**Вправа: «Правила нашого класу. Офіційне прийняття правил»**	• Визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів. • Висловлює власні думки і почуття з приводу простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо). • Вказує на інформацію, яку не розуміє. • Не смітить і сортує сміття (папір, пластик, скло, метал).
5	**Вправа «Обов'язки»**	• Пояснює, чому і як потрібно ощадно використовувати природні ресурси – воду, тепло, електроенергію. • Пояснює, як бережливе ставлення до книжок, предметів побуту зберігає природу.
6	**Вправа «Ми – один клас. Ми – одна класна сім'я. Ми – спільнота»**	• Пояснює, як правила та їх дотримання впливають на безпеку в довкіллі, зокрема вдома, у школі. • Демонструє, як попросити допомоги за потреби. • Розпізнає вияви неповаги та приниження. • Уникає виявів неповаги та приниження у власній поведінці. • Дотримується правил щодо догляду за особистими речами. • Визначає осіб, до яких може звертатися при поганому самопочутті. • Визначає дії, які його/її ображають. • Підтримує та приймає інших.
7	**Вправа «Я хочу і можу допомогти» або «Дбаймо один про одного»**	• Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Пояснює, чому належні для збереження здоров'я умови сприяють навчанню. • Пояснює та дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях. • Пояснює, чому важливо поважати чужу власність. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри, виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди.
8	**Заняття «Відносини у спільноті»**	• Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у школі, парку, на дитячому майданчику тощо) правил. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил. • Розповідає та обмірковує про свої права й обов'язки як учасника/учасниці шкільної та місцевої громад, пояснює важливість цих прав і обов'язків. • Виробляє (з однокласниками) доброчесні правила взаємодії, переконує, що вони потрібні. • Дотримується домовленостей.

9	**Бесіда в колі «Людські якості допоможуть нам мати добрі відносини»**	• Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Встановлює, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди. • Висловлює припущення, чому люди стають товаришами, однодумцями, друзями/опонентами, супротивниками, ворогами. • Описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї, класі.
10	**Вправа «Добрі слова будують мости до порозуміння та єдності!»**	• З'ясовує, що він / вона може робити для однокласників, шкільної спільноти; робить відповідні пропозиції на зборах класу. • Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Пояснює, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують. • Встановлює, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди. • Висловлює припущення, чому люди стають товаришами, однодумцями/опонентами, друзями, супротивниками, ворогами.
11	**Навчальна діяльність «Кімнатна рослина для моєї інтелектуальної домівки»**	• Вирощує рослини вдома, у школі. • Розповідає про можливі загрози з боку рослин (отруйні частини рослин). • Фіксує здобуту інформацію/дані словами, малюнками, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування. • Запитує, щоб довідатися більше про природу.
12	**«Символи України та класу «Назва. Герб. Пісня»**	• Представляє загальні відомості про Україну. • Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них. • Розповідає про державний прапор України, її герб. • Співає державний гімн України.

1. «Як ім'я «прийшло» до мене». «Хто я?»

Вправа «Як ім'я «прийшло» до мене» (попередньо діти обговорюють із батьками, як ім'я «прийшло» до нього / неї; можна, щоб по декілька дітей розповідали щодня).

Слово вчителя: Ім'я має велике значення у житті кожного, воно супроводжує нас, мов вірний друг.

«Крісло автора»: розповідають свої історії:

- Як ім'я прийшло до тебе, хто вибрав для тебе ім'я, що воно означає.
- Як тобі подобається, коли тебе називають (Анастасія – Настуня, Яромир – Ярчик)?

Вправа «Хто я?» (попередньо діти з батьками обговорюють, хто вони у суспільстві, також батьки повідомляють дітям свій соціальний статус).

Матеріали: великий аркуш паперу з намальованими контурами хлопчика та дівчинки, маркери.

Слово вчителя: Після свого народження людина впродовж життя набуває різноманітних статусів. Коли з'являється дитина – вона стає частиною сім'ї, родини, а для країни – громадянином, для Землі – землянином. Якщо дитина пішла у дитячий садок – вона стала дошколяриком, а якщо ви прийшли до школи – то… Якого ви статусу набули?

Школярі, учні, однокласники…

Учитель великими друкованими літерами записує на папері навколо контурів дітей пропозиції-висловлення учнів: хлопчик / дівчинка, дитина, людина, житель Землі, громадянин, українець, європеєць, сестра / брат, онук, племінник, учень, однокласник, школяр, сусід, комусь знайомий тощо.

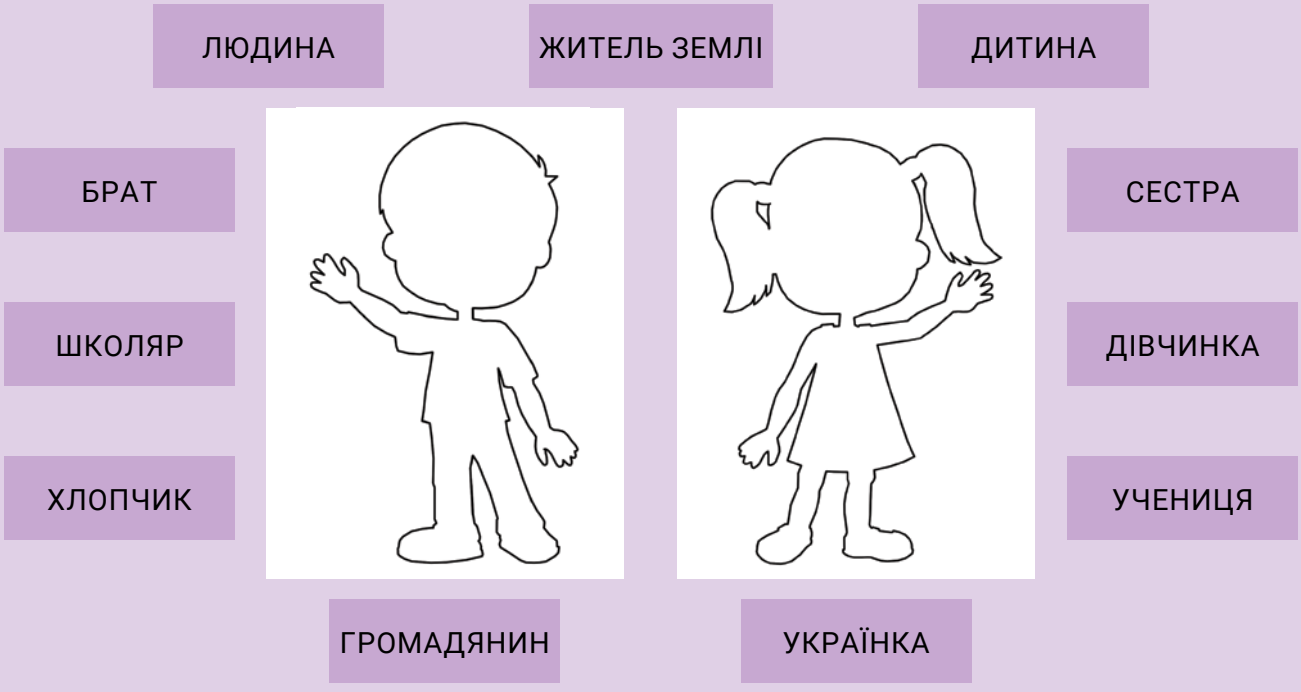

2. «Ми всі різні, але маємо багато спільного. Ми всі різні, але всі рівні»

Вправа «Ми всі різні, але маємо багато спільного. Ми всі різні, але всі рівні» (на ранковій зустрічі).

Матеріали: підготувати (презентацію) фотографії чи малюнки учнів (вирізки з журналів), людей своєї місцевості й усього світу, на яких зображено дітей різних національностей, з різними особливостями (етнічні відмінності тощо), якомога різноманітнішу їжу, клімат, статуру людського тіла чи способи життя.

Бесіда в колі: чи ми всі однакові; чим ми відрізняємось один від одного; а що у нас спільного; як би виглядав світ, якби ми були всі однакові; як розуміти «ми всі рівні»?

Після бесіди показати презентацію з малюнками та світлинами.

3. «Права і обов'язки. Правила»

Вправа «Права та обов'язки. Правила» (можна «розтягнути» на декілька днів; можна на ранкових зустрічах).

Матеріали: плакат «Права дитини».

Слово вчителя: Приміщення класу – це наша інтелектуальна домівка. Звичайно, дім стає схожим на тих, хто у ньому живе. Глянувши на клас, можна дати характеристику господарям – учням. Ви тут проводите велику частину свого життя. І тому те, в яких умовах навчаєтеся, проводите дозвілля, дуже впливає на успішність у навчанні, настрій і самопочуття. У красивому, затишному, комфортному класі краще працюється та відпочивається. А для цього ми повинні знати, які маємо тут права, обов'язки, правила. Так як і кожна держава має усталені закони. Школа – це маленька держава, а наш клас та інші – громади, в яких теж важливо домовитися про правила спільного життя.

Подивіться на плакат «Права дитини» і знайдіть малюнок, на якому намальовано як діти навчаються. Так зобразили право на освіту. Але водночас це і є обов'язком кожного з нас – вчитися. А які права ви ще можете назвати?

Учні називають права, про які чули, розглядають плакат «Права дитини», вчитель зачитує написи під малюнками. Пояснює/обговорює малюнки та написи, а також наголошує, що поруч з правами завжди є обов'язки та відповідальність.

Учитель зачитує:

Кожна людина має однакові права!

Незалежно від того, жінка це чи чоловік, навіть якщо при цьому:

- розмовляє не твоєю мовою;
- має не твій колір шкіри
- не так думає, як ти;
- сповідує іншу релігію;
- є багатшою чи біднішою, ніж ти;
- походить з іншої країни.

У будь-якому разі кожен має на Землі такі самі права, як ти.

Декларація прав людини очима дітей, стаття 2.

4. Правила нашого класу. Офіційне прийняття правил

Правила, які складали діти на першому тижні навчання, вчитель (розбірливо – великими друкованими літерами) виписує на великий аркуш.

За потреби учитель, узгодивши з учнями, може правила переформулювати. Наприклад, «не битися», «не копатися», «не кривлятися», «не обзиватися» – на «жити дружно та мирно» тощо. Ось, наприклад, кілька пропозицій:

- поважати один одного
- поважай себе – поважай інших
- допомагати один одному
- бути ввічливим
- берегти речі свої, однокласників і шкільні
- запитувати про те, чого не знаєш
- дотримуватись чистоти
- приходити вчасно тощо.

Зразок правил класу, м. Львів, школа Святої Софії, кл. керівник Надія Дацко: *«Правила класу ми затверджували, імітуючи роботу у Верховній Раді: працювали в комітетах (групах), тоді мали перше і друге читання, вносили правки. А в кінці ухвалювали підписами».*

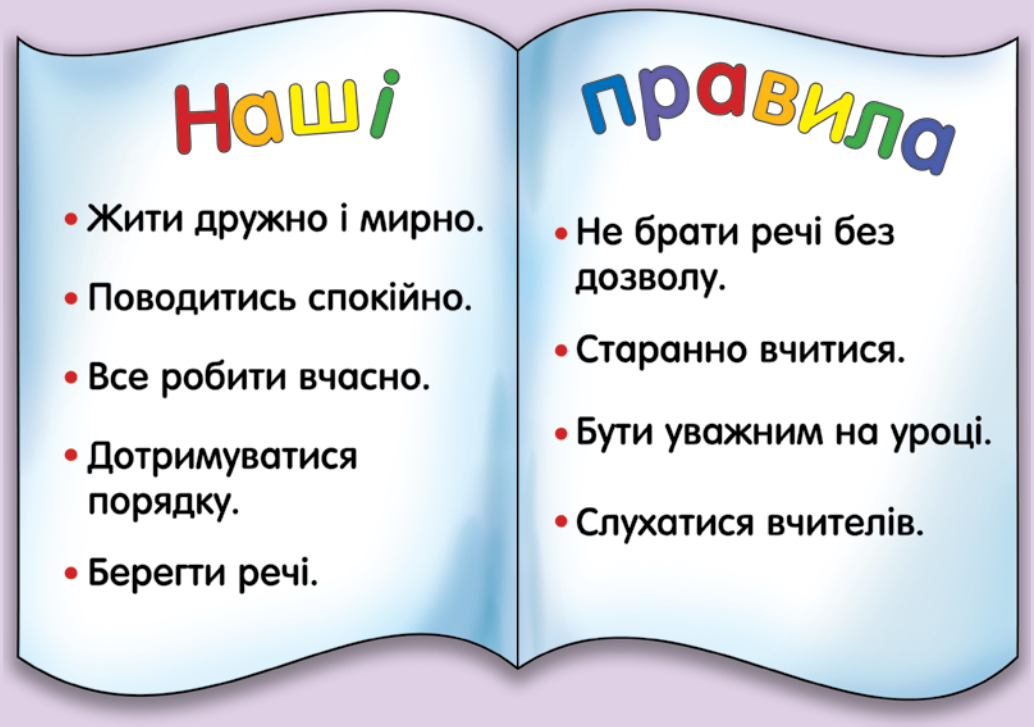

Коли правила записані в остаточному варіанті, треба їх прийняти: можна голосуванням, а потім ще й «завізувати». Наприклад, щоб кожен вмочив пальчик (долоньку) у фарбу та поставив відбиток на «документ» – на знак «прийнято» тощо.

Рекомендація: Обговорити, де ще мають бути правила (в їдальні, в комп'ютерному класі тощо).

5. «Обов'язки»

Обговорення:

– Хто вдома має обов'язки? Назвіть які.

– Для чого нам зобов'язання?

Слово вчителя:

- існує тісний взаємозв'язок: чистий клас – чиста школа – чисте місто – чиста Україна – чиста Земля;
- різні тваринки прибирають свої домівки.
- Переважна більшість птахів ніколи в житті не випорожнюються у свої гнізда, а випорожнення пташенят старанно виносять із гнізда. У багатьох видів навіть маленькі сліпі пташенята піднімають свої хвостики вгору і «вистрілюють» свої екскременти із гнізда. Охайність пташенят – запорука їхнього здоров'я.
- Шпаки, коли повертаються весною в свої оселі, «дезінфікують» свої колишні шпаківні, бо там з'явилися бактерії, хвороботворні грибки та паразити. Вони збирають молоді пагони рослин та несуть їх до гнізда. Учені дослідили, що вони використовують дев'ять видів рослин.

Після перегляду відеоролика як лебідь прибирає засмічену людьми водойму – свою домівку, обговоріть:

- Як ви гадаєте, де знаходиться лебідь?
- Звідки взялось все це сміття?
- Чому лебідь витягує сміття з води?
- Що ми можемо зробити, щоб наша Земля була чистою?
- Від кого залежить чи наш клас буде чистим?

Учитель повідомляє дітям про обов'язки, яких потрібно дотримуватись і виконувати у класі.

Приклад:

- помічник дня – в основному допомагає у проведенні ранкової зустрічі;
- статист (той, хто на ранковій зустрічі рахує присутніх і повідомляє помічнику дня);
- фотограф дня (фотокореспондент);
- посильний, посередник;
- чергові по осередках: прибирання (наприклад у книжковій шафі), поливання квітів, годування рибок, папуг тощо; перевірка годівнички (почистити, насипати корму), що надворі; викидання сміття, дотримуючись принципу сортування тощо.

Рекомендація:

Діти дуже люблять грати різні ролі, коли їм довіряють виконувати завдання, тому вчитель може вигадувати в процесі нові ролі та доручення.

Фото сортування сміття. Обласна бібліотека для дітей, м. Львів

6. «Ми – один клас. Ми – одна класна сім'я. Ми – спільнота»

Вправа «Ми – один клас. Ми – одна класна сім'я. Ми – спільнота» проводиться на ранковій зустрічі.

Попереднє завдання: разом із дорослими вдома опрацьовують (читають, обговорюють, переказують) притчу «Згода будує, незгода руйнує».

Матеріали: написи на дошці ранкової зустрічі «Ми – один клас», «Ми – одна класна сім'я», «Ми – спільнота»; «Зібратися разом – це початок, триматися разом – це прогрес, працювати разом – це успіх» Г. Форд.

Слово вчителя:

– У нашому класі __ учнів. І кожен із нас не схожий на іншого, неповторний, особливий. Кожна дитина – це найцінніший скарб для нашого класу.

Учитель озвучує відомий вислів Г. Форда та запитує учнів, як вони розуміють його.

«Крісло автора»: діти розказують притчу «Згода будує, незгода руйнує»

Притча «Згода будує, незгода руйнує»

Посварилися якось ноги, руки, рот і очі.

– Не будемо тягати вас усіх, ходімо самі! – кажуть ноги.

– Не будемо працювати на вас, працюйте самі на себе! – кажуть руки.

– А я ж дурний, чи що, щоб годувати вас усіх? – кричить рот. – Не буду жувати їжі, щоб шлунок був повний.

– Коли так, то дивіться самі, а ми вам більше не сторожі! – обізвались очі.

Отакий бунт підняли й усі інші частини людського тіла та й не хотіли працювати. Що ж із того вийшло? Як ноги не хотіли ходити, руки працювати, рот їсти, очі дивитися – усе тіло почало слабнути й сохнути. Тоді всі зрозуміли, що нерозумно сваритися, а треба один одному допомагати. Вони взялися разом до праці та знову подужчали та поздоровіли. Тому правду кажуть старі люди: згода дім будує, незгода руйнує.

із книги «Хто боїться зайця»: упорядник О. А. Волосевич. – Львів: Аверс, 2008 р.

Підведення підсумків: Чи можна провести таке порівняння, що клас – це теж певний цілісний організм?

Рекомендація: можна виготовити дерево (або букет тощо) класу, де на листочках розмістити фото дітей.

7. «Я хочу і можу допомогти» або «Дбаймо один про одного»

Матеріали: білий / кольоровий папір, ножиці, напис вислову Матері Терези «Найважливіші ліки – це ніжна любов і турбота».

Слово вчителя: Я пропоную переглянути відеоролик про історію одного класу.

Обговорення:

- де відбувається подія?
- хто головний герой відеоролика?
- чому учень вийшов із класу?
- чи у класі є дружні відносини?
- які якості учнів вплинули на вирішення становища?
- підійміть руки, хто теж допомагає іншим;
- плесніть у долоні ті, хто готовий допомогти однокласнику, коли буде у цьому потреба.

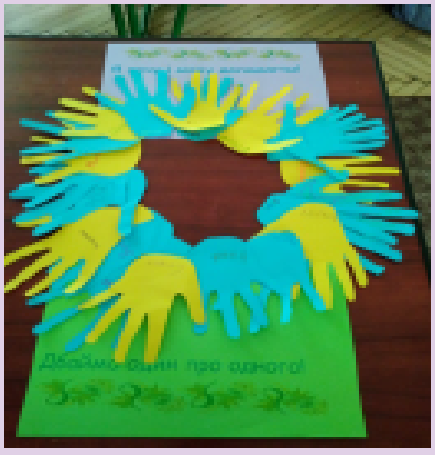

Учитель пропонує:

- створити «коло допомоги». Діти стають у коло і, подаючи праву руку сусідові справа, говорять: «Я хочу / готовий допомагати тобі»;
- вирізати з паперу відбитки своєї долоньки та написати великими друкованими буквами своє ім'я. Кожен свою рученьку розміщує поміж іншими у «віночок».
- Такий віночок розмістити на стіні та написати гасло: «Ми готові допомагати один одному».

Учитель озвучує відомий вислів Матері Терези.

Учитель Воробець Галина: «Ми ще по колу передали «Помічну іскру» (Я тобі допоможу вивчити вірш, я тобі допоможу розв'язати задачу, я тобі допоможу нести санчата» тощо)».

Фото НВК «Один, два, три», 3 клас, кл. кер. Воробець Галина, м. Львів

Рекомендації:

Запитати дітей, чи знають вони історії:

- коли тварини допомагають людям;
- коли тварини допомагають один одному;
- коли люди допомагають тваринам.

А також переглянути медіапродукти:

- відеоролик як собака допомагає собаці;
- відеоролик як собаці допомагає дельфін.

8. «Відносини у спільноті»

Під час заняття «Відносини у спільноті» розкриваються поняття: «добрі стосунки», «толерантність», «приязнь», «дружба».

Вправа: Діти, заходячи зранку до класу, заповнюють опитування «Я хочу знайти друга серед хлопчиків/дівчаток класу» (діаграма у вигляді кіл Венна). Ставлять крапку у тій частині діаграми, залежно від бажання серед кого хочуть знайти друга.

Матеріали: аркуш з діаграмою кіл Вена (може висіти на стіні, дверях чи знаходитись на столі, бажано, при вході в клас).

На ранковій зустрічі:

- Хто вже має друга у класі – плесніть у долоні.
- Хто хоче знайти друга серед однокласників – підійміть руки вгору.
- Хто є або намагається бути добрим другом – погладьте себе по голові.

Використовуючи опитник кола Венна, обговорити, підвести підрахунки та порівняння скільки дітей:

- хочуть знайти друзів серед хлопчиків/дівчаток;
- хочуть знайти друга-хлопчика і друга-дівчинку?

Чи є хтось, хто був не готовий сьогодні відповісти на це опитування?

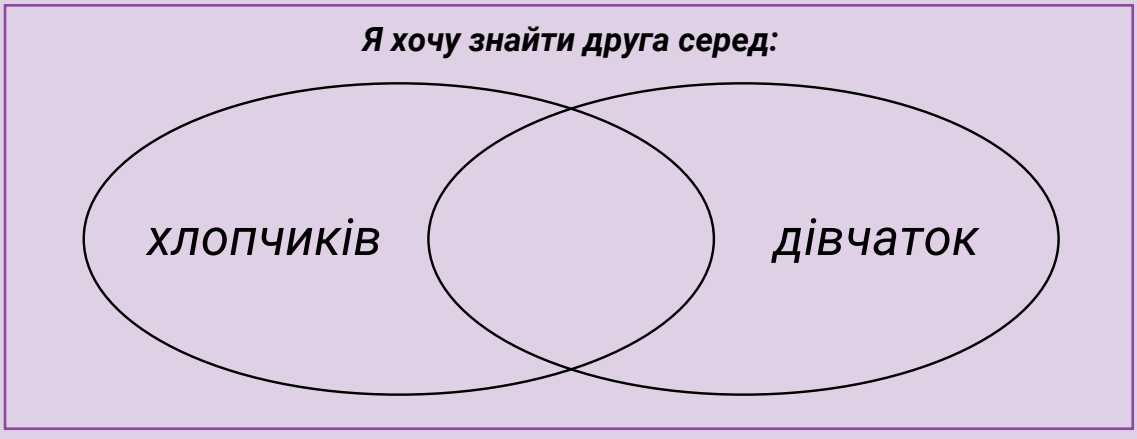

Рекомендація: переглянути й обговорити мультфільм «Мотузки – історія про дружбу» (не варто весь, достатньо зупинити до 7 хв 20 с.).

9. «Людські якості допоможуть нам мати добрі відносини»

Вправа «Людські якості допоможуть нам мати добрі відносини» проводиться у форматі «бесіда в колі».

Матеріали: написи моральних цінностей – чеснот (можна у вигляді квітки, як показано на фото).

Слово вчителя:

- які людські якості допоможуть нам мати добрі відносини у класі?
- що означає слово толерантність, бути толерантним?
- чому ми маємо бути толерантними?

Учитель розкриває поняття «толерантність»:

- показує написані один за одним слова,
- озвучує та проводить обговорення,
- кріпить написи біля слова толерантність.

Рекомендації: опрацювати матеріали, подані для вчителя та батьків «Життєва цінність – толерантність». Пропонуємо провести обговорення про те, що не в усіх життєвих ситуаціях необхідно бути толерантними, а також можна змоделювати реалістичні ситуації.

10. «Добрі слова будують мости до порозуміння та єдності!»

Вправа «Добрі слова будують мости до порозуміння та єдності!» проводиться у малих групах (5 осіб із дорослими). На цю вправу потрібно запросити дорослих, старшокласників.

Матеріали: великі аркуші паперу, маркери.

Слово вчителя:

- Мова – дзеркало душі.
- Мова – чарівний дар, яким володіє лише людина.
- Без мови неможливе спілкування і навіть існування самого суспільства.

Додатковий матеріал про лихослів'я дивись у матеріалах для педагогів і батьків.

Діти складають (називають) список добрих, ввічливих слів – дорослі, модеруючи «Мозковий штурм», роблять записи маркером на великому аркуші друкованими літерами. Вчитель на великому аркуші зводить список, який варто повісити у класі та періодично перечитувати разом (на ранкових зустрічах).

11. «Кімнатна рослина для моєї інтелектуальної домівки»

Слово вчителя:

Кімнатні рослини здатні за 24 години поглинути до 87% всіх повітряних забруднень. Тому дуже важливо у наших приміщеннях вирощувати корисні рослинки. Важливо пам'ятати, що деякі кімнатні рослини бувають отруйними.

Обговорення:

Варто запитати дітей, чи вони знають про рослинки, які вже є у класі, та надати їм інформацію про них.

Рекомендація:

- важливо, щоб батьки з дітьми поговорили про рослини, які в них удома (на «кріслі автора» дитина може розповісти про улюблену кімнатну рослинку);
- діти разом з рідними можуть посадити та вирощувати корисну кімнатну рослинку для класу.
- варто наголосити про техніку безпеки при спілкуванні з рослинами (наприклад, алергени в пилку, небезпечні колючки кактусів, не все, що росте можна нюхати, їсти тощо).
- Перегляд презентації про кімнатні рослини.
- Процес вирощення рослинки вдома діти можуть разом з батьками фотографувати, щоб мати матеріал на майбутнє для презентації (створення медіапродукту).

12. «Символи України та символи класу «Назва. Герб. Пісня»

Матеріали: Плакати з символами України та символікою нашої держави.

Слово вчителя: Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група має свої звичаї, символи, що вироблялися, створювалися протягом багатьох століть і освячені віками.

Державна символіка – це, насамперед, прапор, герб і славень (гімн) держави.

Вчитель обговорює / повторює / пригадує з дітьми символіку України.

Вчитель пропонує учням створити символіку свого класу.

Клас, шляхом колегіального голосування, може вибрати собі назву. Наприклад, «Бджілки», «Знайки», «Чомусики», «Сонечка», «Левенята», «Ерудити» тощо.

З часом (відштовхуючись від назви) створіть герб класу, виберіть чи напишіть пісню класу. (до конкурсу та голосування залучіть і батьків, братиків, сестричок учнів).

Ось славень деяких класів, які навчаються у програмі «Крок за кроком».

Крок за кроком
(***М. Чумарна)***

Ходить Сонце щоранку
по кругленькій Землі,
будить ніжні світанки,
соловейки малі.
Водить діток до школи
і в дитячий садок.
Не вмовкає ніколи
серця радісний крок.

Крок за кроком
ходить Сонечко у небі.
Крок за кроком я в житті
іду до себе.
І крокує наше серце
по ясних дорогах долі.
І єднаємось любов'ю
у дитячім вільнім колі.

Хочем світ оновити,
пробудити весну,
хочем в світі творити
свою казку ясну.
Ми приходим до світу,
світ приходить до нас.
Вся планета нам світить,
наче сонячний клас.

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО ТЕМИ:

Прислів'я:

- Пташку пізнають по пір'ю, а людину по мові й мислі.
- Громада – великий чоловік.
- Один за всіх – всі за одного.

- Дружній череді вовк не страшний.
- У лиху годину узнаєш вірну людину.
- З добрим дружи, а лихого стережись.
- Не краса красить, а розум.
- Не одежа красить людину, а добрі діла.

Афоризми:

- Дружба подвоює радощі і скорочує навпіл горе (Ф. Бекон).
- Дружба має різні прояви, але закон у неї один – вірність (М.Коцюбинський).

Деколи, щоб помиритись, потрібна допомога когось іншого, а інколи достатньо промовити один до одного мирилку або пробачалочку.

Мирилка.	**Пробачалочка.**	**Мирилка.**
Мир – миром,	Винен я, пробач мені,	Помирімось, обнімімось,
Пироги з сиром,	І не лай, і не свари.	За дрібниці не сварімось!
Вареники в маслі,	Обіцянок своїх не забуду,	Ми ж бо друзі, ми – як рідні:
Ми – подружки красні.	Ображати тебе я не буду.	Друзі кожному потрібні!

Друг

М. Чумарна

Світ без друга – не такий високий:
Світ без друга – трішки одинокий!
Я з тобою, друже, розділю
все, що дуже-дуже я люблю:
гру веселу і щасливу казку,
перемогу і свою поразку,
всі красиві й мудрі загадки,
і цукерки, і малюнки, і книжки.

Пісенька дружніх дітей

(з журн. «Розкажіть онуку» № 15-16, 2011,
зі сценарію «Разом ми – шкільна сім'я» О.І. Мальцева)

Ми дівчата і хлоп'ята,
Всі – малята хоч куди.
Друг за друга, брат за брата
Дружно станемо завжди.
Якщо землю нашу навколо
Сім разів обійти,
Так і знайте: дружніше нікого
Й веселіше дітей не знайти.
Вмієм відповідь давати,
Все розкусим, як горіх.
Ми, дівчата і хлоп'ята,
Скажем просто: краще всіх.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ВЧИТЕЛЯМ І БАТЬКАМ

Додаткову інформацію вчителям і батькам бажано читати чи переповідати дітям.

ДОВІДКА (писані та неписані закони і правила)

Закони і правила, за допомогою яких спілкуються та співіснують між собою люди і народи, є *писаними та неписаними*.

Наприклад, закони, що дитина має право навчатися в школі, що це навчання має бути безоплатним, і що її не можна бити, записані не тільки в Загальній декларації прав людини, а й у Конституціях (тобто Основних Законах) багатьох держав. Правило, що людина повинна доброзичливо ставитися до інших людей, привітно їх зустрічати, бути доброю і милосердною, не записано в юридичних державних законах. Тому цей закон вважається неписаним.

ПРО ПРАВА

Повноцінне функціонування суспільства неможливе без усвідомлення важливої ролі права. Втілення гуманістичних цінностей та ідеалів у процеси правового регулювання суспільних відносин є найголовнішим завоюванням в історії людства.

Суспільно-політичні виклики сьогодення висувають нові вимоги до виховання покоління, що підростає, серед яких, насамперед, формування національної самосвідомості учнів, усвідомлення основоположних прав і свобод людини та знання механізмів їхнього захисту. За цих умов значно зростає відповідальність педагогів, обов'язком яких є розвиток в учнів основних загальнолюдських цінностей, морально-правових якостей, відповідальності за власну долю та майбутнє держави. Вирішення зазначених актуальних завдань неможливе без спільної праці вчителів, науковців, представників громадських і міжнародних організацій задля вироблення єдиної національної стратегії розвитку правового виховання школярів.

У теорії права не існує універсального (уніфікованого) визначення поняття прав людини. Повноцінне розуміння прав людини можливе за умови вивчення міжнародно-правових стандартів, які закріплюють вимоги щодо забезпечення державою всебічного розвитку кожній людині.

Права людини:

- з'являються у людини від моменту народження як невід'ємні умови фізичного і соціального існування та розвитку;
- соціальні можливості, які пов'язані з конкретно-історичними умовами, економічним і культурним рівнем життя суспільства та держави;
- мають універсальний характер, вони є надбанням кожної людини.).

Не існує єдиної класифікації прав людини.

Потрібно завжди пам'ятати, що права людини невід'ємні, їх не можна втратити, оскільки вони випливають із самого факту людського співіснування. Однак за певних обставин

деякі права можуть бути припинені або обмежені. Наприклад, призупиняється низка прав людини, винної у скоєнні злочину. Або ж, у разі запровадження комендантської години під час громадських заворушень, обмежується свобода пересування громадян.

Права людини взаємозалежні, але не взаємозамінні. Це означає, що права людини пов'язані між собою. Часто здійснення одного права залежить від існування багатьох інших прав, і немає жодного права, яке було б важливішим за інші. Натомість жодне право не може замінити собою інше.

Права людини є загальними, тобто вони однаково застосовуються до людей у всьому світі, причому без часових обмежень. Кожен має право користуватися правами незалежно від раси, кольору шкіри, статі, віросповідання, майнового стану, політичних чи інших переконань.

Права дитини – це складова загального конституційно-правового статусу людини. Дитина є самостійним носієм прав. Відповідно до Конвенції ООН про права дитини людська істота до досягнення 18-річного віку є дитиною, якщо за законом, застосовуваним до цієї особи, вона не досягає повноліття раніше.

Для розуміння прав людини і прав дитини не обов'язково бути юристом.

Кожна людина повинна знати:

- ***які у неї є права.*** Для цього необхідно бути ознайомленим із Розділом II Конституції України, в якому визначено обсяг кожної групи прав людини (особистих, політичних, соціально-економічних, культурних тощо), а також міжнародно-правовими стандартами у сфері прав людини;
- ***як реалізувати свої права.*** Для цього необхідно знати, які державні органи можуть забезпечити здобуття людиною належного їй соціального блага. Або знати, як правильно вчинити у конкретних відносинах з іншими людьми, якщо задоволення відповідних благ нерозривно пов'язане з благами інших людей (право на сім'ю, право власності, право на житло тощо);
- ***як захистити свої права,*** якщо вони порушені, невизнані іншими людьми, представниками державних органів, установ та організацій. Для цього необхідно скласти певний юридичний документ, у цьому можуть бути корисними розроблені зразки таких документів, які ви знайдете на спеціалізованих правових сайтах або у спеціальних друкованих виданнях, та подати його до відповідного державного органу у встановлені законом строки.

(із книги «Шкільний календар прав людини»)

Рекомендована література:

Календар прав людини: посібник для педагогічних працівників навчальних закладів. К:ВАІТЕ, 2016. – 80 с.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

В історії народів Землі були часи варварства й дикості, коли один народ прагнув знищити інший. Колись було таке, що турки-мусульмани винищували вірмен-християн. Але вцілілі від погром жінки й діти зберегли свою мову, релігію та врешті державу.

Під час Другої світової війни так само німці-фашисти винищували євреїв.

Православні серби в Югославії винищували хорватів-католиків чи косоварів-мусульман, а ті за кожної нагоди намагались відповісти їм тим самим.

В африканських країнах Руанда, Бурунді та інших одні племена винищували інші.

Тобто на Землі існує геноцид.

У Загальній Декларації прав людини стверджується, що кожна людина, як і кожен народ, має право на життя, що всі люди й народи рівні між собою. Люди повинні вирішувати спірні питання шляхом переговорів, а не насильством. Пропонується до перегляду ролик киргизької медіакомпанії NASAAT MEDIA: війна та діти.

Рекомендована література:

Загальна декларація прав людини

Конвенція про права дитини: Міжнародний документ ООН із питань прав людини.

Декларація прав людини очима дітей.

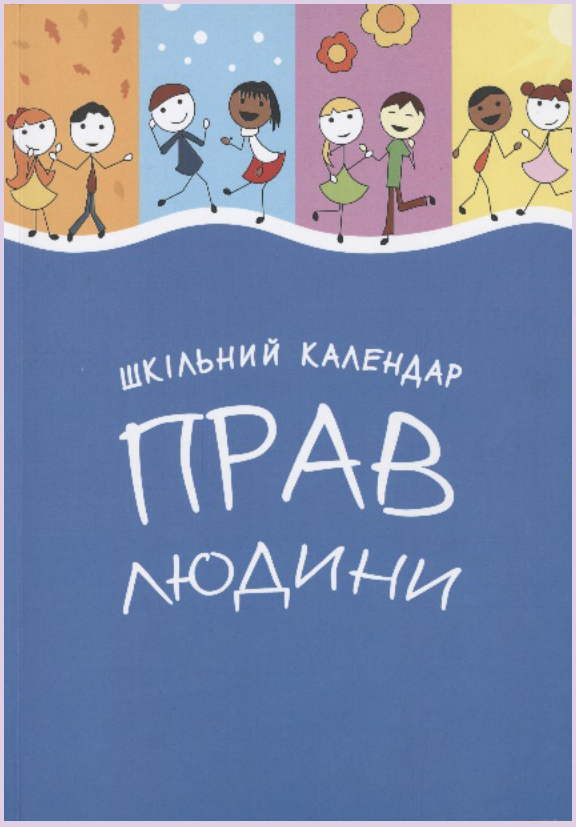

СЛОВА «ДЯКУЮ» І «СПАСИБІ»

У стародавні часи наші предки, вимовляючи слова, використовували тільки дієслово «дякувати». Вони говорили «Дякую!». Так було до тих пір, поки люди вірили у природних божеств – бога Сонця, Землі, Води тощо. Коли ж прийшло християнство (віра в одного Бога), з'явилось ще слово «спасибі».

«Народилось» воно в XVI столітті зі словосполучення «спаси Бог». Ці дві слова означали більше, ніж просто подяку. Воно нагадує побажання. Так люди бажали порятунку, звертаючись до Бога, просили у нього здоров'я та довголіття. Згодом вислів став коротшим. І на світ з'явилося всім нам знайоме слово «спасибі». Вдячна людина уважна і щира, добра і чуйна, вона цінує допомогу інших.

Люди відзначають Усесвітній день «Спасибі» 11 січня.

Рекомендуємо для сімейного перегляду ролик про «Дякую».

З народної мудрості:

- Лагідне слово й залізні двері відчиняє.
- Тепле слово і мороз зігріє.
- Добре слово потрібне людині, як хліб і вода.
- Одне приємне слово, наче сад цвіте.
- Мудре слово збережи, а погане геть жени!

(матеріал з журналу «Паросток» № 4, 2014)

ЖИТТЄВА ЦІННІСТЬ – ТОЛЕРАНТНІСТЬ

«Уміння миритися з недосконалістю інших є ознакою справжньої гідності», Г. Вінклер, німецький біолог, професор ботаніки.

Толерантність (від лат. терпіння) означає прийняття людини, терпимість до її образу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, думок, ідей, вірувань, визнання її свободи і прав.

Толерантність в її розумінні забезпечує мир між людьми та прийняття їх навіть за відсутності любові.

Усі люди мають відмінності: колір шкіри, волосся, інші індивідуальні особливості, можуть діяти по-різному, але це не означає, що хтось гірший або кращий. Від народження всі рівні, і кожному вистачить місця під сонцем. Ми маємо поважати право кожної людини і несхожість, незалежно від статі, расової та національної приналежності, віку та фізичного стану.

Дуже важливо сприймати оточуючих такими, якими вони є, навіть тоді, коли їхні погляди та уподобання різняться від твоїх. Неможливо оцінювати дії людини з точки зору, що вона вчиняє не так, як тобі хотілося.

Люди завжди контактують один із одним: співпрацюють, разом проводять спільний

час, але іноді між ними виникають суперечки. Подолати їх допомагають любов, порозуміння, повага, співпереживання, компроміс, толерантність.

Толерантність розряджає конфлікти та суперечки, і дає можливість діяти на основі згоди. Адже уміння знаходити спільну мову – дуже важлива умова для розвитку, колективу та всього людства.

Формуючи толерантність як рису характеру, ми забезпечуємо успіх у майбутньому власному житті.

Держави-члени ООН на 28 сесії Генеральної асамблеї з питань освіти, науки і культури у 1995 р. проголосили 16 листопада Міжнародним днем толерантності (терпимості) та закликали людство вчитися жити в мирі. Толерантність сприяє встановленню нормальних цивілізованих стосунків і стає неперевершеною цінністю у складні часи політичних і військових конфліктів. І сьогодні наявність толерантності – показник демократії у будь-якій державі. Сильна держава там, де є згода між людьми.

(матеріал із журналу «Паросток» № 3, 2014)

КОНФЛІКТ: БОРОТИСЯ РАЗОМ

Конфлікти виникли разом з появою людей на планеті та супроводжують нас упродовж всього життя. Людське оточення насичене емоціями та переживаннями, і кожна особистість реагує в різних ситуація по-різному, іноді досить емоційно та не завжди адекватно. Конфлікт – явище, яке виникає при зіткненні протилежних поглядів, інтересів, прагнень, мотивів, потреб. Це і породжує конфлікти. Конфліктна ситуація – це наявність протилежних позицій, що веде до зіткнення сторін.

Конфлікт є природною частиною нашого буття. Найбільш розповсюдженими є міжособистісні, внутрішньо особистісні та соціальні конфлікти. Пам'ятаєте байку Л. Глібова «Лебідь, Рак і Щука»? Конфлікт відбувся тому, що персонажі байки не змогли домовитися.

Як вирішимо конфліктну ситуацію, що лежить в основі кожного конфлікту, свідчить про те, які ми. В конфлікті є позитивний потенціал: якщо конфлікт за певний час не вирішений, завжди є основа для того, щоб зрозуміти іншого, його побажання.

Найчастіше образи у дитячому колективі є причинами конфліктів. Ми очікуємо від оточуючих певної поведінки, а очікування не виправдались. Можливо, розповідаємо про події під кутом власного бачення, внаслідок чого можуть з'явитися думки, які призводять до образ.

Образи бувають різні, та іноді перетворюються на сварки і, на жаль, бійки. Якщо ми навчимося розрізняти, що було сказано з бажанням образити, а що ненавмисно, просто так (таке часто трапляється), буде легше сприймати чиюсь нетактовну поведінку. Якщо образили – охолонь: агресія може породити агресію. Подумай, що той, хто ображає, теж може опинитися на твоєму місці!

Конфлікт призводить до неприємних наслідків: стресових реакцій, стану фрустрації (психічний стан, що виражається в характерних переживаннях і поведінці, й те, що викликається об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйманими як непереборні)

труднощами на шляху до досягнення мети, розбіжності реальності з очікуваннями суб'єкта), стану кризи. Визначаються чотири основні стадії протікання конфлікту: виникнення конфліктної ситуації, усвідомлення учасниками її наявності, перехід до конфліктної поведінки, вирішення самого конфлікту.

Як тільки ми навчаємось розуміти, що відчувають і думають різні люди під час конфлікту, буде легше усвідомити їхню поведінку. У конфлікті не буває переможців, хтось із учасників має зробити перший крок для його вирішення. Хибна думка полягає в тому, що тільки одна сторона може бути правою.

Конфлікту протистоїть співпраця – організована спільна діяльність з розподілом обов'язків всіх учасників, спрямована на отримання певного результату. У процесі взаємодії та взаємозалежності мобілізуються емоційні та фізичні ресурси членів групи – від обміну думками до прийняття рішень.

Будь-яка конфліктна ситуація може мати чотири основні результати:

- повне або часткове підкорення учасника конфлікту або іншої сторони
- компроміс
- переривання конфліктних дій
- вирішення конфлікту.

Ви задіяні у конфлікті? Його треба вирішити, він не зникне раптово. Ваші дії:

- зробіть перший крок: розпочніть бесіду про конкретну ситуацію, яка вас не влаштовує;
- розкажіть, як ви почуваєтесь у цій ситуації, користуючись словами «я образився», «я злякався», «я відчув», «мені було не дуже приємно», «врахуйте, будь ласка, і мою думку»;
- уважно, не перебиваючи, вислухайте протилежну сторону, можна звернутися і до сторонньої людини, щоб розсудила;
- надайте конкретні пропозиції щодо зміни ситуації, поведінки, стосунків: «Я вас прошу…», «Я хотів би …».

Пам'ятайте: частіше для вирішення конфлікту достатньо єдиної щирої посмішки і вибачення!

(матеріал з журналу «Паросток» № 2, 2013, автор статті Т. Фролова)

І МОВА – ДЗЕРКАЛО ДУШІ

Людино, заговори, щоб я тебе побачив!
(Сократ)

Ви коли-небудь чули вираз: «Яка різниця, як говорити?» Озирніться навкруги і прислухайтесь до мови людей, які вас оточують. Адже мова – чарівний дар, яким володіє лише людина. Без мови неможливе спілкування і навіть існування самого суспільства. Культура людини дуже яскраво проявляється в її мові, майстерності грамотно, виразно, точно та лаконічно передавати думки. Велике значення мають темп мови, інтонація, володіння мімікою та жестами, які допомагають передавати емоційне забарвлення,

сенс сказаного. Французький філософ Вольтер говорив: «Прекрасна думка втрачає свою ціну, якщо погано виражена».

Мова – це візитна картка людини. Можна слухати людину, навіть не бачачи її обличчя, і скласти про неї враження. На жаль, зустрічаються такі люди, які зловживають сленговими та вульгарними виразами, ще й лихословлять. Людина, яка не може виразити свою думку, вживає брудні слова, позбавлена почуття власної гідності.

Лихослів'я виникло з давніх-давен. І, на жаль, існують дотепер. Наші предки знали, що злі слова вбивають, калічать душу. Існує велика кількість життєвих ситуацій, коли лайку вживають без наміру когось образити або для того, щоб розрядити власну агресію, у стані емоційного піднесення. Однак використання у таких ситуаціях саме лихослів'я свідчить про культуру мовця.

Релігія вважає лихослів'я гріхом, мораль – аморальним вчинком, культура пов'язує вживання «брудних» слів із низьким рівнем розвитку людини.

Лихослів'я негативно впливає не лише на здоров'я тих, хто лається, але і тих, хто вимушений слухати лайки. Почувши мат, використовуючи його, ми руйнуємося духовно. Кажуть, що тоді від людини відлітає її ангел-охоронець.

Учені перевіряли, як впливають слова на воду: над однією лихословили, над іншою молилися. Потім досліджували структуру: над якою лихословили – структура деформувалася, а над якою говорили добрі слова – покращувалася, а людина на 60–80% складається з води.

Поставте собі запитання: «Що у стосунках з оточуючими може спровокувати у мене лихослів'я?» У житті трапляється безліч неочікуваних ситуацій, пов'язаних із образами, кепкуваннями. Але вживання грубих і лайливих слів залежить від вольових рис. Погодьтесь, культурна людина ніяковіє, коли чує брудну лайку.

Перевиховати усе суспільство неможливо, а почати з себе можна. Треба! Прагнення до поваги, створення позитивного іміджу людини несумісні з негідними словами.

Пам'ятайте: мова формує інтелект, а інтелект відбивається у мові!

Поради, як позбавитись лихослів'я:

- більше читати, розширювати свій словниковий запас;
- розвивати вміння керувати своїми емоціями, уникати конфліктних ситуацій;
- виховувати в собі гуманні риси – толерантність, емпатію, доброту, повагу до літніх людей;
- прагнути до здорового способу життя, пам'ятаючи, що брудні слова негативно впливають на людину;
- уміти об'єктивно оцінювати ситуацію і не наслідувати негідну поведінку;
- треба пам'ятати: мудре та добре слово приносить радість, дурне і зле, необдумане та нетактовне – приносить біду.

(за матеріалами з журналу «Паросток» № 2, 2014)

Відчуття самоцінності може сформуватися лише в атмосфері:

- де приймаються будь-які індивідуальні відмінності
- де любов виражається відкрито
- де помилки служать для придбання нового досвіду
- де спілкування відверте і довірливе
- де правила поведінки не перетворюються на застиглі догми
- де особиста відповідальність і чесність кожного є основою взаємовідносин
- де є схвалення і підтримка.

Дитина з позитивною самооцінкою:

- відчуває себе значимою та потрібною
- поважає і цінує високу значущість інших людей
- відкрито виявляє почуття
- чесна, терпима, співчутлива
- спроможна зробити вибір
- вміє приймати самостійні рішення
- не боїться помилятися
- не боїться звертатися по допомогу до дорослих
- довіряє людям
- вірить в успіх
- не впадає у відчай при невдачах
- цікавиться, ставить питання.

(з матеріалів тренінгу «Самооцінка. Самоконцепція» Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»)

СЛОВНИК ЧАРІВНИХ ВИСЛОВІВ УЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ

Вибачення – не слабкість

- Я припустився/припустилася помилки, вибач мені, будь ласка.
- Я був/була неправий/неправа, прошу вибачити.
- Я різкувато висловився/висловилася у тій ситуації, не ображайся, будь ласка.

Згода робить вас партнерами

- Я згодний / згодна з тобою!
- Я теж так вважаю.
- Погоджуюся з твоєю точкою зору.

Ви довіряєте – вам довіряють

- Я радий / рада, що ти говориш про це!
- Я дуже ціную, що ти поділився/поділилася цим із нами!
- Я хочу довірити тобі цю справу.
- Я впевнений/упевнена, що ти не підведеш!
- Твої ідеї нам дуже допоможуть!

Похвала дарує радість

- Це перемога!
- Це заслужений успіх, ти чудово попрацював / попрацювала!
- Оригінальна ідея!
- У тебе так легко це виходить!
- Я вражений / вражена твоєю роботою (на уроці/зараз).
- Вітаю, ти можеш пишатися собою!
- Дивися, у тебе вийшло!
- Я так і знав/знала, що в тебе вийде.

Підтримки забагато не буває

- Спробуй, я впевнений / упевнена, ти зможеш!
- У нас знову вийшло! Чудово!
- Мені подобається, як ти… коли ти…
- Ти на правильному шляху!
- Я помітив/помітила, що ти дуже стараєшся.

Мотивація надихає

- Твою роботу ми обов'язково розмістимо на виставці!
- Можна я прочитаю твій твір усім? Він просто прекрасний!
- Вперше на моїй пам'яті хтось додумався до цього!
- Вірю, ти придумаєш щось оригінальне!
- Це було просто і весело – ми обов'язково повторимо ще!

Цікавість заохочує

- Швидше б побачити, що в тебе вийде!
- Було цікаво це робити разом!
- Мені теж цікаво спробувати зробити так, як це зробив/зробила ти!
- Ти чітко мислиш – і це справді цікаво!

Вдячність зігріває

- Дякую, ми спробуємо!
- Дякую, що не побоявся / побоялася висловити думку, яка відрізняється від думки більшості!
- Дякую за твою цікаву пропозицію!
- Дякую за твою/вашу щирість, я це дуже ціную!

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОЇ ДРУЗІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто такі друзі, однокласники, колеги?
- Хто у дружбі головний?
- Вчимося дружити.

Завдання 3-го тижня:

- створити умови для встановлення дружніх стосунків між учнями;
- організувати знайомство учнів;
- навчати активного слухання в умовах усного спілкування;
- навчати взаємодії в парах і групах;
- допомагати дітям ідентифікувати себе як друзів і мотивувати їх до навчання;
- ознайомити дитину з поняттям «відповідальність в дружбі»;
- допомогти учням засвоїти норми відповідального ставлення до інших;
- формувати почуття емпатії, співпереживання, підтримки.

Очікувані результати 3-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що таке відповідальність;
- норми відповідального ставлення до друзів, однокласників;
- що означає бути справжнім другом;
- що дружити можна і з хлопчиками, і з дівчатками;

умітимуть:

- пояснити важливість дружби в житті людини;
- наводити приклади як чинять справжні друзі;
- проявляти емпатію, співпереживання;
- конструктивно взаємодіяти між собою;
- поводитися на уроці згідно з правилами.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось / кимось). • Вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно *теми тижня*. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Обґрунтовує свої вподобання. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів стосовно *теми тижня* (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст *стосовно теми тижня* (мультфільм). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів *стосовно теми тижня*. • Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.

Природнича	• Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
Соціальна і здоров'я-збережна	• Визначає коло осіб у школі та тащоовдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі.
Громадянська та історична	• Представляє довільним способом свої вподобання. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою. • Долучається до шкільних традицій. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. Збирає інформацію та розповідає про свою родину, однокласників. • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших. • Розрізняє громадський простір, збирає дані про школу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Ранкова зустріч «Як знайти друга / подругу»	• З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників і доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.
2	Вправа «У пошуках друзів»	• Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого й побаченого. • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм). • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Спілкується з батьками, вчителями, однокласниками.
3	Вправа «Зустріч»	• Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого. • Сприймає медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм). • Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. • Підтримує аргументами власні думки або спростовує їх.
4	Вправа «Українські народні казки про дружбу»	• Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Висловлює припущення, чому люди стають друзями / ворогами. • Визначає (з однокласниками) важливість спільноти класу, школи та пояснює свою думку. • Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та необхідність подивитися на річ по-різному.

5	Читання оповідання «Справжні друзі Кирила Кожум'яки»	• Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. • Висловлює припущення, чому люди стають друзями / ворогами. • Визначає (з однокласниками) важливість спільноти класу, школи та пояснює свою думку. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
6	Класна кіностудія. Складаємо сценарій мультика «Друзі?»	• Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. • Висловлює припущення, чому люди стають друзями / ворогами. • Вступає у діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм). • Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки.
7	Вірш «Що це значить – не дружити»	• Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному. • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого і побаченого стосовно теми тижня.
8	Казка про Плямочку	• Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого і побаченого стосовно теми тижня.
9	Підсумок. Рефлексія	

1. «Як знайти друга / подругу»

Ранкова зустріч «Як знайти друга/подругу».

Слово вчителя: Сьогодні ми з вами поговоримо про дружбу.

Учитель пропонує дітям стати в коло. «Чи маєте ви друзів/подруг? Чи встигли знайти друзів у класі? З чого починається дружба? (зі знайомства) Запропонуйте, як можна познайомитись із тим, з ким хотіли б дружити».

Перший пропонує учитель (звернувшись до когось із дітей): «Мене звати Ірина Миколаївна. Давай гратися разом. Поглянь, які я маю іграшки». Діти пропонують свої варіанти. Всі пропозиції приймаються.

Обговорення

- Чи достатньо буде принести іграшки чи солодощі, щоб стати другом?
- Що ще можна робити, щоб знайти друзів/подруг?

Необхідно підвести дітей до усвідомлення, що через цукерки й іграшки можна лише познайомитись, завжди є той, у кого іграшок чи цукерок більше.

Отож, ми вже знаємо, як можна познайомитись. Я як же знайти друзів / подруг?

2. «В пошуках друзів / подруг»

Вправа «У пошуках друзів / подруг».

Слово вчителя: Як ви думаєте, як можна шукати друзів/подруг?

Учитель слухає пропозиції учнів і спонукає до того, що для того, аби знайти друзів необхідно робити якісь дії.

Запропонуйте дітям об'єднатися в групи по 5-7 осіб і придумати, що потрібно робити, аби з тобою хотіли дружити. Учитель заохочує до бесіди в групах. Кожна група пропонує один-два варіанти. По завершенні учні презентують свої пропозиції.

Завдання:

А зараз прошу подивитися і уважно послухати, як пропонують шукати друзів/подруг герої мультика «Корисні поради. Дружба» Цей мультик допоможе нам скласти «Секретний план пошуку друзів». А чому він так називається, ми дізнаємось пізніше. У мультику буде багато порад, їх треба запам'ятати! Отож, будьте уважні!

Обговорення:

- Які дії пропонують робити герої мультика, щоб знайти друзів/подруг?
- Учні пригадують поради героїв мультфільму, учитель занотовує їхні думки.

По завершенню, учитель разом із учнями складає «секретний план пошуку друзів/подруг». Учитель пояснює, що «секретний план» – це ті дії, які потрібно робити, щоб подружитися, та не обов'язково розголошувати іншим те, що ви робите. Тому наш план – «секретний».

План можна складати за допомогою малюнків, або малювати їх під час бесіди, а коли навчимося писати – підпишемо кожен малюнок.

1. Встановлення контакту. Знайомство.

2. Представлення себе (назвати своє ім'я, продемонструвати чи розповісти про своє захоплення).

3. Виявляти інтерес до захоплення інших дітей (коли хтось з дітей розповідає чи демонструє своє захоплення, уважно слухати, ставити питання).

4. Не соромся продемонструвати іншому, що ти хочеш дружити, але не нав'язуйся.

5. Навчися спілкуватись на рівні (не керуй іншими, не вказуй хто, що робить тощо).

6. Вчися тримати удар! Навчися програвати, а не тільки вигравати.

А ЩЕ БУДЬ ДОБРИМ І ЧЕСНИМ, ВІДПОВІДАЛЬНИМ І ОБОВ'ЯЗКОВИМ.

ЯКЩО ТИ ВСЕ ЦЕ ВИКОНАЄШ — ДРУЗІ БУДУТЬ!

Обговорення:

- Чи легко бути другом/подругою? Чому не легко?
- Чому ж ми прагнемо мати друзів/подруг?
- Чому кажуть, що дружба – це велика праця?

Учитель пропонує переглянути «Секретний план пошуку друзів/подруг» і запитує: Чи складно виконати наш план? А які пункти найскладніші? Чому? Як ми можемо їх виконати?

Необхідно підвести дітей до розуміння, що дружба – це велика праця і відповідальність, і дружні стосунки необхідно будувати. «Дружба – це коли добре всім, а не одному».

3. «Зустріч»

Учитель інформує учнів про те, що у кожного з нас є друзі/подруги. Ми вже говорили з вами про те, хто такі друзі, що означає бути другом. А чи бувають у вас такі ситуації, коли ви неочікувано зустрічаєте друга/подругу? Як ви себе почуваєте в цей час?

Учитель пропонує учням розглянути картинки і вибрати те зображення, яке відповідає настрою людини, яка зустрічає друга / подругу.

Учитель пропонує дітям послухати оповідання:

«У Андрійка був чудовий друг Іванко. З ним вони весело проводили час. Але прийшли канікули та їм довелося розлучитися. Андрійко залишився в місті. Нудно було йому. Канікули… Всі наче виїхали… І ось, коли черговий раз він сидів, кидаючи в калюжу камінчики, з магазину вийшов хлопчик, який так нагадував йому Іванка. Він побіг подивитися. Але це був не його друг. Похнюплено Андрій повертався додому. Та раптом хтось покликав його: «Андрійку!» Він обернувся і побачив свого друга. Як же зраділи хлопчики!»

Обговорення:

- Чому хлопчики так зраділи?
- Що таке дружба?

Необхідно підвести дітей до усвідомлення, що дружити – це піклуватися один про одного, радіти за перемоги й успіхи, співчувати, коли є якісь проблеми, підтримувати та допомагати, разом проводити час. Це велика відповідальність.

- А чи можемо ми дружити з усіма?

Учитель підводить учнів до усвідомлення того, що крім друзів є ще знайомі, приятелі, однокласники. Вони можуть стати друзями, а можуть і не стати. Друзів може бути багато, а може бути один-два. Важливо ставитись до інших так, як би ви хотіли, щоб ставились до вас.

4. «Українські народні казки про дружбу»

Вправу «Українські народні казки про дружбу» учитель може проводити з використанням народних казок інших народів, що проживають на території України. Наприклад, кримсько-татарських, угорських, болгарських, гагаузьких, польських, румунських, ромських тощо.

Учитель пропонує учням пригадати, які українські казки про дружбу вони знають?

Учні називають казки («Колосок», «Лисиця і журавель», «Рукавичка», «Теремок», «Ріпка» тощо).

Слово вчителя: Хто з казкових друзів вам найбільше сподобався? Чому?

Учитель показує ілюстрацію до казки «Котик і півник».

Необхідно звернути увагу дітей, що це – українська народна казка, її придумали дуже давно. Бабусі та дідусі українських дітей розповідають казки своїм онукам, правнукам. Так колись цю казку розповідали їм бабусі та дідусі наших бабусь.

Учитель пропонує учням показати казку «Котик і півник» в ролях.

Заздалегідь потрібно підібрати елементи костюмів для казки, продумати, де має відбуватися дійство.

Учитель допомагає їм розподілити ролі. Дітям пропонується на вибір використати пальчиковий чи тіньовий театр, або бути акторами. Діти інсценізують казку.

Обговорення:

- Чому казочка називається українською народною казкою?
- Як одягнуті Котик і Півник?
- Який народ склав цю казку?
- Що говорить про те, що Котик і Півник були друзями?
- Яким був Котик?
- Чому з Півником весь час ставалися прикрі пригоди?
- Чи можна сказати про Котика та Півника, що вони відповідальні?
- Чи схожі були друзі один на одного? Це заважало їм дружити?

Учитель звертає увагу на те, що головні герої казки в українському національному одязі – сорочка-вишиванка і шаровари, та розповідає дітям про те, що цю казку з давніх-давен розповідають в українських родинах.

Дружба не залежить від того, якого ти зросту, яка у тебе зачіска, який колір шкіри, якою мовою ти спілкуєшся. Адже герої казки були різними істотами один – тваринка, інший – птах, і це не завадило їм дружити. Справжня дружба – це щирість, підтримка, чесність, доброта, піклування один про одного.

Учням пропонується переглянути мультфільм за сюжетом української народної казки «Котик і Півник». Учитель припиняє перегляд на сюжеті, коли Лисичка другий раз вкрала Півника.

Учитель об'єднує учнів у групи по 5-6 осіб і пропонує самостійно придумати завершення казки. Необхідно нагадати дітям про те, що добро завжди перемагає. Тому завершення має бути оптимістичне.

5. Оповідання «Справжні друзі Кирила Кожум'яки»

Слово вчителя:

Чи чули ви таке прислів'я: «Друзі пізнаються в біді»?

Як ви це розумієте? Пропоную вам послухати оповідання про українського богатиря Кирила Кожум'яка:

Одного разу український богатир Кирило Кожум'яка запросив до себе друзів. На гостині лунав сміх, велися розмови. І раптом піднявся господар. Він сказав, що хотів би, аби у нього були ті друзі, яких, на жаль, він ніколи не мав. У кімнаті стало тихо-тихо. Тут підвівся один із гостей і сказав: «Я не люблю нагадувати про свої добрі справи, та хіба не я виніс тебе напівживого з поля бою і лікував твої рани?» «Це ж я прихистив тебе, друже, коли твоя оселя палала!» – сказав інший. Так один за одним підвелися всі гості. Кожен згадав, що доброго зробив для господаря. «Справді, ви всі були зі мною у хвилини горя і небезпеки. Але жодного з вас не було поряд зі мною, щоб розділити моє щастя і радість», – сказав Кирило Кожум'яка. «А справжні друзі – це ті, які не тільки ділять горе, а й радість».

Обговорення:

- Хто такий Кирило Кожум'яка? (Учитель може розповісти дітям, що це український богатир, народний герой. Про нього з давніх-давен ведуться перекази різних історій.)
- Розгляньте ілюстрації. Що вам підказує, що Кирило Кожум'яка – український богатир?
- Чи справді той друг, який завжди допомагає у біді?
- Чому Кирило Кожум'яка сказав, що друзі мають вміти не тільки горе розділити?
- А як би ви почувалися, коли б друзі/подруги про вас забули у ваш день народження? Чи щасливі ви були б?
- Що потрібно для того, щоб вміти дружити?

6. Класна кіностудія. Складаємо сценарій мультика «Друзі?»

Учням пропонується за картинками до коміксу скласти сценарій. Учитель прикріплює картинки одна за одною і пропонує учням розповісти, що відбувається?

Обговорення:

- Чому мишчину оселю затопило першою?
- Чию хатку затопило другою? Чому так вийшло?
- А чий дім затопить останнім? Чому?
- Як ви гадаєте, що можна порадити тваринкам? Де краще будувати хатинки? Чому?
- Чи винні тваринки в тому, що сталося лихо?
- Як діяли тваринки? Хто їм допомагав?
- Чи залишилися вони у біді самі? Хто їм допоміг?
- А хто залишився сам на сам зі своєю бідою? Чому?
- Чому лисеня не допомагало іншим звірятам? Чи проявило воно відповідальність за інших?
- Що зрозуміло лисеня? Чого навчилося?
- Чого навчилися друзі? Як ви гадаєте, чи допомагали вони у біді іншим тваринам? Чому?
- То чия хата залишилася з краю?
- Хто виявився справжнім другом?
- Чому кажуть: «Друга пізнаєш у біді»? Коли треба допомагати друзям? А іншим людям?

7. Вірш «Що це значить – не дружити»

Слово вчителя:

Чи завжди однокласники/однокласниці дружать?
Що може статися, якщо діти не дружать?
Учитель зачитує вірш Оксани Сенатович.

Що це значить – не дружити
(***О. Сенатович***)

Що це значить – не дружити,
Жити так – одинаком?
Не дружити – це ходити
Не дверима, а вікном.
Це без друга, без подружки
Й на перерві у кутку
Розправлятись самотужки
З апельсином нашвидку.

Це дивитись, наче в книжку,
Набік з видом кам'яним,
А насправді тишком-нишком
Роздавати штурхани.
В школі вчитись
Й не дружити – Цце, повірте, все одно,
Що, заплющившись, сидіти
І дивитися кіно.

Обговорення:

- Чи хотіли б ви навчатися в такому класі?
- А яким би ви хотіли бачити наш перший клас?
- Як змінилося б наше життя, якщо б ми залишилися без друзів/подруг?
- Навіщо потрібно дружити однокласникам?
- Чи всі однокласники/однокласниці мають стати друзями/подругами.

Учитель говорить про те, що всі ми хочемо дружити. Проте друзів не може бути багато. Дитина може мати декілька друзів, або одного. Для того щоб навчитися дружити, ми продовжуємо відкривати «секрети» дружби.

8. «Казка про Плямочку»

Учитель читає казку «Про Плямочку». Читаючи дітям казочку, учитель створює малюнок. Звертає увагу, як змінюється зображення від кольору фарби.

Казка «Про Плямочку»

Жила собі Плямочка на темному горищі й дуже не любила з'являтися перед людьми. Чому? А тому, що як тільки вона з'явиться, то всі, хто її побачить, починали викрикувати: «Який жах! Яка бридка та товста чорна Пляма!» Кому б із вас таке сподобалося? От вона сама сиділа на горищі. Та хіба цікаво сидіти на самоті? Сумно!

Нашій Плямочці захотілося піти на прогулянку. І для цього вона вирішила причепуритись. Взяла жовтого кольору і пофарбувалася в нього. (Учитель замальовує чорну пляму жовтим кольором.) Уявляєте? Зрозуміло, в такому вбранні Плямочка дуже собі сподобалася. Але тільки вона з'явилася на дворі, як кожен почав викрикувати: «Яка жовта Пляма». Тоді вона зайшла до крамниці та пофарбувала свій капелюшок червоною фарбою. (Учитель замальовує капелюшок. Фарби мають змішуватися). Але всі, хто її бачив, гукали: «А це що за чудо в помаранчевому капелюшку?» Тоді Плямочка купила синьої фарби і помалювала свою спідничку. Та знову навколо реготали: «А ви бачили оту Пляму в зеленій спідничці (фарба жовта змішалася з синьою). Тоді Плямочка дуже розсердилася і помалювала фарбами своє житло. Так стало краще! У цей час повз житло Плямочки пролетіла Сова. Сови погано бачать, і вона, Сова –мудра голова, не впізнала Плямочку. «Доброго дня, чарівна незнайомко», – мовила Сова Плямочці. «Ви випадково не родичка Ранкової зорі?» Плямочка вперше почула добрі слова про себе і посміхнулася. Їй було так приємно, що її назвали Ранковою зорею!

Обговорення:

- Чи добре жилося Плямочці?
- Чому з нею не хотіли дружити?
- Що сталося з Плямочкою, коли її побачила Сова?
- Чи добре почувається в спільноті та людина, яка чимось відрізняється від інших?
- Що дає нам дружба з дітьми, які мають фізичні вади, інший колір шкіри, сповідують іншу культуру, релігію, говорять іншою мовою?
- Як ви обираєте друзів?
- Хто може бути вашим другом?

Учитель має підвести учнів до усвідомлення того, що ми дружимо з тими людьми, з якими нам добре, комфортно, які допомагають нам, ми можемо їм довірити свої секрети, поділитися перемогами і невдачами, вони щирі та відкриті, готові прийти на допомогу. Коли їх немає, ми сумуємо. І не залежить, чи це хлопчики, чи дівчатка, до якої церкви ходять їхні родини, який колір очей, високі вони чи маленькі, товстунчики чи худенькі. Один від одного ми багато чого навчаємось.

Дружба – це коли добре всім, а не одному!!!

Підсумок. Рефлексія

Слово вчителя:

Чому дружба – це відповідальність?

Що про дружбу ви розкажете своїм молодшим братикам / сестричкам, батькам?

Учитель підводить учнів до усвідомлення того, що вони ще вчаться дружити. «І якщо ви маєте одного-двох друзів, маєте бути щирими, відкритими, чесними, допомагати та підтримувати, в очі казати про недоліки, не обговорювати друга з іншими дітьми».

На завершення учням пропонується попрощатися так, як прощаються тільки друзі / подруги (обійнятись, потиснути руку, сказати: «До побачення!», «Щасливого дня!», плеснути долонею об долоню тощо).

Пропонується створити пам’ятку-запрошення для батьків при вивченні теми «Мої друзі / подруги».

Дану інформацію можна розмістити на сторінці класу в соціальних мережах, передати в індивідуальній бесіді батькам тощо. По можливості, виготовити і передати батькам листівку з інформацією.

До уваги батьків!

Шановні батьки!

Протягом тижня ми вивчатимемо тему «Мої друзі / подруги».

Розкажіть дітям про свій клас, своїх шкільних друзів, чим ви займалися, які спільні захоплення мали, як проводили вільний час тощо. По можливості, покажіть шкільні дитячі фотографії, розкажіть цікаві історії про шкільну дружбу. Чому ви дружили саме з цими дітьми? Особливу увагу зверніть на тих, хто є з шкільного віку вашими друзями до сьогоднішнього дня. Чи змінилися вони за роки? Чому з одними однокласниками / однокласницями дружите і тепер, а з іншими ні?

Запрошуємо Вас на ранкову зустріч о ____год_____.

Просимо розповісти однокласникам/однокласницям сина/дочки про своїх шкільних друзів/подруг. Наш класний колектив тільки формується, і нам важлива ваша допомога та підтримка!

Про бажання прийти на ранкову зустріч повідомте вчителя заздалегідь.

Використані ресурси:

1. Мультфільм «Корисні підказки. Дружба».

2. Мультфільм «Котик та Півник».

3. «ДЖМІЛЬ», журнал для дітей від 4 до 10 років, їхніх батьків і педагогів.

4. Культура життєвого самовизначення. Інтегративний курс для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2004. Автори-упорядники: Т. Мирошниченко, О. Нагула, Ж. Савич.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОЄ ДОВКІЛЛЯ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як поводитись у довкіллі, щоб не зашкодити собі та йому?

Завдання 4-го тижня:

- ознайомити дітей з поняттям «довкілля»;
- допомогти учням засвоїти норми етичної поведінки у довкіллі;
- ознайомити з правилами роздільного збирання сміття;
- вчити взаємодії в парах і групах.

Очікувані результати 4-го тижня:

Під час роботи над ключовим питанням учні знатимуть:

- що таке довкілля;
- правила поведінки у довкіллі;
- про тривалість розпаду поліетилену, пластику та як зменшити споживання цих матеріалів у своєму побуті;
- хто відповідає за благополуччя довкілля;
- чому потрібно зберігати довкілля;
- способи повторного використання рукотворних об'єктів;

й умітимуть:

- пояснити важливість довкілля в житті людини;
- розповісти про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм;
- наводити приклади бережливого ставлення до довкілля;
- виявляти уміння бережливого ставлення до довкілля;
- дотримуватися правил етичної поведінки в довкіллі;
- повторно використовувати рукотворні об'єкти;
- працювати в парах і групах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • розповідає про те, що його / її вразило, схвилювало; переповідає події з власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальновживані слова; • поповнює власний словниковий запас; • малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого; • робить висновки про важливість уважного ставлення до довкілля. **ЧИТАЄМО** • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • пояснює зв’язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного твору, змінює місце подій, додає нових персонажів. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (мультфільми); • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • досліджує значення слів.

	Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • проводить (самостійно або в групі) прості спостереження / досліди. **Я У ПРИРОДІ** • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм; • розповідає про тривалість розпаду поліетилену, пластику і зменшує споживання цих матеріалів у своєму побуті; • сортує сміття (папір, пластик, скло, метал); • пояснює загрозу для довкілля дій людини (випалювання стерні, спалювання сміття, забруднення повітря та води); • пояснює, як бережливе ставлення до їжі, одягу, книжок, предметів побуту зберігає природу. **Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • пропонує способи повторного використання рукотворних об'єктів.
	Соціальна і здоров'язбережна	**ДОБРОБУТ** • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
	Громадянська та історична	**МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • відзначає окремі зміни у ландшафті / краєвиді, пов'язані з діями людей; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • добирає приклади з власного досвіду, які свідчать про його / її відповідальне ставлення до обов'язків як члена шкільної та місцевої громад.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Розгадування ребусу**	• поповнює власний словниковий запас; • досліджує значення слів.
2	**Читання / слухання оповідання Василя Сухомлинського «Соромно перед соловейком»**	• словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного твору, змінює місце подій, додає нових персонажів; • дотримується правил поведінки у довкіллі та пояснює ці правила іншим; • не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм; • пояснює, як бережливе ставлення до їжі, одягу, книжок, предметів побуту зберігає природу; • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим.
3	**Перегляд мультфільму «Левчик і його друзі. Прогулянка до лісу»**	• висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми); • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині.

4	**Дослідження «Скільки років «живе» сміття?»**	• розповідає про те, що його / її вразило, схвилювало; • переповідає події із власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальновживані слова; • провадить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди; • застосовує за потреби найпростіші матеріали та прилади, зокрема лупу; • розповідає про тривалість розпаду поліетилену, пластику та зменшує споживання цих матеріалів у своєму побуті.
5	**Перегляд відеоролика про роздільне збирання сміття**	• визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів; • сортує сміття (папір, пластик, скло, метал).
6	**Вправа «Що буде, якщо..?»**	• пояснює загрозу для довкілля дій людини (випалювання стерні, спалювання сміття, забруднення повітря та води); • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з діями людей; • робить висновки про важливість уважного ставлення до довкілля.
7	**Перегляд відеоролика «Дбаєш про себе – подбай про країну»**	• розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.
8	**Робота у групах. Складання розповідей у малюнках «Як прикрасити довкілля»**	• малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
9	**Практична робота «Прикрасимо довкілля разом»**	• пропонує способи повторного використання рукотворних об'єктів.

1. «Розгадування ребусу»

Запропонуйте дітям розгадати ребус та назвати зашифроване слово.

Запитайте дітей, що таке довкілля.

Довкілля (навколишній світ) – це природа й предмети, зроблені руками людей.

2. Читання / слухання оповідання В. Сухомлинського «Соромно перед соловейком»

Запропонуйте учням послухати оповідання Василя Сухомлинського «Соромно перед соловейком».

Соромно перед соловейком

(В. Сухомлинський)

Оля й Ліда, маленькі першокласниці, пішли до лісу. Після втомливого шляху вони сіли на траві відпочити й пообідати. Витягли із сумки хліб, масло, яєчка. Коли дівчатка вже пообідали, недалеко від них сів на дерево соловейко й заспівав. Зачаровані прекрасною піснею, Оля й Ліда боялись поворухнутись. Соловейко перестав співати. Оля зібрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ. Ліда забрала недоїдки, загорнула в газету й поклала в сумку.

– Навіщо ти забрала сміття? – запитала Оля. – Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

– Соромно перед соловейком... – тихо відповіла Ліда.

Обговорення:

- Попросіть дітей розказати, які почуття викликало у них оповідання.
- Запитайте дітей, вчинок котрої з дівчат їм ближчий? Чому?
- Запитайте дітей, чому дівчинці соромно перед соловейком?
- Запитайте дітей: ситуація, описана в оповіданні, придумана чи таке трапляється в житті?
- Попросіть пофантазувати дітей: на основі прочитаного придумати іншу кінцівку, змінити місце подій, додати нових персонажів.

3. Перегляд мультфільму «Левчик та його друзі. Прогулянка до лісу»

Запропонуйте дітям переглянути першу серію мультфільму «Левчик та його друзі Прогулянка до лісу».

Поцікавтесь, який настрій у дітей після перегляду, чи змінювався настрій протягом перегляду мультфільму. Запитайте дітей, про що цей мультфільм. Обговоріть з дітьми мультфільм.

Обговорення:

- Навіщо діти поїхали до лісу?
- Хто плакав у лісі? Чому?
- Що зробили діти?

Обговоріть з дітьми, чим схожі оповідання В. Сухомлинського «Соромно перед соловейком» і перша серія мультфільму «Левчик та його друзі. Прогулянка до лісу».

Запитайте дітей, чому потрібно прибирати недоїдки їжі та інше сміття після пікніків, прогулянок на природі тощо.

Поцікавтеся, а як вчиняють вони і члени їхній сімей.

4. Дослідження «Скільки років «живе» сміття?»

Приготуйте на кожну парту сухі листочки, папір (серветки, аркуші зі шкільного зошита, картон), поліетиленову плівку, металеву та скляну банки.

Попросіть дітей узяти сухий листочок і спробувати його розкришити. Те саме проробити з папером, плівкою, банками.

Попросіть дітей розказати про результат. (Сухий листочок перетворився на легкий пил, який одразу рознесе вітер. Серветку теж легко вдалося розкришити. Аркуші більш цупкого паперу тільки пом'ялися, але не перетворилися на пил. А з плівкою, баночками взагалі нічого не сталося.)

Запропонуйте дітям намочити у воді всі предмети.

Попросіть дітей розказати, що виходить? Листок намочився і легко рветься, серветку теж легко порвати, а ось звичайний папір (а, особливо картон) не рветься так легко. Плівка ж, металева та скляна банки тільки намокли, але порвати їх або зламати ми не можемо.

Скажіть дітям, що так відбувається і в природі: тільки листочки і серветки швидко згниють і зникнуть. А для того, щоб згнили та зникли папір, поліетиленова плівка, скляна та металева банки знадобляться роки. Так, папір розкладається за 3-4 роки, металева банка іржавіє і розкладається за 6-10 років, поліетиленова плівка розкладеться через 60-100 років, а скло буде лежати в землі років 600.

Наголосіть: якщо сьогодні діти викинуть все це сміття, то через 3-4 роки зогниє папір. Коли діти будуть закінчувати школу, поржавіє та розвалиться залізна банка. Коли стануть дідусями та бабусями, зникне в землі поліетиленовий пакет, а бите скло буде лежати в землі ще довгі й довгі роки та лише потім перетвориться у пісок.

5. Перегляд відеоролика про роздільне збирання сміття

Перегляньте з дітьми відеоролик для дітей про шкідливість сміття.

Запропонуйте дітям переглянути відеоролик.

Запитайте, про що цей відеоролик і для кого призначений.

Запитайте дітей, чому природа важлива для людини.

Попросіть продовжити речення: Завдаючи шкоди природі, ми… (шкодимо самі собі).

Попросіть дітей пояснити, як вони розуміють речення.

Запитайте дітей, що потрібно робити, щоб жити в екологічно чистому довкіллі.

6. Вправа «Що буде, якщо..?»

Задайте дітям ситуацію для обговорення, яка б спонукала їх задуматись про наслідки безвідповідальності людей, допомогла їм дійти висновку, чому так важливо уважно ставитись до довкілля. Запитайте, що буде, якщо одна людина кине під ноги, залишить на природі пляшку з-під Кока-коли чи поліетиленовий пакет? А двоє людей? Троє? А багато людей?

Запропонуйте дітям переглянути світлини, зроблені в різних куточках світу.

Зверніть увагу дітей на світлини: які зміни у краєвидах, пов’язані з бездумними діями людей, відбулися.

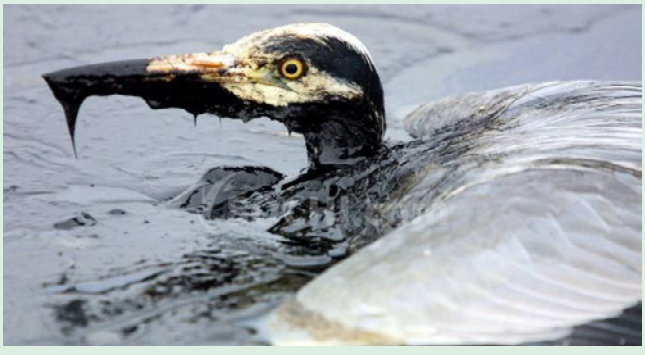

Попросіть дітей вийти на вулицю. Поспостерігайте й обговоріть, як впливає життєдіяльність людей на довкілля – позитивно чи негативно.

Запитайте, чому таким важливим є уважне ставлення до довкілля.

7. Перегляд відеоролика «Дбаєш про себе – подбай про країну»

Запропонуйте дітям переглянути відеоролик «Дбаєш про себе – подбай про країну»

Попросіть дітей поділитись враженнями від побаченого. Запитайте дітей, чому зберігати природу – обов'язок кожного.

Матеріал для вчителя та батьків:

Щороку, у третю суботу квітня в Україні святкують День довкілля. Головною метою цього свята є поліпшення стану української природи. Багато заходів, що покликані відзначити цей день, проводяться на міському, обласному, та державному рівнях. Це й озеленення територій, і прибирання парків, алей, і проведення різноманітних конкурсів на екологічну тематику, й організація конференцій, лекцій на тему охорони природи, перегляд медіаматеріалів про охорону довкілля на кшталт відеоролику «Що справді трапляється з пластиком, що ти викидаєш».

День довкілля в Україні майже співпадає з трагічною датою 26 квітня. Кожен мешканець пам'ятає, що саме в цей день сталася аварія на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС. Безперечно, наслідки катастрофи – одна з найголовніших проблем довкілля, як у нашій країні, так і за її межами. І громадський обов'язок кожного – пам'ятати і всіляко сприяти оздоровленню природи, що нас оточує.

8. Робота в групах. Складання розповідей у малюнках «Як прикрасити довкілля»

Зачитайте дітям вірш І. Січовика «Рідний край».

Рідний край

(Ігор Січовик)

Красивий, щедрий рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься Україна.

Попросіть дітей у малюнках розповісти, як можна прикрасити довкілля, щоб рідний край став ще кращим. У нагоді можуть стати рядки з віршів українських поетів.

Звернення первоцвітів

(Ірина Бойко)

Ми б завжди були щасливі,
І пахучі, і красиві,
Якби в полі, в лісі, в лузі
Бачили нас тільки друзі,
Ті, які б нас не топтали,
Без потреби не зривали.
А на клумбах вдома, в школі
Висівали нас доволі,
Доглядали, поливали.
Ми б красу їм дарували!

Берізонька

(Любов Забашта)

Прошу вас, із берези
ви соку не точіть,
ви краще їй сестричку
зелену посадіть.
Ви краще їй шпаківню
поставте на гілках,
щоб прилітав до неї
друг лісу, добрий птах!

Метелик

(Анатолій Костецький)

Метелика ловити я не хочу:
Він – квітка неба, хай живе собі!
Хай крильцями барвистими тріпоче,
Щоб радісно було мені й тобі.

Мрія

(Дмитро Павличко)

Як виросту – збудую хату,
На хаті колесо приб'ю,
А там я поселю крилату
Лелечу клекітну сім'ю.
Нехай розводиться, гніздиться
По всіх деревах і хатах,
Нехай мені щоночі сниться,
Що я літаю наче птах.

9. Практична робота «Прикрасимо довкілля разом»

Запропонуйте дітям разом із батьками виготовити з пластикових пляшок вироби (на кшталт показаних у відеоролику) та прикрасити ними довкілля (двір, у якому живуть, шкільне подвір'я тощо).

Використані джерела

Соромно перед соловейком [Електронний ресурс].

Мультфільм «Левчик та його друзі Прогулянка до лісу» [Електронний ресурс].

Відеоролик для дітей про шкідливість сміття [Електронний ресурс].

Відеоролик «Дбаєш про себе – подбай про країну» [Електронний ресурс].

День довкілля [Електронний ресурс].

Відеоролик «Що справді трапляється з пластиком, що ти викидаєш» [Електронний ресурс].

Ірина Бойко. «Звернення первоцвітів» [Електронний ресурс].

Любов Забашта. «Берізонька» [Електронний ресурс].

Анатолій Костецький. «Метелик» [Електронний ресурс].

Дмитро Павличко. «Мрія» [Електронний ресурс].

Вироби з пластикових пляшок [Електронний ресурс].

Ребуси українською [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ОСІНЬ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як упізнати осінь у моїй місцевості?
- Які місцеві дари готує осінь?

Завдання 5-го тижня:

- ознайомити з мистецькими творами про осінь вітчизняних і зарубіжних митців;
- формувати вміння сприймати красу осінньої природи, милуватися нею та висловлювати власні враження та судження щодо побаченого і почутого;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 5-го тижня:

Наприкінці тижня учні знатимуть:

- основні ознаки осені у своїй місцевості;
- назви осінніх місяців мовами, які використовують у цій місцевості;
- зміни, які відбуваються у природі своєї місцевості восени;

й умітимуть:

- розпізнавати зміни у місцевій природі восени;
- визначати та описувати дари осені своєї місцевості;
- знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності в місцевій природі восени;
- емоційно сприймати твори мистецтва та красу природи;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Відповідає на запитання до усного повідомлення. **ЧИТАЄМО** • Добирає ілюстрації до художнього тексту. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Досліджує походження назв осінніх місяців: вересня, жовтня, листопада у своїй місцевості.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення об'єктів та явищ живої природи з відомими йому/ їй із довкілля. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями). **Я У ПРИРОДІ** • Розпізнає осінні зміни в живій і неживій природі. • Не завдає шкоди рослинам під час спостереження. • Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої та неживої природи восени. • Розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини. • Описує рослини своєї місцевості. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).

Соціальна і здоров'я-збережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свої міркування. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Визначає твори вітчизняних митців про осінь. • Знає місцеві назви осінніх місяців. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Називає прізвища одного-двох українських художників, поетів.
Мистецька	**ПІЗНАННЯ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МИСТЕЦТВА** • Сприймає твори різних видів мистецтва про осінь, висловлює свої враження, вподобання. • Пояснює, що подобається, а що не подобається у творі мистецтва. **ПРАКТИЧНА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА** • Працює з природними матеріалами.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Бесіда про осінь**	• співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • пригадує і розповідає свої враження (почуття/емоції) від екскурсії; • вступає в діалог або підтримує його на теми, які викликають зацікавлення.
2	**Робота з ілюстративним матеріалом**	• сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порою року.
3	**Бесіда і розповідь вчителя про спалювання листя**	• пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки; • розуміє проблему з якою стикнувся/стикнулася; розмірковує, що йому/їй відомо про цю проблему, як її вирішити; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
4	**Слухання віршів про осінні місяці**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прослуханого художнього тексту; • довідується від старших людей про походження місцевих назв осінніх місяців.
5	**Робота з мовним матеріалом**	• виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
6	**Бесіда про представників професій своєї місцевості**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • пояснює, чому представники різних професій потребують взаємодії; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
7	**Робота з ілюстративним матеріалом (професія – знаряддя праці)**	• добирає ілюстрації знарядь праці відповідно до професії; • пояснює, для чого потрібна техніка/інструменти для представника кожної професії.
8	**Гра «Всі професії важливі?»**	• пояснює важливість представників різних професій для громади • формулює запитання до батьків / інших дорослих про потрібні навички для роботи за певною професією; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
9	**Гра «В гостях у кого я був / була?»**	• пропонує свій варіант відповіді; • вислуховує думку інших; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила.

1. Бесіда про осінь

Завдання для дітей.

Вчитель актуалізує досвід дітей з екскурсії в осінню природу. Учні пригадують власні враження від спостережень краси осені у місцевості проживання. Педагог пропонує розглянути твори мистецтва українських і зарубіжних авторів, що показують красу осінньої природи у різних куточках Європи і демонструє презентацію.

Обговорення:

- Чи помітили ви щось спільне у творах художників? (Так, на всіх картинах зображена осіння природа.)
- Якою митці зображають осінню природу у своїй місцевості? (Різнокольоровою, гарною, красивою, привабливою. Хочеться відразу піти погуляти та подивитися на все власними очима.)
- Які ознаки осені ми спостерігаємо на картинах художників? (Рослини змінили колір, пройшов дощ, зібраний врожай.)

2. Робота з ілюстративним матеріалом

Завдання для дітей.

Підготуйте інформацію та ілюстративний матеріал про художника/ів, які мешкають/мешкали у даному населеному пункті.

А. Кашшай

Й. Бокшай

Обговорення:

- Чи відрізняється зображення осені у творах художників від того, що ви спостерігаєте у природі нашої місцевості? (посилання для вчителя)
- Можливо, ви знаєте митця, який живе і працює у нашій місцевості та зображує красу навколишнього світу? (Оголошення інформації, яку підготував педагог.)

3. Бесіда і розповідь вчителя про спалювання листя

Завдання для дітей.

Діти заздалегідь отримують завдання по дорозі зі школи додому знайти серед осіннього листя однакові листочки.

Обговорення:

- Чи багато ви їх знайшли? (Однакових листочків – кілька, але потрібно витратити певний час на пошуки.)
- Чи багато опалого листя у вашій місцевості? (Так.)
- Що роблять дорослі з опалим листям у місцевості, де ви проживаєте? (Прибирають, згрібають у купи, вивозять за межі міста, закопують, спалюють.)
- Чи корисно спалювати опале листя? (Ні.)

Розповідь вчителя.

Коли ми говоримо про осінь, то пригадуємо теплі сонячні дні, павутиння, яке повільно літає у повітрі, різнокольорове листя на деревах. Все це викликає неймовірне захоплення. Осінь – чудова пора!

Але іноді зіпсувати настрій на такій прогулянці може запах від спаленого листя. Вогнища та дим від них зустрічаються біля приватних будинків і дач (матеріал для вчителя). Трапляються такі випадки й у містах. Чи мають право мешканці населених пунктів спалювати листя? Ні. Про це написано у Конституції та інших законах (матеріал для вчителя).

Українським законодавством передбачені штрафи за спалювання листя (ст. 16, 22 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»; п. 9.1.19. «Правил утримання зелених насаджень міст й інших населених пунктів», ст. 77 Адміністративного кодексу України). Іноді ми все одно бачимо людей, які спалюють листя. Окрім того, що вони порушують закон, ці люди ще не знають про те, що:

своїми діями забруднюють повітря і збільшують у ньому кількість вуглекислого газу. А це призводить до ускладнень під час дихання;

негативно впливають на здоров'я мешканців. Повітря і ґрунт забруднюються важкими металами та пилом;

у сухому листі згоряють зимуючі корисні комахи, такі як сонечка. Спалюючи листя восени ми створюємо умови для розвитку шкідників навесні.

Чи існує вихід з даної ситуації? Так. Осіннє листя можна і потрібно компостувати (складати у спеціальні місця для перегнивання та утворення корисних добрив без шкідливих домішок).

4. Слухання віршів про осінні місяці

Завдання для дітей.

Учитель просить учнів пригадати назви осінніх місяців. Знайомить дітей із віршами про осінь (матеріал для вчителя). Учитель звертає увагу на прикмети осені у кожній із поезій (матеріал для вчителя).

Вересень

Теплий ранок. Верес квітне.
Серце вересень зігрів.
Небо слухає блакитне
Сміх і вереск школярів.

Листопад

Віє, віє вітровій,
Листя скубає підряд.
Шурхотить листочків рій,
Бо надворі – листопад.

Жовтень

Коли побачиш – світ навколо жовтий
Завмер у тиші золотавих снів,
То знай, що це чаклун-художник жовтень
За ніч розмалювати все зумів.

5. Робота з мовним матеріалом

Завдання для дітей.

Дізнатися у батьків або інших родичів діалектні назви або іншими мовами, які використовуються у даній місцевості, осінніх місяців. Поділитись наступного дня отриманою інформацією з однокласниками. Матеріал для вчителя – за посиланням.

6. Бесіда про представників професій вашої місцевості

Завдання для дітей.

Дізнайся у батьків або старших товаришів, люди яких професій беруть активну участь у зборі врожаю у твоїй місцевості?

Профорієнтаційна робота.

Учитель демонструє ілюстрації із зображенням представників професій, які беруть участь у зборі врожаю. Розповідає про професію комбайнера, овочівника, садівника, водія (матеріал для вчителя). Цікавиться у дітей чи залучають їх до цієї роботи?

Педагог наголошує на тому, що кращі працівники відзначаються на місцевому та державному рівні нагородами. Що збір врожаю – це важка праця. Дорослим для такої роботи потрібна спеціальна техніка.

7. Робота з ілюстративним матеріалом (професія – знаряддя праці)

Завдання для дітей.

Поєднати представників професій та техніку, яка їм у цьому допомагає.

Наголосити на тому, що всі професії важливі та потрібні.

Садівник

Водій

Овочівник

Комбайнер

8. Гра «Всі професії важливі?»

Завдання для дітей.

Запропонувати дітям підготувати за допомогою батьків або інших дорослих відповіді на питання: «Ким я хочу стати?» (Яку професію обрати?) і «Що потрібно для цього знати і вміти?». Згодом провести гру, використовуючи вправу «Мікрофон».

9.Гра «В гостях у кого я був / була?»

Завдання для дітей.

Педагог пропонує дітям пограти у гру «В гостях у кого (у представників якої професії) я був / була?»

Педагог пропонує відповісти на підготовлені питання:

Я бачив / бачила книжки, зошити, портфелі та магнітну дошку. До кого в гості я ходив / ходила? (У школу, до вчителя)

Я бачив/бачила яблука, груші, сливи. До кого в гості я ходив / ходила? (У сад, до садівника)

Я бачив/бачила багато книжок, які стояли у великих шафах. Їх можна брати читати. До кого в гості я ходив / ходила? (У бібліотеку, до бібліотекаря)

Я бачив / бачила тарілки та столове приладдя, що було на столах. Чув / чула запах смачної їжі. До кого в гості я ходив / ходила? (В їдальню, до кухарів)

ТЕМА ТИЖНЯ: «Я І МОЯ БАТЬКІВЩИНА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що таке Батьківщина?
- Чому батьки і Батьківщина – схожі (споріднені) слова?
- Якими якостями я маю володіти, щоб стати комусь захисником/захисницею? (до Дня захисника України).

Завдання 6-го тижня:

- навчати учнів мислити поза стереотипами дорослих;
- допомагати дітям усвідомлювати себе і свою родину як частину Батьківщини;
- виховувати повагу до українських воїнів – захисників України;
- виховувати шанобливе ставлення до державних символів України, української історії.

Очікувані результати 6-го тижня:

Наприкінці тижня учні знатимуть:

- що таке мала батьківщина і Батьківщина – велика Україна;
- державні символи України;
- що українські воїни-герої захищають Україну;
- чому потрібно захищати тих, хто потребує допомоги, і самим звертатися по допомогу в за потреби;

й умітимуть:

- розповідати про свою родину, Батьківщину;
- співати гімн України, інші пісні про Україну;
- пояснювати, чому батьки і Батьківщина – споріднені слова;
- характеризувати захисника/захисницю України, підбираючи відповідні означення (без уживання цього терміна);
- висловлювати власну думку (зокрема й письмово, за допомогою малюнкового письма) стосовно малої і великої Батьківщини, ставити запитання й відповідати на них;
- створювати вироби/художні твори на тему родини, Батьківщини, захисників України.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим, сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та цікаве. • Пов'язує інформацію з тексту з власним досвідом. • Перелічує факти свого життя та факти, пов'язані з текстом. • На основі тексту малює/добирає ілюстрації, фіксує інформацію графічно.
Природнича	• Спостерігає за обраними з цікавості природними явищами та об'єктами, досліджує їх. • Зображає інформацію про довкілля (почуту або побачену) у вигляді малюнка, таблиці тощо. • Вирізняє поняття, об'єкти, пов'язані з довкіллям. Знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів.
Соціальна і здоров'язбережна	• Аналізує поведінку власну й оточуючих людей із позиції користі чи шкоди для життя, здоров'я та добробуту. • Уважно слухає, запитує про потреби інших і висловлюються так, щоб не образити іншого. • Вирізняє потреби свої та інших. Пояснює, від кого та від чого залежить задоволення власних потреб.
Громадянська та історична	• Орієнтується у близькому до свого місця проживання й освоєному людьми просторі. • Показує, як природа дає людям засоби до існування. • Описує зміни, які спостерігає у знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю. • Запитує про те, що зацікавить. • Знаходить відповіді на запитання. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняють від інших. • Пояснює, що може і має робити у сім'ї, серед однолітків, у школі. • Долучається до корисних справ у родині, школі. • Виявляє зв'язки між людьми, які оточують.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Слухання та обговорення вірша Ольги Лабаги** **«Бачу мир»**	• з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі; • вступає в діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які викликають зацікавлення; • ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо); • співвідносить зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами; • розрізняє живі та неживі природні об'єкти; • придумує назву презентації про Україну.
2	**Перегляд відео та майстер-клас «Легендарні обереги – наші!»**	• обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • розрізняє ситуації, коли інші люди потребують допомоги; • надає допомогу, коли просять, та звертається по неї, коли потребують.
3	**Перегляд та обговорення мультфільмів про Україну «Це наше і це твоє»**	• обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • довідується (з легенд, від старших людей) про походження місцевих назв населених пунктів і географічних об'єктів.
4	**Вправа «Міста на карті України»**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • довідується (з легенд, від старших людей) про походження місцевих назв населених пунктів і географічних об'єктів.

5	**Весела фіз-культ-хвилинка «Україно, ми – твоя надія**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • придумує назву презентації про Україну.
6	**Вправа «Мої сусіди. Сусіди України»**	• обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших і які досліджує і представляє (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють; • з'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти; • робить відповідні пропозиції на зборах класу.
7	**Вправа «Мріємо про майбутнє України»**	• з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших;
8	**Вправа «Як держава Україна захищає права дитини. Конвенція ООН про права дитини»**	• описує й обмірковує свої права; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
9	**Вправа «Громадянин/громадянка. Яким/якою має бути громадянин/громадянка?»**	• розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. Слухання та обговорення вірша О. Лабаги «Бачу мир»

Прочитайте дітям та обговоріть вірш Ольги Лабаги «Бачу мир».

Запропонуйте учням подивитися, як у вірші, «крізь блакитне віконце» у класі та описати, що вони бачать. Запитайте дітей про деталі: живі та неживі об'єкти біля школи.

Вийдіть усі разом на подвір'я школи та роздивіться все навкруги, знайдіть те, що бачила у своєму вірші авторка Ольга Лабага. Відшукайте щось цікаве разом, те, що є навколо, але ми не помічаємо цього, поговоріть про цінність того, що є навкруги.

Запитайте у дітей, що таке мир, мирне життя? Які відчуття, емоції викликає слово мир? Від кого залежить мирне співіснування людей? Що кожен/кожна з нас може зробити для мирного співіснування?

Бачу мир
(О. Лабага)

З висоти крізь блакитне віконце
Бачу наші безмежні поля.
Бачу, як прокидається з сонцем
Українська квітуча земля.

Бачу степ, срібну річку і квіти,
І як мостить гніздо сизий птах,
І берізки розпущені віти,
І блакитну волошку в житах.

Бачу в зелені сквери і парки,
Кольорову стіну дитсадка,
Ясне сонечко, що на асфальті
Малювала дитяча рука.

Бачу: дівчинка в школу крокує,
Раді щастю дорослі й малі.
Бачу мир… Хай він завжди панує
На святій українській землі!

Нагадайте дітям про Міжнародний день миру, який відзначався нещодавно – 21 вересня, запитайте, чому, на їхню думку, вирішено започаткувати такий день? Розкажіть про те, що у 2014 р. в багатьох країнах Хода миру була присвячена Україні.

Запропонуйте дітям щось намалювати за результатами обговорення та зробіть виставку малюнків (якщо погодні умови сприятливі, можна малювати на вулиці на асфальті). Нехай діти придумають назву своєї виставки та запросять на екскурсію своїх друзів, батьків, дітей із інших класів.

2. Перегляд відео та майстер-клас «Легендарні обереги – наші!»

Перегляньте усі разом відео «Легендарні обереги – наші!» із серії «Це – наше і це – твоє». Організуйте обговорення після перегляду.

Обговорення:

- Що таке оберіг?
- Для чого вони потрібні?
- Які ще обереги знають діти?
- Кому, на думку дітей, зараз у нашій країні потрібні обереги? Чому?
- Як можна допомагати людям?

Інформація для вчителя:

Оберіг – найдревніший предмет, якому приписують надприродну здатність відвертати від його власника хвороби, біду, приносити щастя і гаразди, чарівний предмет, що призначений захищати свого власника. Також вважається, що він може принести удачу, попередити про небезпеку, поліпшити стан здоров'я. Через це обереги зажили неабиякої популярності ще з давніх-давен.

Люди пов'язували віру в добро, успіх, щастя з певними символами в оберегах.

Обереги завжди мали захищати людей та їх світ від негараздів. Оберіг призначений для того, щоб створити захисне поле між своїм власником і небезпекою, магічно захистити його, зробити невидимим і невразливим до неї. Або ж відстрашити небезпеку, чи наділити те, що він охороняє, захисними властивостями, здатними чинити опір злу.

Нині прикрашати свої будинки оберегами уже не тільки традиція, а й певна модна тенденція.

Організуйте для дітей та батьків майстер-клас з виготовлення оберегів для захисників України, яким у такий складний час потрібна допомога.

Майстер-клас можна приурочити 14 жовтня – святу Покрови Пресвятої Богородиці – дню захисника, людини, яка покладає усі свої сили аби захистити найдорожче. Запросіть для його проведення когось із батьківського комітету, громади вашого міста чи села, ваших партнерів чи вчителя/вчительку трудового навчання.

Зроблені обереги можна надіслати до АТО або передати до військових частин, які знаходяться поруч, чи до волонтерів, які опікуються воїнами.

Діти також можуть зробити обереги для когось із рідних, друзів, знайомих, тих, хто потребує захисту.

3. Перегляд та обговорення мультфільмів про Україну «Це – наше і це – твоє»

Порекомендуйте дітям та їхнім батькам протягом тижня переглядати по одній серії мультфільмів про Україну «Це – наше і це – твоє» (рекомендовано Листом МОН України №1/9-385 від 20.07.2016 р.).

«Це – наше і це – твоє» очима дітей – це 25 серій мультфільмів про Україну, основою для яких стали історії та малюнки школярів-учасників Всеукраїнського проекту Міністерства освіти і науки України та телеканалу «ПЛЮСПЛЮС» «Це наше і це твоє».

Домовтеся, який мультфільм та у який день ви будете переглядати. Спонукайте дізнаватися додаткову інформацію про те, що подивилися діти з батьками, та обговорюйте цікаву інформацію на ранкових зустрічах.

4. Вправа «Міста на карті України»

Повісьте у класі карту України або карту вашого регіону. Підготуйте мішечок і покладіть туди літери алфавіту. Запропонуйте дітям по черзі діставати по одній літері та називати місто, село, селище, назва якого починається з цієї літери. Після того як діти згадають назву, знайдіть це місто на карті України та позначте його якоюсь позначкою.

Якщо діти не можуть самостійно згадати назву міста, селища, села на відповідну літеру, спробуйте разом знайти на карті місто.

Поговоріть із учнями про ці міста, селища, села де вони знаходяться, близько чи далеко від міста чи села, де живуть діти, що чули чи знають про них. Акцентуйте увагу на тому, які різноманітні міста нашої Батьківщини та як це різноманіття може доповнювати одне одного та розвивати нашу Україну.

Запитайте у дітей, що вони знають про своє місто, село, селище.

Підготуйте цікаву інформацію (легенду про назву, історичні факти тощо) та розкажіть про їхню малу батьківщину.

Запропонуйте учням напередодні (або разом на уроці) зібрати різні осінні листочки. Розгляньте листочки, опишіть, які вони. Проведіть паралелі про різноманіття листочків, людей, міст, сіл, селищ та про те, як вони доповнюють один одного своєю неповторністю.

5. Весела фізкультхвилинка «Україно, ми твоя надія!»

Організуйте для дітей веселу фізкультхвилинку Мирослави Маліновської, вона допоможе не тільки зняти напругу та відпочити, але й вивчити чудову пісеньку.

Об'єднайте дітей у невеликі групи та запропонуйте їм стати авторами фізкультхвилинки для свого класу.

Нехай знайдуть пісню про Україну, яка їм подобається, та придумають рухи, які можна зробити під неї. Таке задання можна запропонувати виконати вдома за допомогою рідних.

Організовуйте фізкультхвилинки, які вигадають учні, нехай кожна група придумає назву та розкаже, про що їхня творча робота.

6. Вправа «Мої сусіди. Сусіди України

Запропонуйте дітям подумати про свої особисті риси та вміння і про те, хто є їхніми сусідами у класі. Нехай уважно подивляться на свого сусіда поряд, посміхнуться один одному і розкажуть про свої риси та вміння.

Далі об'єднайте учнів у четвірки, нехай обговорять свої вміння.

Запропонуйте у таких групах подумати як їхні вміння можуть бути корисними для всього класу (колективу), чим вони можуть сприяти, допомагати іншим.

Нехай групи підготують декілька пропозиції для зборів класу щодо їхньої участі у житті учнівської спільноти.

Нехай діти подумають, що вони можуть зробити для своєї родини, своїх сусідів, своєї громади.

У членів своєї родини нехай діти також дізнаються про риси та вміння, які можуть бути корисними для інших, і самі розкажуть про те, що можуть зробити для суспільного блага.

Запропонуйте учням дізнатися разом із батьками, хто є сусідами України (або їхнього міста, села, селища) та як (якими мовами) вони вітаються.

На ранковій зустрічі діти можуть привітатися різними мовами – мовами своїх сусідів.

7. Вправа «Мріємо про майбутнє України»

Запропонуйте дітям подумати та презентувати, якою вони бачать свою Батьківщину за 10 років. Щоб вони хотіли зробити, коли виростуть, для свого краю, своєї країни.

8. Вправа «Як держава Україна захищає права дитини. Конвенція ООН про права дитини»

Для ознайомлення дітей із інформацією про Конвенцію ООН про права дитини скористайтеся сайтом платформи проекту DOCCU.

Інформація для вчителя:

Конвенція ООН про права дитини описує права, які гарантуються всім молодим людям їхніми державами.

Як і з усіма функціональними відносинами, чи то серед друзів, у родині, школі, спортивних клубах чи між країнами, ми повинні знати, що маємо обов'язки перед іншими людьми, а вони мають обов'язки перед нами. Два з цих основних обов'язків перед іншими людьми – це повага і терпіння. Конвенція ООН про права дитини описує ці основні обов'язки держав перед людьми, які не досягли 18-річного віку.

Роздрукуйте учням картки «Ілюстровані права дітей». Можна роздрукувати різні картки для кожної дитини та запропонувати їх розмалювати.

Поговоріть із учнями про те, що вони бачать на малюнках, і про значення зображень на картках.

9. Вправа «Громадянин / громадянка. Яким / якою має бути громадянин / громадянка?»

Запитайте у дітей:

- Хто такий громадянин / громадянка?
- Яким/якою має бути громадянин / громадянка?

Запропонуйте дітям розглянути хмару тегів в одному з пропонованих варіантів і виконайте завдання на вибір.

Завдання на вибір:

- прочитайте слова, запропоновані у хмарі;
- випишіть слова;
- складіть речення із пропонованими словами;
- поміркуйте про значення слів для громадянина / громадянки;
- поміркуйте про символ (метелик чи будинок), у якому вміщено слова-цінності.

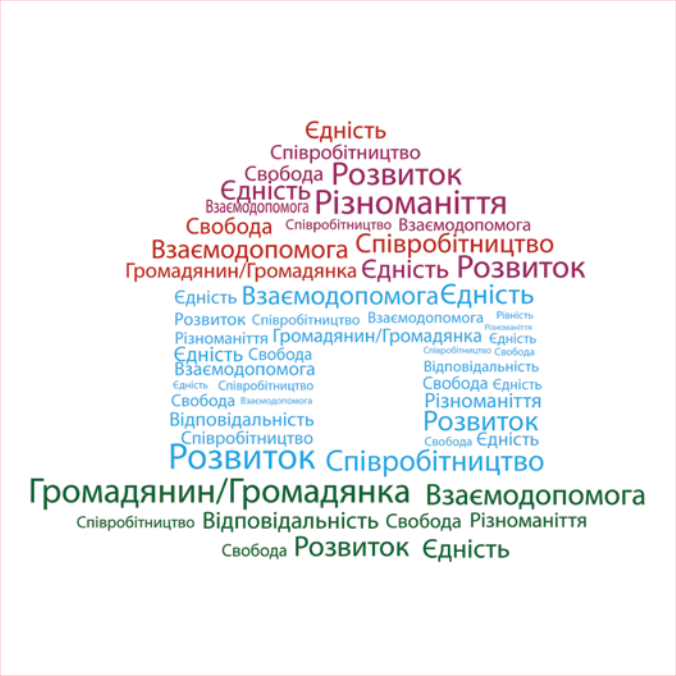

ТЕМА ТИЖНЯ: «МИ – ПІДПРИЄМЛИВІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи кожна людина може бути підприємливою?
- Як знаходити ідеї та можливості?
- Як здійснити задумане?
- Як отримати добрі результати?

Завдання 7-го тижня:

- розвивати творче мислення, навички культури праці, уміння організовувати та планувати роботу, раціонально розподіляти свій час, самостійно приймати рішення;
- удосконалювати уміння спілкуватися, сприяти особистісному та соціальному розвитку;
- сприяти збагаченню словникового запасу та розумінню слів «підприємливий», «добро», «добродій/добродійка», «доброзичливість», «доброчинність», «добробут»;
- розвивати підприємливі якості та вміння.

Очікувані результати 7-го тижня:

Наприкінці тижня учні знатимуть:

- що таке «підприємливість» і кого називають підприємливим/підприємливою;
- чому люди купують і яку користь (цінність) шукають;

й умітимуть:

- ставити запитання;
- генерувати та відстоювати власні ідеї у загальній дискусії класу або групи;
- висловлювати пропозиції щодо спільних дій на основі ідей (згенерованих самотужки або групою);
- приймати спільне рішення в групі.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Висловлює свої вподобання щодо усного повідомлення; намагається пояснити, чому щось подобається, а щось ні. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та цікаве.
Природнича	• Рефлексує над дослідницькою діяльністю: радіє пізнанню нового, розуміючи, що помилки – невід'ємна частина пізнання. • Наводить приклади використання винаходів людства в побуті.
Соціальна і здоров'язбережна	• Аналізує поведінку власну та оточуючих людей із позиції користі чи шкоди для життя, здоров'я та добробуту. • Пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки. • Упорядковує власне навчання відповідно до своїх потреб і рекомендованих умов. • Вирізняє потреби свої та інших. Пояснює, від кого та від чого залежить задоволення потреб. • Уявляє свою мету та розповідає про те, як її досягти.
Громадянська та історична	• Розрізняє теперішнє, минуле та майбутнє (було – є – буде). • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою. • За допомогою дорослих обговорює зміст і спосіб подання інформації, висловлює ставлення до неї. • Знайомиться з однолітками. • Уважно слухає інших і висловлює свою думку. • Надає допомогу, коли просять, та звертається по неї за потреби.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Нове життя – старим речам»**	• спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших і потребу подивитися на річ по-різному; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх.
2	**Вправа «Вперед у майбутнє»**	• висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні; • обґрунтовує свої вподобання; • описує найважливіші винаходи для людства; • ілюструє, наводить приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людини; • пояснює, що не всі матеріали, створені людиною, корисні для довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує, як змінюються умови життя людини.
3	**Вправа «Професії майбутнього»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • ілюструє, наводить приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людині; • формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини; • описує, як змінюються умови життя людини.

4	**Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики». Серія «Годинник»**	• обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого; • пояснює (спираючись на власний досвід і думки старших), навіщо людині знати точний час, бути пунктуальним у школі та вдома; • пояснює, що кожен вчинок має наслідки, спираючись на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо.
5	**Вправа «Моє життя»**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • укладає розклад дня, тижня, співвідносячи його з життям інших членів сім'ї; • ділиться своїми мріями та планами, аналізує, що для цього потрібно.
6	**Вправа «Головна подія тижня»**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших і які надають йому/їй неповторності.
7	**Презентація для батьків «Купіть мені…»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • пояснює, що не всі потреби можуть бути задоволені через обмеженість ресурсів.

1. Вправа «Нове життя – старим речам»

До ранця потрібно покласти шкільні предмети. Запропонуйте учням по черзі витягнути один предмет із ранця (заплющивши очі) та назвати його характеристики (форму, призначення, розмір тощо), не називаючи сам предмет та не показуючи його іншим. Діти мають відгадати предмет, який описується.

Після того як предмет відгадано, запропонуйте подивитись на нього «по-новому», уявити у чому ще може бути його призначення, відшукати весь спектр корисності та цінності для людей, або ж уявити життя без цього предмета. Діти по черзі висловлюють свої думки, вони можуть брати предмет до рук, демонструвати його через призму свого уявлення, розкривати побачений ними зміст і виявлений сенс.

2. Вправа «Уперед у майбутнє»

Варіант 1. Розкажіть дітям, що підприємливі люди передбачають, що може бути корисним суспільству, аніж інші встигають про це замислитися. Наведіть приклад винахідників телефону чи Інтернету, яких також вважали за диваків, але зараз ми не уявляємо свого життя без цих речей.

Об'єднайте клас у групи. Запропонуйте декілька карток бізнес-ідей, які зараз видаються дещо дивними, але в майбутньому можуть принести чимало користі. Кожна група може взяти одну картку з ідеєю на вибір та подумати відповіді на такі запитання:

- Чим ідея цікава та незвичайна?
- Які можливості має той чи інший предмет майбутнього?
- Яку користь може принести людям, суспільству, планеті?
- Яку шкоду може заподіяти, якщо неправильно використовувати?

Серед пропонованих карток із бізнес-ідеями є картка «власна ідея». Якщо будуть бажаючі взяти цю картку, то їхнім завданням буде розроблення власного проекту.

Авто майбутнього

Розумний клас

Робот-лікар

Ролики-майбутнього

Екскурсії на Місяць

Власна ідея

Після презентацій обговоріть питання:

- Які емоції ви відчували, коли розробляли бізнес-ідеї?
- Які бізнес-ідеї можна використати або запропонувати вже зараз для покращення життя в нашому класі?
- Чому винахідники мають бути відповідальними?
- За що можуть бути відповідальними люди?

Коментар для вчителя: додатково можна обговорити з дітьми тлумачення термінів емоція, бізнес-ідея, відповідальність?

3. Вправа «Професії майбутнього»

Перед початком виконання завдання зробіть невеликий вступ про те, що все змінюється. Поговоріть із учнями про професії, які мали їхні пращури, мають батьки (напередодні можна дати завдання: дізнатися у батьків чим займалися пращури у родині).

Запитайте у дітей, які сучасні професії вони знають, які з них їм подобаються, чому? Зупиніться на питанні, чому відбуваються зміни? Якщо питання буде складним для учнів, розкажіть їм чому з часом все змінюється.

Скажіть, що за наступні 10 років професії також змінюватимуться.

Об'єднайте дітей у групи, запропонуйте вибрати одну картку для роботи.

Завдання для груп – подумати над запитаннями:

- чим займається (може займатися, на їхню думку) людина цієї професії?
- яку користь приносить такий професіонал людям, суспільству, світу?
- за що відповідає даний спеціаліст, спеціалістка?

Під час роботи груп допомагайте дітям зрозуміти незнайомі слова.

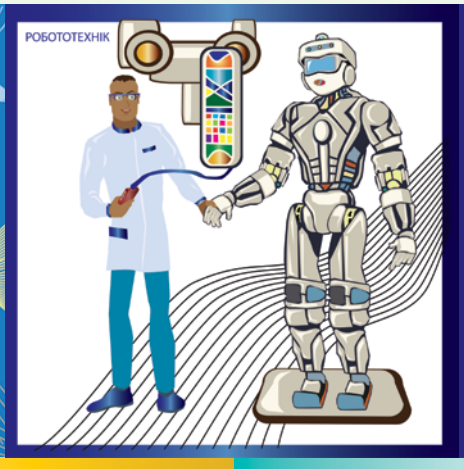

Довідка для вчителя: за посиланням ви зможете знайти розширену інформацію проекту «Гаряча справа: 10 важливих професій наступних 10 років» про професії майбутнього, запропоновані на картках. Ілюстратор проекту: Ліза Яблонська

Порекомендуйте батькам сайт «Ранні пташки».

«Це безмежні можливості для їхніх дітей. Сучасні діти та підлітки програмують, пишуть музику, ведуть популярні блоги і роблять революційні наукові відкриття. Даний спецпроект про нове покоління інноваторів, які вже сьогодні творять майбутнє України та світу».

(Цитата із сайту)

4. Перегляд і обговорення мультфільму «Фіксики». Серія «Годинник»

Перегляньте разом мультфільм «Фіксики». Серію «Годинник». Обговоріть зміст.

Орієнтовні запитання:

- Про що йдеться у мультфільмі?
- Що ви дізналися про годинник?
- На що витратив час головний герой?
- Які наслідки мав вчинок хлопчика?
- Навіщо людині знати точний час, бути пунктуальною?
- На що ви витрачаєте свій час?

Під час обговорення наголосіть на цінності часу у житті людини та важливості уміти планувати свій час!

5. Вправа «Моє життя»

Цю вправу пропонується виконувати разом із батьками.

Це можна зробити під час спільного заходу для дітей і батьків у школі, надіслати рекомендації до вправи у вайбер групі класу або роздати роздрукований паперовий варіант.

Розкажіть (напишіть) про те, що кожна людина хоче бути гармонійною, успішною особистістю. Але гармонійний розвиток передбачає чітке планування часу.

Запропонуйте учасникам і учасницям (у парі або трійці «дитина-батьки»):

1. Умовно об'єднати життя дитини у деякі «ключові області». Це, як правило, навчання, сім'я, друзі, спорт, хобі та, напевно, у кожного щось ще своє.

2. На 10-20 стікерах виписати звичайні щоденні справи дитини. Наприклад, «роблю уроки», «дивлюся футбол», «сиджу у «Фейсбук», «спілкуюся з друзями по телефону», «іду на спортивну секцію», «займаюся творчістю» тощо.

3. Розкласти близькі за змістом стікери по групах і придумати назви груп. Наприклад, «навчання», «захоплення», «сім'я» тощо.

4. Для кожної ключової області потрібно сформулювати разом одну-дві мети на найближчий рік і подивитися, що ще було б правильно додати у життя дитини.

5. Обговорити (батьки зі своїми дітьми) це разом і запланувати конкретні дії, щоб досягти бажаного.

6. Розкажіть батькам і дітям, що таке розпорядок дня і чому це важливо для сучасної людини.

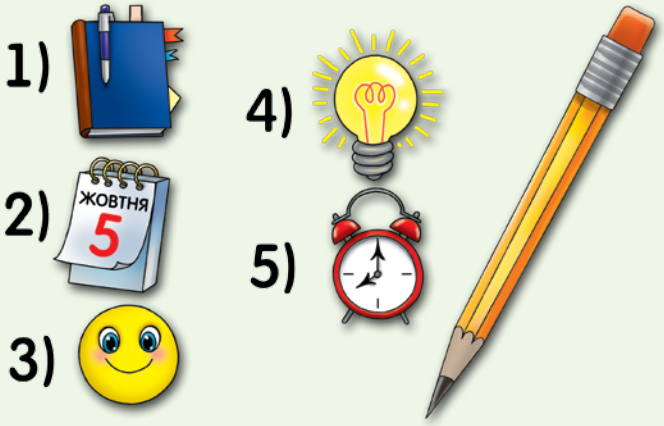

7. Запропонуйте усім учасникам продумати зі свого досвіду та записати корисні поради «Як встигнути все?».

«Родинні групи» (батьки зі своїми дітьми) можуть обмінятися між собою рекомендаціями та обговорити їх.

Підведіть підсумки про те, що підприємливі люди вміють планувати свою діяльність, визначати цілі, ефективно керувати часом. Це дозволяє досягти високих результатів і бути успішними.

6. Вправа «Головна подія тижня»

Поговоріть з дітьми про те, чому кожен день нашого життя є цінним і важливим.

Запропонуйте щодня заповнювати таблицю «Головна подія тижня». Домовтеся, що діти думатимуть над тим, що особливого сталося сьогодні і чому це цінно. Батьки можуть допомогти дітям із виконанням цієї вправи, особливо у частині «цінності». Потрібно заздалегідь роздати, розіслати форму виконання вправи батькам для ознайомлення. Для прикладу можна заповнити один день тижня.

Проводити рефлексію вправи можна на ранкових зустрічах. Наприкінці тижня важливо обговорити, що ж було особливо цікавого, важливого, що запам'яталося найбільше і чому.

День тижня	Головна подія	Цінності (чому це важливо)
Понеділок	Зустрів / зустріла друга, подругу	Дружба
Вівторок	Помирив / помирила друзів, що посварилися	Мирне життя, участь
Середа	Допоміг / домогла татові (мамі)	Відповідальність, повага, любов
Четвер	Зробив / зробила годівничку	Відповідальність, участь
П’ятниця	Їздив / їздила до бабусі	Любов, повага
Субота	Придумав / придумала пристрій для вазону	Винахідливість, креативність
Неділя	Намалював / намалювала картину	Творчість

7. Презентація для батьків «Купіть мені…»

Запропонуйте дітям подумати, що б вони хотіли придбати, про що вони мріють? Організуйте обговорення у парах або четвірках. Групи можуть об’єднатися відповідно до своїх мрій, бажань. Краще працювати командами.

Якщо дітям важко об’єднатися самостійно, запропонуйте вправу «Хмаринки – займи позицію». На умовних хмарках потрібно написати або намалювати «мрію про домашню тваринку» (пташку, рибку, планшет, велосипед/скутер, конструктор, ляльку тощо). Розкладіть хмаринки з мріями у різних місцях і запропонуйте дітям стати біля тих, що відображають їхню мрію. Таким чином створіть групи за інтересами/мріями.

Дайте їм аркуш фліпчартного паперу (або по два аркуші А-4) розділеного на дві частини. На одній потрібно намалювати всі аргументи «за» такої покупки, на іншій частині – «проти». Запропонуйте обґрунтувати усі «за» та спростувати «проти». Запропонуйте намалювати свою мрію (бажання).

Після презентації підкресліть важливість уміння передбачати думки опонента та спростовувати заперечення, гарно подавати свої ідеї, підкріплюючи їх сильними доказами. Поговоріть також про те, що потреби можуть задовольнятися або не задовольнятися, залежно від існуючих можливостей і ресурсів.

Купіть мені акваріумні рибки:

За	Проти
Гарний настрій	Займають багато місця
Відповідальність за когось	Потрібно щодня годувати
Можна заспокоюватись	Мити акваріум нелегко
Можна показувати друзям	Витрати із сімейного бюджету

Використані ресурси:

Що повинні знати та вміти учні у 2018 році: рекомендації PISA. Освіторія [Електронний ресурс].

Гаряча справа: 10 важливих професій наступних 10 років. Ранні пташки [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ТЕХНІКА, ЯКА НАМ ДОПОМАГАЄ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що ти знаєш про енергоекономну техніку?
- Наскільки енергоекономною буде техніка майбутнього?

Завдання 8-го тижня:

- продемонструвати переваги використання енергоекономної побутової техніки;
- дослідити шляхи економії енергії у побуті;
- прослідкувати взаємозв'язок між використанням енергоекономної побутової техніки та збереженням природи у своїй місцевості.

Очікувані результати 8-го тижня:

Наприкінці тижня учні знатимуть:

- про існування енергоекономної техніки (А+++);
- шляхи економії енергії у побуті;
- як впливає економія енергії на природу у даній місцевості.

й умітимуть:

- відрізняти енергоекономну техніку від іншої;
- економити власними діями електроенергію у побуті;
- дбайливо ставитися до природи.

ТИЖДЕНЬ №8

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Відповідає на запитання, переказує почуте.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення об'єктів і явищ живої природи з відомими йому/їй із довкілля. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями).
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки і дотримується правил під час використання побутових електроприладів.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Знає, що потрібно використовувати енергоекономну техніку. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Ділиться власним досвідом енергоекономії з іншими. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Пояснює, чому потрібно берегти електроенергію і як це впливає на збереження природи у цій місцевості. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Взаємодіє з дорослими членами громади й однокласниками щодо пропаганди техніки, яка має високий клас енергозбереження. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Знає про європейські традиції щодо використання у побуті техніки, яка зберігає енергію.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Бесіда про позначки класу енергоспоживання**	• співвідносить і аналізує зображення об'єктів із відомими йому / їй із довкілля або інших джерел; • пригадує і розповідає про побачене у магазині побутової техніки; • вступає у діалог на теми, які викликають зацікавлення.
2	**Дослідження наклейок класів енергоспоживання**	• висловлює власні думки з приводу дослідження; • пропонує / обирає послідовність кроків у спостереженні / експерименті; • визначає за етикеткою клас енергоспоживання побутового приладу.
3	**Перегляд мультфільмів з теми енергозбереження**	• висловлює думки з приводу простих медіатекстів; • формулює запитання до батьків, інших дорослих за темою діалогу; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту переглянутого медіа.
4	**Робота з ілюстраціями**	• висловлює припущення про відповідність ілюстрацій; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками.
5	**Вправа «3 лампочки»**	• на основі тексту малює/добирає ілюстрації; • обґрунтовує свій вибір; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
6	**Поради з економії електроенергії у побуті**	• пояснює негативні наслідки витрат енергії; • співвідносить та аналізує графічні зображення; • пояснює, чому потрібно економити електроенергію; • формулює поради з її економії.
7	**Наскільки енергоекономною буде техніка майбутнього**	• на основі почутого малює/добирає ілюстрації; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • формулює запитання до батьків/інших дорослих про техніку майбутнього; • об'єднується з іншими дітьми у групу для спільної діяльності.

1. Бесіда про позначки класу енергоспоживання

Матеріал для вчителя: Поява спеціальних позначок (історична довідка). Що ти знаєш про енергоекономну техніку?

Європейські виробники почали вказувати рівень споживання енергії побутовою технікою з 1992 року, коли було розроблено спеціальні позначки і колір класів енергоспоживання. З того часу прилади маркуються за допомогою енергетичної етикетки: вказується клас енергоспоживання на спеціальному кольоровому тлі: починаючи від зеленого (висока енергоефективність) і закінчуючи червоним (низька енергоефективність).

В Україні таке маркування проводиться з 2011 року і є обов'язковим для великої побутової техніки: холодильників, пральних і посудомийних машин, телевізорів тощо. На кожному побутовому електроприладі має бути присутня наклейка, де вказано клас енергоспоживання. Така сама інформація міститься також у паспорті приладу.

2. Дослідження наклейок класів енергоспоживання

Матеріал для вчителя: Клас енергоспоживання.

Клас енергоспоживання позначається латинськими літерами від A до G. Найекономніші прилади класу A, найбільші витрати електроенергії у приладів класу G. Для усіх побутових приладів існують моделі з маркуванням від A+ до A+++. Це означає, що електроенергію вони заощаджують краще, ніж прилади з позначкою A, B чи C.

Зрозуміло, що хороші й економні пристрої з маркою A+++ коштують набагато дорожче тих, які маркуються як B або C. Тому перед споживачем постає питання: або придбати дорогий прилад, який дасть економію коштів згодом, чи погодитись на придбання наразі дешевшої техніки, яка збільшить витрати у майбутньому.

У Європі для вирішення даного питання було проведено широку інформаційну роботу з громадськістю. Покупцям пояснили, що у розрахунки вартості входить не тільки ціна самого побутового приладу, а й витрати на електроенергію, яка буде використовуватися приладом впродовж наступних 6 років (поняття життєвого циклу приладу).

Проведення дослідження.

Вчитель із учнями оглядає техніку, яку можна побачити у класі. Знаходить на ній одне із вказаних позначень про енергоспоживання, просить дітей запам'ятати його: A+, A++, A+++. Якщо на техніці позначень про клас енергоспоживання немає, їх можна знайти у паспорті приладу.

Педагог просить розказати про проведене дослідження вдома батькам. Спільно з ними визначити найекономнішу побутову техніку у власній домівці. Обговорення розповідей дітей вчитель пропонує провести у формі інтерактивної вправи «Мікрофон» або «Незакінчене речення». Підводить до висновку, що використання побутової техніки класу A+ та ін. економить електроенергію та кошти сім'ї.

3. Перегляд мультфільмів з теми енергозбереження

Матеріал для вчителя:

Стале домогосподарство.

Енергоекономна лампочка.

Грошоїди.

Добре світло (можна запропонувати для домашнього перегляду та наступного обговорення вдома й у класі).

4. Робота з ілюстраціями

Завдання для дітей:

Якби ви отримали завдання зобразити зміст переглянутих мультфільмів, то якими з поданих ілюстрацій скористалися б:

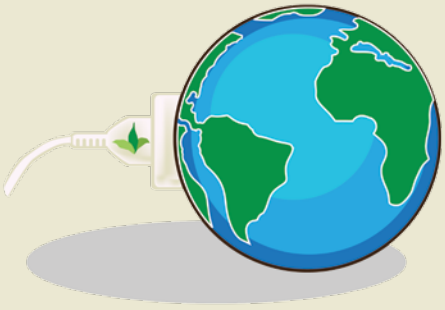

5. Вправа «3 лампочки»

Тепер ви знаєте, що використання енергоощадних лампочок економить кошти вашої сім'ї. Поміркуйте разом:

- Що б ви порадили своїм знайомим, які ще використовують звичайні лампочки? (Замінити їх).
- Які лампочки ви б порадили їм використати? (Енергозберігаючі).
- У яких місцях помешкання потрібно замінити лампочки у першу чергу? (Там, де перебувають впродовж тривалого часу члени родини.)

- Що це за місця? (Кухня, вітальня і дитячий куточок – місце, де відбувається підготовка до наступного навчального дня або інша активність.)
- З'єднай правильно лампочку та етикетку до неї: (лампа розжарювання – D, люмінісцентна (спіраль) – A, світлодіодна – A++).

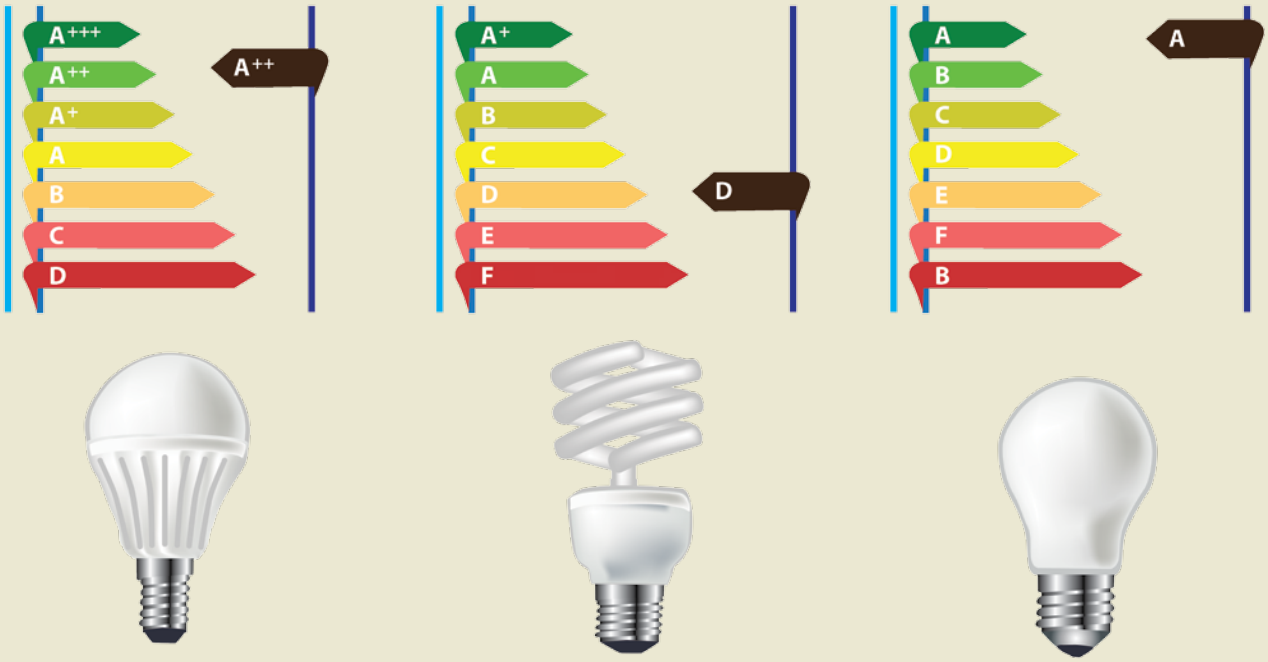

6. Поради з економії електроенергії в побуті

Завдання для дітей:

Складіть власні поради з економії електроенергії у побуті за допомогою малюнків:

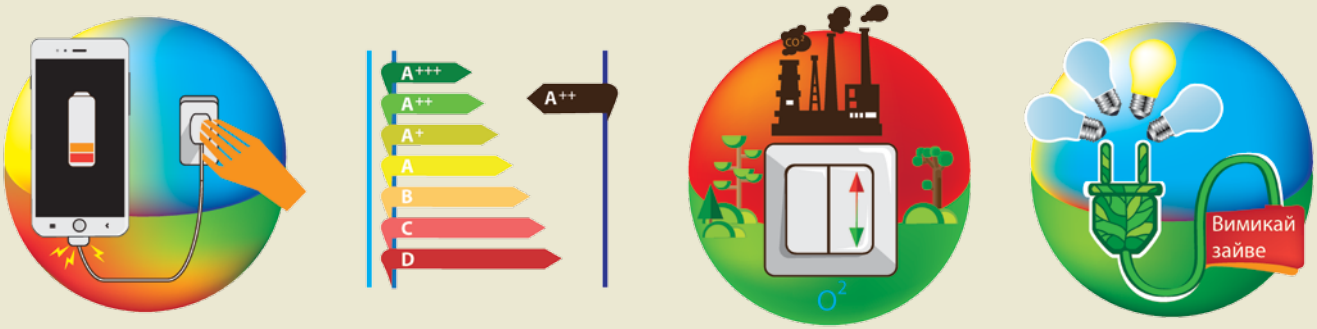

7. Наскільки енергоекономною буде техніка майбутнього?

Завдання для дітей:

Назвіть техніку, яку ви бачите на малюнках за матеріалами посилання.

Праска

Робот-кухар

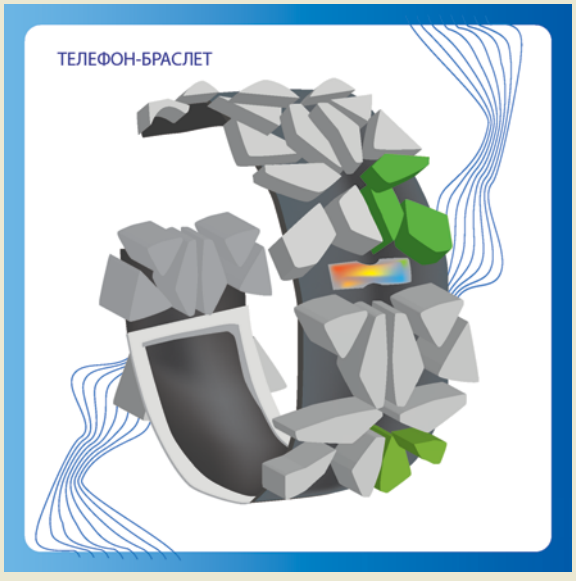

Телефон-браслет

Холодильник

Завдання для дітей:

- Намалюйте техніку майбутнього. Можливо, ви її уявляєте іншою, ніж на поданих зображеннях?
- Як ви думаєте, від якої енергії буде живитися така техніка? (Від природної – сонця та вітру).

ТЕМА ТИЖНЯ: «ІГРИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- що потрібно, щоб гра приводила до добра?

Завдання 9-го тижня:

- розвивати критичне мислення учнів, ознайомлюючи їх із різними життєвими ситуаціями, які виникають під час ігор;
- допомагати дітям зрозуміти, у яких випадках від гри користь, а в яких – шкода;
- формувати відповідальне ставлення щодо вибору місця для гри;
- формувати дбайливе ставлення до оточуючих людей та довкілля;
- організовувати взаємодію в парах та групах.

Очікувані результати 9-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- ігри об'єднують людей;
- ігри потрібно добирати так, щоб кожна охоча дитина могла взяти у ній участь;
- потрібно бути доброзичливими і тактовними;
- коли від гри буває користь, а коли – шкода;
- які є безпечні місця для гри;

вмітимуть:

- брати участь у грі;
- залучати до гри інших дітей;
- добирати ігри, враховуючи потреби іншого;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування й тактовно висловлювати свою думку;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення цілей;
- виявляти ризики гри та враховувати їх;
- обирати безпечні місця для гри.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • висловлює думку, що подобається у почутому, а що – ні; • обґрунтовує свої вподобання; • вступає у діалог, підтримує, ініціює діалог на теми, що пов'язані з тематикою дня; • пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на ситуацію по-різному; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • поповнює власний словниковий запас; • розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; • переповідає події із власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальновживані слова; • розповідає про власні думки від прослуханого та побаченого; • звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. **ЧИТАЄМО** • розповідає про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти у конкретних життєвих ситуаціях; • зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом; • визначає послідовність подій у художньому тексті;

	• словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного твору, змінює місце подій, додає нових персонажів; • вирізняє у художніх текстах (оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми).
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • фіксує здобуту інформацію за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв. **Я У ПРИРОДІ** • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • визначає осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки; • демонструє, як попросити допомоги при потребі; • визначає місця, де можна безпечно відпочити; • розпізнає вияви неповаги та приниження; • уникає виявів неповаги та приниження у власній поведінці; • належно реагує на цькування, тиск і приниження.

	ЗДОРОВ'Я • виражає словесно і несловесно потреби, бажання, почуття; • підтримує та приймає інших; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. **ДОБРОБУТ** • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • зголошується до виконання різних ролей у грі; • ініціює спільні ігри, розваги.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (школі, парку, на дитячому майданчику тощо) правил; • пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Читання та обговорення вірша Тетяни Роси «М'яч»**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • вирізняє у художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити; • вступає у діалог, підтримує, ініціює діалог на теми, що пов'язані з тематикою тижня.
2	**Гра «Ланцюжок»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • поповнює власний словниковий запас; • вступає у діалог, підтримує, ініціює бесіду на теми, що пов'язані з тематикою тижня; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі.
3	**Гра «Неслухняний м'ячик»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • зголошується до виконання різних ролей у грі.
4	**Перегляд та обговорення мультфільму «Струни»**	• висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми); • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на ситуацію по-різному; • розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події з власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальновживані слова; • підтримує та приймає інших.
5	**Читання та обговорення оповідання Любові Сащенко «Я – людина»**	• розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного: висловлює думку, що подобається в почутому, а що – ні; • обґрунтовує свої вподобання; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції із власним емоційно-чуттєвим досвідом;

		• висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях; • розпізнає вияви неповаги та приниження; • уникає виявів неповаги та приниження у власній поведінці; • належно реагує на цькування, тиск і приниження; • підтримує та приймає інших; • ініціює спільні ігри, розваги; • залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання.
6	**Читання та обговорення вірша Миколи Петренка «Новий м'яч»**	• висловлює думку, що подобається в почутому, а що – ні; • обґрунтовує свої вподобання; • малює або добирає ілюстрації до художнього тексту; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного твору, змінює місце подій, додає нових персонажів; • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на дитячому майданчику тощо) правил; • пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.
7	**Вправа «Розв'яжи ситуацію»**	• звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги; • визначає осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки; • демонструє, як попросити допомоги при потребі; • виражає словесно і несловесно потреби, бажання, почуття.
8	**Практична робота «Де потрібно гратись, щоб здоровим залишатись»**	• створює прості візуальні медіапродукти (колаж) з допомогою вчителя, зважає на мету й аудиторію; • фіксує здобуту інформацію за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв; • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • визначає місця, де можна безпечно відпочити.
9	**Вправа «Незакінчені речення»**	• розповідає про власні думки від прослуханого та побаченого.

1. Читання та обговорення вірша Тетяни Роси «М'яч»

Завдання: Прочитайте дітям вірш Тетяни Роси «М'яч».

М'яч
(Т. Роса)

З рук у руки м'яч стрибає
І до неба підлітає.
Ой який же він прудкий,
Гарний м'ячик мій новий!

Вгору , вниз і навпаки,
Ледь торкаючись руки
Скаче швидко м'ячик мій,
І не скажеш йому „стій"

М'ячик скаче, м'ячик скаче.
В нього вдача не ледача.
М'яч не стане сумувати,
Коли можна пострибати.

Обговорення:

- Запитайте дітей, який у них настрій після читання вірша? Чому?
- Запитайте, який настрій у дітей, які граються з м'ячиком?
- Запитайте дітей, які слова у вірші допомагають уявити м'яч?

2. Гра «Ланцюжок»

Завдання: Запросіть дітей до гри та розкажіть правила гри.

Правила гри: Діти утворюють дві команди, кількість учасників у яких однакова. Стають у шеренги одна проти одної. Гравці команд по черзі роблять крок уперед і називають ознаку до слова м'яч. Виграє команда, гравці якої швидше утворили ланцюжок.

Обговорення:

- Запитайте дітей, який у них настрій і чому.
- Запитайте, що допомагало їм у грі.

Висновок: Щоб гра була приємною, важливою є взаємодопомога, взаємопідтримка.

3. Гра «Неслухняний м'ячик»

Мета: формування навичок командної взаємодії

Завдання:

- Заздалегідь підготуйте інвентар для гри: теніс-ні ракетки та м'ячики по кількості груп-команд.
- Запропонуйте дітям пограти у гру «Неслухня-ний м'ячик».
- Об'єднайте дітей у кілька груп-команд.
- Ознайомте дітей із правилами гри: гравці ко-манд по черзі мають переносити м'ячик на те-нісній ракетці до позначеного місця й назад. При цьому м'яч не підбивати! Яка команда зро-бить це першою і з найменшою кількістю па-дінь м'яча, та й перемогла.
- Попросіть дітей поділитись своїми враження-ми від гри.
- Розкажіть дітям, що командна гра – це не тільки розвага. Вона вимагає від учасни-ків дисципліни, виконання своїх функцій, дотримання правил. Якщо гравець порушує правила, страждає уся команда.

4. Перегляд та обговорення мультфільму «Струни»

Завдання:

- Запропонуйте дітям переглянути мультфільм «Струни».
- Попросіть дітей розказати, про що цей мульт-фільм.
- Запитайте, чи доводилось їм спілкуватись із однолітками, які не можуть ходити, по-гано бачать тощо. Якщо так, то як проводили час, у які ігри грались.

5. Читання та обговорення оповідання Л. Сащенко «Я – людина»

Завдання:

- Прочитайте дітям оповідання Любові Сащенко «Я – людина».
- Запитайте дітей, що їм сподобалось у почуто-му, а що – ні.

Обговорення:

- Чому діти не дружили з Олегом?
- Що відчував Олег, коли його дражнили?
- Що спонукало хлопців потоваришувати з Олегом?
- Як всі діти у дворі змінили своє ставлення до хлопчика? Чому це відбулося?
- Запитайте дітей, у які ігри вони б пограли з Олегом?
- Запропонуйте зіграти в деякі з них.

6. Читання та обговорення вірша М. Петренка «Новий м'яч»

Завдання: Прочитайте дітям вірш Миколи Петренка «Новий м'яч».

Новий м'яч
(М. Петренко)

– Що за гамір, що за гам?
– Це м'яча купили нам!
Ми побігли на газон:
Тут нам буде стадіон!
Тут ворота, тут суддя,
Тут команди – ти і я.
Бий! Пасуй! Ура, футбол!
В третій шибці – третій гол.
Вікна – то найкраща ціль.
Збіглись люди звідусіль:
– Що за гамір, що за гам?
– Це м'яча купили нам!

Обговорення:

- Запитайте дітей, який у них настрій після читання вірша, що їм сподобалось в почутому, а що – ні.
- Попросіть учнів розказати, у якій послідовності відбувались події, описані у вірші. Зробити малюнки.
- Запитайте, чи були добрими наслідки гри, про яку йдеться у вірші, для гравців, оточуючих людей, довкілля. Чому? (Зверніть увагу дітей, чи правильно обрано місце для гри, що, по суті, і призвело до негативних наслідків.)

7. Вправа «Розв'яжи ситуацію»

Завдання:

- Запитайте дітей, у які ігри вони грають на вулиці.
- Об'єднайте дітей у 6 груп.
- Запропонуйте групам обговорити одну із ситуацій:
  1. М'яч потрапив у глибоку яму. Ваші дії? (1-ша і 2-га групи)
  2. М'яч викотився на проїжджу частину дороги. Ваші дії? (3-тя і 4-та групи)
  3. М'яч закотився під автомобіль, припаркований на подвір'ї. Ваші дії? (5-та і 6-та групи).

- Попросіть дітей озвучити варіанти вирішення ситуацій.
- Підбийте підсумки, наголосивши:

Якщо м'яч викотився на проїжджу частину, бігти за ним не можна. Стоячи на тротуарі, потрібно дочекатись його повної зупинки. І тільки, коли поруч не буде машин, можна підняти його. А краще всього звернутися за допомогою до дорослих.

Якщо м'яч потрапив у глибоку яму, закотився під автомобіль, припаркований на подвір'ї, потрібно звернутися з проханням про допомогу до дорослих. Перш за все, до батьків.

- Закцентуйте увагу дітей на такому:

Звертаючись до людей, вживаємо слова ввічливості: *«будь ласка, допоможіть…», «перепрошую, чи не допоможете мені…», «дуже прошу, допоможіть…», «перепрошую, мені потрібна Ваша допомога…»*. Важливо пам'ятати про слова вдячності: *«дякую», «щиро дякую», «щиро дякую за надану допомогу», «дякую, що допомогли»*.

8. Практична робота «Де потрібно гратись, щоб здоровим залишатись»

Завдання:

- Запропонуйте дітям разом із дорослими визначити безпечні місця для гри у дворі.
- Попросіть дорослих зробити світлини таких місць і принести їх до класу.
- Зробіть колаж-пам'ятку «Де потрібно гратись, щоб здоровим залишатись».

Колаж (від франц. collage – наклеювання) – технічний прийом в образотворчому мистецтві, що полягає у наклеюванні на будь-яку основу відмінного від неї матеріалу у вигляді абстрактної, асоціативної або сюжетної композицій.

9. Вправа «Незакінчені речення»

Завдання:

- Підбийте підсумки заняття.
- Запропонуйте дітям усно продовжити речення:

«На занятті мені сподобалось…»

«Я дізнався / дізналась…»

«Щоб гра приводила до добра, потрібно…»

ДОДАТКИ

Я – ЛЮДИНА

(Любов Сащенко)

Є у мене друг Ігор. Вчимося ми в одному класі, живемо в одному будинку, завжди разом граємося у дворі. З'явився якось у нашому дворі новенький хлопчик. Не зовсім такий, як ми – калічка. Завжди сидить самотньо в інвалідному візку і сумно дивиться на дітлахів, що гасають двором.

Буває, хлопці підсміюються над ним, навіть дражнило придумали. І, ніде правди діти, ми теж бували разом з усіма. Якось у школі вчителька завела розмову про людей-інвалідів. Розказала, як ті страждають, коли над їхніми фізичними вадами хтось насміхається. Я густо почервонів, ніби мова йшла про мене. Ледве дочекавшись дзвоника, кинувся до Ігоря. Той ніби прикипів до парти, втупивши очі в одну точку.

– Хочеш, вгадаю про що ти думаєш? Про що і я... Мені хочеться крізь землю провалитися.

Ігор підняв на мене розчервоніле обличчя і промовив:

– Знаєш що, давай ми сьогодні зробимо для нього щось приємне.

– Точно! – вигукнув я, і одразу якось полегшало.

Після уроків ми підстрибом помчали додому. Вдома я заходився шукати, з чим би вийти у двір. Повідкривав усі шафи та шухлядки, повиймав усі іграшки, але так і не придумав, що взяти.

У дверях з'явився Ігор з м'ячем у руках.

– Ого, – присвиснув він. – Тут що, буря пронеслася? Ходімо, запросимо хлопця у футбол пограти.

– Додумався... А бігати він як буде?

Ігор тільки почухав потилицю…

Хлопчик сидів на звичному місці та читав книгу. Ми підійшли та спитали:

– Привіт, як тебе звати?

Хлопець недовірливо поглянув на нас, ніби чекаючи неприємностей.

– Олег, – промовив стиха.

– Давай з нами грати в м'яча, – запропонував Ігор. Побачивши, як Олегові очі налилися сльозами, я поспіхом додав:

– Ні-ні, не в футбол, а в іншу гру, в неї можна грати сидячи...

Через деякий час ми втрьох уже дружно сміялися. Олег виявився чудовим хлопцем і цікавим співрозмовником. Навколо нас зібрався натовп хлопчаків. Хтось стояв, здивовано розкривши рота, хтось кепкував із нас. Та ми ні на кого не звертали уваги. Тепер Олегові ніколи не буває самотньо. Всі у дворі ставляться до нього по-новому, по-товариськи. І в цьому є і моя заслуга. А головне – я сам собою запишався. Та й як же тут не пишатися, коли я людині допоміг!

Гра «Три камінчика»

Кількість учасників: від 2 до 4.

Що знадобиться: по 3 камінчики або будь-яких маленьких круглих предметів, які можна затиснути в кулачку.

Правила гри для двох: обидва учасники в кулачку ховають за спиною 1, 2 або 3 камінчики, щоб заплутати суперника. А можна злукавити і залишити руку порожньою. За сигналом обидва гравці виставляють перед собою «в гру» затиснутий кулак. Тепер завдання – вгадати, скільки камінців всього зараз у грі, і вони по черзі називають свій варіант числа від 0 до 6. Але повторюватися не можна. Наприклад, якщо перший гравець назве «п'ять», то другий вибирає з решти чисел. Далі розтискають кулаки і дивляться, хто виграв. Той, хто вгадав, викидає один свій камінчик і гра триває. Якщо ніхто не вгадав, то просто грають далі. Перемагає той, хто позбувся всіх камінчиків раніше. Ще смішніше грати в три камінчики втрьох або вчотирьох. Головне – не забути змінити варіанти відповідей від 0 до 9 і від 0 до 12. До речі, ця старовинна французька гра раніше використовувалася не тільки для розваг, а й для вирішення спорів.

Гра «Земля, вода, повітря»

Правила гри: на початку гри обирається ведучий, а інші гравці стають у лінію або навколо нього. Ведучий починає йти перед гравцями і доторкатися до кожного рукою по черзі. При цьому він каже: «вода», «земля», «повітря» (у будь-якому порядку). Перед якимось гравцем він зупиняється. Якщо ведучий зупинився на слові «повітря», то гравець має назвати птаха або літаючого звіра. Якщо зупинився на слові «земля», то потрібно назвати тварину – земного мешканця. Якщо «вода» – то рибу або тварину, яка живе у воді. Звичайно ж, назви не мають повторюватися. Якщо гравець не назвав слово до рахунку «три», або якщо таке слово вже називалося, то він стає ведучим.

Гра «Накинь кільце».

Гра «Влучний кидок».

За допомогою дрилю і шурупів прикріплюємо кілька відер різного розміру до довгої дошки, а її ставимо вертикально (можна просто притулити до стіни). За потрапляння м'ячем в кожне з відер нараховується певна кількість очок. Чим менше відро, тим більше очок.

Гра «Хрестики-нулики».

Вуличний варіант гри надає значно більшої свободи у виборі інвентарю. Можна взяти велику гальку або дерев'яні плашки і розфарбувати їх, а можна обійтися будь-якими підручними предметами.

Гра «Хрестики-нулики «Спортивні»

Використані джерела:

1. Мультфільм «Струни» [Електронний ресурс].

2. Петренко М. «Новий м'яч» [Електронний ресурс].

3. Роса Т. «М'яч» [Електронний ресурс].

4. Сащенко Л. «Я – людина» / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Вчимося жити разом. Практикум для учнів із розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа): – К.: Видавництво «Алатон», 2016.

ТЕМА ТИЖНЯ: «ТЕАТР»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому можна навчитися за кулісами театру?

Очікувані результати 10-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- театри в Україні, професії в театрах;
- правила поведінки в театрі, на виставі, під час репетиції;
- що робота актора є складною та відповідальною і щоб стати актором, потрібно багато вчитися і тренуватися;
- актори слідкують за своїм мовленням, мова їхня чітка та виразна;
- що промовляння скоромовок розвиває чіткість мовлення.

вмітимуть:

- створювати невеликі тексти-повідомлення інформаційного характеру (квитки, запрошення, афіша, оголошення);
- пояснювати, що демонструють ті чи інші емоції, розрізняти позитивні й негативні емоції;
- виконувати різні ролі, пов'язані з театральним мистецтвом;
- розробляти правила поведінки в громадських місцях і поводитися у театрі відповідно до правил;
- підбирати одяг до театру;
- драматизувати, виконувати ролі під час імпровізованої вистави.

Завдання 10-го тижня:

- ознайомити дітей з театром як видом мистецтва;
- розвивати творчі здібності та емоційну чутливість;
- збагатити активне мовлення учнів новими словами;
- творчо опрацювати та інсценізувати казку;
- сприяти дотриманню правил поведінки на вулиці, у театрі.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозумілим і цікавим. • Розповідає про свої відчуття та емоції від прослуханого / побаченого. Ввічливо спілкується.
Природнича	• Знаходить і пропонує іншим інформацію, що зацікавила. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів.
Соціальна і здоров'язбережна	• Аналізую поведінку власну й оточуючих людей із позиції користі чи шкоди для життя, здоров'я та добробуту. • Протидію виявам тиску, неповаги та приниження щодо інших людей. • Розрізняю потребу свою та інших у допомозі та можливості її отримати. • Розпізнаю здорову етичну поведінку (сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність, відвагу, відданість) та демонструю її. • Розпізнаю, що приносить задоволення і користь для здоров'я, безпеки й добробуту.
Громадянська та історична	• Описує послідовність етапів розвитку людини. Намагається пояснити, як події пов'язані між собою. • Розрізняє теперішнє, минуле та майбутнє (було – є – буде). • Показує, як природа дає людям засоби до існування. • Описує зміни, які спостерігає у знайомому йому/їй просторі, пов'язані з людською діяльністю. • Виділяє в джерелі інформацію про відому особу / подію. • Запитує про те, що зацікавило. • Знаходить відповіді на запитання. • Розповідає про себе й інших. Формулює та висловлює свої вподобання, представляє судження, добираючи аргументи. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших. • Розпізнає вчинки та слова, які можуть підтримати або образити. • Поважає різноманітність, справедливо ставиться до інших. • Виявляє зв'язки між людьми, які оточують.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Гра «Мімічний кубик»**	• уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо); • виявляє готовність спілкуватися з батьками, вчителями, однокласниками; • описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою; • дотримується домовленостей; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри;
2	**Гра «У нас гості»**	• використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для імпровізованого відтворення казок, байок тощо; • описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою; • сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; • спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших і потребу подивитися на річ по-різному; • описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • ставиться з повагою до інших осіб, їхнього походження; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших і які надають йому / їй неповторності.
3	**Вправа «Уроки акторської майстерності»**	• висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні); • досліджує особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо; • дотримується домовленостей; • обґрунтовує свої вподобання; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, що життя кожного покоління неповторне.
4	**Вправа «Віртуальна екскурсія по театру»**	• ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання; • використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для обговорення усної інформації; • розпізнає ключові слова, фрази в усному повідомленні; • висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні); • висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів (мультфільми, комікси, світлини, дитячі журнали, комп'ютерні ігри, реклама); • виявляє готовність спілкуватися батьками, вчителями, однокласниками тощо); • пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками;

		• оглядає та відображає різними засобами пам'ятки культури рідної місцевості; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
5	**Дидактична гра «Я збираюсь до театру»**	• вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які викликають зацікавлення; • висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні); • обґрунтовує свої вподобання; • ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуюсь із рішенням команди; • дотримується домовленостей; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
6	**Вправа «У художній майстерні»**	• з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі; • виявляє готовність спілкуватися з батьками, вчителями, однокласниками; • пояснює правила безпечної поведінки; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • дотримується домовленостей.
7	**Вправа «Ми – актори»**	• імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, народних пісень тощо; • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи); • ділиться театральним досвідом та описує свої почуття, належно використовуючи просту театральну лексику; • виявляє готовність спілкуватися з батьками, вчителями, однокласниками; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуюсь із рішенням команди; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • дотримується домовленостей.
8	**Класна кіностудія «Чи легко бути актором»**	• розпізнає вчинки і слова, які можуть підтримати або образити; • поважає різноманітність, справедливо ставиться до інших осіб; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • розпізнає емоції співрозмовника та враховує їх вплив на процес спілкування; • пояснює важливість добрих вчинків для людини та довкілля; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

1. Гра «Мімічний кубик»

Учитель пропонує учням стати в коло, далі демонструє кубик, на гранях якого наклеєні різноманітні фрукти (овочі). Потім учитель підкидає кубик. Демонструє учням верхню грань із наклеєним фруктом.

Завдання для дітей: за допомогою виразу обличчя продемонструвати, які відчуття викликав у них цей фрукт (наприклад, скривлене обличчя при споглядані лимону).

Учитель передає кубик по колу і гра продовжується.

Обговорення:

- Чому ми так по-різному реагували на зображення фруктів?
- Чи зрозуміло нам було за виразом обличчя однокласників ставлення їх до продемонстрованого фрукта?
- Чи потрібні були слова?

Реакція, яку демонструє людина з допомогою виразу обличчя називається мімікою. І саме мімікою дуже добре володіють актори.

2. Гра «У нас – гості»

Учитель: Я вам покажу зображення облич, а вам треба промовити вираз «У нас – гості», з такою інтонацією в голосі, який настрій ви бачите на малюнку. Діти за бажанням промовляють вираз.

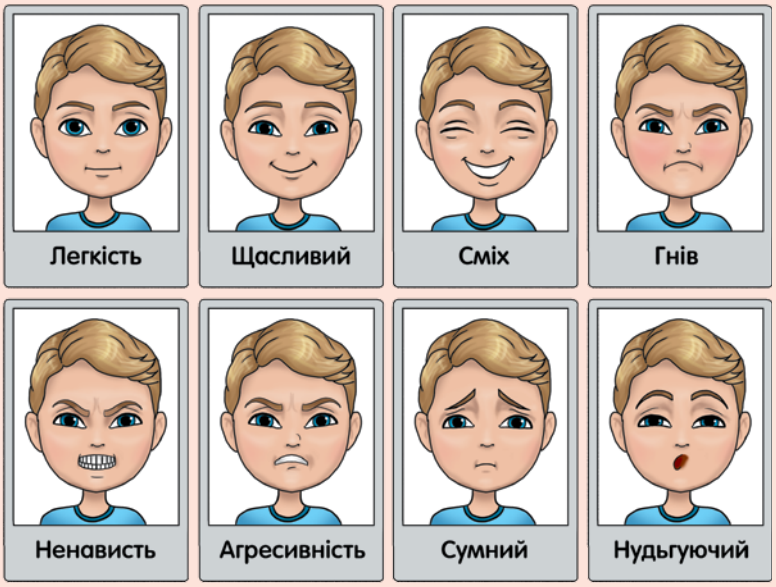

Обговорення:

- Чи однакове речення ви промовляли?
- Чим відрізнялись речення?

Учитель підводить дітей до усвідомлення, що передати наше ставлення до події допомагає наша інтонація, тобто як ми це сказали. І цією майстерністю володіють актори. Їх вчать, як правильно говорити. Для них проводяться спеціальні уроки акторської майстерності.

3. Вправа «Уроки акторської майстерності»

Учитель запитує учнів:

Чи хотіли б ви побувати на уроці акторської майстерності?

А для цього потрібно красиво і виразно говорити. У акторів добре поставлене мовлення. І ми з вами, як справжні актори, розпочнемо зі скоромовок.

Мавпенятко мовить: «Мамо,
Масла, моркви, маку мало.
Миска, мамочко, мілка,
Мало містить молока».

Учитель зачитує скоромовку, а учні хором повторюють. Педагог пропонує говорити швидше і швидше та виразно вимовляти всі слова. Для того щоб розвивати силу голосу, учитель пропонує дітям спостерігати за його рукою: якщо рука опускається вниз – голос стихає і навпаки, якщо рука підіймається – голос звучить гучніше. Педагог пропонує прочитати скоромовку всім разом повільно, «як старі сороки», а потім швидко, «як молоді сороки». За бажанням учні самостійно розповідають скоромовку. Батькам пропонується вивчити з дітьми інші скоромовки.

Учитель розміщає перед дітьми текст скоромовки, навіть якщо діти ще добре не читають.

Додаток № 3

Скоромовки, які можна вивчати з батьками

Ведмедику, ледащо,
Вліз на пасіку нащо?
Буду джмеликом дзижчати,
Буду меду куштувати.

* * *

У діброві - дуби,
Під дубами - гриби,
Трава - між грибами,
Хмарки - над дубами.

Павло і Пилипко
Поливали липки.
Виросли липки
У Павла і Пилипка.

* * *

А дідусь Опанас
Нам купив ананас.
Тож приходьте до нас –
Почастуємо вас.

Лиска лащить лисеня,
А лосина – лоseня.
Лев ласкаво лапою
Левеня поляпує.

* * *

Ґава ґаву запитала:
– Ти на ґанок не літала?
– Не літала я на ґанок,
То й проґавила сніданок.

4. Вправа «Віртуальна екскурсія по театру»

Учитель звертається до дітей із запитанням:

Чи були ви колись у театрі?

Що ви можете розказати про театр?

Якщо учні важко відповісти, педагог пояснює, що театр – це приміщення, будинок, у якому відбуваються вистави. У театрі є режисер, який ставить виставу.

На яких виставах ви були?

Які театри є у вашому місті?

– Запрошую вас на віртуальну екскурсію до театру. Хто знає, яка це віртуальна екскурсія?

Якщо відповіді немає, учитель пояснює, що це екскурсія, яку ми можемо здійснити за допомогою відео і нашої уяви. Педагог просить учнів закрити очі й уявити театр. (Учитель демонструє учням картинки чи відеопрезентацію, відповідно до розповіді.)

Наша екскурсія розпочинається.

Запитання:

– Чи знайома вам ця споруда? Можливо, ви маєте фотографію на фоні такого красивого будинку?

Львівський оперний театр

Це один із найвідоміших театрів – Львівський оперний театр. Оперний театр побудовано в центрі Львова за проектом геніального архітектора Зигмунта Горголевського. Він придумав, як змусити річку Полтву текти під землю у Львові та побудувати величний будинок у серці Львова. Річка досі протікає під театром, і її можна навіть побачити!

Оперний театр у Львові побудували за три роки та відкрили в 1900 році. А чи знаєте ви, що Львівський оперний зображений на всіх купюрах номіналом 20 гривень. Цей театр знають не тільки в Україні.

Хто знає, чому театр називається оперним? І справді там не говорять слова, а співають їх дуже красивими голосами.

А ще є театри музично-драматичні. Там і співають, і говорять, і танцюють. (Учитель може демонструвати фото театру, який є в обласному центрі). А є ще театри, де актори смішать глядачів – це театр комедії.

Більшість дітей полюбляють дитячі чи лялькові театри.

Хто з вас був у таких театрах? Чим вони відрізняються?

Одеський оперний театр

Київський оперний театр

Для того, щоб потрапити в театр, спочатку потрібно купити квитки .

Далі з квитком ми заходимо в світлий хол і залишаємо речі в гардеробі.

Розглядаємо афіші та фото акторів, а ще тут є чудові дзеркала, де ми можемо подивитись на себе, свій одяг. Чи відповідає одяг події?

А ось і ошатна зала.

На першому поверсі розміщені крісла – ця частина зали називається партер. У залі займають місця люди в ошатному одязі. А зверху є балкони та лоджії. Тут теж сидять люди, які прийшли на виставу. Це глядачі. Попереду перед глядачами – сцена. Саме там відбувається дійство. На сцені різні прикраси, що нагадують нам про виставу – це декорація. І раптом як у школі дзвенить дзвінок.

Глядачі всі заходять до зали та займають місця. І ось вистава починається. Звучить музика. На сцені актори…

Головні «чарівники» театру – актори. Вони вміють перевтілюватись. Можуть зіграти принцесу, казкового ведмедя, квіточку чи царівну-жабу. У них виразна мова. Ви всі чули, як говорять актори. А ще вони рухаються так, як мав би рухатись герой, якого грають. А за допомогою міміки обличчя можуть передати сум, радість, здивування…

Керівник акторів – режисер.

А ще музиканти, які грають чудову музику.

Гримери працюють із обличчям актора. Вони можуть за допомогою різних засобів зробити людину молодшою чи старшою, створити великий довгий ніс чи вуха, змінити обличчя.

Усі професії в театрі важливі. Але дуже важливий – режисер. Він керує акторами та розповідає, як вони мають грати свою роль. Він працює з художниками, які розробляють костюми, музикантами, освітлювачами сцени, костюмерами, які шиють костюми, робітниками сцени.

А чи хотіли б ви створити свій театр?
Давайте переглянемо як це зробила Свинка Пеппа.
Ляльковий театр Хлої Chloe's Puppet Show – Свинка Пеппа.

Обговорення:

- Що найбільше сподобалось у театрі Свинки Пеппи?
- Чи могли б ми з вами створити свій театр? Найголовніше – бажання. Якщо є бажання, можна зробити не тільки театр.

5. Дидактична гра «Я збираюсь до театру»

Учитель запитує учнів:

Як одягаються люди до театру?

Педагог підводить дітей до розуміння того, що одяг має відповідати місцю, куди йде людина. На роботу – діловий одяг, на пляж – пляжний одяг, на свято – святковий, до театру – нарядний одяг.

Сьогодні ви оберете одяг для візиту до театру.

Для цього об'єднаємося в групи по 5-6 чоловік і визначимо, який одяг підходить, а який не підходить до театру.

Кожна група отримує набір картинок із різним одягом.

Завдання: обговорити картинки, визначити, який одяг підходить до театру, чому.

Представники від груп називають цифри, позначені на обраній ними картинці. Учитель записує на дошці варіанти, запропоновані групами. Всі малюнки пронумеровані, та кожна група має за номером малюнку визначити одяг для театру. І пропонує обговорити варіанти, які не співпали з іншими групами. Групи захищають свій вибір.

1

2

3

4

5

6

Обговорення:

- Чому одяг для прогулянок не годиться для театру?
- Чи можна в театрі сидіти в головному уборі?

7

8

Учитель підводить учнів до усвідомлення того, що в театрі потрібно бути нарядно вдягнутим, і одяг для прогулянки чи пляжу не підходить до відвідування театру.

6. Вправа «У художній майстерні»

У кожному театрі є художня майстерня. Художники-модельєри розробляють костюми для вистав. Вам пропонується намалювати такі костюми.

Для цього учитель об'єднає учнів в групи по 5-6 осіб. Перед тим, як розпочати роботу, педагог пропонує дітям пригадати правила безпечної поведінки під час роботи з ножицями.

Варіант 1. Обговорити та розробити модель одягу для вистав.

Кожна група використовує матеріали для малювання на свій розсуд.

Варіант 2. Дати готові заготовки ляльок і одягу, та учні підбирають або малюють нарядний одяг для відвідування театру.

Обговорення:

- Чи подобалось вам експериментувати?
- Чи любите ви підбирати собі одяг?
- Що найголовніше в нашому одязі?

Учитель формує в учнів усвідомлення того, що одяг має бути чистим і відповідати події, на яку ми йдемо.

7. Вправа «Ми – актори»

Під час вправи «Ми – актори» діти створюють свій театр. Учитель об'єднує учнів в групи, роздає набір ілюстрацій до казок (можна роздати в двох групах одну казку).

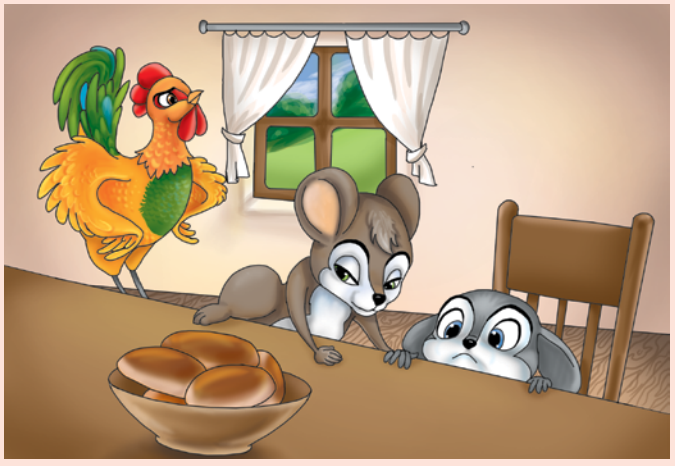

Діти обирають ілюстрації з українських народних казок. Учитель звертає увагу учнів на те, що українська народна казка, це казка, яку з давніх-давен передавали українці один одному. Дітям пропонується уважно розглянути ілюстрації, визначити чи правильно розташували послідовність їх у сюжеті. По завершенні демонструють послідовність ілюстрацій у казці. А далі учитель пропонує приклеїти до картинки дерев'яні палички, щоб демонструвати її із-за ширми.

Учні за бажанням розповідають казку, ілюструючи її картинками.

Необхідно заздалегідь поговорити з дітьми, що, показуючи театральну виставу, вони грають роль інших людей чи тваринок.

Запитання до дітей: що потрібно робити, щоб бути «актором»?

Учитель спонукає дітей до висновків, що актор має відповідати образу героя, якого грає, потрібно змінити голос, поставу, костюм, щоб бути більш схожим на казкового героя. І навіть, якщо казку демонструє один «актор», він має змінюватись відповідно до ролі, яку грає. А для того, щоб стати професійним актором, треба багато вчитися.

Ми зробили свій театр. Кого б ви хотіли запросити до театру?

Для того щоб знали про нашу виставу, потрібно написати оголошення. Учитель разом із дітьми складає текст театральної афіші. Можна показати дітям афіші з театрів, прочитати їх і спільно з учнями скласти афішу.

Учитель пропонує дітям вдома з батьками зробити «домашній театр».

8. Класна кіностудія «Чи легко бути актором»

Учитель пропонує учням розглянути картинки коміксу, скласти тексти та придумати закінчення коміксу, в якому хлопчик подарував би кожному радість.

Сьогодні ми з вами познайомимось із роботою акторів у цирку. Один хлопчик так захопився цирковим мистецтвом, що й сам захотів дарувати усім радість. Але чомусь це йому не вдалося.

Чудово!
Я теж стану артистом цирку й даруватиму людям радість!
5

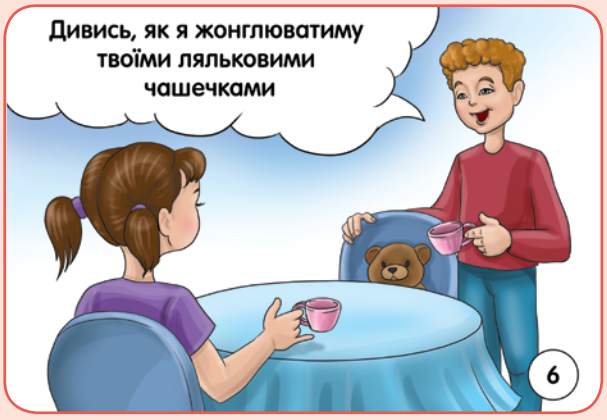
Дивись, як я жонглюватиму твоїми ляльковими чашечками
6

7

8

Хочеш, покажу фокус?
9

10
Заплющ очі!

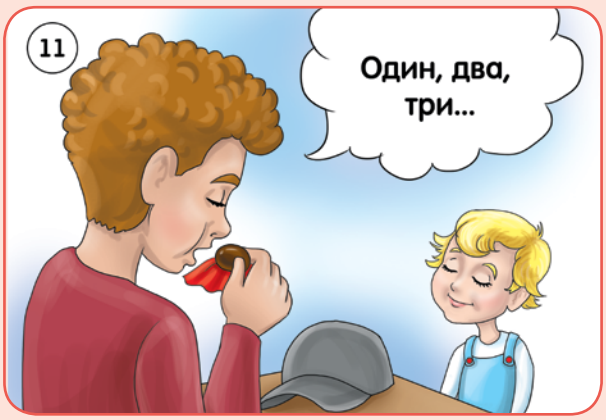
11
Один, два, три...

12
Фокус!
Була цукерка –
нема цукерки!

Запитання для бесіди з дітьми за коміксом:

- Які артисти виступають у цирку? Що приносять їхні виступи глядачам? Якими бувають виступи артистів? Чому вони приносять людям радість?
- Тобі подобаються виступи циркових артистів? Чому?
- Навіщо люди приходять до цирку?
- Що потрібно робити артистам, щоб їхні виступи були цікавими й захопливими?
- Чи можна так гарно виступати без ретельної підготовки?
- Чи легко даються артистам ті «чудеса», які вони творять на арені?
- Чому кажуть: «Без труда нема плода»? Чи стосується це прислів'я циркових артистів? А тебе?
- Який у глядачів настрій у цирку? Чому?
- Що хлопчик зробив неправильно? Чому ти так вважаєш?
- Що відчували діти, перед якими виступав хлопчик?
- Чому в хлопчика вийшов невеселий цирк?
- Хто такий майстер? Яким має бути справжній майстер?
- Чому кажуть: «Діло майстра величає»?
- Як може хлопчик виправити свою помилку?
- Як слід діяти, щоб приносити людям радість?

Учитель пропонує учням об’єднатися в групи по 5-6 осіб і придумати, як хлопчик би міг виправити свою помилку та принести радість глядачам. По закінченні учні пропонують свої варіанти.

На завершення теми пропонується провести обов’язково культпохід у театр із наступним обговоренням.

Підсумок. Рефлексія.

Учитель запитує учнів, що найбільше запам’яталось про театр? Що ви розкажете своїм рідним? Що для вас було найцікавіше?

Рекомендації для батьків:

Відвідайте з дітьми театр, ляльковий театр, цирк тощо.

Обов’язково обговорюйте вистави.

Розкажіть дітям про те, що тваринки теж можуть бути акторами.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОДА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що означає бути модним?
- Як виявляти свою неповторність?
- Хто створює модний одяг?
- Як змінюється мода?
- Чому здоровим бути модно?

Завдання 11-го тижня:

- організувати навчальні ситуації, щоб учні поділилися власними міркуваннями про те, що таке «мода» та «неповторність»;
- формувати розуміння того, що кожна людина має право на вираження власної неповторності й не можна оцінювати людей за одягом;
- навчати зображувати почуту інформацію у вигляді моделей, малюнків;
- спонукати учнів до розповідей про те, що їх вразило, схвилювало, до переказування подій із власного життя;
- формувати здорові й корисні звички;
- навчати організовувати власне робоче місце, дотримуватися безпечних прийомів праці та правил безпечної поведінки;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 11-го тижня:

На кінець тижня учні вмітимуть:

- пояснювати, у чому їхня неповторність;
- переконувати про те, що не можна оцінювати людей за їхнім одягом;
- пояснювати, що кожен має право на вираження власного «Я», зокрема й через моду;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення навчальних цілей;
- порівнювати та впорядковувати об’єкти за однією або декількома ознаками;
- висловлювати власну думку, відповідати на поставлені запитання.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та цікаве. • Розповідає про свої відчуття та емоції від прослуханого / побаченого. Ввічливо спілкується.
Природнича	• Знаходить і пропонує іншим інформацію, що його / її зацікавила, зокрема і про природу. • Наводить приклади використання винаходів людства в побуті. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів.
Соціальна і здоров'язбережна	• Аналізує поведінку власну та оточуючих людей із позиції користі чи шкоди для життя, здоров'я та добробуту. • Протидіє виявам тиску, неповаги та приниження щодо інших людей. • Розрізняє потребу свою та інших у допомозі та можливості її отримати. • Розпізнає здорову етичну поведінку (сумлінність, справедливість, чесність, відповідальність, відвагу, відданість) і демонструє її. • Розпізнає, що приносить задоволення і користь для здоров'я, безпеки й добробуту.

Громадянська та історична	• Описує послідовність етапів розвитку людини. Намагається пояснити, як події пов'язані між собою. • Розрізняє теперішнє, минуле та майбутнє (було – є – буде). • Показує, як природа дає людям засоби до існування. • Описує зміни, які спостерігає у знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю. • Виділяє у джерелі інформацію про відому особу/подію. • Запитує про те, що зацікавило. • Знаходить відповіді на запитання. • Розповідає про себе й інших (на основі спостережень, текстів). • Формулює та висловлює свої вподобання, надає судження, добираючи аргументи. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших. • Пояснює, що може та має робити у сім'ї, серед однолітків, у школі. • Розпізнає вчинки та слова, які можуть підтримати або образити. • Поважає різноманітність, справедливо ставиться до інших. • Виявляє зв'язки між людьми, які оточують.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Бути модним означає…»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина; • переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане); • пояснює, до кого можна звернутися по допомогу, якщо когось ображають або принижують; • досліджує і представляє (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо;
2	**Вправа «Кожна людина – неповторна!»**	• сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; • спостерігає за діалогом, де висловлюють різні погляди на предмет обговорення, робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу дивитися на річ по-різному; • розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події із власного життя; • розпізнає вияви неповаги та приниження; • належно реагує на цькування, тиск і приниження; • описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • ставиться з повагою до інших осіб, їхнього походження; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється і які надають йому/їй неповторності; • встановлює, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди.
3	**Презентація «Моє шкільне вбрання»**	• висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні); • обґрунтовує свої вподобання; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, що життя кожного покоління неповторне.
4	**Вправа «Одяг, який ми носимо. Що означають етикетки?»**	• представляє інформацію графічно (рисунки, схеми, таблиці); • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
5	**Вправа «Від рослини до тканини»**	• вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які викликають зацікавлення; • описує найважливіші винаходи для людства; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками;

1. Вправа «Бути модним означає...»

Завдання: Запропонуйте дітям подумати, що означає бути модною людиною, розглянувши на картці думки-твердження у хмаринках «Бути модним означає...».

Роздайте кожному картку, щоб діти поставити позначки:

☑ біля тверджень, з якими вони згодні;

☒ біля тверджень, з якими вони не згодні.

У порожніх хмаринках діти можуть запропонувати своє бачення, свій варіант тверджень.

Після виконання завдання індивідуально, об'єднайте дітей у пари для обговорення своїх думок.

За бажанням, діти можуть озвучити виконані завдання. Презентуючи, можна зазначити які позиції співпали з партнером/партнеркою.

Додаткові варіанти виконання завдання:

продовжити пропоновані твердження у хмаринках: «Бути модним означає – займатися спортом, тому, що...». Наприклад: «Бути модним означає – займатися спортом, тому що спорт – це здоров'я, а здоровим бути модно»;

діти можуть придумувати (індивідуально, у парах або групах) короткі історії, головною думкою яких будуть твердження у хмаринках.

2. Вправа «Кожна людина – неповторна!»

Завдання:

Об'єднайте дітей у декілька груп. Роздайте у кожну по одній картці «Ми – різні, ми – рівні!».

1. Ми – різні, ми – рівні!

2. Ми – різні, ми – рівні!

3. Ми – різні, ми – рівні!

4. Ми – різні, ми – рівні!

5. Ми – різні, ми – рівні!

6. Ми – різні, ми – рівні!

Завдання для груп:

Розглянути кожну дитину на картці, поговорити про те, кого зображено на малюнках, у чому неповторність й особливість кожного/кожної, чим відрізняються діти, що їх об'єднує, що у них спільного.

Групи дітей презентують свої обговорення.

Розмістіть усі картки на дошці або на стіні та організуйте спільне обговорення.

Обговорення:

- Як люди можуть виражати свою неповторність?
- Що впливає на хороше чи погане ставлення людей до інших?
- Які історії зі свого життя про ставлення до інших можуть розказати діти? (Учителю/вчительці можна розповісти історію зі свого життя.)
- Що відчувають діти, коли бачать як ображають інших?
- Що можна зробити у випадках несправедливого, нерівного ставлення до інших людей?
- Що таке рівність?

У підсумку наголосіть на тому, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони – люди!

Усі люди народжуються з однаковими основними потребами та бажаннями. Кожен хоче жити в безпеці, користуватися повагою і мати змогу приймати власні рішення. Саме тому права і свободи людини стосуються всіх. Але рівність не завжди означає однакове ставлення до кожного. Було б несправедливим для людини в інвалідному візку підніматися сходами так, як це роблять інші, але справедливо для всіх буде відповідати на одні й ті ж питання на уроці.

3. Презентація «Моє шкільне вбрання»

Завдання:

Покажіть дітям картки «Шкільна форма: сучасне та минуле».

1. Шкільна форма: сучасне та минуле

2. Шкільна форма: сучасне та минуле

3. Шкільна форма: сучасне та минуле

4. Шкільна форма: сучасне та минуле

5. Шкільна форма: сучасне та минуле

6. Шкільна форма: сучасне та минуле

7. Шкільна форма: сучасне та минуле

8. Шкільна форма: сучасне та минуле

Обговорення:

- Яку форму носили раніше, яку зараз?
- Що змінилося з часом?
- Чому все змінюється?
- Яка форма подобається дітям більше, чому?
- Чи потрібна взагалі шкільна форма?

Об'єднайте дітей у групи та запропонуйте їм обговорити у чому вони б хотіли ходити до школи (стиль, тканина, форма, колір, елементи, емблеми) та підготувати презентацію «Моє шкільне вбрання».

Домашнє завдання для дітей: презентувати свої ідеї батькам і обговорити разом переваги та недоліки пропозицій.

Запропонуйте дітям запитати у батьків про шкільну форму, в якій вони ходили до школи: чи подобалася вона їм, чи хотіли вони щось змінити, чи порушували правила щодо форми, чому?

На ранковій зустрічі можна поділитися результатами обговорень і цікавими історіями.

4. Вправа «Одяг, який ми носимо. Що означають етикетки?»

Завдання:

Запропонуйте дітям напередодні обрати зі свого гардеробу улюблену річ, елемент, предмет одягу тощо. На цій речі потрібно знайти етикетки, уважно розглянути знаки, які там зображено, намалювати (перемалювати) їх на аркуші паперу та принести до школи.

Як варіант, діти можуть розповісти про те, яка річ, предмет чи елемент одягу є їхнім улюбленим і чому саме цю річ вони вибрали з-поміж інших.

Поміркуйте всі разом, що потрібно для того, щоб одяг залишався охайним, гарно виглядав, довго носився?

Запитайте в дітей для чого на одязі етикетки? На що вони вказують, про що нам підказують виробники одягу?

Варіант 1

Діти (декілька осіб) показують намальований знак із етикетки одягу, а інші пропонують ідеї, що він може означати. Після пропозицій можна пояснити, що насправді означає той чи інший знак, використавши таблицю «Що означають позначки на етикетках?».

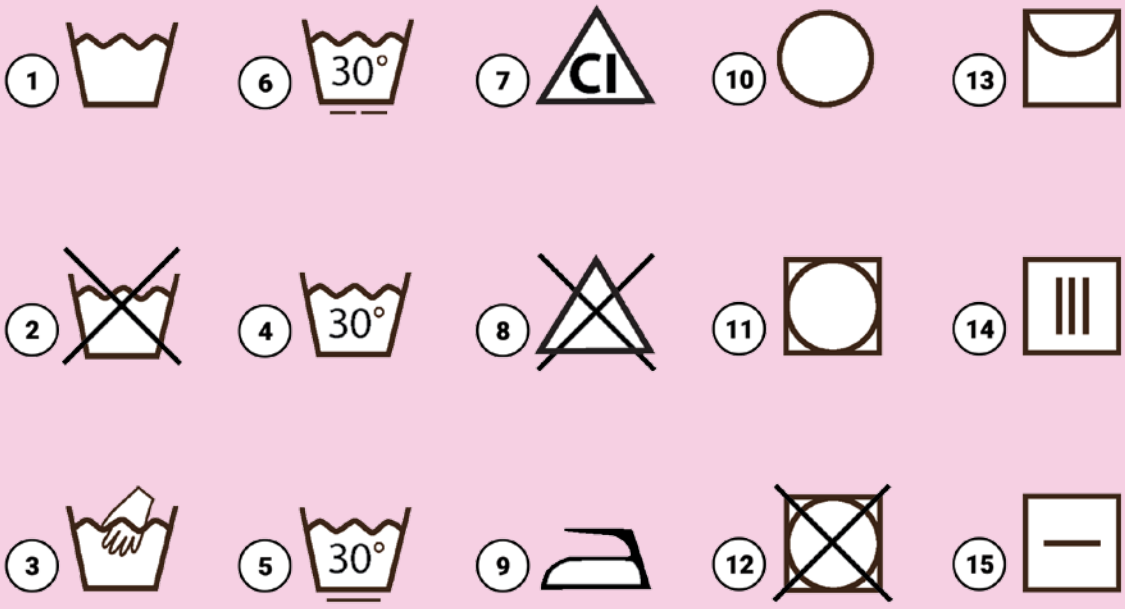

1. Ручне прання.
2. Прання заборонено.
3. Тільки ручне прання при максимальній температурі 30 градусів, не терти і не віджимати.
4. Ручне або машинне прання при температурі не вище зазначеної.
5. Ручне або машинне прання. Уважно дотримуйтеся зазначеної температури, не піддавайте сильній механічній обробці. Полоскати, переходячи поступово до холодної води, при віджиманні у пральній машині ставити повільний режим центрифуги.
6. Дуже делікатне прання у великій кількості води, мінімальна механічна обробка, швидке полоскання при низьких оборотах.

7. Дозволено прання з відбілювачами, що містять хлор. Використовувати тільки холодну воду, стежити за повним розчиненням порошку.
8. При пранні не використовувати засоби, що містять відбілювачі (хлор).
9. Дозволено прасувати.
10. Тільки суха чистка.
11. Дозволено віджимати та висушувати в пральній машині.
12. Не дозволяється віджимати та висушувати в пральній машині.
13. Після віджимання дозволена вертикальна сушка.
14. Сушити без віджимання.
15. Сушити на горизонтальній поверхні.

Варіант 2

Розріжте позначки з таблиці, об'єднайте дітей у невеликі групи, кожній роздайте по одній позначці та запропонуйте обговорити різні ідеї щодо значення позначки. Нехай учні також запропонують один із варіантів тлумачення. Після пропозицій можна пояснити, що насправді означає той чи інший знак, використавши таблицю «Що означають позначки на етикетках?».

Варіант 3

Об'єднайте учнів у невеликі групи. Запропонуйте їм уявити себе в ролі модних дизайнерів, роздайте аркуші паперу, на яких вони можуть створити (намалювати або зробити аплікацію тощо) свій шедевр – модну річ (предмет одягу). Роздайте групам розрізані позначки (оберіть найпростіші для розуміння) і запропонуйте обрати, які з них їм потрібно «пришити» до свого шедевру для відповідного догляду.

5. Вправа «Від рослини до тканини»

Для вправи потрібні картки «Від рослини до тканини». Покажіть дітям малюнок або фото квітучого льону.

Зробіть невеликий вступ: квітки льону зачаровують своєю красою, але цвітуть вони дуже короткий час. Опівдні рослина в'яне від палючих сонячних променів. Хоч життя квітки таке коротке, одяг, який виробляють із льону, міцний, легкий і дуже довговічний.

Як використовують льон?

Дивовижні властивості льону дозволяють використовувати волокна рослини у багатьох сферах життя. Його застосовують у медицині та промисловості. Але найчастіше льон потрібен на виробництві тканини для одягу. Серед інших матерій йому немає рівних. У всі часи він дуже цінувався вище інших тканин, завдяки своїм численним властивостям. Одяг з льону завжди потрібен і бажаний. У наш час такий одяг набув неабиякої популярності та став модним.

Що ж потрібно зробити, щоб із рослини вийшов одяг?

Об'єднайте дітей у невеликі групи та роздайте кожній картки.

1. Вирощування льону.

2. Збирання льону льонотеребілкою.

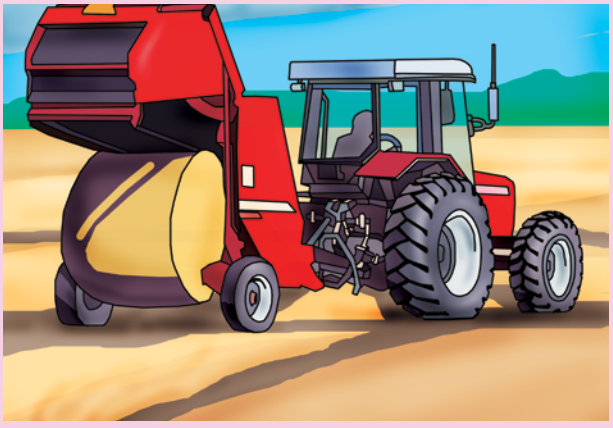

3. Обробка льону пресом-підбирачем.

4. Вимочування й зминання.

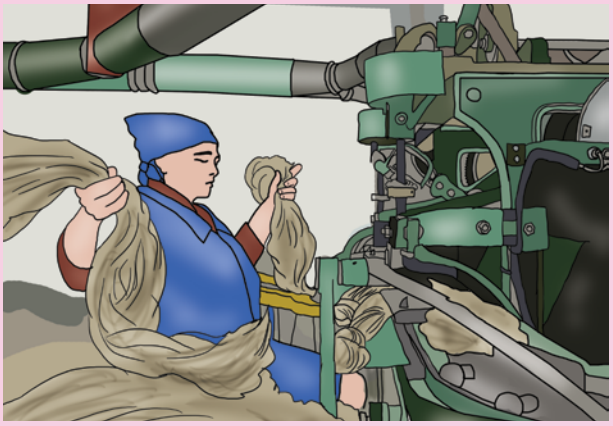

5. Сушка й вичісування.

6. Ткання льону.

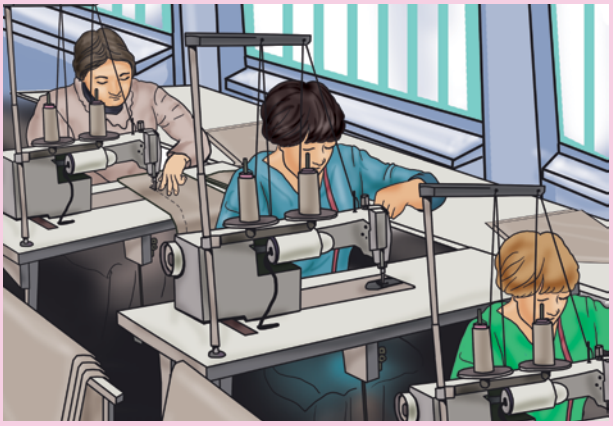

7. Пошиття виробів.

8. Готові вироби.

Завдання:

Розглянути, що зображено на картках, обговорити, викласти картки у послідовності дій, які відбуваються, щоб із рослини вийшов одяг.

Після виконання завдання групи презентують свою роботу, обговорюють усі разом і спільно встановлюють послідовність процесів.

Покажіть дітям малюнки, як відбувався процес обробки льону в давнину.

Зминання (м'яття) стебел

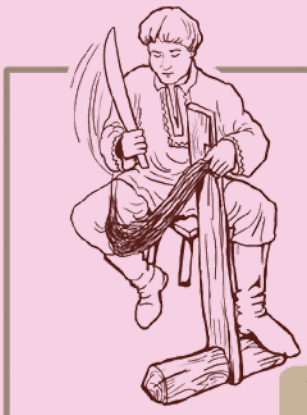
Тіпання тіпалкою

Вичісування

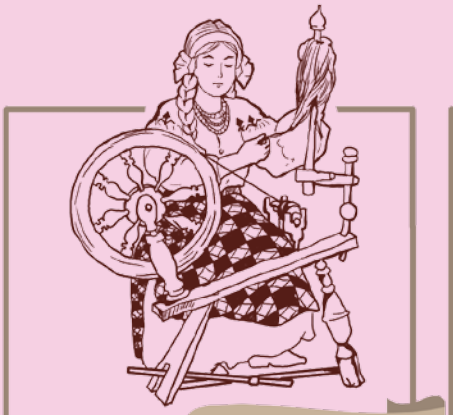
Прядіння

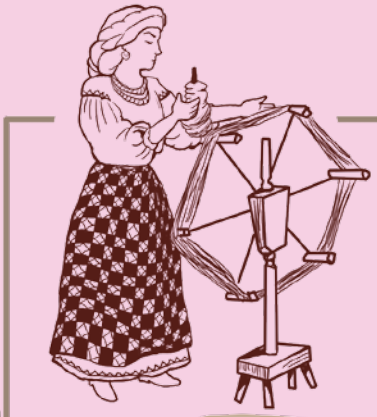
Перемотування

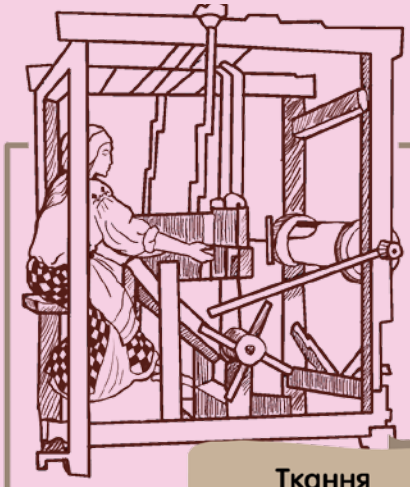
Ткання

Запропонуйте порівняти минуле та сучасне.

Запитайте, що змінилося, а що залишилося без змін, хто впливає на зміни тощо.

Запропонуйте дітям разом із батьками дізнатися цікаві факти про лляний текстиль.

Можна запитати у своїх бабусь і дідусів, який одяг з льону був модним у їхні часи.

На ранкову зустріч можна принести фотосвітлини своїх рідних в одязі з льону та розказати цікаві історії.

Декілька цікавих фактів про льон:

- володіє гіпоалергенними та антистатичними властивостями;
- лляна тканина не жовтіє й менше забруднюється;
- є природним антисептиком (у лляній тканині не приживаються ані грибки, ані бактерії);
- волокна льону в кілька разів знижують рівень радіації та гасять електромагнітні хвилі, які випромінює сучасна техніка;
- клітини льону повністю розчиняються у клітинах людини. Це відкриття стало проривом в медицині, адже дозволило хірургам накладати шви лляними нитками, які з часом самороз-смоктуються.

Використані ресурси:

Всі предмети – освіта – допоміжні та довідкові матеріали. [Електронний ресурс] .

Living democracy. [Електронний ресурс].

Розважально-інформаційний журнал «Морс». [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ПРИГОДИ КРАПЕЛЬКИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи може крапелька води стати твердою? М'якою? Пухнастою?
- Чи будь-яку воду можна пити?
- Чому кажуть: «Вода – то життя»?
- Чи можна «почистити» воду?
- Які таємниці «заховані» у воді?

Завдання 12-го тижня:

- ознайомити дитину з тим, що все живе на Землі складається з води;
- допомогти учням засвоїти норми відповідального ставлення до водойм і води в цілому;
- навчити економно використовувати воду;
- надати практичні поради співпраці в групах, парах.

Очікувані результати 12-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що значить вода в нашому житті;
- норми відповідального ставлення до води, як найбільшого багатства планети;
- що вода може принести користь і зло;

вмітимуть:

- пояснити важливість води в житті людини;
- наводити приклади як поводитись біля водойми;
- економити воду;
- конструктивно взаємодіяти між собою.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які • викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Обґрунтовує свої вподобання. • Виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим особам. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм).

	ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня. • Відгадує й загадує загадки, творить власні.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Вирішує, що він / вона хотів / хотіла б дослідити, визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Пояснює необхідність збереження природних ресурсів і намагається це робити. • Пояснює, навіщо він / вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або експериментуючи з ними. Передбачає, якого результату досліджень він/вона очікує. • Розрізняє послідовні дії в спостереженні / експерименті. • Розпізнає найпростіші матеріали, засоби, обладнання, прилади тощо, що їх можна застосувати. • Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Досліджує обрані природні явища та об'єкти, використовуючи надані прилади, моделі.
Соціальна і здоров'язбережна	**ЗДОРОВ'Я** • Пояснює важливість впливу питної води на організм. • Дотримується правил щодо догляду за своїм тілом, одягом, особистими речами.

	ДОБРОБУТ • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджується з рішенням команди. • Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки • Показує, як природа дає людям засоби до існування. • Описує зміни, які спостерігає у знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю
Громадянська та історична	• Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою. • Розповідає про себе й інших (на основі спостережень, текстів). • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Висловлює припущення про правдивість інформації. • Пояснює важливість співпраці у групі, разом з іншими особами визначає послідовність вирішення завдань, виконує різні ролі в групі.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Від краплинки – до сніжинки»**	• З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які викликають зацікавлення. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Відгадує й загадує загадки, творить власні. • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня. • Пояснює важливість впливу питної води на організм. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил. • Представляє довільним способом свої вподобання. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою.
2	**Вправа «Досліджуємо краплинку»**	• Пояснює необхідність збереження природних ресурсів і намагається це робити. • Пояснює важливість впливу питної води на організм людини. • Дотримується правил щодо догляду за своїм тілом, одягом, особистими речами. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Показує, як природа дає людям засоби до існування; описує зміни, які спостерігає у знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю висловлює припущення про правдивість інформації. • Пояснює важливість співпраці у групі, разом із іншими особами визначає послідовність виконання завдань, виконує різні ролі в групі.

3	**Оповідання Сухомлинського «Подорож краплинки»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, народних пісень тощо. • Використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи). • Показує, як природа дає людям засоби до існування; описує зміни, які спостерігає у знайомому просторі, пов'язані з людською діяльністю. • Висловлює свої вподобання; виокремлює фрази та/або дії, які вразили; обмірковує вплив своїх слів та/або дій на думку інших осіб.
4	**Складання казки «Чарівні перетворення»**	• Висловлює припущення про правдивість інформації. • Розпізнає ключові слова, фрази в усному повідомленні. • Виділяє ключові слова, фрази у власному мовленні голосом. • Аргументує, чому якась інформація зацікавила, обговорює її з іншими. • Ставить запитання вчителю, батькам, щоб довідатись більше. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
5	**Гра «Підбери слова»**	• Спостерігає за мовними одиницями та явищами, відкриває деякі закономірності.
6	**Вправа-дослідження «Таємниця про водицю»**	• Пояснює, чому зацікавила інформація; за допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах. • Пояснює важливість співпраці у групі; разом із іншими особами визначає послідовність виконання завдань; виконує різні ролі в групі. • Досліджує обрані природні явища й об'єкти, використовуючи надані прилади, моделі.

7	**Оповідання В. Сухомлинського «Камінь»**	• Пояснює, чому зацікавила інформація; за допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у простих текстах, медіатекстах. • Висловлює свої вподобання; виокремлює фрази та / або дії, які вразили; обмірковує вплив своїх слів та/або дій на думку інших осіб.
8	**Класна кіностудія «Пригоди ведмежат»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, народних пісень тощо. • Використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи). • Пояснює важливість співпраці у групі; разом із іншими особами визначає послідовність виконання завдань; виконує різні ролі в групі.
9	**Створення плакату «Вода – це життя»**	• Пояснює важливість співпраці у групі; разом із іншими особами визначає послідовність виконання завдань; виконує різні ролі в групі. • Малює або добирає ілюстрації до художнього тексту (казка, вірш), створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо).
10	**Наш кінозал «Корисні поради. Вода»**	• Виокремлює цікаву для себе інформацію; передає її іншим особам. • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм).

1. Вправа «Від краплинки – до сніжинки»

Учитель запрошує учнів на заняття і пропонує стати в коло. У класі звучить пісенька Н. Май «Кап-кап-кап». Педагог залучає дітей до співу та виконання нескладних рухів під музику. Учні відбивають ритм мелодії оплесками. По завершенні пісеньки учитель запитує:

Про що ця пісенька?

Чи хотілося вам танцювати? Чому?

Отож ця пісенька про дощик. А що таке дощик?

Учитель підводить учнів до усвідомлення того, що краплинки дощу, це вода.

Подивіться на ребус і відгадайте, яке слово сховалося від нас? (вода)

А як же краплинка попадає на небо?

Учитель пропонує дітям витягнути долоньки і з піпетки крапає на долоньку краплинку води.

Краплинка води це багато, чи мало? А якщо всі краплинки додати, то кількість води збільшиться?

А якщо з озера по краплинці забрати всю воду, що станеться?

Чи важлива кожна краплинка?

Учитель звертає увагу дітей на те, що кожна краплинка води є важливою. З краплинок складається річка, море, океан. Тому воду потрібно берегти.

Куди попадає та крапелька, яка з дощем прилетіла з хмаринки?

Учитель підводить дітей до усвідомлення того, що частинка крапельок падає в річку, в океан, живить землю тощо.

2. Вправа «Досліджуємо краплинку»

Дослід 1.

Учитель наливає воду в електрочайник і просить дітей спостерігати за тим, що відбувається. (Бажано, щоб чайник був прозорим.) Дітям демонструється кількість води в ємності. Через певний час із носика чайника з'являється пара.

- Що відбувається? Так, вода закипає. Учитель дає можливість воді певний час покипіти. За поділками на чайнику, діти можуть спостерігати, що води стало менше.
- Де поділася вода? Якщо діти не знайдуть відповіді, учитель пояснює, що вода пе-

ретворилася на пару та стала такою легкою, що швидко може підійматися вгору і попасти на хмаринку.

- Що утворюється на асфальті після дощу? Так, утворюються калюжі.
- Куди ж щезають калюжі, після того, як починає гріти сонечко?
- Хто відгадає ребус, той знайде відповідь на запитання.

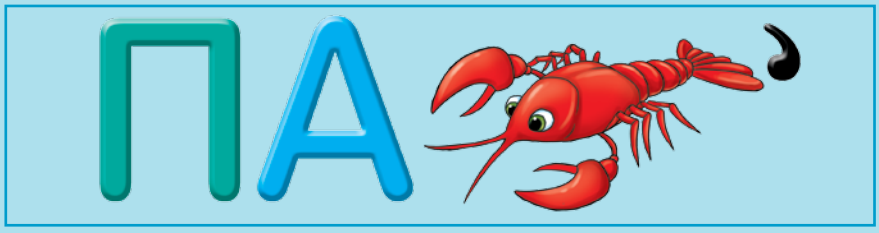

Учитель підводить дітей до розуміння, що коли пригріває сонечко, водичка перетворюється на пару та підіймається вгору.

Дослід 2.

Учитель наливає в прозору посудину воду, яка щойно закипіла, і накриває ємність холодною сухою кришкою.

- А зараз ми побачимо як утворюється «дощик».

Через певний час учитель підіймає кришку і демонструє, що вона стала не просто мокрою, на ній утворились крапельки, які відриваються і падають наче дощик.

- Чому так відбувається?

Необхідно підвести дітей до розуміння того, що під дією температури вода може змінюватись і бути то парою, то рідиною.

- А взимку з краплинкою води відбуваються інші дива.

3. Оповідання В. Сухомлинського «Подорож Краплинки»

Учитель пропонує дітям послухати оповідання.

Подорож Краплинки

(В. Сухомлинський)

Бігала Оленка по льоду. Падали сніжинки. Ніби плавали у повітрі. Одна сіла на рукав. Дивиться Оленка на пухнасту сніжинку. Шестикутна зірочка, така красива, блискуча. Ніби казковий майстер вирізьбив її зі сріблястої платівочки. Наблизилась Оленка до сніжинки. Дивиться, милується нею. І бачить диво: сніжинка стала краплиною води.

Обговорення:

- Звідки ж взялася краплинка?
- Де пропала сніжинка?

Учитель розповідає дітям, що взимку, коли наступає справжня зима, високо в небі теж стає морозяно. І краплинки води, з яких складаються хмаринки, замерзаючи, перетворюються на сніжинки. Ось такі дива!

4. Складання казки «Чарівні перетворення»

Учитель інформує, що зараз вони складуть казку «Чарівні перетворення сніжинки». Кожен може придумати тільки одне речення. Починає учитель. Бажано, щоб діти, вигадуючи речення, тримали сніжинку і по колу передавали її один одному.

«Прийшла чарівниця зима...» учні продовжують. Учитель може підтримувати дітей запитаннями, що ж могло статися з краплинкою?..

Завершений сюжет оповідання тоді, коли сніжинка знову поверталася на теплу долоньку дівчинки.

Обговорення:

- Від чого залежить подорож краплинки?
- Що станеться з краплинкою, якщо буде дуже гаряче?
- А якщо мороз?

Отож краплинка-чарівниця може змінюватись: то щезне і перетвориться на пару, то на крихітку льоду чи сніжинку.

Учитель підводить дітей до усвідомлення того, що багато в чому швидкість подорожі зумовлюється температурою повітря, порою року, силою вітру. Від цього залежить як швидко вода буде змінювати свій стан. Як ви гадаєте, що станеться з водою, якщо її довго тримати на вогні? (закипить, випарується) Отож вода може випаруватись і стати малесенькою хмаринкою в небі.

- Чи може хмаринка знову зустрітися з нами? Яким чином?

Учитель спонукає учнів до відповідей, що хмаринка може знову перетворитись на сніжинку чи дощову краплинку.

5. Гра «Підбери слова»

Діти на слух мають визначити однокореневі слова та позначити їх фішками.

Учитель зачитує слова:

вода, водиця, водяний, водолаз, заводь, підводний, водичка, водопад, водограй, водогін...

- Що спільного в цих словах? (слово «вода»)

Сніг, снігурка, сніговик, снігурі, сніжинка, сніжка, підсніжник, засніжений, сніжок...

- Що об'єднує ці слова? Й одне, і друге слово «сніг», але якщо його розтопити, то утвориться «вода».

6. Вправа-дослідження «Таємниця про водицю»

Учитель демонструє дітям глобус.

- Як ви міркуєте, що це? Це макет нашої планети Земля.
- Синім кольором на глобусі зображено моря й океани.
- Подивіться уважно на глобус і скажіть, чого більше на нашій планеті – води чи суходолу? (води).
- Погляньте, це – суходіл, а все інше – вода.
- Чи багато води на планеті Земля? (багато).
- Більшу частину води складають моря і океани.
- Хто знає яка вода за смаком у морях і океанах?
- Чи будь-яка вода може задовольнити потреби людини? Чи можемо ми її пити?
- Значна частина питної води – це льодовики й айсберги, які є на Північному та Південному полюсах Землі.

Учитель пропонує учням об'єднатися в групи по 4 осіб. Кожна група – це невеличкий «завод», який очищує воду.

Завдання: очистити воду.

Учитель дає кожній групі воронку, прозору баночку, в якій вже є пісок або ґрунт, залиті водою, і дві порожні пластикові пляшечки. Спосіб проведення: у воронку кладемо бинт, попередньо вклавши в нього шматок вати. Він повинен розташовуватися так, щоб вода просочувалася тільки через фільтр. Воронку вставляємо в пляшку та брудну воду через воронку легенько переливаємо в пляшку. Після того як пропустили воду кілька разів, бинт забираємо, замінюючи щільними білими паперовими серветками. Фільтруємо ще декілька разів, щоб отримати повністю прозору воду.

Коли вода очищена, дітям пропонується розглянути фільтри. Необхідно звернути увагу на те, як бруд може осідати на фільтрувальних бар'єрах, порівняти, якою стала вода після очищення.

Учитель інформує дітей, що брудна вода проходить очистку. Є цілі підприємства, де працює багато людей, які й здійснюють очистку води. А далі ця вода поступає у водойми. З річок і озер до нас прийшла чиста вода, а повертається туди брудною. І перед тим, як вода надійде знову у водопровід, її очищають. Кожне місто, кожен завод має очисні споруди, на яких брудна вода проходить очищення.

Обговорення:

- Що ми навчилися робити?

Виявляється людина може допомогти воді знову стати чистою.

7. Оповідання В. Сухомлинського «Камінь»

Люди часом свідомо чи несвідомо шкодять воді.

Учитель читає учням оповідання Василя Сухомлинського «Камінь».

Камінь

(В. Сухомлинський)

У лузі, під гіллястим дубом, багато років жила криниця. Вона давала людям воду. Під дубом біля криниці відпочивали подорожні.

Одного разу до дуба прийшов хлопчик. Він любив пустувати. Тож і подумав:

«А що воно буде, як я візьму оцей камінь і кину його в криницю! Ото, мабуть, булькне дуже!»

Підняв камінь, кинув його в криницю. Булькнуло дуже. Хлопчик засміявся, побіг і забув про свої пустощі.

Камінь упав на дно і забив джерело.

Вода перестала заповнювати криницю.

Криниця засохла.

Засохла трава навколо криниці, і дуб засох, бо підземні струмки потекли кудись в інше місце.

На дубі перестав мостити гніздо соловейко. Він полетів на інший луг.

Замовкла соловейкова пісня.

Сумно стало в лузі.

Минуло багато років. Хлопчик став дідусем. Одного разу він прийшов на те місце, де колись був зелений луг, стояв гіллястий дуб, співав соловейко, вабила студена криниця.

Не стало ні лугу, ні дуба, ні соловейка, ні криниці. Довкола пісок, вітер здіймає хмару пилюки.

«Де ж воно все поділося?» – подумав дідусь.

Обговорення:

- Що зробив хлопчик?
- Чи хотів хлопчик знищити джерело?
- Що сталося в лузі після того, як засохло джерело?

Учитель підводить дітей до усвідомлення власної відповідальності кожного за збереження води на землі. Ми всі відповідальні за те, чи буде вода, чи будуть дерева, чи буде соловейко, тому що ми – люди. Від нас залежить життя на нашій планеті!

У статті 50 Конституції України зазначено: «Кожен має право на безпечне для життя і здорове довкілля».

- Як ви це розумієте?
- Для чого людині вода?

Учитель спонукає дітей до бесіди, що вода це – життя. Без води не буде ні нас, ні тварин, ні птахів, ні рослин…

Учитель формує у дітей усвідомлення того, що ми всі маємо право на чисту воду, незабруднений ліс. І для того, щоб реалізувати це право, ми маємо берегти природу та воду, як основу життя на землі.

8. Класна кіностудія «Пригоди ведмежат»

Учитель показує малюнки (можна використати проектор чи телевізор), діти придумують текст. Педагог пропонує дати ведмедикам імена, залучає учнів до складання сюжетів. Для цього діти об'єднуються в групи по 5-6 осіб, отримують набори малюнків, усно або письмово описують сюжет і презентують свій сценарій коміксу.

Обговорення:

- Чому ведмедики вирішили викинули казанок? Чи добре вони вчинили? Чому?
- Як ви думаєте, що станеться з рибками, якщо ми весь непотріб будемо викидати в річку? Так, вони можуть загинути. Уявіть собі, що все, що ми кинули, попадає на дно. Стає більше намулу, а місця для рибки, щоб вільно плавати, стає менше.
- У чому помилка ведмедиків?
- Чому не можна засмічувати водойми?
- Чи будуть наші озера й річки завжди прозорими та чистими, а їхні береги – охайними та доглянутими, чи житимуть біля них довгоногі чаплі та лупаті жабки?
- Чи будемо ми мати питну воду? Це залежить від нас. Не смітіть на природі, не забруднюйте водойми, збережіть її для себе!
- Чому ж така важлива вода?

9. Створення плакату «Вода – це життя»

Учитель пропонує дітям аркуші паперу А-3, маркери, олівці, фарби.

Завдання:

Об'єднавшись у групи по 5-6 осіб, придумати сюжет плакату «Вода – це життя». Необхідно спонукати учнів до застосування різних технік малювання.

Під час виконання завдання може звучати музика.

Учні презентують малюнки. Це можуть бути тварини, квіти, річка, море, дерева, кущі – все, що живе тільки завдяки воді. Плакат учні можуть розмістити там, де його могли б бачити якомога більше школярів.

10. Наш кінозал «Корисні поради. Вода»

Учитель пропонує учням переглянути мультфільм «Корисні поради. Вода». Учням пропонується намалювати те, що їм найбільше запам'яталось у мультфільмі. По завершенні учитель разом із дітьми розміщує малюнки в «Нашій галереї». Учні розглядають малюнки однокласників.

Обговорення:

- Що нового ви дізналися про воду?
- Які досліди демонструвалися?
- Чи можна самостійно робити досліди?
- Які поради ви запам'ятали?
- Що про воду ви розкажете своїм рідним?

Учитель може запропонувати учням перегляд мультфільму «Мийдодір».

Обговорення:

- Чому потрібно вмиватися?
- Що робить вода з нашим тілом, коли ми миємося?
- Чи хотіли б ви бути подібними на героя мультфільму? Чому ні?

Учитель підводить дітей до усвідомлення, що догляд за власним тілом робить людину здоровою. Миючись, ми доглядаємо за власним тілом і дбаємо про власне здоров'я.

11. Підсумок

Учитель пропонує дітям послухати музику моря, гірської річки, струмочка.

- Що ви розкажете батькам про воду?
- Чи хотіли би ви подякувати воді? Кажуть, що якщо людина дякує воді, вода допомагає людині оздоровитись.

Учням пропонується вдома разом із батьками завести щоденник «Я бережу воду», де щотижня разом із батьками записувати результати економії води.

Рекомендації батькам:

- Познайомити дітей з водоймами, очисними спорудами.
- Навчити економити воду: зранку під час чищення зубів, намочивши щітку, перекрийте воду, а для полоскання рота наберіть воду заздалегідь у склянку. Покажіть наочно: скільки води використано для процедури, а скільки буде втрачено, коли весь час, протягом якого ви чистите зуби, буде відкритий кран.
- Порахувати разом із дитиною, скільки грошей ви зберегли, економно використовуючи воду. На збережені кошти придбайте для всіх подарунки (смаколики, сувеніри, іграшки, книги тощо).
- Навчити дитину пити відповідну норму питної води.
- Поїдьте з дитиною на екскурсію на очисні споруди.
- Підіть до джерела, зверніть увагу на те, що водичка пробивається з-під землі, при потребі розчистіть джерело.

Рекомендовані веб-сайти, аудіо-, відеоматеріали:

https://www.youtube.com/watch?v=B-M6mXzJiMo

https://www.youtube.com/watch?v=TA-6H0UJ9i0

https://www.youtube.com/watch?v=RmErh04ndGs

https://jmil.com.ua/2014-3/movie

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЗИМА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які сюрпризи нам готує зима? / Як цікаво проводити час взимку?
- Що відбувається з рослинами і тваринами взимку? Як їм допомогти?
- Яким птахам ми можемо допомогти взимку?

Завдання 13-го тижня:

- навчати учнів спостерігати за сезонними змінами у живій і неживій природі взимку;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати
- набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- формувати уміння сприймати красу довкілля взимку, виявляти власні враження, висловлювати судження про побачене і почуте, відтворювати засобами мистецтва;
- формувати здоров'язбережувальну компетентність;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 13-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основні ознаки зими;
- зміни, які відбуваються у неживій і живій природі взимку;
- можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі взимку;
- як дбайливо ставитися до зимуючих птахів і звірів;

вмітимуть:

- спостерігати за довкіллям, висловлювати свої думки;
- знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності в природі взимку;
- дотримуватися правил безпечної та здоров'язбережувальної поведінки у навчанні та повсякденному житті;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання. **ЧИТАЄМО** • Добирає ілюстрації до художнього тексту. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Досліджує походження назв зимових місяців у своїй місцевості.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення об'єктів і явищ живої природи з відомими йому/їй із довкілля. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями). **Я У ПРИРОДІ** • Розпізнає зміни в живій і неживій природі взимку. • Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії, прогулянки. • Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої і неживої природи. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.

Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку) правил. • Прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Може розповісти про традиції зустрічі зими та зимових свят у своїй місцевості. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину та довкілля у своїй місцевості. • Спонукає товаришів до спільного змістовного відпочинку, активного виготовлення годівниць, порятунку птахів і тварин взимку. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Знає про європейські зимові свята, які відзначаються у січні. Може назвати один-два таких свята.
Мистецька **Практична художньо-творча**	**ПІЗНАННЯ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МИСТЕЦТВА** • Сприймає твори різних видів мистецтва про зиму, висловлює свої враження, вподобання. • Пояснює, що подобається, а що не подобається у творі мистецтва. • Працює із зображувальними матеріалами.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Як цікаво проводити час взимку?**	• сприймає твори різних видів мистецтва та виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порою року.
2	**Бесіда про День сніговика**	• пригадує і розповідає свої враження (почуття/емоції) від екскурсії; • вступає в діалог або підтримує його на теми, які викликають зацікавлення; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту.
3	**Складання правил безпеки**	• демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі.
4	**Бесіда про значення снігу для довкілля**	• знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів, групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
5	**Малювання сніжинки**	• творить відомими йому/їй художніми засобами та способами; • спостерігає за довкіллям, фіксує за допомогою вчителя/вчительки цікаві явища як ідеї для творчості.

6	**Робота з мовним матеріалом**	• виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
7	**Що відбувається з рослинами і тваринами взимку?**	• добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді; • пояснює важливість збереження тварин і рослин лісу для довкілля і громади; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі.
8	**Бесіда про новорічну ялинку**	• уважно вислуховує думку співрозмовника; • висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
9	**Слухання казки «Ялина-рятівниця»**	• пов’язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прослуханого художнього тексту; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації, передає інформацію графічно.
10	**Яким птахам ми можемо допомогти взимку?**	• добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді; • пояснює важливість збереження птахів для довкілля і громади; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі.
11	**Руханка «Птахи взимку»**	• об’єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • разом із іншими встановлює для групи послідовність дій; • домовляється з однокласниками/однокласницями про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей.
12	**Інтерактивна гра «Пташина їдальня»**	• пропонує свій варіант відповіді; • вислуховує думку інших; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • долучається до корисних справ у класі, школі.

1. Як цікаво проводити час взимку?

Заняття «Як цікаво проводити час взимку? / Які сюрпризи нам готує зима?» присвячено роботі з ілюстративним матеріалом.

Завдання для дітей: робота з малюнками.

Обговорення:

- Які зимові розваги ти знаєш? (Прогулянки, катання на ковзанах, лижах, санчатах, ліплення сніговиків тощо.)
- Які з них тобі особливо до вподоби? (Різні)

У кожного на парті лежить два малюнки. Домовтеся з сусідом по парті, хто з яким малюнком буде працювати.

На першому малюнку розставте у правильному порядку цифри, що зазначать послідовність дій зі створення сніговика/сніговички. Розфарбуйте малюнок під цифрою 3 (нижній правий куточок малюнка №1). Доповніть малюнок 2 деталями, яких не вистачає.

Матеріал для вчителя:

посилання 1.

Підготуйте: кольорові олівці, фломастери, фарби.

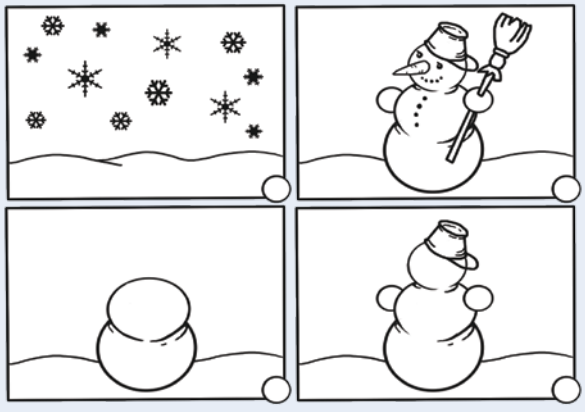

Малюнок 1.

Малюнок 2.

Чи бачиш ти якусь різницю у зображенні зовнішності сніговиків? (Один сніговик складається з 2 снігових куль, а інший – з трьох.)

2. Бесіда про День сніговика

Чи знаєте ви, що у січні відзначають усесвітній День сніговика? Як саме?

Матеріал для вчителя:

посилання 2.

СНІГОВИК ЧИ СНІГОВА БАБА?

Слов'яни сніговиків ліпили з давніх-давен і поважали, як і володаря зими Мороза, надавали йому магічного значення. Сніговиків намагалися задобрити та просили, щоб морози були не такими лютими. Наші предки вірили, що снігопадами керують духи-жінки. Тому і ліпили на своїх подвір'ях снігових баб із трьох снігових куль. Середня куля – це груди снігової баби.

Цікаво, що європейці завжди вважали снігову бабу чоловіком. Англійською це звучить snowman. За однією з християнських легенд сніговик є посланцем із небес, сніжним янголом, що передає Богові прохання дітей. Тому під час ліплення сніговичка розповідали йому свої таємні мрії. Вважалося, що як тільки фігурка сніговика розтане, бажання буде доставлено на небо та збудеться.

Як прикрасити сніговика, щоб у родині панував достаток і злагода? В Європі сніговиків завжди розкішно прикрашали: вбирали в гірлянди, закутували в шарфи та давали в руки великі, густі мітли. Ніс із моркви задобрював духів урожаю та родючості. Перевернуте відро символізувало достаток в сім'ї. Цікавий звичай прикрашати сніговика намистом з головок часнику (для здоров'я родини і захисту від злих духів) існував у Румунії. Отже, жодна деталь снігового чоловічка не є випадковою, а має старовинне значення відповідно до вірувань та звичаїв. Ми більше не просимо у духів добробуту, але зберігаємо цей звичай у своїй пам'яті.

Сніговичок – витвір мистецтва. За старовинним переказом, приблизно 1493 р. вперше зліпив снігову фігуру скульптор, поет і архітектор Мікеланджело Буонарроті. Історичні дані запевняють, що першу писемну згадку про сніговика можна зустріти в одній з книг XVIII ст., яка розповідає про «красивого сніговика» величезних розмірів.

Його величність сніговик вперше прикрасив дитячу книгу, видану в Лейпцигу. Лише в XIX сніговиким«стали» добрими героями новорічних казок, втратили свою загрозливу суть, з'явилися на вітальних листівках і завоювали любов дитячих сердець.

Чому для святкування дня сніговика обрали саме дату 18 січня?

Тому що в цей час у багатьох країнах вже випав сніг.

Число 18 схоже на сніговика, який тримає в руках… мітлу.

У цей день не було зазначено ніякого іншого міжнародного свята!

Цікаво знати:

Один із найбільших сніговиків був зроблений у м. Бетел (США) у 2008 р., а в Україні – у 2012-му. Ця подія відбулася на території туристичного комплексу «Буковель» (Івано-Франківська область), де спільними зусиллями всі охочі зліпили сніговика висотою 4 м 85 см (приблизно як двоповерховий будинок).

Підсумок:

Спільними зусиллями можливо зробити багато важливої та корисної роботи.

Завдання для дітей на час прогулянки чи дозвілля:

- Чи любите ви ліпити сніговика? (Так)
- Як би ви з однокласниками відзначили день сніговика у своїй місцевості? (Весело, ліпили б сніговиків, грали у рухливі ігри.)
- Які місця для прогулянки та розваг могли бути цікаві запрошеним гостям свята? (Місцевий парк, ковзанка, майданчик для ігор.)
- Запросіть своїх друзів, однокласників або гостей до спільної розваги з ліплення сніговика або сніговички. Сфотографуйте зроблених сніговиків. Запропонуйте друзям і однокласникам визначити: де сніговик, а де – сніговичка?

3. Складання правил безпеки

Завдання для дітей: разом складаємо правила.

Матеріал для вчителя:

посилання 3.

Обговорення:

- Яких правил безпеки під час зимової прогулянки ви радили б дотримуватися?
- Як би порадили друзям та гостям безпечно працювати зі снігом?

Поради:

- Знайдіть ділянку чистого, вологого снігу. Тут можна починати ліпити сніговика. Такий сніг добре липне та катається у великі грудки.
- На руках обов'язково повинні бути рукавички, вони захищають руки від холоду та краще формують снігові кулі.
- Починати ліплення варто, тільки якщо є бажання і гарний настрій, інакше грудки будуть розвалюватися або сніговик вийде кривобоким.
- Найпростіший сніговик складається з двох снігових куль, але частіше ліплять снігових баб із трьох куль. Найбільша куля стає черевцем сніговика, середня – грудьми, а найменша – головою.
- Щоб остаточно завершити роботу, потрібно заздалегідь підготувати необхідні матеріали: старе відро, мітлу й морквину.
- Яскраве сонце може стати у цей час перешкодою для роботи: сніг відбиває сонячні промені та вони «засліплюють» очі. Тому потрібно бути вкрай уважними.
- Якщо ви відчуваєте, що стомилися або змерзли, то поверніться додому або до школи. Цим ви уникнете обмороження чи переохолодження.

4. Бесіда про значення снігу для довкілля

Матеріал для вчителя: посилання 4.

Сніг і сніговий покрив мають важливе значення для життя рослин і довкілля загалом:

- при таненні снігу збільшується запас вологи у ґрунті, який поступово споживається рослинами впродовж весни та літа;
- сніг відіграє велику роль у збереженні тепла в ґрунті й знижує температуру повітря над ним. Чим пухкіший сніговий покрив, тим краще він захищає ґрунт від промерзання;
- малосніжні морозні зими небезпечні для коренів рослин, вони можуть відмерзнути;
- також малосніжні морозні зими небезпечні й для ґрунту. Він глибоко промерзає, повільно прогрівається навесні та погано поглинає талу воду;
- у снігу містяться поживні речовини, іноді в значних кількостях.

Прибираючи сніг із доріжок і проїжджої частини, потрібно відгортати його на газони або місця, де розташовані клумби. У сільській місцевості – це майданчики із садом і городом.

5. Малювання сніжинки

Учитель демонструє дітям твори художників про зиму.

Обговорення:

- Який настрій викликають ці картини у вас? (Піднесений, веселий)
- Які кольори використовують художники для зображення снігу? (Блакитний, синій, фіолетовий, рожевий тощо.)

Педагог демонструє дітям сніжинки.

Підготуйте: папір А4, кольорові олівці, фломастери, фарби.

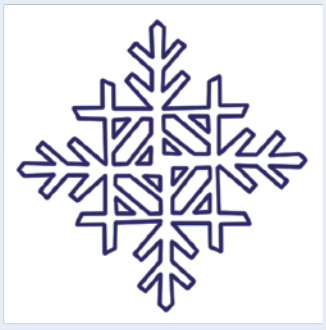

Уявіть себе художниками та намалюйте свою сніжинку.

Завдання підвищеної складності:

Використайте елементи своїх національних орнаментів під час роботи над малюнком сніжинки.

6. Робота з мовним матеріалом

Матеріал для вчителя:
посилання 5.

Завдання для дітей:

Дізнатися у батьків або інших родичів діалектні назви або назви мовами, які використовуються у цій місцевості, зимових місяців. Поділитись наступного дня отриманою інформацією з однокласниками.

7. Що відбувається з рослинами і тваринами взимку?

Матеріал для вчителя:
посилання 6.

Завдання для дітей «Розглянь і розфарбуй малюнок»:

Підготуйте: кольорові олівці, фломастери, фарби.

Обговорення:

- Якій порі року присвячений малюнок? (Зима)
- Хто зображений на малюнку? (Заєць)
- Як ви думаєте, чи потребують допомоги мешканці лісу взимку? (Так)
- Хто саме та якої допомоги? (Лосі, козулі та інші лісові мешканці)

Завдання для дітей «Робота з малюнками»:

Розгляньте малюнок, домалюйте в них їжу для лісових мешканців. Розфарбуйте.

Обговорення:

- Хто з дорослих може допомогти лісовим мешканцям? (Єгері, лісники)
- Чи можуть до такої допомоги доєднатися школярі? (Так, але тільки під керівництвом дорослих.)
- Чи потребують такі дії попередньої підготовки? (Так)

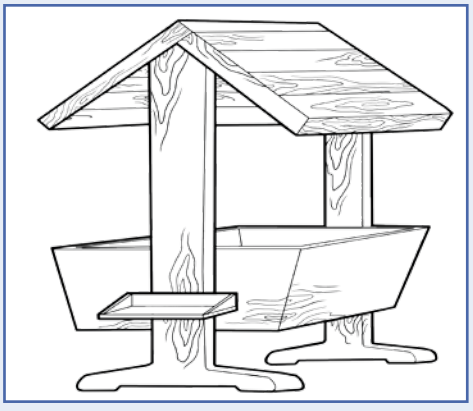

Матеріал для вчителя:

Будна Н.О. Я і Україна. Навколишній світ. Робочий зошит. 1 клас. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 80 с.

8. Бесіда про новорічну ялинку

Слово вчителя:

Що відбувається з ялинками після закінчення новорічних свят? (Їх викидають на смітник)

Вчитель розповідає про європейський досвід переробки новорічних ялинок у післясвятковий період.

Матеріал для вчителя: посилання 7.

Обговорення:

- Чи планує ваша сім'я використовувати живу ялинку під час зимових свят? (Так / ні)
- Як ви ставитеся до використання на Новий рік зеленого дерева? (Позитивно / негативно)

Вчитель розповідає про акцію із врятування ялинок в українських лісах.

Матеріал для вчителя: посилання 8.

Обговорення:

- Чи згодні ви підтримати таку акцію?
- До чого, з вашої точки зору, може призвести передноворічне вирубування ялинок? (До зменшення їх кількості. До зникнення в деяких місцях цих дерев.)
- Як зберегти ялинки у місцевих лісах? Чим можна замінити новорічні дерева у наших помешканнях? (Використовувати штучні ялинки, прикрашати помешкання ялинковими гілками, робити букети з вторинних матеріалів, використовувати рослини у горщиках тощо.)

Завдання для дітей:

Розкажи про почуте друзям і знайомим. Домовтеся використовувати букети замість ялинки. І тоді спільними зусиллями можна досягти значного результату: зберегти значну кількість ялинок у вашій місцевості.

9. Слухання казки «Ялина-рятівниця»

Завдання для дітей «Працюймо в парах»:

Прослухайте казку. Запам'ятайте один-два приклади користі дерева ялинки. Перевірте це у парі. Поділіться інформацією вдома.

ЯЛИНА-РЯТІВНИЦЯ

Визирнуло взимку сонце з-за хмари і спитало:
- Лісові мешканці, чи не позаморожувала вас метелиця? Цілий тиждень вона вирувала, мене на землю не пускала.
Мовчать ліси, сплять міцним сном. Нарешті ворухнулись розложиста гілка старої ялини на лісовій галявині, злетіли сніжинки.
– Вітаю тебе, сонечко, – сказала ялина. – Жива я, не приспала мене заметіль.
– Чир, чир, здрастуй, сонечко, – почулися дзвінкі голоси птахів. – Ялина заховала нас від метелиці та насінням шишок частувала.
– Цок, цок! Здрастуй, сонечко. Ялина і мене теж прихистила та шишками нагодувала, відгукнулась білка.
– Привіт, сонечко! – вистрибнув з-під ялинки зайчисько. – Під ялиновими гілками я почувався як у затишному теплому наметі.
– Дякую тобі, ялинко! Рятуєш ти лісових жителів від холоду і голоду, – із вдячністю відповіло сонечко.
– Завжди рада їм допомогти. Шишок у мене багато, а діточок немає, – зітхнула ялина.
– Чому ж ти діточок не виростиш зі свого насіння? – здивувалося сонечко.
– Багато ялинчат з'являється з мого насіння на галявині щоліта, але приходять косарі та скошують їх гострою косою разом з травою, – сумно пояснила ялина.
Заєць і білка почули ялинчині слова та вирішили допомогти їй. Влітку знайшли вони в траві крихітну ялиночку та загородили її з обох боків камінцями. Прийшли люди косити траву, камінці обминули та не зачепили ялинку.
Виросла пухнаста ялиночка мамі на радість. Береже ялина доньку від літньої спеки та зимової холоднечі. Буває, налетить буревій, ялина зашумить гілками, неначе зелений парус, а ялиночці тепло та затишно під маминим пологом.

10. Яким птахам ми можемо допомогти взимку?

Завдання для дітей «Робота з малюнками»:

Чи всі птахи твоєї місцевості відлітають до вирію? (Ні, залишаються зимуючі птахи.)

Яких із зображених птахів ви бачили у своїй місцевості? Розфарбуй їх.

10. Руханка «Птахи взимку»:

Учитель видає учневі аркуш (формату А4) з надрукованою на ньому літерою. Голосно читає текст. У кожному реченні є слово, яке діти спільно мають назвати. Потім, домовившись, швидко скласти з виданих їм літер відповідь про життя птахів взимку.

- Після мінливої осені до нас у гості завітала ЗИМА.
- Землю майже всюди вкрив пухнастий білий СНІГ.
- Птахам дошкуляє ХОЛОД.
- Проте, більше за все, вони потерпають від ГОЛОДУ.
- Птахи шукають її у місцях, де є ГОДІВНИЦЯ.
- Їм дуже потрібна ЇЖА.

12. Інтерактивна гра «Пташина їдальня»

Матеріал для вчителя:
посилання 9.
посилання 10.
посилання 11.

Підготуйте 10-12 однакових одноразових прозорих стаканчиків, у які покладіть:

- невелику варену картоплю
- шматочок чорного хліба
- шматочок білого хліба
- шматочок яблука
- насіння соняшника (солоне, смажене)
- насіння гарбуза (несолене, несмажене)
- насіння кавуна
- маленький шматочок сала (несоленого)
- насіння клена або бузку
- ягоди горобини або калини

Учасник гри має відставити у бік (прибрати з їдальні) ті стаканчики, вміст яких може стати причиною загибелі птахів.

Якого корму там не має бути за жодних обставин? (всього солоного, смаженого насіння, чорного хлібу)

Все з представленого, що можуть знайти птахи у природному довкіллі, їм корисне.

Підсумок: Спільними зусиллями і правильними діями взимку ви можете допомогти птахам. А навесні та влітку птахи віддячать вам, знищуючи шкідників.

ТЕМА ТИЖНЯ: «ТАЄМНИЦІ КОСМОСУ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що можна побачити в космосі?
- Чи існує життя на інших планетах Сонячної системи?
- Як я уявляю інші планети?

Завдання 14-го тижня:

- Вчити спостерігати за часом.
- Виявити причиново-наслідкові зв'язки між оберненням Землі навколо своєї осі та зміною частин доби.
- Формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті.
- Навчати взаємодії в парах і групах.
- Навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 14-го тижня:

На кінець тижня учні вмітимуть:

- спостерігати за змінами дня і ночі і пояснювати їх;
- визначати години на годиннику;
- пояснювати, навіщо потрібне Сонце і яка його роль у житті всього живого;
- фантазувати про життя на інших планетах;
- обґрунтовувати свою позицію та слухати інших;
- дотримуватись безпечних прийомів праці;
- пояснювати користь здорового харчування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію. • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Сприймає монологічне висловлення: казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо з конкретною метою. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Розповідає, ставить запитання, обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Розпізнає ключові слова та фрази в усному висловлюванні. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Розповідає про те, що вразило, схвилювало; переповідає події з власного життя. • Підтримує або спростовує аргументами власні думки. • Поповнює власний словниковий запас. • Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого і побаченого. **ЧИТАЄМО** • Визначає тему та головну думку тексту, ставить запитання за змістом тексту для уточнення свого розуміння. • Пояснює роль ілюстрацій, таблиць, схем для глибшого розуміння теми, інформації. • Висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості прочитаної інформації. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів, визначає, кому і для чого призначений медіатекст.

	• Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • Обмінюється елементарними письмовими повідомленнями. • Використовує доречно поширені графічні зображення смайлів. **ТЕАТРАЛІЗУЄМО** • Описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Запитує, щоб довідатися більше про природу. • Вказує на інформацію, яку не розуміє. • Запитує в дорослих про правдивість здобутої інформації. **Я У ПРИРОДІ** • Дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим. • Не смітить, сортує сміття, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм. • Пояснює загрозу для довкілля дій людини. • Пояснює, чому і як потрібно ощадно використовувати природні ресурси – воду, тепло, електроенергію. **Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • Описує деякі найважливіші винаходи людства.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Розпізнає ситуації небезпеки вдома, на вулиці або у школі та пояснює, що робити в цих ситуаціях. • Пояснює можливі небезпеки, з якими може стикатися людина в довкіллі. **ЗДОРОВ'Я** • Визначає, як змінюється людське тіло з віком.

	ДОБРОБУТ • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди. • Розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому – розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування. • Описує цінність створеного разом
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому. • Пояснює, навіщо людині знати точний час, бути пунктуальною у школі й удома. • Роз'яснює, що означає вислів «бути людиною» – пояснює, як змінюється людина впродовж життя. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Пояснює, чому природа важлива для людини. • Визначає, що дає природа людині. • Пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного. • Бере участь у мистецьких акціях. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Розповідає про видатних історичних осіб / сучасників, чиї життя та діяльність пов'язані з місцевою громадою. **МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ** • Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України. • Ставить питання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України подію чи особу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Ми – діти планети Земля»**	• З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію. • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Сприймає монологічне висловлення. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації.
2	**Вправа «Телепередача: Людина і космос»**	• Розповідає, ставить запитання, обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало. • Висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості прочитаної інформації. Запитує у дорослих про правдивість здобутої інформації. • Пояснює загрозу для довкілля дій людини. • Пояснює, чому і як потрібно ощадно використовувати природні ресурси, зокрема воду.
3	**Заняття «Простір і час»**	• Вказує на інформацію, яку не розуміє. • Описує деякі найважливіші винаходи людства, зокрема різноманітні годинники. • Визначає, як змінюється людське тіло з віком. • Пояснює, навіщо людині знати точний час; бути пунктуальною. • Пояснює, як змінюється людина впродовж життя. • Пояснює роль ілюстрацій, таблиць, схем для глибшого розуміння теми, інформації.

4	**Заняття «Ми – сузір'я»**	• Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди. • Описує цінність створеного разом. • Описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації.
5	**Заняття «Роздуми на тему «Чи існує життя за межами Землі»**	• Запитує, щоб довідатися більше про природу. Обмінюється елементарними письмовими повідомленнями. • Використовує доречно поширені графічні зображення смайлів. • Пояснює, що означає вислів «бути людиною». • Визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів, визначає, кому і для чого призначений медіатекст. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів.
6	**Заняття «Стати космонавтом»**	• Розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому. • Переповідає події із власного життя. • Розмірковує про професію космонавта та пояснює важливість навчання для опанування цієї професії. • Розмірковує, якими рисами характеру має володіти космонавт і чому. • Розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля. • Розповідає про видатних історичних осіб чи сучасників зі сфери космонавтики, чиї життя і діяльність пов'язані з місцевою громадою. • Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України. • Ставить запитання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України подію чи особу.

1. Вправа «Ми – діти планети Земля»

Завдання:

Створити коло, можна посередині поставити глобус. Передають по колу привітання і говорять за що вони люблять свою планету Земля.

Приклад:

Я – Ярема, люблю планету, бо тут я народився.

Я – Орися, я люблю Землю, бо тут моя родина.

І де б ми не жили: в якій країні чи материку ми маємо одну Землю і нам світить одне Сонце.

ЗЕМЛЯ – НАШ ДІМ

(М. Чумарна)

Ми коло ручками створім, –
Немов планета в колі цім:
Бо кругла й тепла є Земля –
Зіркам всім світить звіддаля.
І знають всі зірки на світі,
Що на Землі зростають діти –
На всіх її материках
Тримають Сонце у руках!

2. Вправа «Телепередача «Людина і космос»

Батьки або шкільна громада (старшокласники) можуть для учнів створити телестудію: будуть ведучими, а першокласники – гостями передачі. Бажано, щоб були і гості-знавці теми.

Ведучі висвітлюють у передачі питання, які часто ставлять малюки дорослим про космос:

Діти ставлять питання, які попередньо підготували з учителем:

1 Чи існує життя на інших планетах Сонячної системи?

Це питання здавна цікавило людство. Та відповідь на нього вчені отримали лише з настанням космічної ери, коли на допомогу потужним наземним телескопам прийшли автоматичні міжпланетні станції серії «Луна», «Марс», «Венера». Вони здатні фотографувати поверхні інших планет і передавати їхнє зображення на Землю. Саме завдяки їм людство вперше побачило панорами чужих світів. По поверхнях Місяця, Марса та Венери пройшли роботи-розвідники, які зібрали для наукових дослідів проби ґрунту та повітря з цих планет. За допомогою новітньої техніки вченим вдалось скласти мапи планет Сонячної системи. Але життя на цих планетах і слідів перебування там розумних істот поки що не знайдено.

2. Чи можуть люди жити у космосі?

Так, вони там вже живуть!

Для дослідження космосу працюють орбітальні космічні станції. Перша така станція «Салют-1» була виведена на орбіту Землі 19 квітня 1971 року.

Орбітальна станція «Мир», оснащена найпередовішим обладнанням, прийняла першу експедицію космонавтів-дослідників 13 березня 1986 року. За весь час її існування там побувало 96 космонавтів (деякі по кілька разів). На станції «Мир» працювали й міжнародні експедиції Європейського космічного союзу.

Протягом 40 років групи космонавтів-дослідників по кілька місяців живуть і працюють на орбітальних станціях. Це допомагає людству здобувати безцінний досвід освоєння навколоземного космічного простору.

3. Життя на Землі

На Землі є атмосфера та вода. Вважається, що саме їхня наявність сприяли появі життя на нашій планеті.

Планета Земля у системі єдина,
Де квітне життя і панує людина.
Її нам потрібно любити,
Природу земну берегти, не бруднити.

Атмосфера як великий кокон – із усіх боків обгортає Землю на тисячу кілометрів. Вона наче бронежилет, захищає нашу планету від шкідливої сонячної радіації та метеоритів. В атмосфері є кисень, необхідний для дихання усіх земних істот. Атмосфера не дозволяє вдень земній поверхні надто перегріватися, а вночі – переохолоджуватися. За це її називають «ковдрою» Землі. Атмосфера утримує воду в морях, океанах, річках та озерах, і впливає на зміни погоди.

Землян атмосфера змогла захистити
Від холоду, спеки, метеоритів.
І ми теж повинні про неї подбати –
Діброви, ліси берегти, не рубати.

Якщо дивитись на Землю з космосу, то вона має блакитний колір. Це тому, що три чверті її поверхні займає вода.

4. Вода в нашому житті

На початку життя була… вода. Ще мільярди років тому у воді існували різні форми бактерій. Нині ж вода є невід'ємною частиною життя, складає 95% ваги рослинних організмів і близько 65% ваги людини.

Велику територію на Землі вода займає у вигляді морів, океанів, озер, річок, ставків.

Як це не сумно, але люди часом забувають, якою важливою у нашому житті є вода! Все частіше на берегах річок, озер, ставків можна побачити сумні написи: «Не купатися», «Вода шкідлива» тощо.

У Світовий океан щорічно потрапляють нафта, інші забруднювачі, гине багато риби та інших мешканців океану.

Давно вже час замислитись над майбутнім наших водойм. Зі Світового океану щороку екологи виймають понад 8 млн тонн пластмаси.

Показ презентації чи відеороликів (старшокласники можуть підготувати презентацію, у додатку є презентація ОБД м. Львова «Вражаючі фотофакти»).

Після презентації переходимо до вправи «Вільний мікрофон». Ведучі звертаються до студії – учнів:

- Звідки взялося все це сміття?
- Чому так сталося?
- Що буде, як так продовжувати засмічувати планету?
- Як це забруднення впливає на здоров'я людей, тварин?
- Що ми можемо зробити, щоб..?
- Людина – єдина істота на Землі, яка виробляє сміття

Посилання на гру «Герой сміття».

3. Заняття «Простір і час»

Для заняття «Простір і час» діти вдома мають підготувати світлини: де вони з батьками, коли були ще зовсім малесенькими, і свої сьогоднішні світлини.

Світ, у якому ми живемо, величний і неозорий. Простір не має ні початку, ні кінця, він безмежний.

Слово вчителя:

Закрийте очі і уявіть, що ви летите на космічному кораблі з невичерпними запасами енергії десь аж у кінець Всесвіту, до якоїсь найдальшої зірки. І що ж далі? А далі – неосяжний простір. Світ і всі тіла в ньому рухаються у просторі, і не лише у просторі, а й у часі.

Тепер відкрийте очі. Поки ви уявно були у далекому просторі, минув час, і за цей період у нашому просторі щось змінилось. Що це? (перед кожним лежить аркуш із малюнком циферблата годинника, а на дошці (в руках учителя) – годинник із рухомими стрілками.

Людина навчилася вимірювати час, і для цього вона створила різні прилади та календарі.

Сонячний годинник

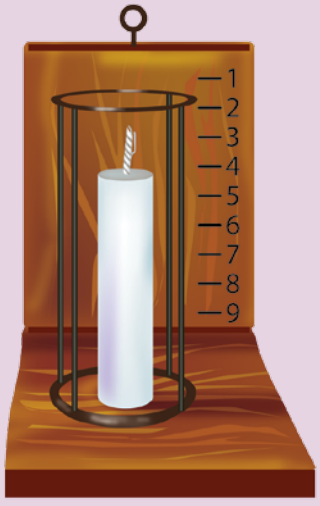

Вогняний годинник

Пісковий годинник

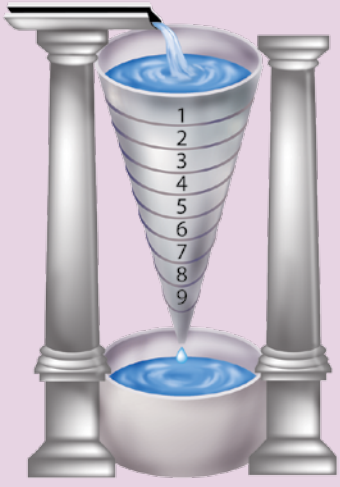

Водяний годинник

Рухатися у часі – означає змінюватися. Одні зміни важко помітити, інші відбуваються на наших очах. Швидко чи повільно, але змінюється все. Наведіть приклади змін: пори року; з собою: ще кілька місяців тому ви були ще дошкільнятами, бабуся і дідусь колись теж були дітьми…

Нинішній час (вчора, сьогодні, завтра) – це тонка межа між минулим і майбутнім.

Повернемося в минуле: пригадайте, вчора – що найбільше вам сподобалось у школі; як ви сьогодні йшли до школи. Помріємо: що я б хотів/хотіла зробити завтра.

Вправа «О котрій годині?» (аркуш із циферблатом без стрілочок. Цей годинний можна використовувати з метою об'єднання в двійки).

Учитель на годиннику з рухомими стрілками показує годину і запитує дітей.

Діти креслять стрілочки так, щоб була рівно 11.00, 12.00.

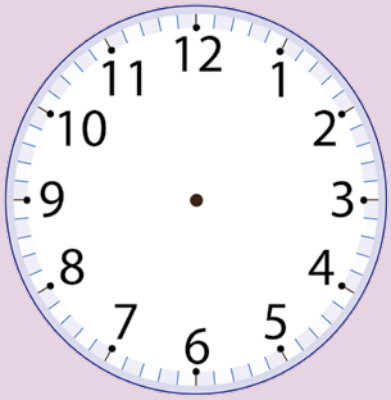

А тепер ми порухаємося в просторі та часі з відкритими очима: 1 хвилину (якийсь час) діти зі своїм «годинником» рухаються по класі під пісню «У ритмі серця». Коли пісня «зупинилась», діти мають звернутись до однокласника, який найближче, і домовитись з ним про зустріч об 11.00, після узгодження написати його ім'я над маленькою стрілкою. Повторити рух у просторі та часі – знайти приятеля і записати його ім'я над маленькою стрілкою, яка вказує на 12 год.

А тепер хай діти візьмуть світлини, які приготували з батьками, зустрінуться з приятелем, ім'я якого написана над стрілкою, покажуть і розкажуть про зміни, які відбулися з ними з тих пір, як вони були маюсінькими.

Вправа-дослідження: «Одна хвилина, це довгий чи короткий час?»

Продемонструйте дітям, що у різних ситуаціях ми сприймаємо час по-різному. Запропонуйте учням абсолютно не рухатись протягом однієї хвилини. Їм видасться, що це досить тривалий проміжок часу. Потім запропонуйте їм пограти у яку-небудь жваву гру і зупиніть через хвилину. Цього разу час для дітей промайне дуже швидко. Ці завдання допоможуть дітям зрозуміти, що наше сприйняття тривалості проміжків часу залежить від того, чим ми займаємося.

Запропонуйте учням скласти перелік ситуацій, коли одна хвилина видається довгою. Наприклад:

- коли стоїш у черзі за водою;
- коли чекаєш на початок вистави, концерту тощо;
- коли чекаєш початку перерви;
- коли хочеш їсти, а обід ще не готовий.

Запропонуйте дітям скласти перелік ситуацій, коли одна хвилина видається короткою. Наприклад:

- під час перегляду улюбленої телевізійної програми;
- під час читання цікавого оповідання;
- під час гри.

4. «Ми – сузір'я»

Вправа «Ми – сузір'я» (групи по 7 дітей).

Усі групки виконують одночасно. Нехай діти порахуються: починати рахунок від найвищої дитини, стануть у коло і візьмуться за руки.

Нехай 1-ші й 4-ті – зроблять крок вперед, 2 й 5-ті – півкроку назад… (імпровізує вчитель).

Назвіть своє сузір'я і скажіть усьому класу.

Хто бачив як зірки виблискують? Якщо ви посміхатиметесь – ваші зірки у сузір'ї теж виблискуватимуть.

Можна зробити декілька «сузір'їв».

5. Роздуми на тему «Чи існує життя за межами Землі»

Слова вчителя:

Чи існує ще десь у Всесвіті життя? Вчені припускають, що це цілком можливо і навіть запровадили науковий термін – «позаземне життя».

Земля отримує світло і тепло від Сонця. Усесвіт населяють без числа зір, подібних до нашого Сонця. Багато зірок мають навколо себе планети. Вчені намагаються з'ясувати, чи існують на цих планетах умови, схожі до земних, і чи існує на них життя.

Ті, хто вірить у позаземне життя, не мають сумніву, що десь у Всесвіті існує інша цивілізація, яка практикує польоти на Землю.

Дехто навіть стверджує, що на власні очі бачив прибульців і їхні космічні кораблі.

- Постукайте двічі по парті ті, хто вірить що є позаземне життя у Всесвіті.
- Плесніть у долоні ті, то вважає, що життя є лише на планеті Земля.

Запитання до дітей: якщо на Землю з'являються прибульці, то вони добрі чи небезпечні для землян?

Завдання: Хай діти зроблять за допомогою техніки «оригамі» літачок. На ньому напишуть своє ім'я, речення «Я – людина» і слова, які б вони хотіли сказати-побажати комусь із добрих прибульців (написані на дошці: любов, добро, вірність, краса тощо),

намалюють якийсь символ (посмішку, сердечко, сонечко тощо).

Всі одночасно за вказівкою командира екіпажу (вибрати за допомогою лічилки) пускають свої літачки з повідомленнями у вись.

Лічилка.

Один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять.

Випливає білий Місяць! Хто до Місяця дійде, той гру почне!

Команда командира екіпажу: – Раз, два, три – літачки з посланнями полетіли!

Ви зробили послання – передали інформацію. А тепер кожен хай візьме один літачок і спробує розшифрувати послання: від кого послання і що в ньому повідомляється.

Сміття на орбіті

Далеко не всі, створені людиною супутники, роблять корисну справу. Багато космічного сміття також притягується на орбіту – стає «супутником». Тут є гайки і болти, які впустили астронавти під час ремонту кораблів, старі батареї та частини ракет, які використовували під час запуску апаратів у космос.

Це сміття становить велику загрозу для космічних кораблів, бо літає у космосі на великій швидкості.

Запитання до дітей: звідки взялося сміття навколо планети Земля?

Чи знаєш ти?

- Як передають із космосу космонавти інформацію на Землю?
- Як колись люди передавали повідомлення один одному?

Завдання: Розпитай у рідних, які вони знають історії з передавання інформації, коли ще не було пошти, телефонів, інтернету. (для «Крісло автора»)

Інформаційна довідка

- За часів козаччини набули широкого використання сторожові вежі. Вартові на вежах при появі ворога підпалювали верх вежі, вона давала дим і односельчани отримували сигнал: «Готуватись до оборони!»
- Не тільки голуби були поштарями. Передавати повідомлення можуть і бджоли. Ще на початку століття один французький пасічник надсилав своєму приятелеві коротенькі повідомлення на тонкому папері з бджолами на відстань п'ять кілометрів. Напередодні першої світової війни цим методом користувались німецькі шпигуни. Вони прив'язували до лапок бджіл шовкові ниточки: червона означала дислокацію (місце знаходження) піхоти, синя – кінноти, зелена – артилерії.
- Сусідка вивішувала червону шаль на браму (чи якийсь інший сигнал, про який попередньо домовились), коли кликала до себе подругу-сусідку. Сусідка, побачивши знак, розуміла повідомлення.

Робота з медіапродуктом (світлина):

- Чи можуть ці сердечка з осіннього листя на доріжці бути повідомленням?
- Для кого?
- Що повідомляють?

Робота з медіапродуктом (аудіозапис):

Прослухайте відому пісню.

Обговорення:

Як розуміти слова:

Всі ми діти Землі казково-чарівної!
Кожен з нас став її малою частиною!
Всі ми діти країни єдиної!
Всі ми є сім'єю єдиною!

Як розуміти слова «**Та головне – щоб був людиною!**»?

Від кого залежить:

- Щоб поруч зі мною жили привітні люди!
- А я хочу, щоб моя річка була чистою. Бо я влітку дуже люблю в ній купатися!
- Ми всі вчимося жити, і мені не однаково, Ким я стану, коли виросту.

У РИТМІ СЕРЦЯ

(Слова: Олександр Положинський, музика: Руслана)

Я хочу, щоб моє дерево було зеленим,
Щоб зла сокира його ніколи не торкалася!
Щоб колискова бабусина знов прийшла до мене,
І щоб зі мною назавжди зосталася!
Я хочу, щоб мій будинок був високим і гарним,
Щоб поруч зі мною жили привітні люди!
Щоб кожне добре діло не лишалось марним,
І щоб було так завжди та усюди!
А я хочу, щоб моя річка була чистою.
Бо я влітку дуже люблю в ній купатися!
А ще хочу, щоб сонце посмішкою променистою
Не забувало кожного ранку зі мною вітатися!
А я просто люблю збирати квіти,
Дихати їхніми п'янкими ароматами!
Я кожному новому другу по-справжньому радітиму,
«Дай-да-на-да» з ним весело співатиму!

Приспів:
Є у кожного з нас
У серці мрія своя!
Знаю я, знаєш ти –
Це не сон!
То прийшов новий час –
Знаєш ти, знаю я –
Досягнути мети
Можна тільки разом!

А я хочу, щоб мої друзі ніколи не плакали,
І щоб кожен пишався великою родиною!
Ми всі вчимося жити, і мені не однаково,
Ким я стану, коли виросту.
Та головне – щоб був людиною!
А до мене прилетіла ластівка,
І гніздо лаштує під моєю стріхою!
Моє серце розривається від щастя,
І я готовий (-ва) поділитися своєю втіхою!
Над своєю Землею пропливу разом
з хмарами...
Пролечу над нею разом з лелеками...
Чи можуть бути гори чужі такими гарними?
Чи можуть бути степи такими далекими?
Всі ми діти Землі казково-чарівної!
Кожен з нас став її малою частиною!
Всі ми діти країни єдиної!
Всі ми є сім'єю єдиною!

Приспів.

6. «Стати космонавтом»

Заняття «Космонавти»:

Удома, по можливості, батьки ознайомлюються з текстом «Українці і Космос» О. Стека і розказують дітям про участь українців у пізнанні космосу, а також обговорюють із дітьми риси та якості людини, яка може стати космонавтом.

Учитель:

Дуже багато людей у дитинстві мріяли стати космонавтом або побувати в космосі.

Обговорення:

- А хто з вас хотів би побувати в космосі?
- А хто може розказати про українських космонавтів?
- Яким має бути космонавт? (Сильним, освіченим, розумним, здоровим)
- Чи потрібно бути космонавтом, щоб полетіти у космос?

Завдання з курсу «Культура добросусідства» (Частина 2, подорож 26)

Якщо щось у тебе поки що не виходить, не сумуй: головне – бути наполегливим / наполегливою, вчитися й не боятися невдачі, тоді згодом все піде на лад. Згадай, адже ще два-три роки тому ти не вмів / вміла робити багато того, що легко робиш зараз. Прочитай про це вірш Оксани Сенатович.

А щоб знав ти

(О. Сенатович)

А щоб знав ти, а щоб знав ти,
І герої-космонавти
Теж маленькими були –
І ось так, як ти, росли!
Їхні мами теж, бувало,
Мали клопотів немало,
Бо не завжди у малят
Все виходило на лад:
Хтось у лівий черевик
Праву ногу пхати звик,
Хтось, бувало, навіть торт
Ніс до вуха, а не в рот.
Хтось, майструючи ракету
У кімнаті на паркеті,
Молотком, бувало, бах,
Бах у пальчик, а не в цвях!..
А щоб знав ти, а щоб знав ти,
Всі герої-космонавти
Теж колись були такі –
Дуже вперті малюки…
Та сьогодні їхні мами
Не натішаться синами.

Обговорення-дискусія: Чи можна в житті досягти успіху, якщо нічого не робити, не вчитися не працювати, а лінуватися?

Сміховинка

Те, що хотів…

Павло щасливо бурмотів:

– Сьогодні те робив я, що хотів…

– А що ж хотів ти? – запитали в нього.

– Та я хотів, щоб не робить нічого. (Василь Шаройко)

Скоромовки

Свого сріблястого рога, виткнув Місяць з-за порога.

Світить Місяць на світ світлом і на дворі всім усе видно.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ВЧИТЕЛЯМ І БАТЬКАМ

Додаткову інформацію вчителям і батькам бажано читати чи переповідати дітям.

Ще з давніх-давен українці, навіть не маючи ніяких пристроїв, аби визначити час доби або сприятливий для сільськогосподарської праці, чи зорієнтуватися на місцевості, використовували знання про розташування основних сузір'їв на небозводі. Сузір'я мали самобутні українські народні назви: Велика Ведмедиця – Віз; Мала Ведмедиця – Малий Віз; Лебідь – Хрест; Волосся Вероніки – Волосожари; Плеяди – Стожари; Венера – Вечірня зоря (ввечері) і Вранішня зірка (на світанку).

Місцезнаходження сузір'їв і зірок над обрієм було основним мірилом часу. Наприклад, коли Віз перевернувся – скоро світатиме. Головним нічним орієнтиром був Чумацький Шлях (Молочний Шлях). По зорях і Сонцю українці, як і в усьому світі, орієнтувалися на місцевості, а своєрідним календарем був Місяць. Запорізькі ж козаки, як зазначав Г. де Боплан, уже у XVI столітті використовували «ніремберзький квадрант» – найпростіший компас.

Уявлення українців про небесні світила та будову Всесвіту мали матеріалістичне підґрунтування: земна куля, на їхню думку, виглядала у системі Всесвіту як «жовток у яйці», Місяць – як «небесний камінь», а «сам світ – круглий, як яблуко, йому нема ні початку, ні кінця».

В основі народної української метеорології були народні прикмети, спостереження, що давали можливість прогнозувати погодні зміни на близький чи віддалений час.

Були й особливі прикмети, пов'язані з дохристиянськими та християнськими святами. У такі дні українці мали змоги не тільки визначити стан природи на певний період, але заздалегідь довідатись, яким буде майбутній урожай у саду, на городі чи в полі. До таких свят належали: Явдохи, Благовіщення, Стрітення, Сорок святих, Покрова, день святого Юрія. Так, у свято Явдохи-плющихи (14 березня), що за старим стилем припадало на перший день весни, люди особливо пильнували, якою буде погода, щоб скласти прогноз на весну та літо. Народ помітив: якщо в цей день вода капає зі стріх , то ще довго буде холодно; якщо гарний день видався – на врожай огірків та опеньків, та й усе літо буде погоже. Особливими були й прикмети на Благовіщення (7 квітня) – одно-

го з найбільших весняних свят. Селяни з особливою повагою ставились до нього, бо вважали, що «Бог у цей день благословляє всі родини», а тому братися за роботу – великий гріх. Але вони уважно стежили за погодними умовами. Народна спостережливість ніколи не зраджувала: яка погода не Благовіщення – така і на Великдень; гарна погода – гарний урожай; туманний ранок – повінь на річках; якщо лежить сніг – літо неврожайне.

Українці та Космос

(спеціально для НУШ статтю підготував Остап Стек)

Найдавнішими спорудами, що слугували для спостереження за небесними світилами, вважаються кромлехи – споруди, викладені з великих кам'яних брил. Таким способом давні дослідники визначали сонцестояння, складали астрономічні календарі, проводили інші дослідження Космосу. Вже на прадавніх трипільських речах збереглися точні астрономічні календарі, зашифровані у вигляді зір, кіл, хрестів, очей, зиґзаґів, меандр, рогів бика тощо. Успадкованими з трипільських часів знаками й сьогодні прикрашають писанки, рушники, килими, різьбярство. А в розписах українських писанок мудреці давнини передали нам закодовані уявлення про світобудову, про єдність Всесвіту та світу земного. Предки вірили, що кожне людське серце має на небі свою відповідну зорю.

З найдавніших часів наша земля прославлялася мудрецями. Гомер, описуючи в «Іліаді» мешканців північного Причорномор'я, вважав їх «найсправедливішими серед людей». Так, батько індійського Бога Будди є вихідцем із Криму, скандинавський Бог Одін – виходець із пониззя Дніпра. Учителем Миколая Коперника, який наполегливо доводив, що Земля не є центром Всесвіту, був звіздар, астролог і цілитель Юрій Дрогобич (Котермак) (бл. 1450–1494), який народився в Дрогобичі. А український мудрець Г. Сковорода, який стверджував, що Бог і Природа – тотожні, говорив про єдність Людини з Богом, матеріального з духовним і про те, як «з видимого пізнати невидиме», визнаний ЮНЕСКО одним з п'яти найбільших мудреців світу. Ідею єдності розуму з природою стверджував і обґрунтував у своїх дослідженнях про ноосферу Володимир Вернадський (1863–1945). Учений вважав, що розумова діяльність людини утворює навколо Землі інформаційне одухотворене поле – ноосферу.

Сучасні дослідження людства взагалі характеризуються чітким спрямуванням до усвідомлення єдності всього Космосу – вічного і швидкоплинного, живого й неживого, великого і малого. Сучасна освіта орієнтується на цілісне мислення, наука – на цілісність Світобудови. І вінцем єдності людського розуму з природою Світобудови є свідомість –мислення, яке ґрунтується на законах Світобудови, загальних явищ Світотворення, а також на природі речей нашого навколишнього життєвого простору, набуває усвідомлення і якостей вищої свідомості. Іншими словами, єдність розуму і мислення із природою – це і є життєвою мудрістю, вищим рівнем Свідомості, сукупністю вищих знань, інтуїції, досвіду, волі та почуттів – тобто цілісності мислення із Всесвітом. І в цьому сенсі Свідомість виступає елементом єдності Всесвіту. Сьогодні створено багато новітніх наукових напрямків, які досліджують єдність матерії з духовним простором. І це є інтуїтивно-світоглядним напрямком пізнання Космосу.

Іншим напрямком є технологічний. Давні перекази свідчать, що на зорі людської цивілізації люди жили спільно із богами. В українській мітології згадується, як Перун – Бог грому – їздив на золотій колісниці та метав вогненні стріли. В індійських священних писаннях згадується, що боги літали на віманах. У Біблії записано: «Гора Синай уся димувала від того, що Господь у полумені спустився на неї. І підіймався той дим, мов кіптява з горна, а вся гора здригнулася вельми» (Вих. 19.18), а також: «…раптом огненна колісниця та огняні коні розлучили їх і вознісся Ілля у вихорі на небо» (2 Цар. 2:11). І сьогодні доволі багато чуток про різноманітні НЛО, у тім числі й свідчення космонавтів, пілотів, фіксація радарами. Можливо, тому людей так сильно манить у небо до зірок.

І на цьому шляху українці мають вагомі досягнення. Так, засновником ракетобудування вважається генерал Олександр Засядько (1779–1838), син Дмитра, головного гармаша Війська Запорізького. У Лютеньці, поблизу Гадяча на Полтавщині, Олександр разом зі своїм помічником Василем Лакшою випробовували ракету і посадили в неї кота. Після вдалого приземлення, перший в історії пілот ракети з переляку дременув, і його довго шукали. Ім'я Олександра Засядька увічнене на карті Місяця.

Великої поваги і пошани заслуговує Микола Кибальчич (1853–1881). Будучи ув'язненим, очікуючи на страту, він розробив «Проект повітроплавального пристрою» з ракетним двигуном. Міжнародному визнанню Кибальчича сприяв видатний німецький конструктор ракетної техніки Вернер фон Браун.

До когорти найкращих світових льотчиків належить українець Левко Мацієвич (1877–1910), розробник підводних човнів і гідролітака. Він уперше у світі технічно обґрунтував можливість побудови авіаносця з катапультою і гальмівною системою.

Звитяжцем у прагненні до неба є Костянтин Калінін (1889–1938), командир загону авіації УНР. З оголошенням українізації він повертається в Україну і стає авіаконструктором, створює ряд літаків – К-1, К-4 і К-5 – найпопулярніший і наймасовіший пасажирський літак у довоєнних авіалініях, яких було побудовано 260. Також він спроектує К-7, «летючу фортецю», яка побудована на десятиліття швидше за «Боїнг» – Б-17, а також К-12 (ВС-2). Перебуваючи у в'язниці, Калінін створює ескізний проект нового літака К-15, з трикутним крилом, за схемою якого згодом будували надзвукові винищувачі і «Стелси».

Легендарного полтавчанина Юрія Кондратюка (1897–1942/50/52) зі студентської лави Петроградської політехніки забирають на фронт Першої світової війни. Після чого він деякий час служив старшиною в армії УНР, а потім його ще й мобілізували в армію Денікіна. Згодом в Алтайському краю він споруджує найбільше у світі дерев'яне зерносховище на 10 000 т зерна і без жодного цвяха. Споруду без жодного цвяха комуністи сприйняли за диверсію. Юрія арештували, на допиті вибили 11 зубів і присудили 3 роки заслання. А зерносховище пережило комуністичний режим. Згодом Юрій розробляв проекти вітрових електростанцій і врешті ще воював зв'язковим на фронті Другої світової війни.

Проте найбільшим досягненням Кондратюка стала його праця «Освоєння міжпланетних просторів», у якій він вивів основні рівняння руху ракети; обґрунтував оптимальний спосіб польоту на Місяць і повернення на Землю; схеми висадки на місячну поверхню; розробив теоретичне обґрунтування багатоступеневої ракети і міжпланетних проміжних баз, використання сонячного світла та гравітаційного поля небесних тіл

для розгону ракети; застосування шлюзу і скафандра для виходу у відкритий космос. Ця праця стала основою польоту «Аполлон-11» на Місяць. На території НАСА встановили погруддя Юрію Кондратюку.

З «Аполлоном» та відомими американськими космічними програмами пов'язано чимало інших українських вчених. Зокрема, Михайло Яримович, Ігор Богачевський, Степан Тимошенко, Йосип Харик, Богдан Гнатюк.

Слід пам'ятати, що славнозвісний дослідник світових просторів ракетними приладами Костянтин Ціолковський (1857–1935) у автобіографії зазначав, що походження його від славетного козацького полковника Северина Наливайка. А брат відомого теоретика космонавтики так і підписувався – Ціолковський-Наливайко.

Один із найвидатніших авіаконструкторів планети Ігор Сікорський (1889–1972) є киянином. Першопрохідцем світової ракетно-космічної техніки є українець С. Корольов (1907–1966), а українець В. Глушко (1908–1989) вважається генієм ракетних двигунів. Видатний американський астроном Карл Саган (1934–1996), нащадок вихідців містечка Сасове, що на Львівщині, – ініціатор послань, символів земної цивілізації з космічними кораблями, які покидали Сонячну систему.

Поки єдиним астронавтом України є Леонід Каденюк. Але 20 вихідців із України стали космонавтами СРСР. Також астронавтами українського походження є Бобко Керол – три космічних польоти; Бондар Роберта – перша жінка-астронавт Канади, перша етнічна українка-космонавт, перша лікар-невролог у космосі; Мельник Брюс – два польоти, 300 годин у космосі; Різник Джудіт – найвродливіша землянка у космосі, загинула під час другого польоту в «Челенджері»; Стефанишин-Пайпер Гайдімарі – два космічних польоти і вихід у відкритий космос.

Видатним дослідником Всесвіту сьогодні є академік Ярослав Яцків. У минулому очолював наземні спостереження успішного і грандіозного проекту «Міжнародна вахта комети Галлея» (1985-1986), а управління міжпланетними апаратами проводилося з Євпаторії.

Тож українці завжди були попереду як світоглядно-інтуїтивного пізнання Космосу, так і технологічно-фізичного.

Рекомендовано: Книжечка із серії «Читаємо по складах»

«Малюкам про космос» Автор: Л.В. Яковенко

Використана література:

Моя планета – Земля. / Укладачі В.В. Гуріна, В. Г. Біляєв. – Х.: Белкар-книга, 2015. – 48с.: іл.. – (Пізнаємо світ разом).

ТЕМА ТИЖНЯ: «ПОДОРОЖУЄМО У ЧАСІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи є час творити добро?
- Про подорож у часі святого Миколая?
- Як подорожують у часі Дідух, Ялинка та Колядка?
- Що нам потрібно, щоб творити добро?
- У який час людина може робити добро?
- Чи можна дарувати подарунки незнайомим людям?

Завдання 15-го тижня:

- надати учням інформацію про подорожі в часі святого Миколая, про те, що Миколай дарує подарунки, що вони теж можуть виготовити подарунки для своїх друзів, дітей, які залишилися без батьків тощо. Звернути увагу учнів, що різдвяні народні звичаї українців прийшли до нас із минулого;
- навчати школярів планувати спільну діяльність, співпрацювати під час підготовки та проведення свят, надавати допомогу тим, хто потребує емоційної підтримки;
- розвивати емоційний інтелект і толерантність до представників інших культур;
- навчати дітей висловлюватися про свої емоції та емоції інших, про святковий настрій і засоби його створення;
- спонукати учнів до спілкування про здобутий шкільний досвід;
- розвивати у школярів спостережливість, відкрито висловлювати свої думки та почуття, передавати їх у вигляді малюнків, моделей, схем;
- формувати вміння висловлювати свою думку, доречно реагувати, уживати відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- долучити учнів до відзначення у школі новорічно-різдвяних свят;
- навчити дітей працювати в групах і дотримуватись правил, прийнятих у класі.

Очікувані результати 15-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що їхні наступні знання ґрунтуються на попередніх;
- що навчатися це цікаво;
- як презентувати власну роботу та спільний (груповий) проект;
- що потрібно вживати відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби;
- що святий Миколай теж подорожує в часі;
- що українці мають свій різдвяний оберіг – Дідух;
- що приємно отримувати подарунки та виготовляти їх;
- що добро можна дарувати іншим.

вмітимуть:

- узагальнювати набуті протягом навчання знання, використовувати їх у реальному житті;
- ставити відкриті та закриті запитання;
- передавати власне бачення заданого сюжету через малюнок;
- відрізняти реальне й фантастичне;
- передавати власні емоції через створення образів, малюнків;
- дотримуватися безпечних прийомів дослідницької роботи;
- виготовляти подарункові листівки;
- працювати в групах, нести особисту відповідальність за результати роботи групи;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення цілей.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні) • Обґрунтовує свої вподобання. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня. • Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.

Природнича	• Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
Соціальна і здоров'я-збережна	• Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі.
Громадянська та історична	• Представляє довільним способом свої вподобання. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою. • Долучається до шкільних традицій. • Розповідає про себе та інших (на основі спостережень, текстів). • Збирає інформацію та розповідаю про свою родину, однокласників. • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших • Розрізняє громадський простір, збирає дані про школу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Класна кіно-студія – комікс «Передріздвяні пригоди зіроньки»**	• Сприймає монологічне висловлювання (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вирізняє зовнішні ознаки об'єктів, що свідчать про вплив часу. • Пояснює, як змінюється людина впродовж життя. • Висловлює припущення про зміни, які можуть статися у майбутньому. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від почутого та побаченого. • Вправляється у правильній вимові й наголошуванні слів. • Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Встановлює, спираючись на власний досвід і думки старших, коли відбувалися події шкільного життя, що запам'яталися (раніше/пізніше, до/після, давно/недавно).
2	**Вправа «Добрі справи у День святого Миколая»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників і доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Ставить питання до усного повідомлення та відповідає на запитання. • Пояснює важливість взаємодопомоги та співпраці у межах спільноти класу. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджується з рішенням команди.

3	**Вправа «Виготовлення ангеликів – оберегів для захисників Вітчизни»**	• Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміку). • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання. • Переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане). • Висловлює припущення про зміни, які можуть статися. • Придумує образи та створює їх різними засобами художньої виразності. • Презентує результати власної творчості перед однолітками.
4	**Розучування колядки**	• Сприймає монологічне висловлювання (вірш). • Вправляється у правильній вимові й наголошуванні слів. • Описує, як змінилося його/її життя після того, як він/вона стали школярами. • Сприймає (слухає, співає…) • Ділиться емоціями від сприйняття музичного твору. • Рухається в ритмі та темпі музики, узгоджує свої рухи зі співом. • Пояснює важливість навчання у школі для власного життя та добробуту.
5	**Майстер-клас «Дідух» власними руками»**	• Ділиться своїми почуттями й емоціями від побаченого. • Малює або добирає ілюстрації до художнього тексту. • Підписує друкованими літерами своє ім’я та прізвище, назву на власних малюнках, на роботі, виконаній спільно у групі. • Виготовляє доступні атрибути до свят і урочистостей, бере участь у мистецьких (зокрема театральних) акціях. • Придумує образи та створює їх різними засобами художньої виразності.

		• Використовує всю площину аркуша. • Експериментує з кольорами, формами тощо. • Описує свій задум. • Бере участь у колективному виконанні творчого задуму (оформлення класної кімнати…) • Презентує результати власної творчості перед однолітками
6	**Комікс «Як прикрашали ялинку»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників, доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлювання (вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вправляється у правильній вимові й наголошуванні слів. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від побаченого. • Описує, як змінилося його/її життя після того, як він/вона стали школярами. • Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Читає вголос короткі тексти з метою отримання інформації. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання.
7	**Підсумок**	• З увагою сприймає усні репліки учителя та однокласників, доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Вправляється у правильній вимові й наголошуванні слів. • Сприймає монологічне висловлювання (розповідь про події з життя або про спостереження за чимось/кимось). • Ділиться своїми почуттями й емоціями від почутого та побаченого. • Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Описує, як змінилося його/її життя після того, як він/вона стали школярем/школяркою.

1. Класна кіностудія – комікс «Передріздвяні пригоди зіроньки»

Тема дня: Час творити добро

Питання тижня: Чи існує час для того, щоб творити добро?

Дітям пропонується переглянути комікс

Жила-була ЗІРОНЬКА…

Запитання і завдання для бесіди з дітьми за коміксом

- Чому зіронька втратила своє світло?
- Чи були по-справжньому вдячними ті, хто просив у неї поділитися світлом? Кого з персонажів коміксу можна назвати вдячним? Чому?
- Які чарівні слова повернули зірочці світло? Чому так сталося? А чи знаєте ви інші такі слова?
- Чи бувають схожі на зіроньку люди?
- Коли ми чинимо так, як зіронька?
- Проведемо дослід, який допоможе нам відчути силу вдячності, яка притягує добро у наше життя .
- Що ще стає таким магнітом, який притягує добро? Чому кажуть, що добро притягує добро?
- Чому про деяких людей кажуть «випромінює доброту»? Що ще людина може випромінювати?
- Справжня людина випромінює добро.

2. Вправа «Добрі справи у День святого Миколая»

Справжня людина завжди вдячна тим, хто робить добро. Учитель розповідає дітям, що добрі справи, які роблять українці напередодні святого Миколая, стали вже традицією нашого народу. Цей давній звичай прийшов зі старих часів. Святий Миколай робив добрі справи та нікому про це не розказував.

Чи чули ви про такі добрі справи? Їх ще називають благодійними. Що ж означає це, на перший погляд, складне слово «благодійність». Послухайте, як воно звучить. Учитель протяжно вимовляє «благодійність». Які два слова ви почули? (благо, і дійність). Яке ж благо роблять люди до свята?

Якщо дітям важко відповідати, учитель говорить про те, що дуже часто в цей день люди допомагають іншим вилікувати складні хвороби, переказуючи гроші на їх рахунки, ідуть з подарунками в інтернати, де живуть інваліди чи діти-сироти, допомагають старшим людям зробити ту роботу, яку вони вже не можуть, організовують благодійні концерти, вистави, подарунки для наших захисників. А які добрі справи для когось зробите ви?

Групова робота:

Варіант 1. Дітям пропонується об'єднатися в групи по 5-6 осіб і визначити декілька справ, які б вони хотіли зробити в цей день для інших.

Варіант 2. Запропонувати учням намалювати спільний малюнок «Добрі справи, які ми зробимо для інших»

Обговорення:

- Чому приємно робити добро комусь?

3. Вправа «Виготовлення ангеликів-оберегів для захисників Вітчизни»

Учитель інформує учнів про те, що і в передсвяткові дні наш мир і спокій оберігають наші солдати-захисники. І для них ми можемо зробити ангелів-оберегів. Чи знаєте ви, що таке оберіг?

Оберіг має здатність відвертати від його власника хвороби, біду, приносити щастя і гаразди, чарівний предмет, що призначений захищати свого власника.

Обереги теж мандрують у часі, бо прийшли до нас із давніх часів. А чи хочете ви зробити такий оберіг для тих, хто вдень і вночі охороняє нас від ворога?
Учитель вибирає декілька варіантів виробу, заздалегідь підбирає потрібні матеріали.

4. Вправа «Розучування колядки»

Усі ми готуємось до Різдвяних і новорічних свят. Із 19 грудня, а саме у День святого Миколая, розпочинається коляда. Її співали ще наші прапрапрабабусі та дідусі.

Колядка здійснила величезну путь, щоб прийти до нас. Вона подорожує в часі. Спочатку у давні часи її співали наші прадавні родичі. І ми у XXI столітті теж із неї починаємо коляду. Українці колядують із 25 грудня, коли католики святкують Різдво Христове, і з 6 на 7 січня, коли православні християни відзначають народження Ісуса Христа.

До свят люди з давніх-давен розучували та співали пісні, які називали колядки. Зараз в Україні зима асоціюється, перш за все, з колядками, які співають на свято Різдва Христового. Сьогодні ми з вами вивчимо пісню-колядку «Добрий вечір».

Учитель читає текст:

Добрий вечір

Добрий вечір тобі, пане господарю, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Застеляйте столи, та все килимами, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Та кладіть калачі з ярої пшениці, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Бо прийдуть до тебе три празники в гості, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той перший празник – Рождество Христове, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той другий празник – Святого Василя, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той третій празник – Святе Водохреща, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Хай святкує з нами вся наша родина, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Вся наша родина, славна Україна, радуйся!
Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Бажано на форматі А-1 написати текст пісні, який потрібно заздалегідь розмістити у класі, щоб діти вже були знайомі з ним.

Обговорення:

- Про що ця пісня?
- Чому вся земля радіє?
- Про які три празники співаємо в пісні?
- Яка за характером пісня?

Учитель пропонує дітям прочитати текст пісні разом (учитель читає, учні повторюють) та послухати пісню «Добрий вечір» у виконанні Тіни Кароль.

Обговорення:

- Чи сподобалась вам колядка?
- Чи чули ви її раніше?
- Чи співають її у вашій родині?

Учитель пропонує учням заспівати караоке «Добрий вечір».

5. Майстер-клас «Дідух власними руками»

Матеріали: колоски (бажано 4 види злаків, мотузка, скотч, ножиці, кольорові стрічки для прикраси) На майстер-клас запрошуються батьки.

Учитель запитує дітей чи знають вони, що таке дідух. На таблиці «Знаємо, хочемо дізнатися, дізналися» учитель записує відповіді дітей. (Дідух – це прикраса з колосків, він захищає оселю.) Дідух теж здійснив величезну подорож у часі, бо прийшов до нас від наших предків.

За можливості, учитель приносить дітям зроблений дідух і розповідає, що це традиційна різдвяна прикраса, якою прикрашалось помешкання на усі свята.

Вважається, що різдвяне дерево є оберегом, який захищає від злих духів і приносить в оселю затишок, святковий настрій, добробут, мир і злагоду.

Заноситься до хати дідух на Святвечір і стоїть аж до Водохреща, 19 січня. Ставити дідуха потрібно в найкращому кутку оселі. Дідух, або як його ще називають дідо, дідочок, дух дідів або коляда – один із головних символів Різдва.

А чи хотіли б ви самостійно зробити дідуха?

Давайте самостійно його зробимо для нашого класу. А вдома ви спробуєте з батьками та молодшими братиками і сестричками робити оберіг.

Перед початком роботи учитель пропонує учням пригадати правила техніки безпеки при роботі з ножицями.

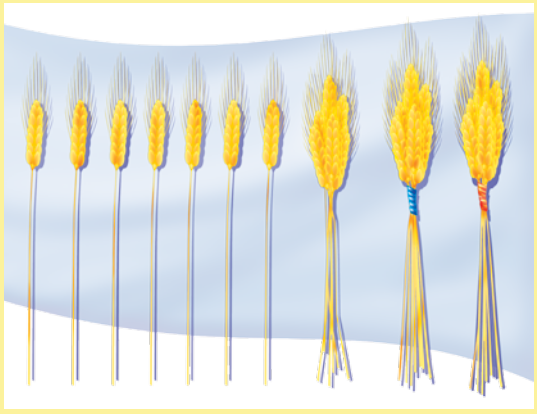

Педагог навчає дітей самостійно працювати. Для цього дає дуже чітку інструкцію, що і як робити. По завершенні запитує, чи все зрозуміло. Пропонує, якщо щось не виходить, звертатись один до одного, потім до групи, коли група не може допомогти, звертатися по допомогу до вчителя.

Учні об'єднуються в групи й учитель демонструє, як робити дідуха.

Колоски діляться на рівні частини, по сім у кожному снопику. Це символізує сім днів тижня. Снопики перев'язуються красивими стрічками або різнокольоровими нитками біля самого колоска. Як варіант, можна вибрати жовті та блакитні стрічки – тоді дідух вийде не тільки красивим, але і патріотичним.

Снопики, які вийшли, прив'язують один до іншого «драбинкою». Перший ряд такого плетива називають «майбутнє», в ньому має бути п'ять снопиків. Таким чином до першого снопика, приблизно на 5 сантиметрів нижче, прикріплюється другий, до другого таким же чином третій. І так далі.

Щільний пучок із п'яти снопиків перев'язують посередині, щільно з'єднуючи між собою стовбури посередині. Іноді на цьому етапі використовується клей – під мотузку, щоб трималася міцніше і довше. Але з ним варто бути обережніше, так як надлишок може бути видно і тоді він зіпсує увесь вигляд.

Далі береться ще п'ять снопиків для «теперішнього» і стільки ж для «минулого». Вони, як і майбутнє, зв'язуються між собою. Потім їх прив'язують до «майбутнього» так, щоб вийшло три «ноги». Кожну перев'язують у двох місцях: біля основи і внизу.

«Ноги» обрізають по діагоналі, паралельно столу, й обмотують поверх нитками. Готовий дідух ставиться у куток і прикрашається стрічками.

Обговорення:

- Чи сподобалась вам робота?
- Що найбільше сподобалось?
- Чи хотіли б ви самостійно зробити дідуха?

Учитель підводить дітей до усвідомлення, що в старі часи на Різдво завжди в кожній хаті був такий оберіг, традиції свого народу потрібно знати. Добре, щоб учні зрозуміли, що вони працювали для всього класу.

Необхідно спонукати дітей до того, щоб вони з батьками зробили самостійно дідуха для своєї оселі.

6. Комікс «Як діти прикрашали ялинку»

Учитель запрошує дітей до кінозалу. Сьогодні ми познайомимся з гостею, яка прийшла до нас із давніх часів. Вона щороку повертається і дарує нам свято.

Запитання і завдання для бесіди з дітьми за коміксом:

- Чи всім сподобалася ідея прикрасити ялинку?
- Чи всі справді захотіли втілити цю ідею у життя?
- Що таке команда? Як зібрати її? Чи вдалося організувати команду дівчинці? Чому ви так вважаєте?
- Як розподілилися ролі?
- Хто з друзів по-справжньому захопився ідеєю?
- Кому слід подякувати за гарно прибрану ялинку? Чому?
- Чи могла б дівчинка сама прикрасити ялинку? Чому вона запросила друзів?
- Що складніше – придумати гарну справу чи здійснити її? Чому?
- Чи завжди всі хочуть робити спільну справу? Чому?
- Як переконати інших узятися за справу, яка потрібна тобі? А чи варто переконувати? Чому?
- Як ще можна оздобити ялинку?
- Поміркуйте, як прикрасити подвір'я, клас до свята.

7. Підсумок

Обговорення:

- Що ви розкажете батькам про сьогоднішній день?
- Чи існує час, щоб творити добро?

Необхідно підвести дітей до розуміння, що не тільки у святковий новорічно-різдвяний час ми маємо робити добрі справи. Кожного дня можна творити добро. І це не залежить від часу!

Поради для батьків:

- залучайте дітей до участі у волонтерських акціях до святого Миколая;
- плануйте разом із дітьми прикрашення оселі до свят;
- відвідайте в ці дні рідних, знайомих, особливо старших і одиноких людей;
- даруйте подарунки всім членам родини та людям, які в скрутних життєвих ситуаціях;
- залучайте до розучування колядок.

Використані відео- та аудіопродукти:

Посилання 1.

Посилання 2.

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЗИМОВІ СВЯТА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому свято є важливим?
- Які свята відзначаються взимку в Україні та світі?
- Як підготуватися до свята?
- Чому під час свята нам краще бути разом? Хто забезпечує свято для інших?

Завдання 16-го тижня:

- навчити учнів спостерігати за змінами в житті людей перед і під час свят;
- розширити знайомство учнів із мистецькими творами про зимові свята, які виконуються на свята;
- навчити учнів планувати спільну діяльність, співпрацювати під час підготовки та проведення свят, надавати допомогу тим, хто потребує емоційної підтримки;
- розвивати емоційний інтелект і толерантність до представників інших культур;
- навчити учнів висловлюватися про свої емоції та емоції інших, про святковий настрій і засоби його створення.

Очікувані результати 16-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- назви найпоширеніших зимових свят в Україні;
- назви традиційних різдвяних страв різних країн;
- одну-дві колядки, щедрівки;
- назви 3–5 країн світу;
- символіку новорічних свят;
- мистецькі твори, присвячені зимовим святам;

вмітимуть:

- розпізнавати символи найпоширеніших зимових свят (страви, художні образи, музичні твори);
- розказувати про найпоширеніші зимові свята;
- співати колядки та щедрівки;
- оздоблювати приміщення до свята;
- складати святкові привітання.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети, на основі почутого малює/добирає ілюстрації, передає інформацію графічно. • Виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим. • Пише рукописними буквами, злито. • Формує невеликі та нескладні за змістом висловлення, записує їх; правильно записує слова, які пишуться так, як вимовляються. • Створює прості медіапродукти за допомогою інших. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та привабливе. • Розпізнає емоції своїх співрозмовників, намагається доречно використовувати словесні й несловесні засоби для спілкування. • Створює невеликі висловлення, записує їх. Створює прості медіапродукти за допомогою інших. • Обмінюється короткими письмовими повідомленнями.
Природнича	• Описує та пояснює те, про що дізнався/дізналася; радіючи пізнанню нового, розуміє, що помилки – невід'ємна частина пізнання.

Соціальна і здоров'я-збережна	• Виконує різні ролі в групі, пояснює у чому цінність спільної роботи.
Громадянська та історична	• Розрізняє теперішнє, минуле і майбутнє (було – є – буде). • Пояснює, де він/вона може знайти потрібну інформацію. • Виявляє основний зміст джерела інформації. • Розпитує старших людей про минуле. • Розповідає про себе, свою родину та інших. • Збирає інформацію та розповідає про свою родину, однокласників, Україну. • Пояснює, що означає бути членом родини, громади, класу. • Долучається до родинних і національних традицій, пояснює їх значення для себе. • Долучається до корисних справ у родині, класі, школі. • Запитує про те, що зацікавило. • Знаходить відповіді на запитання.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Слухаємо та відчуваємо музику «Українська щедрівочка»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого; • обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • спостерігає за словесними та несловесними засобами в медіатексті; • досліджує і представляє (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо.
2	**Вправа «Милуємося картинами Різдва»**	• аргументує, чому певна інформація зацікавила, обговорює її з іншими; • ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
3	**Вправа «Традиційні різдвяні страви різних країн»**	• аргументує, чому якась інформація зацікавила, обговорює її з іншими; • наводить приклади українських національних страв та інших країн; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує узвичаєні правила життя своєї сім'ї/класу, пояснює їхнє значення для себе; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
4	**Вправа «Новорічне привітання»**	• сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; • обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка); • створює прості медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) за допомогою вчителя враховує мету й аудиторію; • творчо перебудовує і самостійно творить художні тексти малих жанрів; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.

1. Вправа «Слухаємо та відчуваємо музику «Українська щедрівочка»

Інформація для вчителя:

Напередодні щедрого вечора, який припадає на 13 січня кожного року, прийнято щедрувати.

Щедрівки – частина традицій різдвяних свят, величальні українські народні обрядові пісні, які виконуються у щедрий вечір. Відповідно до різдвяно-новорічних звичаїв, щедрівки, як і колядки, величають господаря і членів його родини. У щедрівках висловлюється побажання багатого врожаю та добробуту. Поетичне слово в щедрівках і колядках виконує магічну функцію.

Запитайте у дітей, які щедрівки вони знають. Дайте можливість бажаючим розказати їх або заспівати.

Запропонуйте дітям послухати українську щедрівочку у виконанні різних країн.

Перед прослуховуванням налаштуйте учнів слухати музичну композицію, намагаючись відчути музику тілом: тепла чи холодна, колір, консистенція, форма, гнучкість, щільність, запах, смак. Відчуття можна занотувати.

Обговоріть відчуття дітей від музичної композиції.

Орієнтовні запитання:

- Яка мелодія на дотик, колір, форму тощо?
- Що ви відчували, коли слухали?
- У чиєму виконанні вам найбільше сподобалась щедрівка? Чому?
- Які емоції у виконавців ви помітили?
- Як можна зрозуміти відчуття людей, мови яких ми не розуміємо?
- Що об'єднує виконання пісні представниками різних країн?

Як варіант проведення можна також запропонувати дітям у процесі прослуховування української щедрівочки у виконанні різних країн намалювати свої відчуття: картина, об'єкти, хвилі, крапки, плями, лінії, риски – усе, що «станцює» олівець. Потім зробити виставку з ілюстрацій і презентувати свої «картини».

Орієнтуйте учнів на те, що жоден намальований малюнок не схожий на інший, тому що кожна людина – унікальна. Так само виконання щедрівочки унікальне в кожного народу. Акцентуйте увагу на те, що об'єднує виконання пісні та малюнки дітей: унікальна мелодія, піднесені емоції, безмежне відчуття радості від свята, бажання миру.

2. Вправа «Милуємося картинами Різдва»

Розкажіть дітям про те, що багато різних митців присвячували свої твори Різдву.

Запропонуйте дітям помилуватися картинами різних художників, присвячених Різдву. Картини можна роздрукувати або продемонструвати за допомогою проектора (це можна зробити у групах або разом з усіма учнями класу). Обговоріть що відчули та побачили діти.

Орієнтовні запитання:

- Які відчуття виникають, коли милуєшся картиною?
- Що зображено на картинах?
- Які ознаки свята є на картинах?
- Які емоції у людей на картинах?

Використайте інформацію, щоб зробити підсумки:

Із настанням Різдва і до Василя, який збігається із Новим роком, люди славлять світле свято народження сина Божого. Цілий тиждень, крім усього іншого, віддається ще й у владу Коляді та стародавнім звичаям колядування. Колядники – бажані гості в кожному будинку, тому що своїми піснями і жартами вони прославляють господарів і бажають їм добра і здоров'я, благополуччя і родючості. А господарі нагороджують їх за це солодощами і навіть грошима.

Колядують найчастіше діти, хоча в далекому минулому любили повеселитися і дорослі, переодягаючись в «ряджених» і з «Різдвяною зіркою» обходячи родичів і сусідів. Коли милуєшся картинами, заряджаєшся позитивом і веселощами. А може хтось зважиться стати на вечір ряджених і з полотняної сумкою та «зіркою» зробити «обхід» родичів і друзів.

У кожній країні свої колорит, звичаї та пісеньки, але об'єднує їх світле свято Різдва та побажання жити мирно, багато і щасливо.

Запропонуйте дітям запитати у своїх мам, батьків, бабусь, дідусів про традиції святкування, які вони пам'ятають? Нехай діти поцікавляться, що означає Різдво Христове для їхніх рідних.

Картини можна знайти за посиланнями: посилання 1, посилання 2, посилання 3, посилання 4.

Ревуцька Олена (Молдова) «Свято Різдва»

Тафійчук Людмила (Україна) «Різдвяний вечір»

Тафійчук Людмила (Україна) «Різдвяний вечір»

Тафійчук Людмила (Україна) «Різдвяний вечір»

Мацик Юрій (Україна) «Коляда в Карпатах»

Філь Тетяна (Україна) «Колядки»

2. Вправа «Традиційні різдвяні страви різних країн»

У різних країнах є свої особливості святкування Різдва, у тому числі й кулінарні. Наприклад, класична різдвяна вечеря французів обов'язково включає суп із шавлією та часником, тріску, запечену зі шпинатом і оливками, смажену рибу, селеру в анчоусній олії, равликів і традиційний делікатес – гусячу печінку. Італійський різдвяний стіл неможливо уявити без сочевиці та дзампоне – фаршированої ковбасками і сосисками свинної ніжки. На святковому столі іспанців завжди є багато солодо-

щів – халва, марципани, анісові льодяники, а також дари моря – креветки, краби, лангусти. У Греції традиційною різдвяною стравою є голубці, які символізують загорнутого в пелюшки Христа. У Нідерландах до столу подають кролика чи дичину, в Латвії – горох із беконним соусом, у Бельгії – телячі ковбаски з трюфелями, в Болгарії – банницю з сюрпризом й обов'язково каравай чи хліб, що символізує родючість.

Об'єднайте учнів у групи та роздайте розрізані картки з різдвяними стравами та назвами країн. Запропонуйте їм з'єднати назви країн із назвами страв, презентувати свої варіанти та аргументувати вибір.

Попросіть знайти підтвердження їхніх варіантів або правильні відповіді в інтернет-мережі. Якщо телефони є не в кожної дитини, можна попрацювати в групах.

Кожна група може знайти цікаву інформацію про одну зі страв (її символічне значення) якоїсь країни та підготувати невелику презентацію про неї для інших груп.

Запитайте у дітей:

- Для чого люди у різних країнах готують святкові страви?
- Які різдвяні кулінарні традиції у ваших родинах?
- Чому люди в усіх країнах на свята збираються разом?

Індичка

Пудинг

Локшина

Осечі-ріорі

Паста

Гусак з яблуками

Кутя

Голубці

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

Атрибути й традиції Адвенту

З грудня у Німеччині офіційно починається підготовка до Різдва: пора прикрашати будинок, запалювати першу свічку на вінку Адвента, готувати подарунки для близьких і передчувати Святвечір.

Однак Адвент – свято, що відзначається не тільки церквою, а й простими людьми в домашній обстановці. Адвент – час, коли можна проявити особливу турботу про близьких. Для дітей батьки готують особливий подарунок: календар Адвен. Він може мати різну форму, але головне в ньому – це сюрприз на кожен день. У календарі стільки ж закритих віконечок або дверцят, скільки днів до Різдва. Кожен день дитина відкриває одне з віконець і знаходить всередині невеликий подарунок: солодкість або іграшку. Так триває очікування Святвечора, воно саме по собі стає святковим.

Ханука – «свято свічок»

Ханука – свято веселе й радісне, – святкується за єврейським календарем. У дні Хануки прийнято готувати традиційні ханукальні страви: картопляні оладки (латкес) і пончики з варенням (суфганія). З Ханукою пов'язаний і спосіб їхнього приготування з використанням рослинної олії, що нагадує про ханукальне диво.

Також їдять молочне – особливо страви, приготовані із сиру.

До святкових традицій входить обдаровування дітей іграшками чи грошима. За звичаєм, у ніч на четвертий або п'ятий день Ханукки, батьки дають дітям (незалежно від їхнього віку) «ханукальні гроші», які можуть бути ними використані за своїм розсудом. Однак частину цих грошей треба віддати на благодійність.

Серед інших звичаїв свята – ігри в ханукальну дзигу. Діти грають у дзигу, у якої чотири сторони. У цю гру грають на «ханукальні гроші». Існує також звичай давати неочищені горіхи до «ханукальних грошей» або замість них. З цими горіхами грають у різні ігри, наприклад, у парне та непарне або в кульки.

Китайський Новий рік – один із найважливіших східних свят, що вже досить давно відзначається не тільки в азіатських країнах, а й у всьому світі.

Як і для нас, Новий рік у жителів Сходу знаменує новий виток часу, початок, оновлення. У день, коли настане Новий рік за китайським календарем, зима зустріне весну і почнеться новий життєвий цикл.

Це свято китайці називають «зустріч після розлуки», тому що за традицією на Новий рік всі члени родини, де б вони не були, з'їжджаються додому і збираються за багато накритим святковим столом. У період новорічних свят люди ходять одне до одного в гості з привітаннями, подарунками у вигляді грошей у червоних конвертах, і намист із монет і мандаринів, як символу багатства. Протягом усього часу святкування Нового року в Китаї проводяться народні гуляння, ярмарки, танці та маскарадні вуличні ходи.

4. Вправа «Новорічне привітання»

Обговоріть для чого люди вітають один одного, що саме бажають.

Об'єднайте дітей у групи та запропонуйте підготувати новорічне привітання для розміщення на сайті школи від їхнього класу для усіх учнів (або для батьків, громади міста/села).

Перед підготовкою тексту ознайомте дітей із *тонкощами складання вітань.*

Інформація для вчителя

Основними вимогами до тексту привітання є ***точність у висловлюванні та лаконічність***.

Точність. Намагайтеся дібрати слова, які б максимально точно передавали зміст того, що ви хочете побажати, і були приємними для адресата.

Лаконічність. Текст привітання має бути простим для сприймання і не містити занадто багато похвали, аби адресат не сприйняв його як лестощі. Достатньо обмежитися кількома реченнями.

Із чого складається привітання?

- вступна етикетна фраза;
- власне текст привітання;
- завершальна етикетна фраза.

Починати привітання доцільно зі звертання, яке є загальноприйнятою формою ввічливості. Найбільш поширеними є такі форми звертання:

- Шановні…
- Вельмишановні…
- Дорогі…

Що побажати?

Перше речення у привітаннях (воно ж і є звертанням) має бути окличним. Якщо вітають увесь колектив, займенник ***Ви*** слід також писати з великої літери.

Зазвичай бажають загальнолюдських гараздів: щастя, здоров'я, здійснення планів, успіхів у різних справах.

Мовні звороти можуть бути такими:

- Прийміть наші щирі вітання з нагоди…
- Від щирого серця висловлюємо привітання із…
- Сердечно вітаємо Вас і …
- Поздоровляємо Вас із…
- Бажаємо щастя, здоров'я, радості, родинного затишку й тепла!
- Святкового настрою, успіхів, здійснення заповітних мрій ……!
- Бажаємо, щоб здійснилися усі Ваші прагнення і реалізувалися плани та починання!
- Нехай щастить у новому році!

Для привітання важливим є вживання кінцевої етикетної форми листа, де зазначено особу чи групу осіб, що надіслали привітання. Для зазначення адресата можна вжити такі фрази:

- З повагою…
- Зі щирою повагою (пошаною)…
- З повагою і найкращими побажаннями…
- Із побажанням успіхів…
- Зі щирими вітаннями…

Кожна група презентує свій варіант привітання. Використайте напрацювання усіх груп, щоб скласти спільний текст для розміщення на сайті школи та у соціальних мережах.

Питання для обговорення:

Хто забезпечує свято для інших?

Як можна вітати рідних, близьких, знайомих зі святом?

Які чудеса можна творити своїми руками?

Що таке допомога ближньому?

Чому під час свята люди збираються разом?

Використані джерела:

Різдвяні страви різних країн. [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «СВІТ ЗАХОПЛЕНЬ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як знайти своє захоплення?

Завдання 17-го тижня:

- навчити дітей виявляти власні захоплення;
- спонукати до розповіді про свої захоплення;
- формувати шанобливе ставлення до захоплення оточуючих;
- сприяти бажанню ділитися своїми здобутками.

Очікувані результати 17-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- кожна людина має захоплення та їх можна розвивати впродовж життя;
- є захоплення, що характеризує українців як націю;
- через спільні захоплення, можна знайти друзів;
- захоплення не залежить від гендерної приналежності;

вмітимуть:

- демонструвати своє захоплення іншим;
- розповідати іншим про свої захоплення;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування й тактовно висловлювати свою думку;
- взаємодіяти в парах і групах для досягнення цілей.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які • викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого стосовно теми тижня. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні) • Обґрунтовує свої вподобання. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня. • Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.

Природнича	• Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними • властивостями. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Вирішує, що він/вона хотів/хотіла б дослідити; визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
Соціальна і здоров'язбережна	• Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі.
Громадянська та історична	• Представляє довільним способом свої вподобання. • Розуміє, що якась інформація є правдивою, а інша – вигаданою. • Долучається до шкільних традицій. • Розповідає про себе та інших (на основі спостережень, текстів). • Збирає інформацію та розповідає про свою родину, однокласників. • Домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює, чому це важливо, використовує правила та процедури вирішення питань, які стосуються життя класу. • Описує себе, свій характер, захоплення, що вирізняє від інших • Розрізняє громадський простір, збирає дані про школу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Рухлива гра «Моє захоплення»**	• ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
2	**Дидактична гра «Пошуки захоплень»**	• підтримує аргументами власні думки; • ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • обґрунтовує свої вподобання; • розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його успіх і добробут у майбутньому; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших і які надають йому / їй неповторності; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
3	**Читання оповідання В. Сухомлинського «Хто найкращий майстер на землі»**	• ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • розказує, що кожний вчинок має наслідки, спираючись на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів, ситуацій відеороликів; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку твору, змінює місце подій, додає нових персонажів; • представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами; • знаходить (у художніх творах, життєписах історичних осіб і сучасників) приклади патріотизму та людяності.
4	**Вправа «Зимові захоплення. Знайди 10 відмінностей»**	• обґрунтовує свої вподобання; • об’єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у школі, на вулиці, у парку, на дитячому майданчику тощо) правил.

5	**Лабіринт. «Захоплюйся, та не нашкодь собі та іншим»**	• робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитись на ситуацію з різних боків; • визначає коло осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки; • демонструє, як попросити допомоги при потребі; • обстоює думку, що не треба замовчувати негідної поведінки інших; • прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину; • виробляє (з однокласниками) правила поведінки в довкіллі, переконує, що вони потрібні; • пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.
6	**Моє захоплення – мій домашній улюбленець**	• наводить приклади бережливого ставлення до довкілля; • переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане).
7	**Класна кіностудія. Комікс «Гав-гав-захоплення»**	• ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого та побаченого; • вступає в діалог, підтримує, ініціює бесіду на теми, що пов'язані з тематикою тижня; • висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні); • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • пояснює, що кожний вчинок має наслідки, спираючись на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів, ситуацій відеороликів; • висловлює думку про те, як факти, думки із прочитаного тексту можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях; • моделює свою поведінку в подібній ситуації; • фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку твору, змінює місце подій, додає нових персонажів; • пояснює важливість добрих вчинків для людини та довкілля.
8	**Підсумок**	• уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. Гра «Моє захоплення»

Учитель пропонує учням утворити коло, пригадати, що вони найбільше люблять робити та жестами показати своє захоплення. Першим показує учитель – учні відгадують. Далі захоплення демонструє той, на кого вкаже ведучий.

Необхідно підвести дітей до розуміння того, що багато учнів мають однакові захоплення, проте є діти, у яких вони особливі.

Учитель говорить про те, що часом захоплення є продовженням родинних традицій, наприклад вишивка, випічка, садівництво тощо. У житті кожної людини є заняття, якими вона любить займатися. Такі заняття приносять справжнє задоволення. Ви можете продемонструвати в класі свої захоплення.

2. Дидактична гра «Пошуки захоплення»

Чи хотіли б ви знайти своє захоплення?

А для цього ми маємо карту, на якій нанесені чудернацькі країни. Першою на нашій карті відзначена Країна колекціонерів. Спочатку пригадаймо, хто такі колекціонери? Так називають людей, які щось збирають.

Чи хотіли б ви зустрітися зі справжніми колекціонерами?

На нашій ранковій зустрічі присутні батьки наших учнів. Вони розкажуть вам про свої захоплення та захоплення їхніх родин.

(Учитель напередодні заняття пропонує одному-двом батькам на ранковій зустрічі розповісти та продемонструвати свої колекції (бажані колекції – магнітики, сувенірні тарілочки з різних міст чи країн, монети, листівки та все те, що має відношення до історії, традицій нашого народу тощо.)

По завершенні презентації, учні ставлять питання колекціонерам.

Обговорення:

- Що дає таке захоплення вам?
- З яких міст у вас є магнітики?
- Хто розпочав збирати колекцію?

Необхідно підвести дітей до усвідомлення того, що колекціонування – це не тільки улюблене заняття, люди більше дізнаються про світ, культуру, спілкуються з різними жителями, які мають такі ж захоплення, починають дружити, визнають цінності інших.

Захоплення «Країна туристична». Тут нас чекають знайомства з різними містами, країнами. Хто з вас і ваших сімей має таке захоплення?

Учитель пропонує дітям за бажанням розповісти про те, де вже побували.

Для такої розмови потрібно використати мапу світу чи України. Місця, де діти побували, можна відзначити прапорцями, чи покласти магнітики з цих міст. Мапу можна розкласти на підлогу, щоб дітям зручно було розставити прапорці.

Обговорення:

- У яких містах хто з вас був? Які пам'ятні місця бачили?
- Як називається столиця України?
- Знайдіть на карті наше місто. Які наші найближчі сусіди?
- У яких містах у вас є родичі. Знайдіть ці міста на карті.
- Чим подобається вам таке захоплення?

Захоплення «Країна мистецтва».

Це країна, де ми зустрінемо мешканців, які люблять співати, танцювати, малювати, вишивати. До розповіді запрошуються ті, хто любить співати, танцювати, малювати.
Учні заздалегідь можуть принести малюнки, фотографії, нагороди.

Захоплення «Країна «Золоті руки».

Чи чули ви такий вислів «золоті руки»? Про кого так говорять: «У нього / неї «золоті руки»? Так говорять про тих людей, хто вміє щось робити дуже добре своїми руками. Наприклад, бабуся чудово вишиває, дідусь може будь-що відремонтувати, сусід робить чудові меблі з дерева, хтось плете кошики з лози, а хтось випікає смаколики тощо.
Пропоную послухати оповідання про людину із «золотими руками».

3. Читання оповідання «Хто найкращий майстер на землі»

Учитель пропонує учням послухати оповідання Василя Сухомлинського «Хто найкращий майстер на землі».

Хто найкращий майстер на землі

(В. Сухомлинський)

Це було дуже давно. В одному селі в Україні дівчата й жінки надумали показати свою майстерність. Домовилися, що в неділю всі прийдуть на сільський майдан і кожна принесе найкраще, що вона створила своїми руками: вишитий рушник, мережива, полотно, скатертину, одежу. І от у неділю всі дівчата й жінки прийшли на майдан. Принесли силу чудових речей. У дідів і бабусь, яким громада доручила назвати найкращих майстринь, очі розбігались: так багато було талановитих дівчат і жінок. Дружини та доньки багачів принесли гаптовані золотом і сріблом шовкові покривала, тонкі мережані занавіски, на яких були вив'язані дивовижні пташки. Та переможницею несподівано для всіх стала дружина одного бідняка – Марина. Вона не принесла ні рушника, ні мережив, хоч усе це вона уміла прекрасно робити. Вона привела п'ятирічного сина Петруся, а Петрусь приніс жайворонка, якого він сам вирізав із дерева. Підніс Петрусь жайворонка до вуст – і заспівала, защебетала пташка, як жива. Усі стояли на майдані, затамувавши дух, а над майданом, у блакитному небі, співав справжній, живий жайворонок, приваблений співом із землі...

Обговорення:

- Чому всім сподобався жайворонок?
- Чи вишивають ваші бабусі?

Учитель підводить дітей до усвідомлення, що народні промисли на Україні передаються від мами до доньки, від тата до сина століттями.
Ця подорож у пошуках захоплення може тривати дуже довго. Але важливо знайти те, що подобається вам, а для цього потрібно зробити перший крок: заспівати пісню, намалювати перший малюнок, організувати однокласників пограти в гру тощо.

4. Вправа «Зимові захоплення. Знайди 10 відмінностей»

Захоплення – це не тільки те, що ми вміємо найкраще. Ми можемо захоплюватись зимовими видами спорту.

Чим захоплюються діти взимку?

Дітям у групах по 5-6 осіб пропонується знайти 10 відмінностей і показати їх.

Обговорення:

- Як ви працювали в групах?
- Хто відповідає за результати групової роботи?

Учитель підводить дітей до усвідомлення того, що в групі мають працювати всі. Тому ми розподіляємо ролі та чітко їх дотримуємося.

4. Вправа Лабіринт «Захоплюйся, та не нашкодь собі й іншим»

Учитель звертає увагу дітей на те, що, займаючись улюбленими видами діяльності, особливо при катанні на санчатах, лижах, ковзанах, потрібно бути уважним, щоб не нашкодити ні собі, ні іншим. Учням пропонується в групах знайти безпечну дорогу до тата й мами та продемонструвати її.

Обговорення:

• Що могло статися, якби був обраний інший санний шлях?

Необхідно підвести учнів до усвідомлення, що кожен має дбати за свою безпеку, зокрема в іграх.

5. Вправа «Моє захоплення – мій домашній улюбленець»

Учитель пропонує дітям:

- вибрати картинку-розмальовку та розмалювати її;
- придумати ім'я тваринці;
- скласти невеличку історію про неї.

Учням пропонується показати свою роботу, розповісти історію про тваринку.

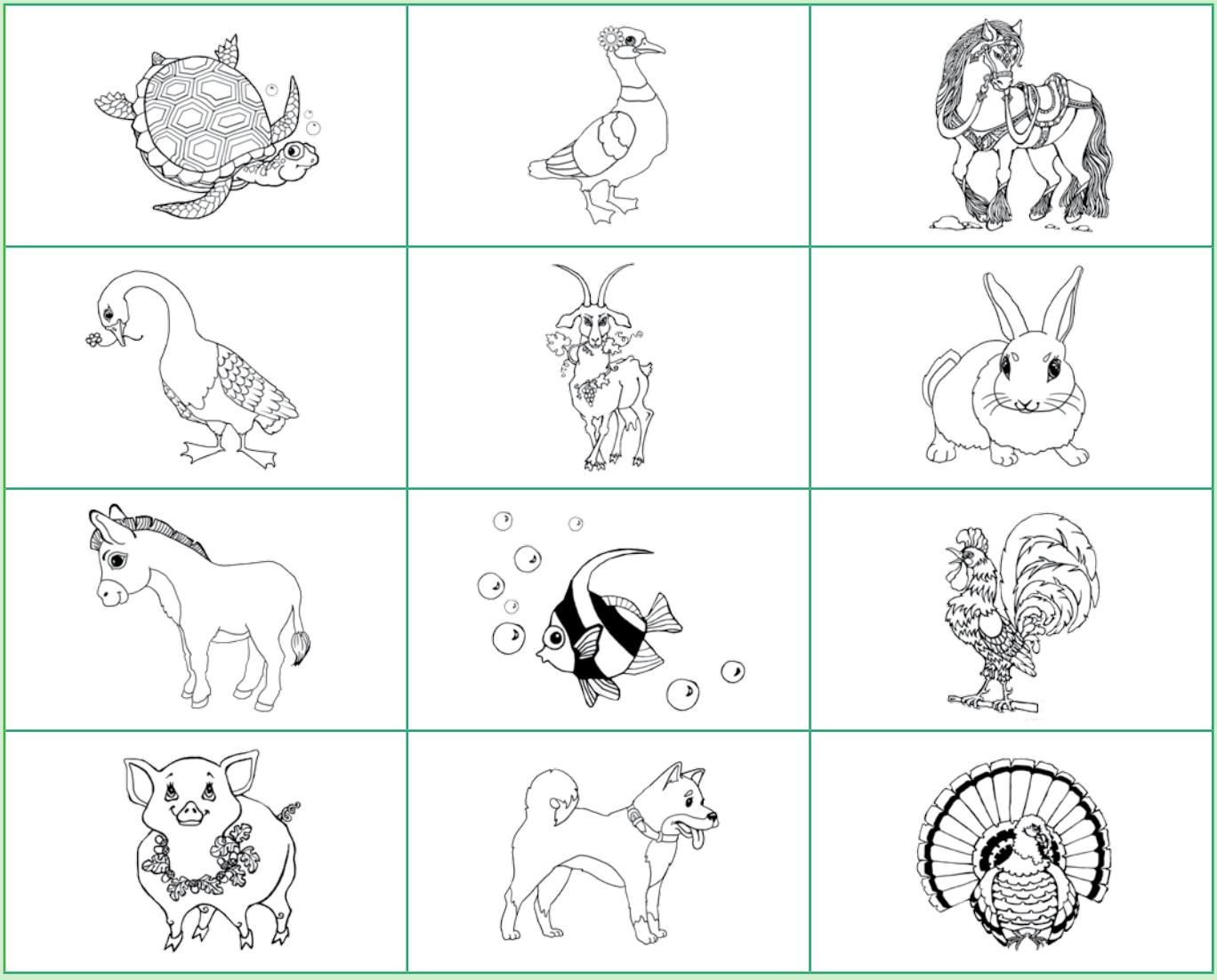

Обговорення:

- Ким для вас є домашня тваринка? Іграшкою? Другом?
- Чи може бути тваринка захопленням? Чому?

6. Вправа «Класна кіностудія. Комікс «Гав-гав-захоплення»

А зараз запрошую вас до класної кіностудії.

Розгляньте кадри й складіть за ними оповідку про Івасика, у якого була мрія – мати песика. Він усім розповів, що це його захоплення. Дітям пропонується об'єднатися в групи по 5-6 осіб та скласти сценарій за картинками. Учні презентують свої розповіді за коміксами.

Запитання для бесіди з дітьми за коміксом:

- Чому хлопчик і собі захотів песика?
- Як треба доглядати за песиком? А як діяв хлопчик? Чи подобалося це песику?
- Хто насправді доглядав песика?
- Чому песик не захотів гратися з хлопчиком?
- Яких помилок припустився хлопчик? Як він може їх виправити?
- Песик був для хлопчика другом чи іграшкою?
- Чи було це справжнє захоплення Івасика?

7. Підведення підсумку

Учитель повідомляє учнів про те, що закінчилась їхня подорож у пошуках улюбленого заняття.

Обговорення:

- Чи знайшли ви своє захоплення?
- Чи мають діти в класі таке ж захоплення?
- Чи є такі діти, які ще шукають своє захоплення?

Можливо, вашим улюбленим заняттям стане те, чого ще немає. Так, захоплення технікою привело до створення сучасних комп'ютерів, мобільних телефонів тощо. Це захоплення з'явилось у них у дорослому віці. Учитель запрошує переглянути відео «Де ховаються таланти».

Ми знаємо, де шукати таланти! А допоможуть нам у цьому батьки. Порекомендуйте це відео переглянути ще раз із батьками. Можливо, воно допоможе знайти для дітей улюблену справу.

Рекомендуємо батькам:

- Подаруйте дітям свято! Разом з ними зробіть сімейну газету «Світ сімейних захоплень». Її ви будете презентувати в один із днів тижня на ранковій зустрічі. Там може бути цікава інформація про родину, її традиції, цінності. Така форма роботи зближує дітей і батьків, і викликає почуття гордості за свою сім'ю. Повідомте про ранкову зустріч батьків заздалегідь.
- Проявляйте інтерес до захоплення Вашої дитини. Підтримуйте її.
- Перегляньте з дітьми відео «Де ховаються таланти».

Познайомте дітей зі своїми захопленнями в дитинстві.

Розкажіть приклади, коли захоплення зробило людину відомою.

Використано веб-сайти, відео- й аудіоматеріали:

Посилання 1.

Посилання 2.

ТЕМА ТИЖНЯ: «Я – МАНДРІВНИК»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто такий мандрівник? / Чи можу я назвати себе мандрівником?
- Куди ми помандруємо?
- Як мандрувати світом, не засмічуючи природи?

Завдання 18-го тижня:

- ознайомити учнів з відомими мандрівниками світу та їх дослідженнями;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- виробляти навички дбайливого ставлення до природи;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками;
- навчати взаємодії в парах і групах.

Очікувані результати 18-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- хто такий мандрівник;

та вмітимуть:

- пояснювати, які речі необхідно взяти із собою в мандрівку;
- планувати власну мандрівку;
- висловлюватись про свої емоції, почуття, переживання;
- проводити найпростіші дослідження за інструкцією, робити узагальнюючі висновки за результатами дослідження;
- дотримуватись безпечних прийомів праці;
- описувати негативні наслідки засмічення природи.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію – розуміє інструкції до виконання завдань. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Поповнює власний словниковий запас. • Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення: шрифт, розмір, колір тощо). • Створює невеликі висловлення на тему з різною метою спілкування, записує їх розбірливо, рукописними буквами. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Визначає, кому та для чого призначений медіапродукт. • Визначає тему та головну думку світлини. • Створює прості візуальні медіапродукти – фото. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Творить власні художні тексти. **ТЕАТРАЛІЗУЄМО** • Використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів.

Природнича	**Я У ПРИРОДІ** • Встановлює взаємозв'язок між порою року та погодою. • Розуміє прогноз погоди на радіо і телебаченні, дослухається до цих прогнозів. • Дотримується правил поведінки у довкіллі та пояснює ці правила іншим • Не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм і сортує сміття. **Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • Описує деякі найважливіші винаходи людства.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Описує дії, доцільні в разі небезпечної ситуації під час мандрівки. • Пояснює можливі небезпеки, з якими може стикатися людина в довкіллі. • Пояснює, як правила та їх дотримання впливають на безпеку в довкіллі. • Пояснює важливість впливу питної води на організм. • Виражає словесно і несловесно бажання про мандрівку. • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини. • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. **ДОБРОБУТ** • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації. • Розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування.

Громадянська та історична

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Розповідає про свої зацікавлення, куди б хотів помандрувати.
- Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
- Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання.
- Моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших.
- Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Оглядає та описує пам'ятки культури рідної місцевості.
- Довідується про пам'ятник рюкзаку за допомогою цифрового пристрою (пошуковика).

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
- Малює державні символи України.
- Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України.
- Ставить запитання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України особу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**«Записничок мандрівника»**	• З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію – розуміє інструкції до виконання завдань. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення: шрифт, розмір, колір тощо. • Розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них. • Малює державні символи України.
2	**«Вид транспорту та хто ним керує»**	• Розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування. • Виражає словесно і несловесно бажання про мандрівку. • Поповнює власний словниковий запас.
3	**«Порозуміймося»** **«Словничок ввічливості»**	• Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. • Створює невеликі висловлення на тему з різною метою спілкування. • Використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій. • Моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування, гри, навчання.
4	**Робота з медіапродуктом «Три дороги», «Чий рюкзак?»**	• Поповнює власний словниковий запас. • Оглядає та описує пам'ятки культури рідної місцевості. • Довідується про пам'ятник рюкзаку за допомогою цифрового пристрою (пошуковика). • Визначає, кому і для чого призначений медіапродукт. • Визначає тему та головну думку світлини. • Створює прості візуальні медіапродукти – фото.

5	**«Записка мандрівника»**	• Поповнює власний словниковий запас. • Творить власні художні тексти. • Розповідає про свої зацікавлення, кули б хотів помандрувати. • Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини і передає в різних формах цю інформацію. • Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України. • Ставить питання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України особу. • Розповідає про видатних історичних осіб/сучасників, чиї життя і діяльність пов'язані з темою мандрів та Україною. • Дотримується домовленостей.
6	**«У мандрівку цілим класом»**	• Установлює взаємозв'язок між порою року та погодою. • Розуміє прогноз погоди на радіо й телебаченні, дослухається до цих прогнозів. • Дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим. • Обговорює проблеми класу, які його/її турбують, обирає один із варіантів їх розв'язання. • Не смітить, пояснює про негативні наслідки викидання сміття у лісах, парках, забруднення водойм і сортує сміття. • Описує дії, доцільні в разі небезпечної ситуації під час мандрівки. • Пояснює можливі небезпеки, з якими може стикатися людина в довкіллі. • Пояснює, як правила та їх дотримання впливають на безпеку в довкіллі. • Пояснює важливість впливу питної води на організм. • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини. • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації.

1. Вправа «Записничок мандрівника»

Скільки у світі існує усього незвіданого, незбагненного, непізнаного…

Пізнання – це постійний шлях, піднімаючись яким усе вище й вище, з кожним кроком бачиш більше і дальше. Пізнання не має меж, як не мають кінця простір і час, не має кінця світ, у якому ми живемо.

Мандрівники, пізнаючи світ, дуже часто роблять записи, нотатки, малюнки та зарисовки.

Зробіть свій записничок мандрівника, використовуючи білий, кольоровий папір і картон.

Оформіть його та зробіть інформаційні записи про себе:

- ім'я, прізвище (можна фото, або автопортрет)
- свій вік
- клас, школа (можна намалювати символи класу)
- національність
- місце проживання
- громадянин якої країни (можна намалювати символи країни)
- та інше, що вважаєте за потрібне тут записати.

Рекомендація: Щодня давайте дітям якесь завдання, щоб вони записали у свій записничок мандрівника.

2. Вправа «Вид транспорту і хто ним керує»

Робота у малих групах.

Люди можуть подорожувати по суші, воді та повітрям.

«**Мозковим штурмом**» запишіть види транспорту, які пересуваються:

- по суші (наземний транспорт): автомобіль, автобус, велосипед, мотоцикл, поїзд тощо;
- по воді (водний транспорт): пліт, човен, корабель тощо;
- у повітрі (повітряний транспорт): повітряна куля, літак, вертоліт тощо.

Обговоріть професії людей названого транспорту.

Запишіть і замалюйте у свій записничок, куди б ви хотіли помандрувати, вид транспорту та хто ним керує.

3. Вправа «Порозуміймося»

Чи знаєш ти?

- Сьогодні у світі налічується 7 000 мов.
- Найбільша кількість людей розмовляє мандаринською мовою, за нею йде англійська.
- В Індії розмовляють 845 мовами.

- 400 мов вважаються такими, що зникають.
- Сучасна українська мова має близько 256 000 слів.
- Загалом у світі до 45 мільйонів людей вільно володіють українською.
- В Україні налічується *(додати інформацію…)*

Запитання:
- Яка мова є для тебе рідною?
- А скількома мовами ти можеш привітатись?
- Скільки мов знають твої батьки?
- А яка державна мова у нашій країні?

Можна скласти перелік мов, які є рідними для дітей класу.

Рекомендація: можна складати графік.

Обговорення: Як люди можуть порозумітись, якщо їм у цьому не допомагає мова. (Жести, міміка, емоції, малюнки, креслення, фото тощо.)

4. Вправа «Словничок ввічливості»

«Словничок ввічливості» – це сторінка у записнику мандрівника.

Ввічливій людині завжди легше порозумітись, її завжди раді зустрічати та бачити.

З рідними зробіть такі записи на окремій сторінці у записнику мандрівника.

Привітання –

Прохання –

Прощання –

Вибачення –

Звертання –

Побажання –

Вдячність –

У школі (в малих групах) прочитайте, розкажіть про свої записи у словничку ввічливості та «запозичте» у свій словничок від однокласників декілька «чарівних» слів, яких не було у вас.

Драматизація: Запропонуйте дітям зінсценізувати ситуації, де б вони використали ці слова.

5. Вправа «Три дороги»

Вправа: «Три дороги» є роботою с медіапродуктом (світлинами).

Запропонуйте дітям пофантазувати куди ведуть ці дороги.

Запитання:

- Яку вибереш ти?
- Що ти на ній побачиш, кого зустрінеш?
- Яка небезпека може бути на цій дорозі?

Нехай кожна дитина придумає назву до своєї вигаданої історії.

Яка рослина росте на узбіччях дороги? (*подорожник*). Чому вона так називається? Хто розкаже, як подорожній може використати цю рослинку?

Надати інформацію про цілющі властивості подорожника.

6. Вправа-дослідження «Чий рюкзак?»

Вправа-дослідження: «Чий рюкзак?» є роботою з медіапродуктом (світлинами).

Робота зі словом: мандрівник, турист, волоцюга; рюкзак, наплічник, торбина, палиця туриста, дорога, шлях, «битий шлях», стежка (записати в записник мандрівника).

Пам'ятник наплічнику мандрівника (м. Львів) є єдиним у світі пам'ятником рюкзаку туриста

Запитання:

- Що ви бачите на світлині?
- Як би ви назвали цей пам'ятник?
- Хто бачив мандрівників, туристів з таким наплічником?

Завдання для пошукової діяльності: разом із рідними, використовуючи пошукові програми інтернету, знайдіть більше інформації про цей пам'ятник «Рюкзак туриста». Якщо ти живеш у цьому місті або будеш там – сфотографуй його і сфотографуйся біля нього.

7. Вправа-гра «Записка мандрівника»

Надати інформацію:

- про пляшки з записками;
- про Європу,
- що ми є європейцями;
- Європа на карті.

Завдання:

- Які європейські країни ви знаєте (робота з картою)?
- В яку європейську країну ти б хотів поїхати на канікулах із батьками?
- У якій європейській країні ти був?

1 етап. Діти разом із батьками: Дізнайтесь про цю країну, використовуючи різні джерела (книги, інтернет, розмова з очевидцями, телепередача, спецжурнали тощо), які люди населяють, яка мова є державною, традиції та звичаї, символи країни.

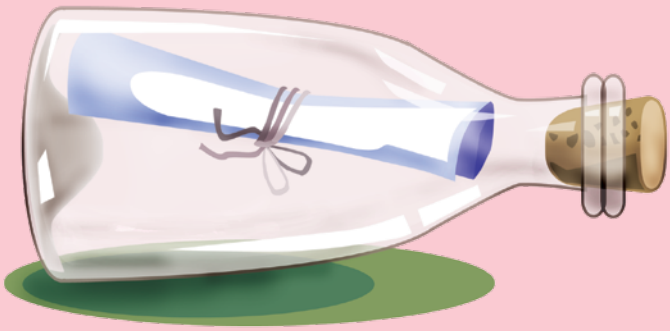

Напишіть записку про себе і свою країну, вкладіть її у пляшку, яка закривається, а на пляшці напишіть, у яку країну ви б хотіли, щоб вона потрапила.

У записці *(орієнтовні питання)*:

Розказати про себе: свої риси характеру, чого вже навчився в школі (читати і писати тощо), які маєш права й обов'язки в класі, чи є друзі в класі, описати приклад, який свідчить про відповідальне ставлення до обов'язків як члена класної спільноти, та приклади про допомогу тим, хто її потребує, зразки висловлювань вдячності за підтримку.

Розповісти про свої зацікавлення, як подобається проводити дозвілля, які книжки/фільми/ігри любиш і чому. Яка книжка найбільше сподобалась? Описати риси характеру літературного персонажа, який найбільше сподобався чи вразив.

Написати громадянином якої держави є та загальні відомості про Україну.

2-й етап. Завдання у класі: Вчитель складає всі пляшки у кошик чи коробку (шафу, ящик).

На дошці чи великому аркуші паперу складіть перелік країн, які написані на пляшках (проаналізуйте).

Дитина (вибрана лічилкою або помічник дня) навмання вибирає пляшку та читає, в яку країну вона має потрапити. Власник пляшки на «Кріслі автора» розповідає про цю країну. Діти, які теж хочуть побувати у цій країні, доповнюють розповідь. Учитель виймає з їхніх пляшок записки та зачитує про «мандрівників» – усі відгадують хто це.

Рекомендація: приготуйте та повідомте дітям додаткову інформацію про ту європейську країну, в яку б хотіли поїхати найбільше дітей класу.

3-й етап. Обговорення:

Чи потрібно в сучасний час запускати пляшки із записками?

Чи така передача інформації забруднює довкілля?

8. Заняття «У мандрівку цілим класом»

Сонце в мандрівку нас закликає
І про дорогу оповіщає.
Йдіть, мої любі, під ноги дивіться.
Травам і квітам ніжно вклоніться.
Несіть же їм ласку у кожній долоньці
Разом із промінням веселого сонця.
Хай же мандрівка казкою стане.
Про неї розкажете таткові й мамі.

Провести опитування: Куди б ви хотіли, що б ми помандрували цілим класом.

«Мозковий штурм»: Скласти перелік усіх пропозицій. Тоді щоб кожна дитина поставила рисочку біля запису, яку мандрівку вона вибирає (можна біля двох записів).

Провести підрахунок і виписати три пропозиції, які набрали найбільше голосів.

Обговорення: «Що візьмемо в торбинку з харчами»

• **Навіщо нашому тілу потрібна вода?** (*у дорогу із собою завжди треба мати воду*).

Вода – життєдайна сила.

Приблизно 60-80% людського тіла – це рідина. У ній є різні речовини, потрібні для життя людини. Вода є у крові, омиває всі клітини організму. Вода служить провідником тепла по організму. Навіть якщо людина не п'є воду протягом дня, то все одно отримує її через дихання та тверду їжу.

• **І смачно, і корисно (***правдива інформація про чорний шоколад***)**

Японські вчені встановили, що шоколад є менш шкідливим для здоров'я ваших зубів, ніж інші солодощі. Наприклад, часте вживання шоколаду знижує вірогідність виникнення ряду захворювань і зміцнює імунітет людини. До того ж зростає стійкість організму до стресів, а какао, що міститься у шоколаді, рятує зуби, вкриваючи емаль тонкою плівкою.

• **Що зробимо зі сміттям і залишками їжі?**

Щоб не забруднити навколишнє середовище, усі залишки потрібно зібрати в мішечок для сміття, забрати із собою та в призначеному місці, розсортовуючи, викинути у контейнери. А залишки їжі можна зробити їжею для рослин – добривом (компост).

Їх необхідно закопати у землі, не пошкоджуючи при цьому корені дерев.

Запам'ятай, їжа швидко зникає, пластмаса й алюміній – ні!

Дослідження (дома з рідними)**:**

1. Попроси батьків дати тобі стиглий помідор, яблуко або будь-який зіпсований фрукт.
2. Знайди пластмасову пляшечку і шматочок використаної алюмінієвої фольги.
3. Поклади ці три речі окремо у вологих і темних місцях (горщик для квітів на балконі, коморі, куток у саду тощо).
4. Спостерігай за ними щодня, аби побачити, що трапиться.

Побачиш, як помідор чи фрукт увесь вкривається плямами? Насправді – це гриби, такі ж, як ті, що ми збираємо у лісі, але малесенькі. Тоді тобі знадобиться потужне збільшуване скло, щоб побачити їх. Те саме відбувається у лісах із залишками рослин і тварин: ці крихітні гриби та комахи їх з'їдають – і все зникає через декілька днів. Алюмінієва фольга й пластмаса не згнивають. Ось чому так важливо не залишати їх у лісах, на узбережжях морів і за містом. Усе зроблене зі скла, пластмаси чи металу, яке ти викинеш, лежатиме там багато років, забруднюючи усе навколо й приносячи шкоду тваринам і рослинам.

Обговорення: «Які небезпеки можуть нас чекати у мандрівці?»

Запросіть до класу людину-мандрівника та лікаря, які зможуть вам розповісти про важливість мандрівок для розвитку людини та надати відповіді на запитання про безпеку та небезпеку, яка може статись під час мандрівки.

Обговорення: «Яка буде погода»

Запитання:

– Чи важливо нам знати, якою буде погода у день нашої мандрівки?

– А як ми про це можемо дізнатися?

Повідомлення про синоптиків та народні прикмети.

Додаткові матеріали:

Робота з аудіопродуктом:

«Маленьке Я є Я» (Як маленьке звірятко, мандруючи, шукало себе. З кожним, із ким розмовляло, воно знаходило схожість. І лише тоді воно стало щасливим, коли усвідомило, що воно особливе, неповторне, унікальне, як і кожен.)

«У пошуках щастя» (Як маленьке лисенятко вирушило у мандри шукати щастя для мами. І так воно зрозуміло, знайшло і відчуло щастя!)

Вмійте природу любити!

(П. Ситниченко)

Вмійте природу любити!
Вам у походи ходити
І мандрувать, любі діти,
Вмійте ж природу любити,
Кожній стеблинці радіти.
У полі, в лісі, над яром –
Квіти, дерева і трави…
Цвіту не вирви задаром,
Гілки не втни для забави.
Оберігайте ж повсюди
Шлях і стежиночку в гаї.
Все те окрасою буде
Нашого рідного краю.

Лічилка

(Н. Тріщ)

Ми у лісі побували
І гостинців назбирали:
Раз – горішок, два – листочок,
Три – під деревом грибочок,
А чотири – мед в дуплі,
П’ять – то шишечки малі,
Шість – малинка,
Сім – суничка,
Вісім – яблучка із дички,
Дев’ять – жолуді дрібні,
Десять – квіти запашні
Ми додому повертали
І гостинці рахували.

Оголосіть конкурс на написання мелодії до пісні І. Залізної. Із мелодій, які ви зберете на конкурсі голосування, оберіть ту, за яку буде більше голосів.

Цінуйте дружбу

(І. Залізна)

Сядем дружно в колі на травичці
І розділим ми свої гостинці,
бо смачнішою буде ватрушка,
коли її скуштує й подружка.

Приспів:

Дружбу треба вміти цінувати,
нею треба вміти дорожити.
Хочу другу я допомагати –
веселіше тоді в світі жити.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ВЧИТЕЛЯМ І БАТЬКАМ

Цю інформацію бажано читати чи переповідати дітям.

Усього півтори години потрібно, щоб облетіти навколо Землі на космічному кораблі-супутнику. Із висоти 300-400 кілометрів чудово видно поверхню планети, можна роздивитися найдрібніші деталі на ній, і хмари не перешкода: сучасна апаратура дозволяє бачити крізь хмари будь-якої товщини.

Чудово видно океани, острови, материки, гори, річки, озера, ліси, поля, найменші села. Усе як на долоні, навіть номер автомобіля можна розгледіти.

Перед тим, як злетіти над Землею, людина вивчила свою планету і змогла обдивитися її увсебіч, обійшла всю та позначила на карті все з великою точністю. Цей подвиг тривав тисячоліття. Його здійснили попередні покоління людей, які вирушали, не лякаючись зустрічі з невідомим, у подорожі, сповнені труднощів і небезпек.

Людина подорожувала завжди, відтоді, як з'явилась на Землі, і впродовж двох із половиною мільйонів років ніколи не спинялася, переміщуючись із одного континенту на інший. На своєму шляху вона постійно робила відкриття: ось річка, ось гори, ось болота. До них потрібно дійти, обстежити. А он там у морі, на обрії – острів. До нього треба доплисти, а отже, побудувати корабель, човен або пліт… Археологічні розкопки свідчать про те, що близько 10 тисяч років тому люди вже плавали Середземним морем.

Людина, яка осідлала стовбур дерева, що впало у воду, і попливла на ньому за течією річки, зробила велике відкриття. Річки – перші природничі дороги людини. Очищені від гілок колоди можна було зв'язати, зробивши пліт. Наступний крок у мореплавстві був зроблений, коли люди здогадались виготовляти човен із очерету або папірусу. Від перебування у воді він не розмокає, а стає тільки твердішим, такому човнові не страшні круті хвилі шторму в прибої, тому що вода вільно проходить крізь шпарини.

З'явились і човни, видовбані із суцільних стовбурів дерев – каное, піроги. Але, на думку великого випробувача стародавніх способів океанського плавання Тура Хейєрдала, очеретяні човни набагато кращі. Вони практично не бояться шторму та можуть бути досить великих розмірів. Саме на таких човнах, на думку Тура Хейєрдала, здійснювались найперші далекі плавання, що з'єднали три основні континенти Землі – Євразію, Африку й Америку. Він сам довів можливість таких подорожей своїми плаваннями на плоті з колод «Кон-Тікі» та на очеретяних і папірусних човнах «Ра» і «Тигрис». Норвезькому досліднику належать слова: «Людина підняла вітрила раніше, ніж осідлала коня. Вона плавала річками із жердиною і веслами, та вийшла у відкрите море раніше, ніж почала їздити шляхами на колесах. Першим транспортним засобом були судна, а також вони стали першою важливою підйомною силою людини в освоєнні земної кулі».

Через п'ятдесят століть простягнувся цей ланцюжок подорожей. А може, й більше. Але перші письмові свідчення дійшли з XXX століття до нашої ери.

Ніщо так не сприяло розвитку людства, як подорожі земною кулею, відкриття нових країн і морів, в яких перевірялися можливості людини, вдосконалювалися цілеспря-

мованість, наполегливість, витривалість, терпіння, коли людям доводилося перебо-рювати труднощі, знаходити вихід із, здавалося б, безвихідних ситуаціях, досягати не-можливого.

Великі мандрівники, першовідкривачі для багатьох наступних поколінь ставали взір-цем мужності, самовідданості, сили духу. До того ж кожна подорож давала практич-ний результат: освоювались нові торгові шляхи, нові родовища корисних копалин; ма-терики, океани та країни дедалі тісніше єдналися одне з одним.

Відкриття землі триває: п'ять тисячоліть проминуло, але процес пізнання нескінчен-ний. Вийшовши у космос, людина дістала можливість оглянути всю Землю згори. Ди-вовижними є відкриття, зроблені з космосу, в Світовому океані.

Чимало відкриттів на Землі зроблено завдяки іншим планетам, з якими почали дедалі ближче знайомитися земляни. Хоч відстані і в земних океанах, і в космосі незрівнянні, все ж польоти на космічних апаратах подібні до мореплавства: адже планети – ніби острови в океані, тільки між ними не сотні, а сотні мільйонів та мільярди кілометрів.

Подорожі космічних мандрівників-автоматів тривають кілька років. Ними вже зроблено безліч відкриттів. Тож подорожі та відкриття в космосі є продовженням подорожей і відкриттів, зроблених людиною на Землі.

(Джерело: Географія: Я пізнаю світ: Дит. Енцикл. / Авт.-упоряд. В. А. Маркін; Художн.: В.Л. Барищников, Л.Л. Сильянова. – К.: Школа, 2003. – 496 с.: іл.)

Мандрівний учитель життя Григорій Сковорода

(Спеціально для НУШ статтю підготувала Анна-Марія Богосвятська)

Уявіть себе мандрівником. Відчуйте, як вашу душу переповнює невтомне прагнення до мандрів. Ось вам сонце, ось – дорога! Над вашою головою – високе, глибоке небо. Перед вами – стежка. Уважно роздивіться її. Яка вона? Уявіть безкінечність, відкри-тість, незвідане. Відчуйте, як сповнюєтеся бадьорістю, свіжістю, силою.

Мандрівник спокійно, мудро вглядається у гармонійну картину природи і пізнає себе. Головні його риси – увага і чуйність до світу. Це найвільніша людина на землі.

Дорога формує внутрішній світ людини, кличе в майбутнє. Важливим стає не стільки ви-дима картина, скільки досвід серця. Часом достатньо просто десь присісти, зупинитись, почекати. Бути відкритим для несподіванки, дозволити собі захопитись зненацька. При цьому відбувається зміна внутрішнього світу мандрівника, він отримує сакральну силу. Подорож – це переміщення на місце, де можливий Подвиг, Зустріч, Чудо.

Поведе нас у таку подорож унікальна особистість – Григорій Сковорода (1722–1794), філософ, поет, педагог, художник, музикант, Символ Мудрості української землі.

Кажуть, що життя – це мандрівка. Щодо Сковороди це саме так і було. Він жив, пізна-вав світ і творив у дорозі. Його думки бігли натрудженим шляхом за горизонт.

Людина подорожує у пошуках істини. Першу половину життя Григорій Савич провів у мандрах за знаннями: обійшов пів-Європи, а в другій земній половині розносив набуті знання по рідній землі, невтомно пропагував ідеали правди, добра, духовної краси. Жив, як учив, і вчив, як жив.

Філософ мандрував від села до села, від міста до міста зі своїми постійними супутниками – Біблією та флейтою, у простій свиті з торбиною за плечима й, здебільшого, босоніж. Любив зупинятися там, де знаходив людей із розумом і серцем. Із таких зустрічей і розмов мислитель набирався й народної мудрості. Поступово він увібрав у себе Україну, Європу, весь світ, Усесвіт. У свідомість сучасників і нащадків Г. Сковорода увійшов як народний вільнодумний філософ, мандрівний учитель життя.

Він жив просто, у духові з природою. Носив просту одежу, вдовольнявся простою їжею. Вдивлявся у блиск зірок, вслухався то у тишу, то у вітер, то у мову природи, то у мову свого серця. На папері його думки прояснялися на відпочинку біля криниці, на пасіці, у монастирській келії. У слові Сковороди відчувається шалений вітер століть і тисячоліть. Його думки то мчать, немов коні, то летять, немов дикі лебеді.

Ми бачимо світ на рівні очей, а Сковорода – на рівні стоп. Його ноги ходили по землі, а серце втішалося спокоєм десь далеко-далеко на небесах. Не було такої хвилини в його житті, коли б він сам собі сказав: «Усе. Далі вже нема куди йти». Кожен хотів би бодай часточку того щастя мати, яке знайшов філософ: «Не шукай щастя за морем, не проси його в людини, не волочилися по царських палацах, не повзай по кулі земній, не броди по Єрусалиму. Близько воно. У серці та в душі твоїй».

Мудрець заповів поховати його не на кладовищі, а серед вільної природи, в саду, на пагорбі. А ще прохав зробити над ним напис: «Світ ловив мене, та не впіймав». Сковорода тікав не від світу як такого, а від його злого серця. Бути вільним означало для нього найперше бути вільним у виборі шляху, життєвого діла, свого майбутнього.

Сковорода і тепер мандрує. Ідеться про його думки, ідеї, переконання. Вони й сьогодні подорожують від людини до людини, від країни до країни.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МИ ДОСЛІДНИКИ. МИ ВИНАХІДНИКИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи можуть діти бути винахідниками?

Завдання 19-го тижня:

- ознайомити дитину з поняттям «винахідники»;
- допомогти учням засвоїти норми відповідальної поведінки в команді;
- формувати вміння працювати в команді.
- надати інформацію про винахідників і винахідництво.

Очікувані результати 19-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- винахідники своїми винаходами покращують якість життя людей;
- у команді кожен несе відповідальність за себе та усю команду;
- діти теж можуть робити винаходи;

вмітимуть:

- слухати та чути один одного;
- робити найпростіші винаходи;
- організовувати конструктивну співпрацю в парах і групах;
- слухати один одного, вміти приймати спільне рішення;
- читати нескладні мовні конструкції;
- передавати ідеї через малюнок.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Обґрунтовує свої вподобання. • Вступає у діалог, підтримує, ініціює бесіду на теми, що пов'язані з тематикою тижня. • Робить висновки про важливість уважного ставлення до інших та потребу подивитись на ситуацію з різних боків. • Підтримує аргументами власні думки. • Використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для імпровізованого відтворення казок, байок тощо. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого. **ЧИТАЄМО** • Розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного. • Розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту. • Моделює свою поведінку в подібній ситуації. • Пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду. • Фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку твору, змінює місце подій, додає нових персонажів.
Природнича	**Я У ПРИРОДІ** • Наводить приклади бережливого ставлення до довкілля. • Дотримується правил безпечної поведінки у різних ситуаціях. • Визначає коло осіб, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Демонструє, як попросити допомоги при потребі.

Соціальна і здоров'я-збережна	**ЗДОРОВ'Я** • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. **ДОБРОБУТ** • Пояснює, що кожний вчинок має наслідки, спираючись на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів, життєвих ситуацій, відеороликів. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Пояснює важливість добрих вчинків для людини та довкілля.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших і які надають йому / їй неповторності. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього / неї, до спілкування, гри, навчання • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане). • Обстоює думку, що не треба замовчувати негідної поведінки інших. • Прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину. • Виробляє (з однокласниками) правила поведінки в довкіллі, переконує, що вони потрібні. • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у школі, на вулиці, у парку, на дитячому майданчику тощо) правил. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Класна кіностудія «Звірята-винахідники»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Пояснює вибір букв на позначення голосних і приголосних звуків (позиція голосного звука після твердого приголосного; позиція голосного звука після м'якого приголосного; позиція приголосного перед голосним; позиція звука [й]). • Створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівки, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя, враховує мету й аудиторію. • Описує місцевість, у якій проживає. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою позицію, свій погляд. • Пояснює важливість добрих вчинків для людей і довкілля.
2	**Гра «Винахідники слів»**	• Творить нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує значущі частини слова). • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо). • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
3	**Бесіда «Як винахідники покращують наше життя»**	• Представляє загальні відомості про Україну та інші держави на основі запропонованих текстів. • Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (книги, фільми тощо). • Запитує, щоб довідатись більше. • Описує місцевість, у якій проживає. • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження

4	**Групова робота «Будемо винахідниками»**	• Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо). • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд. • Представляє загальні відомості про Україну та інші держави на основі запропонованих текстів. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами. • Ставить запитання вчителю, батькам, щоб довідатись більше.
5	**Обговорення оповідання «Винахідник Юрко» О. Пономаренко**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Користується прийомами уточнення значення окремих слів, виразів у сприйнятих на слух текстах. • Обговорює в групі проблемне питання за темою тижня. • Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація). • Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (оповідання, мультфільми тощо). • Пояснює правила моральної поведінки вдома, у школі. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, погляд. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами.
6	**Хто швидше отримає винагороду? Підсумок**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів (мультфільм, світлини). • Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (оповідання, мультфільми тощо). • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • Пояснює важливість добрих вчинків для людей. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами.

1. Класна кіностудія «Звірята-винахідники»

Чи знаєте ви хто такі винахідники?

Це ті , хто завжди щось придумає, щоб полегшити нам життя.

Запрошую переглянути комікс «Звірятка-винахідники».

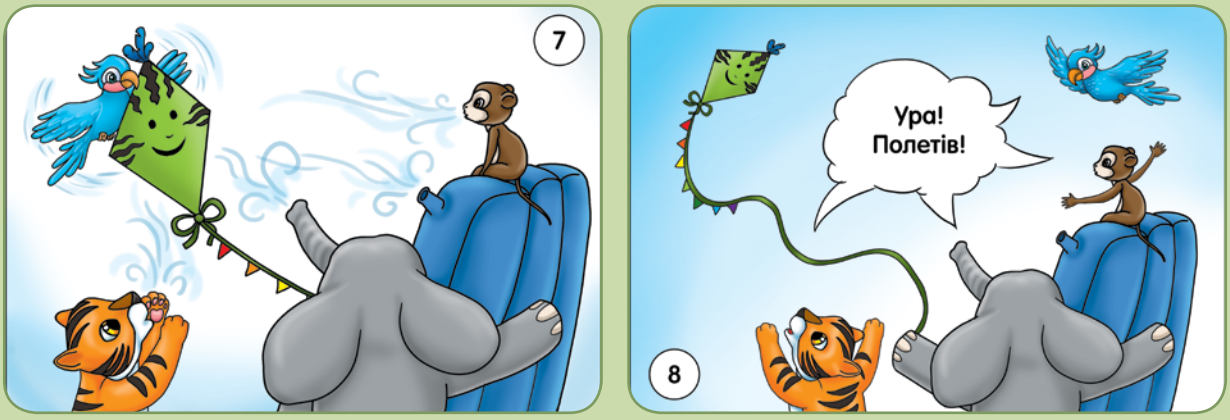

Запитання для бесіди з дітьми за коміксом:

- Хто робив змія? Як звірята розподіляли обов'язки?
- Як працювали друзі? Чому?
- Чи міг би підняти змія у повітря хтось один? Чому?
- А що було б, якби змія майстрував хтось один? Що він мав би зробити, аби змій полетів?
- Коли варто розподіляти обов'язки? Як саме?
- Які переваги спільної праці? А чи є недоліки?
- Що таке співпраця?
- Хто може співпрацювати? Чи можуть працювати разом незнайомі люди? Чому?
- Як слід діяти тим, хто прагне співпрацювати?
- Чи можна звірят назвати винахідниками?
- Що вони придумали?
- Яка користь і для кого від їхнього винаходу?

Учитель має підвести дітей до усвідомлення відповідальності кожного за результати спільної праці. У контексті громадянської освіти необхідно звернути увагу на розвиток критичної самооцінки, вміння слухати та спостерігати.

2. Гра «Винахідники слів»

Учням пропонується сісти на килим і уявити собі, що вони на «зорельоті» відправляються на іншу планету, яку самі недавно відкрили.

«Всі зручно вмістилися, випрямили спинки, ноги в колінах зігнули. На рахунок «три» ми з вами злітаємо. Для того щоб наш політ був успішним, ми маємо допомогти «суперзорельоту» і всі разом «вжик». Ось ми і полетіли. Під час польоту в ілюмінатори ми бачимо зорі. Коли я кажу: «зірочка» – ви плескаєте. Але нас можуть зустріти метеорити. Коли я кажу: «метеорит» – ви накриваєте голову руками. Коли я покажу вам картку з написом – ви читаєте. Це буде назва планети. Учні читають: «ЯЛМЕЗ». Чому саме така назва поговоримо пізніше. Ось ми і прибули на нову планету».

Учням пропонується утворити групи по 5-7 осіб. Необхідно пригадати правила роботи в групі. Учитель розповідає «Уявіть, що ми з вами відкрили нову планету. Прилетівши туди, ми зустріли інопланетян. (Можна використати трансформер чи іншу іграшку, учитель може мати маску інопланетянина). Вони всі розмовляли невідомою нам мовою.

Завдання: Навчити інопланетян української мови. Зі знайомих дітям букв скласти слова, які б допомогли подружитися з мешканцями іншої планети.

Необхідно звернути увагу учнів на те, що їм потрібно врахувати, аби слова, які вони придумають, були б приємними для інопланетян. По завершенні групи презентують свої словнички. Перемагає та група, яка придумала найбільше нових слів.

Обговорення:

- Чи склали б ви так багато слів, якби працювали самостійно?
- Чи подобається вам працювати спільно?
- Чи цікаві для вас були презентації інших груп?
- Чи співпали слова в різних групах? Чи буває так в житті, що в різних мовах є однакові слова?
- Чому однією з умов словничка було те, що слова мали бути приємні для інших?
- Чи реальний політ на «зорельоті»? Учитель може розповісти учням, що американський винахідник Ілон Маск збирається відправити в наступному році перший зореліт на Марс, а у 2024 році, тобто через 5-6 років – перший пілотований політ на Марс.
- Як ви думаєте, чому таку чудернацьку назву мала відкрита нами планета?
- Як називається наша планета?

Учитель з розрізної азбуки складає слово «Земля». Діти хором читають. А тепер спробуйте прочитати ще раз. Діти знову читають «Земля». Разом із дітьми читає інопланетянин (це може бути іграшка-трансформер). Наш гість читає щось не так. «Ялмез». Учитель каже, що інопланетянин бачить інше слово. Здогадайтесь чому?

Учні підходять до усвідомлення розуміння, що «ялмез» – це прочитано з права на ліво слово «земля».

Учитель має формувати у дітей відкритість до інших культур, повагу, відповідальність. Особливу увагу звернути на особливості спілкування та критичне розуміння мови, комунікативні навички та багатомовність спілкування.

3. Бесіда «Як винахідники покращують наше життя»

Поговоримо про те, як винаходи, які роблять винахідники, покращують наше життя.

- Як ви думаєте, чи завжди були телевізори, комп'ютери, мобільні телефони? (Це може бути питання дня, або домашнє завдання, можна запропонувати учнів запитати своїх рідних, чи були у них, у їхніх бабусь і прабабусь у дитинстві мобільні телефони, комп'ютери, телевізори?)
- Учитель показує учням фотографію першого комп'ютера, запитуючи: «Як ви думаєте, що це таке?»

Діти висувають свої гіпотези. Навряд чи хтось із учнів дасть вірну відповідь. Учитель говорить про те, що так виглядали перші комп'ютери в Україні 1948 р. Малі електронно-обчислювальні машини (МЕОМ) Сергія Лебедєва були величиною, як квартира 60 квадратних метрів, та налічували 6000 електронних ламп. Уявіть, що весь простір вашої квартири займає лишень один комп'ютер.

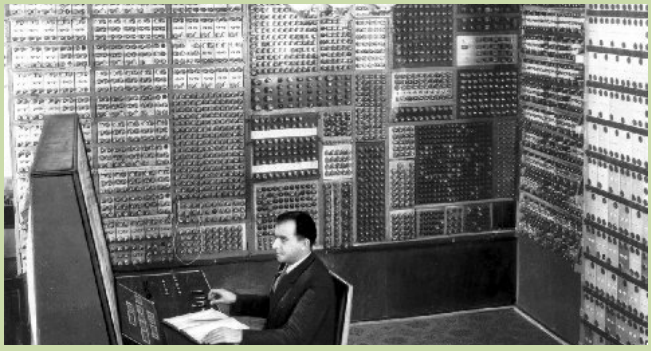

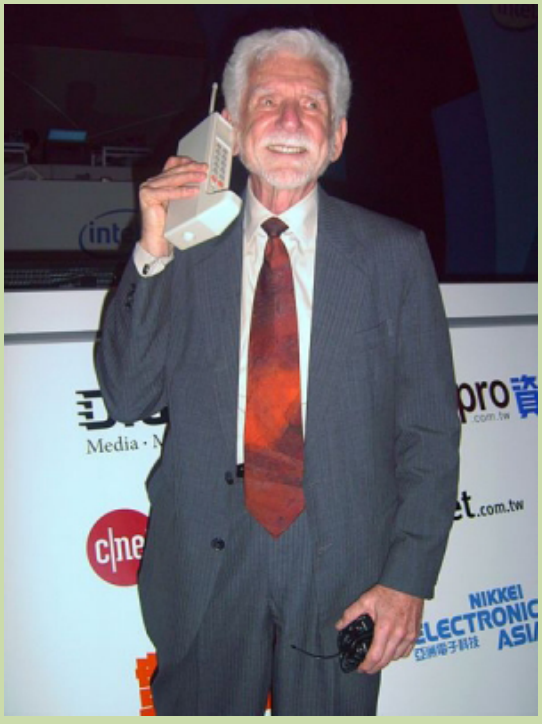

Сорок років тому, коли ваші бабусі були ще маленькі, вони навіть не мріяли про те, щоб телефон носити з собою. А сьогодні всі дорослі і навіть діти мають мобільні телефони. А чи хочете ви побачити, як виглядав перший мобільний телефон. До речі, його придумав американець українського походження. 3 квітня 1973 року працівник компанії «Моторола» Мартін Купер вийшов на одну з вулиць Нью-Йорка зі слухавкою телефону, яка за розмірами нагадувала цеглину (учитель пропонує дітям розглянути відповідну фотографію).

- Чи бачили ви такий телефон?
- Як ви думаєте, що це таке?

Необхідно зібрати якомога більше гіпотез дітей.

Так виглядав перший телевізор. Його створив винахідник ще на початку минулого століття.

Сьогодні за допомогою винахідників навчилися лікувати багато хвороб, із допомогою 3-Д принтера будувати будинки, виготовляти метал, тканини, взуття. До речі, найпростіший будинок у Китаї збудували за допомогою принтера за одну добу. Сьогодні для нас великою проблемою є утилізація сміття. Учениця старшої школи придумала механізм, який перетворює сміття на попіл, попіл можна використовувати для асфальтування доріг, а тепло, яке вироблятиметься при утилізації сміття, буде обігрівати будинки.

Обговорення:

- Що для вас було новим у цій інформації? Що розкажете батькам?
- Чи мрієте ви про власні винаходи?
- Чи самостійно працюють винахідники?

Необхідно дати зрозуміти дітям, що вони теж мають команду однодумців, які підтримують і розвивають їхню ідею.

4. Групова робота «Будемо винахідниками»

Як ви думаєте, чи тільки дорослі роблять відкриття?

Відкриття можуть робити і діти, і хлопчики, і дівчатка.

6-річний український хлопчик придумав робота – ***Робот Дентіс*** , який виглядає як цукерочка, смачно пахне, має лазерний промінець, що лікує зуби. 9-річна дівчинка придумала робот-парасольку, яка розганяє хмари над тим, хто забув парасольку. Хлопчики придумали робота, який у час відсутності господаря, поливає квіти та розсипає корм домашнім тваринам. Діти придумують фантастичних роботів. Хлопчики 10-ти років створили робота «Шкільний помічник».

Робот прибирає, сортує взуття, продає смаколики. Треба тільки ввімкнути програму.

Кріслоліт – це крісло для польотів. До речі, нещодавно в Україні двоє молодих винахідників зробили ванноліт, на якому літають із села в магазин.

Учням пропонується закрити очі та помріяти про власні винаходи. Бажано, щоб у цей момент звучала спокійна музика. Учитель коментує: «Кожен із вас може стати винахідником. Уявіть собі свій винахід. Що це таке? Як він допомагає людям?».

Учитель пропонує учням об'єднатися в групи по 5-6 осіб і придумати свої винаходи, які б покращили життя людям. Перед тим, як розпочати працювати, учні пригадують правила роботи в групі.

Звичайно, важко зразу щось придумати, але у вас попереду ціле життя… Учні можуть намалювати чи виготовити свої проекти. Запропонуйте їм взяти пластилін, папір, фарби тощо.

По завершенні діти презентують свої роботи.

Обговорення:

- Чи легка праця винахідника?
- Чи цікаво придумувати те, чого ще немає?
- Чи придумали б ви такі різні моделі самостійно?

Учитель говорить учням про те, що винахідники несуть відповідальність за свій винахід. Така вправа сприяє розвитку критичного та аналітичного мислення, впевненості в собі, розвиває навички співпраці в команді, вміння слухати та спостерігати, впевненість у собі, повагу до себе та інших, критичну самооцінку, що є компетентностями громадянської освіти.

5. Обговорення оповідання «Винахідник Юрко»

Учитель пропонує учням послухати оповідання О. Пономаренка про винахідника Юрка.

Винахідник Юрко

(О. Пономаренко)

На вулиці Лісовій, 12, у Києві живе хлопчик Юрко, а прізвище у нього Винахідник.

У школі його так і звуть – «Винахідник». Не тому, що це його прізвище, а тому що він своїми винаходами робить навчання в школі дуже веселим.

А ось і одна історія.

Вранці. Юрко, як завжди, встав о восьмій ранку і запізнився у школу. Вчительці, Оксані Петрівні, набридло усі 4 роки щоранку писати зауваження, і вона давно змирилася з цим.

Юрко сів на останню парту, виклав усі книжки, зошити, олівці, ручки і, не слухаючи вчительки, почав щось малювати.

Коли намалював «План зривання уроку», зробив «Катапульту з пропелером», почалося найцікавіше.

Усе йшло за планом. Вчителька думала, кого ж викликати до дошки. Юрко запустив «Катапульту з пропелером». Цей винахід міг триматися пару хвилин у повітрі.

І тут вчителька сказала: «До дошки піде… Винахідник Юрко. Швидше, швидше виходь».

У Винахідника не було часу на роздуми і він пішов до дошки. Оксана Петрівна сказала вирішити приклад. Юрко почав метушитися коло дошки.

Що таке? – запитала Оксана Петрівна.

Нічого, нічого,– крикнув Юрко.

Пролунав гуркіт. «Бац!»… почулося коло дошки.

Винахіднику надавав по голові його винахід. Вчителька підбігла до Юрка і запитала: «Що сталося?» А Винахідник розсміявся і крикнув: «Ура, мій винахід працює!»

Так було кожного разу, коли він робив свої штучки, і кожного разу діставалося йому, причому його ж винаходами.

Оксана Петрівна пожаліла малого. Але знала, що це не останній винахід Юрка Винахідника!

Обговорення:

- Про що це оповідання?
- Кому допоміг його «винахід»?
- Чи можна назвати його винахідником? Чому ?

Необхідно допомогти учням усвідомити те, що винахід має працювати для людей, а не проти. Кожен відповідає за свій винахід. Інколи винахідники все життя мріють про свій винахід.

6. Гра «Лабіринт «Хто швидше отримає винагороду?»

За винахід можна отримати винагороду.

Кожен із звірят теж має винагороду. Хто ж швидше її забере і де чия нагорода?

Учитель роздає учням лабіринти. Завдання виконується в парах. По завершенні роботи учні демонструють свої варіанти.

Підсумок:

- Що для вас було цікавим?
- Про що почули вперше?
- Що хотіли б розповісти своїм друзям, батькам?

Рекомендації для батьків:

1. Залучіть дітей до спільної роботи над створенням певних, навіть фантастичних, об'єктів, створюйте спільно з дітьми саморобні іграшки, механізми.
2. Придбайте конструктори LEGO, залучайте до складання машин, будинків роботів, різноманітних конструкцій тощо. Фотографуйте роботи дітей.
3. Запишіть дитину в клуб роботехніки.
4. Демонструйте, що люди придумують різні механізми, що полегшують їхнє життя (міксер, пральна машинка, мультиварка, картоплечистка тощо).

Використані веб-сайти, відео-матеріали:

Посилання 1.

ТЕМА ТИЖНЯ: «СПОРТ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як відповідальність допомагає досягти успіху в спорті?
- Як вміння працювати в команді може привести до перемоги?
- Навіщо в спорті потрібні правила?

Завдання 20-го тижня:

- ознайомити дитину з поняттям «відповідальність»;
- допомогти учням засвоїти норми відповідальної поведінки в команді;
- формувати вміння працювати в команді;
- надати інформацію про спортсменів – Героїв України.

Очікувані результати 20-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- спорт дає можливість досягти успіху;
- у команді кожен несе відповідальність за себе і за команду;
- спортсмени прославляють Україну у світі;
- у спорті теж є правила;

вмітимуть:

- пояснити, що успіх команди залежить від кожного гравця;
- організовувати конструктивну співпрацю у парах і групах;
- взаємодіяти у парах і групах для досягнення цілей.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки вчителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події зі шкільного життя або про спостереження за чимось/кимось). • Вступає у діалог, підтримує й ініціює бесіду на теми, які • викликають зацікавлення. • Ділиться своїми почуттями й емоціями від прослуханого та побаченого *стосовно теми тижня*. • Висловлює думку про почуте (що подобається, а що – ні). • Обґрунтовує свої вподобання. **ЧИТАЄМО** • Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події шкільного життя). **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Висловлює свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів *стосовно теми тижня* (мультфільм). • Сприймає простий медіатекст *стосовно теми тижня* (мультфільм). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Називає предмети, ознаки предметів *стосовно теми тижня*. • Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.
Природнича	• Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, формою тощо). • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного • дослідження.
Соціальна і здоров'язбережна	• Визначає коло осіб у школі та вдома, які можуть надати допомогу в разі небезпеки. • Ставиться з повагою до інших осіб. • Підтримує та приймає інших. • Пояснює важливість навчання у школі. • Складає перелік речей, необхідних для навчання у школі.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Гра-естафета «Допоможи зайченяті»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Бере на себе роль у рухливих іграх або сюжетно – рольових іграх. Використовує специфічні для ролі жести, рухи. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Пояснює важливість добрих вчинків для людей. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд.
2	**Читання оповідання «Як Чорнобурчик у футбол грав» М.С. Пляцковська**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Користується прийомами уточнення значення окремих слів, виразів у сприйнятих на слух текстах. • Пояснює вибір букв на позначення голосних і приголосних звуків (позиція голосного звука після твердого приголосного; позиція голосного звука після м'якого приголосного; позиція приголосного перед голосним; позиція звука [й]). • Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя) або побаченого (про спостереження за чимось/кимось). • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Пояснює правила моральної поведінки вдома, у школі. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами.

3	**Інформаційне повідомлення «Спортсмени – Герої України»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Користується прийомами уточнення значення окремих слів, виразів у сприйнятих на слух текстах. • Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя) або побаченого (про спостереження за чимось/кимось). • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • Пояснює важливість добрих вчинків для людей. • Ставить запитання вчителю, батькам, щоб довідатись більше. • Представляє загальні відомості про Україну й інші держави на основі запропонованих текстів. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами. • Розпізнає національні символи України, шанобливо ставиться до них. • Дотримується встановлених правил поведінки під час проведення державних свят, класних, шкільних і громадських заходів.
4	**«Спортивні змагання Хрюнчика і Хрянчика»**	• Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя) або побаченого (про спостереження за чимось/кимось). • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд.
5	**Вправа «Як стати чемпіоном»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Створює прості візуальні медіапродукти з допомогою вчителя, враховує мету та аудиторію. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Пояснює важливість добрих вчинків для людей.

		• З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд. • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • Ставить запитання вчителю, батькам, щоб довідатись більше.
6	**Читання та обговорення вірша А. Костецького «Нове життя»**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Користується прийомами уточнення значення окремих слів, виразів у сприйнятих на слух текстах. • Пояснює вибір букв на позначення голосних і приголосних звуків (позиція голосного звука після твердого приголосного; позиція голосного звука після м'якого приголосного; позиція приголосного перед голосним; позиція звука [й]). • Ставить запитання до усного повідомлення й відповідає на запитання. • Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя) або побаченого (про спостереження за чимось/кимось). • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація). • Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (оповідання, мультфільми тощо). • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд.
7	**Підсумок. Поради батькам**	• З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя) або побаченого (про спостереження за чимось/кимось). • Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка). • Виявляє повагу до інших осіб, їхнього походження. • Представляє зібрані відомості доступними виражальними засобами. • З увагою та повагою ставиться до думки іншого, вміє висловити свою думку, свій погляд.

1. Гра-естафета «Допоможи зайченяті»

Учитель об'єднує дітей у дві групи та пропонує зіграти естафету. Перед естафетою групи придумають ім'я командам.

Завдання естафети: якомога швидше передати зайчику морквинку (учитель заздалегідь приносить двох іграшкових зайчиків і морквинку).

Діти вже знають про те, що на вулиці ще холодно, і дуже часто в цей час лісові звірята не мають що їсти. Ми ж з вами спритні, швидкі сильні допоможемо лісовим звірятам.

Обговорення:

- Чи сподобалась вам гра? Чим сподобалась?
- Як ви працювали в команді?
- Чи вболівали ви за те, щоб швидше віднести морквинку?
- Чи відчували ви відповідальність за роботу команди? Як ви це відчували?
- Чому ви сміялись, підстрибували, вигукували імена?

Необхідно підвести дітей до усвідомлення, що в команді вони всі вболівали за справу, підтримували та допомагали один одному, дотримувались правил гри. Коли є командна гра, завжди можна програти.

Обговорення:

- Як мають поводитись ті, що програли?
- Чи може програш нас чогось навчити?
- Чому навчила вас наша командна гра?

Необхідно, щоб діти зрозуміли, що для того, щоб виграти потрібно дуже чітко виконувати завдання, дотримуватись правил, пам'ятати, що кожен із вас відповідає за всю команду, підтримувати один одного, бути позитивним, толерантно ставитись до команди супротивника.

Але коли вже так сталося, що ви програли, необхідно подумати над тим, чому так вийшло? Які помилки допущені вами? Чому команда не спрацювала?

І наступного разу, граючи в командну гру, враховувати ці уроки.

2. Читання оповідання «Як Чорнобурчик у футбол грав

Педагог пропонує учням послухати оповідання М. Пляцковської «Як Чорнобурчик у футбол грав», про те як звірята у футбол грали.

Як Чорнобурчик у футбол грав

– Сьогодні футбольний матч, - сказало щеня Тявко. – Граємо проти команди Братів-Кроликів. Ти, Чорнобурчику, найспритніший. Тобі, значить, бути нашим воротарем!

Кіт Чорнобурчик від такої похвали навіть завиляв хвостом і каже:

– Гаразд. Я жодного гола не пропущу. Не хвилюйтеся!

– От і добре, – зраділо щеня. – У нападники, крім себе, я ставлю теля Рогалика і козеня Мармеладика. Каченя Крячик і курча Ф'ю залишаться у захисті.

– Зрозуміло! – відповіли всі хором.

– Люблю Ф'ютбол! – додало курча.

Рівно о дванадцятій приїхали на автобусі Брати Кролики. Суддя півень Кукурікс подав голос – і команди вибігли на галявину. Воротарі наділи рукавички та застрибали біля своїх воріт.

Звичайно, багато вболівальників зібралося. Квочка Соня з цілим виводком курчат з'явилася. Мурка привела знайомих. Не обійшлося і без родичів цуценя Тявка. Уболівальники Кроликів двома вантажівками приїхали.

І ось настала урочиста хвилина: капітан Тявко і капітан Братів-Кроликів Кочерижко потиснули один одному лапи – і почалася гра. М'ячик стрибав від одного гравця до іншого, але рахунок залишався нічийним. Невідомо, як закінчився б перший тайм, якби не з'явився раптом один непередбачений вболівальник – мишеня Крихітко, від одного імені якого у кота Чорнобурчика загорялися очі і вигиналася спина. Крихітко частенько жартував над котом і тікав у свою нірку прямо з-під його носа. Чорнобурчику не залишалося нічого іншого, як чекати наступного зручного випадку.

І в той самий момент, коли Брати-Кролики почали атаку, Чорнобурчик і побачив мишеня Крихітка. Він скосив на нього очі, заворушив вусами і забув про те, що стоїть на воротах.

Ось тут і було забито першого гола. Брати-Зайчики стрибали від радощів, обіймаючи один одного.

Суддя Кукурікс прокричав своє знамените «кукуріку» – і команди пішли на перерву.

Щеня Тявко підійшло до Чорнобурчика і спитало:

– В чому справа? Що сталося? М'яч, який ти проґавив, зміг би взяти навіть курча Ф'ю!

Чорнобурчик мовчав, опустивши голову. І тоді всі загомоніли, а каченя Крячик сказало:

– Я знаю, чому Чорнобурчик пропустив гол...

– Чому? - запитав Тявко.

– Він стежив не за м'ячем, а за мишеням...

– Кр-р-р-ихітко? – загарчав собака. – Так це він вивів зі стр-р-рою нашого кращого гр-р-равця? Його треба негайно пр-р-рогнати!

І щеня побігло шукати мишеня. Але Крихітко не став чекати, щоб його спочатку зловили, а потім прогнали. Він сам втік.

А в другому таймі з подачі козеня Мармеладика гол у ворота Братів-Кроликів забив Тявко.

Дуже раділи футболісти, що гра закінчилася внічию. А вболівальникам це чомусь не сподобалося.

– Таке діло ні-куд-ку-ди не годиться! – проквохтала квочка Соня.

– Перемога не дісталася ніком-м-му! – голосно замукали всі корови на чолі з Муркою.

– Нічого, – заспокоїв своїх вболівальників Тявко. – Наступного разу ми обов'язково переможемо!

Обговорення:

- Що найбільше вразило вас в оповіданні?
- Чому команда, у якій грав Чорнобурчик, пропустила гол?
- Хто за що відповідав в команді?
- Як поводились вболівальники?
- Якими словами вболівальник Тявко заспокоїв інших?

- Чи грали ви у спортивні ігри в команді? Що найбільше вам подобається у командних іграх?
- Чи можна грати у футбол самому? Чому в цій грі потрібна команда?
- Чи завжди спортсмени перемагають?
- Чому команди в кінці гри тиснуть руки один одному?
- А як би ви вчинили, якщо б ваша команда програла?

Учитель пропонує дітям у групах по 5-6 осіб обговорити оповідання та намалювати ілюстрації до нього. По завершенні у класі оформлюється виставка дитячих малюнків.

Учитель, проводячи цю вправу, має підвести дітей до усвідомлення власної відповідальності кожного за свої дії, формувати навички аналітичного та критичного мислення, співпраці в команді. Педагог повинен сприяти розвитку інших комунікативних умінь дитини, що дозволяють їй інтегруватися в оточення, у класний і шкільний колектив, а через нього – у суспільство. Насамперед учні мають досягьт уміння спілкуватись і розв'язувати конфліктні ситуації через діалог у контексті громадянської освіти.

3. Інформаційне повідомлення «Спортсмени – Герої України»

Педагог інформує учнів, що серед нагороджених в Україні найвищою урядовою нагородою «Герой України» є 8 спортсменів.

Ці люди прославили Україну на весь світ.

Сьогодні ми познайомимось зі спортсменами, завдяки перемогам яких підіймається державний прапор і звучить гімн України. Вони прославили і прославляють Україну дотепер.

Брати Клички

Брати Клички – українські боксери Віталій і Володимир Клички. Обидва – чемпіони світу з боксу у важкій вазі, перші чемпіони світу з боксу у важкій вазі, Герої України. Віталій Кличко провів 68 боїв і виграв 64, загалом 15 років перемог українського боксу.

Андрій Шевченко

Андрій Шевченко – український футболіст, виступає за київське «Динамо» і національну збірну України. Нагороджений найвищою державною відзнакою – «Герой України». На його рахунку більше 370 голів, визнаний найкращим футбольним нападаючим у світі. Багато хлопчаків мріють грати так, як Андрій Шевченко.

Богдан Бондаренко

Богдан Бондаренко – призер чемпіонату світу, олімпійських ігор із легкої атлетики. Отримав срібну медаль на чемпіонаті світу зі стрибків у висоту.

Анна Безсонова

Анна Безсонова – багаторазова чемпіонка світу з гімнастики. Її краса, грація і спортивний талант неодноразово робили її чемпіонкою Європи та світу.

Обговорення:

- Що потрібно для того, щоб стати відомим спортсменом?

Необхідно підвести учнів до розуміння того, що це велика праця, дотримання певних правил, уміння спілкуватися, вести здоровий спосіб життя і велика відповідальність. Але якщо людина хоче, вона йде до перемоги.

- Чи бачили ви, як наших спортсменів нагороджують? Що вони відчували? А що відчуваємо ми, коли наші спортсмени перемагають і звучить гімн України?

Учитель говорить про те, що кожен українець у такі хвилини відчуває радість, гордість, захоплення!

- А чи знаєте ви, що у командній грі на кожен забитий гол працює не один, а вся команда. І тоді є результат!

Учитель має звернути особливу увагу на формування у дітей громадянської свідомості, гордості за свою країну, повагу до людей, що прославляють нашу країну в світі.

4. «Спортивні змагання Хрюнчика і Хрянчика»

Учитель пропонує дітям подивитись мультфільм «Спортивні змагання. Хрюнчик і Хрянчик».

Обговорення:

- Що допомогло звірятам перемагати?
- Що говорить про те, що звірята відповідально ставились до спортивних ігор?

5. Вправа «Як стати чемпіоном»

Учитель говорить, що кожна людина мріє стати відомою.

Що потрібно робити для того, щоб прославити у спорті свою країну?

Педагог пропонує учням об'єднатися в групи та обговорити:

Які кроки має здійснити спортсмен, щоб досягти успіху?

Учні придумують не менше 5 кроків (необхідно пояснити, що це мають бути конкретні заплановані дії, наприклад записатись у спортивну секцію). По завершенні озвучують свої думки.

Для того щоб дітям було працювати цікавіше, учитель роздає на групи маркери та «кроки», вирізані з кольорового паперу. Вони можуть записати або символами намалювати дії. По завершенні роботи учні наклеюють кроки на «доріжку успіху».

Обговорення:

- Чи легко було будувати «доріжку успіху»? Чому важко (легко)?
- Чи зможете ви пройти цю «доріжку»?
- Що вам допоможе досягти успіху?

Учитель підводить учнів до усвідомлення того, що для того, щоб бути успішним треба багато та наполегливо працювати. «Ми з вами в групах визначали, що маємо робити, визначили з чого починати. Ми спланували роботу. Ми молодці і заслуговуємо аплодисментів. Перший крок є!»

«Доріжка успіху» вивішується в класі на видному місці.

У контексті громадянської освіти така вправа сприяє створенню умов для формування елементарних знань, навчає нести відповідальність за себе як людини і громадянина, основні моральні цінності і норми поведінки.

6. Читання та обговорення вірша «Нове життя»

Учитель пропонує учням послухати вірш Анатолія Костецького «Нове життя» про Вітю, який хотів стати успішним.

Нове життя
(***А. Костецький)***

Вчора Вітя
так промовив:
– З мене – досить,
от вам слово:
я почну життя нове!..

Аркуш взяв
та олівець,
сів і пише по порядку:

«В сім встаю,
роблю зарядку.
Чищу зуби,
мию шию.
Неодмінно вуха мию.
Потім – кухня.
Там сніданок
всім готую сам,
без мами.
Посуд мию,
підмітаю
і до школи поспішаю...»

Ще у плані
пунктів двадцять,
та не варто зупинятися...
Чому? – питаєте.
Все просто,
бо знову
мама
миє посуд,
підмітає та готує...

А Вітько?!
Вітько й не чує.
Він – у ліжку.
Досі спить.
Зате
над ліжком
план висить..

Обговорення:

- Чи сподобався вам план Віті?
- Чи збудували б ми «Доріжку успіху, якщо б діяли як Вітя?
- Чи досягне він успіху?
- Що б мав зробити Вітя, щоб виконати план?

7. Підсумок

Обговорення:

- Що найбільше запам'яталось?
- Що ви розкажете своїм друзям про спорт?

Поради батькам:

- Купіть дитині домашній спортивний комплекс (найпростіший – «шведська стінка»): розвиває спритність і гнучкість.
- З раннього віку заохочуйте рухливі ігри дитини. Грайте з нею у піжмурки, в сніжки, привчайте до сезонних видів спорту (взимку – лижі та ковзани, влітку – футбол, велосипед). Катайтеся і плавайте разом із малюком, так і веселіше, і безпечніше.
- Не тисніть на дитину, не змушуйте. Проявіть доброзичливість, хваліть її частіше. Саме в спорті виробляється почуття відповідальності, формується характер. Але не варто забувати про те, що заняття спортом принесуть користь лише в тому випадку, якщо дитина буде робити це із задоволенням.

Нерідко батьки не знають, в якому віці слід віддавати дитину в спортивну секцію. Тому варто прислухатися до рекомендацій Держкомспорту:

- 5-6 років – художня гімнастика (дівчата), фігурне катання;
- 7 років – гімнастика (хлопці), синхронне плавання, теніс, аеробіка;
- 8 років – гольф, футбол, баскетбол, лижі;
- 9 років – легка атлетика, сноуборд, волейбол, біатлон, хокей, регбі;
- 10 років – велоспорт, кінний спорт, фехтування.

Дорогі батьки, обираючи вид спорту для своєї дитини, враховуйте її бажання. Заняття з примусу приносять мало користі, а от часу, сил і засобів віднімуть багато. Визначтеся, якому виду спорту віддати перевагу. Подумайте, навіщо дитині потрібен спорт: для підтримки здоров'я або для успішної спортивної кар'єри? Також важливу роль відіграють особистість тренера і ваше з ним спільне бачення дитини у спорті, а також розуміння мети занять дитини у секції. І не забувайте: особистий приклад завжди був найкращим способом навчання. Якщо батьки приділяють час занять спортом (ковзани, ролики, футбол, плавання) разом із дитиною, то і малюк надалі з інтересом тренуватиметься сам.

Рекомендовані відео- та аудіоматеріали:

Посилання 1.

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

1. Запропонуйте дітям у вільний час знайти відмінності

2. Розмалюй спортсменів

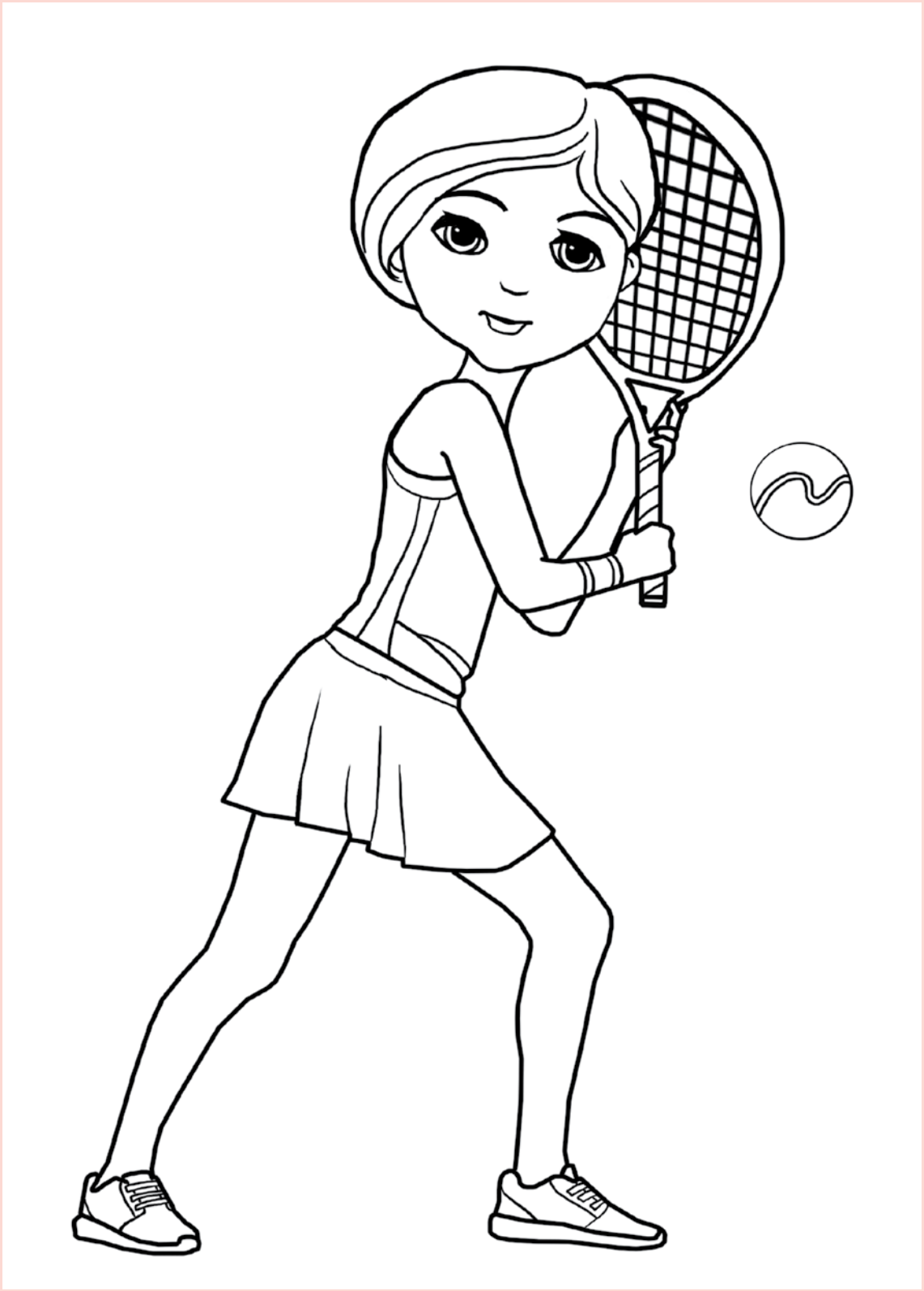

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОЇ УЛЮБЛЕНІ КНИЖКИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як книжка прийшла до людини?
- Як народилась книга? Яка книжкова родина?
- Яка моя улюблена книжка?

Завдання 21-го тижня:

- допомогти учням визначити власні уподобання щодо орієнтування у світі дитячої літератури;
- визначити учнівські запити щодо літератури, яку б хотілось читати;
- формувати позитивне та бережливе ставлення до книги;
- розвивати інтерес до читання дитячої літератури різних жанрів;
- учити розповідати про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого;
- розвивати уміння фантазувати, придумувати, вигадувати на основі прочитаного та почутого.

Очікувані результати 21-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що книга – це доступне та цікаве джерело знань;
- різновиди дитячої літератури;
- правила поводження з домашньою книгою та літературою загального користування.

вмітимуть:

- обирати для читання той вид літератури, який подобається;
- читати різними способами (малюнками, складами, словами, з передбаченням та ін.)
- уважно слухати інших та обґрунтовувати свою позицію;
- розповідати про власні захоплення і вподобання;
- зацікавлювати інших власним вибором/прикладом;
- добирати матеріали для здійснення дрібного ремонту книг;
- орієнтуватись в порядку нумерування сторінок книги;
- емоційно сприймати твори літератури.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію. • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Сприймає інструкції до виконання завдань із конкретною метою. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Передає інформацію в графіках із допомогою вчителя. • Ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації під час опитування та в інших вправах.. • Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало. • Переповідає події з власного життя. • Поповнює власний словниковий запас. • Розпізнає емоції співрозмовника під час опитування. • Розповідає про власні почуття та емоції від проведення опитування та інших вправ. • Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів. • Створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв. • Удосконалює з допомогою вчителя власний текст.

	ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА • Визначає, кому та для чого призначений медіатекст. • Формулює тему та головну думку простих візуальних медіатекстів. • Створює за допомогою дорослих аудіальні медіапродукти, зважає на мету й аудиторію.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Досліджує свій організм. • Визначає, які органи чуття знадобляться для дослідження. • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Провадить самостійно і в групі прості спостереження та дослідження. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та дослідження. **Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • Описує деякі найважливіші винаходи людства.
Соціальна і здоров'язбережна	**ЗДОРОВ'Я І ДОБРОБУТ** • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід • Пояснює, чому людині потрібна доброчинність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги. • Описує цінність створеного разом.

Громадянська та історична

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
- Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування.
- Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку.
- Уважно вислуховує думку співрозмовника.
- Переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане).
- Моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших.
- Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі правил.
- Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від твого життя.
- Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини і передає в різних формах цю інформацію.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ

- Розпитує старших людей про минуле.
- Добирає приклади із власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як члена шкільної та місцевої громад.
- З'ясовує, що він/вона може зробити для дітей і дорослих, які не бачать.

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Отримує загальні відомості про Україну.
- Знаходить (у дитячих художніх творах) приклади патріотизму та людяності.
- Ставить питання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України подію чи особу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Навчальна діяльність «Соціальне опитування», «Крісло автора»**	• З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію. • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Сприймає інструкції до виконання завдань з конкретною метою. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Передає інформацію в графіках із допомогою вчителя. • Ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації під час опитування та в інших вправах. • Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало. • Переповідає події з власного життя. • Поповнює власний словниковий запас. • Розпізнає емоції співрозмовника під час опитування. • Розповідає про власні почуття та емоції від проведення опитування та інших вправ. • Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. • Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів. • Створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв. • Удосконалює з допомогою вчителя власний текст. • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід. • Залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього/неї, до спілкування.

		• Переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане). • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі правил. • Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини і передає в різних формах цю інформацію. • Розпитує старших людей про минуле. • Добирає приклади із власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як члена шкільної та місцевої громад. • Отримує загальні відомості про Україну. • Знаходить (у дитячих художніх творах) приклади патріотизму та людяності. • Ставить питання, які допомагають більше дізнатися про важливу для України подію чи особу. • Моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших. • Досліджує свій організм. • Визначає, які органи чуття знадобляться для дослідження • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Провадить і самостійно, і в групі прості спостереження та дослідження. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та дослідження. • Описує деякі найважливіші винаходи людства – книги шрифтом Брайля. • Пояснює, чому людині потрібна доброчинність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Уважно вислуховує думку співрозмовника.

2	**Заняття: «Зрозуміти того, хто не бачить»**	• Моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших. • Досліджує свій організм. • Визначає, які органи чуття знадобляться для дослідження • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Провадить і самостійно, і в групі прості спостереження та дослідження. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та дослідження. • Описує деякі найважливіші винаходи людства – книги шрифтом Брайля. • Пояснює, чому людині потрібна доброчинність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Виконує запропоновану роль у мікрогрупі. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги.
3	**«Аудіокнига»**	• Визначає, кому і для чого призначений медіатекст. • Визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів. • Створює за допомогою дорослих аудіокнигу. • З'ясовує, що він/вона може зробити для дітей і дорослих, які не бачать. • Описує цінність створеного разом.

1. Навчальна діяльність «Соціальне опитування», «Крісло автора»

Завдання дітям «Опитування» призначене для виконання з рідними.

1-й етап. **Зробіть опитування** серед своїх рідних (батьків, дідусів, бабусь, старших братиків і сестричок). Записуйте названі книги:…

Яка книга про Україну, прочитана вами, найбільше запам'яталась, надала розуміння історії?

2-й етап: **Учитель** (помічник учителя) – на великий аркуш паперу перепишіть зібрану дітьми інформацію (при повторі ставити позначки про кількість).

Це опитування – порадник для батьків.

- **Поцікавтесь, розпитайте** у батьків, сусідів про громадський рух (флешмоб) «Буккросинг». Українською мовою цей рух називаються «Книгооберт».

Пошукайте разом із рідними скриньки з книгами у своїй місцевості, за можливості, долучіться до акції.

- **Подаруй книгу** (можна прочитану) тому, хто потребує – дітям у дитячий будинок, у сім'ю, де дітям не мають можливості купити книгу, в лікарню тощо.
- **Разом із рідними** оберіть когось **із громади для опитування**. Проводячи опитування пам'ятай про правила поведінки, етикету: будьте вихованими, ввічливими. Також, за можливості, використайте записний прилад (диктофон, айпад тощо).

Опитник:

Автор заповнення _____
Відповідач _____
Дата заповнення _____

1. Чи є у вас сімейна бібліотека?_____
2. Яким книгам ви надаєте перевагу?_____
3. Яка книга у вас є настільною?_____
4. У який час ви найбільше любите читати?_____
5. Чи бувають у вас вечори сімейного читання?_____
6. Які книги ви обираєте для сімейного читання?_____
7. Чи обговорюєте прочитані книжки?_____
8. Чи радите ви дітям, які книги читати?_____
9. Чи користуєтеся бібліотекою міською, районною?_____
10. Як часто ви купуєте книги?_____
11. Чи читаєте періодичну пресу? _____
12. Хто з вашої родини найбільше любить читати?_____
13. Чи може книга навчити бути Людиною?_____

«Крісло автора»:

- Чи відразу ви дійшли згоди з рідними кого з громади ви будете опитувати?
- Чи відразу погодилась на опитування людина, до якої ви звернулись? Як вона віднеслась до цієї пропозиції? (із задоволенням, із цікавістю, з недовірою, з острахом)
- Хто більше ставив питань: ви чи рідні, чи відповідач читав сам?
- Чи сподобалось вам проводити опитування?
- Розкажіть про свої відчуття і почуття, які буди підчас проведення опитування.

2. Заняття «Зрозумій того, хто не бачить»

«Той, хто не бачить» – це людина з вадами зору, незрячий, слабозорий.

Проведіть з дітьми обговорення-розмірковування «Ти вже вмієш читати і…»:

Обговорення-розмірковування:

- Як вміння читати допомагає тобі у буденності (назва вулиць, автобусів, магазинів, продуктів тощо)?
- Чи можеш, читаючи книгу, мандрувати цікавими світами?
- Як ви думаєте, люди, які не бачать, читають книги? Хто їм допомагає у буденності?

Вправа «Поводир»

(виконується по двоє; розвиток почуття відповідальності за іншу людину, довірливе ставлення один до одного)

Спочатку одна дитина водить іншу з пов'язкою на очах, відчуваючи при цьому відповідальність за його благополуччя. Потім діти міняються ролями.

Запитання:

- Як ви почувались, коли були з пов'язкою на очах?
- Що ви відчували, коли були поводирем?
- Що здорові люди можуть зробити, що дозволить людям, які не бачать, відчувати себе повноцінними членами суспільства та поліпшить якість їх життя?

Рекомендація:

Запросити до класу людину з вадами зору, яка говова поспілкуватися з дітьми, розказати їм про особливості свого буденного життя. А також розпитати її та разом поміркувати про те, як соціум можуть допомогти таким людям відчувати себе повноцінними учасниками суспільства.

Незрячим дуже допомагають чотириногі друзі – собаки, які замінюють своїм господарям очі. Вони супроводжують їх на вулиці, допомагають обходити перешкоди, безпомилково вибирають потрібні маршрути, надають допомогу в побуті.

Напередодні Міжнародного дня сліпих у багатьох школах України проводять виставки дитячих малюнків. Автор цього малюнка – школяр середньої школи № 71 міста Одеси: «Цей чоловік не здатен бачити веселку, якій радіють діти. Щоб пересуватися, він змушений у всьому покладатися на свого вірного пса-поводиря» (посилання).

Інформаційна довідка:

У 1826 р. Луї Брайль, 15-річний французький учень Національного інституту для сліпих у Парижі, винайшов спосіб опанування грамоти незрячими. Сам він утратив зір у три роки, коли бавився з інструментами батька.

Луї дізнався про систему точкового письма, щоб читати в темряві. Він цю інформацію використав для розробки алфавіту й створив «точкову» азбуку, яка давала змогу з комбінацій шести точок створювати 63 знаки для позначення букв алфавіту, цифр, розділових, математичних і навіть нотних знаків. Таким чином утворився рельєфно-точковий шрифт письма для читання.

Алфавіт Брайля використовують у всьому світі. Подивіться на цей набір точок: Як ти думаєш, що тут написано?

Запис означає: «Я можу читати».

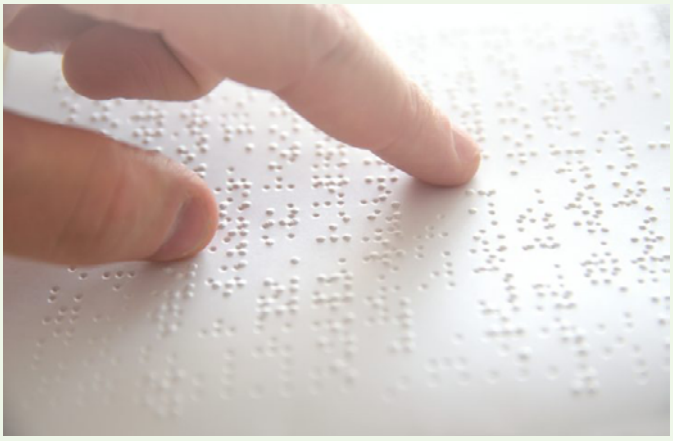

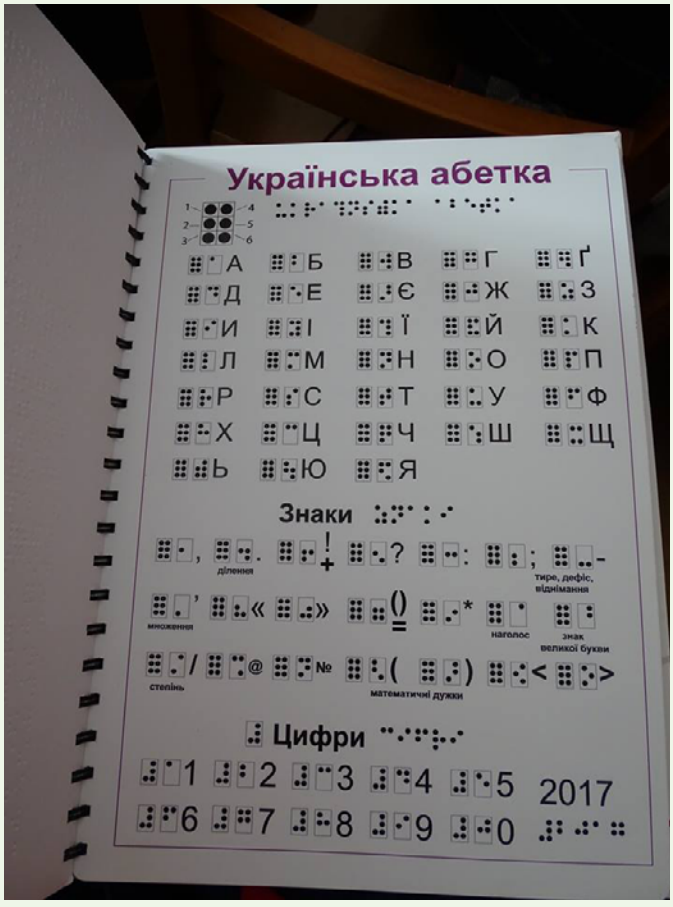

3. «Аудіокнига»

Створіть усім класом «аудіокнигу».

Шляхом голосування виберіть книгу, яка набрала найбільше голосів – це може бути книга з віршами про Україну, професії, родину, маму тощо.

Кожна дитина отримує вірш (текст), вправляється у художньому читанні та начитує на записний прилад: смартфон, диктофон, комп'ютер, відеокамеру тощо (помічник: учитель інформатики, хтось із батьків).

Приклад:

Якщо аудіокнига з віршами про маму, спеціаліст може накласти на текст світлини дітей класу з матусями, родиною – і цей матеріал буде хорошим додатком до Дня матері, іншого шкільного або свята громади тощо.

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

Пора до книжки

(уривок)

(М. Людкевич)

Просять любі мама й тато,
Навіть просить кіт хвостатий,
З нірки сіроманка-мишка:
– Ярчику, пора до книжки.

А синичка у віконці:
– Книжка для дітей – це сонце.
Хлопчик хмуриться, мовчить,
За комп'ютером сидить.

Афоризм: «Парадокс інтернету – він об'єднує тих, хто знаходиться далеко, але роз'єднує з тими, хто поруч».

ТЕМА ТИЖНЯ: «ТРАНСПОРТ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що ти знаєш про транспорт? Що потрібно для його роботи?
- Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?
- Як впливає транспорт на довкілля у твоїй місцевості?

Завдання 22-го тижня:

- ознайомитися з видами транспорту та його призначенням;
- дізнатися як різноманітний транспорт полегшує життя людей у місцевості проживання;
- довідатися про традиційний транспорт своїй місцевості;
- простежити взаємозв'язок між використанням транспорту та збереженням природи у своїй місцевості.

Очікувані результати 22-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- види транспорту;
- призначення транспорту для різноманітних потреб;
- традиційний транспорт у місцевості проживання;
- про забруднення повітря під час використання транспорту.

вмітимуть:

- розрізняти види транспорту;
- називати транспорт, призначений для певних видів діяльності;
- дотримуватися правил дорожнього руху та поведінки у громадському транспорті.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Відповідає на запитання, переказує почуте.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення об'єктів і явищ живої природи з відомими йому/їй із довкілля. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями).
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки та дотримується правил дорожнього руху, правил поводження у громадському транспорті.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Знає, що існує різноманітний транспорт **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Ділиться власним досвідом про види транспорту з іншими. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Пояснює, чому потрібно берегти повітря у своїй місцевості. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Взаємодіє з дорослими членами громади й однокласниками щодо пропаганди транспорту, який не шкодить довкіллю. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Знає про європейські традиції збереження чистоти повітря.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Що ти знаєш про транспорт?**	• сприймає усну інформацію; доречно реагує; • співвідносить та аналізує зображення об'єктів із відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • пригадує і розповідає про побачене у довкіллі.
2	**Вправа «Кореспондент»**	• висловлює думки з приводу простих медіатекстів; • формулює запитання до батьків, інших дорослих за темою діалогу; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту переглянутого медіа.
3	**Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?**	• за допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у медіатекстах; • висловлює власні погляди на предмет обговорення; намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та цікаве для інших. • на основі почутого/побаченого добирає ілюстрації; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • об'єднується з іншими дітьми у групу для спільної діяльності.
4	**Повторення правил дорожнього руху**	• демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки.
5	**Гра «Де я був / була?»**	• розпізнає та описує небезпеку від недотримання ПДР; • вирішує, як діяти у певних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я; • розпізнає знаки, символи і попередження щодо ймовірної небезпеки. • пропонує свій варіант відповіді; • вислуховує думку інших; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила.
6	**Старовинні засоби пересування у твоїй місцевості**	• довідується від старших людей про назви та походження традиційних місцевих транспортних засобів. • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прослуханого художнього тексту; • досліджує об'єкти громадського простору в своїй місцевості.
7	**Як впливає траспорт на довкілля?**	• на основі почутого малює/добирає ілюстрації; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • формулює запитання до батьків/інших дорослих про вплив транспортних засобів на довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для спільної діяльності.

1. Що ти знаєш про транспорт?

Що ти знаєш про те, яким буває транспорт?

Розповідь учителя:

(матеріал для вчителя)

Транспорт – це сукупність засобів різних видів: автомобілі, літаки, маршрутки, трамваї, велосипеди тощо.

Для роботи транспорту потрібні спеціальні шляхи: шосе, залізничні колії, *повітряні коридори* (дороги для руху авіаційного транспорту), річки, моря тощо. А також мости й об'їзні дороги. Рух транспорту відбувається за спеціальними правилами та встановленими знаками.

Керує транспортним засобом зазвичай водій, машиніст, капітан річкового або пілот повітряного судна.

Різноманітним є транспорт і за своїм призначенням: це може бути перевезення вантажів, пасажирів, спеціальні роботи. Окремо будують великі приміщення (термінали), де відбувається перевантаження чи пересадка пасажирів з одного виду транспорту на інший: аеропорти, залізничні станції, автобусні зупинки.

Відрізняється транспорт і за енергією, яка потрібна для його руху та роботи. Це може бути бензин, дизельне або авіаційне паливо, електроенергія.

2. Вправа «Кореспондент»

Завдання для дітей:

Перегляньте мультфільм (0.0 хв. - 10.34 хв.).

Придумайте питання і візьміть інтерв'ю у однокласника / однокласниці за поданою темою.

Варіанти питань:

- Який буває транспорт?
- Яким транспортом користувався/користувалась я або моя сім'я?
- Який транспорт важко побачити у нашій місцевості? (літак – немає поблизу аеропорту, корабель – немає поблизу річки, потяг – поруч немає вокзалу тощо)
- Як називається професія водія літака, потягу, корабля? (пілот; машиніст потягу; капітан корабля, річкового судна)
- Які потрібні роботи виконує транспорт у моїй місцевості?
- Що потрібно для руху транспорту? (для автомобіля, автобуса – дорога та бензин; для корабля – річка та дизельне паливо; для літака – повітряна дорога (коридор) та авіаційне паливо; для трамвая, тролейбуса, метро, потяга – залізнична колія та електроенергія)

3. Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?

Матеріал для вчителя: посилання.

Завдання для дітей:

Назвіть транспортні засоби, зображені на малюнках, і поєднайте їх із відповідними позначками (за кількістю перевезених пасажирів).

Відмітьте лише той транспорт, який ви бачили у своєму населеному пункті.

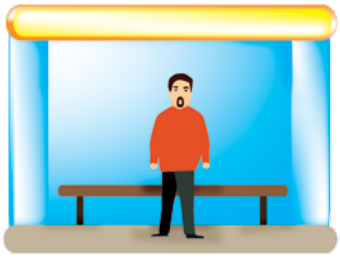

Один – кілька пасажирів

Багато пасажирів

Підсумок: використання громадського транспорту, який одночасно перевозить велику кількість пасажирів, більш виправдане, аніж поїздки на власному транспортному засобі.

4. Повторення правил дорожнього руху

Матеріал для вчителя: посилання.

Завдання для дітей: спільно пригадаємо правила дорожнього руху.

Обговорення:

- Як правильно переходити через дорогу в місті, селищі, за містом?
- Що означають кольори світлофора і як потрібно діяти у кожному з випадків?
- Яких потрібно дотримуватися правил, коли знаходишся на зупинці автобуса / маршрутки / трамвая / тролейбуса?

Завдання для дітей (робота у парах):

Позначте зеленим кольором ілюстрацію / пішоходів, де дотримано правил дорожнього руху, а червоним кольором – де правила дорожнього руху пішоходами порушено.

1 пішохід –

2 пішохід –

3 пішохід –

4 пішохід –

5 пішохід –

6 пішохід –

7 пішохід –

5. Гра «Де я був?»

Завдання для дітей:

Пограємо у гру «Де я був?»

Варіанти питань:

- Я бачив/бачила багато автівок. Де я був/була? (На головній вулиці міста/села)
- Я бачив/бачила великі літаки. Де я був/була? (В аеропорту)
- Я бачив/бачила дітей на велосипедах. Де я був/була? (На велосипедних змаганнях)
- Я бачив/бачила кілька літаків і гелікоптер. Де я був/була? (На летовищі)
- Я бачив/бачила навколо багато пасажирів. Де я був/була? (На вокзалі, в аеропорту)
- Я бачив/бачила багато автобусів. Де я був/була? (На автовокзалі)
- Я бачив/бачила багато потягів. Де я був/була? (На залізничному вокзалі) тощо.

6. Старовинні засоби пересування у твоїй місцевості

Матеріал для вчителя: посилання.

Завдання для дітей:

Довідатися у батьків або старших за віком людей про традиційні / старовинні засоби пересування у твоїй місцевості.

Обговорення:

- Чи були серед них такі як на фотографіях?
- Хто рухав такий транспорт вперед?
- Чи завдавав такий транспорт шкоди для довкілля?

Підсумок: старовинні засоби пересування не завдавали шкоди довкіллю!

7. Як впливає траспорт на довкілля?

Матеріал для вчителя: робочий зошит «Я й енергія»: навч. посібн. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Н. Вінницька, І. Санковська, С. Стельмащук.– К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – 40 с.

Розповідь вчителя:

Завдяки автомобілям люди можуть вільно пересуватися, працювати далеко від своїх домівок, купувати більше товарів, відпочивати у незвичайних місцях. Проте машини створюють одну з найбільш серйозних проблем сьогодення – це забруднення повітря викидами вуглекислого газу (CO^2). З його високим вмістом пов'язаний стан здоров'я не тільки людей, а й тварин і рослин.

Необхідно зменшувати вплив транспорту на навколишнє середовище у своїй місцевості! Для цього потрібно скористатися однією з порад або взяти їх за щоденне правило:

- надавати перевагу громадському транспорту перед власним автомобілем;
- якщо і пересуватися на авто, то підвозити до роботи інших працівників або знайомих;
- їздити на роботу або до школи на велосипеді (самокаті, скейті, роликах);
- розповідати про використання електромобілів;
- ходити пішки.

Завдання для дітей:

Розставте цифри від 1 до 6 (від меншого до більшого) наскільки зображений транспорт є шкідливим / нешкідливим для довкілля.

Підсумок: не впливає на довкілля – велосипед, а завдає великої разової шкоди – ракета.

Матеріал для вчителя: посилання.

Учитель розповідає про європейський досвід проведення різноманітних заходів щодо збереження чистоти повітря. Зроби повідомлення про акцію «День без автомобіля».

Вперше акція «День без автомобіля» пройшла у Франції в 1998 році. 22 вересня для автомобілів перекривають дороги у центрі Парижу. У цей день на вулицях можна побачити лише таксі та електромобілі. Для тих, хто боїться запізнитися на роботу, пропонуються велосипеди, які можна отримати безкоштовно під заставу посвідчення особи.

Зараз в акції беруть участь понад 2 000 міст і містечок світу.

Завдання для дітей:

Користуючись зашифрованими позначками літер:

Т	Р	Я	Л	Ж	И	І	С	О	П	Д

допишіть закінчення речення, яке є гаслом акції «День без автомобіля».

Місто як простір для людей, _____

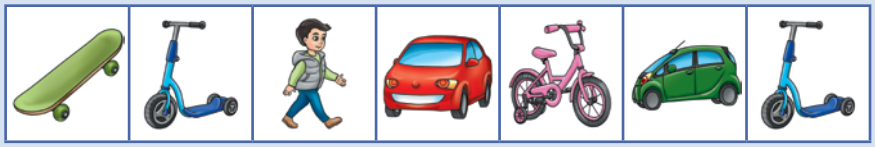

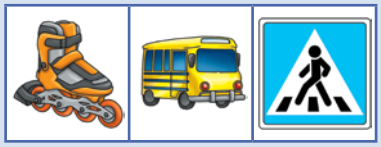

Як ти розумієш це гасло?

ТЕМА ТИЖНЯ: «ПРОФЕСІЇ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що є важливим у будь-якій професії?

Завдання 23-го тижня:

- сприяти усвідомленню учнями цінності та важливості професій для суспільства;
- виховувати у дітях шанобливе ставлення до людей різних професій;
- сприяти усвідомленню учнями, що у будь-якій професії важливо бути старанним, відповідально ставитись до справи;
- вчити взаємодії в парах групах.

Очікувані результати 23-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що таке професія;
- що кожна професія цінна та важлива для суспільства;
- як потрібно ставитись до справи;
- який найперший обов'язок школяра;
- які якості допомагають людині стати професіоналом своєї справи;

вмітимуть:

- пояснити важливість професій для суспільства;
- робити висновки про важливість праці у житті людини;
- виявляти уміння шанобливого ставлення до людей різних професій (прибиральниць, кухарів, охоронників, учителів);
- розповідати, чому потрібно бути старанним, відповідально, з душею ставитись до справи;
- працювати в парах і групах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо); • поповнює власний словниковий запас; • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • вирізняє у художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити. **ЧИТАЄМО** • досліджує особливості загадки; • пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами.

	ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм). **ТЕАТРАЛІЗУЄМО** • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі.
Соціальна і здоров'язбережна	**ДОБРОБУТ** • пояснює важливість навчання у школі для власного добробуту; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому; • розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Перегляд відеоролика «Загадки про професії»**	• досліджує особливості загадки; • поповнює власний словниковий запас.
2	**Гра «Зрозумій мене»**	• уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо); • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
3	**Робота в групах. Обговорення на тему «Що трапиться..?»**	• спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
4	**Робота в групі. Гра «Передай інформацію»**	• поповнює власний словниковий запас; • вирізняє у художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити.
5	**Інсценізація «Твоя робота»**	• розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо);

		• обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі.
6	**Робота в групах. Практична робота «Найперша професія»**	• сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами; • пояснює важливість навчання у школі для власного добробуту; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому; • розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування.
7	**Перегляд мультфільму «Маленький керівник»**	• висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина та чому.
8	**Рефлексія «Що я беру із собою?»**	• розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого.

1. Перегляд відеоролика «Загадки про професії»

Запропонуйте дітям переглянути відеоролик «Загадки про професії».

Запитайте дітей, як вони розуміють значення слова «професія».

Професія – це певний вид трудової діяльності, який потребує спеціальних теоретичних знань та практичних навичок.

2. Гра «Зрозумій мене»

Об'єднайте дітей у групи. Запросіть дітей взяти участь у грі «Зрозумій мене».

Завдання: групам по черзі без слів потрібно показати задуману ними професію.

Обговоріть:

- Чи легко було показати професію?
- Чи легко було відгадати?
- Що допомогло?

Матеріал для вчителя «Незвичайні та рідкісні професії у світі»:

Рятівник пінгвінів

Це робота для тих, хто не боїться холоду та любить тварин. Пінгвін, який впав на спину, самотужки перевернутись не зможе, тому в Антарктиді є спеціальні люди, які допомагають цим милим тваринам, фактично рятують їх.

Шукач мурашок

Ця людина відшукує в мурашнику найкращих особин, які згодом будуть продовжувати свій рід на штучних мурашиних фермах.

Вирівнювач подушок

У деяких меблевих магазинах є вакансії вирівнювача подушок. Така людина повинна ходити по торговельному залу та стежити, щоб на подушках не було складок.

Співрозмовник

У багатомільйонних містах, наприклад Токіо, поява такої професії цілком закономірна, адже ритм життя шалений, а часу на спілкування вкрай мало. Тому на найбільш людних вулицях є спеціальні будки, в них і сидять співрозмовники, які готові вислухати та поспілкуватись з усіма, у кого є потреба «вилити душу».

Любитель постояти в черзі

Такі вакансії зустрічаються у Великобританії. Саме там можна заплатити 40 доларів за годину людині, яка професійно відстоїть вашу чергу будь-де. Плата чимала, але для ділових людей, яким постійно бракує часу на все, це просто знахідка.

3. Обговорення на тему «Що трапиться..?»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Об’єднайте дітей у групи шляхом вибору картинок із серії «Професії».

- Запропонуйте дітям обговорити в групах ситуації, коли на роботу не вийдуть водії громадського транспорту, шофери, що розвозять продукти, продавці, електрики, швеї, кухарі, та розказати, що може трапитися.
- Підведіть дітей до думки про взаємозв'язки, взаємозалежність людей різних професій.
- Запитайте дітей, чи можуть вони назвати найпотрібнішу професію. Чому?
- Зробіть висновок, що всі професії потрібні людям для їхнього комфортного життя, безпеки, навчання, розваг, тому й усі важливі.

4. Гра «Передай інформацію»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Запропонуйте дітям стати у коло.
- Скажіть, що ви будете читати вірш Ольги Шнуренко «Усі професії важливі», а діти мають руками, жестами передати текст, створивши таким чином наочну картинку.

Усі професії важливі
(***О. Шнуренко)***

Столяр у майстерні стругає,
Стружку збирає в корзинку –
Потім про яблука дбає,
Робить їм ліжко узимку.
Продавець у магазині
Усміхається привітно –
Ця весела господиня
Продає осінні квіти.
Моряк закоханий у море,
А в мріях бачить океан,
І хоче стати командором,
здолати бурю й ураган.

Листоноша лист мені приніс,
Затанцюю я йому на біс,
І дізнаюсь про новини
Від подружки Катерини.
Льотчик обіймає небо синє,
І від того дійсно він щасливий.
Кухар їжу нам готує смачно –
Ми за це йому безмежно вдячні!
Швачка шиє одяг для людей,
У неї так багато є ідей.
Прикрашає всіх сучасна мода,
І хороший настрій – нагорода!

ВСІ ПРОФЕСІЇ ДЛЯ НАС ВАЖЛИВІ,
РУКИ ЗОЛОТІ – ЦЕ СРАВЖНЄ ДИВО!

Запитайте дітей:

- у яких випадках говорять: у нього / у неї руки золоті?
- як вони розуміють вислів: РУКИ ЗОЛОТІ – ЦЕ СПРАВЖНЄ ДИВО?
- чи кожна людина у своїй професії має золоті руки?
- що робить руки золотими?

Підсумок*:*

Який майстер – така й робота. З давніх-давен користуються повагою люди працьовиті. Про них говорять: «золоті руки», «майстер своєї справи», «працює, не покладаючи рук». У будь-якій професії важливо, як людина ставиться до справи: виконує її старанно, з душею, відповідально, постійно вчиться, щоб добре знати своє діло.

5. Інсценізація «Твоя робота»

Запросіть дітей до уявного театру.

Запропонуйте подивитись виставу «Твоя робота». (*Примітка.* Запросіть до участі у виставі учнів старших класів або батьків.)

Кімната. Син учить уроки. Тато замислився над якимось кресленням. Мама щось пише. Деякий час усі мовчки працюють.

Син (відкладаючи підручник, сердито). Набридло мені вчитися. Сиди, зубри. Не буду більше. Дуже потрібно! Я й так все знаю. Книжку прочитати можу. Слова на папері написати також умію. І цифри складаю. Чого ж іще? Не піду більше до школи!

Мама (продовжує працювати). А що ж ти будеш робити?

Син. Як що? Працювати буду.

Мама. Ким же?

Син. Чи мало ким? Ну хоча б, як ти, лікарем.

Мама. Дуже добре. Тоді, може, ти мені допоможеш? У мене дуже багато справ. Боюся, не встигну.

Син. Давай поможу. А що мені робити?

Мама. Ось карточки хворих. Візьми кілька й напиши докладно історії їхніх хвороб. (Показує), Ось тут угорі діагноз. Пиши.

Син. Ні, я не зможу. Я ж хворих не слухав. Ти слухала, ти й пиши.

Мама. Гаразд. Тоді ти випиши ось на цьому аркуші рецепт на ліки хворому на грип.

Син. Добре (Бере аркуш). А як їх виписувати? Які ліки потрібні?

Мама. Писати рецепт потрібно латинськими літерами. А які ліки потрібні від грипу, ти сам мусиш знати. Ти ж лікар.

Син. Так... мда... ох... (Крутить аркуш). Знаєш, мамо, мені така робота щось не дуже подобається. Я краще, як тато, на завод піду, буду працювати майстром на заводі автомобілів.

Тато (відривається від креслення). Дуже добре, синку. Я оце зараз над одним кресленням думаю. Йди до мене, допоможеш розібратися. (Син підходить). Осьдечки перед тобою креслення нової машини. Легкового автомобіля. В ньому є помилки. Подивися які й скажи мені.

Син. Помилки? Тут ось, на цьому аркуші?

Тато. Так. Тут.

Син. А де ж вони?

Тато. Ось тобі й треба знайти. А то зроблять за таким кресленням робітники автомобіль, а він навіть із воріт заводу не вийде.

Син. Я ці помилки шукати не вмію. От якби букви неправильно були написані, зміг би. У нас у класі Петько Єршов замість «Петя» написав «Путя». Я перший його помилку знайшов. А тут я не знайду.

Тато. Тоді я сам попрацюю, помилки виправлю. А ти відпочинь.

Мама. Справді, відпочинь. Посидь он-де на дивані, склавши руки. (Батьки мовчки працюють. Син сидить на дивані.)

Син (після деякої мовчанки). Весь час відпочивати нудно. (Йому ніхто не відповідає). Краще вже я піду уроки повчу. (Сідає до столу, починає щось писати). Виходить! (Тату й мамі.) Знаєте, що, я, мабуть, знову до школи піду. (Дивиться у зошит.)

Тато. От і гаразд. Ось це зараз твоя найголовніша робота.

6. Практична робота «Найперша професія»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Об'єднайте дітей у групи.
- Запитайте, для чого потрібно вчитися?
- Роздайте групам аркуші паперу, на яких написані навчальні предмети, що вивчаються у першому класі (на одному аркуші – один предмет).
- Запропонуйте дітям написати назви професій, для яких потрібні знання того навчального предмету, що зазначений у них на аркуші.
- Обговоріть написане.
- Допоможіть дітям з'ясувати, навчання в школі – це професія чи обов'язок?
- Зробіть висновок про взаємозв'язок між ставленням до навчання в школі і вибором майбутньої професії.

Бо всім відомо, що без школи,
Без знань, що мусиш там набуть,
Не станеш у житті ніколи
Тим, ким у дитинстві мрієш буть!

(А. Костецький)

7. Перегляд мультфільму «Маленький керівник»

Запропонуйте дітям переглянути мультфільм «Маленький керівник».

Обговоріть з дітьми мультфільм.

Запитання для обговорення:

- Що не любив робити Борис?
- Яка у нього була мрія?
- З ким зустрівся хлопчик?
- Що сказав йому чародій?
- Яке майбутнє показав чародій Борі?
- Що допомогло Борі стати у майбутньому чудовим керівником?

Зробіть висновок: до своєї майбутньої професії потрібно готуватись із дитинства. Необхідно мати не тільки хороші знання, а й виробляти в собі такі риси, як акуратність, дисциплінованість, старанність, відповідальність. Ці риси знадобляться у будь-якій професії.

8. Рефлексія «Що я беру із собою?»

Запитайте в дітей, що корисного для себе вони дізналися.

Заохочуйте їх висловлювати свою думку й обґрунтовувати її.

Використані джерела

1. Незвичайні та рідкісні професії у світі [Електронний ресурс].
2. Шнуренко О. Усі професії важливі [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЧАС / ЯК КЕРУВАТИ ЧАСОМ?»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що ти знаєш про правильний розподіл часу впродовж дня (тижня) – тайм-менеджмент?
- Наскільки час важливий для тебе й інших?

Завдання 24-го тижня:

- продемонструвати переваги використання розпорядку дня;
- прослідкувати на власному досвіді взаємозв'язок між правильною організацією часу та отриманим результатом;
- переконатися у важливості часу для інших людей / дітей.

Очікувані результати 24-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- про переваги використання розпорядку дня;
- що правильна організація свого часу важлива та корисна;

вмітимуть:

- правильно організовувати свій час;
- цінувати час інших.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Уважно слухає, ставить запитання до усного повідомлення, відповідає на запитання. **ЧИТАЄМО** Добирає ілюстрації до художнього тексту.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення/описи явищ живої та неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження / досліди. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами). **Я У ПРИРОДІ** • Розпізнає часові зміни в живій і неживій природі. • Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. • Розпізнає об'єкти довкілля та фіксує їх зміни у часі.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.

Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Знає, що бажано правильно організовувати свій час. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Ділиться власним досвідом із розпорядку дня з іншими. • Розуміє важливість часу для інших людей/дітей. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Пояснює, чому потрібно дотримуватися розпорядку дня та як це впливає на його розпорядок дня. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Взаємодіє з дорослими членами громади й однокласниками щодо пропаганди навичок розпорядку дня. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Знає про європейські традиції щодо дотримання навичок розпорядку дня.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Складання власного розпорядку дня, малювання**	• сприймає зміст розповіді та виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у довкіллі, пов'язані з відповідною порою року; • добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді.
2	**Знайди 10 відмінностей**	• знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів; • групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками;
3	**Працюймо разом із дорослими**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого та побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ у школі, громаді; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей.
4	**Робота з ілюстраціями, позначення відмінностей**	• спостерігає за довкіллям, фіксує спільні та відмінні ознаки об'єктів; • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
5	**Бесіда про правила етикету**	• пригадує і розповідає свої враження (почуття/емоції) від побаченого та почутого; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту.
6	**Розповідь вчителя про найповільніших тварин**	• співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел; • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів.

7	**Розповідь вчителя про правильну організацію часу**	• пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки; • розуміє проблему з якою стикнувся / стикнулася; розмірковує, що йому/їй відомо про цю проблему, як її вирішити; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
8	**Вправа «Щоденник успіху»**	• спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших, і які надають йому/їй неповторності.
9	**Вправи на розпізнавання часу**	• пов’язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; • сприймає зміст питання і відповідає у вербальний або невербальний спосіб.
10	**Ігри**	• демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі.
11	**Завдання «Не хочу хвалитися, але можу навчити…»**	• домовляється з однокласниками про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює; • роз’яснює, чому важливо працювати гуртом; • уважно вислуховує думку співрозмовника; • об’єднується з іншими дітьми у групу для навчання.
12	**Працюємо спільно з дорослими**	• розпитує старших людей про минуле; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого та побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ громади; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками.

1. Складання власного розпорядку дня

Матеріал для батьків і дорослих: посилання 1, посилання 2, посилання 3.

- Що ти знаєш про правильний розподіл часу впродовж дня/тижня?
- Попрацюй разом із батьками або іншими дорослими з корисною інформацією з поданої теми.
- Склади власний розпорядок дня або намалюй його.

Зрозуміло, розпорядок дня буде відрізнятися у дівчинки і хлопчика. Також він може змінюватися в залежності від пори року, нових домашніх доручень, нових захоплень тощо. Таблиця і малюнки стануть допомогою у цій справі.

Час	Діяльність (орієнтовна)	Власний розпорядок
7:00 — 7:20	пробудження, ранкова активність	
7:20 — 7:35	сніданок	
7:35 — 8:00	збори	
8:00 — 8:20	шлях до школи	
8:30 — 13:05	навчання	
13:05 — 13:30	повернення додому	
13:30 — 14:00	зміна одягу, денний прийом їжі	
14:00 — 16:00	вільний час (відпочинок, секції)	
16:00 — 18:00	підготовка до школи	
18:00 — 19:00	вечеря, відпочинок	
19:00 — 20:00	дозвілля дитини	
20:00 — 21:00	підготовка до сну	
21:00 — 7:00	сон	

2. Знайди 10 відмінностей

Завдання для дітей: знайди у малюнках 10 відмінностей.

Обговорення:

- У яку частину доби відбувається подія?
- Чи правильно використовує хлопчик відведений час для догляду за собою?
- Які поради щодо економії води ти міг/могла б дати хлопчику?
- Що ти запропонував / запропонувала б у даній ситуації?

3. Наскільки час важливий?

Матеріал для вчителя: посилання.

Завдання для дітей:

- Поміркуйте спільно з дорослими наскільки час важливий для тебе та інших?
- Прочитайте висловлювання різних відомих людей про час.

Усе життя людини пов'язане з часом: із уміннями цінувати, розподіляти та вимірювати його. Час збігає безперервно, його не можна ні спинити, ні повернути. Тому за тривалістю досить важко сприймати різні проміжки часу, порівнювати події.

Час має певні властивості, які необхідно зрозуміти і запам'ятати:

- **об'єктивність** – тобто неможливість уповільнити або прискорити його;
- **незворотність** – час завжди йде вперед, вчорашній день повернути не можна.

Людині та дитині важливо (життєво необхідно) орієнтуватися у часі. Якщо людина має розвинуте почуття часу, вона може керувати собою і будь-якою ситуацією, у якій опиняється.

«З усіх втрат – втрата часу найтяжча». (*Григорій Сковорода*)

«Не відкладайте на завтра те, що можна зробити сьогодні». (*Бенджамін Франклін*)

«Бережи час». (*Луцій Сенека*)

4. Вправа «Познач відмінності»

Завдання для дітей:

Познач відмінності, які свідчать про порядок і прибраність у кімнаті.

5. Бесіда про правила етикету

Якщо вас запросили у гості й ви прийняли запрошення, буде нетактовно без поважних причини не з'явитися у призначене місце. Останній термін, коли можна відмовитися – напередодні призначеної зустрічі, при цьому слід назвати досить вагому причину. Якщо все ж таки сталося так, що ви не дотрималися обіцянки та не прийшли, необхідно якомога швидше в усній або письмовій формі вибачитися.

Спізнюватися у гості більше ніж на 10-15 хвилин непристойно. Ще гірше за запізнення достроковий прихід… Ви можете цим спричинити незручну ситуацію для господарів.

Дітей приводять у гості тільки тоді, коли це окремо зазначено у запрошенні.

Якщо ви запізнюєтеся на зустріч і не встигаєте, потрібно зателефонувати та попередити. У світовій спільноті є загальноприйнятий вислів «форс-мажор». Це обставини непереборної сили. Щось дуже несподіване та непередбачуване, що заважає вам вчасно дістатися до місця зустрічі. Але якщо ви часто будете посилатися на цю причину, то вас будуть вважати непунктуальною і, навіть, несерйозною людиною.

Коли ви збираєтеся на зустріч, у подорож, у гості, потрібно заздалегідь розрахувати час на дорогу до місця призначення. Також вийти на кілька хвилин або десятків хвилин раніше.

Якщо ваша дорога пов'язана з рухом громадського транспорту (автобуса, метро, трамваю тощо), потягу або літака, то потрібно розуміти, що транспорт вас – одну окрему людину/дитину – чекати не буде. На відміну від людей. Проте бажання врешті-решт дочекатися та поспілкуватися свідчить про особисту вихованість або велику повагу до вас як співрозмовника.

6. Розповідь вчителя про найповільніших зі світу тварин

Матеріал для вчителя: посилання.

Усі добре розуміють, що будь-яка швидкість, яку використовують тварини, є як засобом порятунку від хижаків, так і засобом вдалого полювання. Але на нашій планеті мешкають численні істоти, для яких висока швидкість руху стала недосяжною метою, та для них вона, власне, особливо і не потрібна.

Спосіб життя, особливості будови не дозволяють багатьом тваринам використовувати високу швидкість взагалі. То які з них найповільніші?

1 місце. Равлик.

Згідно з останніми проведеними дослідженнями, середня швидкість равлика складає близько 1,5 мм/с, тобто за одну хвилину він може здолати відстань, рівну приблизно 6 см (3,6 м/годину). Така маленька швидкість пересування равлика обумовлена особливостями його будови.

2 місце. Трипалий лінивець.

Швидкість руху равлика нас так не дивує як швидкість лінивця і це зрозуміло, адже равлик маленька істота, а лінивець – тварина середніх розмірів, але, незважаючи на це, він рухається теж дуже повільно. Його середня швидкість пересування по землі – лише 150 м/на годину.

3 місце. Черепахи.

Ми часто чуємо вираз: «Повзеш як черепаха». Проте ці тварини не такі вже й повільні, як може здатися на перший погляд. Багато хто з них може непогано пересуватись, особливо це стосується черепах, що мешкають у воді. Вони здатні розвивати швидкість (у воді) до 25-35 км/год, а якщо це напівводяні черепахи, які іноді вибираються на сушу, то при русі по землі їх швидкість дорівнює 10-15 км/год.

7. Розповідь вчителя про правильну організацію часу

Завдання дітям:

- Послухайте розповідь вчителя / батьків про важливість правильної організації часу.
- Запам'ятайте наступні правила:

Правила початку дня:

1. Починай день із позитивним настроєм.
2. Починай роботу в один і той же час.
3. Переглянь план, складений напередодні.
4. Ранок – для складних і важливих справ.

Правила середини дня

1. Уникай незапланованих дій.
2. Невеликі схожі справи виконуй підряд (завдяки зосередженості економиться час).
3. Сплануй на початок дня найважливіші справи, а на день – менш важливі.
4. Своєчасно роби паузи й уникай перевантаження.

Правила завершення робочого дня:

1. Усі розпочаті невеликі справи намагайся завершити впродовж одного дня.
2. Слідкуй за отриманими результатами.
3. План на наступний день складай ввечері.
4. Кожний день завершуй запитаннями: Що я зробив/зробила? Що я не зробив/не зробила? Що залишилося?

8. Вправа «Щоденник успіху. 5 досягнень дня»

Матеріал для вчителя і батьків: посилання.

Завдання дітям:

Спільно з батьками спробуй ввечері зробити записи про свої досягнення до таблиці, яка тобі вже знайома з попередньої теми «Головна подія дня».

Поговоріть із дітьми про цінність і важливість кожного дня. З таких днів складаються цілі тижні. Діти вже навчилися визначати подію / події дня, обговорювати особливо цікаві та значущі досягнення. Поступово можна виокремлювати вже не одну, а кілька подій.

Проводити рефлексію вправи вчитель може на ранкових зустрічах. А батьки – наприкінці тижня спільно з дитиною.

День тижня	Досягнення дня	Чому це важливо?
Понеділок	Познайомився/лась з новою дівчинкою / хлопчиком у гуртку Самостійно намалював / ла картину	Дружба Самостійність, творчість
Вівторок	Прання речей (хустинок, шкарпеток) Поливав/ла вазони	Відповідальність, самостійність Відповідальність, турбота
Середа	Сам / сама накрив / ла стіл до вечері Зателефонував / ла однокласнику / ці, який хворіє, поспілкувався/лась	Відповідальність, самостійність Дружба, турбота
Четвер	Прокинувся/лась вчасно Допоміг / ла братику / сестричці прибрати іграшки	Організованість Дисциплінованість, турбота
П’ятниця	Гуляв / ла у парку Допоміг / ла мамі / тату сходити у магазин	Відпочинок, здоров’я Відповідальність
Субота	Допомогла бабусі знайти інформацію про ліки в інтернеті Дізнався/лась про нову програму для телефону	Турбота, любов Володіння сучасними технологіями
Неділя	Навчив / ла братика / сестричку грати у нову гру Зробив/ла вдалу фотографію білки у парку	Дружба, любов Володіння сучасними технологіями

9. Вправи на розпізнавання часу

Завдання дітям:

Розгляньте ілюстрації та правильно вживайте слова для опису подій за часом їх настання:

- Спочатку був жолудь, зараз є саджанець, потім виросте дуб;
- Раніше за все з'явився жолудь, згодом він підріс до розмірів живця, потім він стане великим деревом;
- Колись це був жолудь, через деякий час він вже став маленьким деревцем, пізніше досяг розмірів дорослого дуба.

Запропонуйте дітям наступне завдання:

- Як інакше сказати «5 березня, 6 березня, 7 березня»? (вчора, сьогодні, завтра)
- Як інакше сказати «5 березня, 6 березня, 7 березня» (понеділок, вівторок, середа)
- Березень, квітень, травень? (спочатку, потім, згодом)
- 2017, 2018, 2019 роки (минуле, сьогодення, майбутнє)

10. Граймо разом

Запропонуйте дітям пограти разом у гру «На все свій час».

Діти мають стати в коло, а вчитель по черзі кожному кидає м'яч і ставить запитання.

Приблизні питання до гри:

- Коли ти ліг/лягла спати? (Вчора ввечері)
- У який час доби ти прокинувся/прокинулась? (Сьогодні зранку)
- У який час доби починає темнішати? (Ввечері)
- Яка пора року найхолодніша? (Зима)
- Коли птахи відлітають у теплі краї? (Восени)
- Коли починається навчальний рік? (У вересні)
- У який день починається новий рік? (1 січня)

Гра «За 1 (3, 5) хвилину / хвилин я можу…» (Мікрофон).

Учитель пропонує дітям стати в коло і продовжити речення. Наприклад,

- прибрати іграшки у своїй кімнаті,
- полити квіти,
- розв'язати приклади / задачу,
- повідомити новину другу / подрузі,
- розказати про досягнення цього дня тощо.

11. Завдання «Не хочу хвалитися, але можу навчити…»

Для того щоб чогось навчитися, потрібен час, іноді досить багато. Проте є люди, які давно вже вміють робити те, чого ви тільки прагнете навчитися.

Таких людей називають експертами, фахівцями і залучають до навчання. Згодом, коли ви станете дорослими, то також будете досконало володіти своєю професією. Зараз ви можете стати таким фахівцем.

Педагог пропонує учням стати у коло і власним прикладом заохочує дітей поділитися можливими навиками з будь-яких важливих умінь і навичок.

12. Завдання «Працюємо спільно з дорослими»

Матеріал для читання: посилання.

Завдання дітям:

Знайдіть відмінності на малюнках. Зверніть увагу на те, який час показує годинник в обох випадках. Він різний.

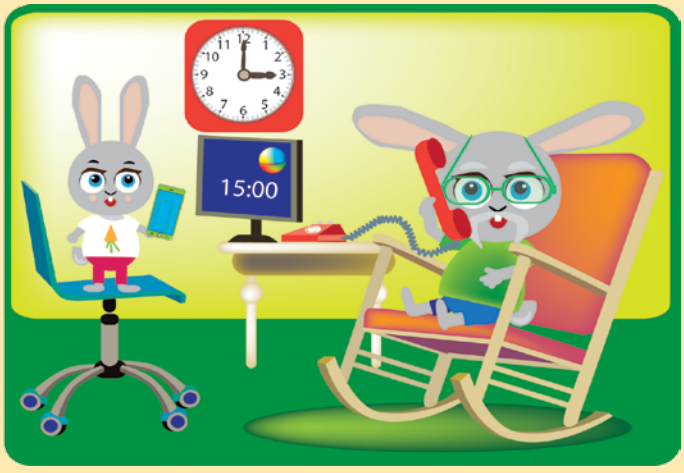

Час не стоїть на місці, він весь час рухається вперед. З плином часу все змінюється: навколишній світ, ми з вами і життя навколо нас. Свого часу поступово з'явилося і розрослося наше селище/місто, вулиця та будинки.

Пропонуємо вам попрацювати спільно з дорослими та дізнатися, що було на місці вашого помешкання (селища, міста, вулиці або будинку) 100 (50) років тому.

Намалюй три малюнки: перший – де була б зображена твоя місцевість проживання у минулому, на другому – те, що ти бачиш зараз за вікном, і третій – те, як буде виглядати, з твоєї точки зору, ця місцевість через 50/100 років потому. Можливо, ти щось бажаєш удосконалити чи придумаєш будинок майбутнього. Згодом зробити історичний колаж «Колись, зараз, у майбутньому». Наприклад:

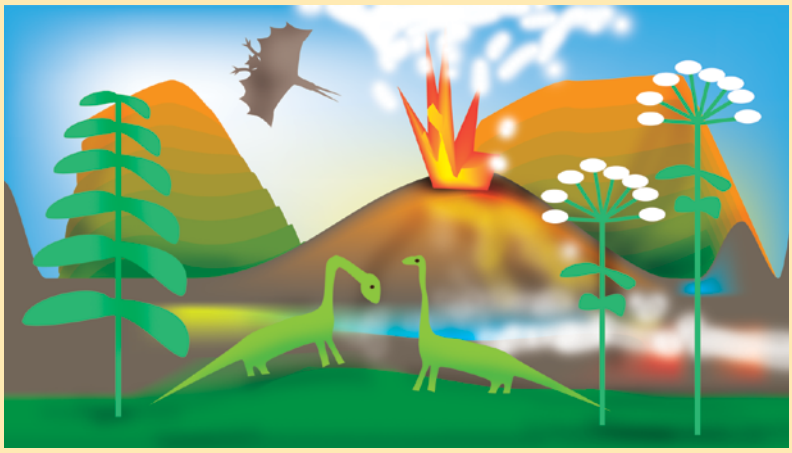

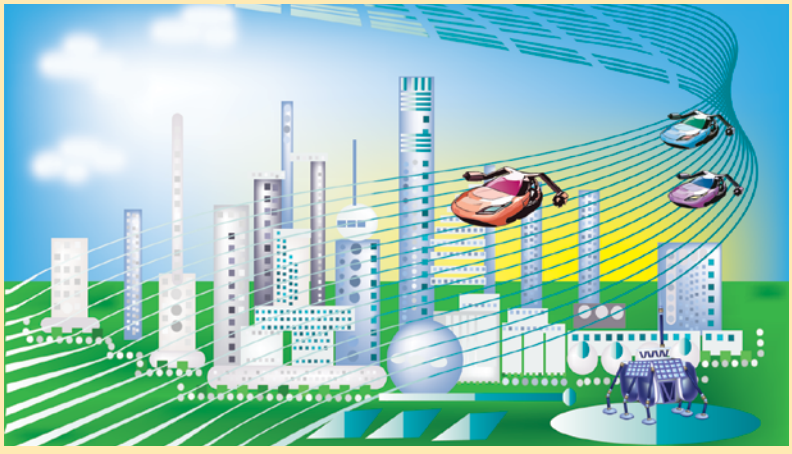

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСНА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як розпізнати весну у своїй місцевості?
- Чи ростуть первоцвіти у моїй місцевості?
- Які пташки повертаються з вирію першими?
- Яка заповідна територія у моїй місцевості находиться під охороною закону?
- Чому навесні кожен день важливий для мешканців місцевості, у якій я проживаю?

Завдання 25-го тижня:

- навчати учнів спостерігати за сезонними змінами у живій і неживій природі навесні;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- набувати уміння виявляти власні враження, висловлювати судження про побачене й почуте;
- формувати здоров'язбережувальну компетентність;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 25-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основні ознаки весни;
- зміни, які відбуваються у неживій і живій природі навесні;
- можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі навесні;
- назви природоохоронного місця у своїй місцевості, де охороняються зникаючі види;
- як дбайливо ставитися до рослин і тварин своєї місцевості навесні;

вмітимуть:

- спостерігати за довкіллям, висловлювати свої думки;
- знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності у природі навесні у своїй місцевості;
- дотримуватися правил безпечної та здоров'язбережувальної поведінки у довкіллі;
- взаємодіяти з однокласниками під час виконання навчальних завдань;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання. **ЧИТАЄМО** • Добирає ілюстрації до художнього тексту. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Досліджує походження назв весняних місяців у своїй місцевості.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення/описи об’єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел об’єктами та явищами. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами). **Я У ПРИРОДІ** • Не завдає шкоди рослинам під час спостереження. • Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. • Розрізняє дерева, кущі, трав’янисті рослини. • Описує рослини і тварин своєї місцевості.

	• Розпізнає зміни в живій і неживій природі навесні. • Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої та неживої природи восени. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку) правил. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Може розповісти про традиції зустрічі весни у своїй місцевості. **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину та довкілля у своїй місцевості. **Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Знає назву природоохоронного об'єкту у своїй місцевості. Може назвати одну-дві назви квітів-первоцвітів, які охороняються.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Читання твору «Бурулька»**	• сприймає твори різних видів мистецтва та виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порою року.
2	**Повторення правил безпеки щодо бурульок**	• демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі.
3	**Обговорення народних прикмет та назв місяців**	• виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
4	**Розповідь про зустріч весни**	• знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів, групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
5	**Слухання та обговорення оповідання «Місяць весни»**	• спостерігає за довкіллям, фіксує з допомогою вчителя цікаві явища як ідеї для творчості.

6	**Розповідь вчителя про первоцвіти**	• уважно вислуховує думку співрозмовника; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого текст • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
7	**Вправа «З'єднай правильно»**	• знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів, групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками;
8	**Які пташки повертаються з вирію першими?**	• добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді; • пояснює важливість птахів для довкілля і громади; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі. • пояснює важливість збереження птахів для довкілля і громади.
9	**Приказки про весну**	• висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • розпізнає образні вислови і пояснює, що вони допомагають уявити. • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
10	**Поміркуймо разом**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого і побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ у класі, школі; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей; • співвідносить й аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел.

1. Читання твору «Бурулька»

Як розпізнати весну?

На вулиці стає тепліше, проте зима ще не поспішає додому на Північ. Від підвищення температури у березні нас може очікувати серйозна небезпека. Це – бурульки!

Запропонуйте дітям спільно прочитати твір «Бурулька» (за Олександром Копиленком, скорочено). Твір підготовлений до читання.

Пригріває , на дахах тане, і водичка капає .

Капає, капає… . Але й підвищується потроху.

Отак підмерзає, і створюються гострі, кришталеві .

Вони схожі на прозорі списи. Бурульки ростуть , а вранці, як

припече – ці списи падають на землю.

Обережно ходіть біля , щоб бурулька часом не впала на голову.

2. Повторення правил безпеки щодо бурульок

Матеріал для вчителя: посилання.

Внаслідок зміни температури на дахах будинків і на великих деревах масово утворюються крижані бурульки. Падаючи, вони можуть травмувати перехожих. Падіння снігу або льоду з даху може призвести не тільки до сильного удару або струсу мозку, але й до смерті. Вгадати, коли бурулька вирішить впасти, абсолютно неможливо.

На дахах можна побачити величезні бурульки, місця можливого падіння під якими нічим не огороджені. Комунальники мають попереджати про небезпеку й усувати її.

Щоб не стати жертвою крижаних бурульок, які можуть впасти на пішохода з настанням потепління, необхідно:

- комунальним службам міста встановлювати попереджувальні знаки й огорожі у місцях можливого падіння бурульок;
- проходячи повз будинки або біля високих дерев, необхідно переконатися у відсутності загрози падіння льодових наростів;
- не ходити під дахом будівель, а також під балконами, де нависли бурульки;
- пішоходам не заходити за межі встановлених огорож, а в місцях їх відсутності самому звертати увагу на наявність небезпечних утворень із криги та снігу на дахах будинків;
- рятувальним службам різного підпорядкування попереджувати про необхідність своєчасного усунення небезпеки падіння крижаних бурульок на пішоходів і можливих наслідків таких надзвичайних ситуацій;
- особливу увагу звертати на роз'яснювальну роботу серед школярів.

Пам'ятайте, що дотримання цих основних заходів безпеки та порад дозволить вам уникнути трагедії. Будьте пильними, бережіть себе!

3. Обговорення народних прикмет та назв місяців

Матеріал для вчителя: посилання.

Завдання для дітей:

Прочитайте і обговоріть народні прикмети (прикмети заздалегідь написані на дошці).

Обговорення:

- Чи спостерігали ви ці прикмети у своїй місцевості?
- До якої прикмети ілюстрації не вистачає?
- Що має бути зображено на цій ілюстрації?

«Довгі бурульки – на тривалу весну».

«Коли дуб раніше від ясеня розпустився – на сухе літо».

«Побачив шпака – знай: весна біля порога».

Завдання для дітей:

Дізнатися у батьків або інших родичів діалектні назви або назви мовами, які використовуються у цій місцевості, весняних місяців. Поділитись наступного дня отриманою інформацією з однокласниками.

4. Розповідь про зустріч весни

Матеріал для вчителя: посилання 1, посилання 2.

Весна в уявленні українців є природнім втіленням краси, сили та надії. Тому й народні свята весняного циклу, підказані пробудженням природи від зимового сну, мають особливий життєствердний характер.

У зв'язку з поєднанням дохристиянських традицій із православним календарем, комплекс обрядів зустрічі весни не був приуроченим до конкретного дня, а існував на відрізку від свята Стрітення аж до дня Юрія або й до зелених свят.

Прогнавши зиму, наші предки починали кликати, гукати, заклинати, закликати весну. Не в змозі пояснити закономірності зміни пір року, вони боялися, що зима може залишитися назавжди. Для того щоб унеможливити це, прикликали весну різними магічними діями та формулами – обрядами, жертвоприношеннями, молитвами (піснями-заклинаннями).

З цього ми розуміємо, що весна в уяві давніх, вважалася живою істотою, і до неї відповідним чином слід звертатися. Одним із найцікавіших звичаїв наших предків є закликання весни. Цей образ донесли до нас веснянки, обретіння, хороводи.

Веснянки були різні: веселі, смішливі, щемно-сердечні, вони творилися на всяку потребу, на всякий гурт, на всякий смак, складалися для вжитку як наука розуму, честі, достоїнства, як колективна форма виховання, захисту від нерозумних вчинків, від біди, неправди.

Український обрядовий фольклор: посилання 3.

5. Слухання та обговорення оповідання «Місяць весни»

Учитель читає оповідання Олександра Копиленка «Місяць весни».

Місяць весни

(скорочено)

(за О. Копиленком)

На полі осідає сніг, а під ним дзвінко дзюркотить вода. Проте ще можна ходити по снігу, бо вночі він твердіє від гостренького морозцю.

Але ось удень війнув вітер, хмари закрили сонце, і посипалася з неба шорстка крупа. Через півгодини – знову тепле сонце. А потім задріботить косий дощ із мокрим снігом. Так змінюється погода разів десять на день. Оце і є він – примхливий місяць весни.

Двадцять першого числа день дорівнює ночі. Це – весняне рівнодення. Після цього день починає збільшуватись. Аж доки не настане літнє рівнодення.

У цьому місяці все починає оживати. Уже на багатьох деревах бруньки блищать, мов вичищені. Вони потроху набухають. Ось-ось зацвітуть ліщина, береза, вільха. А потім з'явиться листячко – ніжне, пухнасте, липке...

А шпаки прилітають разом із жайворонками. Вони негайно займають свої квартири і ну славити піснею весну! Чорні, ворухливі, непосидючі! Вони співають голосами багатьох пташок і працюють з піснею. Уже тягнуть у свої хатки тоненькі прутики, волосіння, пір'ячко. Незабаром самичка покладе перше яйце...

Прийшла весна, прийшла красна!

Завдання для дітей:

- Який місяць весни описаний у творі? (Березень)
- Пригадайте вислови, словосполучення з твору.
- Знайди у календарі позначки, які відповідають названим прикметам весни та напиши поруч їх назви. (Кораблик – березень, первоцвіт – квітень, квітка – травень)

6. Розповідь вчителя про первоцвіти

Матеріал для вчителя:
посилання 1, посилання 2.

В останні роки кількість первоцвітів в Україні значно скоротилася. Рослини, які віщують нам прихід весни, за останні десятиліття опинилися на межі зникнення. Це відбувається внаслідок господарювання у місцях зростання первоцвітів, намагання окремих людей заробляти на цьому гроші. Рослини, які мали б вражати нас весняною свіжістю та ніжністю, зазнають бездушного винищення.

Кожна частина рослини відповідає за виконання певних функцій, порушення яких призводить до її загибелі. Основна функція квітки – це утворення насіння. Відсутність насіннєвого розмноження – це шлях до зникнення. Не треба забувати, що до букетів потрапляють завжди найкращі, найздоровіші квіти. Залишені ж суцвіття формують слабке насіння – дрібне, деформоване, нестійке до хвороб і шкідників. При зриванні квітів, частіше за все цибулина та коріння ушкоджується, з'являється, можливість проникнення бактерій та інших мікроорганізмів в утворену рану. Основна функція листків – це створення поживних речовин, які відкладаються в бульбі, цибулині. Тому, зриваючи листки, ми не даємо можливості бульбі чи цибулині набратися сил і прорости наступного року.

Саме з цієї причини всі без винятку первоцвіти мають підлягати охороні та збереженню.

7. Вправа «З'єднай правильно»

Матеріал для вчителя: посилання.

Підготуйте для роботи: аркуші паперу з надрукованими назвами первоцвітів, кольорові олівці, фломастери.

Завдання для дітей:

Підкреслити назви квіткових рослин і з'єднати їх із відповідним малюнком:

Пролісок, айстра, троянда, кульбабка, ромашка, підсніжник, конвалія, первоцвіт, нарцис, тюльпан, мати-й-мачуха, сон-трава, троянда, мімоза, медуниця.

8. Які пташки повертаються з вирію першими?

Матеріал для вчителя: посилання.

Учитель розповідає дітям про весняне повернення птахів із вирію.

Навесні птахи відлітали до вирію. Там вони зимували та чекали повернення додому.

На початку весни з вирію до нас на батьківщину вони повертаються стомленими, проте щасливими. Далека дорога їх виснажує.

Але птахи гостро відчувають бажання повернутися, тому що цей шлях – шлях додому. Туди, де вони згодом виведуть пташенят і продовжать життя.

Під час міграцій птахи, безумовно, ніколи не летять із властивою для них максимальною швидкістю. Такий напружений політ може бути тільки під час переслідування здобичі або врятування від ворогів.

Вони привертають увагу жвавою поведінкою, характерною для всіх птахів весняної пори. Приліт йде неабияк, а в чіткому порядку: першими до нас весною прилітають ті птахи, які відлетіли від нас останніми восени; останніми – ті, що відлетіли першими.

Одними з перших повертаються з півдня граки. Ще сніг не зійшов, ще можливі заморозки, а граки вже тут. Вони – перші вісники весни.

Слідом за граками прибувають шпаки і жайворонки. Це буває в кінці березня – на початку квітня. У середині квітня прилітають білі лелеки, гуси, зозулі, в травні – вивільги, стрижі, солов'ї та багато інших птахів.

Пташки, які збирають на землі зерна чи клюють бруньки – зяблики, щогли, коноплянки, прилітають раніше. Мухоловки, горихвістки, ластівки, дрімлюги чекають, коли вилітають мухи, комарі, метелики.

Весняний переліт відбувається з яскраво виявленим сильним прагненням просування вперед: затримок буває порівняно мало. Відстань, яку за одну ніч може подолати вальдшнеп, під час польоту дорівнює 400–600 км. Приблизно стільки ж пролітають за добу чорногузи під час весняного перельоту. Восени вони летять повільніше.

Більшість птахів навесні в'ють гнізда. Проте гніздо для птаха не є будинком. Воно лаштується зазвичай для висиджування яєць і вигодовування пташенят. Притулком для птахів служать зарості трави, крона дерев. Не в'ють гнізд зозулі, вони підкладають свої яйця у гнізда інших птахів.

Свої гнізда жайворонки, перепелиці, солов'ї, журавлі влаштовують на землі; зяблики, вивільги – у кущах, невисоко на деревах; граки, лелеки, орли – високо на деревах; шпаки у шпаківнях; ластівки – у норах, будівлях.

Завдання дітям: відгадайте загадки:

Ось хатина, в ній – співак.
Як цю пташку звати?
(Шпак)

Чорний, моторний,
По полю ходить,
Черв'ячків ловить.
Кричить: «Крак!»,
А звати його…
(Грак)

Пташка ця маленька,
Лагідна, сіренька
В небесах співає,
Сонце зустрічає.
(Жайворонок)

9. Приказки про весну

Матеріал для вчителя: посилання.

Учитель пропонує дітям обговорити, чому навесні кожен день важливий для мешканців місцевості, у якій ми проживаємо та пояснити як діти розуміють такі приказки:

«Весна ледачого не любить».

«Весняний день рік годує».

Завдання для дітей:
З'єднай правильно (плутанина):

Висаджують рослини	ПОЛЕ	Облаштовують клумби
Переорюють ґрунт	САД	Вносять добрива
Висівають зерна	ПАРК	Садять молоді дерев

10. «Поміркуймо разом»

Завдання для дітей: учитель пропонує дітям поміркувати разом над питаннями.

- Для кого весною настають «гарячі» дні? (Для людей, які відповідають за посадку майбутнього врожаю. Для птахів – вони облаштовують місця гніздувань. Для тварин – вони готуються до виведення потомства.)
- Чи можуть у цей час чимось дорослим і природі допомогти школярі? (Можуть)
- Що з написаного у змозі зробити першокласники:
  - виготовити за допомогою дорослих шпаківні;
  - допомогти прибирати на городі та в саду;
  - самостійно садити квіти;
  - переорювати землю на полях;
  - облаштовувати гнізда для птахів.
  - брати участь у висаджуванні розсади

Завдання для дітей:

Знайди 7 відмінностей. Назви інструменти та матеріали, які тобі знадобляться для пересаджування розсади на клумбу чи до квітника.

Підсумок. Школярі навесні можуть стати активними помічниками дорослих у великій кількості важливих справ. При цьому вони мають дотримуватися правил безпечної поведінки у всіх місцях, куди їх залучають робити добрі справи по господарству та у школі.

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСНЯНІ СВЯТА. ВЕЛИКДЕНЬ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які традиції Великодня у вашій родині?
- Що кладемо у великодній кошик?

Завдання 26-го тижня:

- поглибити знання дітей про традиції святкування Великодня в Україні, розкрити цінність і символіку унікального витвору української культури – писанки;
- ознайомити з технікою виготовлення писанок;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками;
- створити умови для обміну досвідом щодо святкування Великодня;
- активізувати пізнавальну діяльність учнів;
- виховувати почуття поваги до культурних скарбів українського народу та інших народів;
- формувати вміння розв'язувати життєві задачі з використанням математичних методів;
- формувати навички дослідницької діяльності, використовувати їх у повсякденному житті.

Очікувані результати 26-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- особливості святкування весняних свят в Україні;
- народні традиції щодо святкування Великодня;
- різновиди писанок;

вмітимуть:

- розповідати про свято Великодня;
- брати участь у народних звичаях і традиціях українців;
- описувати свої враження від почутого, побаченого;
- розпізнавати різновиди писанки та інші символи свята;
- створювати вироби великодньої тематики;
- дотримуватися правил безпечної поведінки під час багатолюдного святкування в приміщенні та на вулиці;
- дотримуватися безпечних прийомів праці;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції). • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні. • Ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Розпізнає ключові слова та фрази в усному висловлюванні. • Виділяє голосом ключові слова і фрази у власному усному висловлюванні. • Пояснює на основі власного досвіду, чому якась інформація зацікавила. • Висловлює думку, що подобається в почутому, а що – ні. • Обґрунтовує свої вподобання. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному.

- Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події з власного життя.
- Підтримує аргументами власні думки або спростовує їх.
- Розпізнає емоції співрозмовника та пояснює власну реакцію на них.
- Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо).
- Поповнює власний словниковий запас.
- Розповідає про власні почуття й емоції від прослуханого та побаченого.
- Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. Читаємо
- Розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту.
- Зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- Обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка).
- Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо).
- Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування, записує їх розбірливо, рукописними буквами.
- Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлини, фотоколаж, листівка, мультфільм), виявляє (з допомогою вчителя) очевидні ідеї у простих медіатекстах.

	• Спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті. • Визначає, кому та для чого призначений медіатекст. • Формує тему та головну думку простих візуальних медіатекстів. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих, прочитаних простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо).
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Пояснює різницю між спостереженням за природою і «споглядання» природи. • Пояснює, навіщо він/вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або, експериментуючи з ними, передбачає, якого результату досліджень він/вона очікує. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті/спостереженні. • Добирає та використовує найпростіші матеріали та прилади, які можна застосувати. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження, досліди. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування. • Запитує в дорослих про правдивість здобутої інформації. **Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями.

Соціальна і здоров'я-збережна	**БЕЗПЕКА** • Дотримується правил безпечної поведінки в різних ситуаціях. **ЗДОРОВ'Я** • Описує свої почуття в різних ситуаціях. • Порівнює вплив різних емоцій і почуттів на себе й інших. • Пояснює, чому треба ставитися з повагою до інших осіб, їхнього походження. • Розрізняє продукти за походженням (наприклад рослинного, тваринного тощо). • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Наводить приклади українських національних страв, а також інших країн. • Підтримує та приймає інших. • Демонструє відсторонення від неприйнятних дотиків з боку інших людей; повідомляє про це дорослих, яким довіряє. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. **ДОБРОБУТ** • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації. • Пояснює, чому людині потрібна доброчинність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Розрізняє потреби близьких людей і друзів. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги. • Описує цінність створеного разом.

Громадянська та історична

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
- Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку.
- Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
- Пояснює, які почуття пов'язують його/її з близькими людьми.
- Описую різницю між дитинством сучасних дітей та у минулому.
- Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від життя іншого.
- Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію.
- Розпитує старших людей про минуле.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Вшановує героїв країни.
- Пояснює, чому природа важлива для людини.
- Визначає, що дає природа людині.
- Долучається до підтримання родинних і шкільних традицій, бере участь у громадських урочистостях.
- Бере участь у мистецьких (наприклад театральних) акціях.
- Вдумливо читає короткі історичні оповідання, легенди, міфи.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ

- Дотримується домовленостей.
- Добирає приклади з власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як члена шкільної та місцевої громад.

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України.
- Ставить запитання, які допомагають більше дізнатись про важливу для України подію чи особу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**«Обряд вшанування ближнього»**	• Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Ставить питання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Розпізнає і виділяє ключові слова та фрази в усному висловлюванні. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших.
2	**«Великодній кошичок із побажаннями»**	• Розпізнає емоції співрозмовника та пояснює власну реакцію на них. • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. • Обмінюється елементарними письмовими повідомленнями – привітаннями, побажаннями.
3	**Слухання та обговорення вірша К. Перелісної «Уклонюся!»**	• Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо). • Створює невеликі висловлення на тему. • Записує окремі слова та речення.
4	**Заняття «Традиції та звичаї Великодня»**	• Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих, переглянутих, прочитаних простих медіатекстів.
5	**Практичне заняття «Моя великодня крашанка»**	• Визначає, кому та для чого призначений медіатекст. • Дотримується домовленостей. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало, переповідає події з власного життя.
6	**Гра: «Чия крашанка міцніша»**	• Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію. • Розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні.

7	**Дослід «Свіже чи несвіже»**	• Дотримується правил безпечної поведінки в різних ситуаціях. • Підтримує аргументами власні думки або спростовує їх. • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті/спостереженні. • Добирає та застосовує найпростіші матеріали та прилади, які можна застосувати. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження, досліди. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження й експериментування. • Запитує у дорослих про правдивість здобутої інформації. • Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями.
8	**Групова робота «Диво Єдності»**	• Підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Поповнює власний словниковий запас. • Розрізняє продукти за походженням (наприклад рослинного, тваринного тощо). • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Наводить приклади українських національних страв, а також інших країн. • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації. • Пояснює, чому людині потрібна доброчинність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання. • Розрізняє потреби близьких людей і друзів. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги. • Описує цінність створеного разом.

9	**«Традиції Великодня: обнови, обдаровування»**	• Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою. • Розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту. • Зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом. • Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших. • Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Пояснює, які почуття пов'язують його/її з близькими людьми. • Описує різницю між дитинством сучасних дітей та у минулому. • Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від життя іншого. • Розпитує старших людей про минуле. • Вшановує героїв країни. • Долучається до підтримання родинних і шкільних традицій, бере участь у громадських урочистостях. • Долучається до соціально-громадянських акцій. • Вдумливо читає короткі історичні оповідання, легенди, міфи. • Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України. • Ставить питання, які допомагають більше дізнатись про важливу для України подію чи особу.
10	**«Одяг моєї національності»**	• Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Обґрунтовує свої вподобання. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Пояснює, чому треба ставитися з повагою до інших осіб, їхнього походження. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших. • Підтримує та приймає інших. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. «Обряд вшанування ближнього»

Слова вчителя:

Обговорити обряд (*пояснення слова*) вшанування ближнього, який із давніх-давен був в українських громадах.

На Великдень люди, які колись погнівались, посварились, перемовились не добрим словом, просили пробачення один в одного: було неприпустимо, щоб на таке велике та світле свято залишатись із кимось у незгоді – це було теж саме, що гнівити Бога.

Запитання до усього класу:

- чи можна нас усіх назвати спільнотою? Чому можна нас вважати спільнотою?
- чи бувають поміж нами незгоди?
- чи наш клас є дружнім? Як стати дружнім гуртом?
- чи людям добре в тій громаді жити, де є згода, де вміють вирішувати непорозуміння?
- …ваші запитання.

Ми також зараз проведемо обряд вшанування ближнього.

Практичні вправи:

Для вправи необхідно місце, де діти можуть розташуватись у два кола.

Учні стоять у двох колах обличчям один до одного, промовляють:

1 варіант:

- «Ти і я – ми спільнота – обнімімося» й обнімаються.

(Учитель проводить цю вправу у тому випадку, коли знає, що всі діти позитивно сприймуть обійми: у деяких культурах це неприйнятно, у деяких дітей є психологічні проблеми щодо обіймів і тактильного контакту.)

2 варіант:

- «Я поважаю тебе (промовляє один, кладучи руку на плече іншому, тоді другий повторює теж саме) – тож вклонімося!» - І, кладучи обидві руки собі на груди, вклоняються один одному.

Діти, що в колі внутрішньому, роблять крок і переходять до іншої дитини, наступного разу коло, що зовні, рухається вправо – так доти, доки всі діти не зустрінуться.

Підсумок: Обговорення відчуттів, почуттів, емоцій.

2. «Великодній кошичок із побажаннями»

Матеріали: заздалегідь із паперу чи картону вирізані кошички; набрані та роздруковані побажання до Великодня, весни, (на одному аркуші стільки, скільки дітей у класі.).

Наприклад: Гарного тобі Великодня! Хай у тебе буде все гаразд! Хай весняне сонечко тебе радує! – це можуть бути привітання і побажання, які напередодні вчитель «мозковим штурмом» складає з усім класом, а ще діти можуть принести привітання, які приготують із рідними.

Метод «Карусель»: кошички висять на стінах по колу або лежать на стільцях, які поставлені у коло.

Діти читають побажання, розрізають і, рухаючись по колу, наклеюють (прикріпляють) по черзі до кожного кошичка!

Той кошичок, на якому учень залишає останній запис – його.

Великими буквами дитина на ньому пише ім'я і може приклеїти побажання до кошичка, розмалювати, оформити його за бажанням.

Обговорення:

- яке побажання, залишене у твоєму кошичку, тобі сподобалось найбільше?
- чи у твій кошик потрапили однакові побажання?
- що сподобалось тобі - роздавати побажання чи отримати?
- яке побажання ти використаєш у житті?
- яке побажання найчастіше використовують у твоїй родині?
- як побажання змінює нас?
- для чого людям побажання?

3. Слухання та обговорення вірша К. Перелісної «Уклонюся!»

Уклонюся!

(К. Перелісна)

Гарна ти, матусю, люба дуже, мила!
Ти мене ще змалку звичаю навчила.

І щодня навчаєш, як любить родину,
Мову нашу гарну, рідну Україну.

Буду українка, як і ти, матусю,
І за ту науку я тобі вклонюся!

Обговорення вірша:

- які слова у віші підкреслюють звернення-вшануванням матусі;
- спробуйте переробити цей вірш так, щоб промовити його до тата, бабусі, дідуся;
- громадянкою якої країни є ця дівчинка?

Завдання дітям (на наступних ранкових зустрічах діти розказуватимуть на кріслі автора):

- Розпитайте у своїх рідних про обряд вшанування ближнього, який проходив у них на батьківщині. Якщо ваша родина чи хтось у родині іншої національності, з'ясуйте чи обряди єднання-порозуміння є в національних спільнотах.
- Проведіть обряд вшанування ближнього з рідними: перепросіть за клопоти (вередування, непослух…), які завдаєте рідним, зверніться з побажаннями, обніміть та поцілуйте. Провідайте старенького родича з обрядом вшанування.

4.Заняття «Традиції та звичаї Великодня»

Вчитель проводить бесіду про Великодень, традиції та звичаї.

Читає та обговорює пропонований твір.

Джерело: книга «Відчуття щастя» Валентина Костьо; – К.: Час майстрів, 2014. – 28 іл.

Обговорення:

- кому знайома гра про яку розповідають у вірші?
- як відбулись приготування до Великодня у цій сім'ї, що робили напередодні свята у домівках?
- коли дівчинка пішла до інших дітей, щоб пограти у гру з крашанками?
- коли можна пограти гру з крашанками, скільки разів на рік?
- яка реакція була в обох дівчаток на результати гри?
- які дії та слова дівчинки – головної героїні допомогли уникнути неприємної ситуації, непорозумінями між друзями?

Коментар для вчителя: у процесі обговорення варто звернути увагу на значення слова «поступка» заради збереження дружби.

Великдень

(В. Костьо)

День. Весняний день…
Це Великдень!
На столі паска рум'яна,
пишна і духмяна,
хрестиком наряджена,
кольоровими зернятками присипана.
Всіх вітає – і родину, і гостей.
Учора в домі прибирали –
прали, мили, прасували.
Крашанки і писанки всією сім'єю готували.
Ось вони красуються-пасуються
на столі у кошику біля пасочки.
– Це моя, що з баранчиковим рогом.
Із зірочками – то сестрички,
з хвильками – бабусина,
з кружечками – татусева,
з квіточкою – мамина.
У Великодня в кишені
повно-повно писанок і крашанок.
Я й собі в кишеню декілька поклала
та на вулицю чимдуж пострибала хвалитися,
крашанками битися
лоб-в-лоб. Гоп!
У Мишка не витримала і в Оксанки.
Моя найсильніша і найкрасивіша.
Просто диво!
Та на мене криво дивиться Оксанка.
Я кажу до неї:
– Спробуймо знову.
Давай крашанку нову. Лоб-в-лоб. Гоп!
Моя потрощилась.
Я не засмутилась.
Гру таку лиш раз на рік Великдень дарує.
Я, щаслива, биті крашанки рахую.

5. Заняття «Моя великодня крашанка»

Практичне заняття «Моя великодня крашанка» проводиться у малих групах – 3-4 учні разом із дорослими: рідними, старшокласниками.

Необхідні матеріали: півлітрові банки, вода, харчові барвники, столова ложка, шматинки, варені яйця (з їдальні школи), сире яйце.

У межах цієї вправи варто провести практичне заняття з набуття навички розпізнавати варене та сире яйце.

Дослід: «Варене чи сире»

Матеріали: Два яйця: одне сире, а друге – варене (різних кольорів).

Проблемне питання: Як їх розрізнити – яйце варене і сире?

Варене яйце рухається як єдине ціле, тому воно крутиться швидко та відносно довго не зупиняється. А в середині сирого яйця – рідина, яка весь час переміщується, і є ніби гальмом: поверхня сирого яйця вже крутиться, а середина ще ні. Отже, сире яйце довго крутитися не може.

Проведення: вчитель проводить, пояснює. Декілька дітей теж можуть спробувати (інші можуть провести дослід на перерві, вдома).

Фарбування яєць:

Підготовлені яйця (зварені) фарбують у харчовому барвнику, дотримуючись інструкції та техніки безпеки. Пофарбовані яйця просушують на шматинках чи серветках.

Крашанки зберігати для великодньої гри необхідно на кухні, дотримуючись санітарних вимог (повідомити про це дітей).

Рекомендація:

Під час цього заняття можна слухати пісню М. Бурмаки «Писанка».

Наступного дня зіграйте давню гру з крашанками.

6. Гра «Чия крашанка міцніша»

Гра проводиться в двійках або по колу: два кола, в яких діти стоять обличчям один до одного.

Рекомендація: перед грою провести обговорення про те, як потрібно сприйняти поразку, як себе вести, щоб не ображатись і не сваритися.

Хід гри:

Діти, рухаючись по колу, стукають чубчики крашанок, котра не потріскається – та міцніша.

Учитель пропонує учням подумати та дати різні поради та ідеї власнику найміцнішої крашанки, що можна з нею зробити.

Вчитель може записати ідеї та пропонує ними скористатися.

Власник найміцнішої писанки повідомляє відразу чи згодом, які ідеї хоче використати.

Рекомендуємо:
- гру проводити перед великою перервою, щоб на перерві діти побиті яйця почистили та з'їли;
- з побитих крашанок зробити салати (робота в малих групах за участі дорослих).

Продукти: згідно обраних рецептів.

Обладнання: посуд, дощечки для нарізування, ножі, ложки для вимішування.

Приміщення: їдальня, майстерня для праці, осередок для приготування їжі.

Коментар для вчителя: перед початком роботи наголосіть (обговоріть) правила техніки безпеки.

Ось рецепти – кожна група може робити інший салат:

Салат з варених яєць із зеленою цибулею

Мабуть, найпростіший, але від цього не менш смачний рецепт.

Вам знадобиться:
- Яйце варене – 3 шт.;
- Зелена цибуля – маленький пучок;
- Сметана для заправки;
- Сіль до смаку

Поріжте доволі дрібно яйця, наріжте дрібно цибулю, змішайте з 3-4 столовими ложками сметани, посоліть.

Салат із варених яєць

Список продуктів:
- 4 яйця
- 1 морквина
- 3 картоплини
- 1 цибулина
- зелень кропу і петрушки
- 200 грам йогурту або 120 грам натурального майонезу
- 1 столова ложка гірчиці
- сіль, перець

Приготування:

Картоплю відварюємо, чистимо, нарізаємо середніми кубиками, яйця ділимо на четвертинки. Цибулю дрібно шаткуємо. Моркву тремо на середній тертці, змішуємо інгредієнти. Досить велику кількість зелені шаткуємо та додаємо в салат.

Для заправки змішуємо йогурт (майонез) і гірчицю, збиваємо до однорідної маси. Акуратно вливаємо заправку в салат і перемішуємо.

Порада: Салатами можна смакувати, пригощати батьків, а також пригостити шкільну громаду, попередньо обговоривши з учнями, кого саме, як, де та після погодження з адміністрацією.

7. Дослід «Свіже чи несвіже»

Запросіть для проведення досліду санітарного лікаря або кухаря, мед. працівника закладу, чи когось із рідних дітей: батьки, які працюють у харчовій чи медичній сферах, старші братики та сестрички, які люблять проводити досліди.

Свіжі яйця, зварені круто, можуть зберігатися у холодильнику не більше 5 днів. Але вони повинні бути сухими, без тріщин і пошкоджень. Варити яйця потрібно не менше 10 хвилин.

Проведіть дослід, за яким можна побачити зіпсовані яйця чи ні:

1. Акуратно почистіть їх від шкаралупи.

2. Покладіть їх на паперову серветку, прокотіть трохи і подивіться, який слід залишився на серветці.

Перша ознака того, що яйце зіпсоване і його не можна вживати в їжу – під шкаралупою багато рідини (яйце мокре).

Відразу після варіння яйце може бути мокре, бо має пористу шкаралупу, під час варіння всередину проникає вода. Але коли яйця лежать більше 5 днів, в них рідини виходить набагато більше. А все через те, що починає псуватися білок. Білок на 90% складається з води, коли він псується, вода з білка виділяється і зберігається під шкаралупою, в ній розвиваються бактерії. Ця рідина може бути білого мутного кольору або жовтого.

Друга ознака – очищене яйце слизьке. Спробуйте яйце на дотик.

Третя ознака – структура білка деформована – є западини або тріщини. Уважно подивіться на яйце. Такі яйця, якщо вони вже пролежали кілька днів після варіння, ще не мають неприємного запаху, але вже почали псуватися, їх вживати в їжу небажано.

Підведення підсумку, обговорення.

8. Групова робота «Диво Єдності»

Робота проводиться в малих групах, для об'єднання в групи можна використати запропоновані картки з кошичками.

Матеріали: малюнки чи світлини з наповненими великодніми кошичками.

Хід гри: Отримавши картку із зображенням великоднього кошика, кожна група має подумати, люди яких професій дотичні до створення цього великоднього кошика.

Потім діти розподіляють між собою ці професії та розповідають,

що ці люди зробили для виготовлення поданих речей (наприклад, щоб виготовити кошик, майстер із лозоплетіння повинен мати лозу відповідно підготовлену, рушничок – виготовлення ниток, ткання тканини; вишивальниця – підбір чи вигадування візерунку тощо).

Пропозиція: вправу можна підсилити презентацією, в якій висвітлити етапи (ланцюжок), як продукт «прийшов до великоднього кошика». Приклад: ферма – лоток – доставка в магазин (водій, вантажник) – продавець – покупець – фарби – писанкар.

Коментар для вчителя:

Цінність кожного фахівця, його вміння майстерно робити свою справу, його навички співпраці з іншими фахівцями для досягнення результату.

9. Заняття «Традиції Великодня: обнови, обдаровування»

Учитель: На Великдень люди святкували пробудження природи, повернення пташок. Земля наче вдягалася у нове вбрання. У людей теж була традиція – на Великдень одягатися у новий одяг. Взимку жінки та дівчата пряли, шили, вишивали. Хто не зумів сам виготовити для сім'ї нове вбрання, то купували на ярмарках і базарах. Також на Великдень люди обдаровували рідних подарунками.

Вчитель читає вірш Т. Шевченка «На Великдень на соломі»:

Обговорення:

- у який час відбувались події;
- як рідні подбали про діток до Великодня;
- хто не отримав обнови від рідних;
- чому діти отримували на Великдень нову одежу? (бо за зиму підросли, зносили…)
- хто подбав про сирітку; чи було це для неї важливо;
- чи важливе це іншим діткам?
- що свідчить у вірші про наявність у громаді про розуміння потреб інших, порозуміння, співчуття і допомогу?
- що ви знаєте про Т. Шевченка?
- хто пригадає/скаже відомий вислів пророка про навчання рідному (Учітеся, читайте, чужого научайтесь, та свого не цурайтесь)? Як розуміти чужого научайтесь? Як розуміти свого не цурайтесь? А для чого навчатись чужого? Чому важливо своє пам'ятати, підтримувати, шанувати?
- чи є пам'ятник у вашій місцевості народному поету?
- чи збереглися ці традиції у вашій сім'ї (обнови, обдарування, допомога потребуючим)?

На Великдень на соломі

(Т. Шевченко)

На Великдень на соломі
Проти сонця, діти
Грались собі крашанками
та й стали хвалитись
Обновами. Тому к святкам
З лиштвою пошили
Сорочечку. А тій стьожку,
Тій стрічку купили.
Кому шапочку смушеву,
Чобітки шкапові.
Кому свитку. Одна тільки
Сидить без обнови
Сиріточка, рученята
Сховавши в рукава.
– Мені мати купувала.
– Мені батько справив.
– А мені хрещена мати
Лиштву вишивала.
– А я в попа обідала, –
Сирітка сказала.

Обговорення:

- що ми можемо зробити всі разом, гуртом, нашим класом, щоб допомогти іншим зробити свято Великодня світлішим?
- хто у нашій громаді потребує допомоги та підтримки?
- що ми повинні дізнатися про того чи тих, кому хочемо передати великодній кошик (чи якось по-іншому допомогти)?

Визначитись, яку акцію проводить клас.

Скласти покрокове планування проведення соціального заходу.

Провести погодження з усіма, кожен має задуматись і спланувати свою особисту участь у соціальній акції.

Приклад:

Соціальна акція: «Ми складемо великодній кошичок для сирітки!» (воїнам України, самотнім старшим людям, потребуючим у громаді).

10. Бесіда «Одяг моєї національності»

Попередньо діти з батьками мають обговорити, принести світлини, де родина в національному одязі або малюнки.

Розповідь дорослого про вишиванку.

Рекомендація: Можна запросити вишивальниць, майстринь чи піти з класом до етнографічного музею чи приватну майстерню.

Багато українських родин і сьогодні одягають на великі свята свій національний одяг.

Повір'я про магію українського одягу

Українці надавали своєму одягу магічної сили. Для них він був не тільки захистом від впливу зовнішнього середовища: холоду, вологи, вітру, а й від злих сил, духів. Одяг – це своєрідна ізоляція. Особливо оберегову роль мала на тканині вишивка, зокрема на грудях. Це давня українська традиція протистояти злу красою, яка сприймалася не тільки зором чи дотиком, а й душею, почуттями.

Кружечки, зубці, ромби, зиґзаґи та їхні сполучення на давніх орнаментах вільно тлумачилися нашими предками і давали можливість пізнавати навколишній життєвий простір. Ці знаки символізували зображення землі, яка дає життя, води, що це життя оберігає, людей, тварин, птахів і рослин, які відтворювали гармонію земного життя. Так ромбічні узори хліборобських племен трипільської культури були символом родючості. Ромб із крапкою по середині символізував засіяне поле. Ромб із відростками або закрутками на зовнішніх кутах – проростання зерна. Круг, розетка – це зображення Сонця. Дерево з численними гілками, квітами – дерево життя, продовження роду.

Ідея родючості полів, плодючості тварин, продовження людського роду навіки закарбувалася в орнаментах і передавалася від покоління до покоління – і так до сьогоден-

ня. Використовуючи вишивані обереги протягом всього свого життя, українець беззастережно вірив у нерозривний взаємозв'язок і залежність людського життя від світу, що його оточував, тому старався знаходити з ним гармонію.

«Крісло автора»: дитина розповідає, опираючись на запитання:

- який національний одяг (народний стрій) свого народу ти маєш;
- коли ти його вдягаєш; на які свята твоя сім'я вдягає народний одяг?
- хто тобі його зробив/купив/передав/подарував;

Запропонуйте дітям разом із батьками створити презентації або виставку про свій національний одяг.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ВЧИТЕЛЯМ І БАТЬКАМ

Великдень

Святом зі свят, торжеством із торжеств називали Великдень, адже він славив Воскресіння. Ще з давніх-давен говорили, що на Великдень сонце «грає». За народними віруваннями, Сонце було «відблиском лиця Божого, і тому воно так сліпуче сяє».

Гуцули під час сходу сонця вклонялися небесному світилу, хрестилися й нашіптували молитву: «Слава тобі, Господи, за личенько твоє Господнє, що ся показало праведне. Слава тобі, преосвященне!»

«На Великдень, – говорили в народі, – як зустрінеш якого чоловіка, хоч і незнайомого, поклонись й привітайся. Гріх не вітатися в цей день навіть із ворогом».

Також на Великдень існувало повір'я, що той, хто вдарить у дзвін, буде щасливим, а ще… матиме врожай гречки.

Був ще один цікавий обряд на Великдень. Умовно його можна назвати «великодньою гойдалкою», що будувалася як у містах, так і в селах. Гойдалка під час Великодня – центральне місце ігор і розваг. Раніше їй приписувалася здатність очищення. Вважалося, що тіло того, хто гойдався, очищалося повітрям від усього злого, що накопичувалося за зиму. А тому вірили, що той, хто очиститься на гойдалці, буде здоровим. Адже повітря Ведикоднє має цілющу силу, як і тепло, і світло, які давало святе Сонце цього дня. І все мало своє провісництво, все зціляло і оберігало, бо йшла сила життєдайна від неземної радості, що зміцнювалася людською вірою на Великдень, на свято торжества природи і добра над злом.

Народні звичаї

Чудодійну силу приписували й шкаралупі освяченого яйця. Її збирали, змішували з «четверговою» сіллю і клали разом із зерном для посіву. До речі, «четвергова» сіль, яку готували того ж дня, коли фарбували яйця, тобто в Чистий четвер, використовувалася для засолу страв, які готували на Великдень.

Шкаралупу зі свячених яєць, крихти чи кістки не викидали на сміття, а закопували або в городі, або на полі, щоб і землі дати свяченого. Подекуди в Галичині шкаралупи зі свячених яєць кидали на стріху хати.

А греки і кримські татари вважали, що якщо червону шкаралупу не кинути за землю, то весна на лани не прийде.

Отже, яйце відіграє важливу роль у великодніх звичаях, тому воно й стало символом Христового Воскресіння. З крашанками й писанками пов'язані різні забави дітей і дорослих на Великдень.

Прикмети

На Великдень небо ясне і сонце грає – до гарного врожаю і хорошого літа.

На Святий день дощ – буде жито гарне.

На Святий день грім – до гарного врожаю.

Темна ніч під Великодень – до врожаю.

Якщо на передодні Великодня тихо – гарно вродиться горох.

Обряд «вшанування ближнього» – люди зверталися з добрими побажаннями одне до одного, тварин, Сонця.

Нині вченими доведено, що під дією сонячних променів гине багато хвороботворних мікроорганізмів.

Писанкарство

Унікальним українським мистецтвом, пов'язаним водночас і з віруванням, і з міфологією, і з обрядами, є писанкарство. Проте в деяких регіонах Західної України ще і нині можна замовити писанки у майстрині-писанкарки, яку знають всі односельці. Символіка писанки надзвичайно глибока й водночас проста. Тому не зайвим буде заглиблення в історію та міфологію українського народу перед тим, як починати писати писанку.

Писанки, як ритуальні магічні атрибути, були відомі в багатьох індоєвропейських народів задовго до прийняття християнства. Археологами знайдені керамічні, розписані зеленими, коричневими та жовтими барвниками писанки, що сягають глибокої давнини.

Рекомендовані відеоаудіопродукти:

Загублена писанка | Казки для дітей українською мовою.

Казка «Писанка Чарівне Яйце» (The story of the Magic egg Pysanka).

Посилання на радіопередачу «Писанка – розповідає письменниця, дослідник української звичаєвості, етнопсихолог М. Чумарна».

Додаток

Бажаю щастя й злагоди в родині.

Хай добро вам зігріває серце!

Хай сповнює душу краса Великодня!

Хай радість оселиться в серці сьогодні!

Хай милують око веснянії квіти.

Хай будуть щасливі дорослі та діти!

У житті хай все буде, що потрібно.

Нехай пасхальна радість не залишає вас у всі дні вашого життя!

Хай милосердям всіх освятить Бог!

Хай вас минають заздрощі й зневіри.

Будьте завжди здорові та веселі!

Хай будуть щасливими рід ваш і дім.

Хай плине достаток до вашого дому!

Нехай у серці віра і добро панує.

Хай щиру радість писанки дарують!

Бажаю в душах відродити уміння вірити й любити.

Хай мир у серці вашому панує.

Хай ангел божий щастя вам дарує.

У мирі та щасті, добрі та любові, святкуйте Великдень в родинному колі!

Бажаю в душах відродити уміння вірити й любити.

Хай щастя в серце завітає, добро Господь благословляє!

Щастя, радості, везіння хай зішле Господь з небес!

Хай у душі панує свято, хай успіхів буде багато!

Хай завжди і у всім щастить і хай вас Бог благословить!

Хай в вашій хаті свято не минає і не зникають страви на столі!

Любові вам! Добра і щастя!

ТЕМА ТИЖНЯ: «НАВІЩО ЇСТИ?»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Навіщо мені їжа?
- Яка є їжа? (корисна/шкідлива)
- Які є вітаміни на моєму столі?
- Моя улюблена їжа?

Завдання 27-го тижня:

- ознайомити із загальними підходами до раціонального харчування;
- розширювати споживчі знання з питань здорового харчування та свідомого вибору продуктів;
- формувати культуру здорового харчування та ціннісне ставлення до свого здоров'я.

Очікувані результати 27-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основи здорового раціонального харчування та свідомого споживчого вибору;
- про взаємозв'язок здоров'я та харчування;
- про важливість вітамінів для організму людини;
- роль білків, жирів, вуглеводів та інших харчових речовин для організму людини;

вмітимуть:

- розрізняти продукти за походженням;
- розпізнавати корисні та некорисні продукти;
- робити відповідальний вибір щодо здорового харчування;
- аналізувати рекламу продуктів харчування;
- застосовувати на практиці набуті знання про основні принципи здорового харчування;
- робити висновок про роль здорового харчування в житті людини.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та привабливе. • Висловлює думки з приводу деяких простих медіатекстів.
Природнича	• Описує, що нового дізнався/ся, спостерігаючи та експериментуючи. • Групує об’єкти довкілля за однією або кількома ознаками.
Соціальна і здоров’язбережна	• Визначаю здорові та шкідливі звички • Розпізнає, що приносить задоволення і користь для здоров’я, безпеки й добробуту.
Громадянська та історична	• Розповідає про себе та інших (на основі спостережень, текстів). • Висловлює свої вподобання. • Робить відповідальний вибір. • Розповідає про проблеми, з якими стикається родина, клас, обирає варіанти їх розв’язання. • Долучається до корисних справ у родині, класі, школі.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Мозковий штурм «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»**	• Описує залежність між фізичною активністю і потребою в їжі та воді. • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини.
2	**Робота з хмарою тегів «Фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні».**	• Добирає потрібну інформацію з графічного тексту (рисунки, таблиці, схеми). • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини. • Розрізняє продукти за походженням (наприклад, рослинного, тваринного тощо). • Пояснює, що таке хибне використання речовин (не за призначенням або в надмірних кількостях). • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
3	**Перегляд мультфільму «Фіксики», серія 121 «Вітаміни»**	• обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • обговорює зміст і форму медіатексту.
4	**Вправа «Сортуємо на «корисне» та «шкідливе»**	• Розрізняє корисні та шкідливі впливи на вибір безпечної поведінки (батьки, вчителі, друзі, ЗМІ тощо). • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Пояснює, що не всі продукти корисні для здоров'я. • З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти; робить відповідні пропозиції на зборах класу. • Обговорює проблеми класу, які його/її турбують, обирає один із варіантів їх розв'язання.

5	**Перегляд мультфільму «Фіксики», серія 34 «Збиті вершки»**	• Обґрунтовує свої вподобання. • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого і побаченого.
6	**Інтерв'ю «Як ми обираємо продукти?»**	• Фіксує здобуту інформацію/дані словами, зображеннями, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв. • Описує безпечне й відповідальне вживання їжі. • Вибирає продукти харчування, орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці
7	**Перегляд відео «Абетка харчування». Обговорення. Упровадження в життя**	• Сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою. • Описує безпечне й відповідальне вживання їжі. • Вибирає продукти харчування, орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці.
8	**Гра «Відповідальний покупець»**	• Розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях. • Вибирає продукти харчування., орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці. • Пояснює вплив друзів, сім'ї та інших факторів на вибір здорового харчування.
9	**Граємо в ігри «Абетка харчування»**	• Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів (комікси, світлини, дитячі журнали, комп'ютерні ігри, реклама тощо). • Формулює запитання про все, що її/його цікавить. • Пояснює вплив здорової поведінки та корисних звичок на здоров'я людини. • Роз'яснює, що не всі продукти корисні для здоров'я. • Розповідає про вплив друзів, сім'ї, та інших факторів на вибір здорового харчування.

1. «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»

Проведіть мозковий штурм «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»

Запитайте у дітей: «Без чого, на вашу думку, людина не зможе жити?» та підведіть до того, що є найнеобхідніші умови для життя: їжа, вода, повітря.

2. Робота з хмарою тегів

Запропонуйте дітям уважно розглянути хмару тегів «Фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні».

Об'єднайте їх у п'ять груп. Роздайте кожній назву однієї з груп продуктів: фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні. Нехай кожна група створить (намалює) свою хмару тегів, відібравши продукти відповідної групи. Образ для своєї хмари потрібно обрати у групі, обговоривши ідеї кожного/кожної.

Після відбору продуктів до своєї хмари тегів, діти можуть прокоментувати та пояснити вибір. Також можна доповнити роботи, продовжуючи перелік продуктів усім разом.

Поговоріть про важливість для людини вживання усіх груп продуктів.

3. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Вітаміни»

Перегляньте усі разом і обговоріть зміст мультфільму «Фіксики», серію «Вітаміни».

Орієнтовні запитання:

- для чого людині потрібні вітаміни?
- де можна знайти вітаміни?
- які бувають вітаміни?
- які «вітамінні» продукти ви любите?

4. Вправа «Сортуємо на «корисне» та «шкідливе»

Запропонуйте дітям посортувати пропоновані продукти на «Корисну їжу» та «Шкідливу їжу» й відмітити малюнки відповідними позначками:

☑ корисна їжа

☒ шкідлива їжа

У процесі презентації вибору, спонукайте дітей пояснювати та аргументувати, як їжа допомагає або, навпаки, заважає бути нам здоровими та активними.

Організуйте обговорення з таких питань:

- які з цих продуктів харчування діти бачили у рекламі?
- наскільки можна довіряти, на їхню думку, засобам масової інформації?
- чому засоби масової інформації рекламують шкідливі для здоров'я продукти?

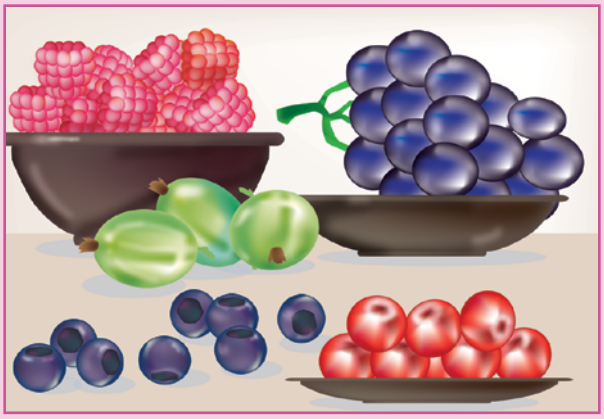

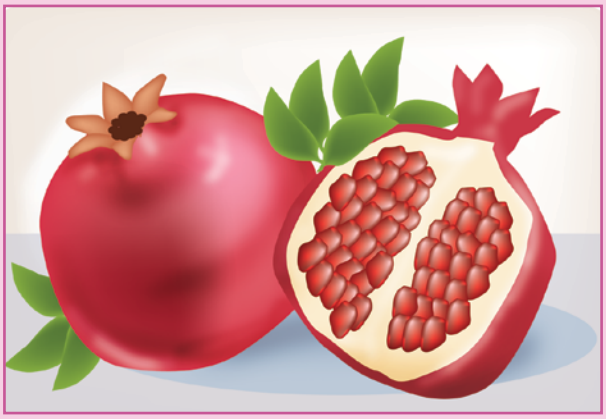

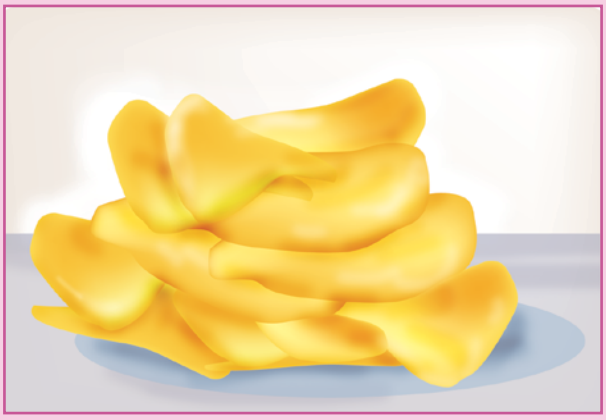

Запропонуйте дітям провести невелике дослідження: «Корисне та шкідливе у шкільному буфеті» (кіоску, магазині). Об'єднайте їх у невеликі групи та запропонуйте:

- зробити перелік корисних і шкідливих продуктів, що продаються у шкільній їдальні;
- зробити опитування своїх однокласників: «Що найчастіше купують діти на перерві?»

Нехай групи зроблять прості висновки щодо двох вищезазначених питань, презентують їх на класному зібранні, не називаючи імена опитаних учасників й учасниць дослідження. Важливо, щоб кожна група підготувала корисну пораду для своїх друзів, щоб зменшити купівлю шкідливих продуктів для здоров'я.

5. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Збиті вершки»

Запропонуйте дітям підготувати невелике повідомлення про користь і обмеження вживання молочних продуктів.

Перегляньте усі разом і обговоріть зміст мультфільму «Фіксики», серію «Збиті вершки».

Орієнтовні запитання для обговорення:

- Що можна приготувати з молока? Назвіть продукти, про які йшла мова в мультфільмі.
- Який із названих продуктів любите ви? Чому?
- Які страви з використанням молока готують у вашій родині?
- Чим корисне молоко?

6. Інтерв'ю «Як ми обираємо продукти?»

Запропонуйте дітям напередодні взяти інтерв'ю у своїх батьків «Як ви визначаєте чи свіжі продукти, здійснюючи покупки?». Для запису інтерв'ю можна використати мобільні телефони. Об'єднайте дітей у пари (трійки), нехай вони прослухають чи переглянуть інтерв'ю одне одного, обговорять і підготують декілька конкретних порад для інших груп. У процесі роботи створіть загальний перелік порад «Увага, обираємо свіжі продукти!»

7. Перегляд відео «Абетка харчування». Обговорення. Упровадження в життя

Упродовж декількох днів переглядайте разом короткі відео (один відеоролик у день):

Абетка харчування. Навіщо харчуватися правильно?

Десять правил від «Абетки харчування».

Абетка харчування. А чи правильно ви їсте?

Обговорюйте зміст, нехай діти задають одне одному запитання про те, що почули та побачили у відеоматеріалах. Запропонуйте учням розповісти батькам про корисні речі та разом спробувати виконати рекомендації «Абетки харчування».

На ранковій зустрічі запитайте у дітей, які з порад їм вдалося виконати після перегляду. Що виконати було складно? Чому? Що можуть зробити діти для того, щоб їхні друзі та члени родини намагалися правильно харчувались?

8. Гра «Відповідальний покупець»

Облаштуйте з дітьми декілька «стелажів супермаркету» для гри. Розкладіть там упаковки з різних продуктів (із датами виробництва товару: печива, цукерок, молока, шоколаду, йогурту, кіндер-сюрпризу тощо).

Об'єднайте дітей у групи, дайте кожній кошик і запропонуйте «здійснити покупки» – обрати та покласти продукти з терміном зберігання, придатним до вживання.

Наголосіть, що учасники мають бути відповідальними покупцями та уважно обирати товари до свого кошика.

Проведіть короткий інструктаж-пояснення «Як розбиратися у датах виробництва». На розгляд учителя це можна зробити як до початку гри, так і на етапі обговорення, також відповідно до рівня дітей у класі можна спрощувати чи ускладнювати завдання (наприклад, розглядати тільки рік чи місяць тощо).

Для визначення результатів перегляньте здійснені покупки на предмет придатності до вживання.

Обговоріть, що означає бути відповідальним покупцем? За кого та за що люди несуть відповідальність?

9. Граємо в ігри «Абетки харчування»

Домовтеся, що впродовж тижня діти разом із батьками вдома гратимуть в ігри та дивитимуться відео на сайті програми «Nestlé здорові діти» (надішліть дітям і батькам посилання на сайт програми).

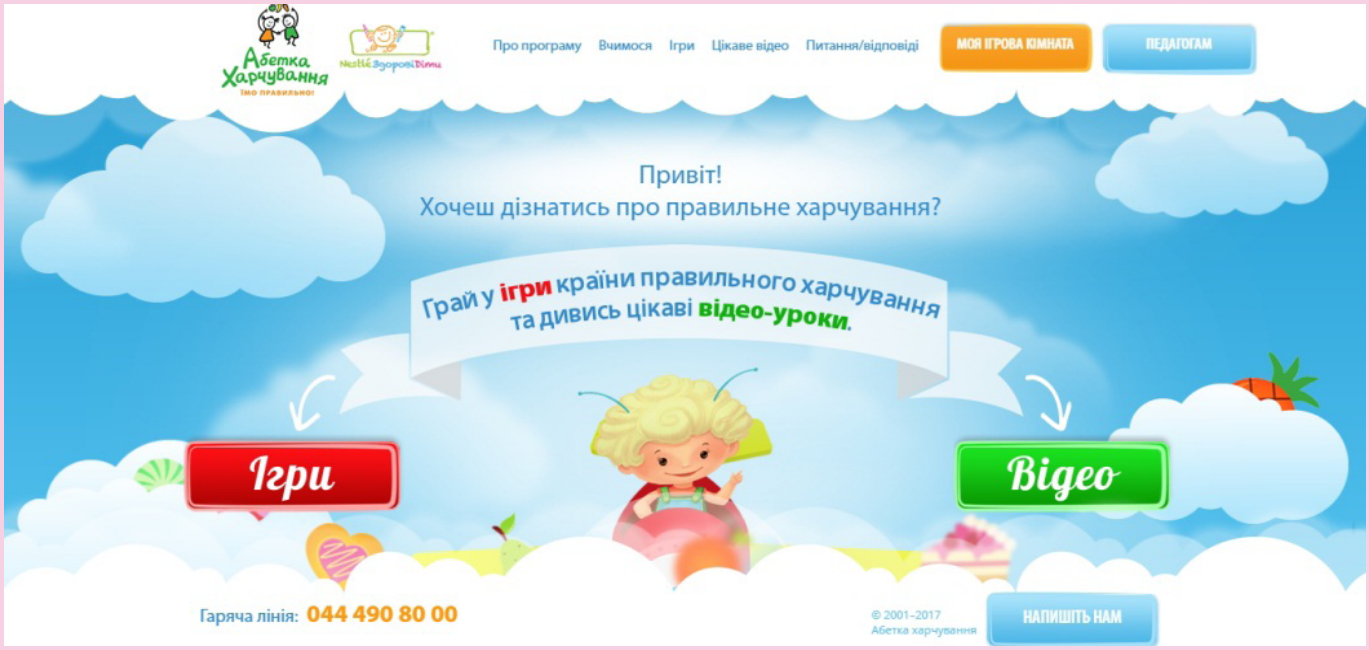

Мета програми запровадити навчання, спрямоване на розвиток культури правильного харчування та здорового способу життя серед дітей шкільного віку.

Виділіть час на ранкових зустрічах для обміну цікавою корисною інформацією, про яку дізналися діти з батьками під час ігор і переглядів відео.

ТЕМА ТИЖНЯ: «СВІТ РОСЛИН»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи несе людина відповідальність перед рослинами?

Завдання 28-го тижня:

- ознайомити учнів з поняттям «відповідальність»;
- допомогти учням засвоїти норми відповідального ставлення до рослин;
- формувати почуття вдячності рослинам;
- вчити взаємодіяти в парах, групах.

Очікувані результати 28-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що таке відповідальність;
- норми відповідального ставлення до рослин;
- що означає відповідати за благополуччя рослин;
- чому потрібно зберігати рослини;

вмітимуть:

- пояснити важливість рослин у житті людини;
- наводити приклади бережливого ставлення до рослин;
- виявляти уміння бережливого ставлення до рослин;
- організовувати конструктивну співпрацю у парах і групах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) з конкретною метою; • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого і побаченого; • поповнює власний словниковий запас. **ЧИТАЄМО** • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • використовує доречно поширені графічні зображення смайлів. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому і для чого призначений медіатекст;

	• спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті; • визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів; • висловлює власні думки та почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси). **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • досліджує значення слів. **ТЕАТРАЛІЗУЄМО** • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо; • імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини. **Я У ПРИРОДІ** • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • вирощує рослини вдома, у школі. **Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти; • розрізняє природне та створене людиною довкілля.

Соціальна і здоров'я-збережна	**ЗДОРОВ'Я** • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. **ДОБРОБУТ** • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини і довкілля; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • описує цінність створеного разом; • пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь; • розрізняє ознаки добробуту людини.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з діями людей; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Квітник»**	• використовує доречно поширені графічні зображення смайлів; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуюсь із рішенням команди; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах.
2	**Розгадування ребусу**	• поповнює власний словниковий запас; • досліджує значення слів.
3	**Перегляд мультфільму «Бережіть природу»**	• висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому та для чого призначений медіатекст; • визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів; • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
4	**Вправа «Дерево»**	• розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
5	**Читання та обговорення оповідання Василя Сухомлинського «Відломлена гілка»**	• розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших;

		• пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з діями людей; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика); • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
6	**Прослуховування пісні «Я люблю у лузі квіти»**	• розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини; • спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті; • утворює відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення.
7	**Вправа «Фотомисливець»**	• використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо; • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
8	**Інсценізація віршів Анатолія Качана «Крилате насіння» та Платона Воронька «Липка»**	• використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо; • імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
9	**Робота в групах. Робота з коміксом «Як ми доглядали рослини»**	• висловлює власні думки та почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі журнали, реклама тощо); • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

10	**Практична робота «Пересадимо кімнатні рослини»**	• сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • вирощує рослини вдома, у школі; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини і довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує цінність створеного разом.
11	**Перегляд мультфільму «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»**	• висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми); • розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти; • розрізняє природне та створене людиною довкілля; • пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь; • розрізняє ознаки добробуту людини; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля; • описує цінність створеного разом; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.
12	**Перегляд відеоролика «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси»**	• висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми); • розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти; • розрізняє природне та створене людиною довкілля; • пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь; • розрізняє ознаки добробуту людини; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
13	**Вправа «Подяка»**	• пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
14	**Рефлексія. Вправа «Я – вірний друг / подруга рослин»**	• підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.

1. Вправа «Квітник»

Вправу-енергізатор «Квітник» проводять з метою створити дружню атмосферу.

- Попросіть дітей стати у коло.
- Запропонуйте дітям назвати квіти, які знають.
- Оберіть 4 назви квітів (наприклад, барвінок, мак, жоржина, ромашка).
- По колу, по черзі вказуючи на кожного з дітей, називайте квіти та попросіть запам'ятати назву.
- Скажіть: коли ви назвете квітку (наприклад, мак), діти, хто отримав таку назву, міняються місцями. (Учитель може назвати і дві квітки, і три. Наприклад, барвінок, жоржина, ромашка).
- Зауважте: коли ви скажете «квітник», міняються місцями всі діти, що стоять у колі.
- По закінченню виконання вправи попросіть дітей за допомогою смайликів показати, який у них настрій.
- Попросіть бажаючих поділитися своїми враженнями.

2. Розгадування ребусу

Завдання дітям:

Запропонуйте дітям розгадати ребус і назвати тему заняття.

Попросіть викласти словосполучення світ рослин з кубиків ЛЕГО. (Робота в парах, трійках, четвірках).

Матеріал для вчителя:

Рослини – єдині на Землі організми, здатні синтезувати органічні речовини з неорганічних за допомогою сонячної енергії та виділяти при цьому необхідний для життя кисень. Таким чином, вони становлять первісне джерело їжі, енергії й газообміну для всіх інших форм життя на Землі.

3. Перегляд та обговорення мультфільму «Бережіть природу»

- Запропонуйте дітям переглянути мультфільм.
- Обговоріть із дітьми, про що йдеться у мультфільмі?

- Запитайте в учнів, що для них означає бути відповідальним/відповідальною? Запропонуйте скористатись вправою «Мікрофон».
- Скажіть, що бути відповідальним означає думати про інших.
- Запитайте дітей, у чому виявилась відповідальність героя мультфільму?

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за дії, вчинки, слова.

4. Вправа «Дерево»

Мета: виявити настрій учасників групи.

- Запропонуйте дітям стати у коло, заплющити очі.
- Попросіть уявити себе якимось деревом; подумати, яке воно, як почувається, який у нього настрій і чому.
- Запропонуйте бажаючим розповісти про своє дерево. (*Примітка. Якщо дитина говорить про поганий настрій дерева, запитайте, як можна поліпшити його: полити дерево; обкопати; повісити годівничку, щоб прилітали пташки; зробити прикраси тощо*).

5. Читання та обговорення оповідання В. Сухомлинського «Відломлена гілка»

Учитель пропонує дітям прочитати / послухати оповідання Василя Сухомлинського «Відломлена гілка».

Запитайте дітей про їхні почуття та емоції від прочитаного / прослуханого оповідання.

Відломлена гілка

(В. Сухомлинський)

Уздовж алеї парку біг хлопчик. Був ясний весняний день, на деревах співали пташки, серед квітів літали барвисті метелики. Хлопчику було весело. Він біг, розмахуючи руками.

Уздовж алеї росли маленькі липки, їх недавно посадили. На гілочках зеленіли ніжні пахучі листочки. Хлопчик зривав їх і кидав собі під ноги. Потішався. От зупинився біля однієї липи. Та не листочок відірвав, а цілу гілочку відчахнув. Гілочка впала додолу. Хлопчик на хвильку зупинився, глянув на тремтячі листочки. Глянув і на липку. З північного боку зяяла ранка.

Хлопчику стало шкода липки, та жалість у його серці жила недовго. Бо надворі був такий радісний сонячний день. Хлопчик переступив гілочку і побіг далі. Минуло багато-багато літ. Хлопчик виріс. Став дорослий. І діти його повиростали.

Ось теплого весняного дня приходить він до того парку, де бігав колись малим пустотливим хлоп'ям. Уздовж алеї росли високі стрункі липи. Одна тільки була мовби з північного боку поранена. У неї ніби руки не було. Замість гілки – глибокий шрам.

Дідусь зупинився. Упізнав липу. Це він давно колись відчахнув її гілочку. І ось тепер на високому стрункому дереві не було великої гілки. Менше листя зеленого, менше цвіту липового, менше співу бджолиного – бо він зламав гілочку. Менше й радості в світі.

Дідусь зітхнув. Він стояв на алеї, дивився на рівну доріжку, по якій біг маленький хлопчик.

Алея – дорога (в садку, парку), обсаджена з обох боків деревами, кущами.

Потішатися – знаходити в кому-, чому-небудь задоволення, радість; тішитися.

Відчахнув – відламав, відокремив гілку від стовбура.

Зяяти – бути широко відкритим, виявляючи всю свою глибину.

Запитання для обговорення:

- Як поводився хлопчик?
- До чого призвів бездумний учинок хлопчика?
- Чому зітхнув дідусь?
- Чи траплялося тобі бути у схожій ситуації? Як ти діяв/діяла?

Скажіть дітям, що в житті людей можуть бути помилки непоправні й ті, які можна виправити. Запитайте, якщо хлопчик відламав гілку – це поправна помилка чи ні? Чому?

Попросіть дітей пояснити прислів'я: *Спочатку думай, а потім роби. З самого початку думай, який буде кінець*.

Підбийте підсумок, прочитавши вірш Богдана Лепкого:

Все на землі, все треба берегти –
І птаха й звіра, і оту рослину,
Не чванься тим, що цар природи ти –
Бо врешті, ти її частинка.

(Б. Лепкий)

6. Слухання пісні «Я люблю у лузі квіти»

Запропонуйте дітям послухати пісню «Я люблю у лузі квіти» (слова: Ганна Чубач, музика: Гульнара Азаматова-Бас).

Запропонуйте учням перевірити свою уважність і продовжити речення ***Усе на світі починається з… (краси). Ти ж така… (красуня), моя земля.***

Запитайте дітей, коли земля буває красунею, а коли – ні; яка в цьому роль людей.

7. Вправа «Фотомисливець»

Запропонуйте учням уявити себе у ролі фотографа, який пішов на фотополювання.

Попросіть дітей супроводжувати розповідь рухами, які підтверджують слова:

- фотограф прокинувся, потягнувся;
- взув правий чобіт, лівий чобіт, повісив на плече фотоапарат, відкрив намет і пішов;
- потім пішов швидше, побіг, потім пішов повільно;
- на лугу висока трава (руками нагинати траву);
- побачив річку (рухи плавця);
- прийшов на галявину, побачив квітку – сфотографував; побачив дерево – сфотографував; побачив кущик калини – сфотографував;
- пішов назад: глибока річка, висока трава, забіг у намет і закрив його.

8. Вправа «Інсценізація віршів»

Інсценізація або **інсценівка** – переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені.

У вправі використовуються вірш Анатолія Качана «Крилате насіння» та вірш Платона Воронька «Липка».

Запросіть дітей до уявного театру подивитись інсценізацію віршів.

Липка
(***П. Воронько)***

Я, маленька липка,
Виросту велика, –
Не ламай мене.
Я медовим цвітом
Зацвіту над світом, –
Бережи мене.
Тінь тобі я кину
У гарячу днину, –
Ти шануй мене.
Від дощу сховаю
Вранці серед маю, –
Ти полий мене.
Будемо з тобою
Ми рости обоє, –
Ти люби мене.
Виростеш за роки,
Підеш в світ широкий, –
Не забудь мене.

Запитайте дітей:

- Якою вони уявляють липку?
- Про що просить маленька липка?

Крилате насіння
(***А. Качан)***

Кружляє над нами
Насіння крилате,
Радіє насіння
Що вміє літати.

Це клени високі
Із рідної гілки
Синів проводжають
В далеку мандрівку.

І згадують сумно
Дерева бувалі:
Колись і вони
Над землею літали!

«Ми знову знялись би,
Як наше насіння,
Та роки не ті,
І тримає коріння…»

Кружляє у небі
Насіння крилате,
Радіє насіння,
Що вміє літати.

Одна насінина
З кленової крони
Довірливо сіла
Мені на долоню.

І каже: « Я довго
Блукала над містом,
Але на асфальт
Не наважилась сісти.

Благаю мій друже,
Якщо це не важко,
Візьми й посади мене
В землю, будь ласка.

Я виросту кленом
У нашому краї
І шумом зеленим
Тебе привітаю».

Запитайте дітей:

- Чому насіння автор назвав крилатим?
- Чи могли дерева літати над землею?
- Чому насінина не наважилась сісти на асфальт?
- Про що просила насінина?
- Які умови потрібні насінині для проростання?

Обговоріть з дітьми їхні враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідали ролям липки, дерев, насіння клена.

Попросіть дітей описати власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.

Поцікавтесь у дітей, чи доводилось їм саджати якісь рослини? Як це відбувалось? Хто потім доглядав за посадженим?

9. Робота з коміксом «Як ми доглядали рослини»

Скажіть дітям, що до них у гості завітав журнал «Джміль» із подарунком – комікс «Як ми доглядали рослини».

Запропонуйте дітям попрацювати з коміксом.

Ко́мікс – послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь.

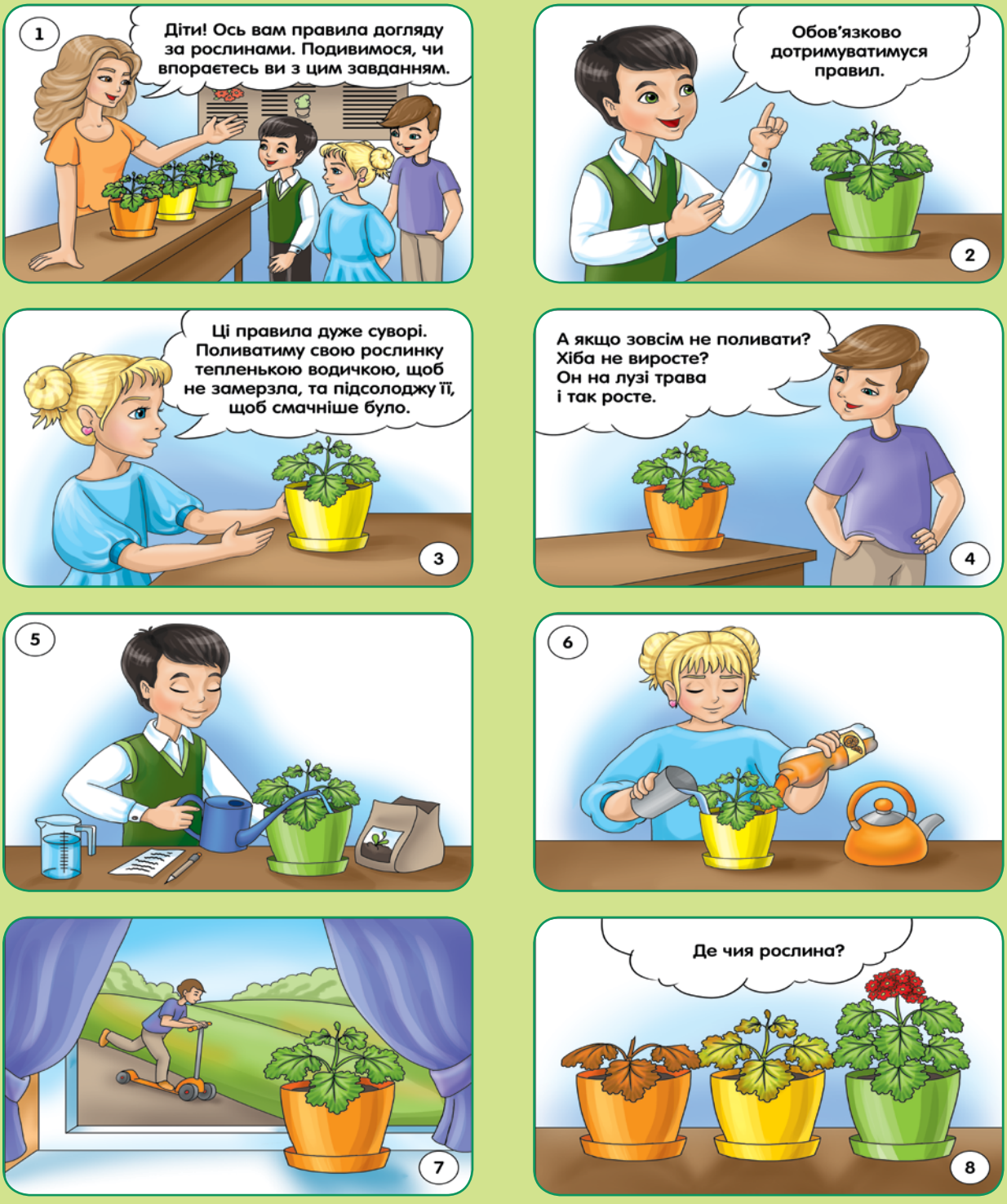

Обговоріть з дітьми:

- Чим відрізняються кімнатні рослини від тих, що ростуть надворі?
- Чи можуть кімнатні рослини рости надворі? Чому?
- Як потрібно доглядати за рослинами?
- Як ви гадаєте, чому дівчинка вирішила, що правила догляду за кімнатними рослинами надміру суворі?
- Яких правил догляду за рослинами дівчинка не дотрималась? До чого це призвело?
- Без чого кімнатні рослини не можуть існувати? У чому їм потрібна допомога людини?
- Чи може рослина жити без води? Чому?
- Чи справді рослини потрібно було жаліти? До чого призвела ця жалість?
- Як ви гадаєте, чому діти вирішили не дотримуватись правил догляду за рослинами?
- Хто з учнів вчинив правильно?
- Як би вони вчинили на місці кожного з персонажів?
- Вчинок кого з дітей свідчить про надійність і відповідальність?

Попросіть дітей розказати, як вони самі ставляться до правил? Чи вважають себе відповідальними людьми?

10. Практична робота «Пересадимо кімнатні рослини»

Обладнання: квіткові горщики, дренаж, лопатки, ґрунт, тирса, живі рослини, скатертини, миски з водою.

- Скажіть дітям, що кімнатні рослини мають естетичне й гігієнічне значення: поліпшують настрій, зволожують повітря і виділяють в нього корисні речовини, які вбивають мікроорганізми. Чим більше в кімнаті рослин, тим чистіше атмосфера, тим більше в ній кисню і менше мікроорганізмів. У шкільних приміщеннях, де знаходиться одразу багато дітей, обов'язково потрібно тримати кімнатні рослини.
- Запитайте дітей, чому рослини називають живими? (Вони дихають, живляться, ростуть і розмножуються.) Чи не нагадують їм рослини людей?
- Скажіть дітям, що рослини, як і люди, дихають повітрям. Як і людям, рослинам потрібне харчування. Харчуються вони через корені, які знаходяться в землі. Корінці п'ють воду, з ґрунту вбирають у себе поживні речовини. Рослини необхідно підгодовувати добривами. Як і людина, рослина росте. Спочатку вона маленька, потім стає все вищою, більшою і, нарешті, виростає. Як і люди, рослини мають різну висоту. А з чого ж починається життя рослини? З маленької насінини, яку садять у землю і поливають. Потім з'являється коріння, паросток, потім листочки, і, нарешті, розцвітають квіти. Але, щоб рослина виросла здоровою, красивою, за нею треба доглядати. Пересадка – один із найважливіших прийомів догляду за кімнатними рослинами.
- Зверніть увагу дітей на види пересадки рослин.

Види пересадки рослин:

1. Пересадка рослин, коли коренева система максимально очищається від старої землі.

2. Перевалка: грудка землі з корінням зберігається. Рослину обережно витягують зі старого горщика, саджають у новий, не руйнуючи грудку землі.

3. Заміна верхнього шару землі. Цей спосіб годиться для тих рослин, які не можна з якихось причин пересадити (наприклад, із-за розміру). Тоді, якщо потрібно, розпушується верхній шар ґрунту, видаляється і замінюється на новий.

Скажіть, що для пересадки рослин необхідний дренаж – пухкий шар на дні квіткового горщика, необхідний для видалення зайвої вологи з ґрунту. Без дренажного шару мокра земля, стикаючись із дном горщика, буде закисати. Рослина може загинути.

Продемонструйте дітям пересадку рослини з одного горщика в інший.

Запропонуйте учням з метою закріплення провести практичну роботу з пересадки кімнатних рослин.

Примітка. Перед проведенням практичної роботи проводиться інструктаж із техніки безпеки. Діти працюють у гумових рукавичках. Практична робота проходить під індивідуальним контролем педагога. Діти працюють у трійках чи четвірках.

Інструкція.

1. Візьміть новий горщик і закрийте дренажний отвір черепком (опуклою стороною догори), камінчиком.
2. Засипте на дно дренаж (камені, шаром 1–1,5 см).
3. Насипте шар ґрунту. Його потрібно стільки, щоб встановлена в горщику коренева грудка була повністю прикрита землею і до краю горщика ще залишалося 1–2 см. (Таким чином ми залишаємо місце для поливу).
4. Вийміть рослину зі старого горщика й акуратно видаліть частину землі рукою, намагаючись не пошкодити коріння.

5. Поставте рослину рівно в центр горщика, рівномірно розмістіть коріння в горщику.
6. Притримуючи рослину однією рукою, іншою (можна совком або ложкою) потроху досипте землю й ущільніть її.
7. Заповнивши необхідний простір, вже пальцями обтисніть по периметру горщика землю.
8. Поставте рослину на піддон.
9. Полийте рослину.

Наголосіть, що на рослини у природі впливають кліматичні фактори. Тому кімнатні види треба розміщувати у приміщенні й утримувати в умовах, які наближені до умов того місця, звідки походить рослина.

Після проведення практичної роботи діти прибирають свої робочі місця, миють руки з милом.

Рефлексія. ***Вправа «Зроби свій вибір».***

Заздалегідь підготуйте жетони різних кольорів: червоного, жовтого, зеленого. Попросіть дітей вибрати по одному жетону за принципом: червоний – заняття сподобалося; жовтий – не зовсім сподобалося; зелений – не сподобалося.

Примітка. Горщиками з пересадженими квітами прикрашаємо класну кімнату, коридор школи, шкільну їдальню. Але рішення мають прийняти діти.

11. Перегляд мультфільму «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»

Учням пропонується переглянути мультфільм «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»

Цей ліс називається Великоанадольський.

Добре, коли є ліс! Дерева зупиняють вітер, затримують сніг, дозволяючи вирощувати великі врожаї. Але у безводних степах замало води, щоб ліс виріс сам. Тож люди самі зробили це диво, висадивши кожне дерево та кущ своїми руками. Зараз у Великоанадольському лісі височенні, як хмарочоси, дуби. Сосни міряються ростом із підйомним краном. Окрім звичних кущів і дерев, у лісі є екзотичні рослини із різних куточків світу. Через ліс алея виводить до чудового ставка з лебедями, що зветься «Озером кохання». Пишаймося, що це – наше і це – твоє!

Екзотична рослина – незвичайна, дивовижна.

- Запропонуйте дітям прочитати назву рукотворного лісу, про який згадується у мультфільмі.
- Запитайте дітей, скільки складів у слові.
- Запитайте дітей, чому про Великоанадольський ліс говорять, що він – рукотворний? Що це означає?
- Чому ліс не міг вирости сам?
- Навіщо людям ліс?

посилання 1

посилання 2

посилання 3

12. Перегляд відеоролика «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси»

Учням пропонується переглянути відеоролик «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси».

Тераса – природний або штучно створений горизонтальний чи трохи похилий уступ на схилі, який використовують під сільськогосподарські та лісові культури, для боротьби з ерозією ґрунту тощо.

Запитайте дітей, чи вміють рослини співати?

Скажіть, що співочі тераси – це пам'ятка садово-паркової культури Харківської області, що є унікальною не лише для України, а й Європи. І ми, українці, пишаємося, що це – наше, і це – твоє.

13. Вправа «Подяка»

Матеріали: їстівні рослини чи їх плоди (наприклад, яблука) для кожного учасника.

Процедура. Діти утворюють коло. Вчитель запитує дітей: за що ми можемо бути вдячні рослинам? (Варіанти відповіді: житло, книги, тепло в печі, кисень тощо).

Учитель пропонує учасникам відкусити яблука зі словами подяки: «Дякую тобі, Яблунько, за цей чудовий плід!»

Обговорення:

Що ви відчували, коли дякували яблунці?

Примітка. Якщо група на екскурсії, насіння з яблучок можна посадити у ґрунт.

Скажіть дітям, що на знак подяки, люди встановлюють скульптури та пам'ятники рослинам.

Запитайте дітей, яким рослинам вони хотіли б встановити скульптуру чи пам'ятник.

Попросіть намалювати або сконструювати з кубиків ЛЕГО.

14. Рефлексія. Вправа «Я – вірний друг / подруга рослин»

Діти стають у коло і по черзі продовжують речення: «Я – вірний друг/подруга рослин, і я хочу, щоб…; я можу…; я зроблю…»

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

Я люблю у лузі квіти
(***слова: Ганна Чубач, музика: Гульнара Азаматова-Бас)***

Я люблю у лузі квіти,
Де гудуть весь день джмелі
І метелик носить літо
На легенькому крилі.

Приспів:

У долині теплий вітер
Сушить трави від роси,
Я кажу: усе на світі
Починається з краси!
Я кажу: усе на світі
Починається з краси!

Ось така красуня – моя Земля!
Гріє сонечко гаряче
Чисте дзеркало води
І зелений коник скаче
Сам не відає куди.

Приспів.

Буду сонечком радіти,
Землю скривдити не дам,
Буду світ увесь любити
І рости на радість вам.

Приспів.

Матеріал для вчителя

Пальма – священна рослина, символ світу.
Пальму можна назвати деревом-легендою. У багатьох країнах населення поклонялося пальмам і вважало їх священними рослинами. У високорозвиненої грецької цивілізації пальму також вважали божественним деревом. У разі перемоги над супротивником грецькі полководці посилали на батьківщину гінців з пальмовою гілкою. А грецьких спортсменів, які перемогли у змаганнях, також нагороджували гілкою пальми. Ця традиція дала життя такому виразу як «пальма першості». Також голуб із пальмовою гілкою в дзьобі став символом миру.

Матеріал для вчителя

Орхідеї – найбільш різноманітні в своїх забарвленнях у порівнянні з іншими квітами. Стараннями природи і селекціонерів з'явилися орхідеї майже всіх кольорів веселки і не тільки. Є навіть зелені та чорні орхідеї. Ось тільки чомусь селекціонери не змогли поки вивести синю орхідею. А спроби Карла Ліннея описати величезну родину орхідей наштовхнули великого Чарльза Дарвіна на ідею про всезагальну еволюцію.
А найдорожча орхідея (її вартість 5 000$) – це Золота Орхідея. Вона росте в Малайзії на горі Кінабалу і зацвітає перший раз в 15-річному віці.

Матеріал для вчителя

Автор першого квіткового годинника – Карл Лінней. Він створив їх у 1720 році в місті Упсала в Швеції. При розробці ідеї він використовував природну особливість квітів – орієнтація в часі. Тобто квіти певних видів розкриваються у різний час доби. Конструкція годинника являє собою циферблат, поділений на сектори. У кожному з них були посаджені квіти певного виду. Одні розкривалися вранці, інші ближче до обіду, інші опівдні і так далі. Були й нічні квіти. Такі годинники дозволяли визначати час досить точно. Їх похибка становила всього півгодини, що цілком припустимо для подібних годинників. Ось тільки в похмурі та дощові дні годинники не працювали, оскільки квіти не розкривалися.

Матеріал для вчителя

В Україні росте понад сорок тисяч рослин (посилання). З них до Червоної книги України нині занесено сто дев'яносто дев'ять видів. У 1985 році їх кількість становила лише сто шістдесят два види.

СКУЛЬПТУРИ ТА ПАМ'ЯТНИКИ РОСЛИНАМ:

Монумент «Слава помідору!» На вирощуванні помідорів спеціалізується весь Кам'янсько-Дніпровський район, що в Запорізькій області. Встановивши пам'ятник на центральній площі міста, жителі хотіли висловити свою подяку овочу-годувальнику

Пам'ятник огірку. Ніжинський огірок став першим пам'ятником овочу в усій Україні. Особливий посол, рецепт якого, за легендою, належав древнім грекам, прославив місто на довгі часи.

Пам'ятник цукровому буряку знаходиться на території Інституту біоенергетичних культур і цукрового буряка НААН України.

Скульптура «Бронзові каштани» у Маріїнському парку в Києві.

Мініатюрний пам'ятник каштану біля Київської міської адміністрації.

Використані джерела:

Генератор ребусів [Електронний ресурс].

Воронько П. «Липка» [Електронний ресурс].

Канал ПЛЮСПЛЮС «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси» [Електронний ресурс].

Канал ПЛЮСПЛЮС «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!» [Електронний ресурс].

Качан А. «Крилате насіння» [Електронний ресурс].

Найцікавіші пам'ятники України [Електронний ресурс].

Сухомлинський В. «Відломлена гілка» / Вогнегривий коник: Казки. Притчі. Оповідання / упоряд. і передм. О. В. Сухомлинської. — К. : Знання, 2017. — 255 с. : іл. – (Скарби).

Чубач Г. «Я люблю у лузі квіти» [Електронний ресурс].

Як ми доглядали рослини. Комікс для дітей // Джміль. – 2016. – № 3 [Електронний ресурс] .

ТЕМА ТИЖНЯ: «СВІТ ТВАРИН»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які зміни відбуваються у тваринному світі навесні?
- Хто де живе?
- Яка користь тварин для людей та природи?

Завдання 29-го тижня:

- ознайомити з цікавим світом тварин;
- розширювати знання з питань охорони та захисту тваринного світу;
- формувати відповідальне ставлення до тварин;
- сприяти участі дітей у суспільно значущих справах.

Очікувані результати 29-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- значення тварин у природі та для людини;
- взаємозв'язок людей і тварин;
- тварин, які є символами різних країн світу;
- проблеми, пов’язані з безпритульними тваринами;
- важливість особистої участі у суспільно значимих справах;

вмітимуть:

- значення тварин у природі та для людини;
- взаємозв'язок людей і тварин;
- тварин, які є символами різних країн світу;
- проблеми, пов’язані з безпритульними тваринами;
- важливість особистої участі у суспільно значимих справах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	• Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та привабливе. • Розпізнає емоції своїх співрозмовників, намагається доречно використовувати словесні й несловесні засоби для спілкування. • Створює невеликі висловлення, записує їх. Створює прості медіапродукти за допомогою інших.
Природнича	• Описує, що нового дізнався, спостерігаючи та експериментуючи. • Відповідально діє в довкіллі, дбає про його чистоту, доглядає за рослинами і тваринами. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів. • Зображає інформацію про довкілля (почуту або побачену) у вигляді малюнка, таблиці тощо.
Соціальна і здоров'язбережна	• Описує, що нового дізнався, спостерігаючи та експериментуючи. • Відповідально діє в довкіллі, дбає про його чистоту, доглядає за рослинами і тваринами. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів. • Зображає інформацію про довкілля (почуту або побачену) у вигляді малюнка, таблиці тощо.
Громадянська та історична	• Бере участь у вирішенні проблем спільнот. • Висловлює свої вподобання. • Робить відповідальний вибір. • Долучається до корисних справ у родині, класі, школі. • Запитую про те, що зацікавило. • Знаходить відповіді на запитання. • Показує, як природа дає людям засоби до існування.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «З'єднай картки «Тварина – символ країни»**	• добирає відомості/дані з різних джерел інформації • порівнює місце свого проживання з іншими відомими їй/йому місцями на Землі; • пояснює, чому природа важлива для людини.
2	**Вправа «Створюємо символ нашого класу»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • визначає (з однокласниками) важливість спільноти класу, школи і пояснює свою думку; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
3	**Гра «Хто я?»**	• використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для обговорення усної інформації; • розпізнає емоції співрозмовника і враховує їхній вплив на процес спілкування; • добирає відомості/дані з різних джерел інформації.
4	**Вправа «Я – волонтер / волонтерка!»**	• сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; • розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події із власного життя; • створює прості медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя враховує мету й аудиторію; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях; • пояснює, чому людині потрібна доброчинність; • пояснює важливість добрих вчинків для людини та довкілля.

1. Вправа «З'єднай картки «Тварина – символ країни»

Розкажіть дітям цікаву інформацію про те, що з найдавніших часів люди з великою пошаною ставилися до тварин. Зображення тварин були присутні на посуді, одязі, зброї. Вважалося, що вони приносять удачу та благополуччя. Тварини стали навіть державними символами країн світу.

Підготовка до проведення вправи: роздрукуйте та розріжте картки (декілька, «тварини» та «країни/континенти/острови», об'єднайте дітей у групи).

Завдання до вправи: з'єднати картки між собою за принципом «країна» – «тварина». Після виконання групи презентують роботу та коментують свої варіанти. У процесі презентації запропонуйте дітям розказувати цікаві факти про тварин, які знають діти (якщо не знають, скористайтеся разом мережею інтернет).

Встановіть разом правильну відповідність. Щоб перевірити результати роботи діти на уроці можуть скористатися мережею інтернет.

ТВАРИНИ

Білоголовий орлан

Дельфін

Колібрі

Кенгуру

Чорний лебідь

Лось

Ведмідь

Страус Ему

Лев

Слон

Тигр

Кінь

Панда

Ластівка

Країни / Континенти Острови / Півострови		
Китай	Австралія	Індія
Африка	Росія	Центральна Америка
Норвегія	Крим	США
Монголія	Таїланд	Україна

КЛЮЧ			
Слон	Таїланд Індія	Дельфін	Крим
Кінь	Монголія	Колібрі	Центральна Америка
Страус Ему Кенгуру Чорний лебідь	Австралія	Білоголовий орлан	США
Тигр	Індія	Бурий ведмідь	Росія
Лось	Норвегія	Панда	Китай
Лев	Африка	Ластівка	Україна

Коментар для вчителя: *до вправи представлено багато карток тварин і країн (континентів, островів), ви можете обрати для роботи декілька, на власний розсуд, відповідно до рівня дітей вашого класу.*

Також можна повісити карту світу та у процесі роботи розміщувати картки з тваринами у відповідній частині на карті.

Підсумок.

Запропонуйте дітям поміркувати, чому тварини важливі для людини.

2. Вправа «Створюємо символ нашого класу»

Запитайте у дітей:

- Що таке символ?
- Які державні символи вони знають?
- Для чого потрібні символи?

Інформація для вчителя:

У перекладі з грецької мови це слово означає знак, ознаку, властиву чомусь.

Державні символи країн світу та інші знаки підкреслюють унікальність кожної держави. Поважаючи традиції та звичаї інших народів, необхідно знати та поважати їхню символіку.

Деяких тварин навіть зображували на гербах світу:

- Лев – це зображення одне з найстаріших і найпопулярніших. Уособлює силу, безстрашність, спритність. Символ можна зустріти на гербах Бельгії, Норвегії, Швеції, Фінляндії, Іспанії, Болгарії, Індії та інших.
- Кенгуру живуть в Австралії, тому тварина займає почесне місце на гербі цієї країни. Символізує рух вперед, так як ці тварини назад не стрибають.
- Зображення корови – знаходиться на гербі Андорри.
- Леопард символізує стійкість, сміливість, відвагу. Можна побачити на гербі країни Бенін. Тут же можна прочитати девіз цієї країни: «Братство. Правосуддя. Праця».
- Антилопа присутня на гербі держави Зімбабве.

Запропонуйте дітям подумати яка тварина могла б стати символом їхнього класу?

Методом мозкового штурму зберіть ідеї, запишіть на дошці або фліпчарті.

Об’єднайте учнів у групи, відповідно до названих пропозицій.

Нехай кожна група підготує невеликий «захист» свого вибору у будь-якій формі.

Спонукайте дітей до обґрунтування своїх пропозицій, користуючись такими висловлюваннями: *«Ми обрали символом класу…….», «Ми вважаємо, що ця тварина найкраще демонструє наш клас, тому , що……», «Ми переконані, що такий символ для нас…….» тощо.*

Шляхом голосування оберіть тварину яка стане символом вашого класу.

За цим посиланням ви знайдете цікаву інформацію про тварин, які стали символами країн світу.

3. Гра «Хто я?»

Запропонуйте дітям пограти у гру «Хто я?».

Для гри потрібні: комплект карток із зображенням тварин, картка із запитаннями-підказками, пісочний годинник (не обов'язково).

Розкажіть дітям умови гри.

Умови гри.

Учасники гри по черзі беруть картку із зображенням тварин, показують її іншим гравцям, не дивлячись самі хто на ній зображений, мають здогадатися відповідь, задаючи навідні запитання до інших гравців, що допоможуть зорієнтуватися та назвати зображену тварину.

Учасники з карткою можуть задавати навідні запитання до інших гравців, користуючись карткою-підказкою або самостійно формулюючи запитання. Інші гравці можуть відповідати тільки: «так» або «ні». Не можна ставити питання на кшталт: «яка це тварина?»

Запитання можна ставити, поки гравець не здогадається відповідь. Для гри можна використати пісочний годинник, тоді для того, щоб здогадатися, час буде обмежений.

Після того як відгадку знайдено (якщо гравець не знайшов її самостійно, він може повернути картку та подивитися хто на ній зображений), запитайте у дітей, що вони знають про цю тварину, де вона живе, що їсть, чим корисна для людей? Запропонуйте бажаючим знайти цікаві факти про цих тварин в інтернеті й організуйте цікаву презентацію під час ранкової зустрічі.

Якщо діти раніше не грали у подібну гру, вчитель може бути першим гравцем, який бере картку, і таким чином продемонструвати хід гри, питання які можна ставити.

Для орієнтиру підготовлено картку-підказку із питаннями та картки з тваринами із відомих дітям мультфільмів. Можна підготувати картки, на яких зображення справжніх тварин.

Картка-підказка. Запитання	
Я живу в лісі?	У мене є хвіст?
Я можу плавати?	Я видаю звуки?
Я можу літати?	У мене великі вуха?
Я великий / велика?	Я живу в Україні?
Я маленький/мала?	Я живу в Африці?
Я є героєм мультфільму?	Я сильний/сильна?

Картки «ХТО Я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

4. Вправа «Я – волонтер / волонтерка!»

Запитайте у дітей, які їм відомі проблеми, пов'язані з безпритульними тваринами у містах і селах?

Обговоріть із дітьми проблему, чому домашні тварини опиняються на вулиці.

Запропонуйте розповісти події з власного життя, що їх вразили, схвилювали. Запитайте у чому відповідальність людини щодо домашніх тварин?

Розкажіть (або зачитайте) реальну історію:

У Київському зоопарку живе на вулиці близько 70 безпритульних котів. Тварин підкинули.

Працівники зоопарку вирішили створити Котобудинок для покращення добробуту тварин – годування, вакцинація, лікування, влаштування в добрі руки. Проте для такої роботи не вистачає помічників – людей, які б могли допомагати.

Громадська організація «Спілка вільних журналістів «Природа над усе» оголошує про набір ВОЛОНТЕРІВ для допомоги Зоокотам!

Запитайте у дітей, чи знають вони, хто такі волонтери? Що саме вони знають про таких людей?

Зазначте, що ***волонтер*** – це людина, що здійснює добровільно безкорисно суспільно корисну діяльність.

Об'єднайте дітей у групи, роздайте їм картки «Зоокоти у добрі руки». Нехай учні прочитають, яка допомога потрібна працівникам зоопарку та відмітять на картці ті пункти, де вони змогли б допомогти. Поясніть дітям значення невідомих для них слів.

У процесі презентації завдання, спонукайте дітей до озвучування, як саме вони можуть зробити той чи інший крок, чому ця робота буде відповідальною?

Що саме пропонується зробити:

- лікування;
- годування котів;
- облаштування укриття від несприятливих погодних умов. Нам потрібні люди, які вміють власними руками добудувати та покращити Котобудинок, дизайнери, художники;
- вакцинація;
- влаштування в добрі руки (облік найбільш соціалізованих котів, фотографування, піар у соцмережах та іншими засобами);
- будь-яка творчість, дотична до нашої тематики (репортажі, фото, запис відео, аудіо, літературні твори тощо).

Варіант виконання вправи:

Запропонуйте дітям у групах попрацювати над таким завданням: підготувати репортажі, фото, запис відео, аудіо, літературні твори чи інший вид роботи для розповсюдження інформації (широкого інформування) про проект.

Можна також зробити фото дітей, батьків та їхніх пухнастих улюбленців для шкільної фотовиставки.

Щоб підбити підсумки вчитель може поставити дітям питання:

- Чому така робота є дуже необхідною?

Інформація для підсумків:

- Така робота допоможе котам лишитися у природному середовищі, не пригнічуючи їх. Разом із тим вони не шкодитимуть тваринам із колекції зоопарку, тому що будуть фізично відділені від них на обмеженій території.
- Котяче містечко залучить до зоопарку нових відвідувачів. Воно буде естетично привабливим, стане окрасою і чинником покращення іміджу зоопарку, міста та України, туристично важливим об'єктом.
- Всесвітній день захисту тварин відзначається 4 жовтня. Тварини дарують радість усім і приносять велику користь. А що ми можемо зробити для наших друзів?
- Ми можемо взяти в свій дім нового члена сім'ї та вірного друга – котика чи собачку. Якщо такої можливості немає, ми можемо спробувати прилаштувати знайду в надійні руки. А ще ми можемо відвідати притулок для тварин, побути в ньому.
- Можливостей зробити свій внесок – дуже багато. І навіть найпростіший крок – це вже чудово. І, звичайно, допомагати тваринам і захищати їх потрібно не раз на рік.

Використані ресурси:

Символи країн світу: опис. [Електронний ресурс].

Допомога безпритульним котам у Київському зоопарку. [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСЕЛКА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому з’являється веселка?
- Чому веселка різнокольорова?
- Як робити веселку на шкільному подвір’ї?

Завдання 30-го тижня:

- навчити спостерігати за явищами природи та аналізувати їх;
- формувати первинні уявлення про світло і колір;
- допомогти створити просту модель веселки;
- розвивати мислення, мовлення, уяву, увагу, пам'ять, творчі здібності;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 30-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- причини виникнення веселки;
- порядок кольорів веселки;

вмітимуть:

- створювати просту модель веселки;
- проводити досліди та практичні роботи, пов’язані з веселкою;
- пояснювати природу веселки;
- використовувати прийоми запам’ятовування кольорів веселки;
- краще розуміти тексти про природу;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою. • Малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого. • Передає інформацію в таблицях, схемах із допомогою вчителя / вчительки. • Розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них. • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби – жести, міміка. • Поповнює власний словниковий запас. **ЧИТАЄМО** • Словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів. • Пояснює зв’язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами. • Представляє інформацію графічно. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення. • Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування. • Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • Обговорює зміст і форму простого медіатексту, виявляє з допомогою дорослого очевидні ідеї у простих медіатекстах. • Висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів.

	ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ • Знаходить у висловленні і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів. • Творить власні художні тексти малих жанрів на основі відомих.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Вирішує, що він / вона хотів / хотіла б дослідити. • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Пояснює, навіщо він / вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами / явищами або експериментуючи з ними. • Передбачає, якого результату досліджень він / вона очікує. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті / спостереженні. • Добирає та застосовує найпростіші матеріали та прилади, які потрібно для проведення дослідів. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди. • Описує, як виникають «сонячні зайчики». • Розрізняє об'єкти, які випромінюють світло, прозорі та непрозорі об'єкти • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування. • Співвідносить об'єкти та явища живої і неживої природи з їхніми зображеннями / описами і навпаки. **Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • Розрізняє природне і створене людиною довкілля. • Пояснює, як використовувати штучні матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) на основі їхніх властивостей.
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Пояснює правила безпечної поведінки під час проведення дослідів. • Демонструє, як попросити допомоги при потребі.

	ЗДОРОВ'Я • Описує свої почуття в різних ситуаціях. • Порівнює вплив різних емоцій та почуттів на себе та інших. • Описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Застосовує різні способи зняття втоми за допомогою гімнастики, дихальних вправ, музики, прогулянки, зміни виду діяльності. **ДОБРОБУТ** • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Визначає послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання. • Описує цінність створеного разом.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Розповідає про свої зацікавлення, пояснює чи подобається проводити досліди, дослідження. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил під час проведення дослідів. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Пояснює, чому природа важлива для людини. • Визначає, що дає природа людині. • Бере участь у мистецьких (наприклад, театральних) акціях. • Вдумливо читає чи слухає короткі історичні оповідання, легенди про веселку. • Виокремлює незрозумілі слова з усних та писемних текстів дитячої літератури. • Запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика). **МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ** • Представляє загальні відомості про Україну.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Заняття «Веселка»**	• З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Описує свої почуття у різних ситуаціях. • Описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою.
2	**Вправа «Диво у дружбі»**	• Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Порівнює вплив різних емоцій і почуттів на себе та інших.
3	**Вправа-гра «Під кольоровим мостом»**	• Малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого. • Передає інформацію в таблицях, схемах за допомогою вчителя. • Поповнює власний словниковий запас. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів. • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Застосовує різні способи зняття втоми за допомогою гімнастики, дихальних вправ, музики, прогулянки, зміни виду діяльності. • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації.
4	**Вправа «Веселка дружби»**	• Розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них. • Описує цінність створеного разом. • Визначає послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання.
5	**Вправа «Складаємо підказку»**	• Поповнює власний словниковий запас. • Знаходить у висловленні та пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів. • Творить власні художні тексти малих жанрів на основі відомих. • Бере участь у мистецьких (наприклад, театральних) акціях.

6	**Досліди «Як утворюється веселка»**	• Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження й експериментування. • Вирішує, що він/вона хотів/хотіла б дослідити. • Пояснює, навіщо він/вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або експериментуючи з ними. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті/ спостереженні. • Добирає та застосовує найпростіші матеріали і прилади, які потрібні для проведення дослідів. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження/ досліди.
7	**«7 кольорів – 3 кольори – 1 колір»**	• Поповнює власний словниковий запас. • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. Передбачає, якого результату досліджень він/ вона очікує. • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Описує, як виникають «сонячні зайчики». • Розрізняє об'єкти, які випромінюють світло, прозорі та непрозорі об'єкти. • Співвідносить об'єкти і явища живої та неживої природи з їхніми зображеннями/описами і навпаки. • Розрізняє природне і створене людиною довкілля. • Пояснює, як використовувати штучні матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) на основі їхніх властивостей. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил під час проведення дослідів. • Пояснює правила безпечної поведінки під час проведення дослідів. • Демонструє, як попросити допомоги при потребі.

8	**Заняття «Дивитись і бачити»**	• Пояснює, чому природа важлива для людини. • Визначає, що дає природа людині. • Вдумливо читає чи слухає короткі історичні оповідання, легенди. • Виокремлює незрозумілі слова з усних і писемних текстів дитячої літератури. • Запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика). • Добирає приклади з власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як учасника класної та шкільної спільноти. • Обговорює проблеми класу, обирає один із варіантів їх розв'язання. • З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти.
9	**Вправа «Займи позицію»**	• Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби – жести, міміка.
10	**Вправа з дослідженням «Веселка – від слова весело»**	• Словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів. • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення. • Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування.
11	**«Опитувальник»**	• Записує окремі слова і речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення. • Обговорює зміст і форму простого медіатексту, виявляє з допомогою дорослого очевидні ідеї у простих медіатекстах. • Представляє загальні відомості про Україну. • Дотримується домовленостей.
12	**Вправа «Веселка»**	• Розповідає про власні емоції, які виникають під час релаксаційної вправи. • Пояснює зв'язок тексту з власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами. • Дотримується домовленостей.

1. Заняття «Веселка»

Слова вчителя:

Веселка – найпрекрасніше з явищ природи. Це диво нам дарують сонце і дощ. Сонячний промінчик здається нам прозорим, але, проходячи крізь краплинки води, розкладається на сім яскравих кольорів: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій і фіолетовий.

- Плесніть у долоні попереду себе ті, хто бачив веселку.
- Плесніть у долоні над головою, хто фотографував веселку.
- Двічі постукайте по парті ті, хто ще не бачив ніколи веселки.
- Скільки у веселки кольорів? Хто може назвати кольори у відповідній послідовності?
- Хто розкаже віршик про веселку? Загадає загадку про веселку?

Дощ іде і сонце сяє –
У небі райдуга палає,
А як дощик перестане,
То і райдуги не стане.

Райдуги з'являються в небі тільки тоді, коли одночасно йде дощ і світить сонце. Побачити веселку можна, коли сонце позаду від спостерігача, а дощ – попереду. Ранкова райдуга означає, що сонце знаходиться на сході, а дощ іде на заході. Вечірня веселка, навпаки, буває, коли сонце світить на заході, а дощ іде на сході. Веселку можна побачити і вночі, але тоді вона буде менш яскравою, тому що місячне сяйво інше, ніж сонячне.

Чи відомо вам?

Веселку у нас в Україні іще називають веселиця, веселуха, райдуга-дуга, а на Поліссі – і радовниця, і денша, і коромисел.

- А як називають веселку у вашому населеному пункті чи регіоні?
- А може хтось знає, як слово веселка звучить іншою мовою?
- Що означають слова «сліпий дощик», «мжичка».

Коментар вчителя: звернути увагу на важливість знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування.

2. Вправа «Диво у дружбі»

Слова вчителя:

Дружба творить дива. Ось і у вірші Богдана Чепурка подружилися…, послухайте і скажіть хто?

Учитель пропонує дітям послухати вірш.

Скаче дощик по долині –
Зупинився на стежині…
Із сонечком подружився…
У веселку перелився.
Літній дощик молоденький –
Веселочка веселенька.
Ходять разом по діброві –
Мостять мости кольорові.

Обговорення:

- хто подружився у цьому віршику?
- і яке диво відбулося?
- хто ходить разом по діброві?
- що це за мости кольорові вони мостять? і чому мости кольорові?

3. Вправа-гра «Під кольоровим мостом»

Матеріали: смужки паперу (бажано гофрованого) кольорів веселки; мішечки, з яких видаватимуть кольорові смужки, мішечки для збирання смужок.

У кожної дитина має бути мінімум 15 смужок одного кольору і два мішечки різного кольору.

Проведення:

Діти стають паралельними рядами (по семеро у ряді: 2 ряди по 7 учнів) обличчям одне до одного і беруться за руки – піднімають їх, створюючи «веселку». Між цими рядами, немов під веселкою, проходить учень – це «мандрівник». Він рухається не поспішаючи – «збирає від «кольорів веселки» позитивні емоції». Кожен учень (спочатку той, хто справа від мандрівника), біля якого проходить мандрівник, на вушко каже, що їй у ній подобається (ти весела, добра, розумничка тощо) і дає кольорову смужку – «веселка дає свого кольорового сяйва». Це треба робити щиро. У результаті такого переходу під веселкою з'являється сяюча від щастя дитина, яка ще й «назбирала кольорів із веселки». Стаючи у кінець ряду, вона вибирає одного учня з останньої пари – бере його за руку і залишається у кольоровому мості. Той, хто залишився без пари, стає «мандрівником».

Порада: Ідеально, коли для одного кольорового мосту є 15 учнів, 30 учнів – це два мости. Та цю вправу-гру можна проводити незалежно від кількості дітей, просто заздалегідь продумати логістику проведення. Учитель також може бути учасником цієї вправи-гри.

Заняття можна продовжити вправою «Веселка дружби».

4. Вправа «Веселка дружби»

Матеріали: папір великого формату з ескізом веселки, смужки паперу кольорів веселки.

Діти наклеюють назбирані кольорові смужки на заздалегідь приготовлений ватман із ескізом веселки. Ця веселка може довго висіти у класі (наприклад над входом) і бути символом дружнього класу.

Учитель (підведення підсумків):

Кольорова дуга тільки тоді є веселкою, коли ці різні сім кольорів є разом, поруч. Так і в класі: якщо ми є як одна сім'я і цінуємо те, що ми всі різні, особливі, неповторні, то ми є однією гарною, дружньою і сильною спільнотою.

Рекомендуємо: Казка про олівці з курсу «Культура добросусідства», посібник, 3 частина.

> Жили собі олівці. Вони разом розмальовували світ. Одного разу олівці посперечалися. Кожен олівець вважав себе найкращим. Сонце все це бачило. І вирішило воно скласти з олівців смужку з різних кольорів: червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного, синього, фіолетового. А коли всі олівці з'єдналися, то утворилася веселка. Й олівці зрозуміли, що разом вони можуть створити значно кращу картину, ніж поодинці. І тепер один без одного їм нецікаво малювати.

Обговорення:

- Як ти гадаєш, чому олівцям тепер нецікаво малювати поодинці?
- Пригадай, де ще ти бачив кольори веселки.

5. Вправа «Складаємо підказку»

Вправу «Складаємо підказку» проводять у форматі роботи в групах – по 7 учнів, об'єднаних у групи по кольорам веселки (з цифрами), щоб в одній групці зібрались всі кольори веселки.

Матеріал: паперові смужки кольорів веселки (або палички, ґудзички чи олівці), фломастери, папір А3 або А4, малюнок веселки (за бажанням).

Слово вчителя: Письменник Ігор Калинець придумав речення, щоб запам'ятати кольори веселки та їх порядок (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий):

«Чарівниця Осінь Жар-птаху Зазиває Бабин Сад Фарбувати».

Ось ще одна фраза:

«Чи обжене жвавенького зайчиська байдикуватий ситий фокстер'єр?».

Завдання для групи:

Кожна групка має скласти своє аналогічне речення.

Дитина, яка при поділі отримала певний колір, має назвати слово (декілька слів), яке починається з тої ж букви, що й колір.

Записують запропоновані слова великими буквами на великий папір у порядку кольорової гами веселки. За потреби підбирають нові слова, проводять заміну слів.

Коментар для вчителя: звернути увагу на лінгвістичні та навички співпраці.

6. Досліди «Як утворюється веселка»

Під час дослідів «Як утворюється веселка» діти працюють у групках зі старшокласниками, дорослими (батьками, іншими вчителями).

Учитель:

Чи бачили ви «гру веселкових кольорів», подібну на веселку? Коли і де?

Доповнюєм дітей:

у фонтані; над водограєм; у струменях води під час поливу квітів.

Ми також можемо «створювати», «видобувати» свою веселку.

Рекомендації:

- продемонструвати малюнки та світлини, які роз'яснюють «створення веселки»;
- «документувати» – фотографувати процес проведення дослідів (можна зробити презентацію).

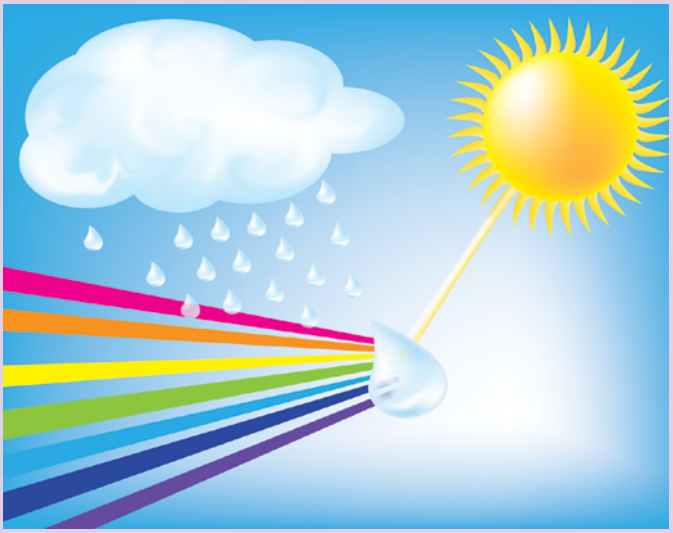

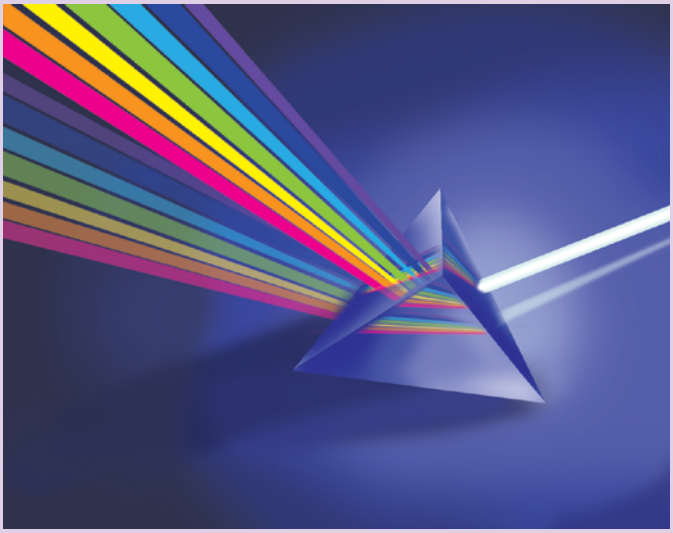

1. З мильним розчином

Налити у миску води, додати мильний розчин, занурити в нього дріт, згорнутий у кільце (або готове кільце). Вийняти кільце – утворилась плівка. Спрямувати промінь ліхтарика на зворотний бік – спостерігаємо кольори веселки.

2. З комп'ютерним диском

На диск спрямувати промінь ліхтарика. Нахиляти диск підрізними кутами. На стелі з'являється веселка.

3. Веселка у приміщенні

Отримати веселку можна (як це зробив учений фізик І. Ньютон) і в «домашніх» умовах. Крізь маленький отвір у віконниці чи шторі треба пропустити вузенький пучок світла, то промені, зломившись у ній, вийдуть уже розділеними на кольори. Це буде добре видно на протилежній стіні.

4. З водою і світлом

Обладнання: ліхтарик, миску з водою, дзеркало, білий аркуш картону.

У миску з водою опустити дзеркало. Промінь ліхтарика спрямувати на білий аркуш картону під певним кутом. На ньому з'являються кольори веселки.

Вчитель: Отже, коли з'являється веселка? Веселка з'являється, коли зустрічаються краплі води і промені світла під певним кутом.

Запам'ятайте ще один дослід, який можеш провести на літніх канікулах разом із рідними: якщо в сонячний день стати спиною до сонця та спрямувати угору шланг, який розпилює воду, то ви побачити веселку, створену власноруч.

Чи відомо вам? (інформація на ранкову зустріч)

- Усупереч багатьом легендам, кінця у веселки немає. Вона утворена не дугами, а різнокольорними кільцями, просто ми бачимо тільки їх меншу частину, яка піднімається над обрієм.
- На одному з найбільших водоспадів світу – Ніагарському, що в Канаді, у суміші бризок і пари ніколи не зникає веселка, іноді є навіть дві. Тут її можна бачити і вночі.

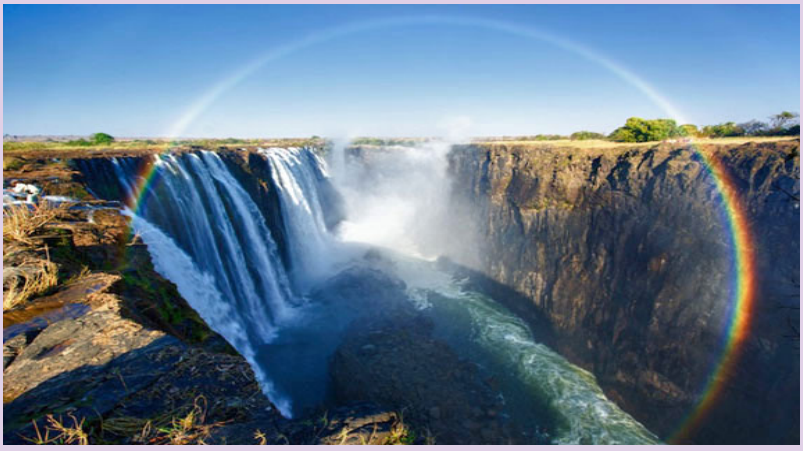

7.«7 кольорів – 3 кольори – 1 колір»

Матеріали: малюнки-схеми, які пояснюють, як людина бачить кольори та явище дальтонізму.

Запитання до всього класу:

- Який твій улюблений колір?
- Чи є він поміж кольорами веселки? (скільки кольорів у веселці?)
- Які кольори на світлофорі? (який колір нам сповіщає, що можна переходити дорогу? тощо)
- Скільки кольорів є на світі?
- Загинаючи пальчики, пошепки промовляй кольори, які ти знаєш?
- Скільки пальчиків загнули?

Слово вчителя:

Є люди, які бачать кольори зовсім не так, як більшість. Це явище називається дальтонізмом. Певні світлові промені, потрапляючи в око, на сітківку, не викликає у ній тієї реакції, яка характерна для нормального ока. Люди з незначними відхиленнями у сприйнятті кольорів зустрічаються досить часто, але вони самі можуть навіть і не підозрювати цього.

Дальтонік у ранньому віці може навчитись відрізняти червоний від зеленого, навіть якщо він бачить обидва ці кольори як жовто-сірий. Він робить це не за кольором, як люди з нормальним зором, а за тоном і яскравістю.

Повна відсутність колірного зору називається колірною сліпотою.

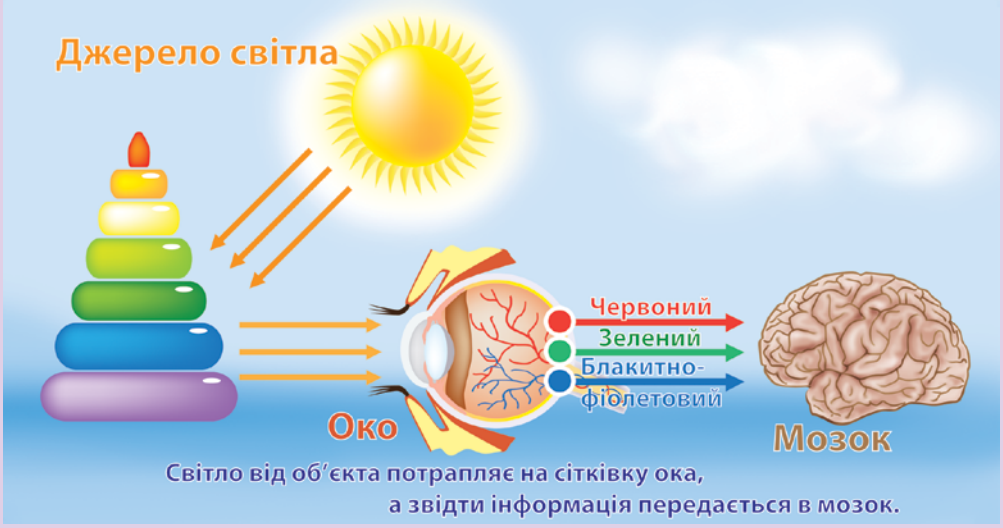

Завдання:

1. Намалювати малюнок одним кольором – улюбленим.
2. Тепер на цьому малюнку намалюйте щось, використовуючи три кольори: жовтий, зелений, червоний.
3. Намалюйте веселку, використовуючи 7 кольорів.

Провести обговорення:

- про малюнок, який «оживав і веселішав»;
- про людей, які маю дальтонізм чи повну колірну сліпоту.

Завдання-обстеження: провести вдома з рідними обстеження, використовуючи для цього яблука (м'ячики, клубки ниток) трьох кольорів: червоний, зелений, жовтий.

8.Заняття «Дивитись і бачити»

Слово вчителя: Веселка часто з'являється наприкінці грози. Люди, побачивши веселку зачудовано дивляться у небо, фотографують це диво із див. Певно, немає такої людини, яка б не любувалась цим дивом.

- Що означає дивитись і бачити? Чи завжди ми зауважуємо красу навколо нас?

Дуже часто, коли є веселка, то є й калюжі під ногами. Чи бачили ви, як у калюжах, ніби у дзеркалі, відображається «білий світ»?

Учитель читає притчу Василя Сухомлинського «Калюжа».

Калюжа

(В. Сухомлинський)

Марійка і Ніна йшли до школи. Сходило сонце, на зеленій траві блищали крапельки роси, у лузі співав соловейко.

Біля ставка, під гіллястою вербою стояла калюжа. Позавчора йшов дощ, і вона ще не висохла. Дівчата обережно обійшли калюжу. Марійка зупинилася і довго дивилася у воду. Ніна теж стала, чекаючи на Марійку.

Ніна каже:

– Яка брудна калюжа!.. Два дні стоїть вода, вже й жабенята плавають…

А Марійка захоплено:

– Дивись, який там безмежний світ у цій калюжі! Блакитне небо і сонце сяє, і біла хмарка пливе… А ген-ген садки цвітуть, і хатки біленькі над ставком…

Запитання для обговорення:

- Звідки взялася калюжа?
- Коли був дощ?
- Чи були дівчатка акуратними й обережними?
- Чи бачили обидві дівчинки в калюжі одне і теж?
- Яка дівчинка зупинилась біля калюжі та вдивлялася у воду?
- Як Ніна сказала про калюжу?
- А звідки у калюжі з'явились жабенята?
- Як ви думаєте, чи сподобались жабенята Марійці?
- Як Марійка розповідала про картину, яку побачила у калюжі?
- Хто з вас бачив як у калюжі, ніби у дзеркалі, відбивається навколишній світ?

Коментар для вчителя: звернути увагу на різні поглядах на одну і ту ж ситуацію, на різні світобачення, наголосити на позитивному світосприйнятті.

Діти стоять у колі, коли вчитель проголошує твердження, діти показують мімікою та жестами свою відповідь:

руку вгору і ствердне кивання головою – це згода.

присісти і похитувати головою в боки – це заперечення.

стенути плечима з мімікою на обличчі «не знаю, як сказати…» – вагаюсь.

- Гуляти під час теплого дощу приємно!
- Ховатись під час грози під одиноке дерево – небезпечно!
- Тільки після «сліпого» дощика з'являється веселка!
- Веселку можна побачити тільки в Україні!
- Веселку неможливо сфотографувати!
- … ще додайте свої твердження

Рекомендації:

- Подивіться й обговоріть відеоадіопродукт, як досліджують калюжу учні у Канаді:
- Обговоріть одяг для прогулянок під час дощу.
- Поговоріть про техніку безпеки під час грози і великої зливи, особливо для тих, хто живе біля великих річок і в горах, і програйт/інсценізуйте декілька ситуацій – як діяти.

10. Вправа з дослідженням «Веселка – від слова весело»

Обладнання: дзеркальця.

Матеріали: малюнки або світлини з обличчями людей із різними усмішками.

Слово вчителя:

Люди, коли бачать веселку, то радіють, посміхаються, їм тоді весело. Пригадайте свій настрій, свої емоції, коли ви побачили веселку.

Сміх – це реакція організму, під час якої м'язи обличчя мимовільно скорочуються, пришвидшується серцебиття. Усмішка виражає різні почуття та настрої. Ми часто по усмішці визначаємо стан людини.

Дуже важливо вміти всміхатися, це допомагає доброзичливо ставитися до людей. Усмішка покращує настрій. Коли ми всміхаємося, у кров потрапляє спеціальна речовина, гормон задоволення, який заспокоює та підвищує настрій. Також у кров потрапляють речовини, які протистоять хворобам. Учені помітили, що життєрадісні люди рідше хворіють, а діти, які не сумують, швидше одужують.

Дослідження:

– Ану, всміхніться мені! А зараз посміхніться одне одному! Тепер візьміть дзеркальця, загляньте у них й усміхніться собі.

– А тепер відтворіть на обличчі різні відчуття: «я думаю…», «я радію», «я обурююсь».

Обговорення, поради:

– Коли ви обурені, роздратовані, сердиті – подивіться у дзеркало та посміхніться собі – усмішка буде штучною, кривою, і від цього стане справді смішно. Настрій покращиться.

–А чи буває усмішка різною? (радісною, сумною, ніяковою, нещирою тощо) Учитель пропонує малюнки з різними усмішками і просить знайти відповідні.

– А які ви знаєте ситуації, коли не можна сміятися? (з чужого горя, з фізичних вад тощо)

Рекомендуємо: з курсу «Культура добросусідства» вправу про Крихітку Єнота**.** Частина 1, подорож 2.

Поміркуй, чому Крихітці Єноту вдалося потоваришувати з Тим, хто сидить у ставку.

11. Вправа «Опитувальник»

Вправа «Опитувальник» проходить у форматі роботи у двійках. Якщо у класі непарна кількість дітей, вчитель працює у парі з дитиною, або об'єднує учнів у трійки.

Матеріали: опитувальник для кожного.

1 етап: кожен учень заповнює опитувальник самостійно;

2 етап: об'єднання у двійки, по черзі кожен розповідає про свої відповіді.

Я радію тоді, коли _____

Я люблю, коли сміється _____

Я усміхаюсь, коли _____

Я сьогодні бачив/бачила посмішку на обличчі _____

Завдяки мені усміхнулась/усміхнувся сьогодні _____

Обговорення: про емоції та почуття, які під час цієї вправи з'являлись; легше було записувати чи розказувати однокласнику.

Що наші предки думали про веселку (інформація для «крісла автора», попередньо вдома з дорослими опрацьовують текст, за бажанням готують малюнки).

Веселка – шлях, по котрому ангели сходять з неба, для набирання дощу.

Веселка – це зігнута труба, що своїми краями всмоктує воду з морів, річок, озер і виливає їх у хмари. Вона всмоктує з водою і все, що попадає в неї, тобто каміння, жаб, хробаків, риб, тому часто із хмар падають або каміння, жаби, хробаки, або щось інше. Малеча, побачивши веселку, казала: «Тікайте, а то втягне вас дуга».

Райдуга уявлялася народові такою, що п'є воду з колодязя чи ставка. Ту воду вона, сховавшись, розливає по хмарах, а звідти вже вода виливається дощем. Райдугу народ називає ще веселкою, бо від її сонячних променів прояснюється (робиться веселим) небокрай, котрий доти був затулений хмарами і нагонив смуток.

(з книги «Ангели на сходах неба» Павло Чубинський, автор славня України, він був відомим дослідником етнографії)

Давні греки вважали, що кольоровими дугами боги попереджали людей про близькі війни чи катастрофи. Вікінги вбачали у веселці міст, яким боги сходять із небес на землю. В Ірландії тривалий час вірили, що кінець веселки вказує на місце, де захований горщик із золотом.

Рекомендуємо: надати інформацію про Павла Чубинського, обговорити, хто такий дослідник етнографії; пригадати слова славня України.

Як по веселці передбачають погоду (інформація для ранкової зустрічі, коли йде обговорення календаря, погоди).

Для цього не обов'язково бути синоптиком (пояснити поняття синоптик). Досить запам'ятати кілька нескладних народних прикмет:

- Веселка з'явилася вранці (але не пізніше полудня) – до дощу. Є ще одна прикмета: побачити веселку ввечері – до хорошої погоди.
- Веселка з'явилася з дощем і зникла після його закінчення – до погожих днів. Якщо дощ давно пройшов, а веселка все стоїть – негоди не уникнути.
- Відразу кілька веселок з'явилися під час дощу – небо не проясниться протягом декількох днів.

12. Вправа «Веселка»

Вправа «Веселка» призначена для зняття тривожності.

Мета: активізувати дітей, поліпшити настрій, зміцнити впевненість у собі, заохочення до спілкування. Вправа-гра позитивно впливає на групу.

Рекомендації:

Вправу проводити у приміщенні, де є вільний простір (без парт), дотримуючись правил безпеки, під спокійну музику. Повідомити правила.

Учитель зачитує чи промовляє текст, а діти виконують вказівки.

Слово вчителя:

Чи всі бачили веселку? Пригадаймо запах повітря тоді, коли на небі з'являється веселка.

Ми бачимо веселку після того, як небо освіжило землю дощем. Насамперед дощ прибиває до землі пил і змиває весь бруд. Повітря свіже та прозоре. А веселка радує око. Зараз ми скористаємося барвами веселки для того, щоб наш дух став свіжим, вільним від усього неприємного: турбот, хвилювань, суму.

Підведіться і почніть рухатись по кімнаті (кожне завдання триває 15 секунд). Уявіть собі, що вся кімната сповнена червоним сяйвом. Дивіться на нього і вдихайте його свіжість. Якщо хочете, можете навіть торкнутися цього дивовижного червоного сяйва, відчути його аромат. Продовжуйте рухатись по кімнаті й уявіть тепер, що вся кімната сповнена помаранчевого повітря. Ви можете вдихати цей колір, торкатись його…

Погляньте, тепер повітря навколо нас стало жовтим! Уявіть, що ви купаєтесь у променях сонця! Насолоджуйтеся, жовтим сяйвом, вдихайте, торкайтесь його. Колір повітря довкола нас знову змінився. Тепер він випромінює зелене світло. Це колір першого весняного листя. Ми наче занурилися у весну! Відчуйте її свіжість і аромат.

Чудеса тривають! Повітря раптом заграло усіма відтінками блакитного. Торкніться кольору бездонного ранкового неба! Насолоджуйтесь його блакиттю! Розкиньте руки як крила й повільно летіть у блакитному просторі.

Погляньте, повітря навколо нас поступово гусне, його колір із блакитного плавно змінюється на синій. Це колір моря. Від нього неможливо відвести погляд! Синє повітря здається щільнішим, його хочеться вхопити руками. І нарешті, повітря у нашій кімнаті набуло фіолетового кольору. Торкніться його руками і відчуйте цю глибину. Вдихайте колір вечірньої прохолоди.

А тепер уявіть собі, як ви виходите з останнього кольору веселки і бачите світло, що сповнює нашу кімнату. Струсіть із себе залишки всіх кольорів і відчуйте їх. Повільно повертайтеся до свого місця.

(з журналу «Розкажіть онуку» № 19-20, 2011 зі статті «Психологічний театр у початковій школі»)

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ:

Прислів'я про сміх, веселощі, усмішку:

«Веселощі краще від багатства».

«Хто у радості живе, того і сум не бере».

Рекомендуємо:

Відеовіршик про веселку.

Наталія Май. «Веселка».

Фізкультхвилинка 1.

Фізкультхвилинка 2.

Створити разом із дітьми презентацію, використовуючи світлини, які робили під час проведення дослідів, фото з веселкою з домашнього архіву, з інтернет-ресурсів.

Використана література:

1. Фізика: Дит. енцикл.: / Авт.-упоряд. О.А.Леонович; Художн. О.В.Кардашук. – К.: Школа, 2002. – 432 с.: іл. – (Я пізнаю світ).
2. Павло Чубинський «Ангели на сходах неба»: народні повір'я та забобони.: / упоряд. О. Верес. – К.: Глобус, 1992. – 16 с.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОЯ РОДИНА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які права й обов'язки дитини в родині?

Завдання 31-го тижня:

- допомогти дітям зрозуміти й осмислити свої права в родині;
- дати уявлення дітям про те, як діяти у разі порушення їхніх прав в родині (їх треба відстоювати, захищати, й, за необхідності, просити допомоги у вчителів);
- дати уявлення дітям, що держава гарантує їм захист від насильства, у тому числі і в родині;
- виробляти у дітей почуття самоповаги, поваги до власних прав і прав інших членів родини;
- розвивати уявлення дітей про їхні обов'язки у родині;
- формувати відповідальне ставлення до виконання своїх обов'язків у родині;
- формувати дбайливе ставлення до членів своєї родини;
- організовувати взаємодію в парах і групах.

Очікувані результати 31-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що означає бути членом родини;
- свої права й обов'язки в родині;
- значення відповідального ставлення до своїх обов'язків для себе та членів родини;

вмітимуть:

- визначати коло своїх прав і обов'язків у родині;
- встановлювати зв'язок між відповідальним виконанням своїх обов'язків у родині та її благополуччям;
- обґрунтовувати свою позицію та слухати інших;
- дотримуватися етичних норм спілкування в родині.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • поповнює власний словниковий запас; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору. **ЧИТАЄМО** • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом; • добирає потрібну інформацію з графічного тексту (таблиці, графіки, схеми). **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); • записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються; • використовує доречно поширені графічні зображення смайлів.

	ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо).
	ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ • аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки); • знаходить у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і доводить доцільність їхнього використання для досягнення мети спілкування); • знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; • пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа. **ТЕАТРАЛІЗУЄМО** • імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів; • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів оповідання; імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів оповідання; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
Природнича	**Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ** • наводить приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людині.

Соціальна і здоров'я-збережна	**ЗДОРОВ'Я** • пояснює функції та значення батьків для кожної людини; • пояснює правила моральної поведінки вдома, у школі. **ДОБРОБУТ** • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • ініціює спільні справи, ігри, розваги; • описує цінність створеного разом.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • пояснює, що означає вислів «бути людиною». **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї; • пояснює, які почуття пов'язують його / її з близькими людьми, висловлює припущення про те, чим вони зумовлені; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане). **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • виокремлює незрозумілі слова з усних та писемних текстів дитячої літератури; • запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика).

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Вправа «Який колір»**	• аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки); • обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо).
2	**Вправа «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
3	**Робота в групах. Дидактична гра «Склади слово»**	• записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення тексту на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються.
4	**Робота в групах. Вправа «Незакінчене речення»**	• сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • поповнює власний словниковий запас; • добирає потрібну інформацію з графічного тексту (таблиці, графіки, схеми); • спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору.
5	**Читання / слухання вірша Тетяни Роси «Обов'язки»**	• імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів; • описує й обмірковує свої права та обов'язки в сім'ї.
6	**Слухання вірша Анатолія Григорука «Права й обов'язки»**	• пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів – описує й обмірковує свої права та обов'язки в сім'ї;

		• висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо) • визначає, кому і для чого призначений медіатекст.
7	**Робота в групах. Гра «Розділимо обов'язки»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
8	**Інсценізація оповідання Анатолія Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»**	• використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів оповідання; імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів оповідання; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; • пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї; • наводить приклади використання винаходів людства в побуті; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. Вправа «Який колір»

Заздалегідь заготуйте аркуші паперу (за кількістю дітей у класі), на яких написано слово «родина».

РОДИНА

Попросіть дітей проаналізувати звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки).

- Запитайте дітей, з яким кольором/кольорами у них асоціюється слово «родина».
- Попросіть розфарбувати напис.
- Запитайте бажаючих, чому саме такий колір/кольори обрали (примітка: за домінуванням кольору можна виявити емоційне ставлення дитини до родини).
- Разом із дітьми створіть панно «Кольорове дерево».

ПАННО (фр. *panneau, від лат. pannus* – шматок тканини) – частина поверхні стіни, стелі, дверей, обмежена рамкою і заповнена живописом, мозаїкою або скульптурним рельєфом.

2. Вправа «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»

Мета: розвивати довірливі стосунки між дітьми.

- Попросіть дітей стати в коло.
- Почніть гру словами: «Поміняйтеся місцями ті, у кого… і закінчує цю фразу словами:
  - у родині є Олександри;
  - у родині є Миколайович або Миколаївна;
  - удома живуть тварини;
  - удома є кімнатні рослини.
- Називайте різні ознаки, щоб охопити всіх учасників.
- Обговоріть з дітьми їхній настрій після виконання вправи.

3. Дидактична гра «Склади слово»

Гра проводиться у форматі роботи в групах.

- Об’єднайте дітей у групи.
- Роздайте групам набори букв.
- Запропонуйте групам із поданих букв скласти та записати слова на тему «Моя родина».

4. Вправа «Незакінчене речення»

Вправа проводиться у форматі роботи в групах.

Матеріал для вчителя і батьків:
Декларація прав дитини (текст міжнародного документу Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 20 листопада 1959 року).

ПРАВА – система загальнообов'язкових правил поведінки, що встановлені чи узаконені державою і забезпечуються її примусом.

- Попросіть дітей з'єднати стрілочкою початок і кінець речень та прочитати деякі з прав дитини, зазначені у Декларації прав дитини.

Кожна дитина має невід'ємне право	**освіти**
Дитині має належати від народження право на	**здорове зростання і розвиток**
Дитині має належати право на	**життя**
Дитина має бути захищена від усіх форм недбалого ставлення	**виховання і розвиток дитини**
Дитина має право на здобуття	**ім'я і громадянство**
Батьки несуть основну відповідальність за	**жорстокості та експлуатації**

- Запитайте, що таке права?
- Запитайте, навіщо людям потрібні права.

- Попросіть дітей розглянути малюнки.
- Запитайте, які права дітей вони ілюструють.
- Попросіть дітей розповісти, якими правами в своїх родинах користуються вони.

Матеріал для вчителя

Конвенція ООН з прав дитини – міжнародний правовий документ, що визначає права дітей в державах-учасницях. Конвенція з прав дитини є першим і основним міжнародно-правовим документом обов'язкового характеру, що присвячений широкому спектру прав дитини.
Документ складається з 54 статей, що деталізують індивідуальні права осіб віком від народження до 18 років (якщо згідно застосовним законам повноліття не настає раніше) на повний розвиток своїх можливостей в умовах, вільних від голоду і нужди, жорстокості, експлуатації та інших форм зловживань.
Учасниками Конвенції з прав дитини є Святий Престол і всі країни-члени ООН, крім США, Південного Судану і Сомалі.

Матеріал для вчителя

Всесвітній день дитини відзначається 20 листопада як день світового братерства і взаєморозуміння дітей, день підтримки діяльності, спрямованої на забезпечення благополуччя дітей в усьому світі.
Саме у цей день – 20 листопада 1959 року Генеральна Асамблея прийняла Декларацію прав дитини (декларація – (у перекладі з латинської) об'ява, оголошення, заява), а 20 листопада 1989 року – Конвенцію про права дитини.
З 1990 року у Всесвітній день дитини відзначається річниця прийняття цих основоположних документів у сфері захисту прав дитини.

Матеріал для вчителя

Про які свої права повинна знати кожна дитина?
Конституція України говорить про те, що кожному гарантується право знати свої права та обов'язки. Це дає змогу запобігти посяганню на них. Достатньо, щоб дитина знала, що всі рівні перед законом і суспільством, а тому будь-які прояви насильства чи грубості до неї не повинні бути приховані, незалежно від кого вони надходять: чи від батьків, чи вихователів, чи навіть однокласників.
Особливу увагу на це повинні звертати батьки. Роз'яснювати, насамперед у зрозумілій формі елементарні правила поведінки у ситуаціях, коли дитину ображають чи намагаються експлуатувати. Це стосується і поведінки батьків – кожен повинен розуміти, що навіть вони не мають права грубо чи принизливо ставитися до своїх дітей, а в разі такого недбалого ставлення знати про можливість дитини звернутися до уповноважених органів.

5. Читання / слухання вірша Т. Роси «Обов'язки»

Учитель пропонує дітям прослухати вірш Тетяни Роси «Обов'язки».

Примітка: можна об'єднати дітей у групи (по 5 осіб) і запропонувати у групах прочитати вірш у ролях. Можна об'єднати дітей у 5 груп (автор, син, котик, мама, тато). Учасники чотирьох груп хором читають слова «свого» героя. Одна група учасників читає слова автора.

Обов'язки
(***Т. Роси)***

– Не піду до школи!
Не піду ніколи!
Там примушують писати,
Додавати, віднімати…
А я хочу гратись,
Хочу розважатись!
Нявкнув котик: - Не ходи,
Я не бачу тут біди.
І я обов'язок забуду
І мишей ловить не буду.
Усміхнулася матуся:
– І я вдома залишуся.
Краще вже відпочивати,
Аніж гроші заробляти.
Не буду я їсти варити,
Нічого не буду робити.
А тато зітхнув і сказав:
– Я й в думці ніколи не мав
Що обов'язок можна забути,
Від усього вільним бути.
За підказку дякую, сину!
Оце тепер я відпочину!
Давно вже час зробити так.
Ходімо, мамо, в зоопарк!
Я кричу: - Мене візьміть!
Тато глянув лиш на мить:
– Піклуватись про дитину -
Це обов'язок, сину.
Нам же любо розважатись,
А не про тебе піклуватись.
Тепер обов'язків нема.
Не просися ти дарма.
І вони собі пішли,
Мене з собою не взяли.
А я думаю – гадаю:
Що про обов'язки я знаю?

- Запитайте дітей, про які обов'язки дорослих і дітей говориться у вірші.
- Поцікавтеся, як діти розуміють слово «обов'язок».
- Використавши вправу «Мікрофон», запитайте дітей, що вони знають про обов'язки?

ОБОВ'ЯЗОК – це зобов'язання перед іншими якнайкраще виконати посильну роботу.

ОБОВ'ЯЗОК – це те, що, безумовно, обов'язково повинно бути виконано.

Люди несуть відповідальність одне перед одним за виконання своїх обов'язків.

6. Слухання вірша А. Григорука «Права й обов'язки»

- Запропонуйте дітям послухати вірш Анатолія Григорука «Права й обов'язки».
- Запитайте, про що вірш.
- Обговоріть із учнями, про які обов'язки в родині не потрібно забувати дітям.

7. Гра «Розділимо обов'язки»

Гра проводиться у форматі роботи в групах.

- Заздалегідь підготуйте два набори карток.

На картках першого набору написані слова, які називають обов'язки членів родини: ходить на роботу, заробляє гроші, готує їжу, витирає пил, миє посуд, миє підлогу, миє вікна, пилососить килим, пере білизну, прасує одяг, чистить взуття, виносить сміття, оплачує комунальні послуги, пришиває ґудзики, поливає квіти, застеляє постіль, доглядає за домашніми тваринами, займається дрібним ремонтом у квартирі тощо. Примітка: таких наборів має бути 6.

На картках другого набору написані слова, які називають членів родини: мама, тато, бабуся, дідусь, донька, син.

- Картки другої групи розмістіть на дошці.
- Об'єднайте дітей у 6 груп: мама, тато, бабуся, дідусь, донька, син.
- Роздайте групам картки з першого набору.
- Поясніть групам завдання: потрібно розподілити обов'язки в сім'ї. Кожна дитина по черзі вибирає картку, читає назву обов'язку.

Після чого обговорюють у групі, чи виконує, зазвичай, цей член родини таку роботу і розміщують (або не розміщують) картку на дошці біля картки з написом члена сім'ї. Таким чином на дошці утворюються шість стовпчиків слів – член родини та його обов'язки.

Обговоріть результати роботи груп:

- у кого більше обов'язків у родині, у кого – менше?
- чи є серед обов'язків тільки «чоловічі», «жіночі»?

Скажіть дітям, що у міцній, дружній родині кожен бере на себе певні обов'язки: заробляє гроші, ходить до магазину за покупками, готує, пере, прибирає, організовує відпочинок. Якщо є необхідність, один член родини приходить на допомогу іншому. Кожен прагне допомогти в силу своїх можливостей.

Запитайте дітей:

- чи мають вони обов'язки в родині та які;
- як часто їх виконують і навіщо;
- якщо не мають конкретних обов'язків у родині, то яку роботу хотіли б і могли виконувати.

Зосередьте увагу дітей на тому, чому так важливо добросовісно ставитися до доручення справи, якими можуть бути наслідки, що може трапитися, якщо, наприклад, один із членів сім'ї забуде чи не захоче виконати свій обов'язок (наприклад, не прибрав кімнату – не можна запросити товариша в гості, не купивши хліба – вся сім'я вечеряє без хліба (не буде з чого зробити бутерброди до сніданку тощо).

8. Інсценізація оповідання А. Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ або ІНСЦЕНІВКА – переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені.

- Запросіть дітей до уявного театру.
- Запропонуйте дітям подивитись інсценізацію оповідання Анатолія Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим».

Хочеш бути щасливим, не будь лінивим

(А. Григорук)

Загадала бабуня, щоб Дениско перебрав дві склянки гречаних круп на кашу: там же і насінинки бур'яну трапляються, і «колінця» від стебел, і навіть манюні грудочки землі. А від усього того хіба може бути каша смачна!

Сів Дениско за стіл, чисті крупинки відгортає по ліву руку, а весь непотріб – по праву. Тільки робота ця загайна і вимагає великого терпцю та уваги, а на Дениска швидко ліньки напали. От він і перебрав крупи абияк.

Бабуня ж була певна, що Дениско попрацював на совість, і висипала крупи в окріп. Зварилася каша. Сіли всі вечеряти. Коли це Дениско як підскочить:

– Ой! Що ви мені підсунули! – і виплюнув на край тарілки крем'яшка.

Всі повернули до нього голови, а бабуня відклала набік ложку і з докором сказала:

– Це дякуй тому хлопчикові, що крупи перебирав. Все йому, бач, ліньки.

– Е, лінивому й нитку перервати важко, – підтакнув тато.

– Щира правда, – не втримавшись, докинув і своє слово дідусь. – Лінивий сидячи спить, лежачи робить.

– Ледачому завше ніколи, посміхнулася мама. – Вранці росяно, в обід душно, а ввечері комарі кусають.

– Знаю, знаю, – винувато закліпав очима Дениско. – Хочеш бути щасливим, не будь лінивим...

- Обговоріть із дітьми їхні враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідали ролям членів родини.
- Попросіть дітей описати власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
- Запитайте дітей, про що був «спектакль».
- Попросіть дітей навести приклади використання винаходів людства в побуті.
- Запитайте, чи може техніка повністю замінити людину в побутових справах. Чому?
- Яке доручення попросила виконати Дениска бабуся?
- Що трапилось під час вечері?
- Якою була реакція Дениска?
- Що відповіла бабуся? Поясніть, як розумієте її слова.
- Що стало причиною потрапляння у кашу крем'яшка?
- Як це вплинуло на настрій членів родини?
- Поцікавтесь у дітей, наскільки відповідально вони ставляться до своїх обов'язків у родині.

Підсумуйте: виконання того чи іншого обов'язку як члена родини – це вклад у сімейні справи. Діти вчаться самі себе обслуговувати і наскільки можливо допомагають батькам, висловлюючи цим свою любов, шану до них, вдячність за турботу про себе.

Виконувати обов'язки не завжди хочеться, не завжди легко та цікаво, але необхідно, оскільки від цього залежить благополуччя багатьох людей.

9. Читання й обговорення оповідання В. Осєєвої «Печиво»

- Запропонуйте дітям послухати оповідання Валентини Осєєвої «Печиво» та дізнатись, що трапилося в одній родині.
- Запитайте дітей, який у них настрій після читання оповідання? Чому?

Печиво

(В. Осєєва)

Мама висипала на тарілку печиво. Бабуся весело задзвеніла чашками. Усі сіли за стіл. Вова підсунув тарілку до себе.

– Діли по одному, – суворо сказав Мишко.

Хлопчики висипали все печиво на стіл і розклали його на дві купки.

– Рівні? – запитав Вова.

Мишко зміряв очима купки:

– Рівні... Бабусю, налий нам чаю!

Бабуся подала обом чай. За столом було тихо.

Купки печива швидко зменшувалися.

– Розсипчасте! Солодке! – казав Мишко.

– Угу! – озивався з набитим ротом Вова.

Мама і бабуся мовчали. Коли все печиво було з'їдено, Вова глибоко зітхнув, поплескав себе по животі і виліз із-за столу. Мишко доїв останній шматочок і подивився на маму – вона помішувала ложечкою нерозпочатий чай. Він подивився на бабусю – вона жувала скоринку чорного хліба.

- Запропонуйте дітям за допомогою смайликів зобразити настрій героїв оповідання.

мама бабуся Мишко Вова

- Попросіть дітей сказати, про що це оповідання?
- Попросіть дітей підкреслити в тексті слова, значення яких вони не розуміють та за допомогою цифрового пристрою (пошуковика) знайти їхнє значення слів.
- Попросіть дітей знайти у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і довести доцільність їх використання для досягнення мети спілкування.
- Запитайте дітей, якими рисами характеру має володіти людина і чому.
- Попросіть дітей пояснити, що означає вислів «бути людиною».

- Запитайте дітей, як би вони змінили текст оповідання, щоб настрій в усіх героїв був хороший, а за столом панувала приємна атмосфера?
- Скажіть, що щасливі діти, якщо батьки піклуються про них, люблять, розуміють і піклуються про них. Щасливі й батьки, якщо відчувають взаємну любов з боку дітей, їхню увагу та душевну теплоту.
- Зверніть увагу дітей на ще один обов'язок усіх членів родини – піклуватися один про одного.
- Запитайте дітей, яким чином можна проявити душевну теплоту по відношенню до своїх рідних?
- Зверніть увагу дітей на:

  - форми звертання до своїх рідних:

    мамо, матусю, матусенько, мамочко, мамуню, ненько, неньо, матінко;
    тату, татку, татусю, татусеньку, таточку, тату, татусику, батьку, батечку;
    бабусю, бабуню, бабусенько, бабусечко;
    дідусю, дідуню, дідусику;
    сестро, сестричко, сестронько;
    брате, братику, братечку.

  - календар:

    15 травня – Міжнародний день сім'ї.
    Друга неділя травня – День матері.
    Третя неділя вересня – День батька.

10. ЛЕГО-конструювання на тему «Моя родина. Мої права та обов'язки в родині»

- Попросіть дітей об'єднатися в групи.
- Запропонуйте дітям за допомогою кубиків узяти участь у ЛЕГО-конструюванні на тему «Моя родина. Мої права та обов'язки в родині».

11. Вправа «Крісло автора»

Підбиваючи підсумки заняття, проведіть вправу «Крісло автора»:

- запропонуйте учням сісти в «авторське крісло»
    - пояснити, що означає бути членом родини;
    - розповісти про права й обов’язки дітей у родині.
- Закінчіть заняття словами:

Сім «Я» – велика сила.
Коли вони разом – душа радіє.
Якщо вони дружні, чемні, щасливі,
Така родина – гордість для України!
Давно відома істина проста:
Міцна родина, то й міцна країна.

Використані джерела

Григорук А. Права і обов’язки [Електронний ресурс].
Григорук А. Хочеш бути щасливим, не будь лінивим [Електронний ресурс].
Роса Т. Обов’язки [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «МИ – УКРАЇНЦІ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто такий / така українець / українка?
- Хто такий / така європеєць / європейка?
- Навіщо люди вдягають вишиванки?

Завдання 32-го тижня:

- закріпити і збагатити уявлення першокласників про Україну;
- сприяти усвідомленню учнями місця України серед інших європейських країн;
- формувати розуміння, хто такий / така українець / українка, європеєць / європейка;
- формувати розуміння, навіщо люди вдягають вишиванки;
- спонукати учнів до усвідомлення ними необхідності бути корисними своїй державі;
- виховувати громадянські й патріотичні почуття: любов до Вітчизни, гордість за свій народ;
- вчити робити висновки – узагальнення за результатами навчальних завдань;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 32-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- хто такий / така українець / українка, європеєць/європейка;
- що Україна – це європейська країна;
- які країни – сусіди України;
- навіщо люди вдягають вишиванки;

вмітимуть:

- називати свою Батьківщину;
- знаходити Україну на карті Європи;
- називати країни – найближчих сусідів України;
- розповідати про вишиванку як символ України;
- працювати в парах і групах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні; • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого і побаченого; • звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова; • сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) із конкретною метою; • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • поповнює власний словниковий запас. **ЧИТАЄМО** • читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші) залежно від мети читання; • розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного; • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту; • розповідає про свої враження (почуття й емоції) від змісту прочитаного художнього тексту; • пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); • пояснює зв'язок тексту з власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами; • висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка); • обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо);

	• записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів.
Природнича	**Я У ПРИРОДІ** • описує Україну, її найважливіші географічні об'єкти, показує розташування України на карті .
Соціальна і здоров'язбережна	**ДОБРОБУТ** • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • ініціює спільні справи, ігри, розваги; • описує цінність створеного разом.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. **МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ** • представляє загальні відомості про Україну; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них; • розповідає про День Незалежності України і традиції його святкування в родині/громаді/країні; • розповідає про найважливіші державні свята України.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Привітання (вірш Павла Тичини «Добридень тобі, Україно моя!»)**	• розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні; • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова; • обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка); • обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
2	**Обмін інформацією. Вправа «Асоціації»**	• записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються; • представляє загальні відомості про Україну.
3	**Слухання пісні на слова Г. Чубач «Моя країна – Україна»**	• поповнює власний словниковий запас; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту почутого тексту.
4	**Бесіда «Україна – багатонаціональна країна»**	• підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • представляє загальні відомості про Україну.
5	**Читання / слухання вірша Володимира Верховеня «Кольорові міста»**	• уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) з конкретною метою; • поповнює власний словниковий запас; • читає правильно і виразно вголос різні тексти (вірші) залежно від мети читання; • розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного; • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту.

6	**Гра «Ми – одна сім'я»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
7	**Створення колажів «Я – українець/ українка»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя зважає на мету й аудиторію; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • ініціює спільні справи, ігри, розваги; • описує цінність створеного разом.
8	**Рефлексія. Гра «Клубочок»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
9	**Вітання-пісня «Добрий день, матусю Україно»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих/ почутих простих медіатекстів (відеоролик).
10	**Перегляд відеоролика «Де Україна?»**	• висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів.
11	**Бесіда «Україна – європейська країна»**	• описує Україну, її найважливіші географічні об'єкти, показує розташування України на карті; • представляє загальні відомості про Україну; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
12	**Перегляд мультфільму «Сусіди України»**	• висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/ переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • представляє загальні відомості про Україну; • розповідає про День Незалежності України й традиції його святкування у родині/громаді/країні; • розповідає про найважливіші державні свята України.
13	**Читання / слухання та обговорення оповідання А. Григорука «Дивовижні імена»**	• пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами; • висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти у конкретних життєвих ситуаціях; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

14	**Гра «Пальчики, що посварились»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
15	**Вправа «Будуємо вулицю»**	• підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
16	**Інтерактивна вправа «Крісло автора»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
17	**Вправа «Розгадування ребусів»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • поповнює словниковий запас.
18	**Перегляд мультфільму «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!»**	• висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо); • представляє загальні відомості про Україну; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
19	**Читання та обговорення вірша Л. Вознюк «Сорочка-оберіг»**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту.
20	**LEGO-конструювання на тему «Візерунок для вишиванки»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
21	**Вправа «Незакінчене речення»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

ХТО ТАКІ УКРАЇНЕЦЬ / УКРАЇНКА?

1. Привітання

Привітайтеся з дітьми за допомогою вірша Павла Тичини «Добридень тобі, Україно моя!»

Добридень тобі, Україно моя!

(П. Тичина)

Струмок серед гаю, як стрічечка.
На квітці метелик, мов свічечка.
Хвилюють, маюють, квітують поля
Добридень тобі, Україно моя!

- Запитайте дітей, що вони відчувають, який у них настрій. Чому?
- Попросіть сказати, з ким ще можна привітатися.
- Запитайте, навіщо вітатися?
- Попросіть дітей написати на аркушах паперу слова-вітання, які вони знають.
- Створіть стіну «Як ми вітаємось».

2. Вправа «Асоціації»

- Запитайте дітей, що вони уявляють, коли промовляють слово «Україна».
- Роздайте дітям аркуші-хмаринки.
- Попросіть дітей написати слова-асоціації на аркушах-хмаринках.
- Запропонуйте дітям скласти «павутинку», розмістивши хмаринки на великому аркуші паперу, який прикріплений на дошці чи стіні.

3. Слухання пісні «Моя країна – Україна»

- Запропонуйте дітям послухати пісню на слова Ганни Чубач «Моя країна – Україна».
- Запитайте, про що ця пісня.
- Запропонуйте дітям перевірити їхню уважність і доповнити речення, вставляючи пропущені слова.

Моя країна … (Україна) … (сонячна) держава.

В Україну … (гості) приїжджають, бо в країні … (Україні) гостювать … (цікаво).

Я за тебе, Батьківщино, завжди … (горда) буду.

4. Бесіда «Україна – багатонаціональна країна»

- Скажіть, що Україна – багатонаціональна країна. На її території проживають люди близько 140 різних національностей. І всі вони – громадяни України.
- Запропонуйте дітям розглянути карту України та назвати національності людей, які живуть в Україні.

- Запитайте дітей, людей якої національності, на їхню думку, проживає в Україні найбільше?
- Скажіть, що українці – це основне та корінне (постійне) населення України.
- Зачитайте дітям вірш Юрія Шкрумеляка «Я дитина українська».

Я дитина українська

(Ю. Шкрумеляк)

Я дитина українська,
Вкраїнського роду,
Українці – то є назва
Славного народу.

5. Читання / слухання вірша В. Верховеня «Кольорові міста»

Запропонуйте дітям прослухати вірш Володимира Верховеня «Кольорові міста».

Кольорові міста
(***В. Верховень***)

Мов дивна мапа, олівці:
Червоний – місто Чернівці.
Оранжевий – Одеса-мама,
Хоч кольорів там – ціла гама!
Нас кличе жовтий без утоми
До себе в гості у Житомир!
Як на ланах зелене збіжжя,
Зелене місто Запоріжжя.
А старовинний Борислав
Блакитну барву нам прислав.
По синій навіть важкодуми
Спішать мерщій куди? У Суми.
Лиш фіолетовий і досі я
Ще не назвав. Це ж – Феодосія!
Всі кольори запам'ятати
Поможуть вам міста, малята!

Запитання для обговорення:

- Які почуття, емоції, уявлення викликав вірш?
- Які міста України згадує автор у вірші? Позначте їх на карті України.
- У яких з них ви бували?
- З яким кольором асоціюється в автора кожне місто?
- Поєднай стрілочкою цеглинку з кружечком відповідного кольору.
- А який колір у вашого населеного пункту?
- Запишіть у порожню цеглинку назву свого населеного пункту та зафарбуйте кружечок.
- Що об'єднує людей із різних міст, із різних куточків України?

6. Гра «Ми – одна сім'я»

- Запросіть дітей у спільне коло.
- Запропонуйте зіграти в гру «Ми – одна сім'я».

Тут у групі друзі всі –
Я і ти, і ми, і ви.
Добрий день, тобі, хто зліва,
Добрий день, тобі, хто справа, –
Ми одна родина *(плескати в долоні)*
Руку дай тому, хто зліва,
Руку дай тому, хто справа, –
Ми – одна родина.
Усміхнись тому, хто зліва,
Усміхнись тому, хто справа, –
Ми – одна родина.
Обніми того, хто зліва,
Обніми того, хто справа, –
Ми – одна родина.

- Запитайте дітей, який у них настрій? Чому?
- Обговоріть, чому клас називають родиною? Чи можна сказати, Україна – це одна велика родина?

7. Створення колажів «Я – українець / українка»

Вправа проводиться у форматі практичної роботи в групах.

Об'єднайте дітей у групи. Для цього можна скористатись вправою «Написи». Діти беруть картки, на яких є певні написи (буква, цифра, слово, фраза тощо). Учасники, у яких картки з однаковими написами, складають одну групу. У даному випадку це будуть слова речення: *Я – дитина українська, вкраїнського роду.*

- Запропонуйте дітям на аркушах А1 за допомогою фломастерів, олівців, кольорового паперу, клею, ножиць створити портрет українця/українки.
- Запросіть групи до презентації своїх робіт.
- Обговоріть, що є спільного в усіх роботах.
- Підсумуйте разом із дітьми, хто ж такі українці.

8. Рефлексія. Гра «Клубочок»

- Запросіть дітей у коло.
- Скажіть, що зараз будемо передавати клубочок по колу. Той, у кого в руках клубочок, має висловитися з приводу теми заняття – хто ж такі українець/українка.
- Запропонуйте розпочинати висловлювання так: «Я зрозумів/зрозуміла, що українець/українка – це...».

ХТО ТАКІ ЄВРОПЕЄЦЬ / ЄВРОПЕЙКА?

9. Вітання-пісня «Добрий день, матусю Україно»

Привітайтеся з дітьми за допомогою пісні «Добрий день, матусю Україно» (слова Наталі Рубальської, музика Миколи Ведмедері).

Добрий день, матусю Україно
(***слова Н. Рубальської, музика М. Ведмедері)***

Добрий день, матусю Україно!
Сходить сонце радості й добра.
Україно, я – твоя дитина,
Крапелька великого Дніпра.

Приспів:

Україно моя, золоті твої поля,
Небо ніжно-голубе,
що під ним усе цвіте.

Яблуневі сади і смерекові ліси,
Ніжна пісня солов`я –
рідна матінка Земля.

Не дивись, що я така маленька/–кий,
Час мине – я швидко підросту
І усю любов свого серденька
Я тобі в дарунок принесу.

Приспів.

10. Перегляд відеоролика «Де Україна?»

- Запропонуйте дітям переглянути відеоролик «Де Україна?».
- Запитайте дітей, що вони відчувають після перегляду відеоролика.
- Запитайте, як діти зрозуміли відповідь хлопчика.

11. Бесіда «Україна – європейська країна»

- Запропонуйте дітям розглянути карту Європи.
- Скажіть, що усього в Європі розташовано 50 країн. Кожна з них має свою мову, історію, закони. Разом із тим, народи Європи мають багато подібного: схожу культуру й традиції, народні ремесла.

- Запропонуйте дітям знайти Україну на карті Європи, обвести її кордони, позначити територію малюнком державного прапора.
- Прочитайте вірш:

Є в центрі Європи чудова країна,
Сягає корінням у сиві часи.
І це – незалежна моя Україна!
Тут гори Карпати, степи і ліси.

- Запитайте дітей, чи велика, на їхню думку, територія України.
- Скажіть, що Україна – одна з найбільших європейських країн.

12. Перегляд мультфільму «Сусіди України»

- Запросіть дітей переглянути мультфільм «Сусіди України».
- Запитайте, скільки гостей завітало до України? Попросіть назвати їх.
- Запропонуйте дітям розглянути карту.
- Запропонуйте дітям обвести кордони країн, які згадуються в мультфільмі; позначити їх території малюнками державних прапорів.
- Запропонуйте учням продовжити розповідь, включивши до неї Словаччину та Угорщину.

- Запропонуйте дітям розшифрувати анаграми та записати назви країн – найближчих сусідок України:

ЩАПОЛЬ, УГОРНАЩИ, НІЯРУМУ, ЧЧИСЛОВАНА, ДОВАМОЛ, ЛОБІРУСЬ, СІЯРО

- Запитайте дітей, на яке свято завітали гості? Коли ми святкуємо День Незалежності України? Що це за свято?
- Попросіть відмітити дату свята на календарі.
- Запитайте, які ще державні свята України знають діти.

Матеріал для вчителя

В Україні офіційно затверджено 11 державних свят, які обов'язково мають бути вихідними:
1 січня – Новий рік.
7 січня – Різдво Христове.

8 березня – Міжнародний день прав, жінок і миру.
Великдень (дата за церковним календарем, кожного року різна).
1 травня – День міжнародної солідарності трудящих.
9 травня – День Перемоги.
Трійця (дата за церковним календарем, кожного року різна).
28 червня – День Конституції України.
24 серпня – День Незалежності України.
14 жовтня – День захисника України.
25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем.

- Скажіть, що 9 травня – День Європи відзначають, і про це всі у світі знають.
- Запропонуйте дітям розгадати ребуси та дізнатись, як називають жителів Європи.

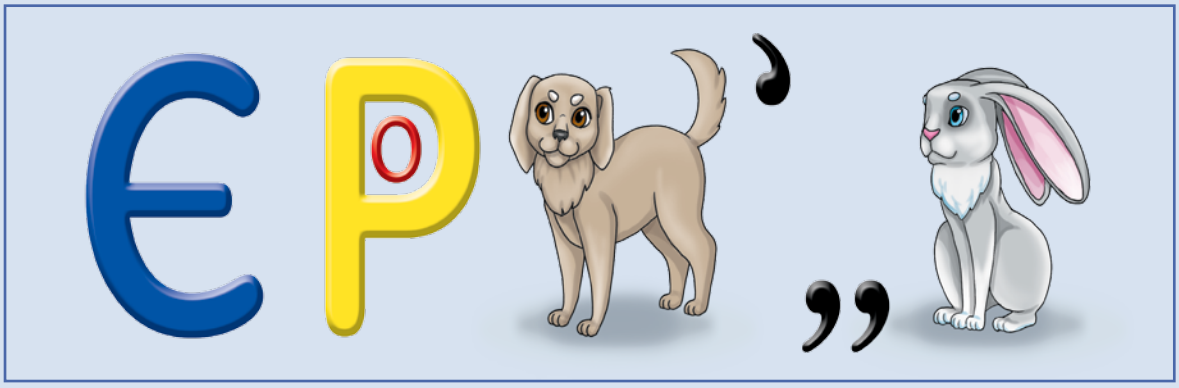

(європеєць)

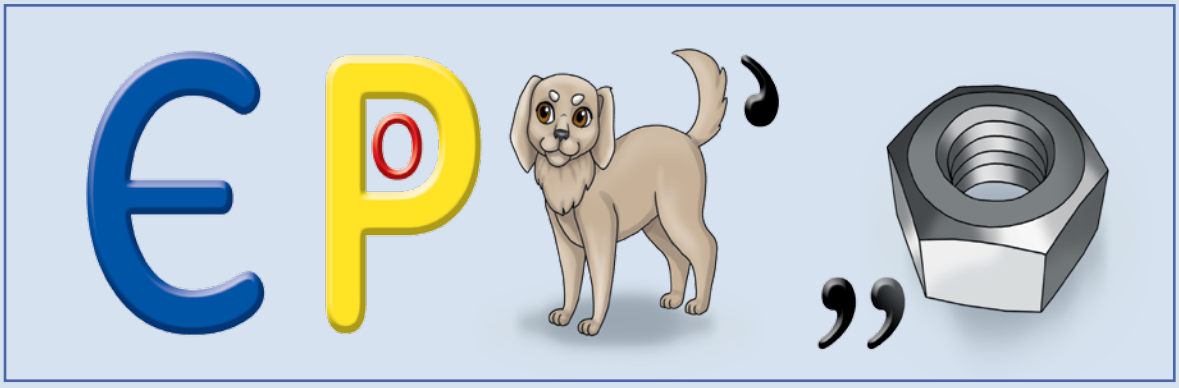

(європейка)

- Обговоріть із дітьми, хто такі європейці.
- Запитайте дітей, чи чули вони щось про Євросоюз.

СОЮЗ – тісна єдність, тісний зв'язок між ким-, чим-небудь; об'єднання груп людей, організацій, держав для яких-небудь спільних дій, спільної мети.

Матеріал для вчителя

Європейський Союз

Європейські держави об'єдналися у союз, відомий під назвою Євросоюз. Прапор Євросоюзу – 12 золотих зірок на фоні голубого неба, розміщених по колу, що символізують народи Європи в єдності та мирі. Гасло Євросоюзу – єдність у багатоманітності. Гімн Євросоюзу – мелодія, що символізує Європейський Союз.

Україна прагне стати членом цієї організації. Першим кроком до здійснення цієї мети є безвізовий режим для українців.

Європа – не лише частина світу,
То – цілий світ, в якому навіки
Всі люди миром впевненим зігріті…
Погляньте-но! Ось бачите зірки?
Оці маленькі зірочки у колі?
На синьому такому полотні?
Це – стяг Європи. Прапор миру й волі…
Його в нас відбирають на війні…

(А. Ткаченко)

13. Читання / слухання та обговорення оповідання А. Григорука «Дивовижні імена»

- Запропонуйте дітям прочитати/послухати оповідання Анатолія Григорука «Дивовижні імена».
- Запитайте дітей, які емоції, думки викликало оповідання.
- Попросіть дітей назвати слова-імена, якими дідусь називав хлопчика. Скільки їх?
- Запропонуйте дітям назвати їхні «дивовижні» імена.

Дивовижні імена

(А. Григорук)

Якось сидів я в парку на лаві. Поряд зі мною читав газету старенький дідусь у солом'яному брилі й барвистій вишиванці. А неподалік грався м'ячиком маленький хлопчик. Підкинув хлопчик м'ячика. Ударився той об стовбур дерева й відкотився прямцем дідусеві до ніг. Підняв дідусь м'ячика й чекає, що далі буде.

Підійшов хлопчик до нашої лави, став за два кроки й теж чекає, щоб йому м'ячика віддали.
– Ти хто? – запитав дідусь.
– Петрик – баском відказав хлопчик.
– І прізвище своє знаєш?
– Знаю, – Козаченко.
– А ще ти хто?
Хлопчик мовчав.
– У якому місті ти мешкаєш?
– У Києві.
– Значить, ти не тільки Петрик Козаченко,– усміхнувся дідусь, – а й киянин. Крім того, ти – українець, бо народився в Україні й належиш до українського роду. А ще ти – європеєць. Адже наша країна розташована не в Африці, не в Америці, не в Австралії, а в Європі. І, нарешті, ти землянин, бо живеш на планеті Земля. Он хто ти, Петрику Козаченку! Дідусь простяг хлопчикові м'ячика. Той ухопив його обіруч і вистрибцем побіг розказувати мамі, що сиділа на сусідній лаві, скільки, виявляється, в нього цікавих, просто дивовижних імен.

14. Гра «Пальчики, що посварились»

Мета: формувати у дітей усвідомлення важливості жити в мирі та злагоді; виховувати почуття відповідальності за свою поведінку.

- Попросіть дітей уявити, що пальчики на руках посварились.
- Запропонуйте дітям спробувати одним пальчиком застебнути ґудзик, зав'язати шнурки, написати в зошиті тощо.
- Попросіть зробити те саме двома пальчиками, потім трьома, чотирма, п'ятьома. Однією рукою, двома.
- Запитайте дітей про їхні відчуття, емоції, враження.

Висновок: Коли ми разом, ми – сильні. Коли ми разом, ми можемо зробити багато корисного.

15. Вправа «Будуємо вулицю»

- Запропонуйте дітям із конструктора LEGO побудувати вулицю (частина дітей працює індивідуально, частина – у парах, частина – у міні-групах).
- Обговоріть з дітьми, яка з груп побудувала вулицю раніше і чому?
- Запитайте дітей, як їм краще працювати – одному чи разом?
- Обговоріть із дітьми, що потрібно для того, щоб люди могли жити, працювати разом?

• Запропонуйте дітям заспівати пісню Ксенії Ситник «Ми разом».

Ми разом
(***К. Ситник***)

Хмарка примостилась в неба на руках,
У домі запах хліба та парного молока.
Як вона прекрасна – рідная земля,
Ллється наша пісня – ми одна сім'я.

Приспів:

О-А-О, тільки разом ми велика сила,
О-А-О, нерозлий вода.
О-А-О, щоби квітла Україна мила,
О-А-О, поруч ти і я.
Світ такий красивий, це моя земля,
Мрія потаємна є у кожного своя.
Тонкими струмками широка ріка
Друзями ми станем – ось моя рука.
Ми зможем багато якщо будем вільні,
Давайте зростати веселі, щасливі та сильні.

Приспів.

16. Інтерактивна вправа «Крісло автора»

Підбийте підсумки заняття:

• Запропонуйте учням сісти в авторське крісло й розповісти, хто такі європейці.
• Узагальніть відповіді дітей.

НАВІЩО ЛЮДИ ВДЯГАЮТЬ ВИШИВАНКИ?

17. Вправа «Розгадування ребусів»

Запропонуйте учням дізнатися про тему заняття, розгадавши ребуси.

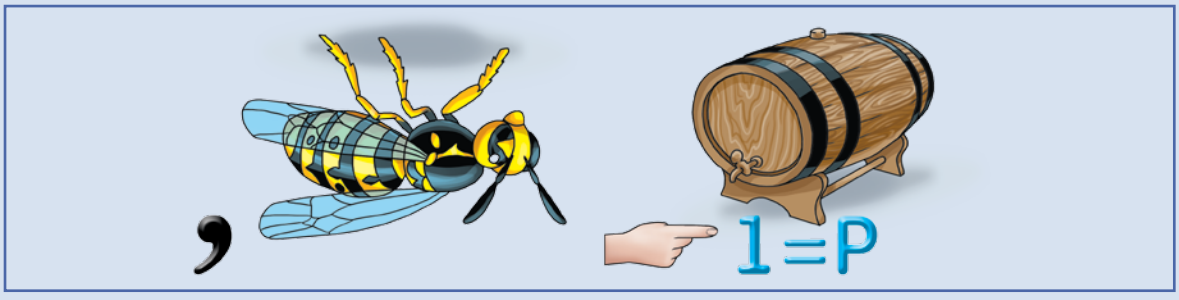

(сорочка)

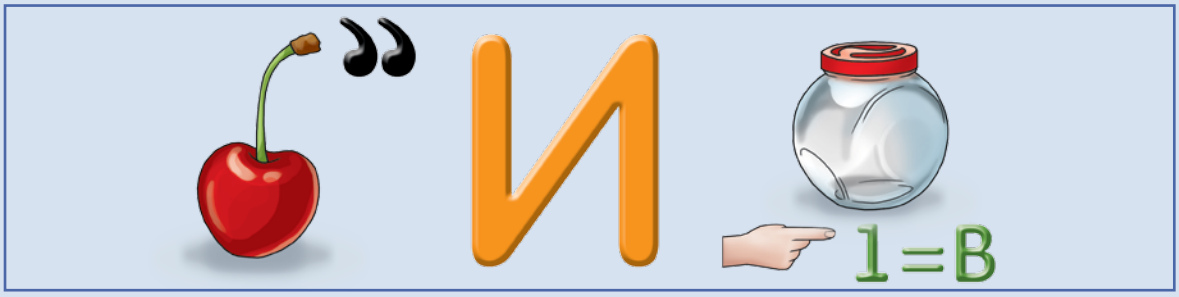

(вишиванка)

18. Перегляд мультфільму «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!»

- Запропонуйте учням переглянути мультфільм «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!».
- Обговоріть із дітьми, про що йдеться у мультфільмі?
- Запитайте дітей, що можна прикрасити вишивкою?
- Запитайте в учнів, чи є у них удома вишиті речі: рушники, скатертини, наволочки, картини?
- Поцікавтеся, чи є вишиванки у їхніх сім'ях? У кого з членів родини?
- Запропонуйте дітям прочитати або послухати вірш Василя Дерія «Одягнімо, друже, вишиванки».

Одягнімо, друже, вишиванки
(***В. Дерій***)

Одягнімо, друже, вишиванки —
Наш чарівний український стрій.
Не для когось, не для забаганки,
А для себе, вірний друже мій.
Одягнімо вишиванки, друже,
Як одвічний предків талісман.
Хай не буде серед нас байдужих
І один в нас буде отаман.

Одягнімо у свята й неділі,
В будень, за потреби, одягнім
І відчуєм – вороги безсилі
Зруйнувати український дім.
Одягнімо вишиванки, друже,
Хай побачить українців світ –
Молодих, відважних, дужих,
У єднанні на сто тисяч літ.

СТРІЙ – те, в що наряджаються, вбираються; наряд; одежа.

- Запитайте дітей, навіщо люди вдягають вишиванки?
- Скажіть, що у третій четвер травня в Україні святкують День вишиванки.

Матеріал для вчителя

Українська вишита сорочка здавна в Україні служила як прикрасою, так і оберегом. Українська вишиванка – це те, без чого важко уявити українську культуру, побут й історію. Маючи вікову історію, не втратила своєї популярності й до сьогодні. Таємничою мовою вишивки вона передавала безліч побажань для сімейного благополуччя і щастя людини, яка її одягала. Вишиванки сприймають як символ єднання, солідарності та підтримки.

Матеріал для вчителя

День вишиванки – свято, яке покликане зберегти споконвічні народні традиції створення та носіння етнічного вишитого українського одягу. Дата проведення – щороку в третій четвер травня (будній день). Свято є самобутнім і самодостатнім, не прив'язане до жодного державного чи релігійного. У цей день кожен охочий може долучитись до свята, одягнувши вишиванку на роботу, до університету, школи чи дитячого садочка.
Ідеєю свята є збереження українських цінностей та їх популяризація серед молоді та населення загалом. Свято не передбачає обов'язкових заходів, окрім одягання вишиванки. Хоча протягом усієї історії заходу з ініціативи студентів, школярів, громадських і культурних діячів проводяться концерти, хода, конкурси, вечорниці, ярмарки. Саме ж свято запрошує кожного свідомого громадянина до абсолютно простого вчинку – одягнути вишиванку і в ній піти на роботу чи на навчання. Разом із тим, така дія має глибокий контекст, адже йдеться про вираження своєї національної та громадянської позиції, культурну освіченість і духовну свідомість. Як показує досвід, люди у День вишиванки завжди піднесені та усміхнені, адже в стародавньому одязі закодовано багато символів сили, добробуту, краси й оберегів.

19. Читання та обговорення вірша Л. Вознюк «Сорочка-оберіг»

Запропонуйте дітям прослухати вірш Лесі Вознюк «Сорочка-оберіг».

Сорочка-оберіг
(***Л. Вознюк***)

Вишивала мама синіми нитками –
зацвіли волошки буйно між житами.
Узяла матуся червоненьку нитку, –
запалали маки у пшениці влітку.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали квіти України:
маки та волошки, мальви біля хати.
Долю для дитини вишивала мати.
Шила-вишивали хрестики зелені, –
зашуміло листя на вербі й калині.
Золотилось сонце у розлогій кроні.
Вишивала долю, наче по долоні.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали символи Вкраїни:
і верба, й калина, сонях біля хати.
Щастя для дитини вишивала мати.
Білими по білім вишивала ненька,
до ниток вплітала всю любов серденька.
Дрібно гаптувала росяні мережки,
щоб не заростали у дитинство стежки.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стала рідна Україна.
Мамину турботу збереже сорочка,
захистять від лиха хрестиків рядочки.

Запитання для обговорення:

- Нитками яких кольорів вишивала мама сорочку?
- Що стало візерунком на сорочці?
- Чому вишиванку називають оберегом?

- Скажіть дітям, що кожен регіон України має свої особливості вишивки і вишиванок.
- Запропонуйте розглянути вишивки з різних регіонів України.

20. LEGO-конструювання на тему «Візерунок для вишиванки»

- Об'єднайте дітей у групи.
- Роздайте групам аркуші паперу А1.
- Запропонуйте дітям з конструктора **LEGO** скласти візерунок для вишиванки.

Примітка. Викладати візерунок можна на смужці тканини (білого чи іншого кольору), на білій сорочці чи платті. Цікавою буде для дітей вправа «Солодкий візерунок», коли картинки-візерунки викладають із цукерок. А потім дарують їх учням з іншого класу, шкільним прибиральницям, працівникам шкільної їдальні, медсестрі, охороннику, батькам або бабусі-сусідці / дідусю-сусідові.

21. Вправа «Незакінчене речення»

Підбийте підсумки заняття вправою «Незакінчене речення».

- Запропонуйте дітям продовжити речення: «Вдягаючи вишиванки, люди…»

Використані джерела

Вознюк Л. Сорочка-оберіг [Електронний ресурс].

Генератор ребусів [Електронний ресурс].

Горобчук Н., Буняк С., Мельник В. Мультфільм «Сусіди України» [Електронний ресурс].

Григорук А. «Дивовижні імена» [Електронний ресурс].

Дерій В. «Одягнімо, друже, вишиванки» [Електронний ресурс].

Канал ПЛЮСПЛЮС. Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша! [Електронний ресурс].

Чубач Г. «Моя країна – Україна» [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЛІТО»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як розпізнати літо?
- Чому влітку потрібно дотримуватися «місяця тиші»?
- Які зміни вносить літо у життя людей, рослин і тварин у моїй місцевості?

Завдання 33-го тижня:

- навчати учнів спостерігати за сезонними змінами у живій і неживій природі навесні;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- формувати уміння виявляти власні враження, висловлювати судження про побачене і почуте;
- спонукати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах спілкування, взаємодіяти з однолітками і дорослими.

Очікувані результати 33-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основні ознаки літа;
- зміни, які відбуваються у неживій і живій природі влітку у своїй місцевості;
- можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі влітку;
- як дбайливо ставитися до рослин і тварин своєї місцевості влітку;

вмітимуть:

- спостерігати за довкіллям, висловлювати свої думки;
- знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності у природі своєї місцевості;
- дотримуватися правил безпечної та здоров'язбережувальної поведінки у довкіллі;
- взаємодіяти з однолітками під час виконання завдань;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Відповідає на запитання до усного повідомлення. **ЧИТАЄМО** • Добирає ілюстрації до художнього тексту. **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • Досліджує походження назв літніх місяців у своїй місцевості. • Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети, ставить запитання й відповідає на них. • Висловлює власні погляди на предмет обговорення.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • Співвідносить зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження / досліди. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами). **Я У ПРИРОДІ** • Не завдає шкоди рослинам і тваринам під час спостереження. • Розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини. • Описує рослини і тварин своєї місцевості. • Розпізнає зміни в живій і неживій природі.

	• Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої та неживої природи влітку. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).
Соціальна і здоров'язбережна	**БЕЗПЕКА** • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.
Громадянська та історична	**Я – ЛЮДИНА** • Знає про зміни, які відбуваються у неживій і живій природі влітку. **Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. **МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА** • Може розповісти про правила поведінки на святі, знає про літні свята своєї місцевості **МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ** • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі правил **Я – ГРОМАДАЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ** • Може розповісти про дотримання «місяця тиші» у своїй місцевості.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Читання твору «Червень»**	• сприймає зміст твору і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порою року; • добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді.
2	**Розповідь учителя про «місяці тиші».**	• знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів довкілля; • групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил;
3	**Вправа «Попрацюймо разом»**	• долучається до корисних справ у громаді; • домовляється з однокласниками/однокласницями про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей.
4	**Читання вірша М. Познанської «Липень»**	• розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого і побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями.
5	**Вправа «Поміркуймо разом»**	• спостерігає за довкіллям, фіксує з допомогою вчителя/вчительки цікаві явища як ідеї для творчості; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/лась; • розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.

6	**Робота з мовним матеріалом**	• виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
7	**Розповідь учителя про літній відпочинок.**	• пропонує різні способи використання об’єктів довкілля; • демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • уважно слухає, запитує про потреби інших та висловлюється так, щоб не образити інших; • досліджує об’єкти громадського простору в його/її місцевості; • дотримується правил поведінки під час гри, прогулянок і відпочинку.
8	**Вправа «Знайди 10 відмінностей»**	• визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі; • дотримується правил поведінки під час гри, прогулянок і відпочинку.
9	**«Мої літні добрі справи»**	• домовляється з однокласниками/однокласницями про доброчесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює; • пояснює, чому важливо працювати гуртом; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі; • уважно вислуховує думку співрозмовника; • висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • описує, що нового дізнався / дізналася, спостерігаючи та експериментуючи.

1. Читання твору «Червень»

Завдання для учнів:

Прослухайте твір Юрія Старостенка «Червень» і позначте у квадратиках цифрами від 1 до 12 ознаки червня відповідно до того, як вони згадуються у творі.

Червень

(скорочено)

(за Ю. Старостенком)

Ось він і прийшов, Червень довгожданий! Не тільки сам прийшов, а й літечко красне привів із собою.

– Тхі-і-і… – радіє суниця під зеленою парасолькою. – І мене пензликом мазнув, шкода тільки, що з одного боку.

– Нічого, з другого сонечко почервонить, – заспокоїла її сусідка.

Тільки-но прошелестів Червень садом вишневим, як тут і вишні враз почервоніли, а за ними голівки конюшини. На схилах балок і на узліссях червоні маки, а в лісі то там, то тут виструнчилися рядочками гриби маслюки.

З краю в край, через увесь город, довгими рівненькими рядочками простяглися буряки, розкинула листочки кукурудза, висинився льон. Зацвіла картопля і білим цвітом, і синеньким теж...

У полі зараз хліба колосяться. А у пташок тепер клопоту більше, ніж у кого: діточки маленькі з яєчок вивелися.

Ввечері, і цілісіньку ніч накрапав теплий літній дощ.

2. Розповідь учителя про «місяці тиші».

Матеріали для вчителя:
посилання 1,
посилання 2,
посилання 3.

Розповідь учителя:

Чому влітку потрібно дотримуватися «місяця тиші»?

«Місяцем тиші» називають період з кінця квітня до початку липня, коли дикі тварини висиджують потомство – пташенят, звіренят, плазунят…

Але називають не тому, що тоді тиша стоїть у лісі, в полі, в долині ріки. А тому, що тиші в цей період треба дотримуватись: якнайменше тварин турбувати, не заважати їм піклуватись про свою малечу.

Присутність людей у місцях, де живуть дикі тварини, створює так званий «момент турбування», який викликає у тварин стан постійної напруженості, порушує добовий ритм їх життєдіяльності.

Птахи, якщо їх наполохати, змушені злітати з гнізда. Якщо кілька разів потурбувати дику гуску – вона покидає гніздо назавжди. Годинами не повертаються до гнізда зігнані з нього журавлі, глухарі, качки. Яєчка за цей час можуть охолонути – і з них не вилупляться пташенята.

Навіть проста допитливість може привести до трагічних наслідків. Здається, що там особливого: розгорнув гілки або траву, помилувався голубенькими яєчками чи жовторотими пташенятами, та й пішов собі далі. Однак гніздо вже не замасковане, шлях до нього відкритий і вороні, й куниці, й тхору, і будь-якому іншому лісовому розбишаці.

На узліссях, на лісових галявинах часто можна побачити пташенят, які ще не вміють літати. Людям здається, що малюки випали з гнізда і можуть загинути. Пташенят ловлять,

несуть додому… Цього робити не слід. Пташенята непосидючі, вони не випали, а покинули гніздо. Батьки чують їх писк і носять їм їжу доти, доки ті не зможуть жити самостійно.

Не слід пестити й торкатися молодих звірят, бо чужий запах може відвернути від них матір. Ведмедиці ж, лосі та деякі інші звірі, якщо вони з малятами, можуть на людину напасти, і неважко уявити, чим це може закінчитися.

3. Вправа «Попрацюймо разом»

Завдання для учнів: попрацюйте разом з правилами безпечної поведінки в лісі.

- Поміркуйте разом з однокласниками про місця, де можна було б розповсюдити інформацію про «місяць тиші» (шкільний табір, парк, бібліотека тощо).
- Домовтеся між собою, хто погодиться (з допомогою дорослих) скласти інформаційну пам'ятку з малюнками або позначками для про «місяць тиші»? Використайте запропоновані позначки.
- Потрібно кілька разів повправлятися перед тим, як розповісти про «місяць тиші» іншим, використовуючи пам'ятку.
- Спільно з дорослими організуйте екскурсію до найближчого природного парку або заповідника. Дізнайтеся думку фахівців про «місяць тиші». Продумай заздалегідь питання до такої зустрічі.

4. Читання вірша М. Познанської «Липень»

Завдання для дітей:

- Прочитайте вірш Марії Познанської «Липень».
- Поміркуйте, чому один із літніх місяців назвали липнем? (Квітне липа)
- Які ще ознаки липня ви можете назвати? (Спека, достигли жито і пшениця)

Липень
(***М. Познанська)***

Аж ось позолотіли липи –
так рясно цвіту на гіллі!
До нас прибув засмаглий липень
в новім солом'янім брилі.
То жито липневі у полі
дало соломи для бриля…

Прив'яло листя на тополі,
від спеки аж пашить земля!
А сонце сипле й сипле стріли –
рожево-жовті промінці.
Уже стоять жита доспілі
і достигають пшениці.

5. Вправа «Поміркуймо разом»

- Пригадай / поцікався у дорослих про особливості літньої погоди у твоїй місцевості.
- В яких подіях впродовж дня ти береш участь?
- Запиши у табличку, чим відрізняються активності кожного з літніх місяців у твоїй місцевості та яких правил безпеки потрібно дотримуватися? Наприклад

Місяць	Мої активності	Правила безпеки	Примітки
Червень	Прогулянка до пшеничного поля	Правила поведінки у громадських місцях. Дотримання режиму споживання води, відповідний одяг.	Супровід дорослих, ранкові години, головний убір, пляшечка з водою
Липень	Допомога у зборі яблук (фруктів)		
Серпень	Прогулянка лісом, збір грибів		

6. Робота з мовним матеріалом

Матеріал для вчителя:

посилання.

Завдання для учнів:

- Дізнайтеся у батьків або інших родичів діалектні назви або назви мовами, які використовуються у даній місцевості, літніх місяців.
- Поділіться отриманою інформацією з однокласниками.

7. Розповідь учителя про літній відпочинок

Матеріал для вчителя:
посилання 1,
посилання 2,
посилання 3.

Літо – це час відпочинку та оздоровлення. Чудовий період для пізнання чогось нового, коли ми спілкуємося, дізнаємося незвичайне та важливе для нашого розвитку. Влітку ми з батьками мандруємо і відпочиваємо в різних незнайомих до цього часу місцях. Всюди, куди ми потрапляємо – це громадські простори, у яких потрібно дотримуватися встановлених правил.

Пригадайте відповідні правила поведінки у лісі, парку, біля водойми, безпечного відпочинку влітку тощо.

Також дорослі завжди допоможуть дітям у тих справах, які вже знають. Підкажуть як самостійно зробити нескладні важливі дії.

Літо – це час, коли ми навчаємося нової взаємодії та надихаємо однолітків.

8. Вправа «Знайди 10 відмінностей»

Завдання для учнів:
Знайди на малюнках 10 відмінностей.

Обговорення:

- Які літні розваги ми спостерігаємо на малюнках?
- Яких правил поведінки потрібно дотримуватися, перебуваючи на відпочинку?
- Які вимоги до перебування у громадських місцях мають бути дотримані?

9. «Мої літні добрі справи»

Завдання для учнів:

Упродовж літніх місяців записуйте та замальовуйте всі цікаві новини та події, у яких ви брали участь або свідком яких ви стали. У такому альбомі з малюнками можна відобразити наступні справи:

- Допомогу у догляді за квітником (вирощування розсади, висадка на клумбу відповідно до рекомендацій з вирощування даної рослини (квітки), подальший щоденний догляд за рослинами.

- Які потрібні інструменти для цієї діяльності?
- Які ти міг би дати поради майбутнім квітникарям?
- Допомогу в збиранні врожаю (баштанні культури, овочі, фрукти тощо).
- Інформацію про професії та техніку, які мають стосунок до вирощування та збору врожаю або інших важливих справ.
- Свята, які влітку відзначаються у вашій місцевості (наприклад, Свято «Полонинське літо», Івана Купала, Лиго, День Дніпра і Дунаю, свято рибалки, свято зажинків, Вардавар (вірменське свято води), День бджоляра тощо).

Сподіваємося, що впродовж літніх місяців ви добре відпочините, знайдете нових друзів і дізнаєтеся багато цікавого. Тому що настали КАНІКУЛИ!

ТЕМА ДОДАТКОВОГО ТИЖНЯ: «МУЛЬТФІЛЬМИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому одні й ті ж мультфільми подобаються не всім людям однаково?

Завдання 34-го тижня:

- розвивати у дітей уміння розповідати про свої улюблені мультфільми;
- збагатити уявлення про уподобання однокласників щодо мультфільмів;
- розвивати розуміння, що кожен має свої уподобання; уподобання однієї людини можуть відрізнятися від уподобань іншої;
- формувати почуття поваги до уподобань інших людей;
- розширити знайомство учнів із мультфільмами, що сприяють глибшому пізнанню України як країни, її досягнень у різних сферах, які викликають почуття гордості за свою державу;
- навчити учнів описувати свої емоції, почуття, пов'язані з переглядом мультфільму;
- розвивати уміння уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Очікувані результати 34-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- яким мультфільмам надають перевагу однокласники;
- чому у людей не завжди схожі вподобання;

вмітимуть:

- розповідати про свої улюблені мультфільми;
- описувати свої емоції, почуття, пов'язані з переглядом мультфільму;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО** • з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції); • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • пояснює значущість уважного ставлення до інших і потребу подивитися на річ по-різному; • поповнює власний словниковий запас. **ЧИТАЄМО** • описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому? **ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ** • досліджує значення слів. **ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО** • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами; • записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються. **ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА** • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми).

	ТЕАТРАЛІЗУЄМО • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • передає своє враження від побаченого та почутого в малюнках.
Природнича	**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ** • пояснює, що люди бачать світ по-різному.
Соціальна і здоров'я-збережна	**ЗДОРОВ'Я** • описує свої почуття у різних ситуаціях. **ДОБРОБУТ** • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • ініціює спільні справи, ігри, розваги; • описує цінність створеного разом.
Громадянська та історична	**Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ** • розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля; • описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому? • пояснює, чому кожен може мати свої вподобання; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	**Гра «Вийдіть у коло ті, хто...»**	• об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
2	**Розгадування ребусу**	• поповнює власний словниковий запас; • досліджує значення слів.
3	**Перегляд відеоролика «Улюблений мультфільм»**	• визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми); • пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному; • описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому? • розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля; • пояснює, чому кожен може мати свої вподобання.
4	**Вправа «Дебати»**	• підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • пояснює, що люди бачать світ по-різному; • пояснює, чому кожен може мати свої вподобання; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

5	**Гра-пантоміма «Відгадай мультфільм»**	• описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
6	**Вправа «Самі собі режисери»**	• з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію у діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції); • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами; • записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються; • малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо); • описує свої почуття у різних ситуаціях; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • описує цінність створеного разом.
7	**Рефлексія «Мені найбільше сподобалось…»**	• передає своє враження від побаченого і почутого у малюнках.

1. Гра «Вийдіть у коло ті, то...»

Мета: розвивати довірливі стосунки між дітьми.

- Попросіть дітей стати в коло.
- Почніть гру словами: «Вийдіть у коло ті, й закінчіть цю фразу словами:
  - хто любить малювати;
  - кому подобається співати;
  - хто любить футбол;
  - хто любить дивитись мультфільми.
- Називайте різні ознаки, щоб охопити всіх учасників.
- Обговоріть з дітьми їхній настрій після виконання вправи.

2. Розгадування ребусу

Запропонуйте дітям розгадати ребус і назвати тему заняття.

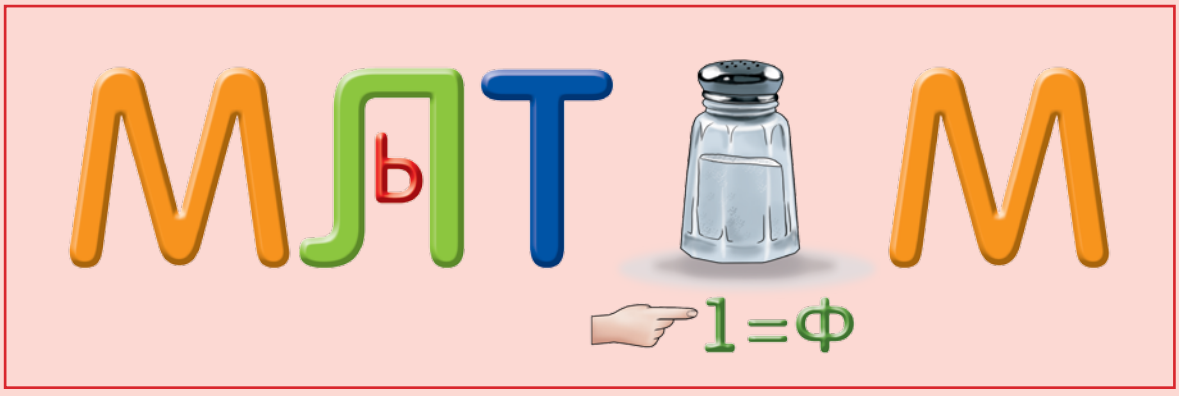

(мультфільм)

3. Перегляд відеоролика «Улюблений мультфільм»

- Запропонуйте дітям переглянути відеоролик «Мій улюблений мультфільм».
- Запитайте дітей, які улюблені мультфільми називали діти та чи повторились вони у назвах.
- Скориставшись вправою «Мікрофон», попросіть дітей назвати свої улюблені мультфільми.
- Запитайте, що впливає на їхній вибір.
- Запитайте дітей, що вони відчувають, коли дивляться улюблений мультфільм.

4. Вправа «Дебати»

У вправі використовується метод «Прес».

Матеріал для вчителя:

ДЕБАТИ (фр. debat) – чітко структурований і спеціально організований публічний обмін думками між двома сторонами з актуальної теми.

Цей різновид публічної дискусії учасники дебатів спрямовують на переконання у своїй правоті третьої сторони, а не одне одного.

Мета: формувати в учнів уміння висловлювати свої думки, доводити, обґрунтовувати свої міркування за певним алгоритмом.

- Користуючись алгоритмом: «Я вважаю, що...», «тому що...», «наприклад...», «отже, ...», написаним на дошці чи аркуші паперу А1, попросіть дітей обґрунтувати, чому одні й ті ж мультфільми (як й інші речі) подобаються не всім людям однаково.

Висновок: люди всі різні, тому й уподобання їхні не завжди збігаються. Світ був би нецікавим, якщо б всі люди були схожими один на одного, робили б все однаково, любили все однакове. Потрібно поважати інакшість людей, що нас оточують.

5. Гра-пантоміма «Відгадай мультфільм»

- Об'єднайте дітей у групи.
- Попросіть, щоб учасники у кожній із груп подумали і домовились, який мультфільм вони будуть загадувати іншим групам.
- Запропонуйте пограти в гру: групи по черзі, за допомогою міміки і жестів, показують якийсь мультфільм так, щоб інші діти відгадали та назвали, який це мультфільм.
- Попросіть, щоб діти не викрикували відповіді під час демонстрації мультфільмів однокласниками, а дочекались закінчення пантоміми.
- Запитайте дітей, чи легко їм було домовитись, який мультфільм представляти та що допомогло прийти згоди.

Висновок: поступливість, повага один до одного, уміння домовлятися допомагають людям приходити до згоди та працювати разом.

6. Вправа «Самі собі режисери»

- Запропонуйте створити дітям разом мультфільм, наприклад про свій населений пункт (батьківщину).
- Об'єднайте дітей у групи.
- Поясніть, що спочатку потрібно придумати сценарій.
- Запропонуйте учасникам груп складати по одному реченню на задану тему так, щоб утворилась розповідь (вправа «Снігова куля». Речення по порядку записують на аркуші, який передається по колу).

- Скажіть, що кожний учасник групи на своє речення робить малюнок.
- Коли малюнки готові, запропонуйте учасникам кожної групи на своїй мотузці за допомогою кліпс по черзі вивісити малюнки, як «кадри» мультфільму.
- Запропонуйте дітям організувати презентацію робіт: продемонструвати, розказати.
- Обговоріть із дітьми, який у них настрій, чи сподобалось працювати разом і створювати мультфільми, чи все вдалося, чи хочуть продовжити цю роботу.

7. Рефлексія «Мені найбільше сподобалось…»

Підбийте підсумки заняття.

- Запитайте, що найбільше сподобалось учням.
- Запропонуйте учням зобразити свої враження від заняття за допомогою малюнків, піктограм.

Використані джерела:

Генератор ребусів [Електронний ресурс].

Улюблений мультфільм [Електронний ресурс].

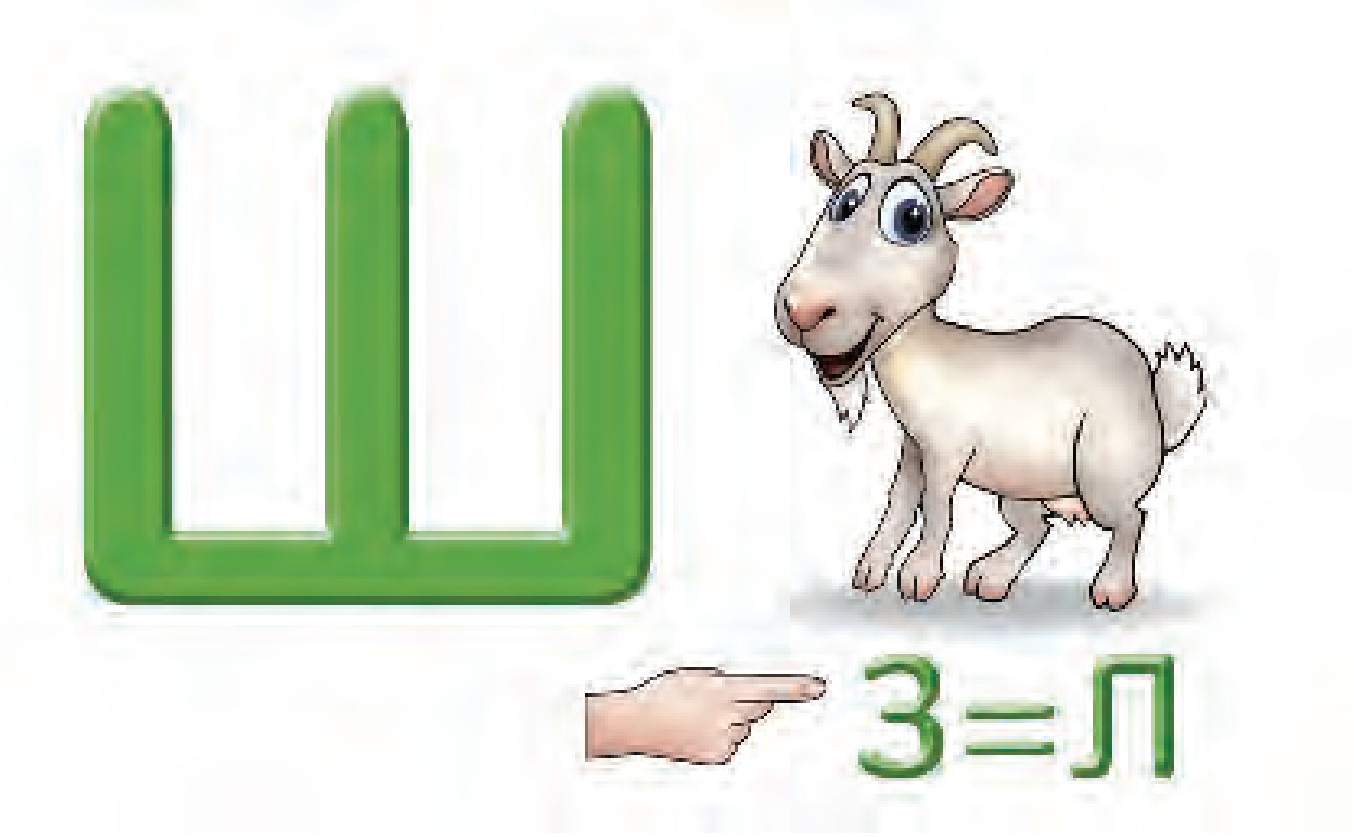

Додаток 1

Додаток 2

П, 'В, 'А

Додаток 3

Додаток 4

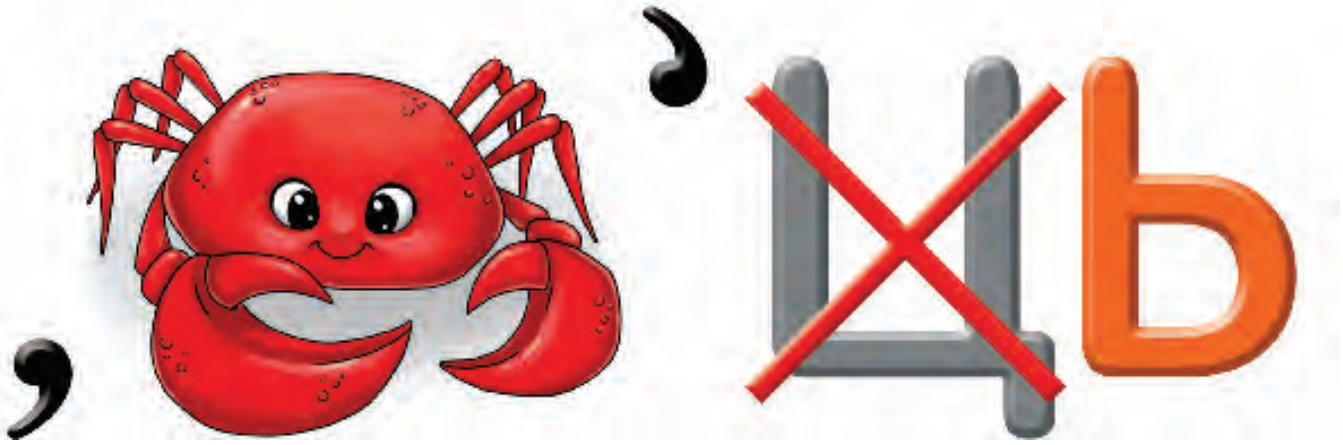

Додаток 5

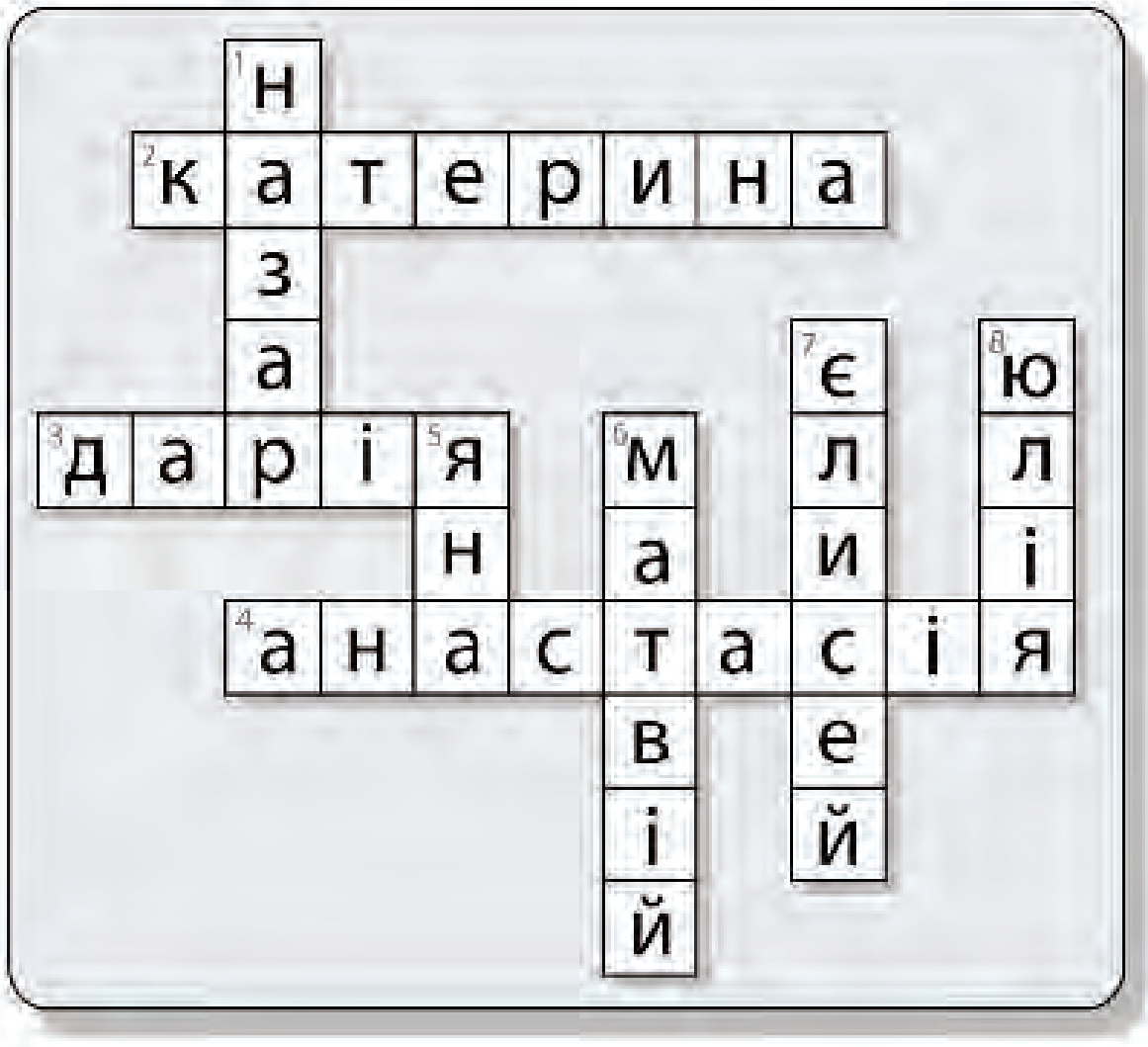

Додаток 6

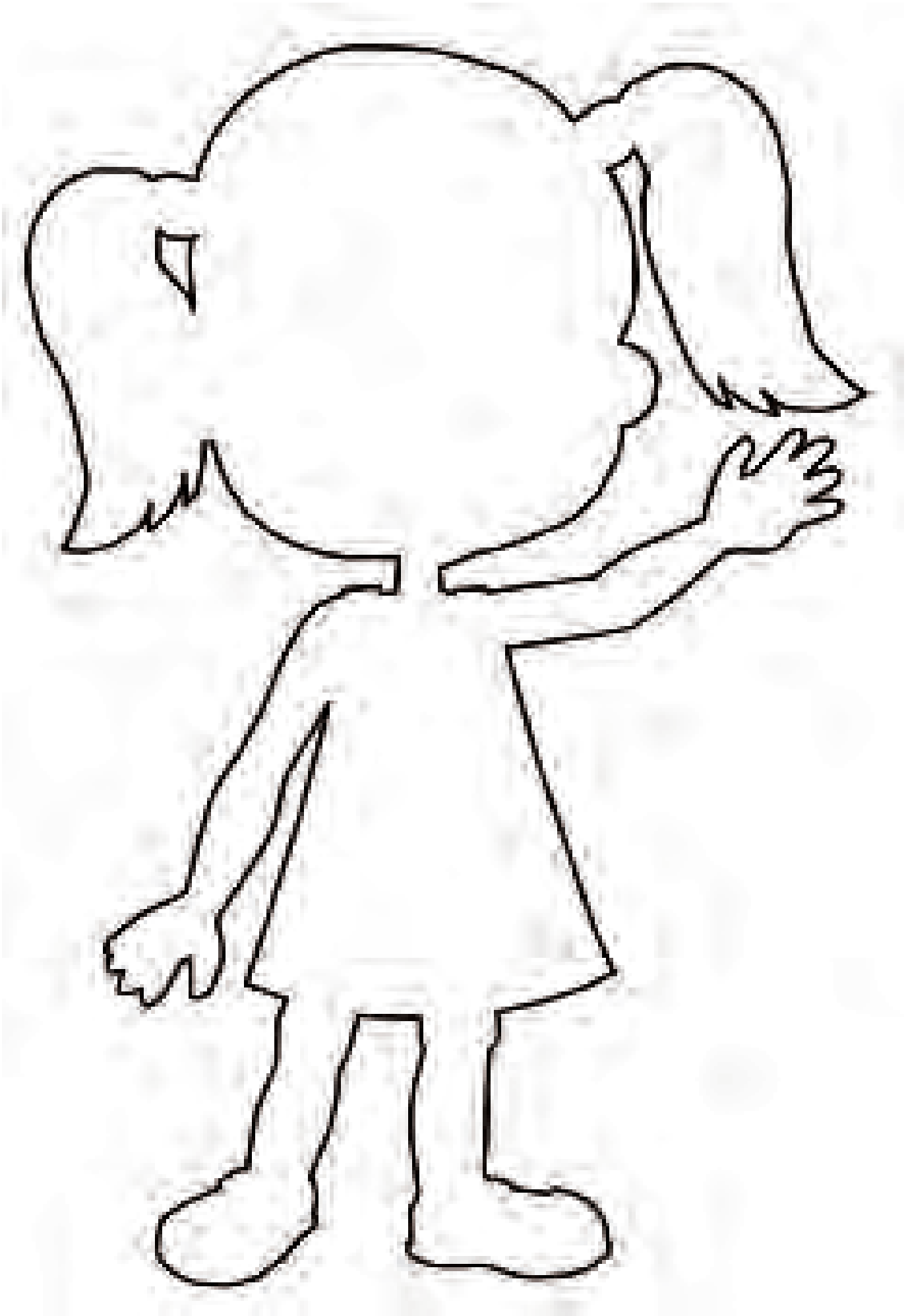

Додаток 7

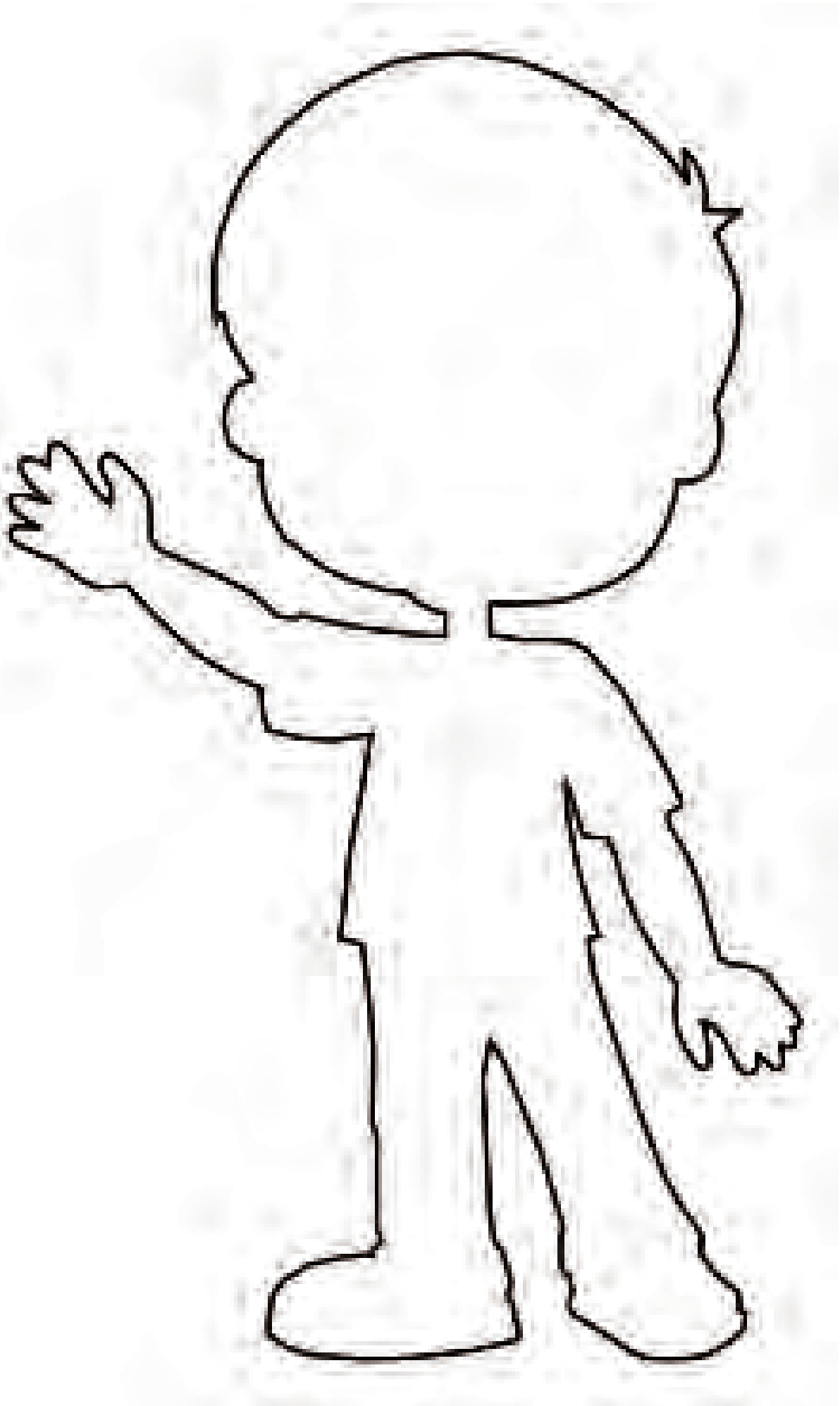

Додаток 8

Додаток 9

Додаток 10

Додаток 11

ПРАВА ДИТИНИ
Усі діти мають право на сім'ю
Усі діти мають право на ім'я та громадянство
Усі діти мають право на отримання освіти
Кожна дитина має право на любов і турботу
Усі діти мають права на захист
Усі діти мають право на медичну допомогу
Усі діти мають право на повноцінне харчування
Усі діти є рівні у правах, ніхто не повинен їх порушувати
Усі діти мають право на відпочинок і дозвілля
Усі діти мають право на інформацію

Додаток 12

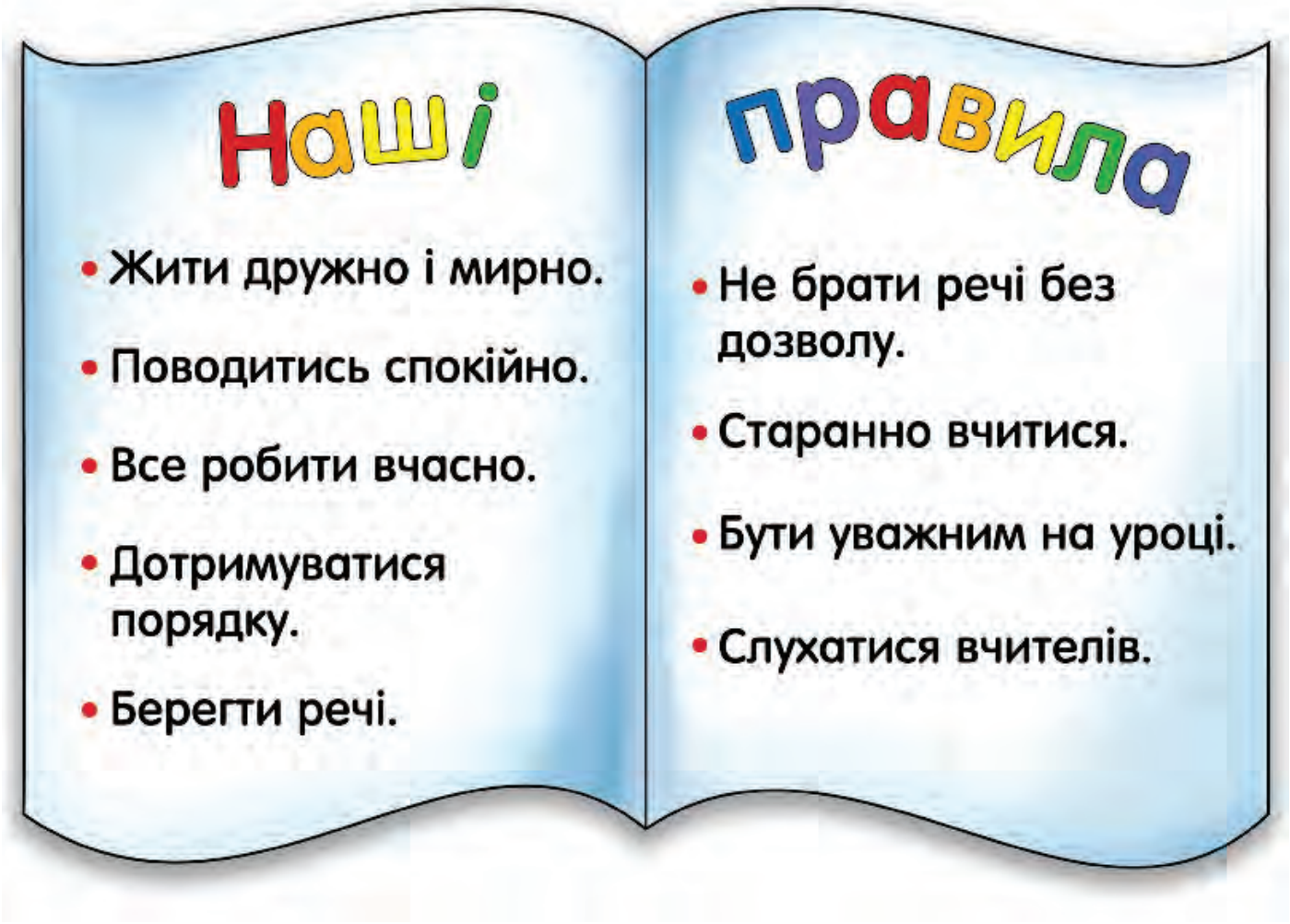
Наші
правила
• Жити дружно і мирно.
• Поводитись спокійно.
• Все робити вчасно.
• Дотримуватися порядку.
• Берегти речі.
• Не брати речі без дозволу.
• Старанно вчитися.
• Бути уважним на уроці.
• Слухатися вчителів.

Додаток 13

ТОЛЕРАНТНІСТЬ
ЧУЙНІСТЬ
ОБ'ЄКТИВНІСТЬ
ДОБРО-ЗИЧЛИВІСТЬ
ВЗАЄМО-РОЗУМІННЯ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЩИРІСТЬ
ДОБРОТА
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ
ВЗАЄМО-ПОВАГА
МУДРІСТЬ
ТЕРПИМІСТЬ
ЛЮБОВ

Додаток 14

Додаток 15

Додаток 16

Додаток 17

Додаток 18

Додаток 19

Додаток 20

Додаток 21

Додаток 22

Додаток 23

Додаток 24

Додаток 25

Додаток 26

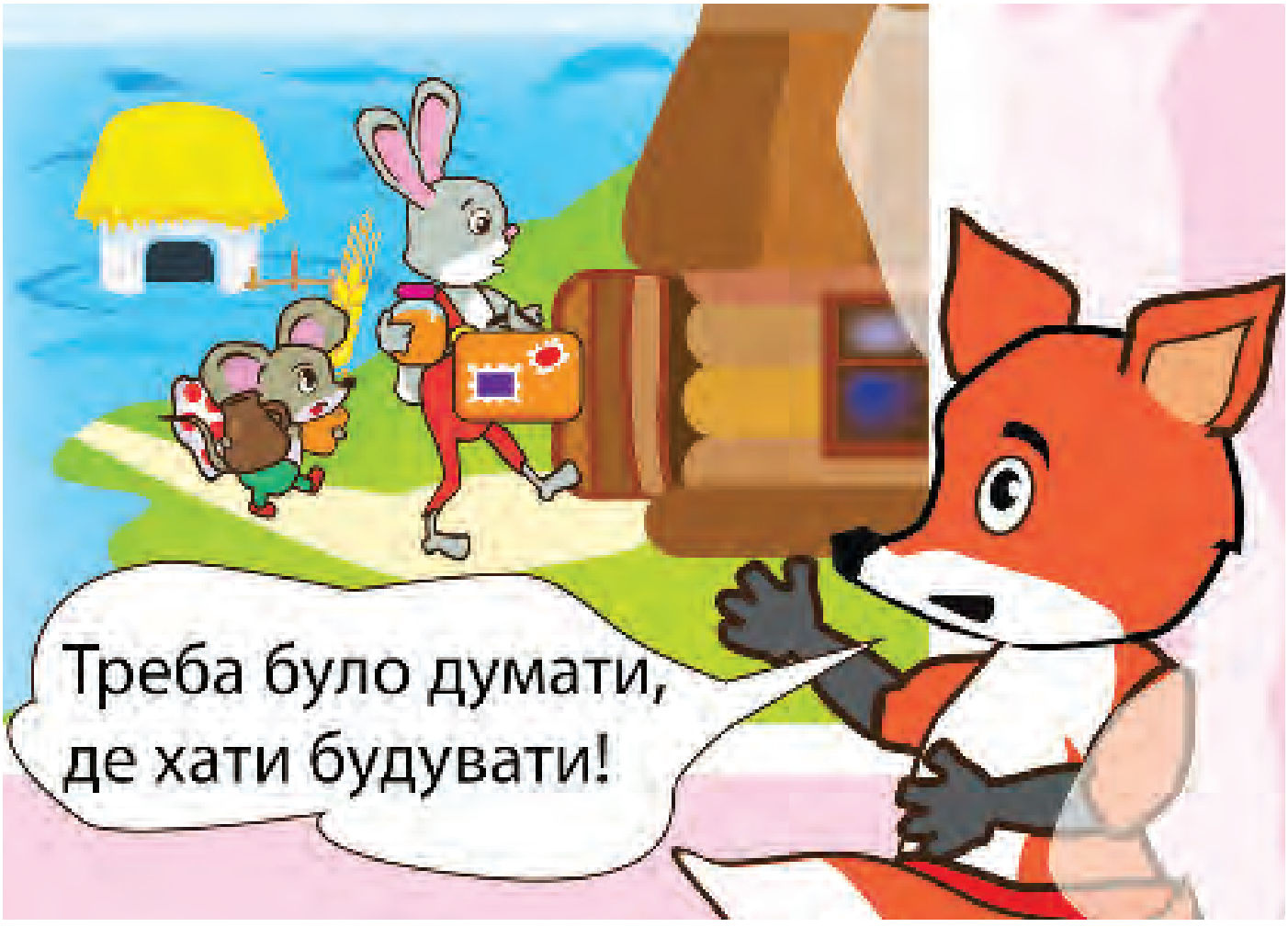

Додаток 27

Додаток 28

Додаток 29

Додаток 30

Додаток 31

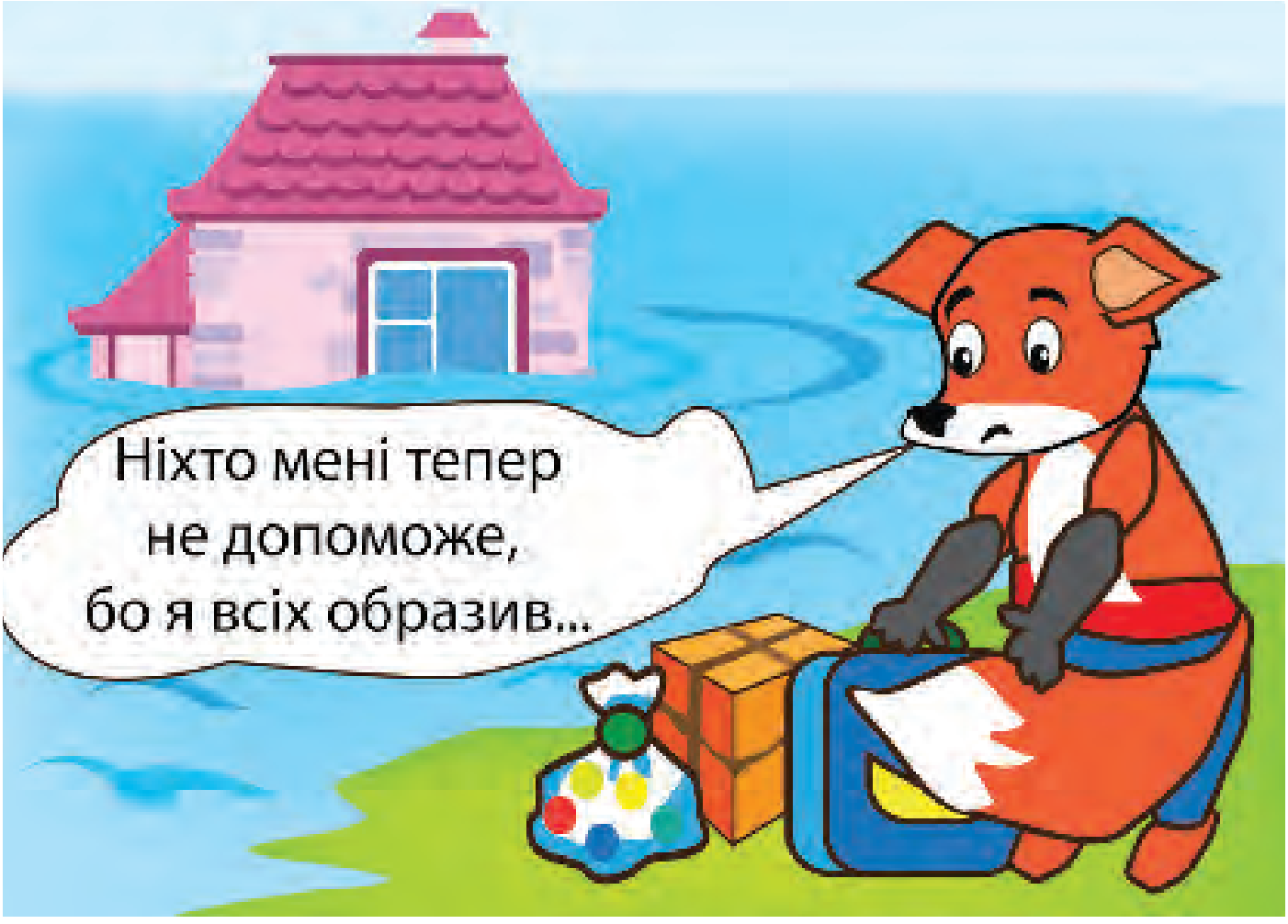

Додаток 32

Додаток 33

Додаток 34

Додаток 35

Додаток 36

Додаток 37

Додаток 38

Додаток 39

Додаток 40

Додаток 41

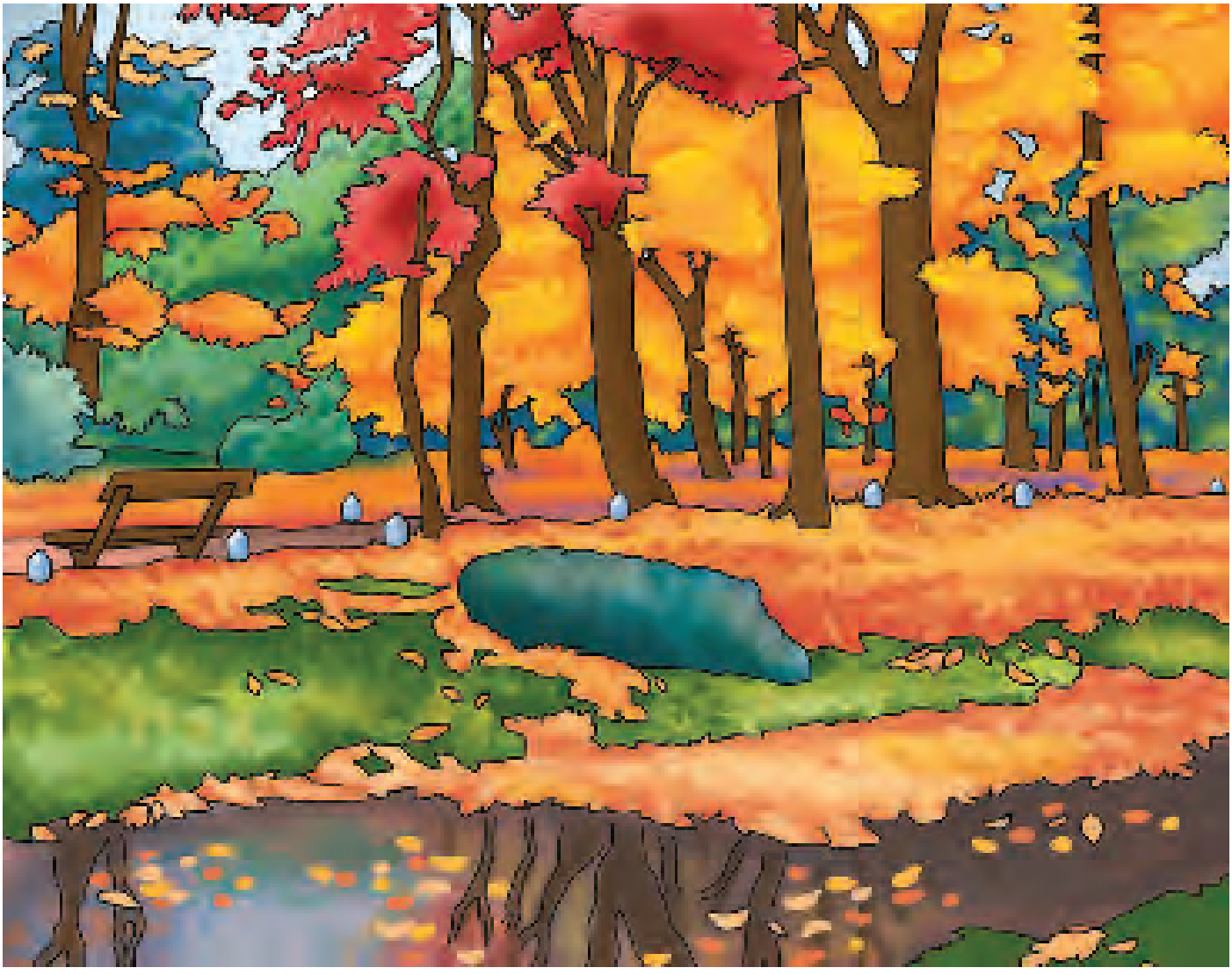

Додаток 42

Підпал сухої трави призводить до згубних наслідків!

У вогні гинуть звірі, земноводні, комахи

Вогонь знищує гнізда пернатих

Спалення трави не підвищує родючості грунтів

Вогонь може перекинутися на житлові будинки

Дим шкідливий для здоров'я людини

БУДЬМО ВІДПОВІДАЛЬНИМИ!
БЕРЕЖІМО ПРИРОДУ РАЗОМ!

Додаток 44

Додаток 45

Додаток 46

Додаток 47

Додаток 48

Додаток 49

Додаток 50

Додаток 51

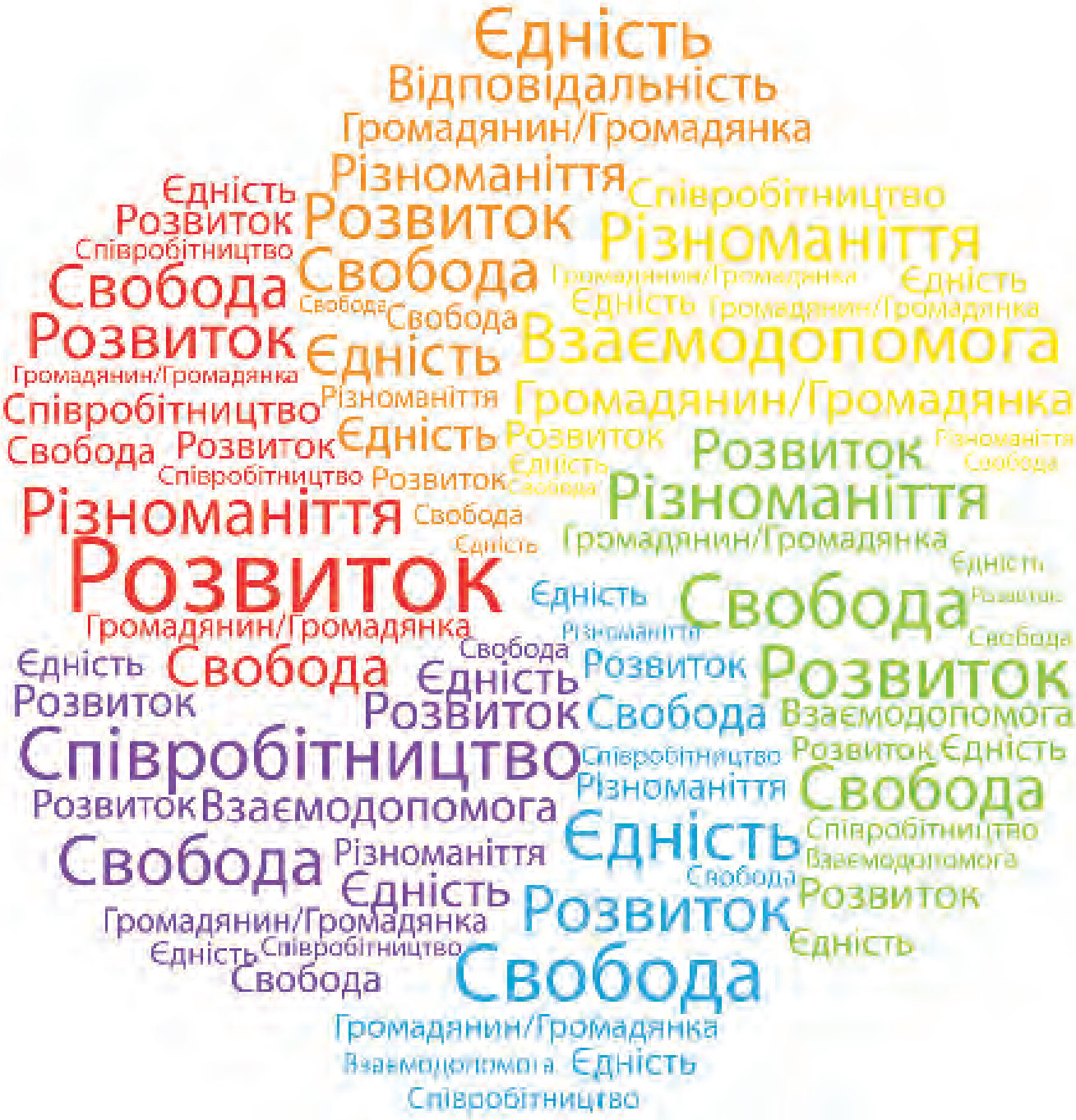
Єдність
Відповідальність
Громадянин/Громадянка
Різноманіття
Співробітництво
Єдність
Розвиток
Розвиток
Різноманіття
Співробітництво
Свобода
Свобода
Громадянин/Громадянка
Єдність
Свобода
Єдність
Громадянин/Громадянка
Свобода
Свобода
Розвиток
Єдність
Взаємодопомога
Громадянин/Громадянка
Співробітництво
Різноманіття
Громадянин/Громадянка
Свобода
Розвиток
Єдність
Розвиток
Розвиток
Різноманіття
Співробітництво
Розвиток
Єдність
Свобода
Різноманіття
Розвиток
Різноманіття
Громадянин/Громадянка
Свобода
Єдність
Розвиток
Громадянин/Громадянка
Єдність
Свобода
Розвиток
Свобода
Єдність
Свобода
Розвиток
Розвиток
Розвиток
Свобода
Взаємодопомога
Співробітництво
Співробітництво
Розвиток
Єдність
Розвиток
Взаємодопомога
Різноманіття
Свобода
Свобода
Різноманіття
Єдність
Співробітництво
Взаємодопомога
Свобода
Єдність
Розвиток
Громадянин/Громадянка
Єдність
Співробітництво
Свобода
Свобода
Громадянин/Громадянка
Взаємодопомога
Єдність
Співробітництво

Додаток 52

Єдність
Співробітництво
Свобода Розвиток
Єдність Різноманіття
Взаємодопомога
Свобода Співробітництво Взаємодопомога
Взаємодопомога Співробітництво
Громадянин/Громадянка Єдність Розвиток
Єдність Взаємодопомога Єдність
Розвиток Співробітництво Взаємодопомога
Різноманіття Громадянин/Громадянка Єдність
Єдність Свобода
Взаємодопомога
Відповідальність
Свобода Єдність
Різноманіття
Розвиток
Співробітництво
Розвиток Співробітництво
Громадянин/Громадянка Взаємодопомога
Співробітництво Відповідальність Свобода Різноманіття
Свобода Розвиток Єдність

Додаток 53

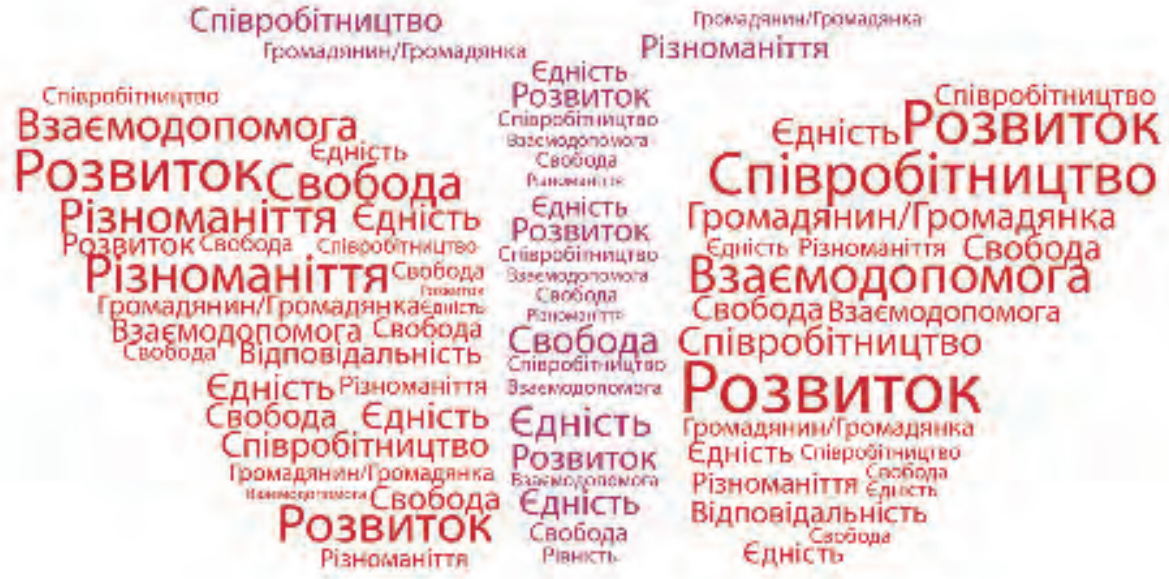
Співробітництво
Громадянин/Громадянка
Співробітництво
Взаємодопомога
Єдність
Розвиток
Свобода
Різноманіття
Єдність
Розвиток
Свобода
Співробітництво
Різноманіття
Свобода
Громадянин/Громадянка
Єдність
Взаємодопомога
Свобода
Відповідальність
Єдність
Різноманіття
Свобода
Єдність
Співробітництво
Громадянин/Громадянка
Свобода
Розвиток
Різноманіття
Громадянин/Громадянка
Різноманіття
Єдність
Розвиток
Співробітництво
Взаємодопомога
Свобода
Різноманіття
Єдність
Розвиток
Співробітництво
Взаємодопомога
Свобода
Різноманіття
Свобода
Співробітництво
Взаємодопомога
Єдність
Розвиток
Взаємодопомога
Свобода
Єдність
Співробітництво
Співробітництво
Єдність
Розвиток
Співробітництво
Громадянин/Громадянка
Єдність
Різноманіття
Свобода
Взаємодопомога
Свобода
Взаємодопомога
Співробітництво
Розвиток
Громадянин/Громадянка
Єдність
Співробітництво
Різноманіття
Свобода
Єдність
Відповідальність
Свобода
Єдність

Додаток 54

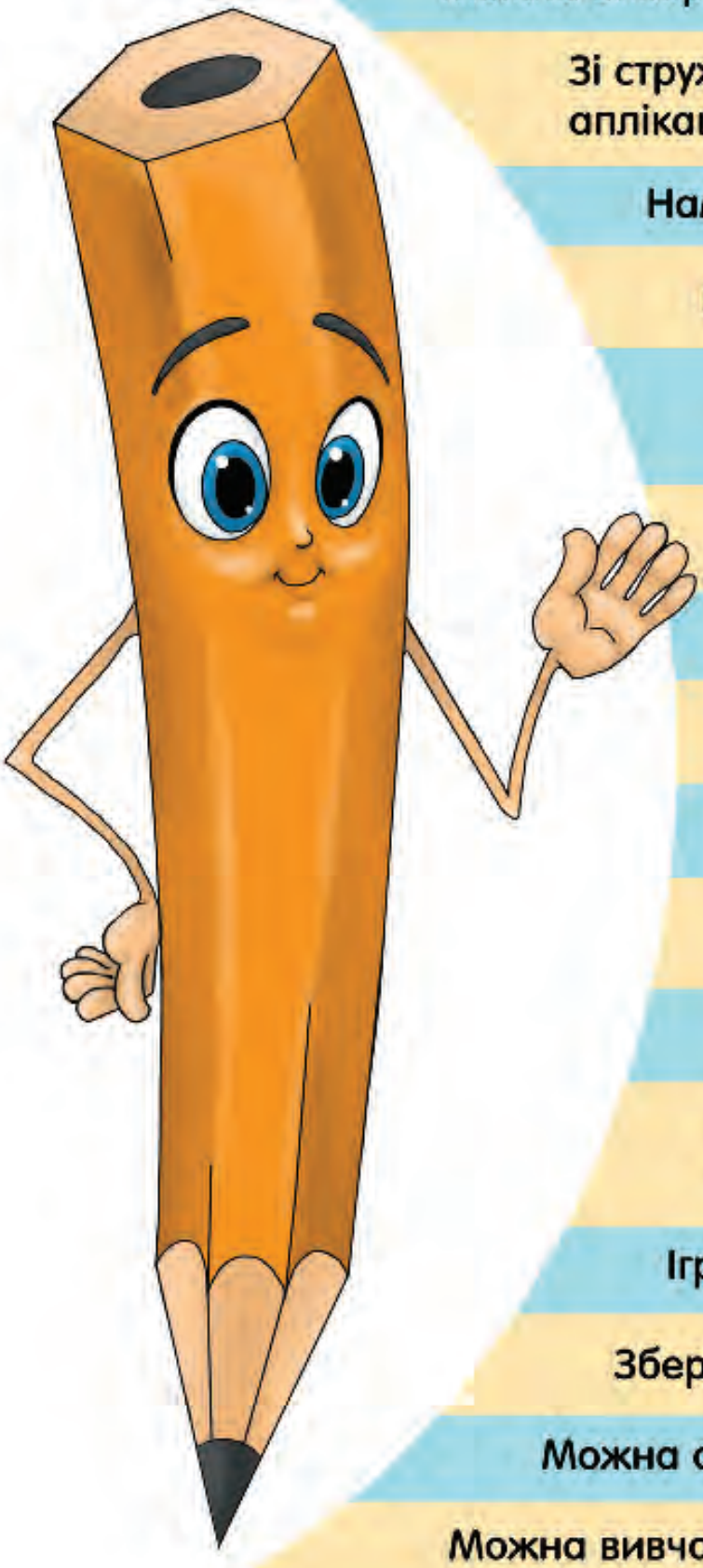

Можна використати як заколку

Зі стружки можна зробити аплікацію або виріб

Намалювати мрію

Можна робити дірки

Можна використати для вимірювання

Сувенір

Мікрофон

Масажер для рук

Вказівник

Приз

Предмет декору

Паличка для підтримки вазону

Іграшка

Зберігач секретів

Можна створити головоломку

Можна вивчати кольори

Додаток 56

Додаток 57

Додаток 58

Додаток 59

Додаток 60

Додаток 61

Додаток 62

Додаток 63

Додаток 64

Додаток 65

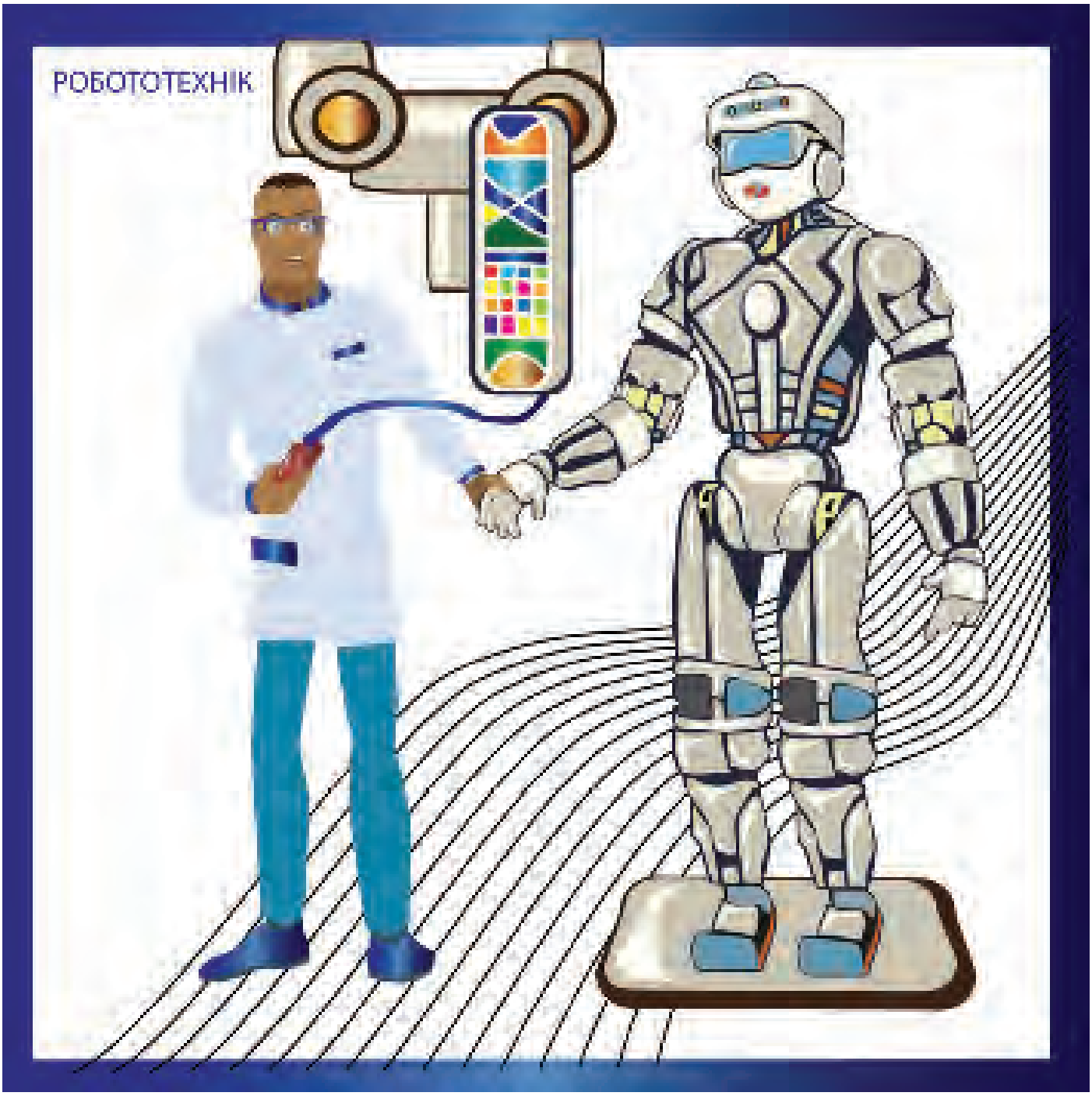

Додаток 66

Здоров'я
Плаваю в басейні
Подорожі
Ходжу у гори
Сім'я
Допомагаю по дому
Моє життя
Навчання
Виконую домашні завдання
Малюю
Захоплення
Граю у футбол
Друзі

Додаток 67

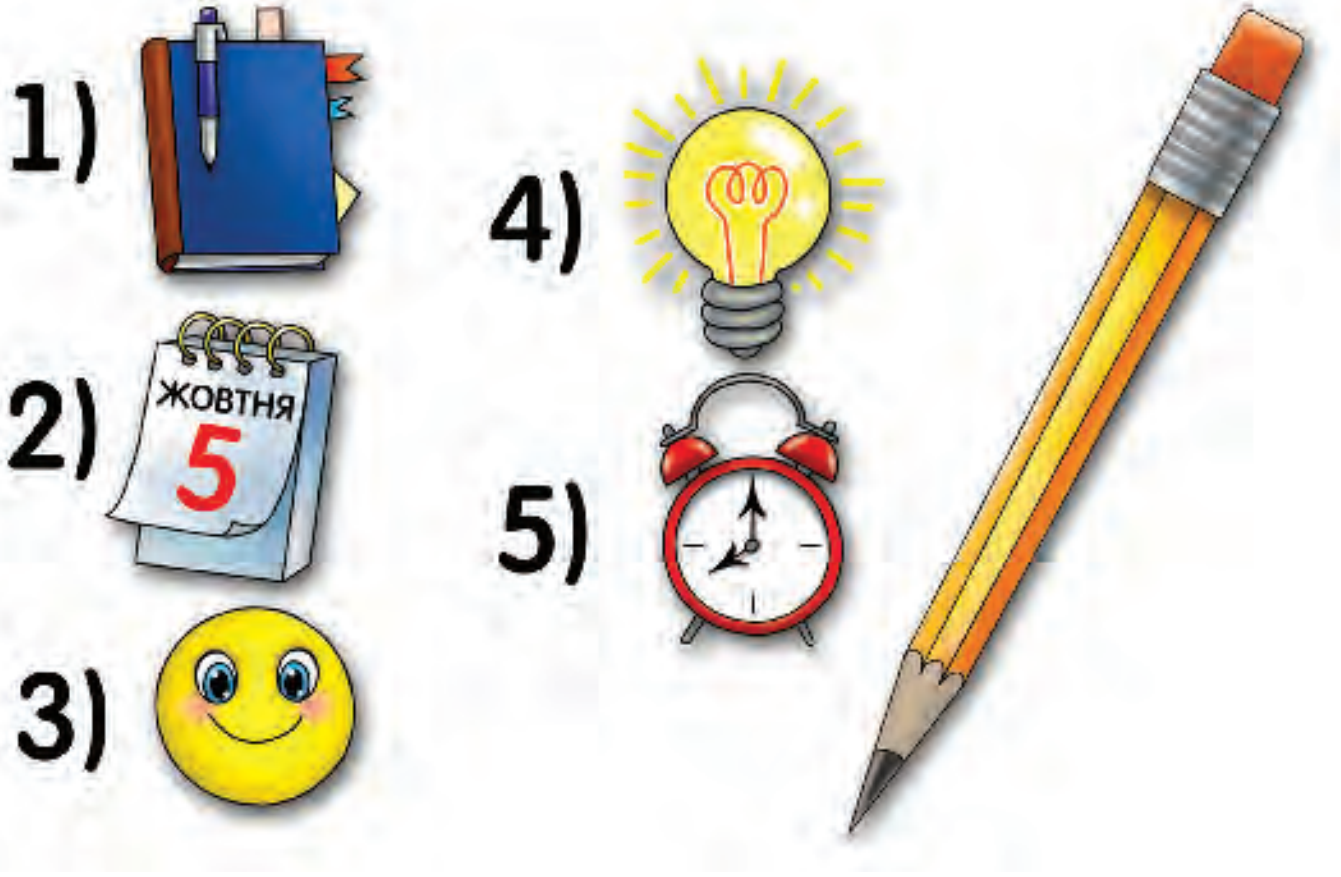

Додаток 68

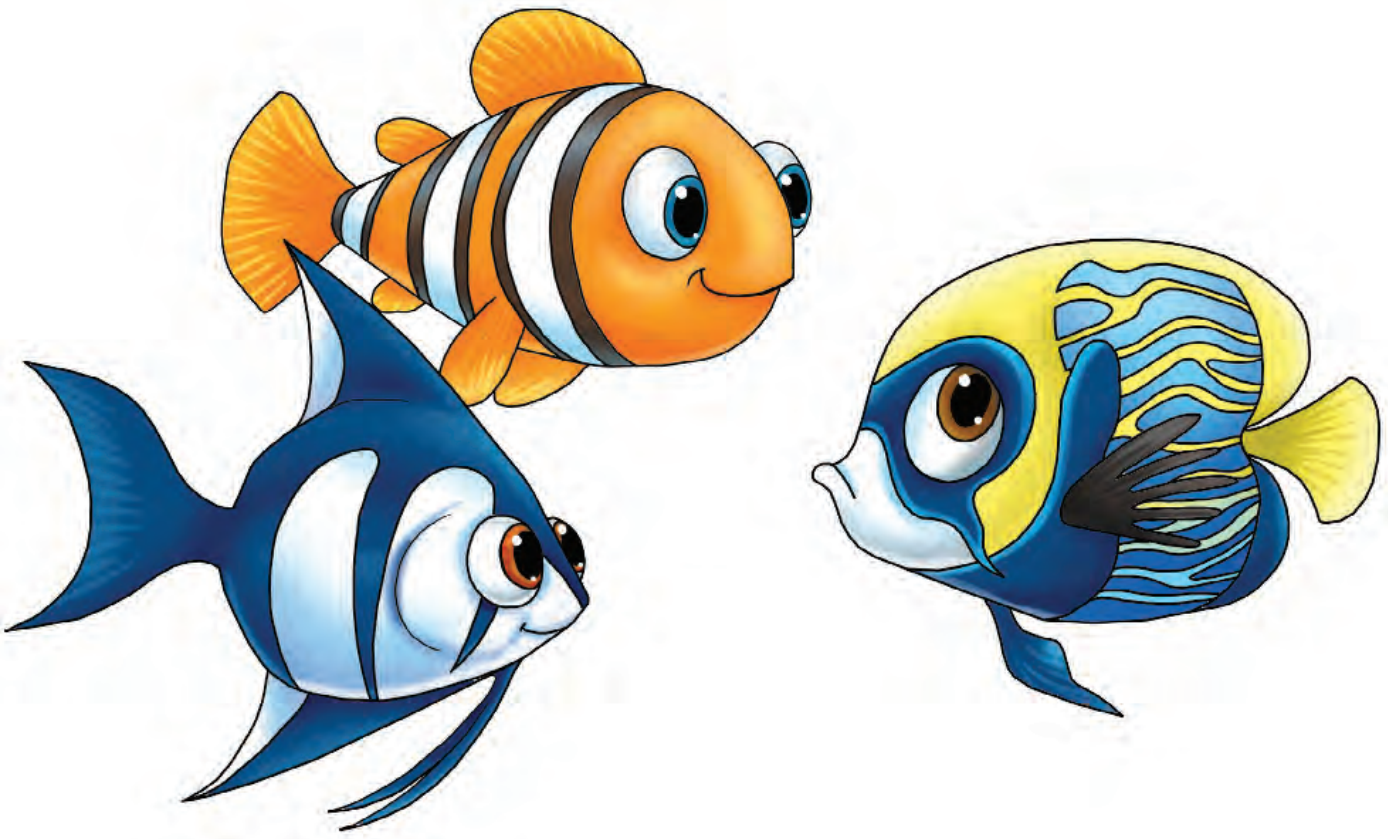

Додаток 69

Класи енергоефективності
Максимально ефективний
A
B
C
D
E
F
G
Мінімально ефективний

Додаток 70

x25
x3
x1
Лампа розжарювання
Енергозберігаюча
Світлодіодна LED
ЕКОНОМІЯ
415
грн
ЕКОНОМІЯ
2280
грн

Додаток 71

Додаток 72

Додаток 73

Додаток 74

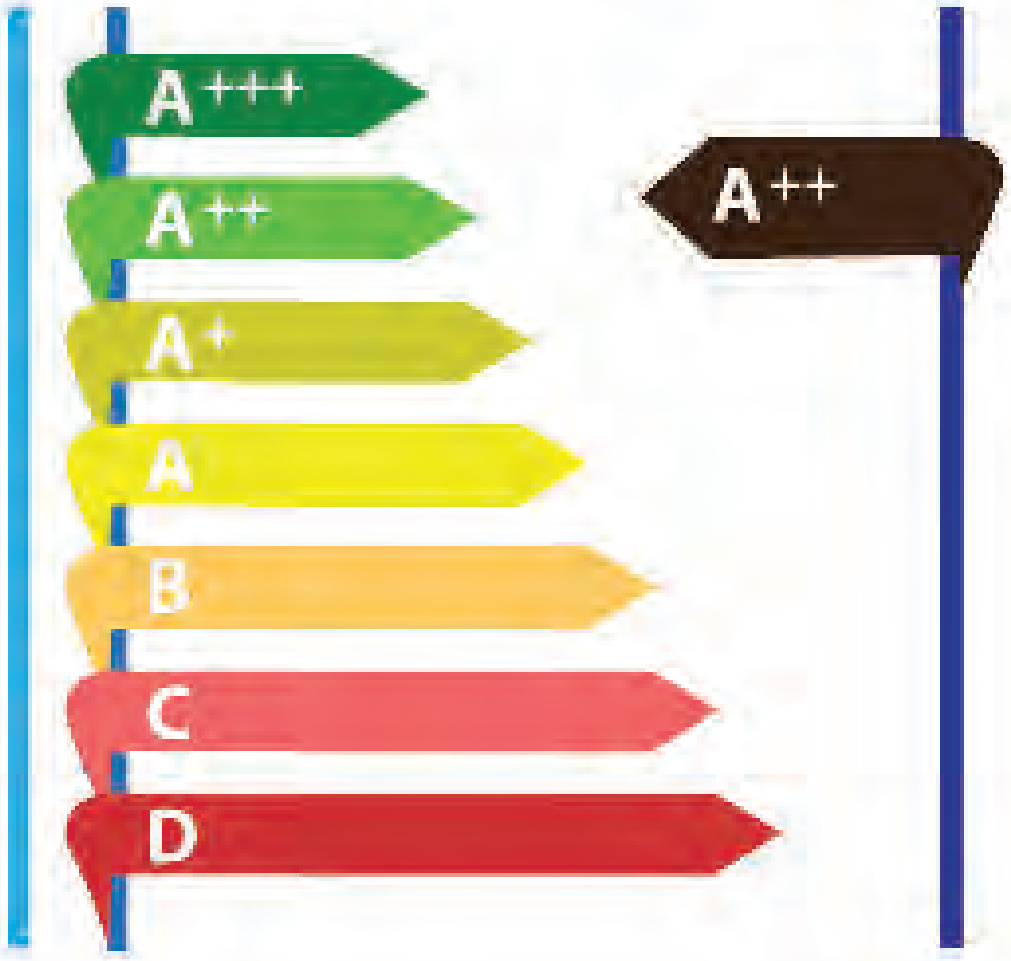

Додаток 75

Додаток 76

Додаток 77

Додаток 78

Додаток 79

Додаток 80

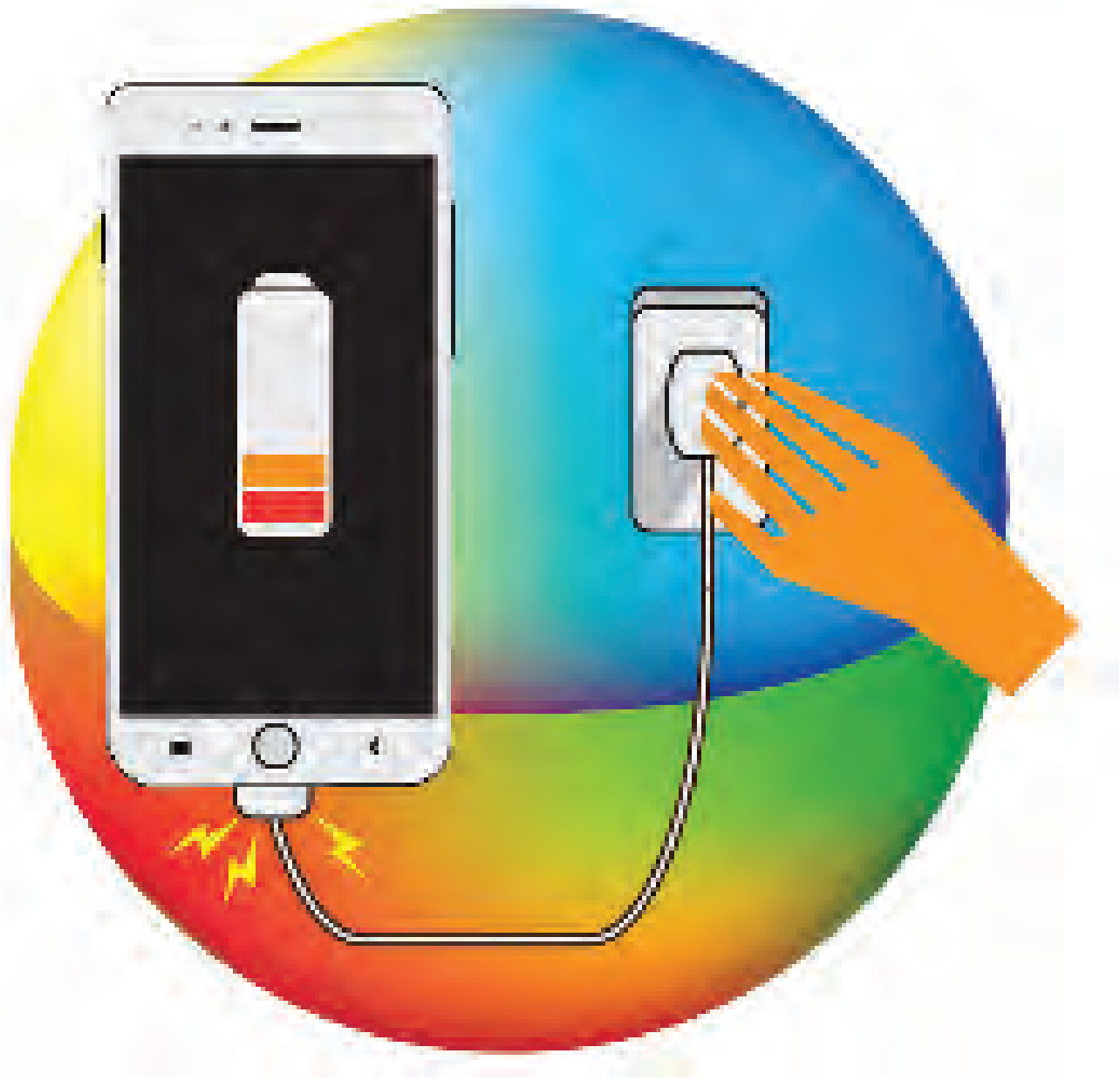

Додаток 81

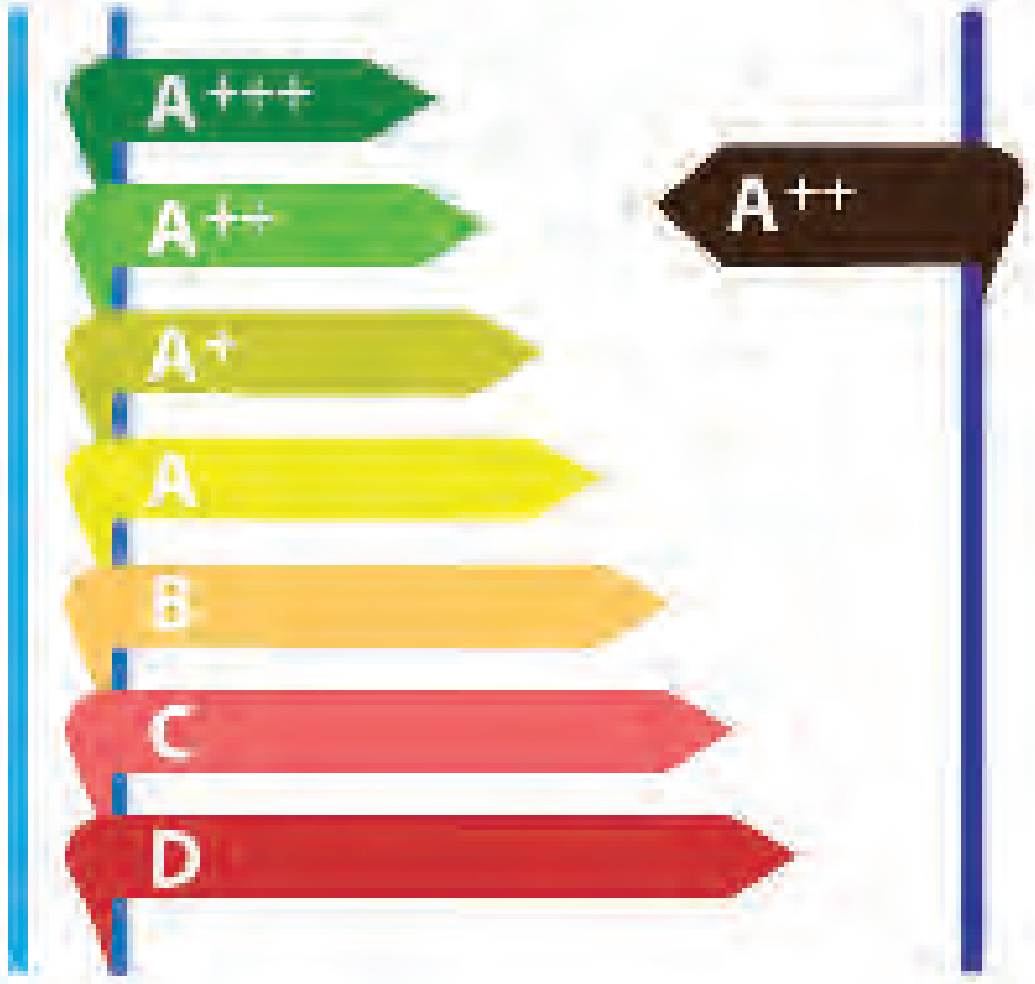

Додаток 82

Додаток 83

Додаток 84

Додаток 85

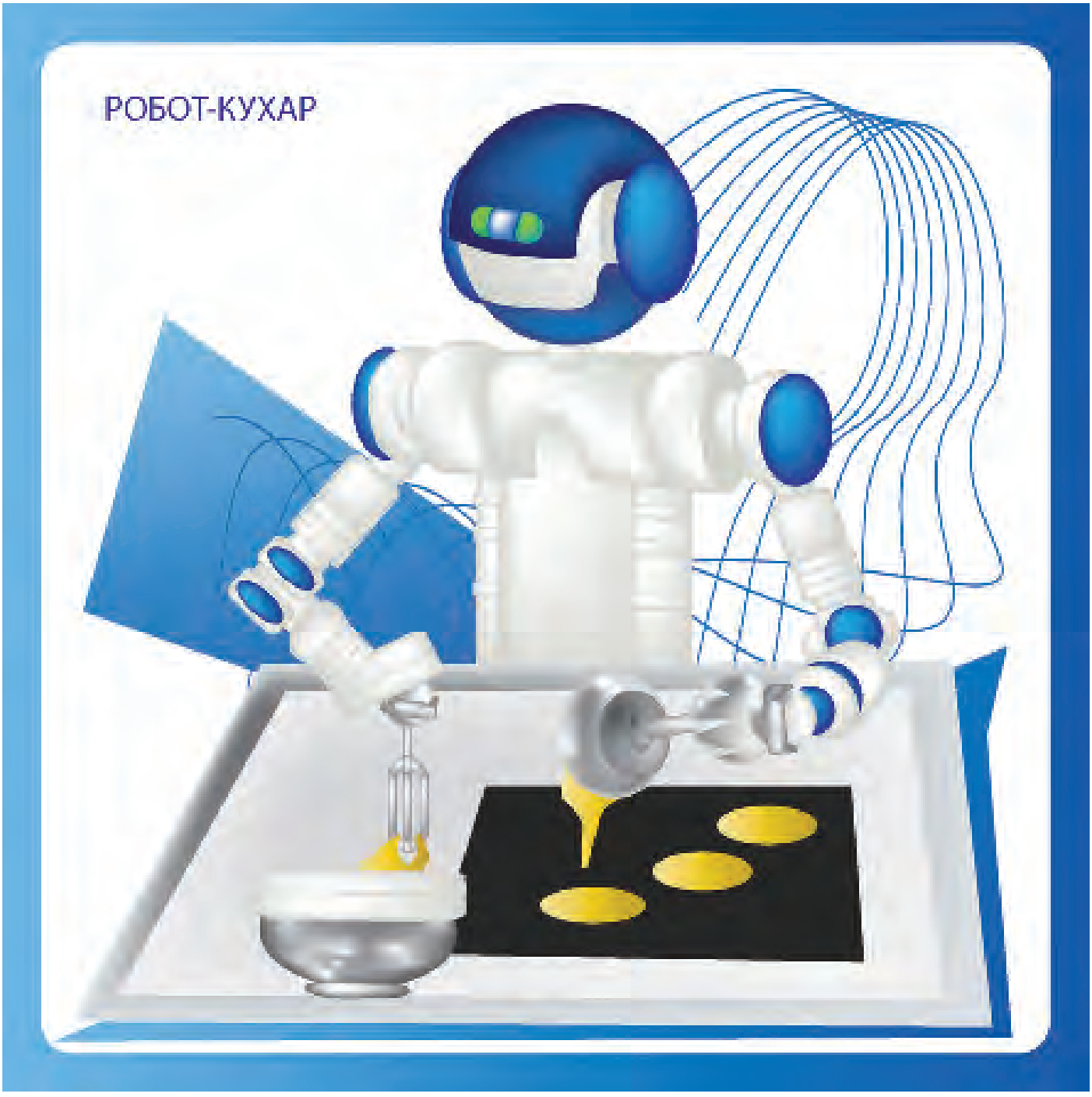

Додаток 86

Додаток 87

Додаток 88

Додаток 89

Додаток 90

Додаток 91

Додаток 92

Додаток 93

Додаток 94

Додаток 95

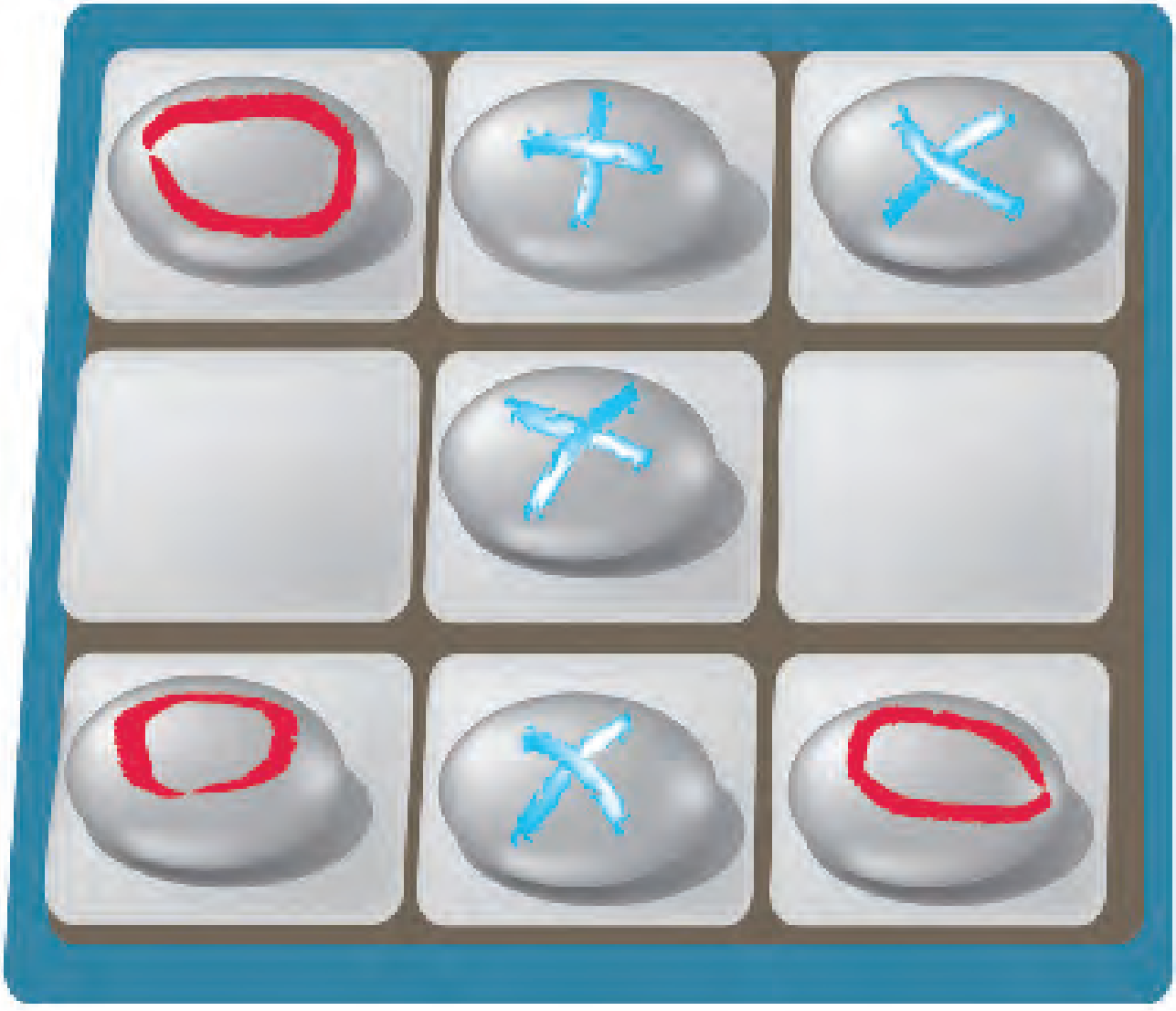

Додаток 96

Додаток 97

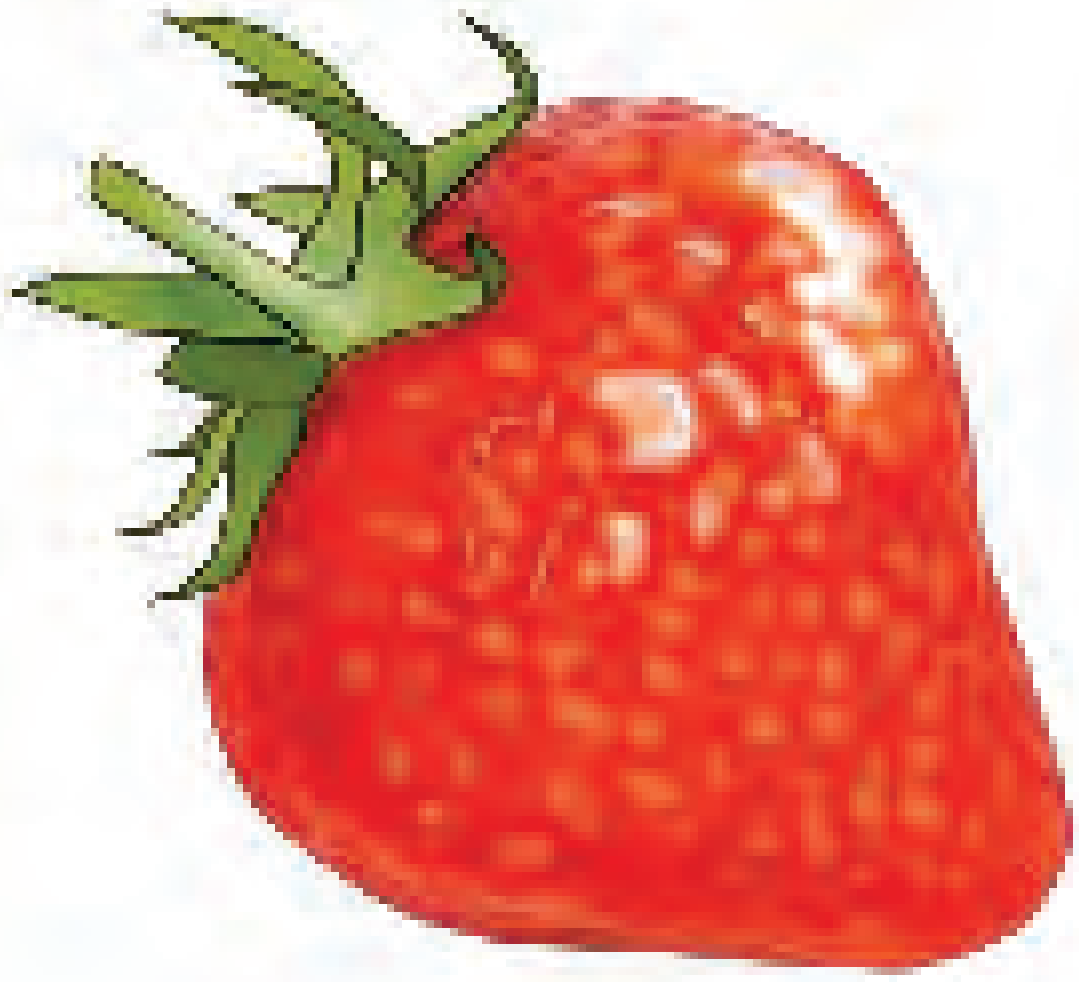

Додаток 98

Додаток 99

Додаток 100

Додаток 101

Додаток 102

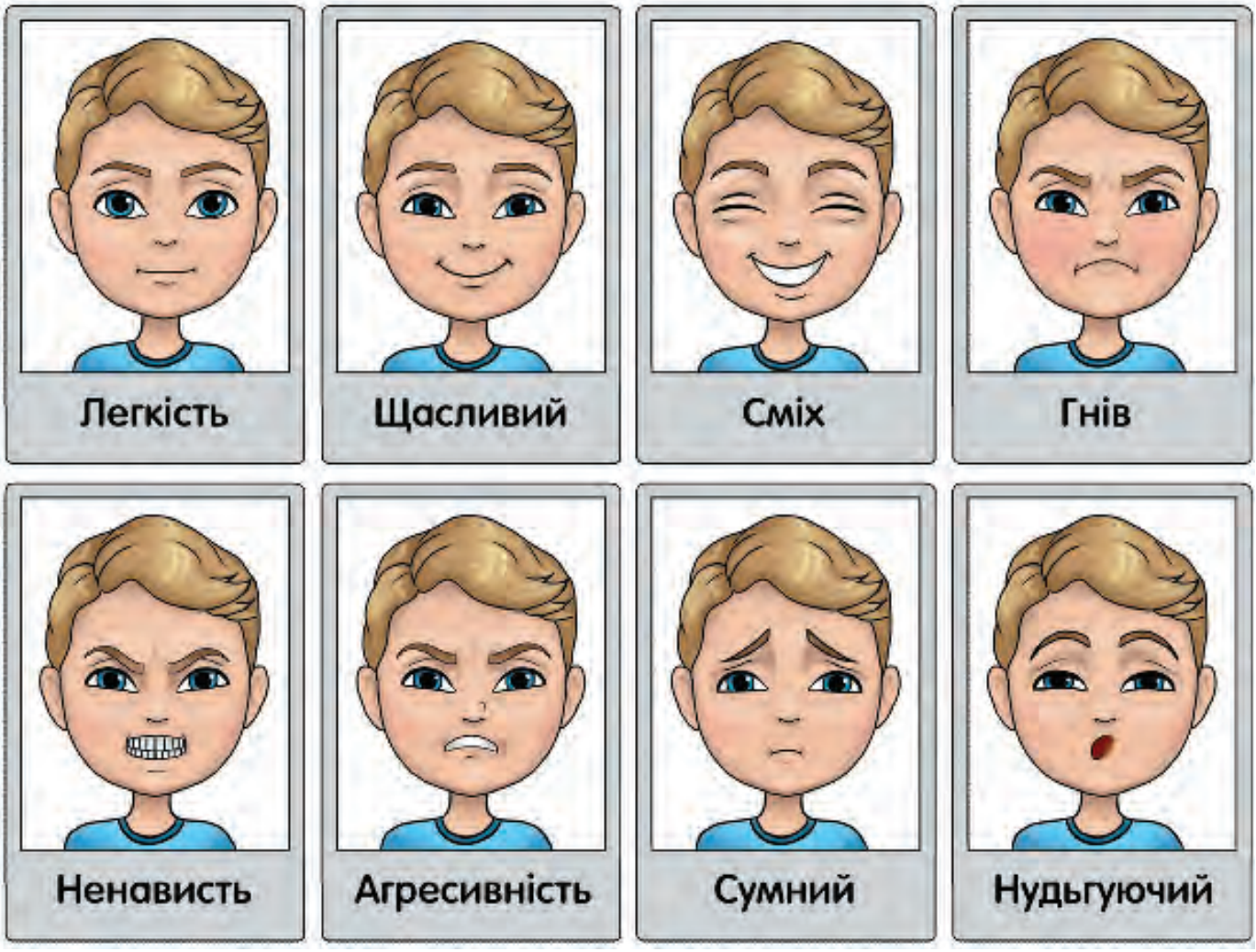
Легкість
Щасливий
Сміх
Гнів
Ненависть
Агресивність
Сумний
Нудьгуючий

Додаток 103

Додаток 104

Національний академічний театр опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка
вул. Володимирівська, 50
КОНТРОЛЬ
Віденський вальс
Дата: 28.06.2019
Початок: 05:00
Ціна: 150.00
Партер
Ряд: 15
Місце: 3
Вхід до глядацького залу після 5 го дзвінка заборонено!
42462399 342462411067
№ 371164
СЕРІЯ КБ
Ціна: 150.00 грн
28.06.2019 05:00
Опера
Партер
р 15 м 3

Додаток 105

Додаток 106

Додаток 107

Додаток 108

Додаток 109

Додаток 110

Додаток 111

Додаток 112

Додаток 113

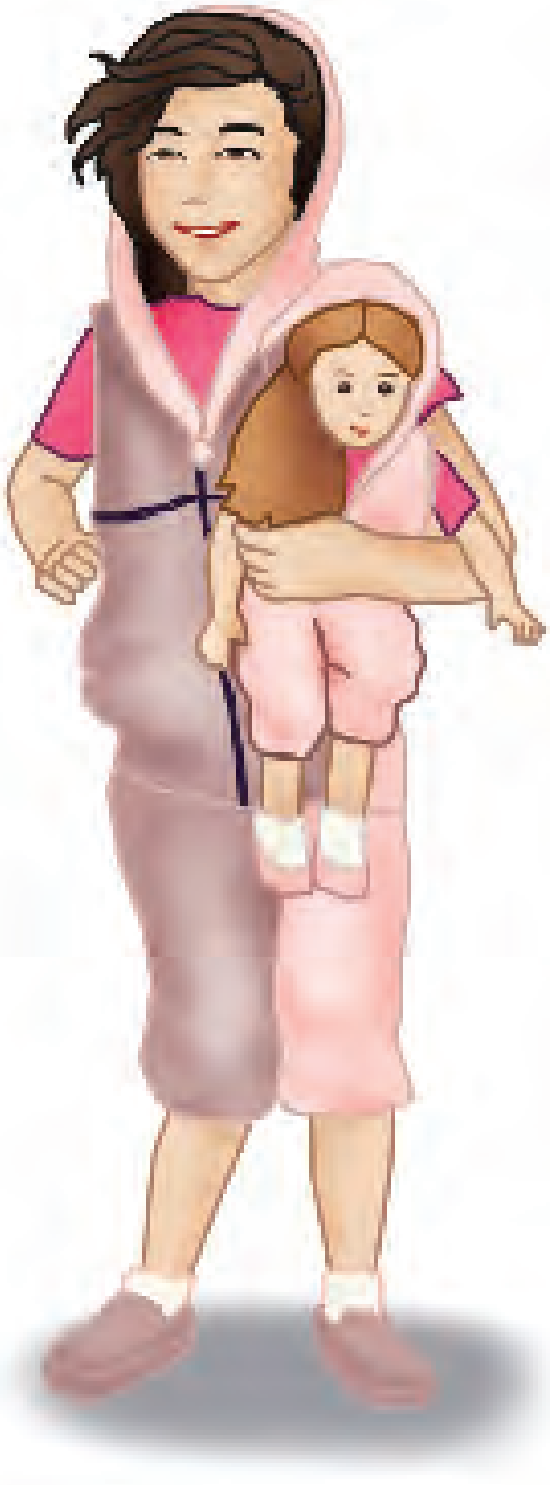

Додаток 114

Додаток 115

Додаток 116

Додаток 117

Додаток 118

Додаток 119

Додаток 120

Додаток 121

Додаток 122

Додаток 123

Додаток 124

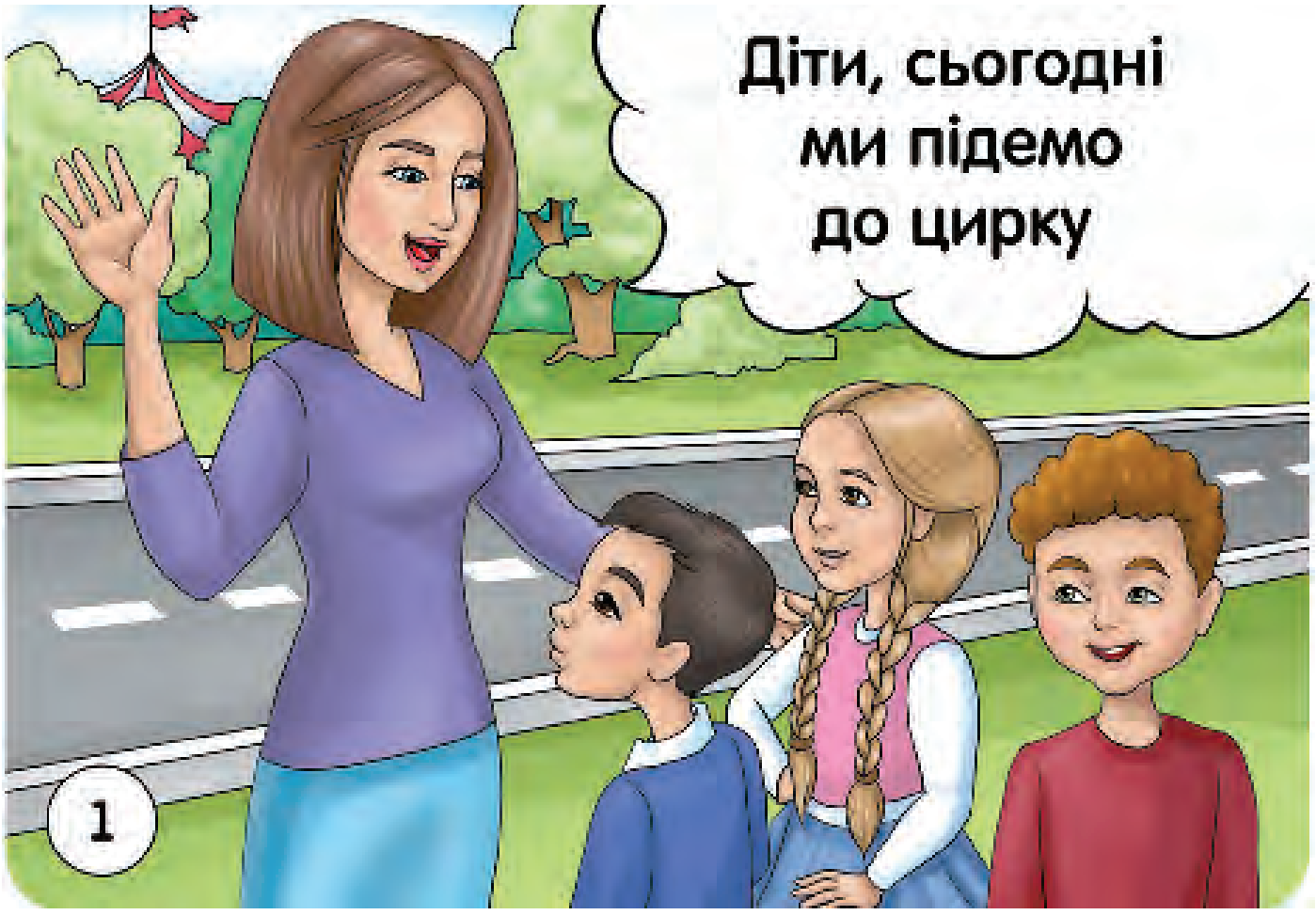

Додаток 125

Додаток 126

Додаток 127

Додаток 128

Чудово!
Я теж стану
артистом цирку
й даруватиму
людям радість!
5

Додаток 129

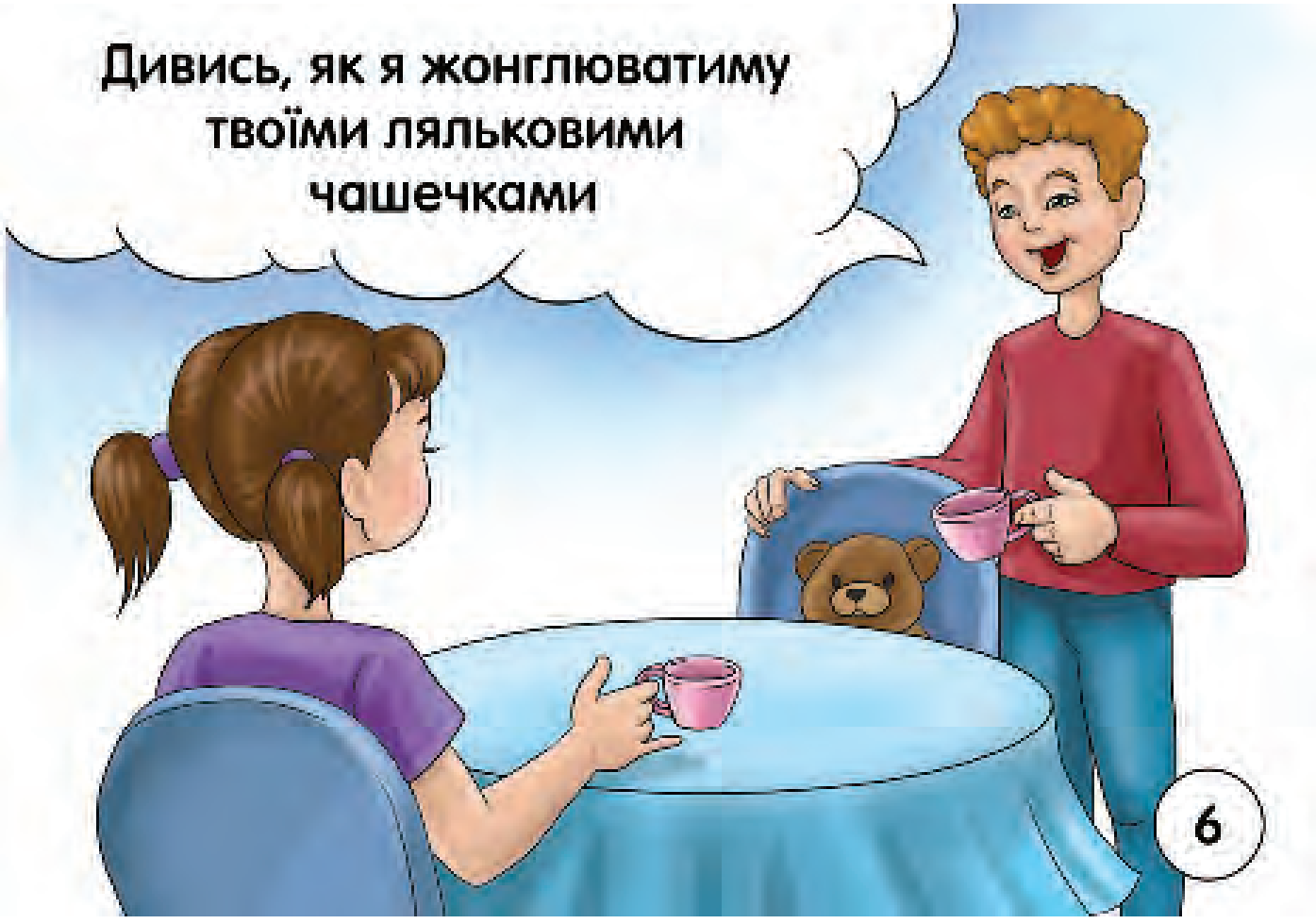

Додаток 130

Додаток 131

Додаток 132

Додаток 133

Додаток 134

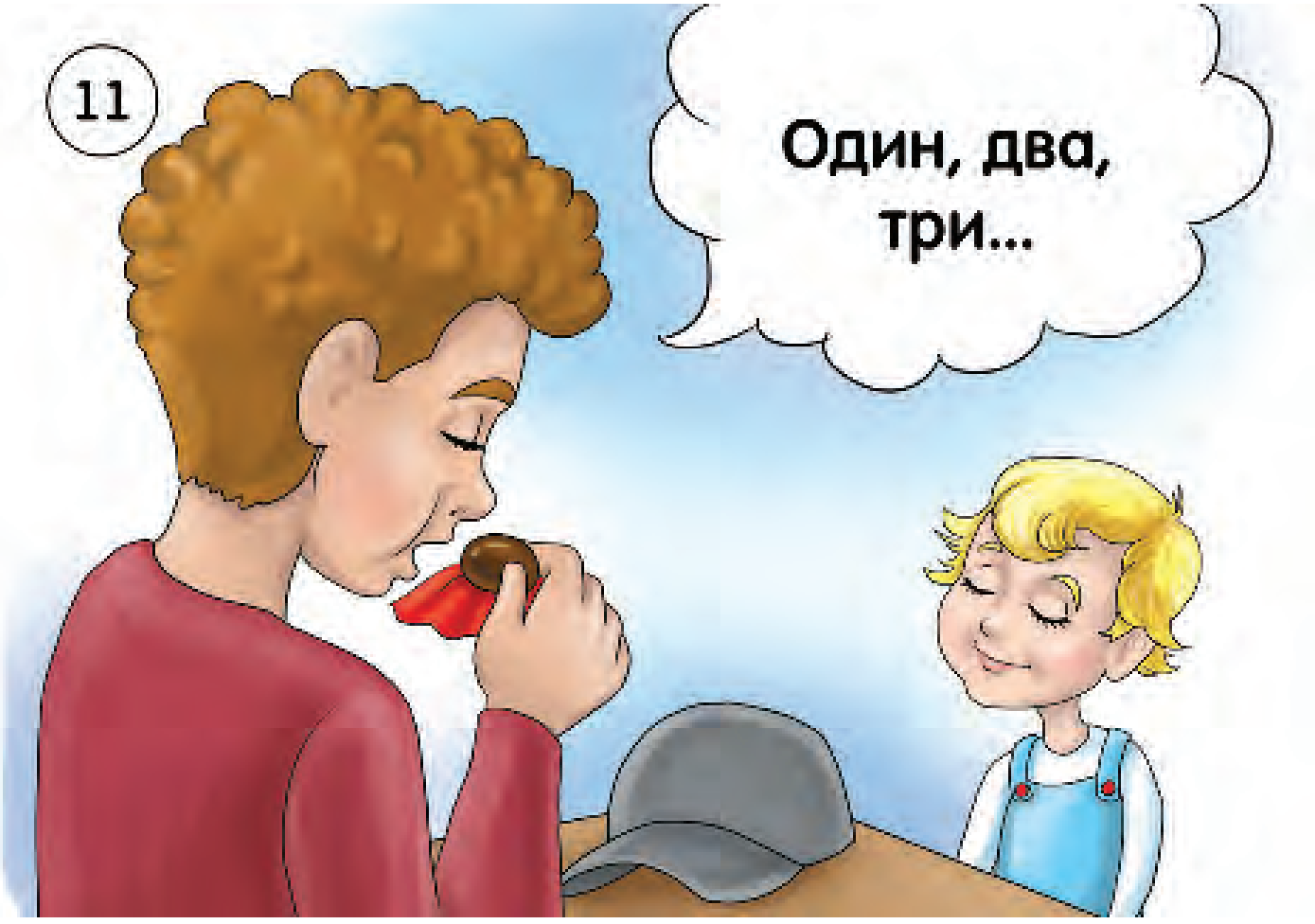

Додаток 135

Додаток 136

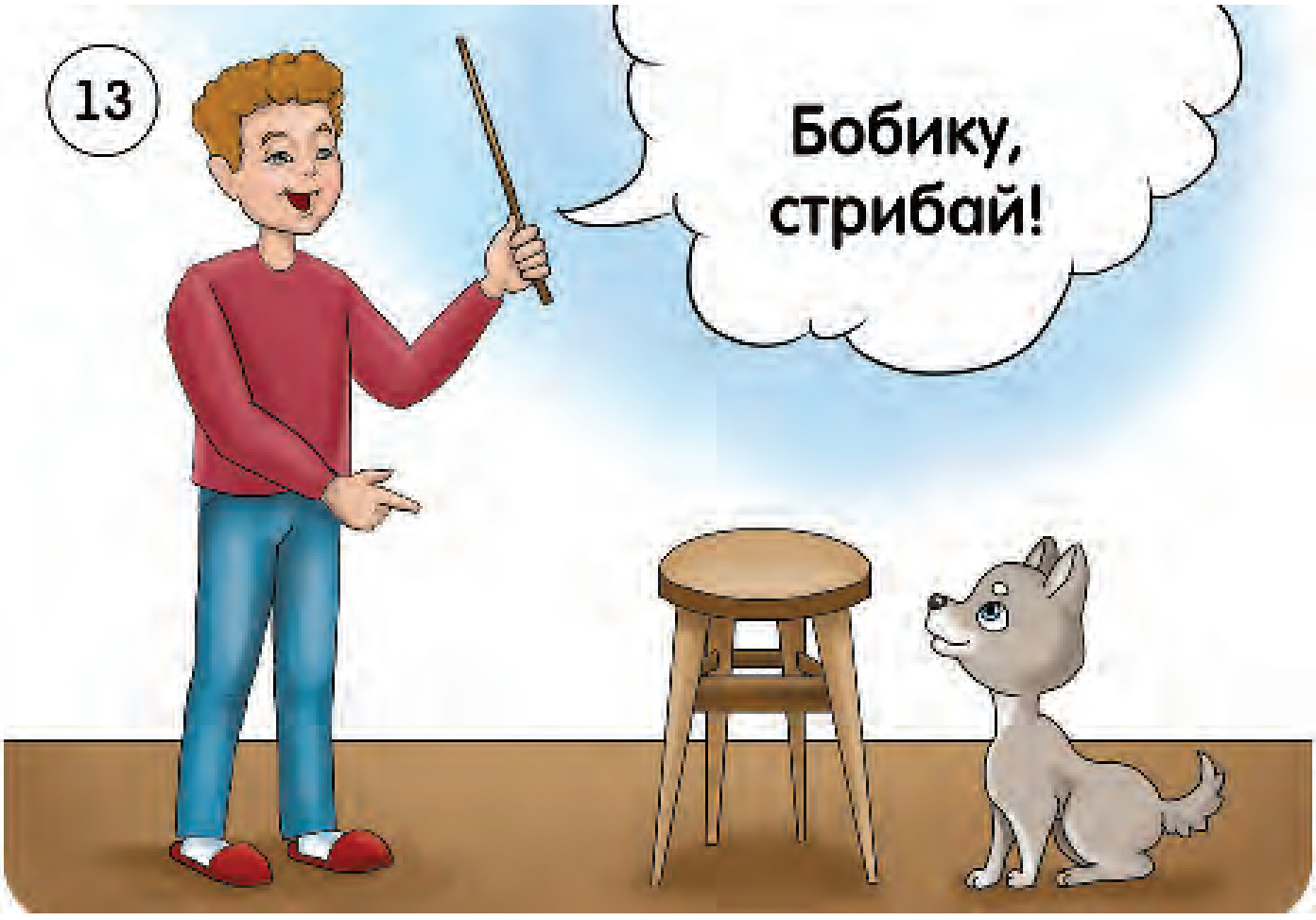

Додаток 137

Додаток 138

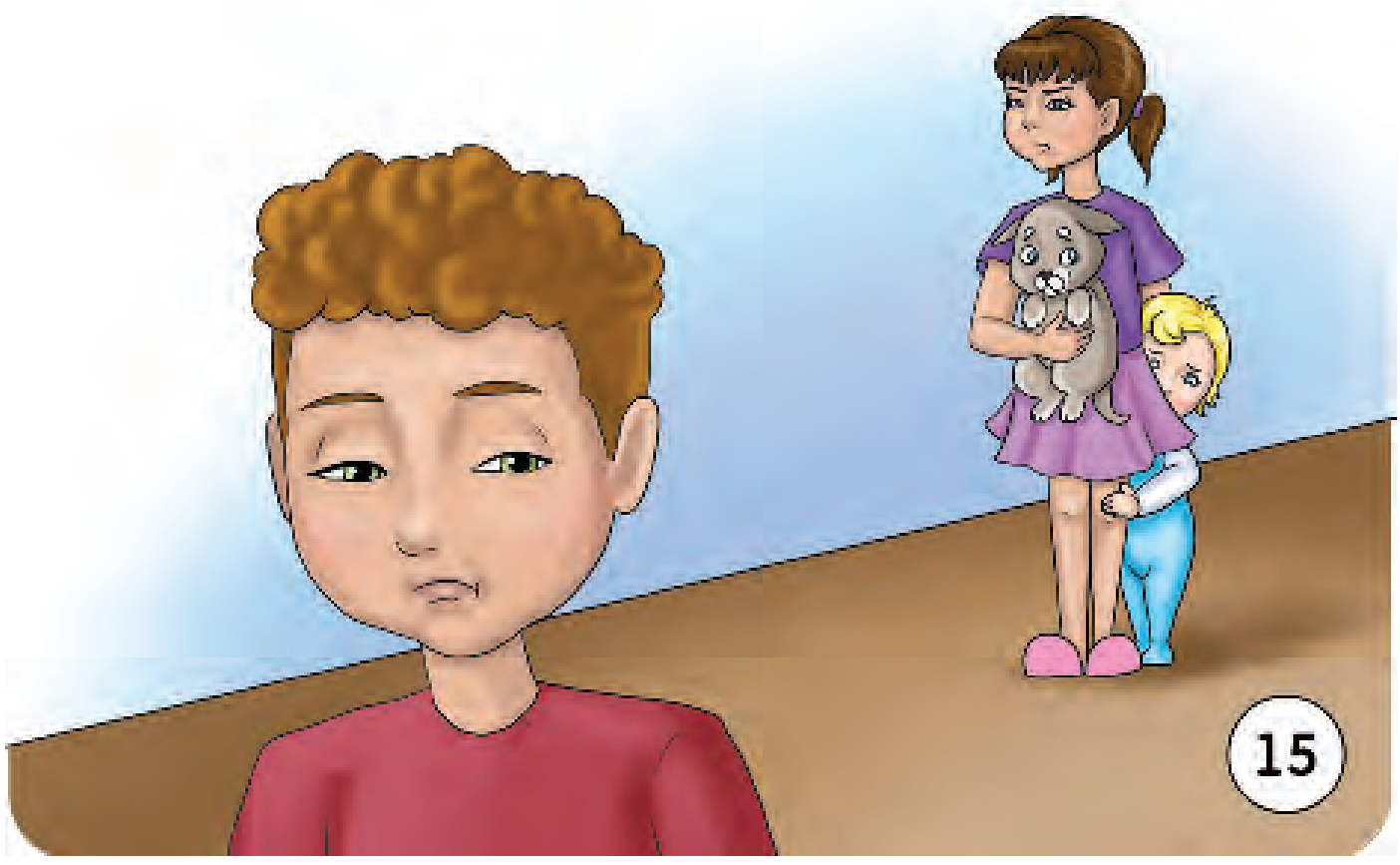

Додаток 139

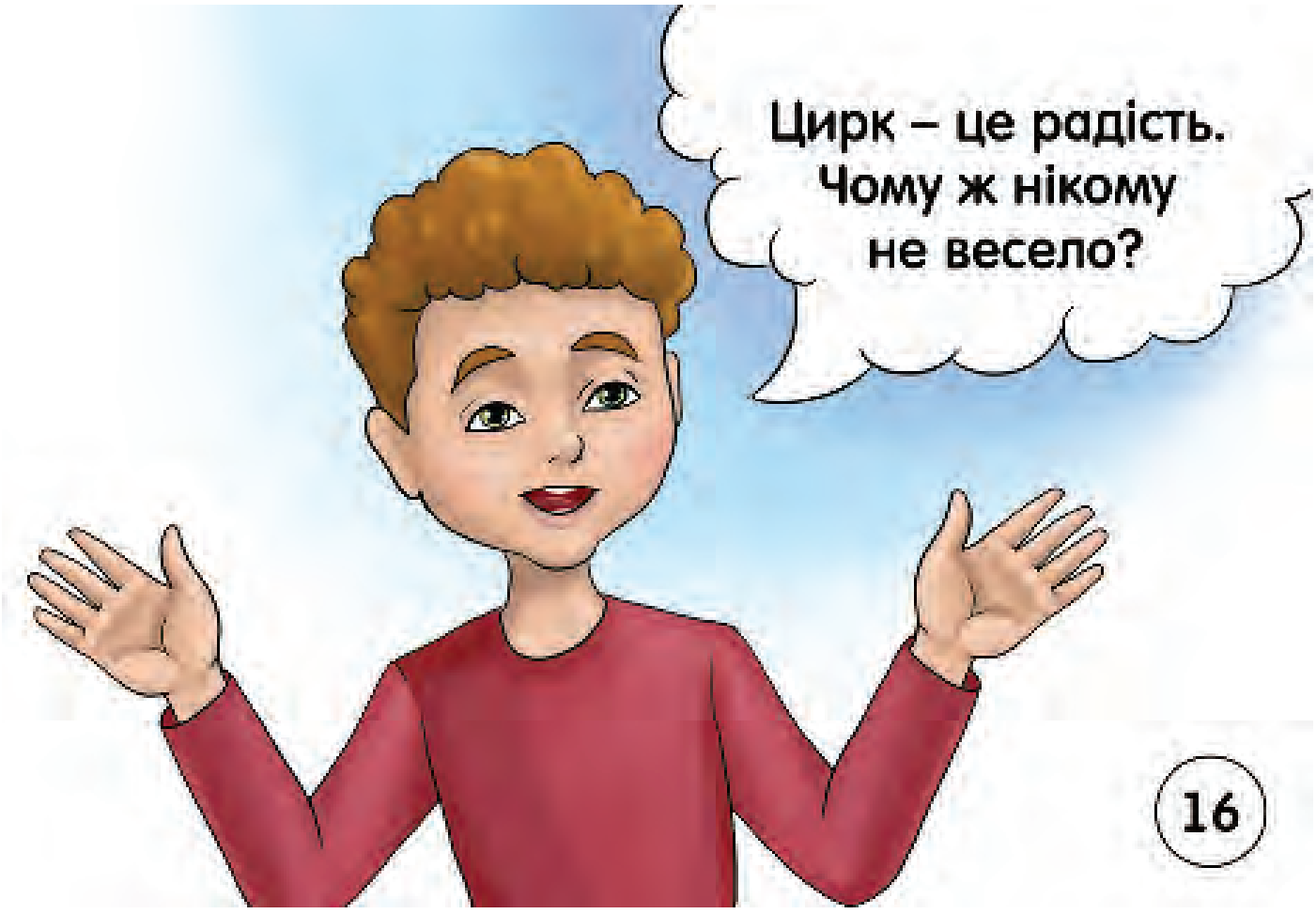

Додаток 140

Додаток 141

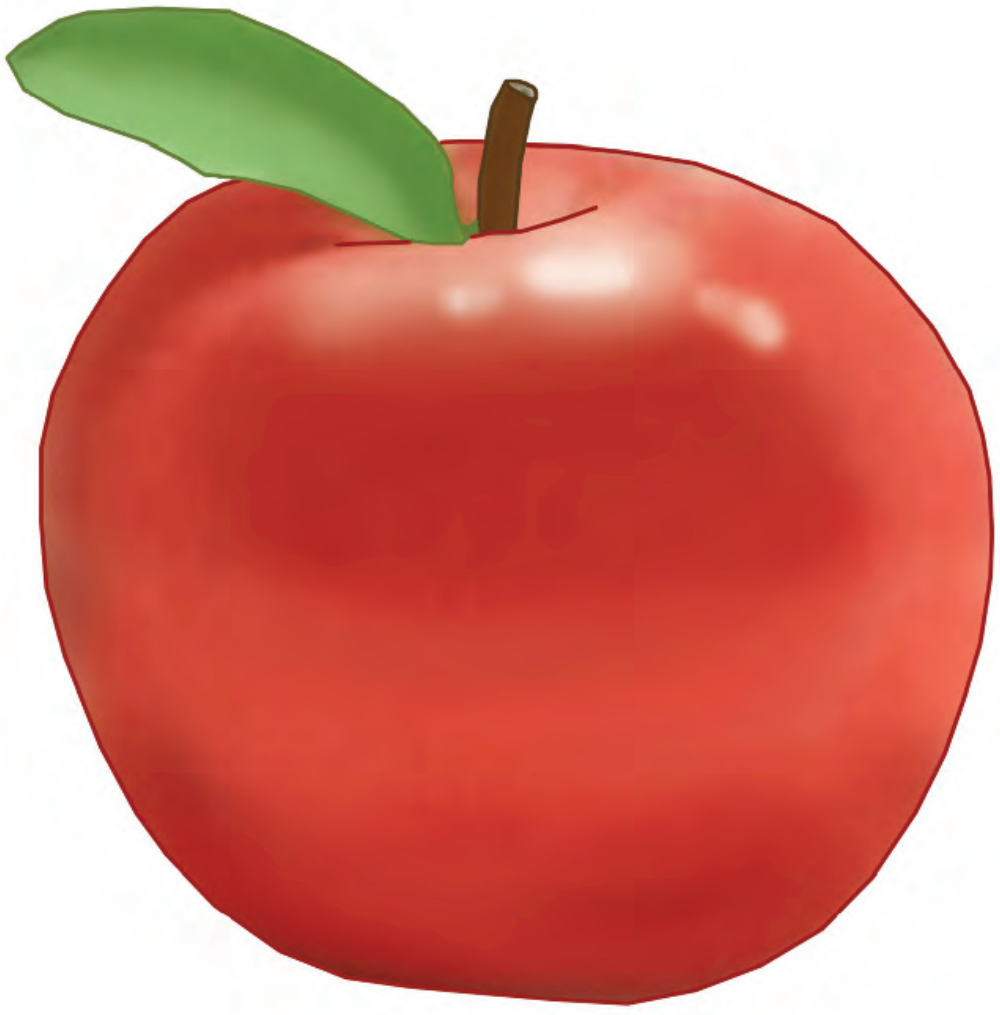

Додаток 142

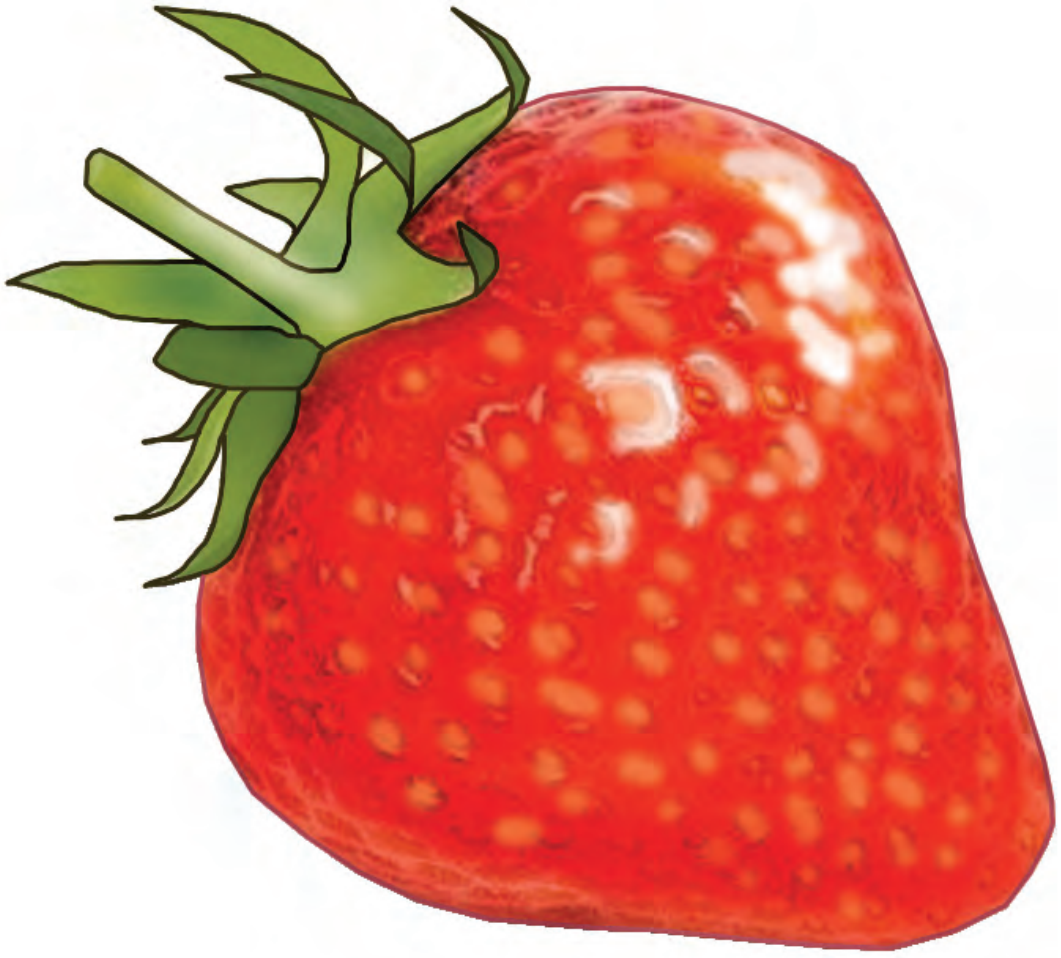

Додаток 143

Додаток 144

Додаток 145

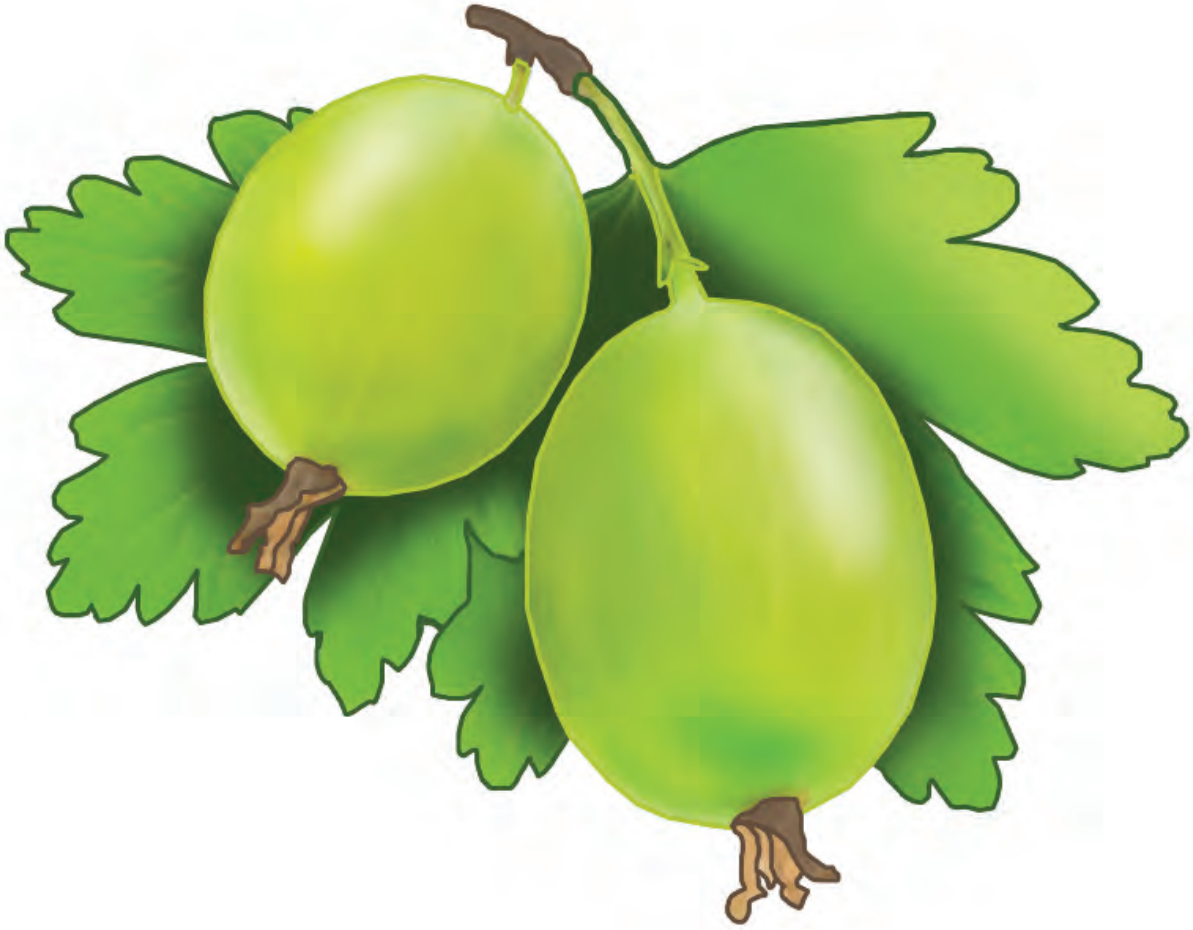

Додаток 146

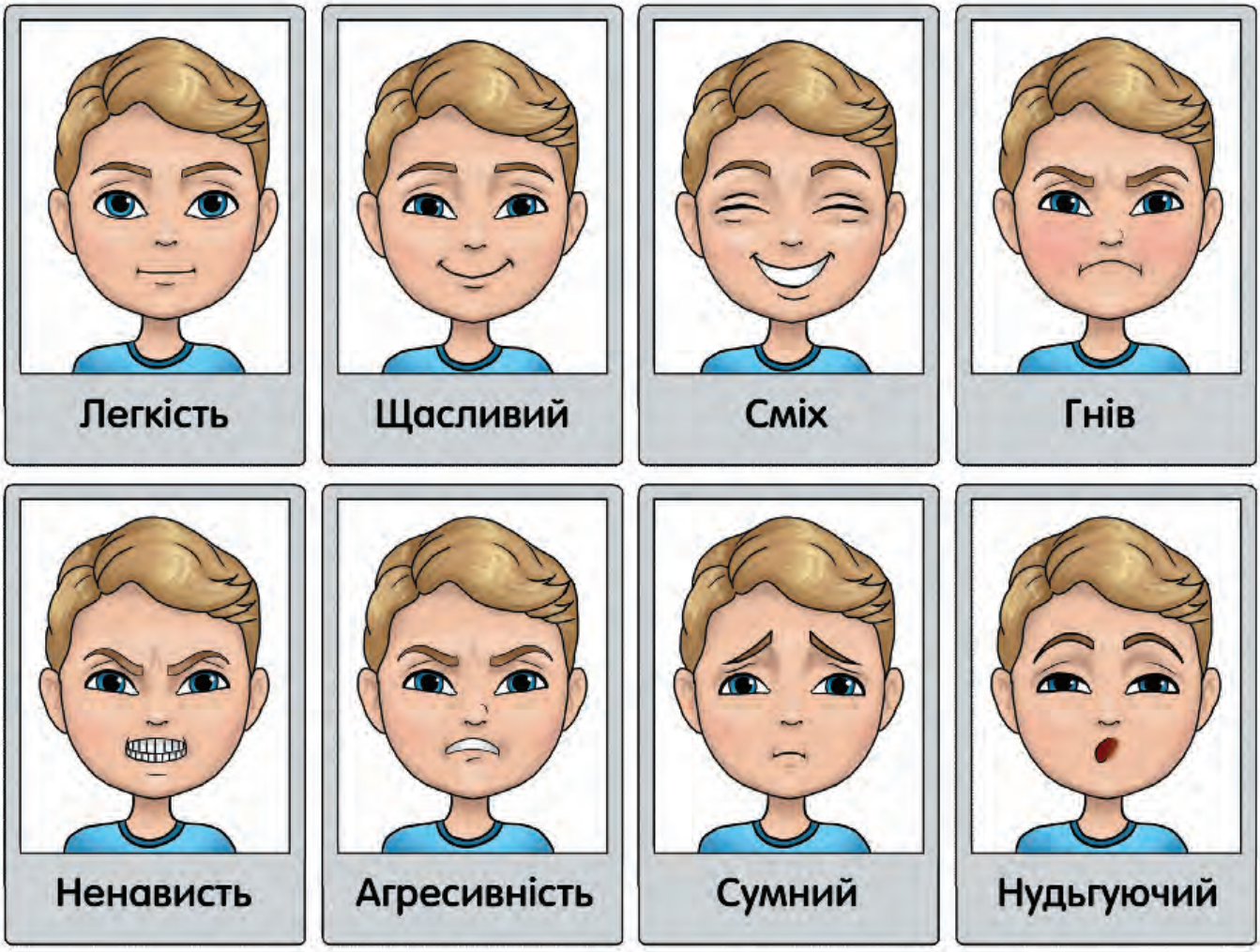
Легкість
Щасливий
Сміх
Гнів
Ненависть
Агресивність
Сумний
Нудьгуючий

Додаток 147

Одягатися в дорогі речі
Займатися спортом
Слухати сучасну музику
Ображати тварин
Бути відповідальним/ою
Мати айфон
Бути активним/ою
??????????
Бути сильним/ою
Займатися творчістю
??????????
Доглядати за собою
Бути милосердним/ою
??????????
Сміятися над людьми

Додаток 148

Додаток 149

Додаток 150

Додаток 151

Додаток 152

Додаток 153

Додаток 154

Додаток 155

Додаток 156

Додаток 157

Додаток 158

Додаток 159

Додаток 160

Додаток 161

Додаток 162

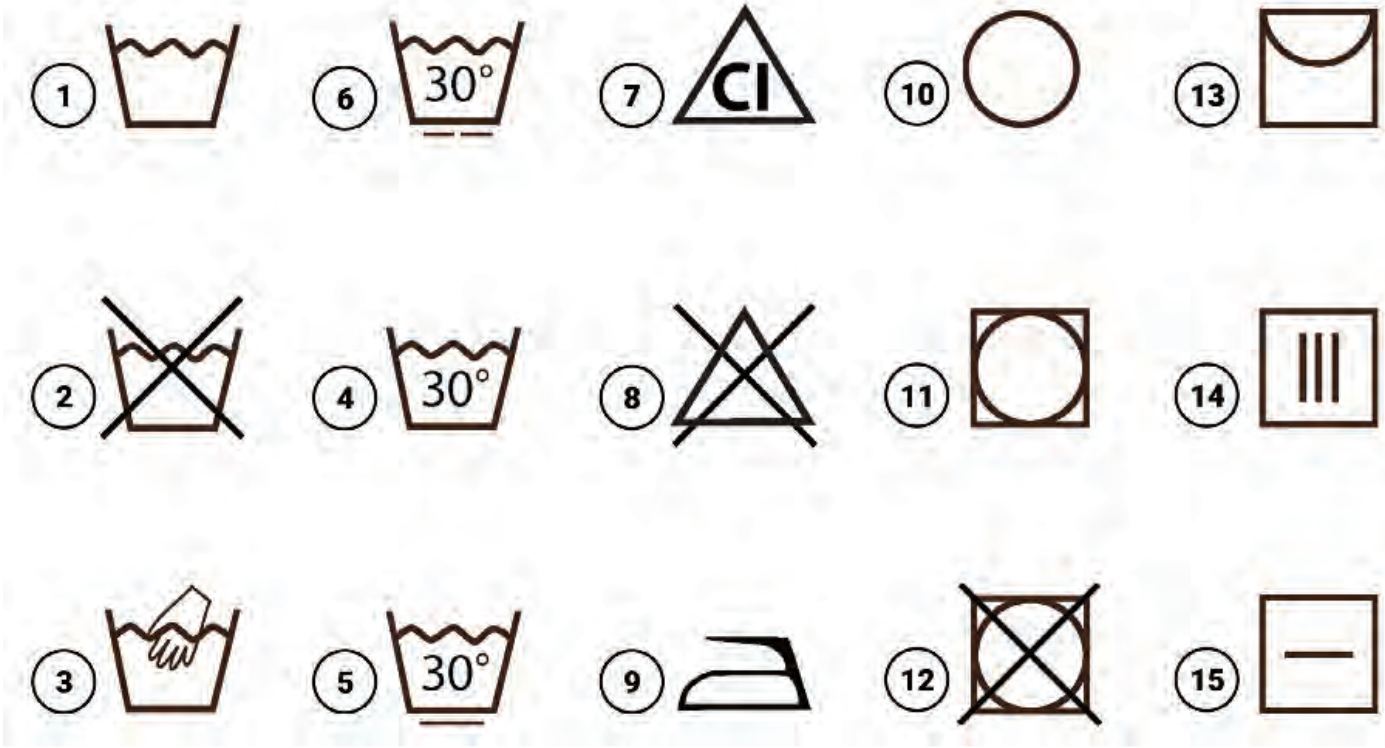

Додаток 163

Додаток 164

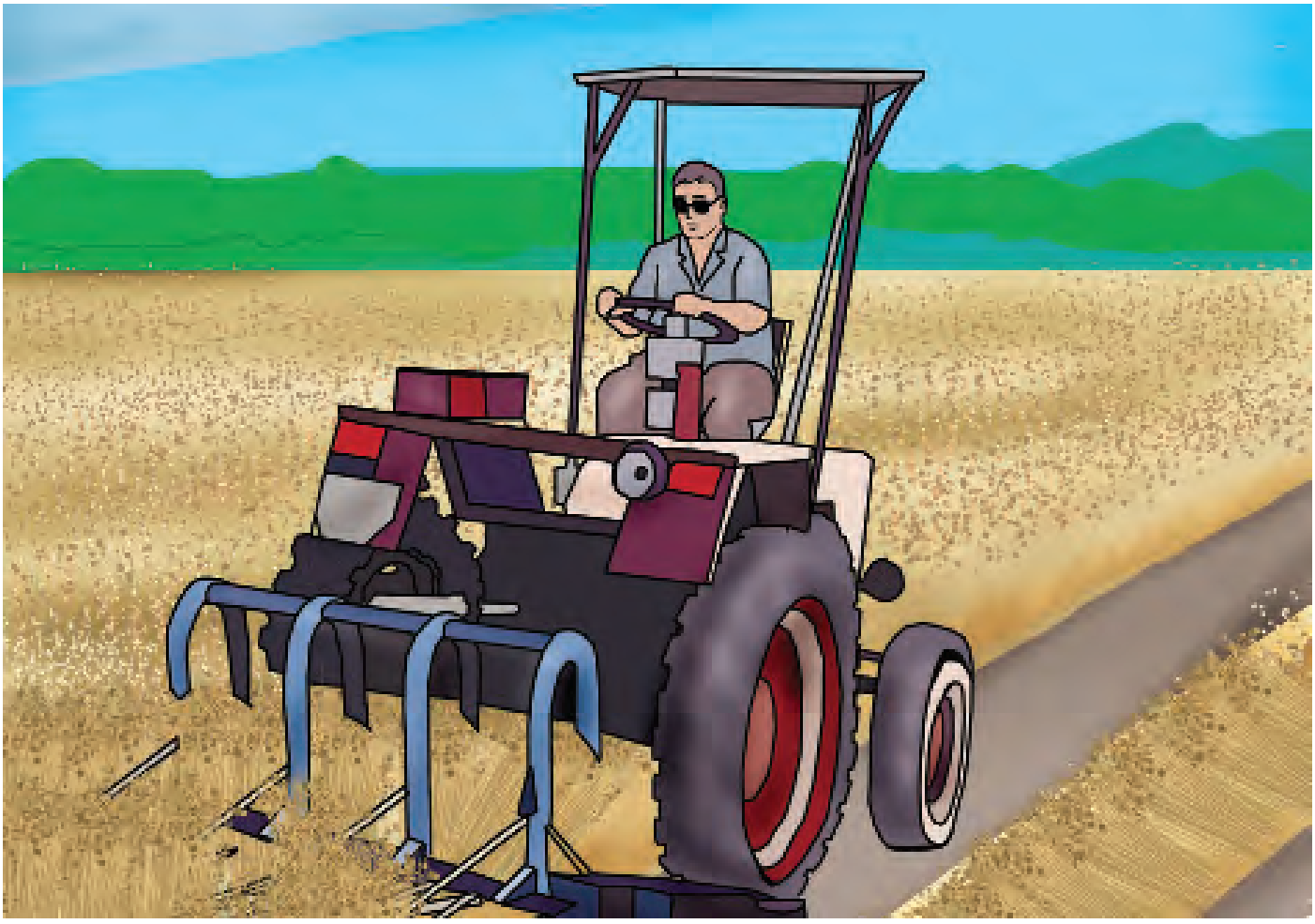

Додаток 165

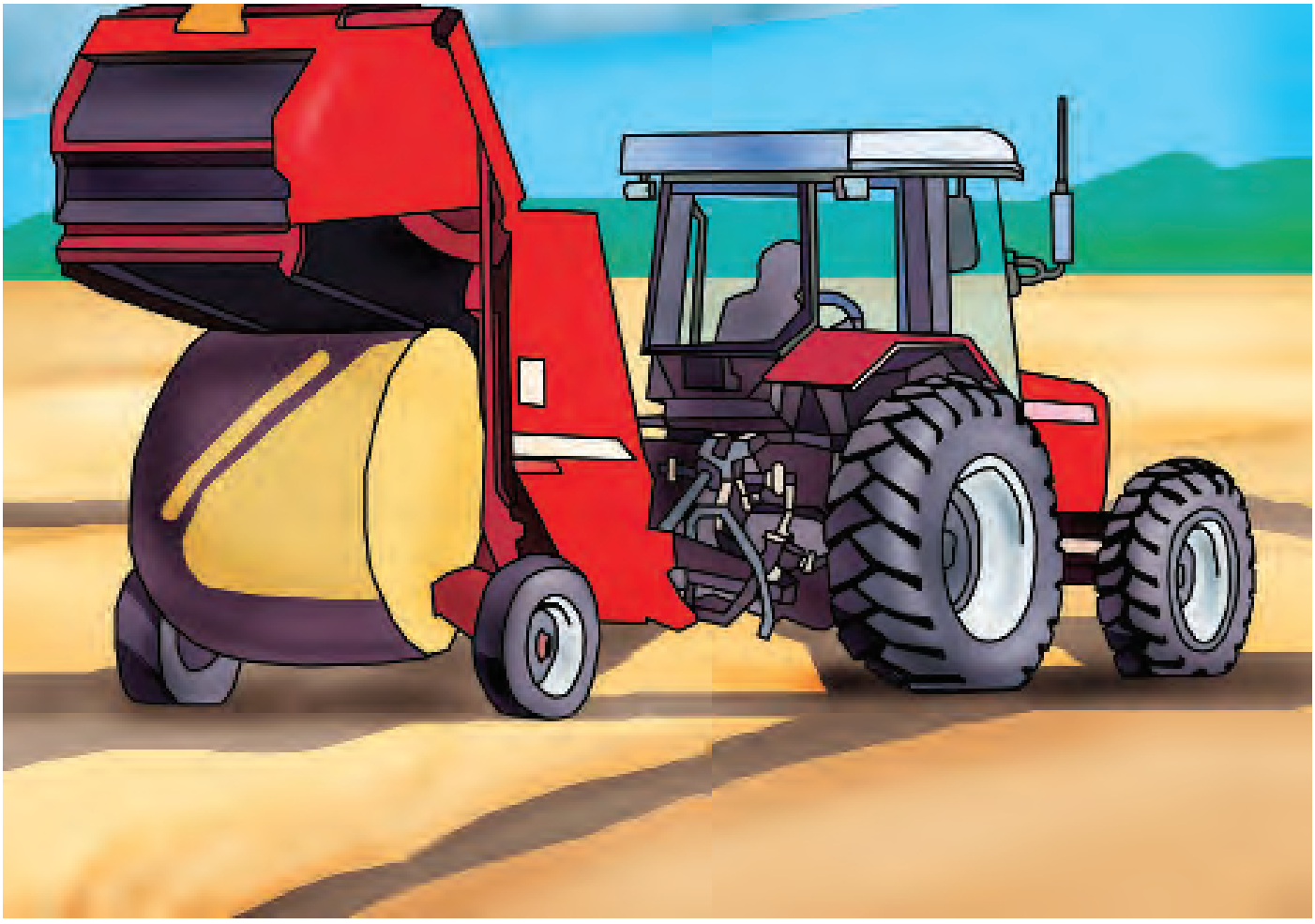

Додаток 166

Додаток 167

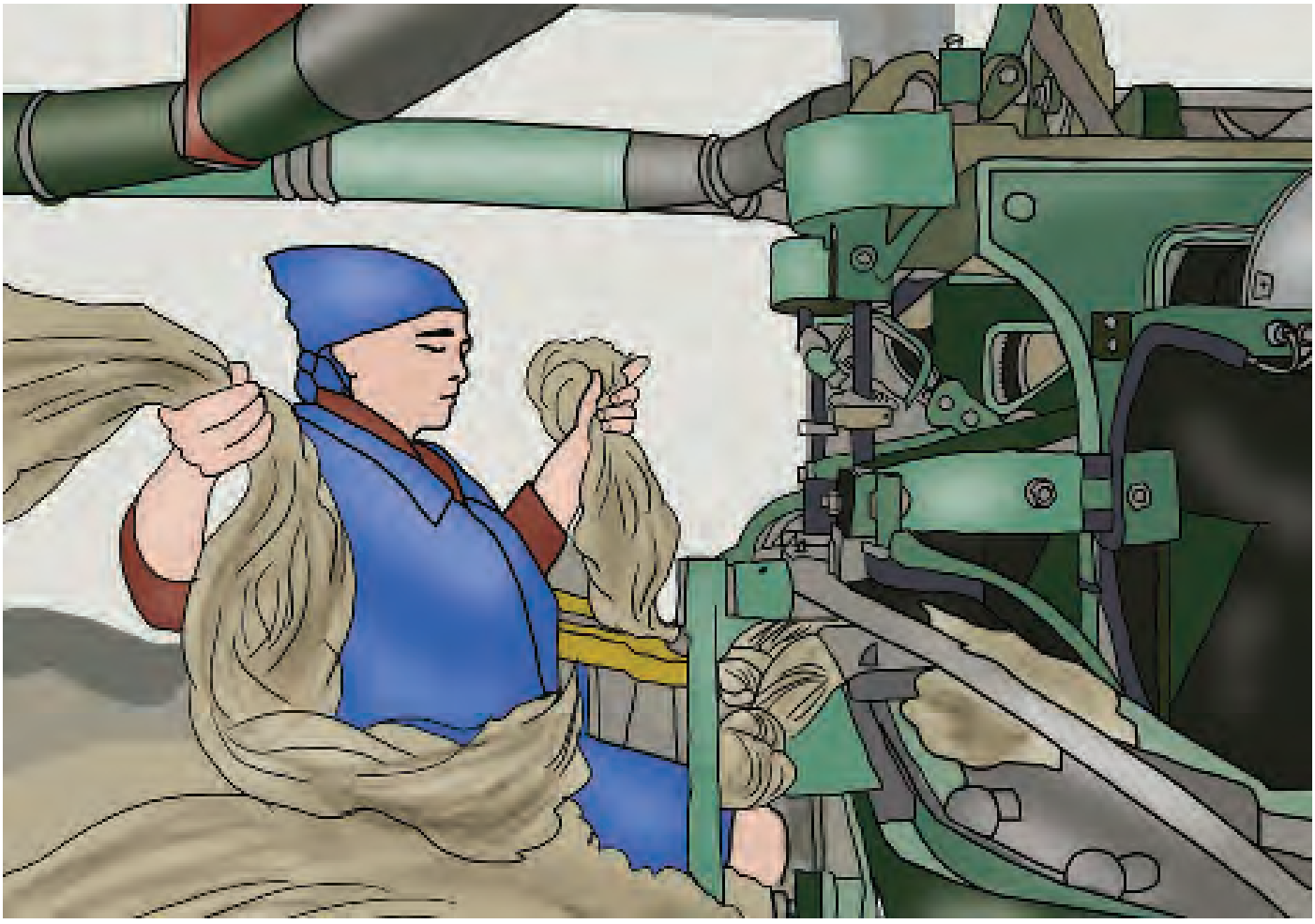

Додаток 168

Додаток 169

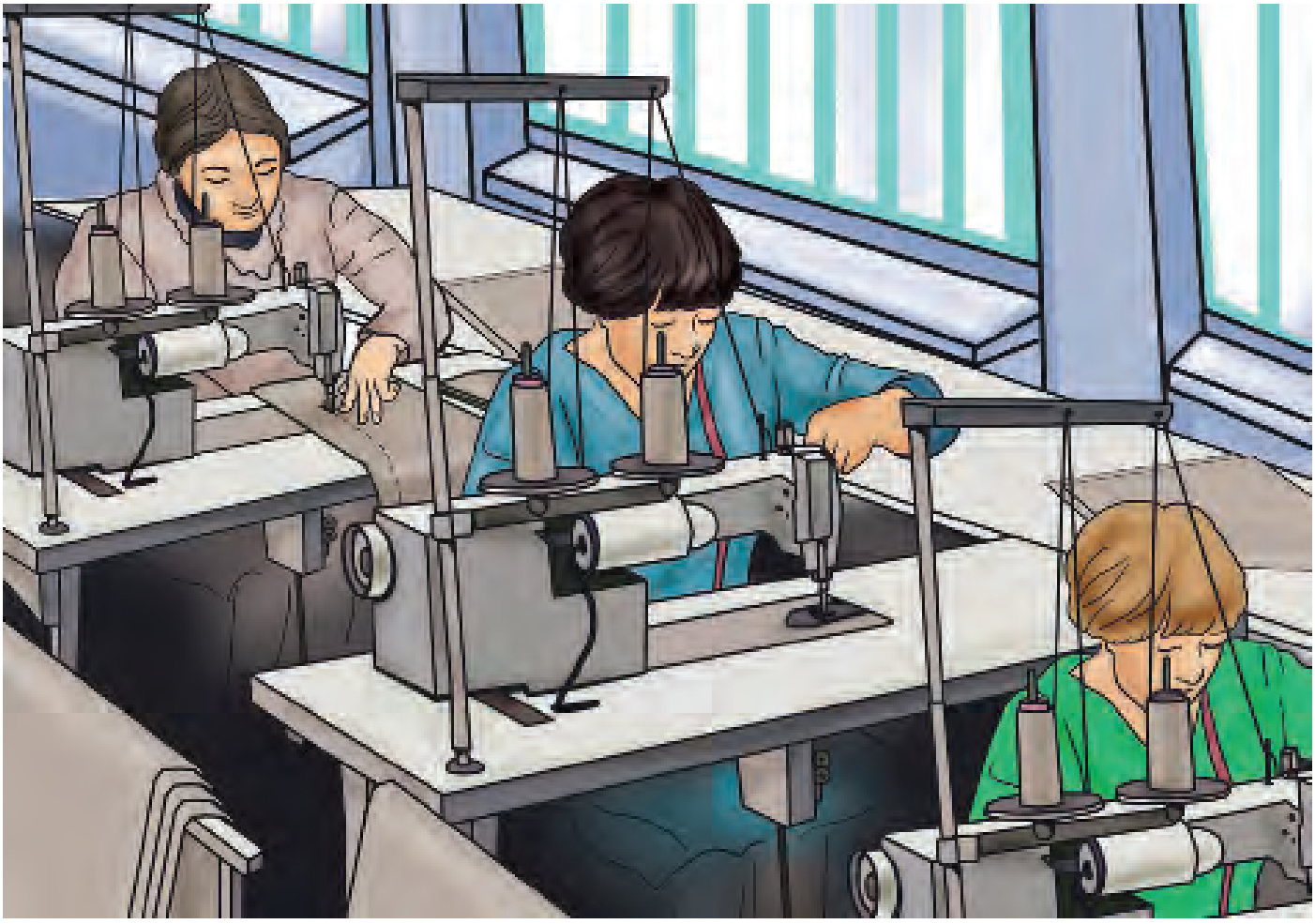

Додаток 170

Додаток 171

Виривання льону з коренем
Укладання для вимочування
Просушування

Додаток 172

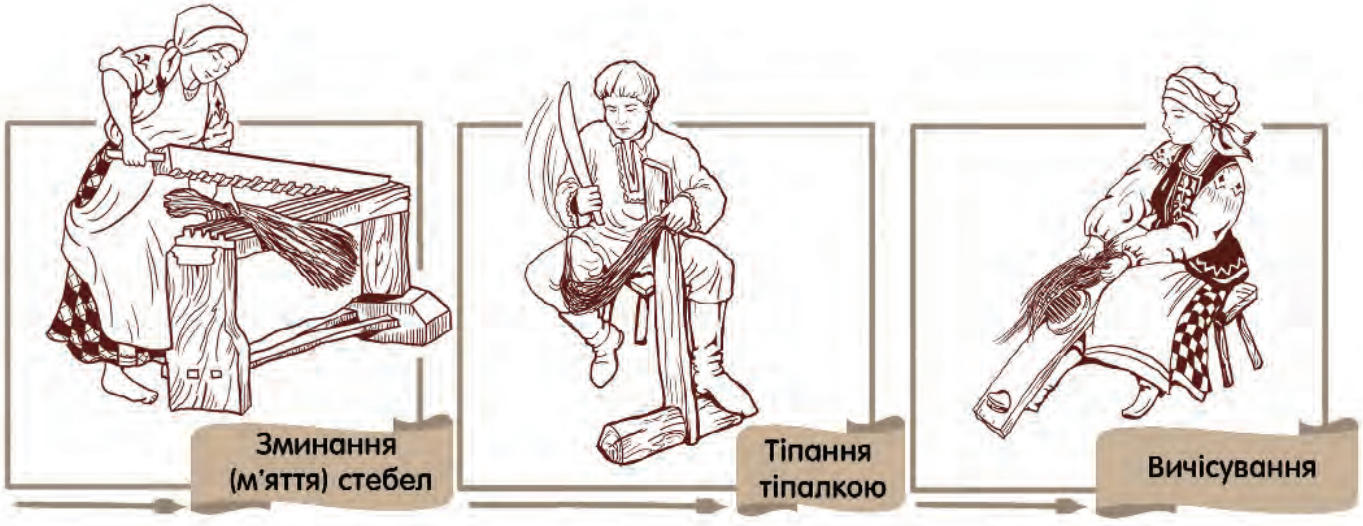

Додаток 173

Додаток 174

Додаток 175

ПА

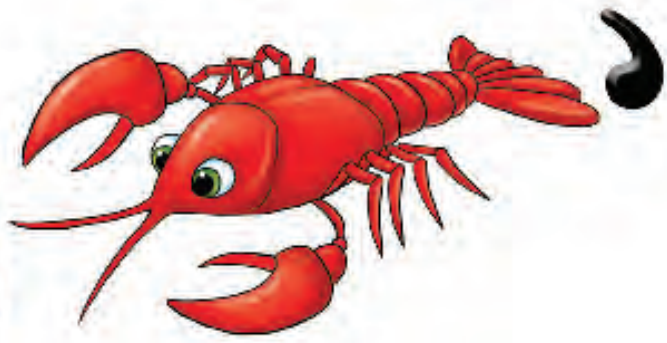

Додаток 176

Додаток 177

Додаток 178

Додаток 180

Додаток 181

Ой, наш казанок дірявий!
Так викинь його, засмажимо рибу на сковороді!
2

Додаток 182

Додаток 183

Додаток 184

Додаток 185

Додаток 186

Додаток 187

Додаток 188

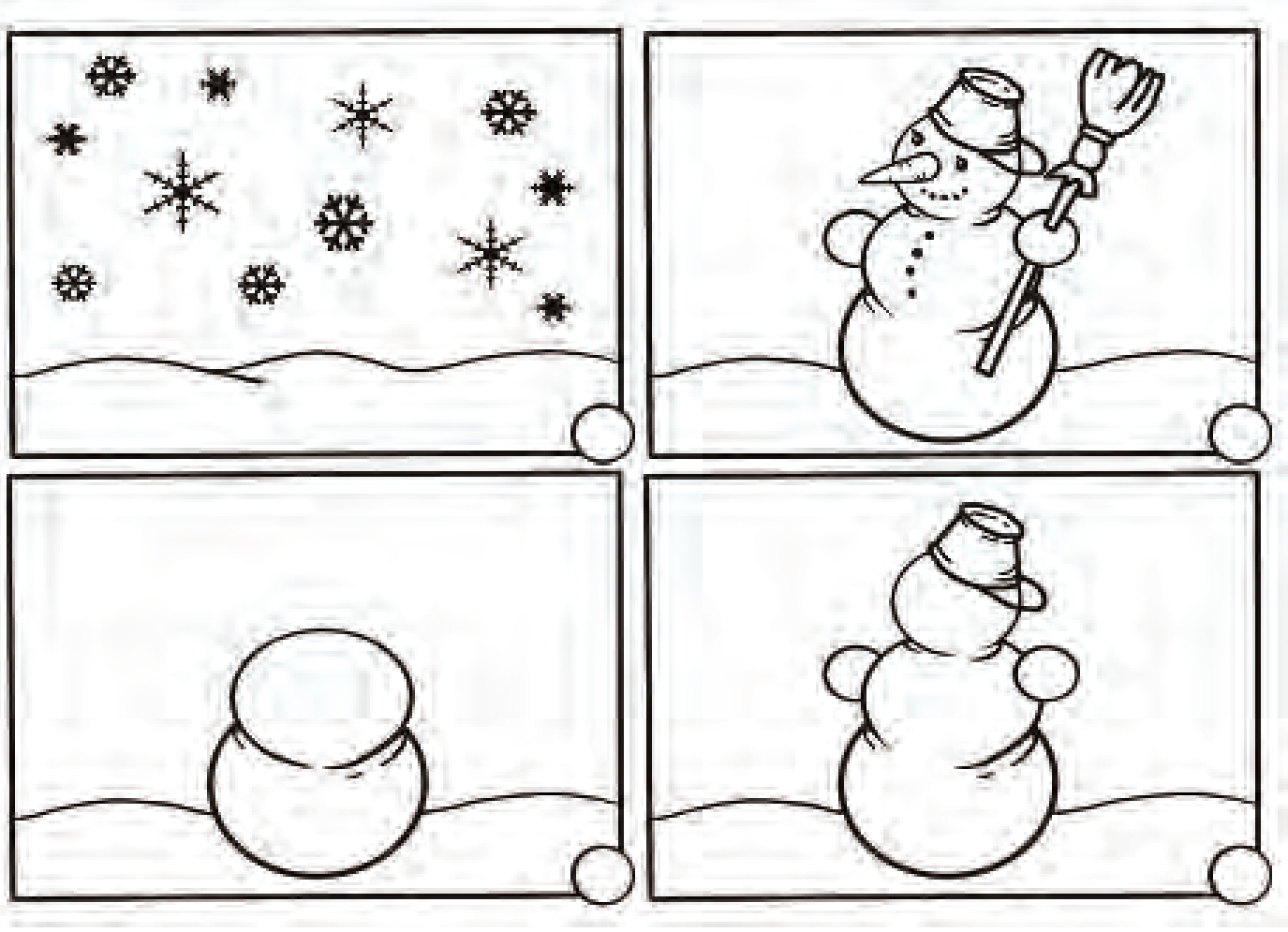

Додаток 189

Додаток 190

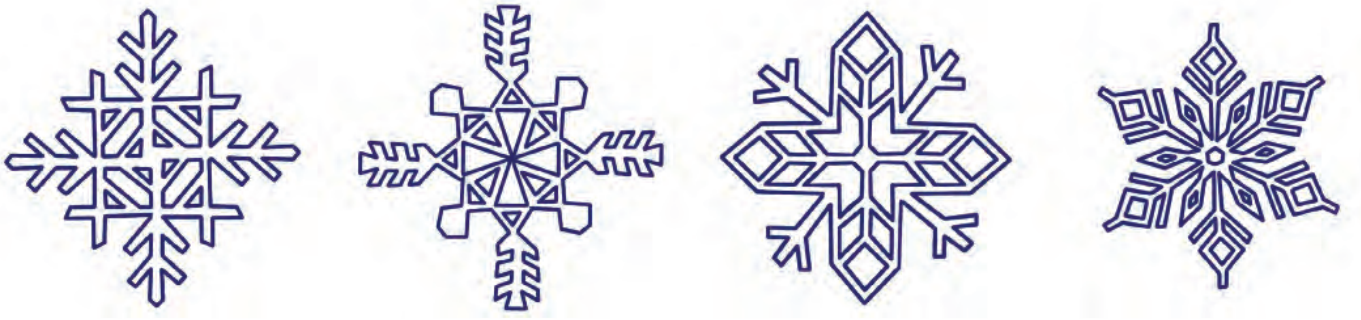

Додаток 191

Додаток 192

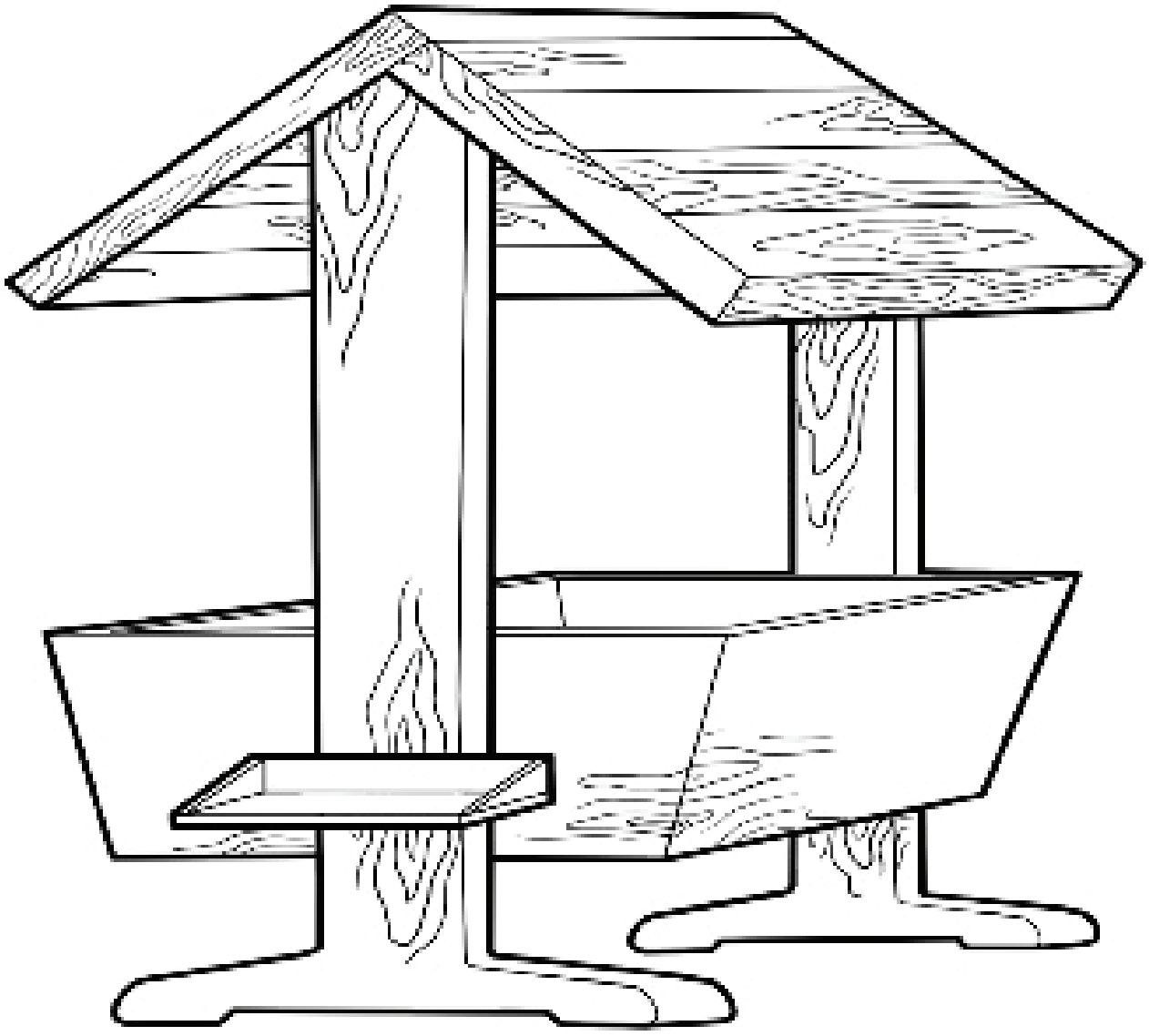

Додаток 193

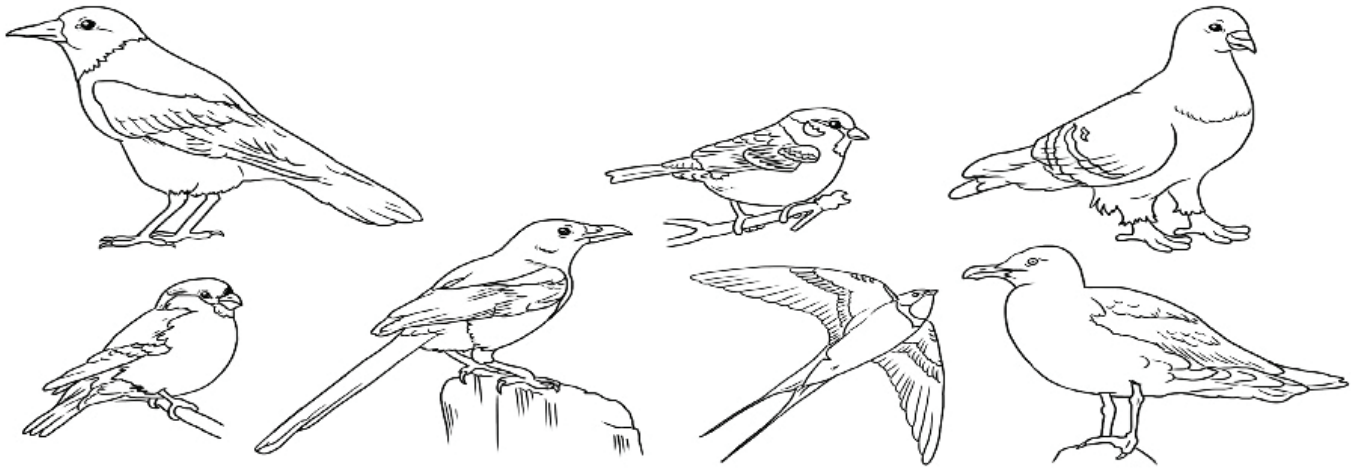

Додаток 194

Додаток 195

Додаток 196

Додаток 197

Додаток 198

Додаток 199

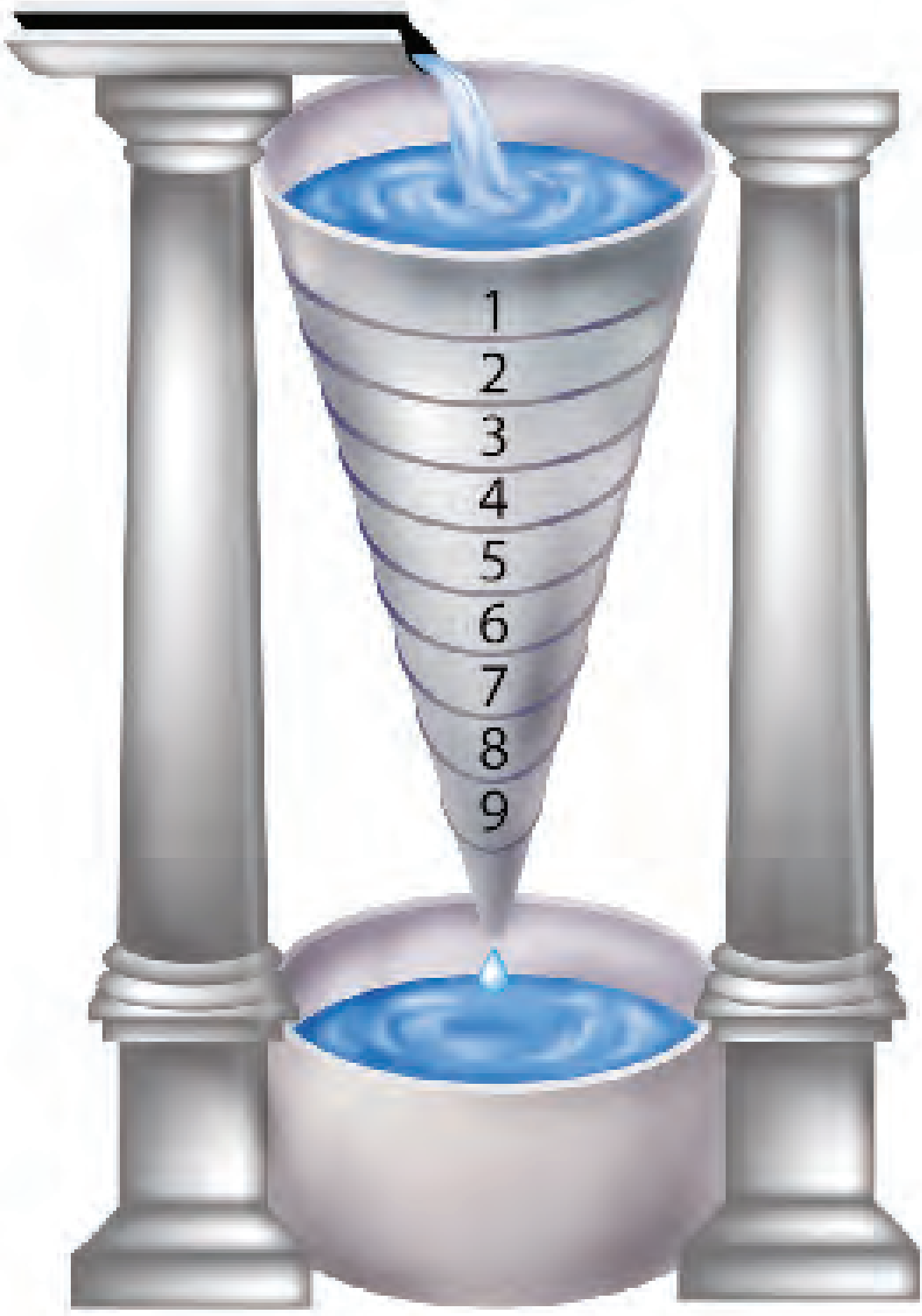

Додаток 200

Додаток 201

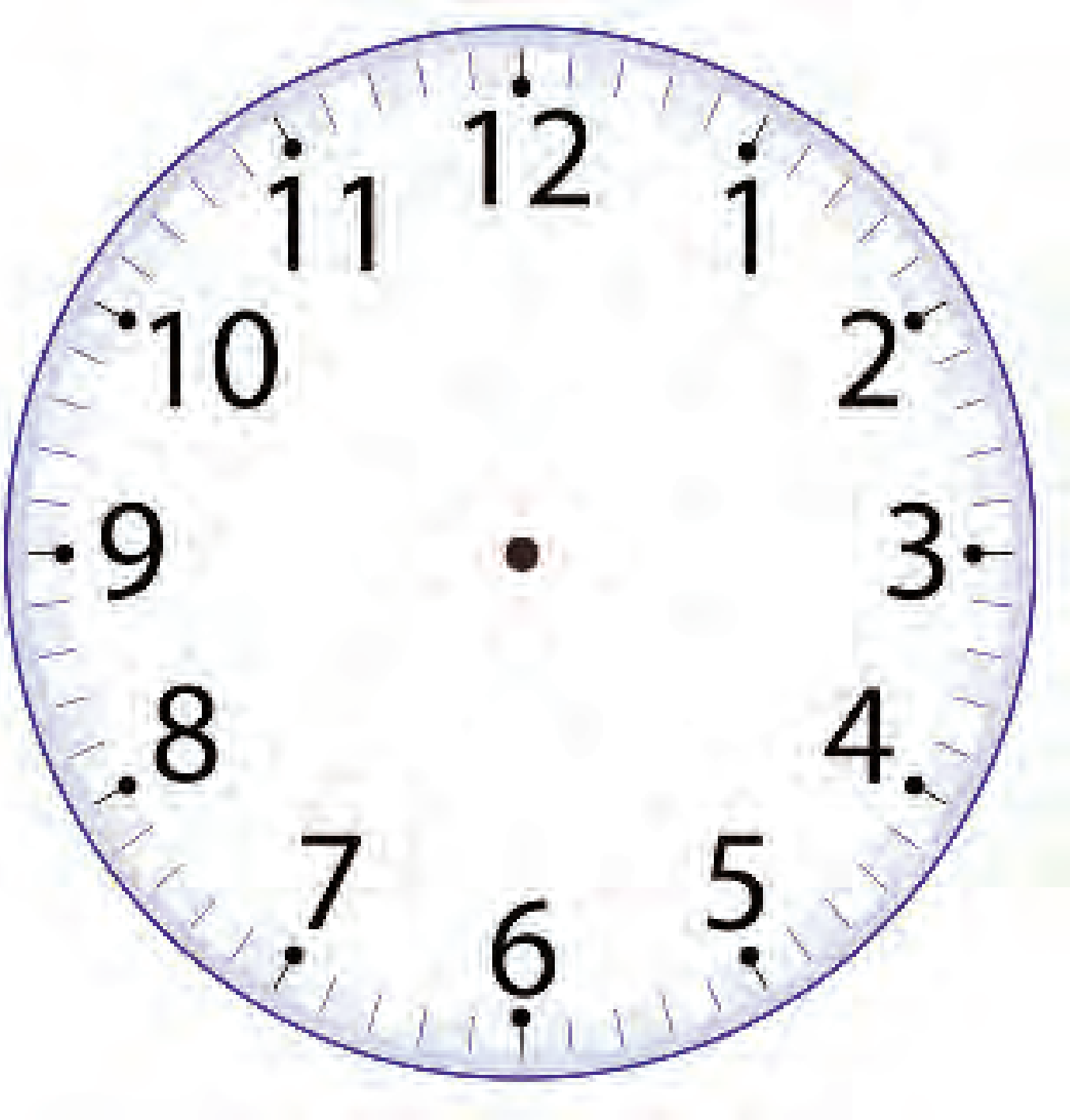

Додаток 202

На землі свято! Так хочеться туди!
Можеш полетіти ненадовго.
1

Додаток 203

Додаток 204

Зіронько, дай і мені трохи свого світла.
І моїм фарам, будь ласка!
3

Додаток 205

Додаток 206

Додаток 207

Додаток 208

Додаток 209

Додаток 210

Додаток 211

Додаток 212

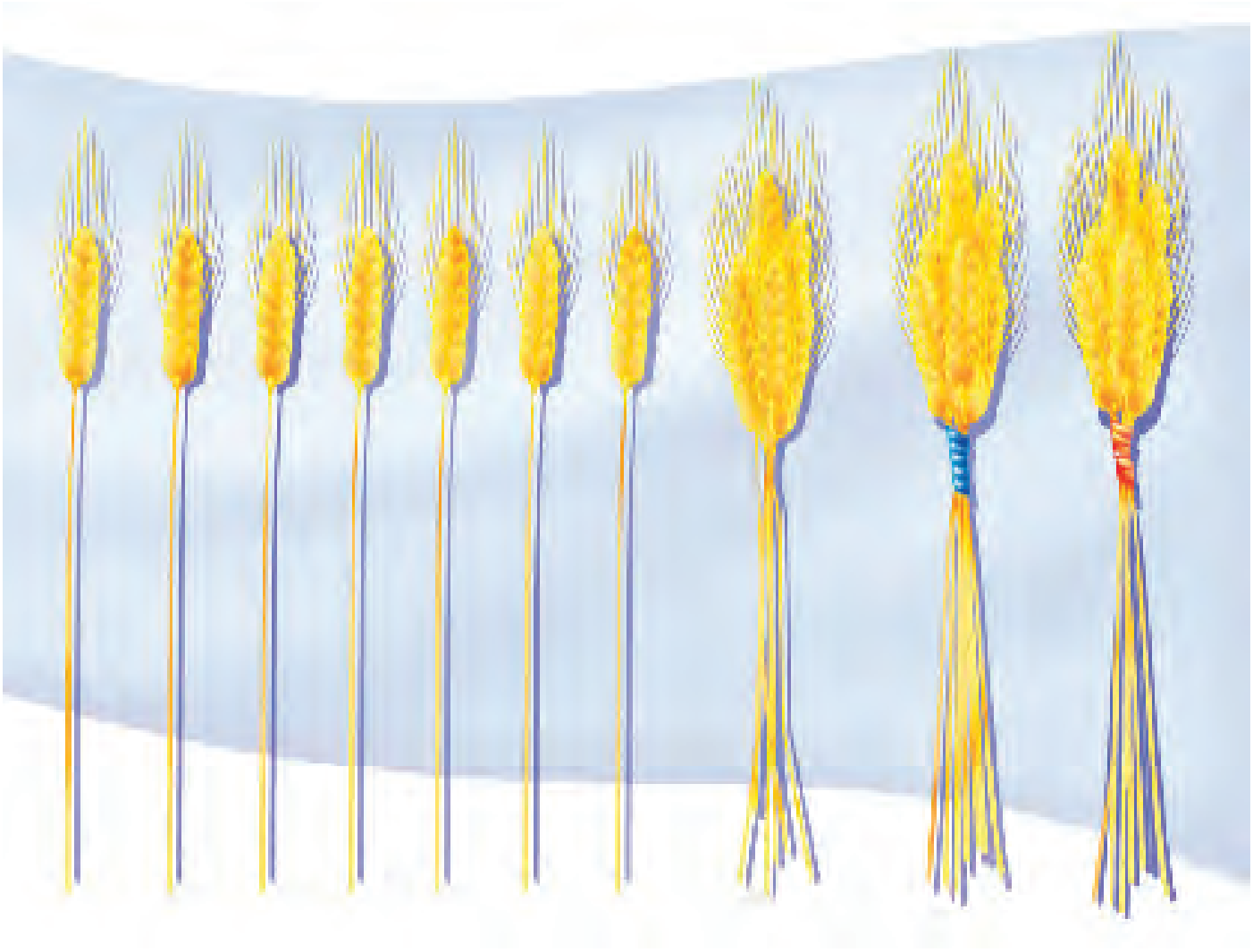

Додаток 213

Додаток 214

Додаток 215

Додаток 216

Треба налити у формочки води й закласти мотузочки, вода замерзне – і будуть прикраси.
Я миттю!
Я не піду по воду – не хочу облитися
2

Додаток 217

Додаток 218

Ой ще фарби потрібні!
Я збігаю!
Мені мама не дозволяє речі з дому виносити.
4

Додаток 219

Додаток 220

Додаток 221

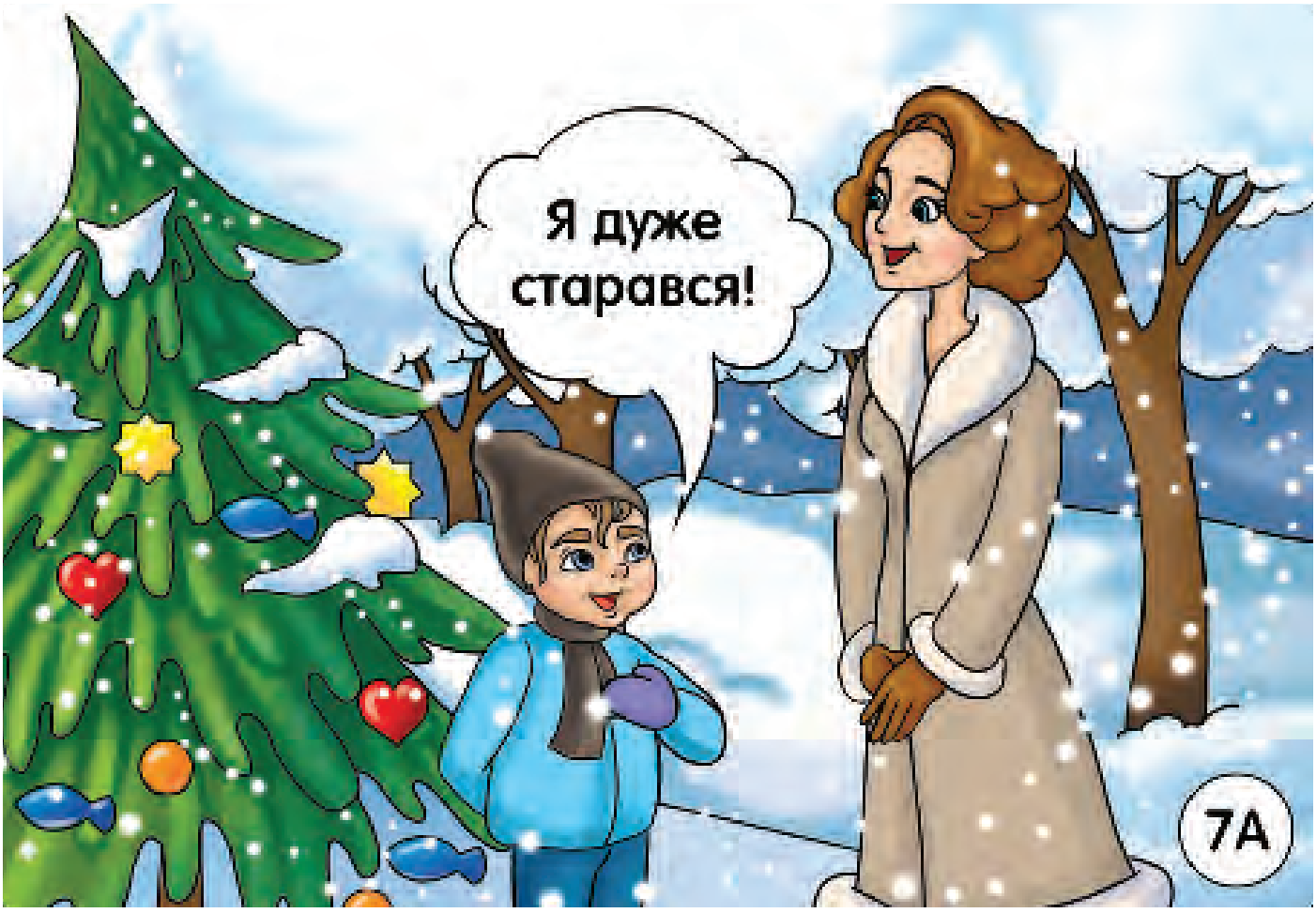

Додаток 222

Додаток 223

Додаток 224

Додаток 225

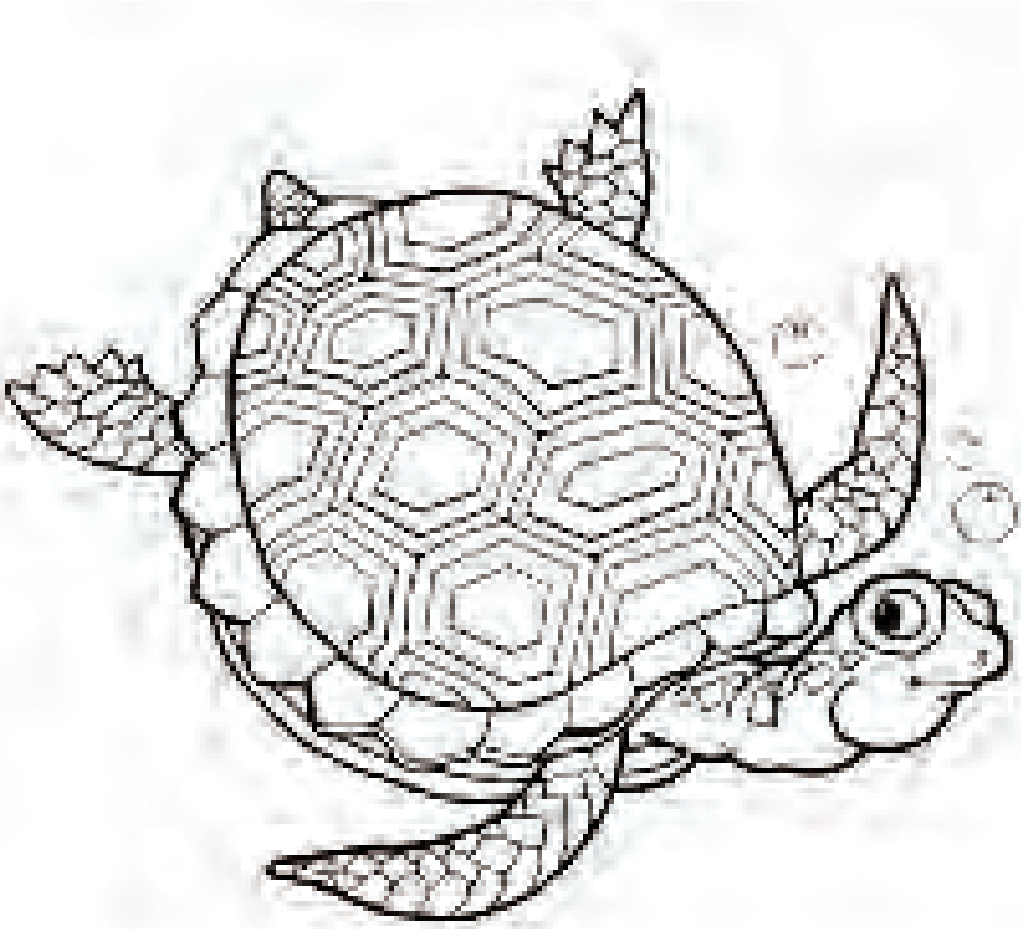

Додаток 226

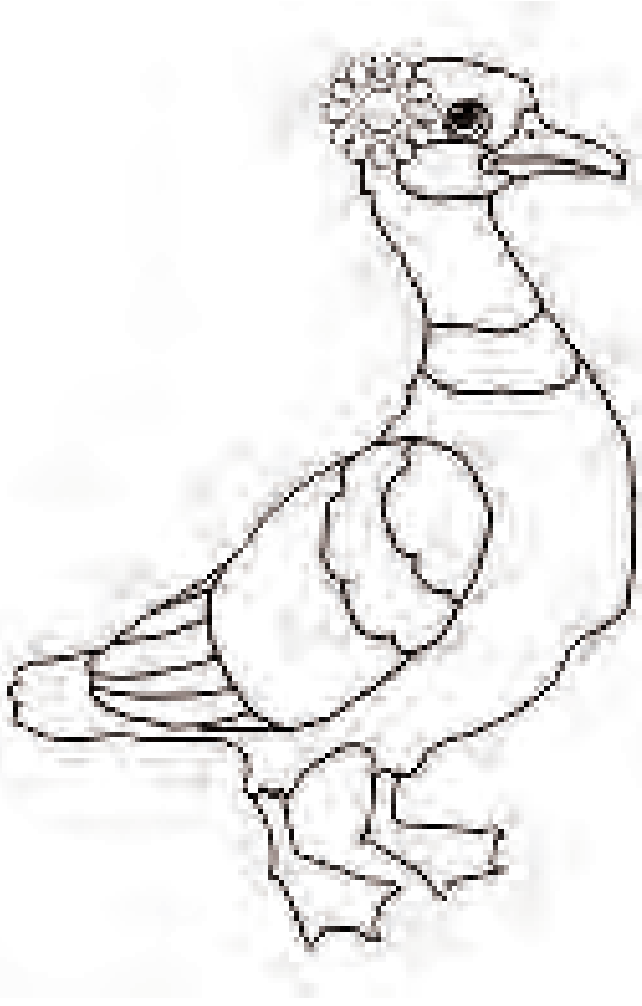

Додаток 227

Додаток 228

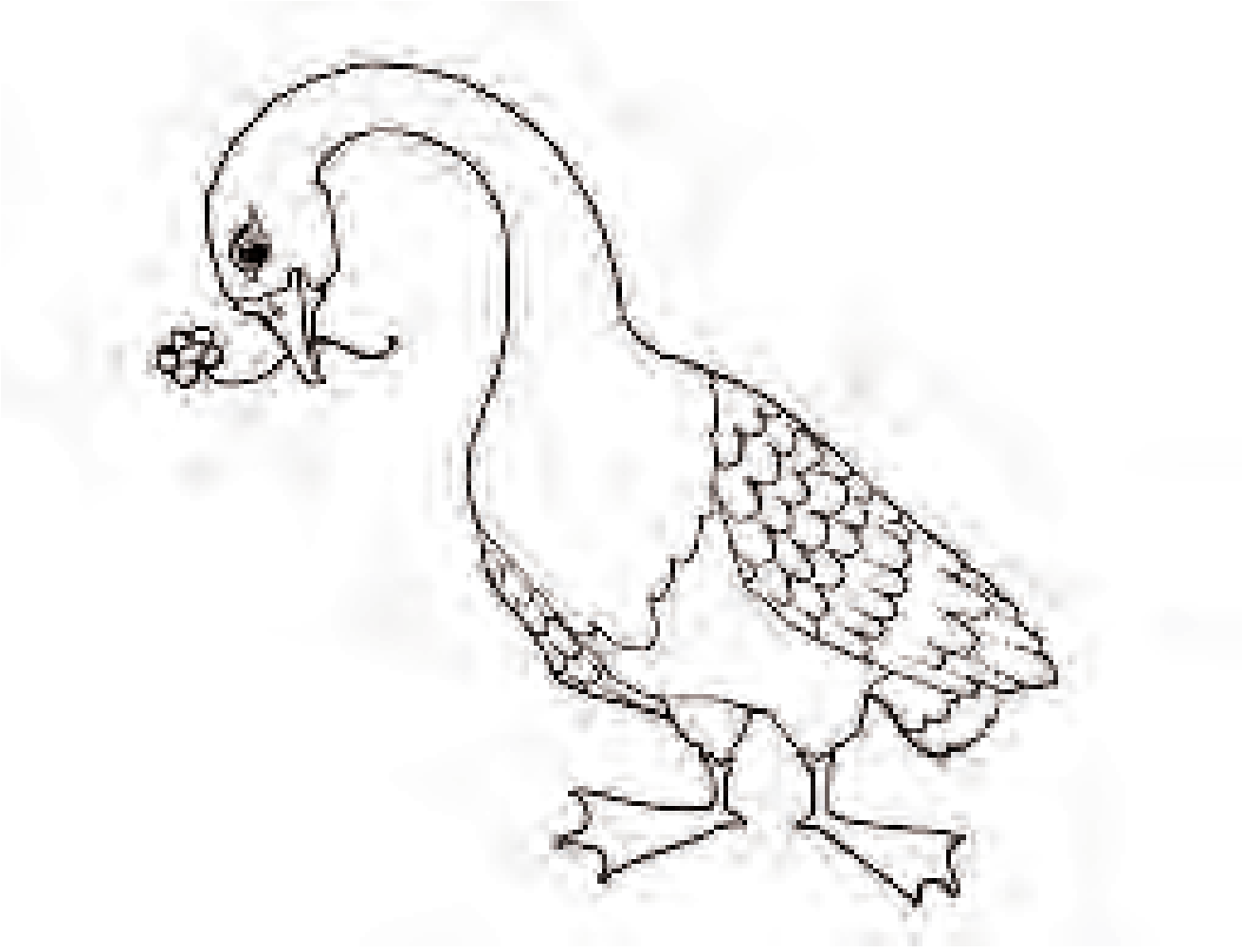

Додаток 229

Додаток 230

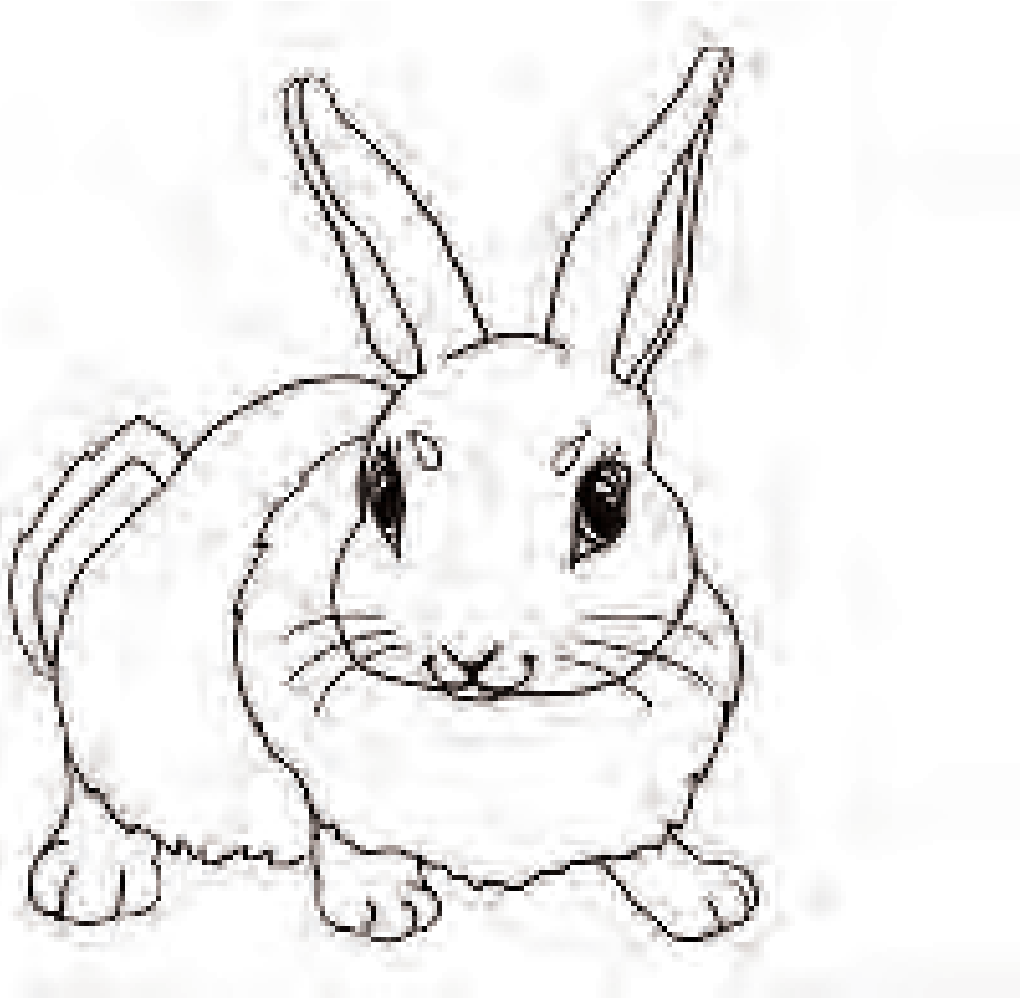

Додаток 231

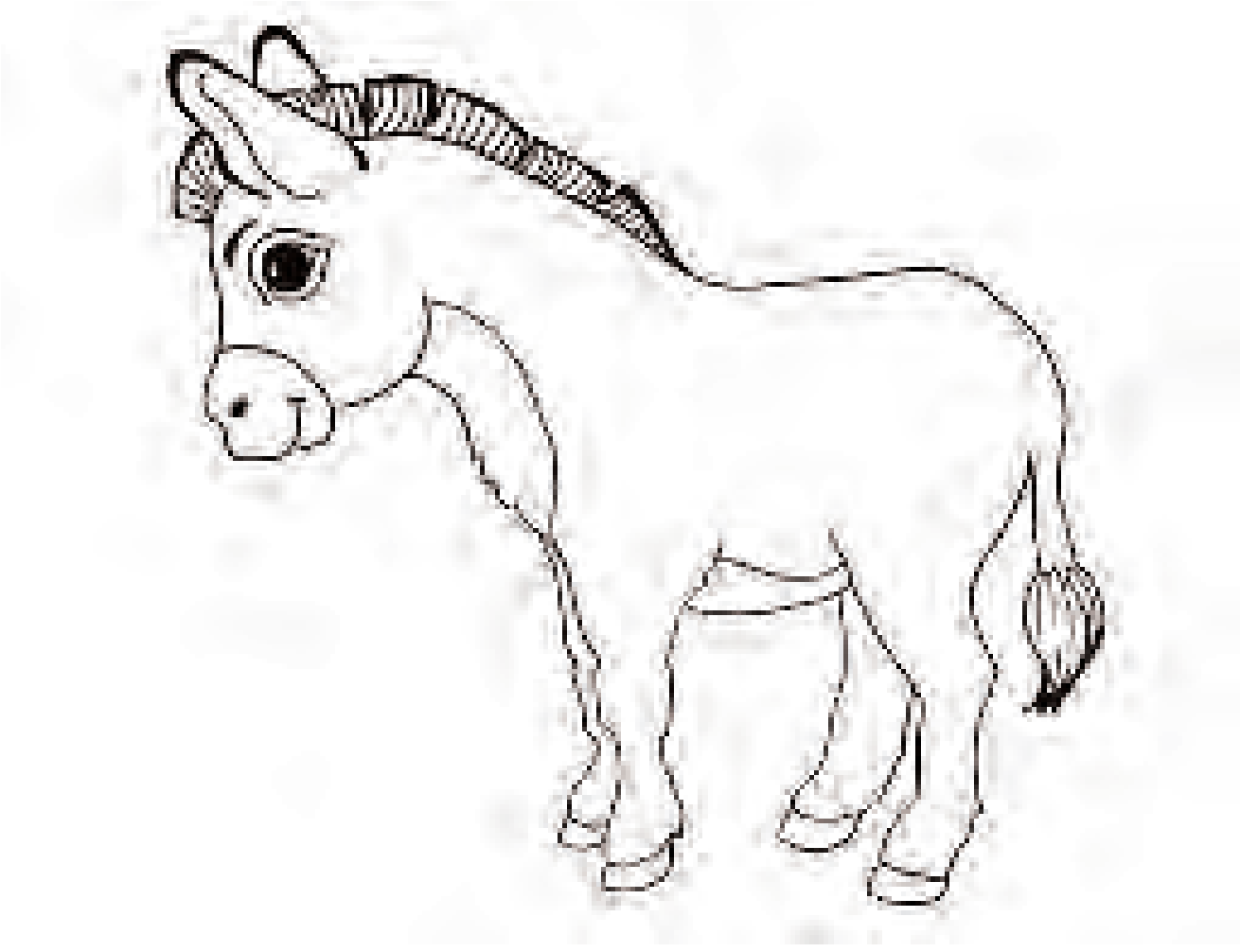

Додаток 232

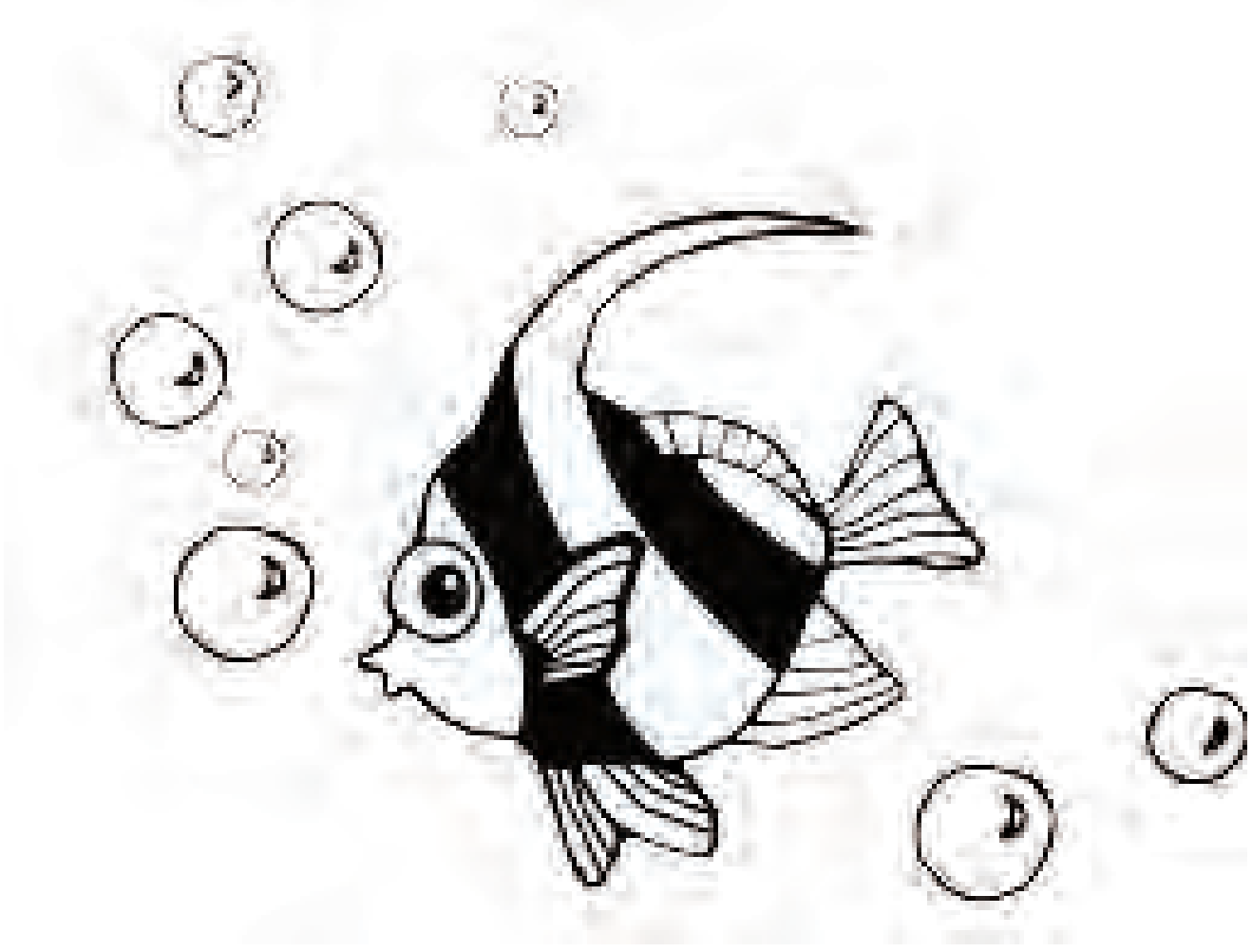

Додаток 233

Додаток 234

Додаток 235

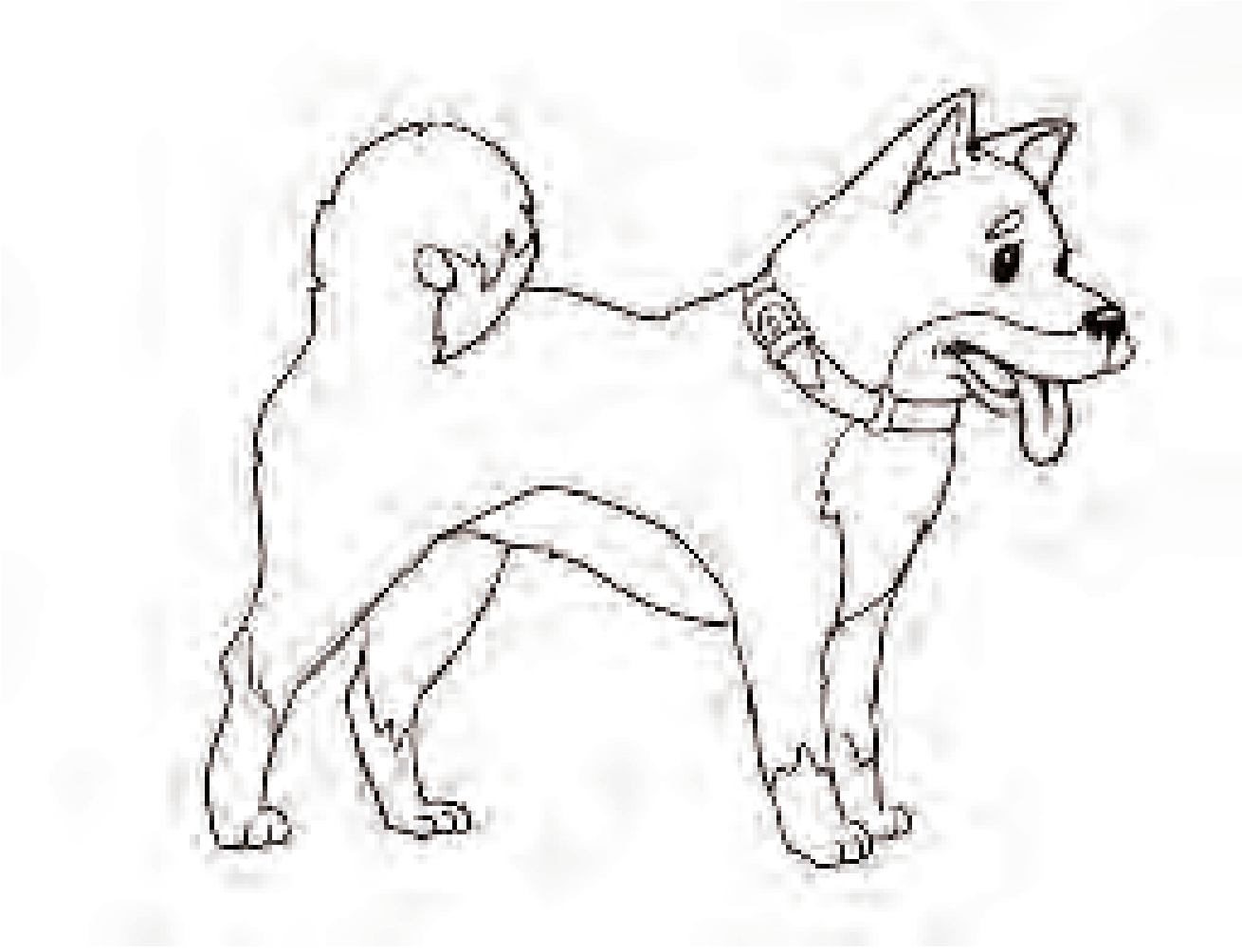

Додаток 236

Додаток 237

Додаток 238

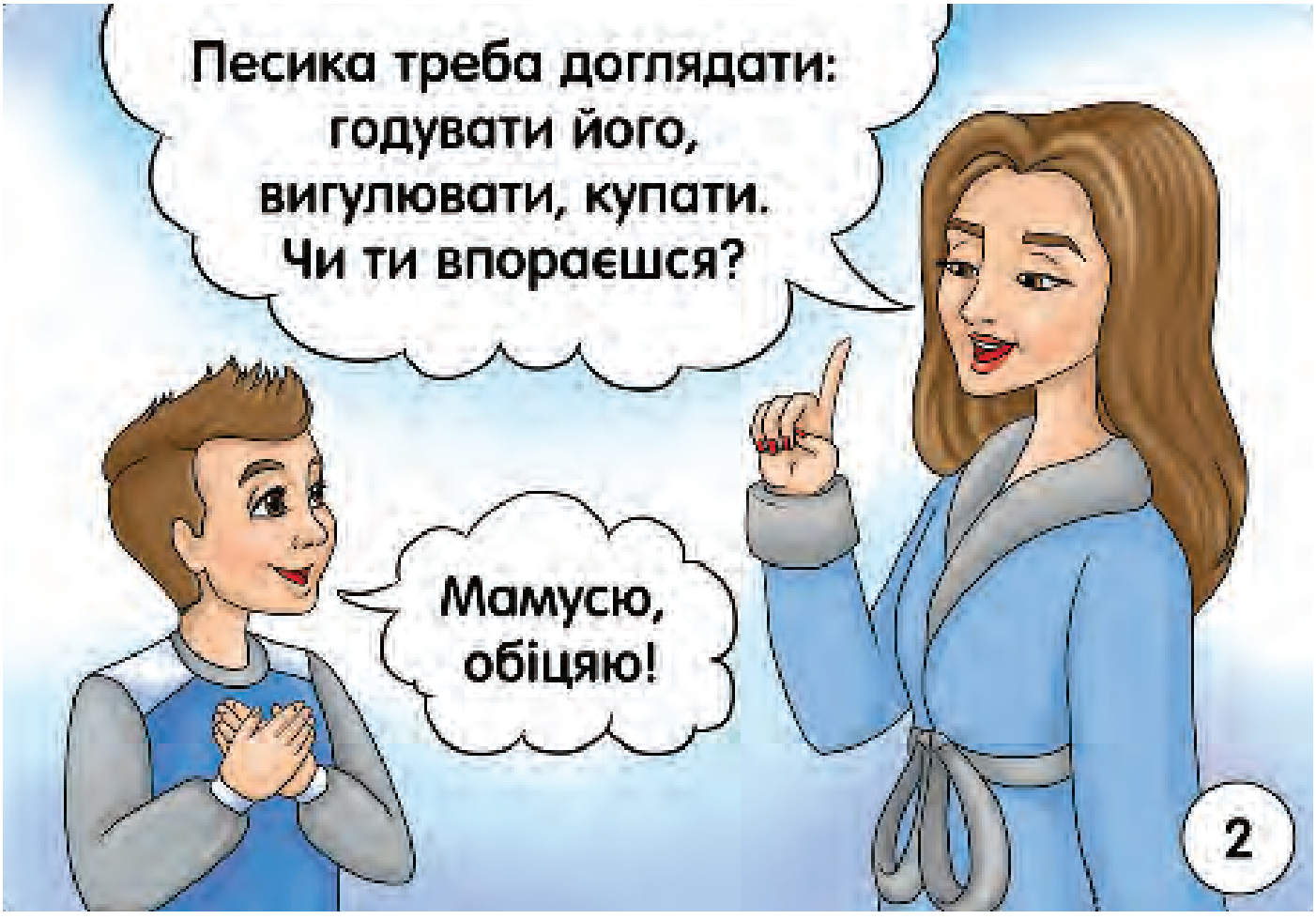
Песика треба доглядати:
годувати його,
вигулювати, купати.
Чи ти впораєшся?
Мамусю,
обіцяю!
2

Додаток 239

Додаток 240

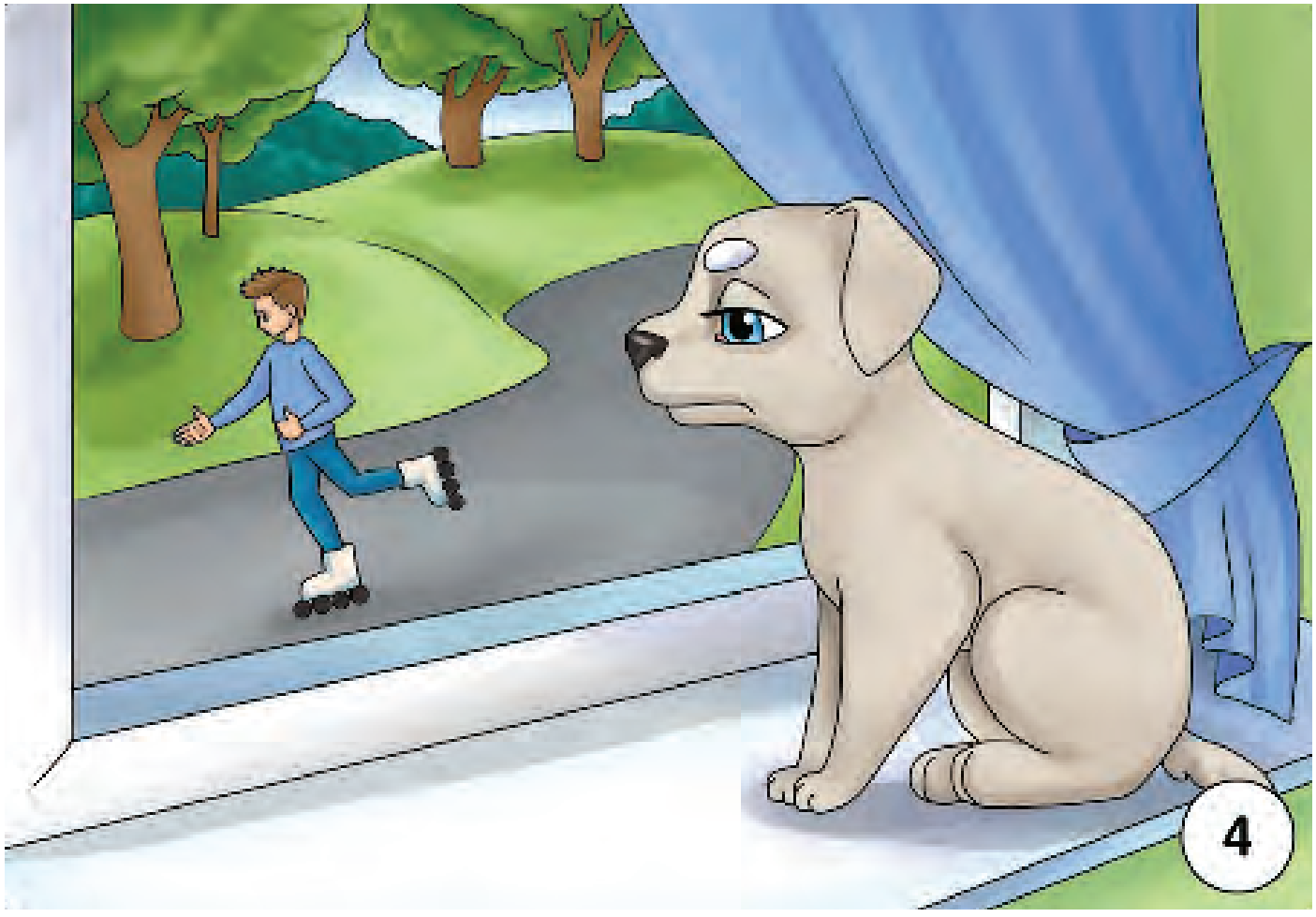

Додаток 241

Додаток 242

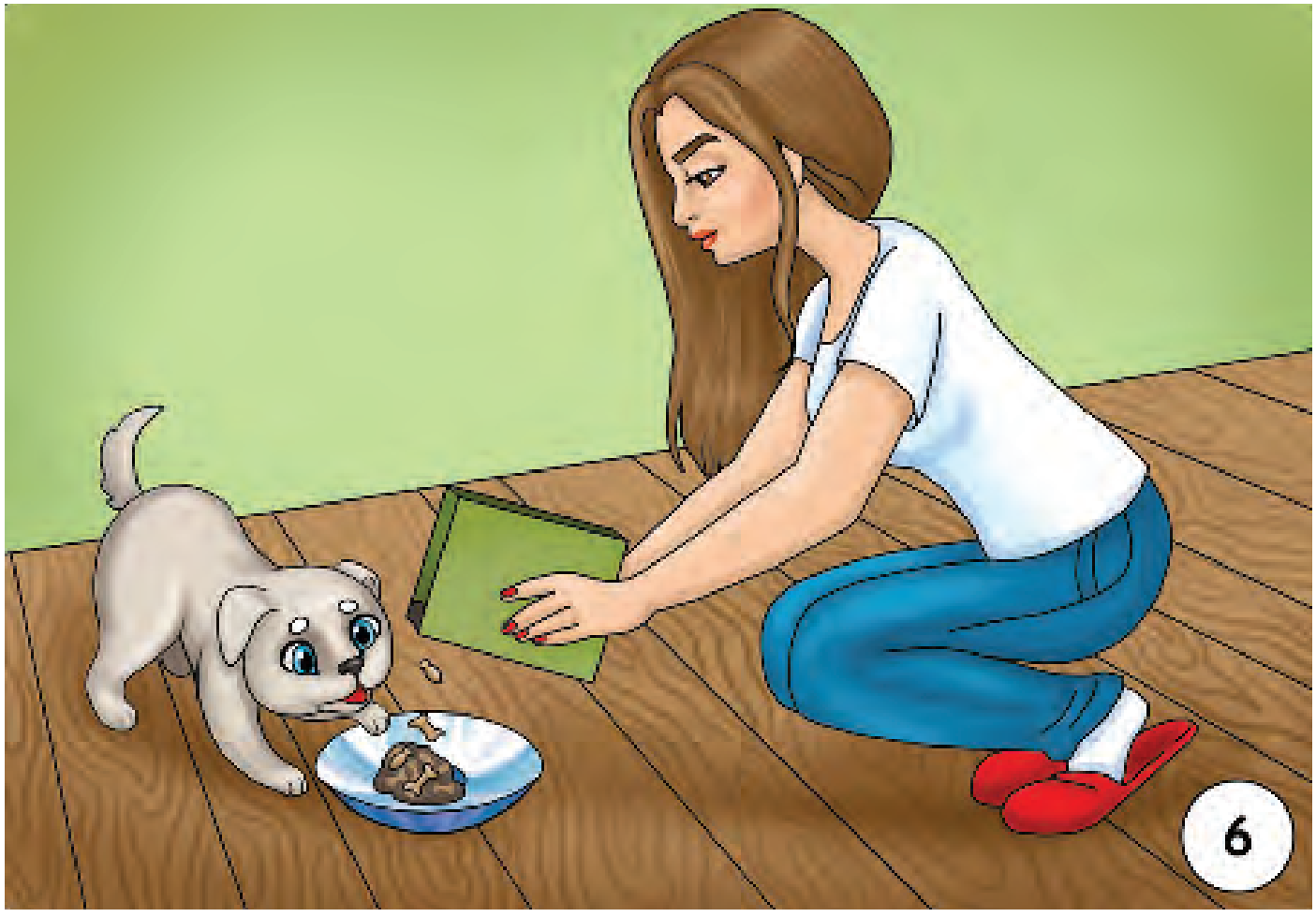

Додаток 243

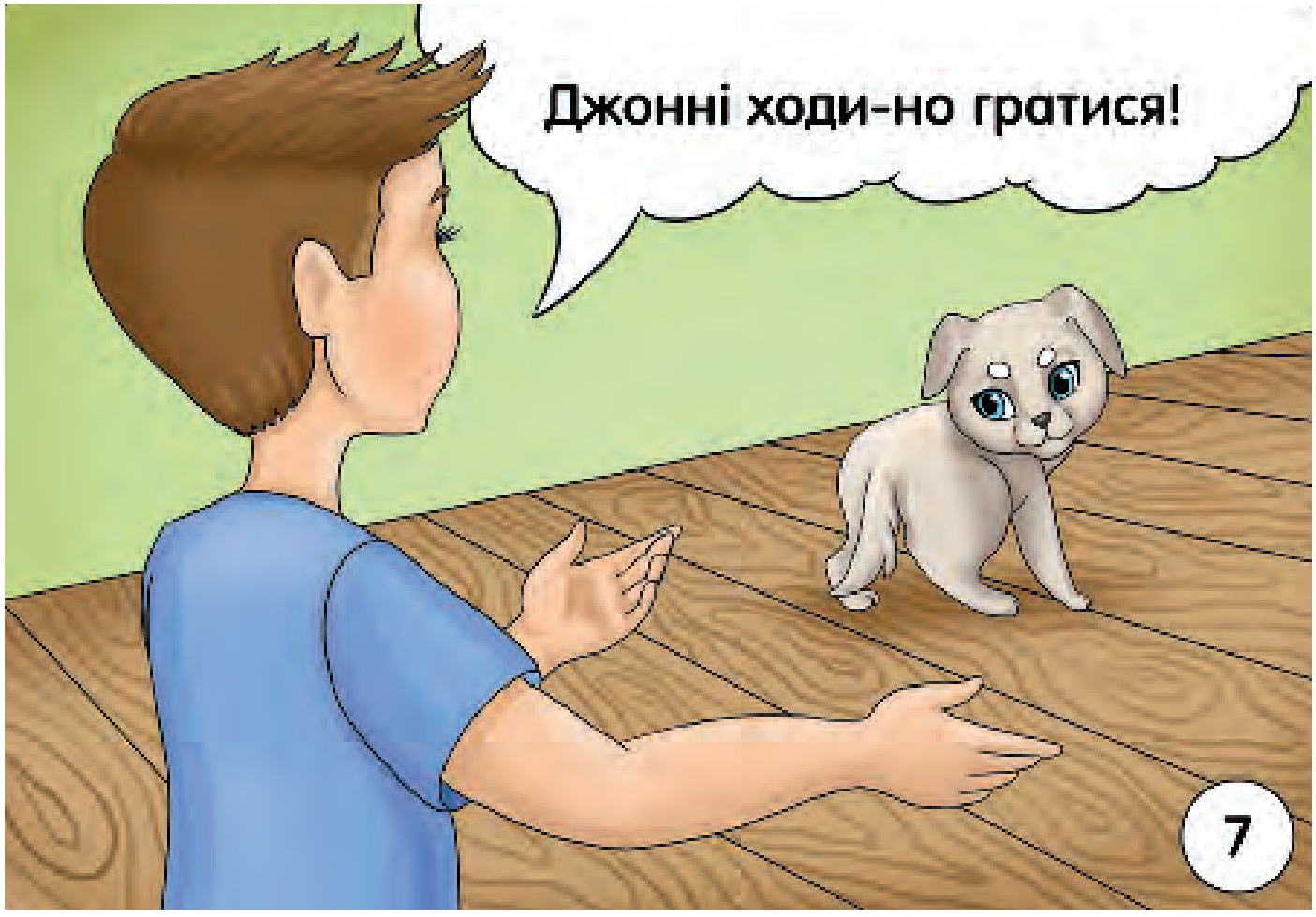

Додаток 244

Додаток 245

Додаток 246

Додаток 247

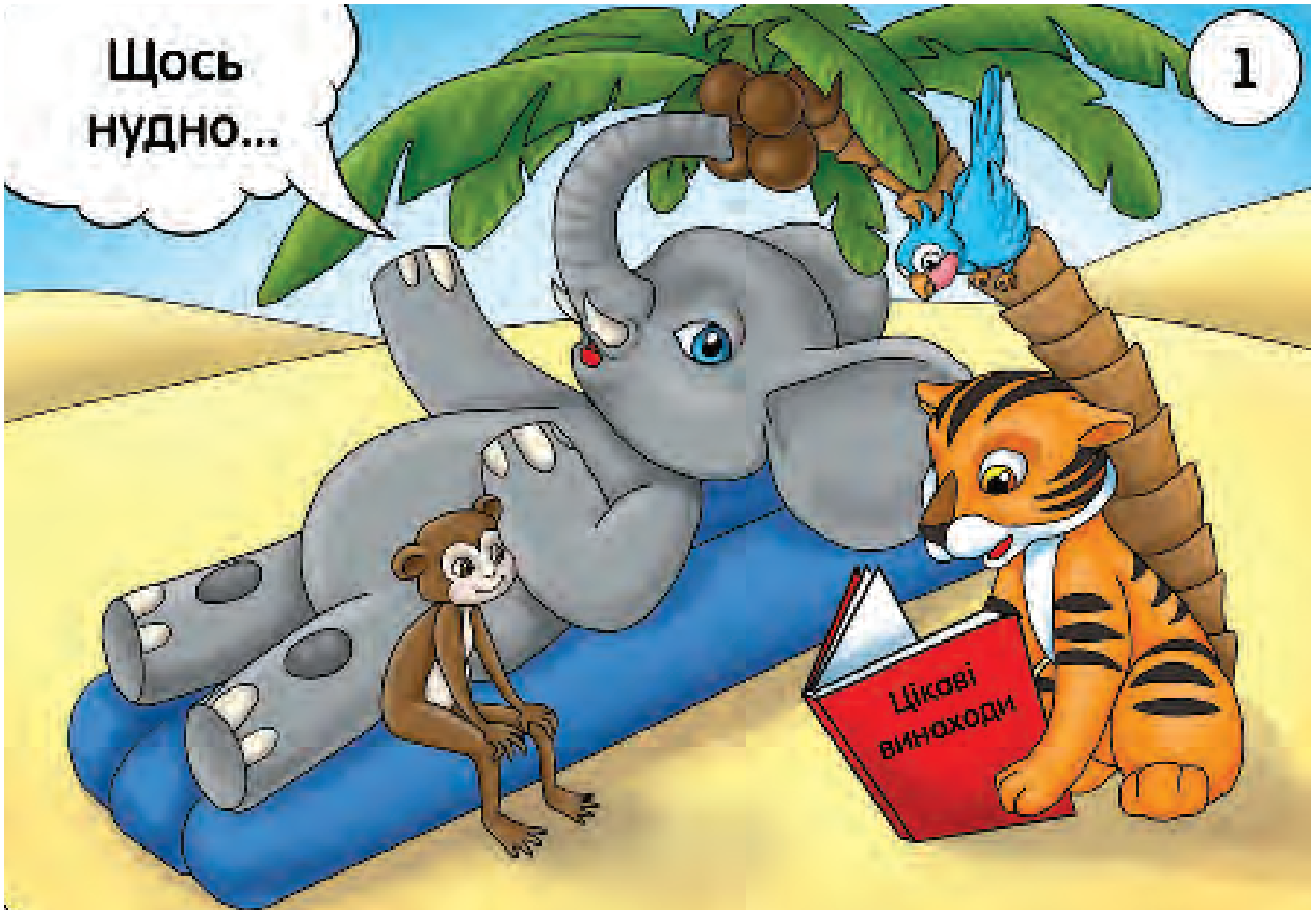

Додаток 248

Додаток 249

Додаток 250

Додаток 251

Додаток 252

Додаток 253

Додаток 254

Додаток 255

Додаток 256

Додаток 257

Додаток 258

Додаток 259

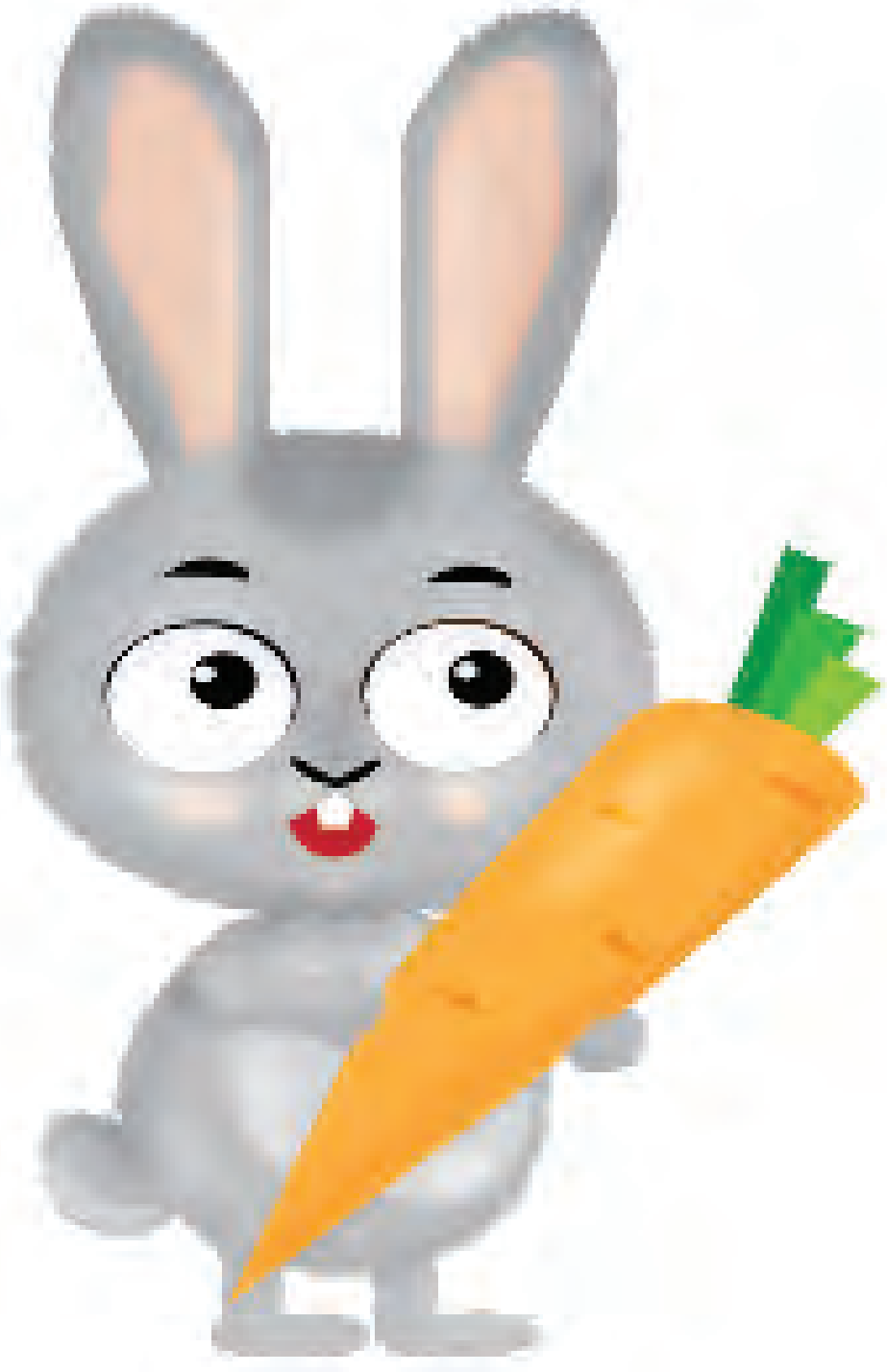

Додаток 260

Додаток 261

Додаток 262

Додаток 263

Додаток 264

Додаток 265

Додаток 266

Додаток 267

Додаток 268

Додаток 269

Додаток 270

Додаток 271

Додаток 272

Додаток 273

Додаток 274

Додаток 275

Додаток 276

Додаток 277

Додаток 278

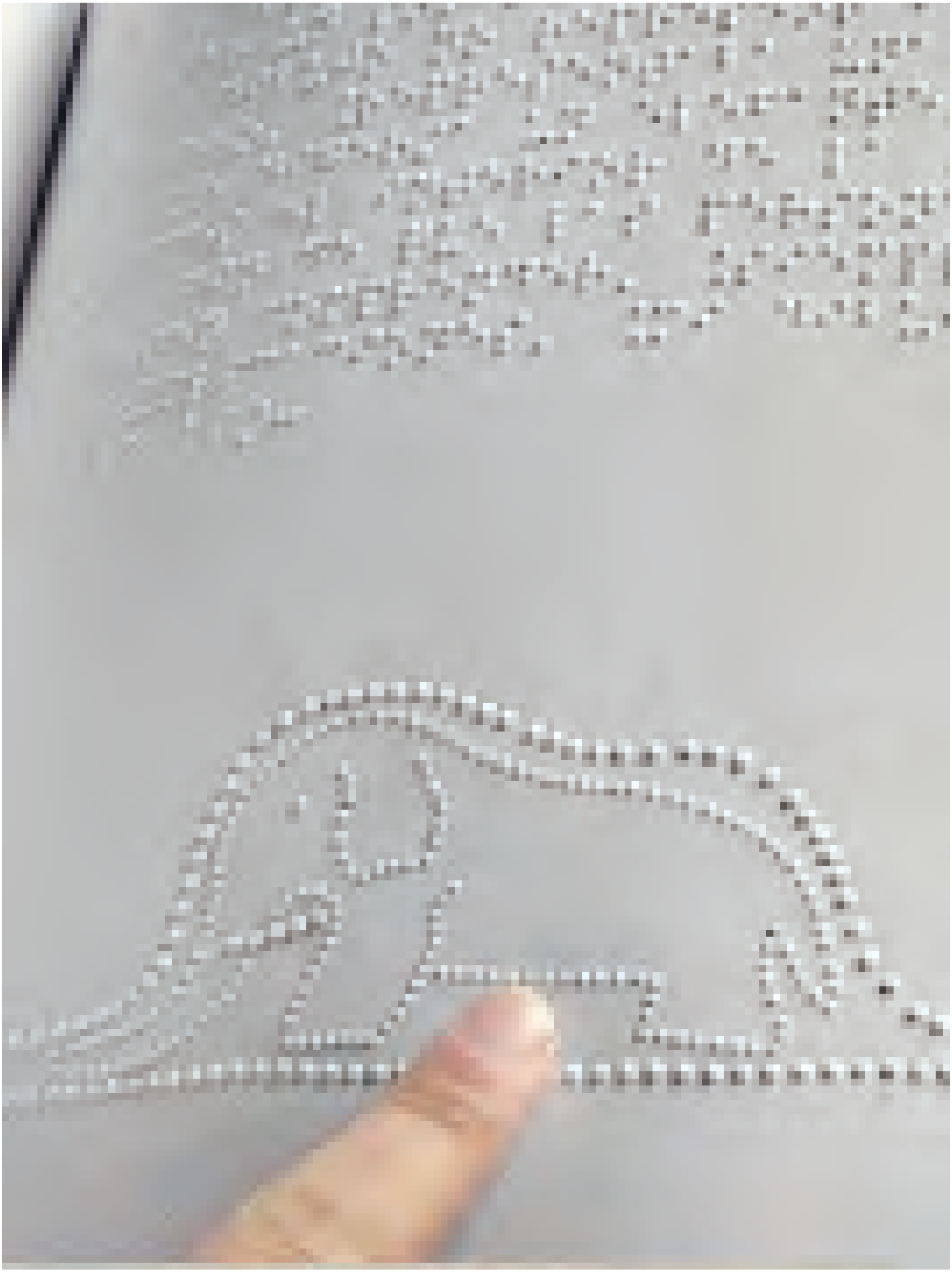

Додаток 279

Додаток 280

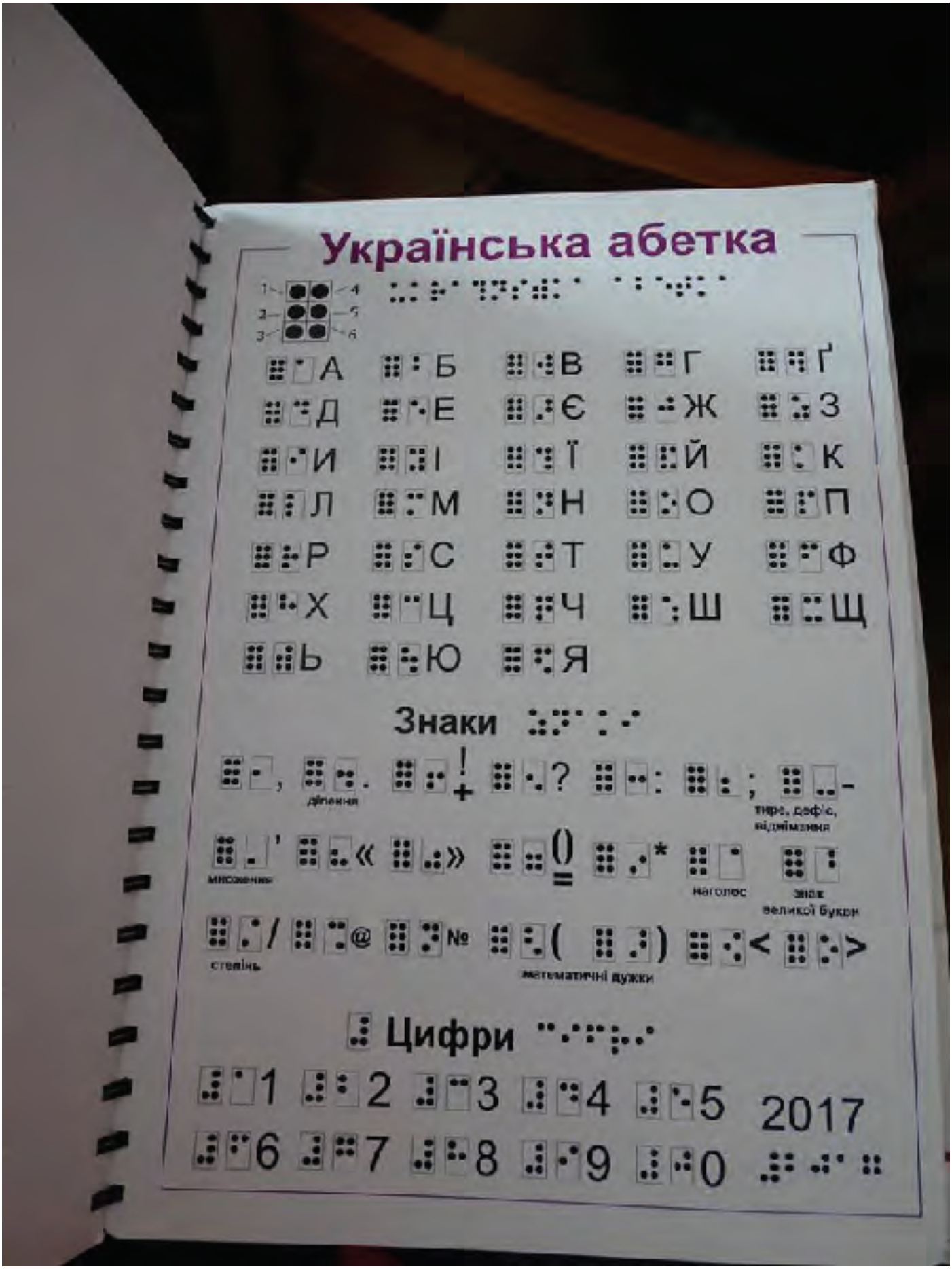
Українська абетка
А Б В Г Ґ
Д Е Є Ж З
И І Ї Й К
Л М Н О П
Р С Т У Ф
Х Ц Ч Ш Щ
Ь Ю Я
Знаки
, . ! ? : ; -
ділення
тире, дефіс, відмінювання
' « » ( ) * =
множення
наголос
знак великої букви
/ @ № ( ) < >
степінь
математичні дужки
Цифри
1 2 3 4 5 2017
6 7 8 9 0

Додаток 281

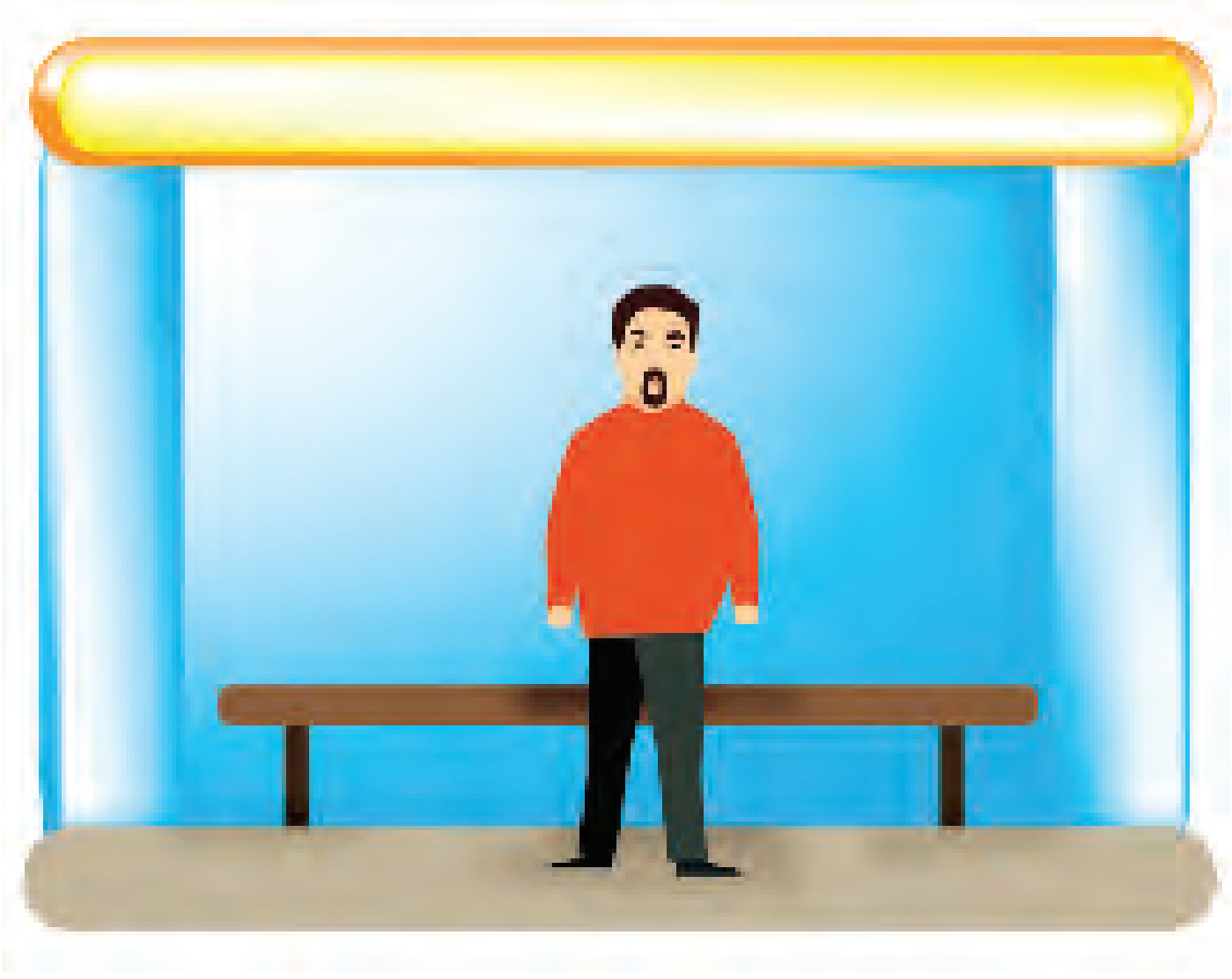

Додаток 282

Додаток 283

Додаток 284

Додаток 285

Додаток 286

Додаток 287

Додаток 288

Додаток 289

Додаток 290

Додаток 291

Додаток 292

Додаток 293

Додаток 294

Додаток 295

Додаток 296

Додаток 297

Додаток 298

Додаток 299

Додаток 300

Додаток 301

Додаток 302

План розпорядку дня
Підйом
Зарядка
Водні процедури
Сніданок
Виконання д/з
Перегляд телепередач
Гурток з інформатики
Обід
Уроки в школі
Секція з футболу
Вечеря

Додаток 303

Додаток 304

Додаток 305

Додаток 306

Додаток 307

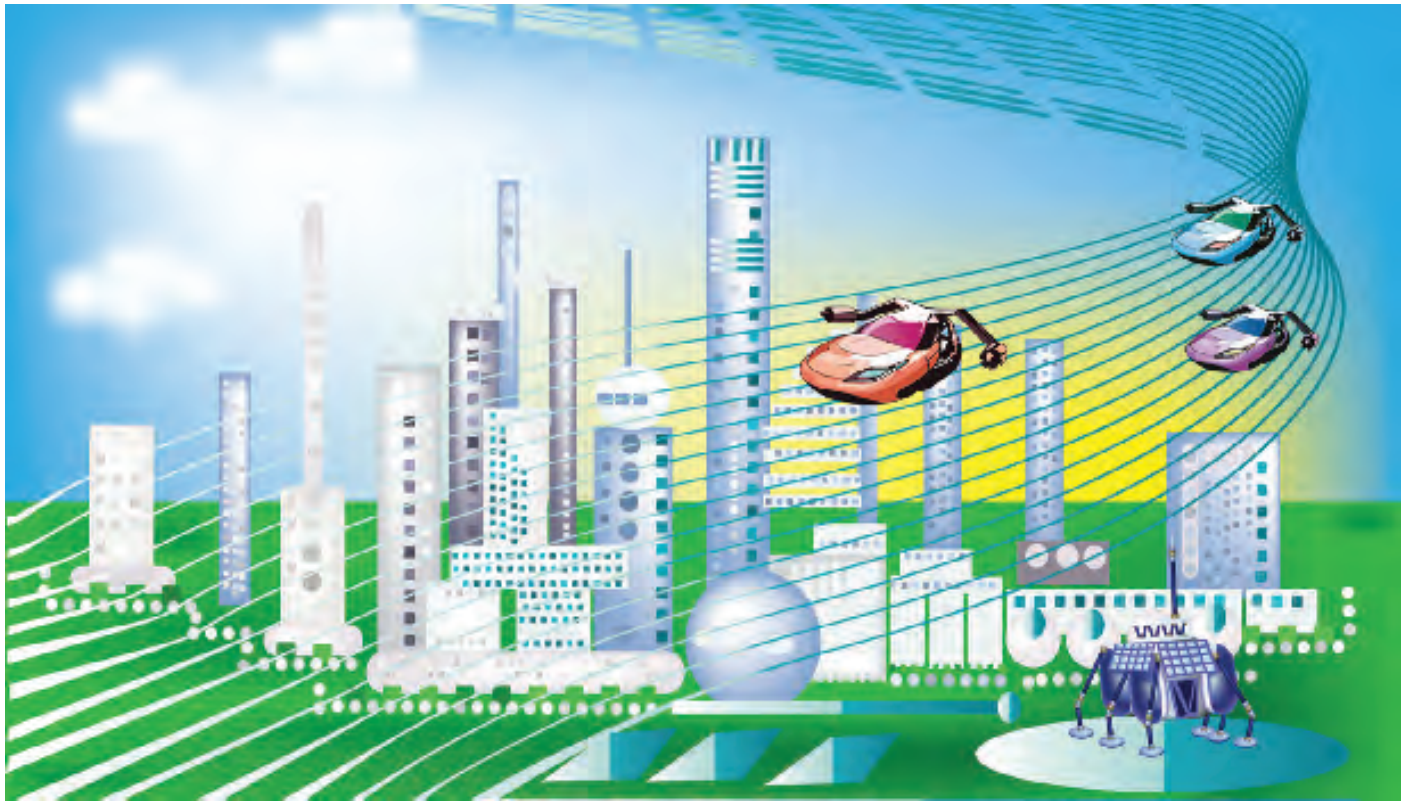

Додаток 308

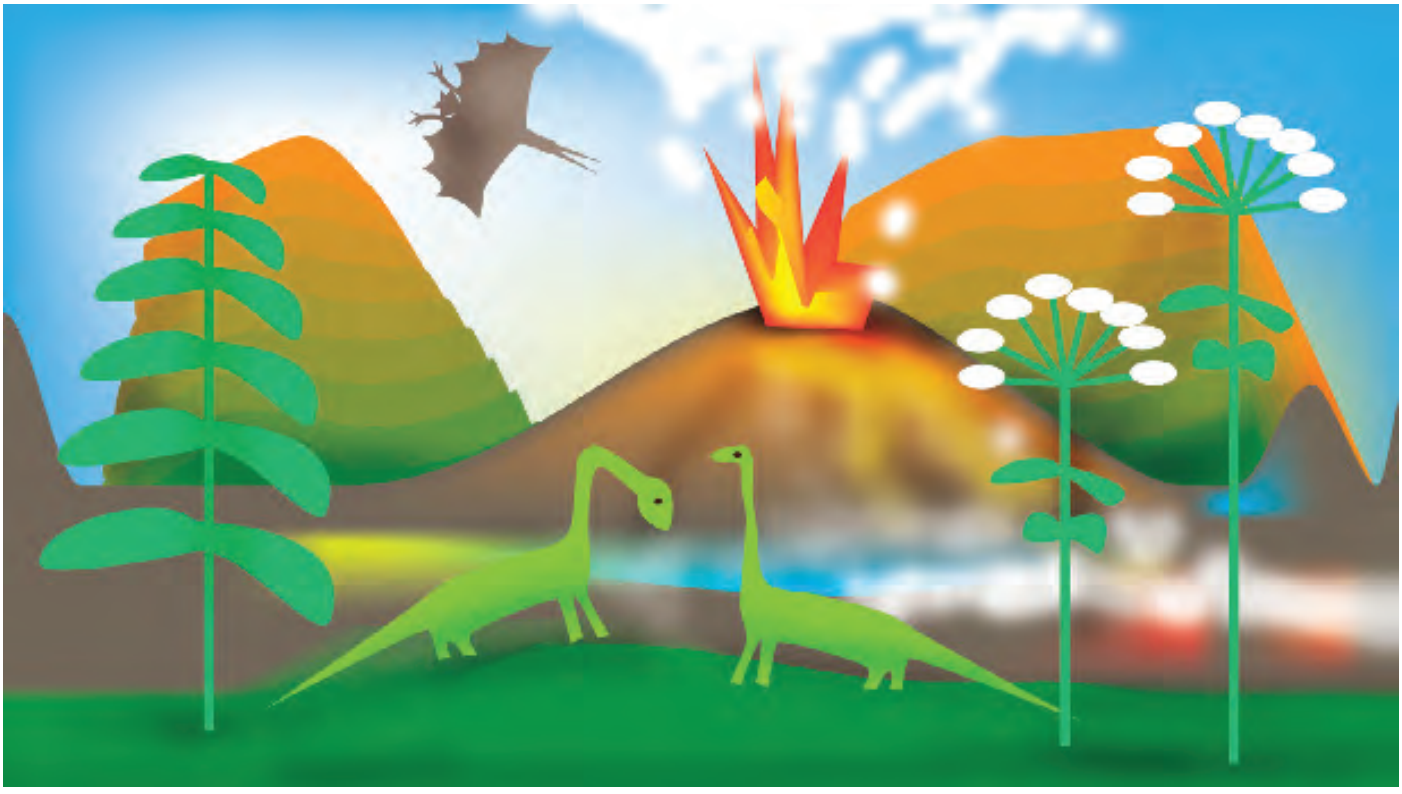

Додаток 309

Додаток 310

Додаток 311

Додаток 312

Пролісок
Айстра
Троянда
Кульбабка
Ромашка
Конвалія
Підсніжник

Первоцвіт
Нарцис
Тюльпан
Мати-й-мачуха
Сон-трава
Мімоза
Медуниця

Додаток 313

Додаток 314

Додаток 315

Додаток 316

Додаток 317

Додаток 318

Додаток 319

Додаток 320

Додаток 321

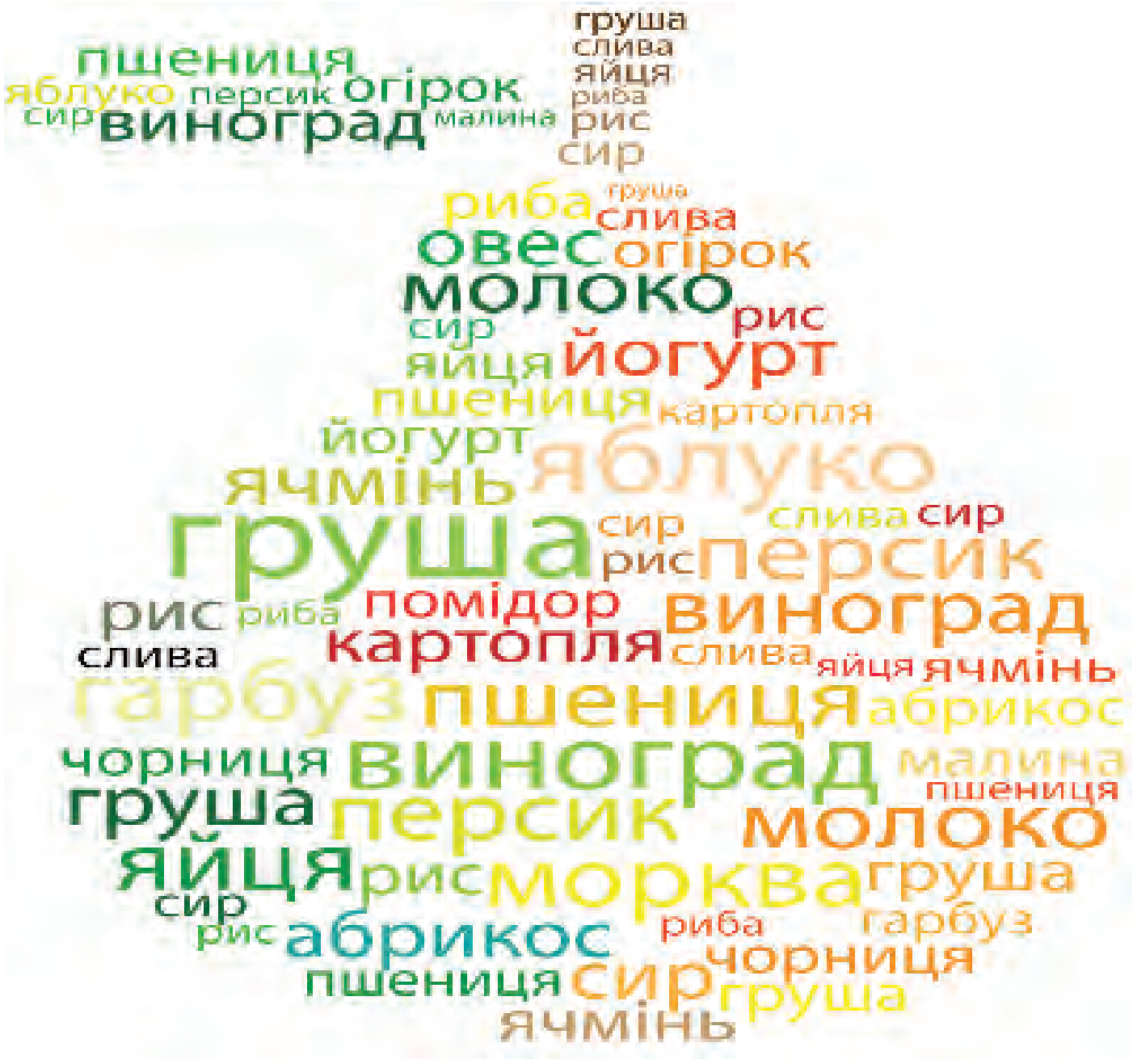
пшениця
яблуко
персик
огірок
сир
виноград
малина
груша
слива
яйця
риба
рис
сир
риба
груша
слива
овес
огірок
молоко
рис
сир
яйця
йогурт
пшениця
картопля
йогурт
яблуко
ячмінь
груша
сир
слива
сир
рис
персик
рис
риба
помідор
виноград
слива
картопля
слива
яйця
ячмінь
гарбуз
пшениця
абрикос
чорниця
виноград
малина
пшениця
груша
персик
молоко
яйця
рис
морква
груша
сир
рис
абрикос
риба
гарбуз
пшениця
сир
чорниця
ячмінь
груша

Додаток 322

Додаток 323

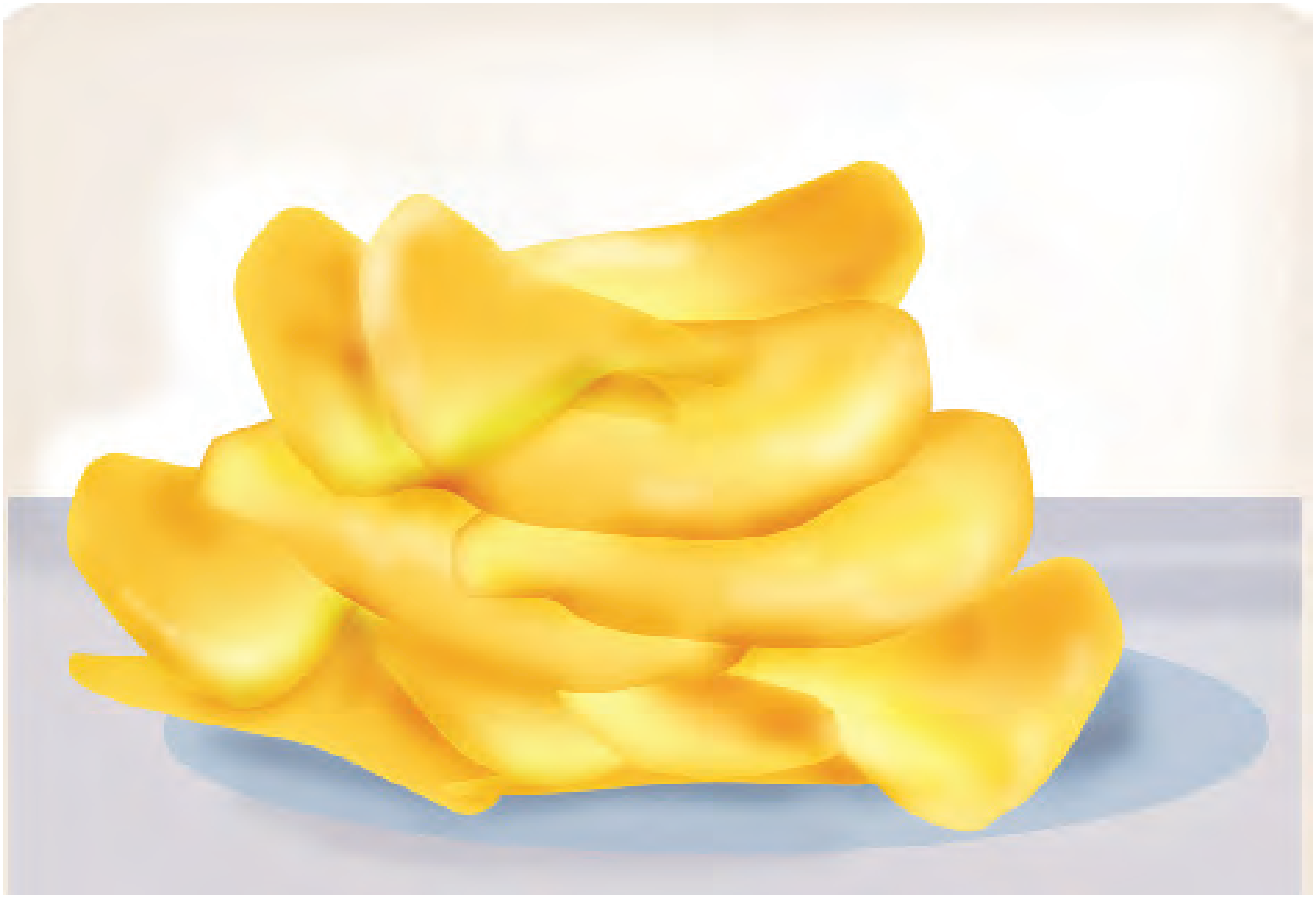

Додаток 324

Додаток 325

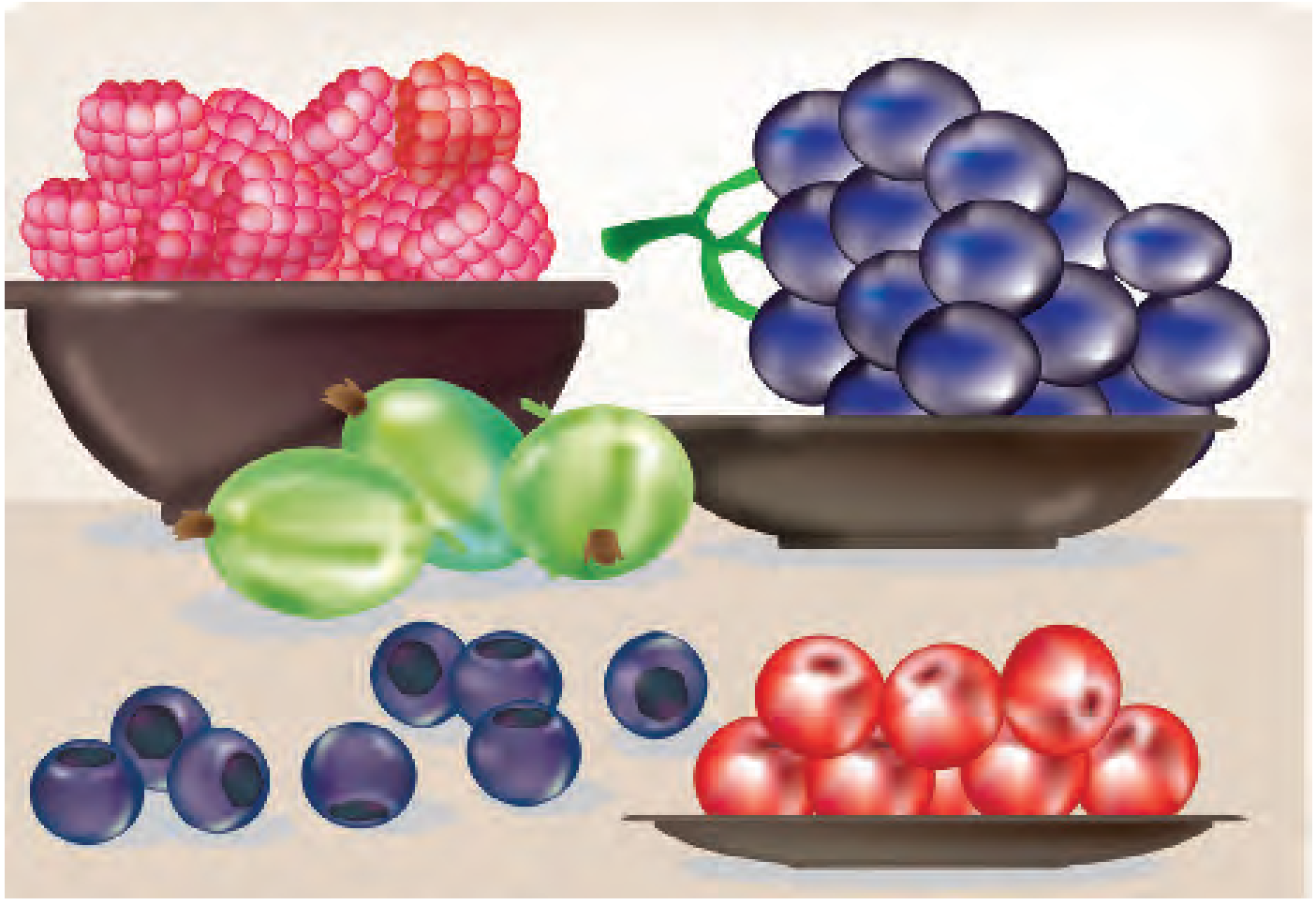

Додаток 326

Додаток 327

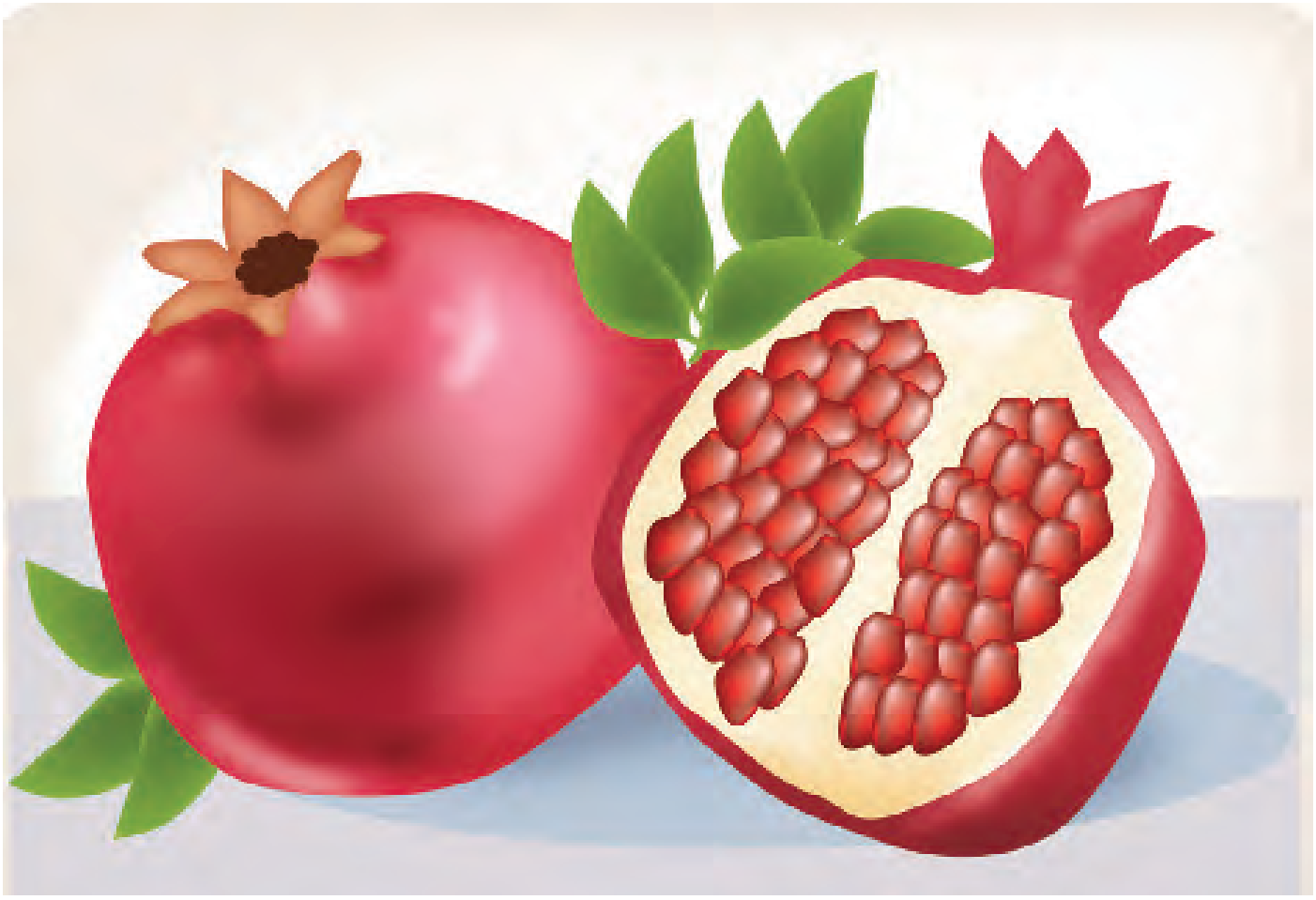

Додаток 328

Додаток 329

Додаток 330

Додаток 331

Додаток 332

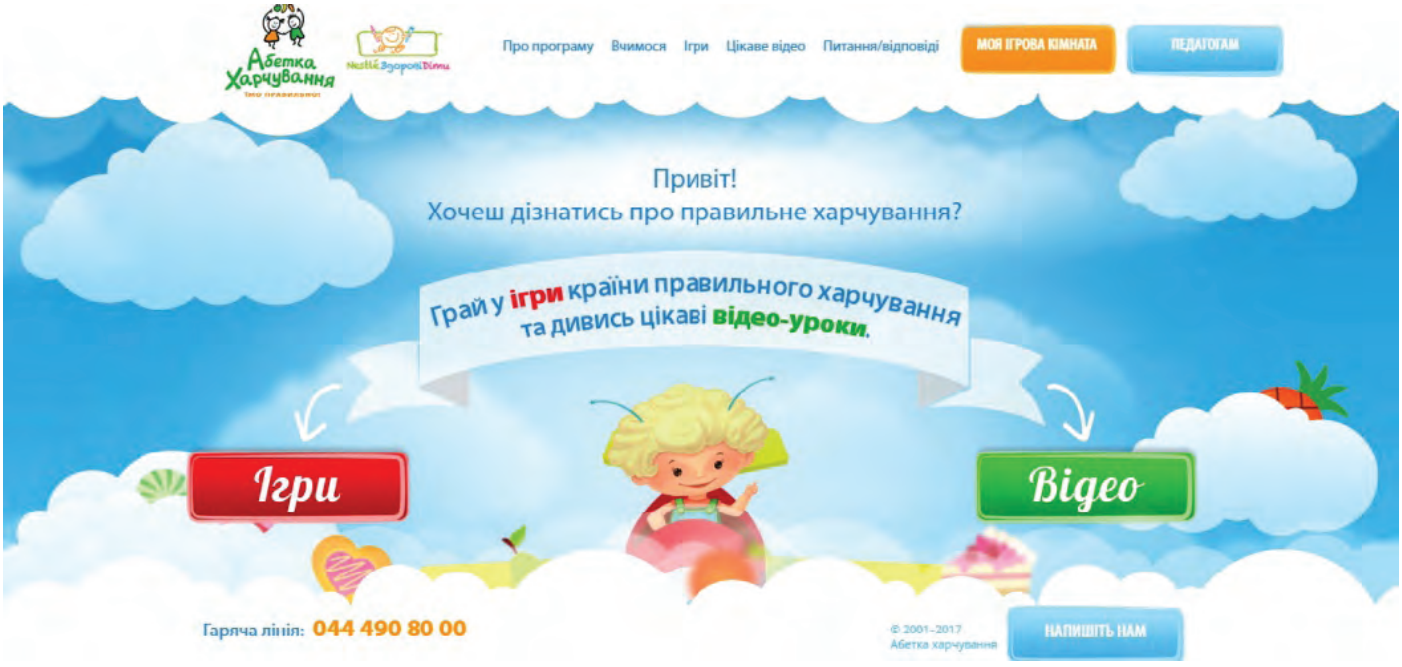
Абетка Харчування
Про програму
Вчимося
Ігри
Цікаве відео
Питання/відповіді
МОЯ ІГРОВА КІМНАТА
ПЕДАГОГАМ
Привіт!
Хочеш дізнатись про правильне харчування?
Грай у ігри країни правильного харчування та дивись цікаві відео-уроки.
Ігри
Відео
Гаряча лінія: 044 490 80 00
© 2001–2017 Абетка харчування
НАПИШІТЬ НАМ

Додаток 333

Ci

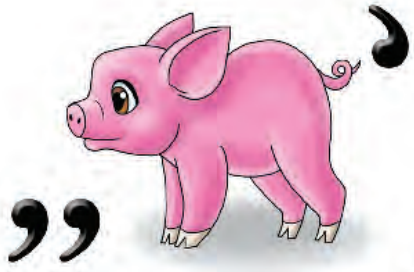

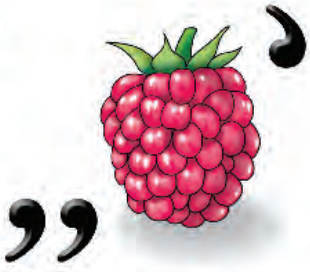

Додаток 334

Додаток 335

Додаток 336

1
Діти! Ось вам правила догляду за рослинами. Подивимося, чи впораєтесь ви з цим завданням.

Додаток 337

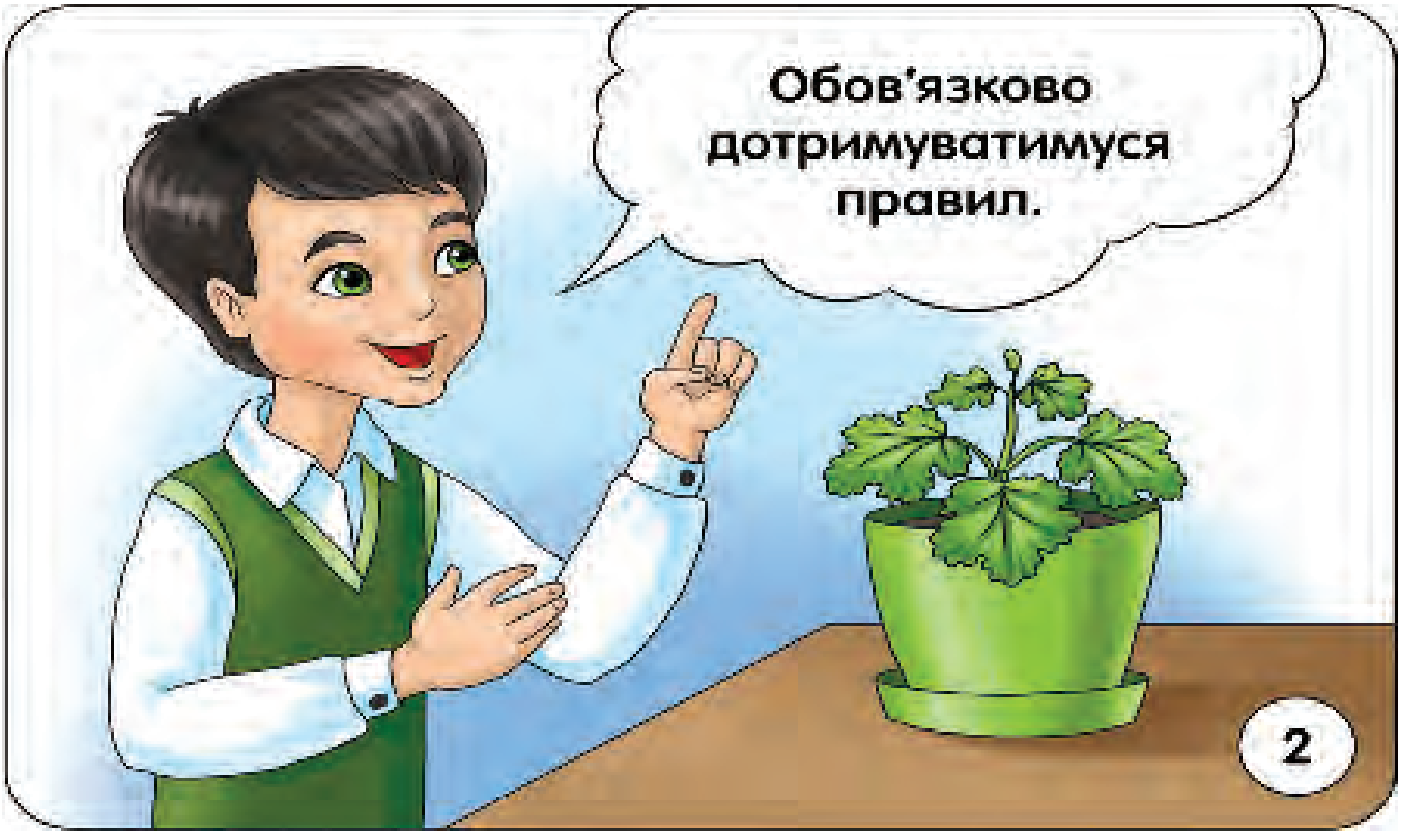

Додаток 338

Ці правила дуже суворі. Поливатиму свою рослинку тепленькою водичкою, щоб не замерзла, та підсолоджу її, щоб смачніше було.
3

Додаток 339

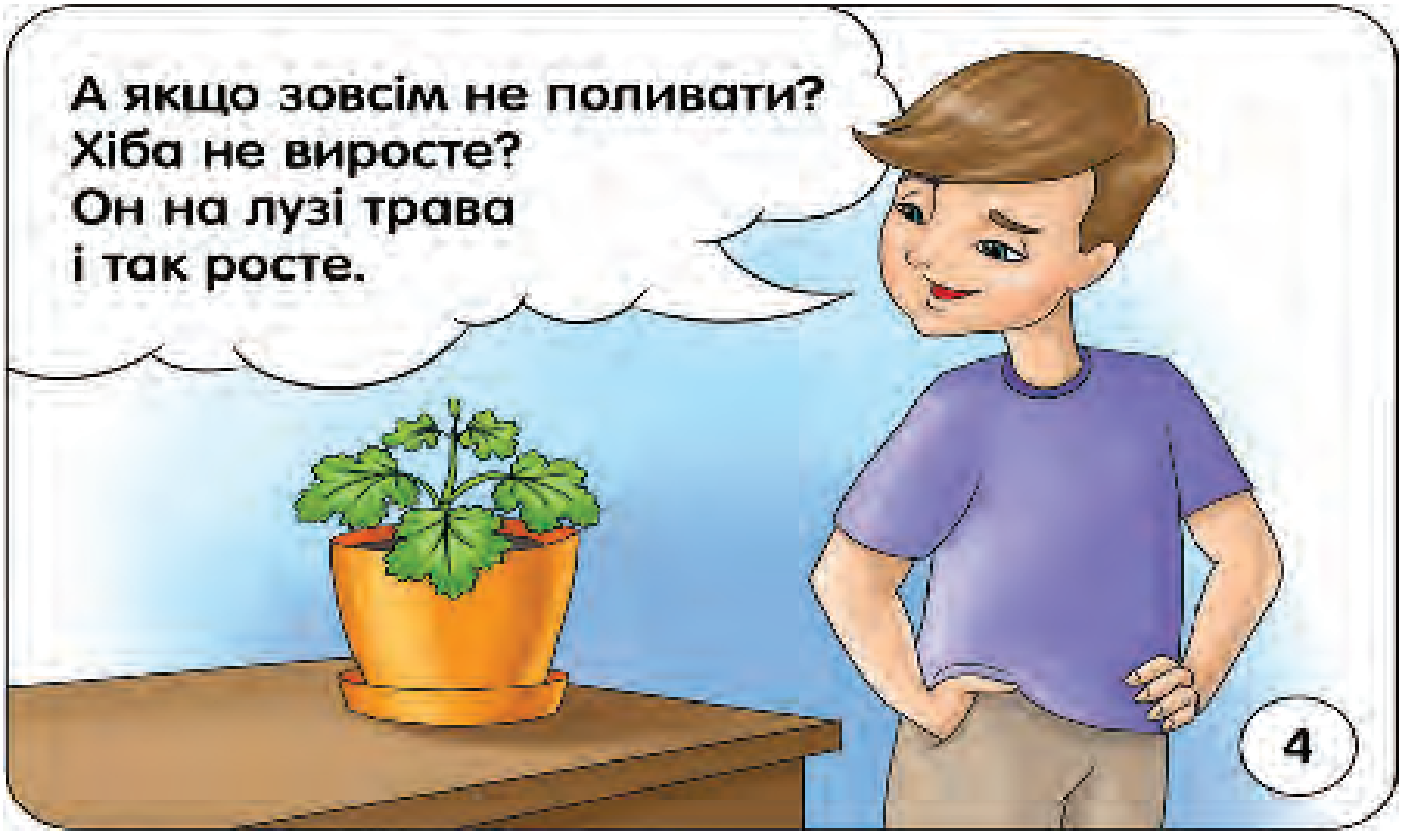
А якщо зовсім не поливати?
Хіба не виросте?
Он на лузі трава
і так росте.
4

Додаток 340

Додаток 341

Додаток 342

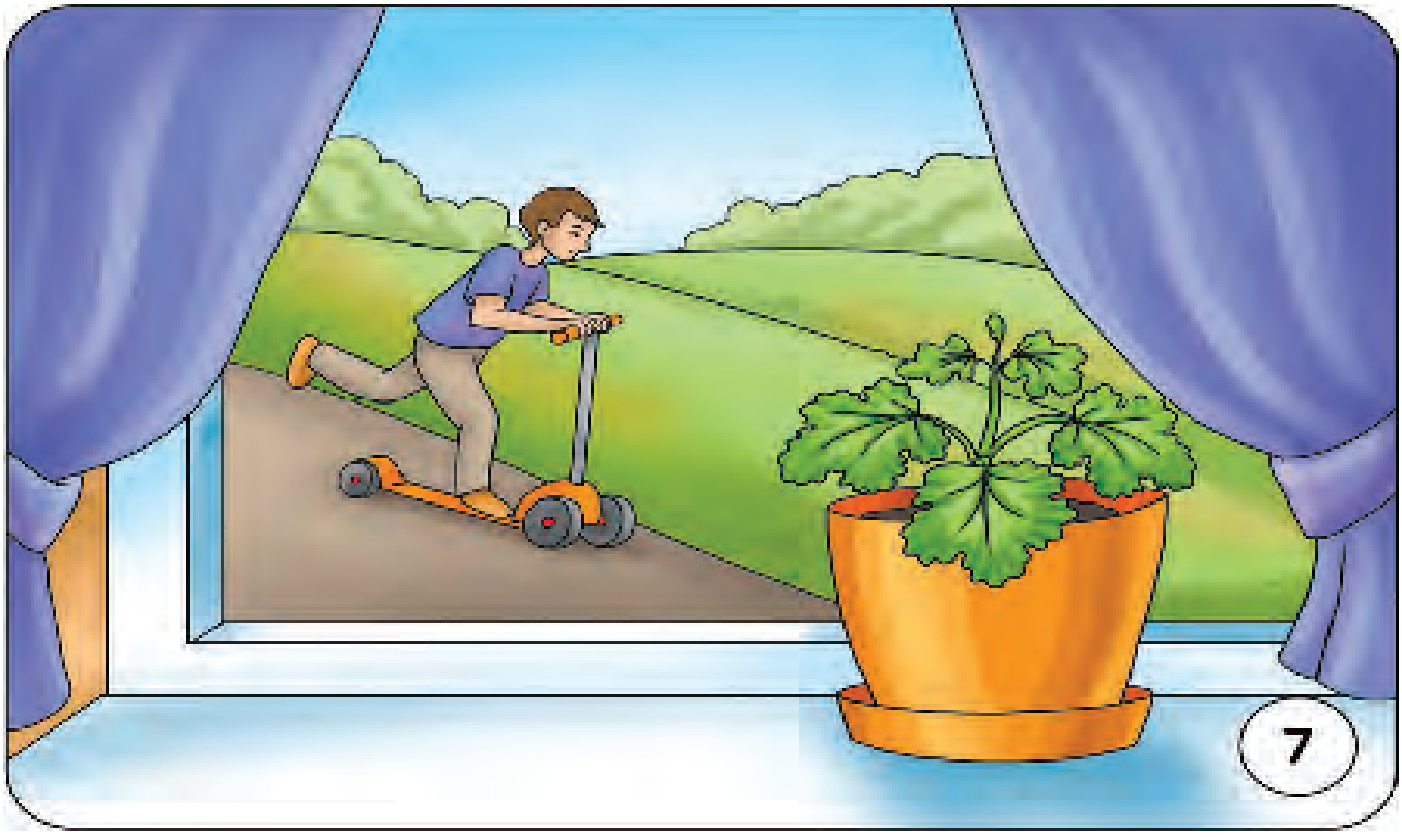

Додаток 343

Додаток 344

Додаток 345

Додаток 346

Додаток 347

Додаток 348

Додаток 349

Додаток 350

Додаток 351

Додаток 352

Додаток 353

Додаток 354

Додаток 355

Додаток 356

Додаток 357

Додаток 358

Додаток 359

Додаток 360

Додаток 361

Додаток 362

Додаток 363

Додаток 364

Додаток 365

Додаток 366

Додаток 367

Додаток 368

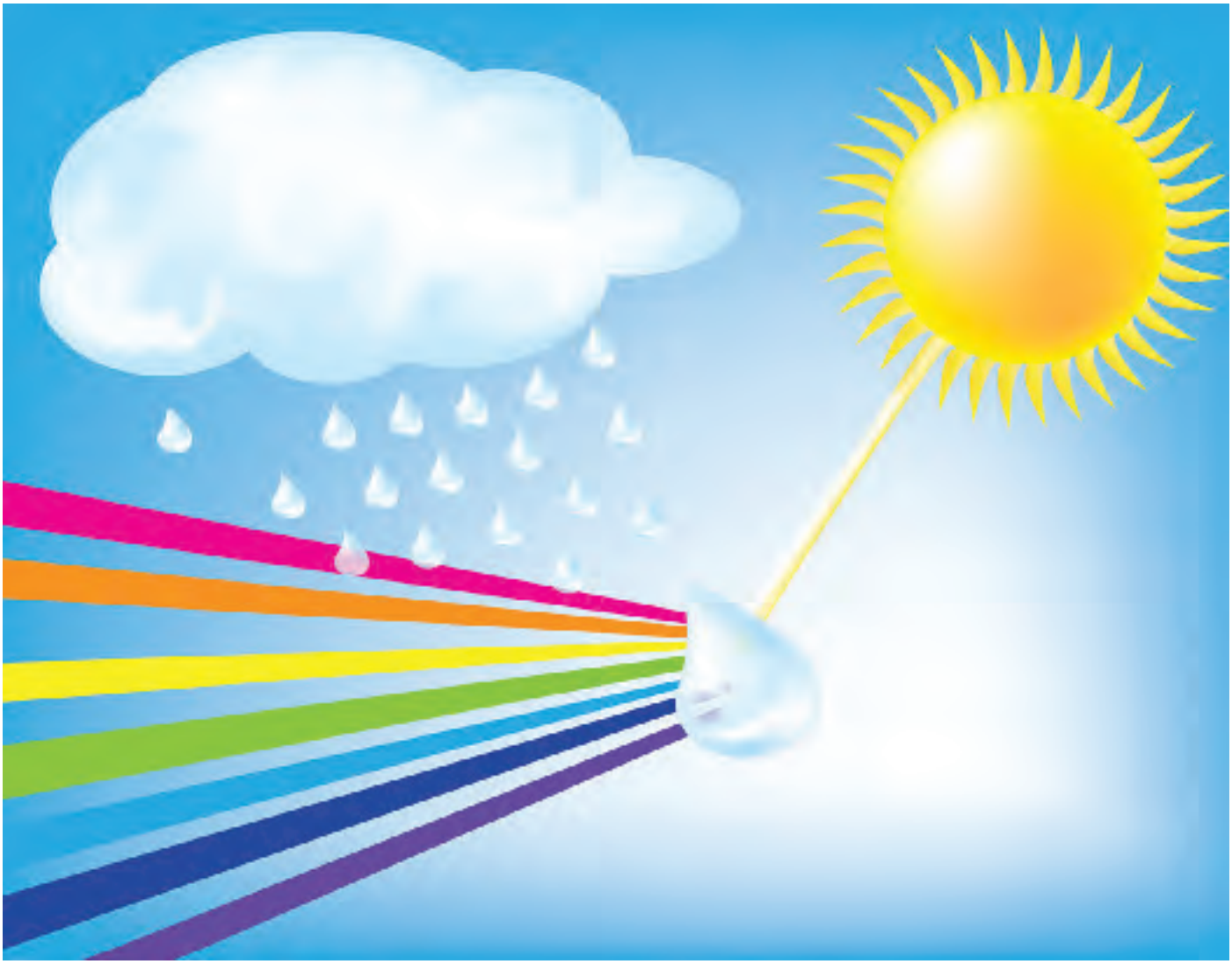

Додаток 369

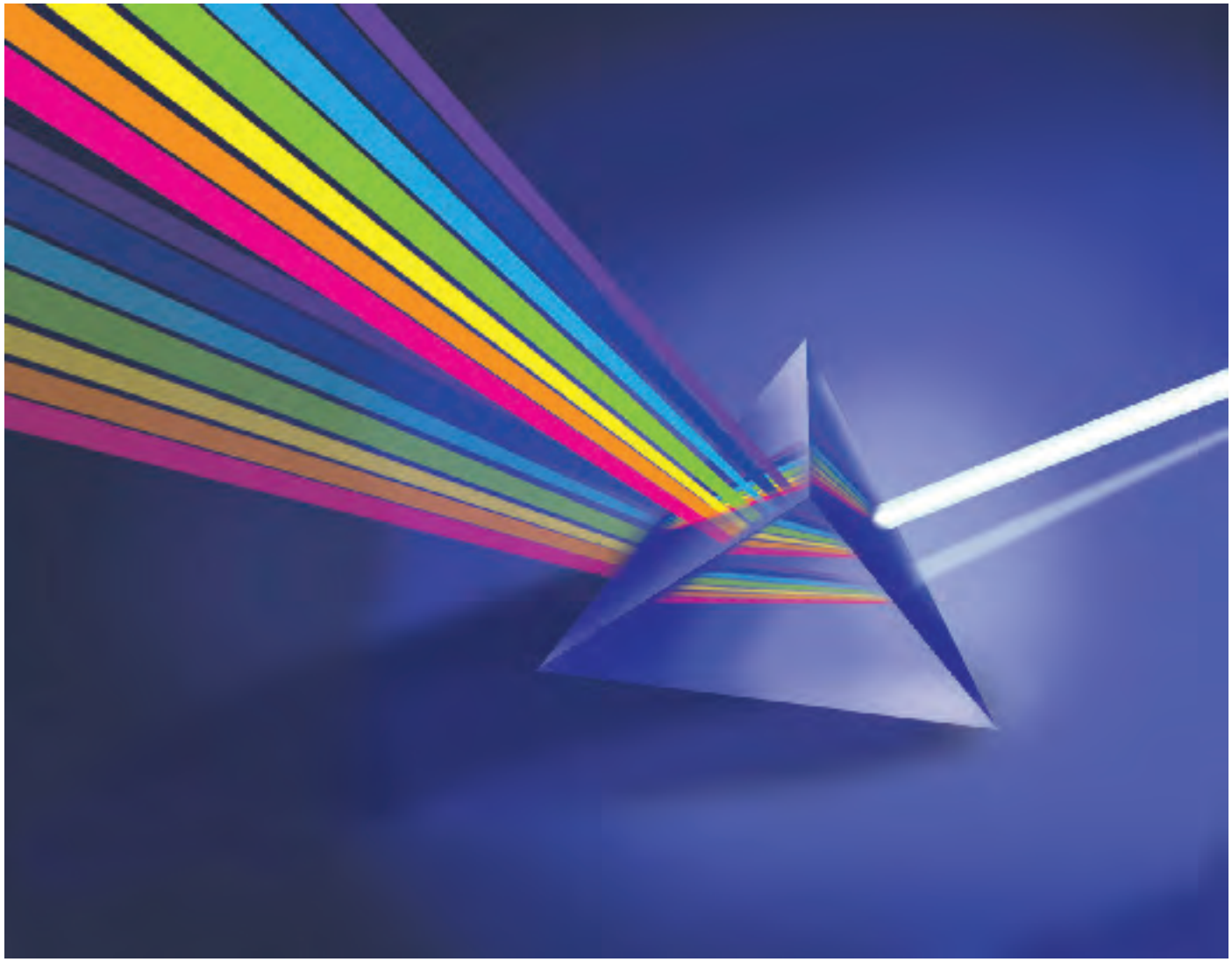

Додаток 370

Додаток 371

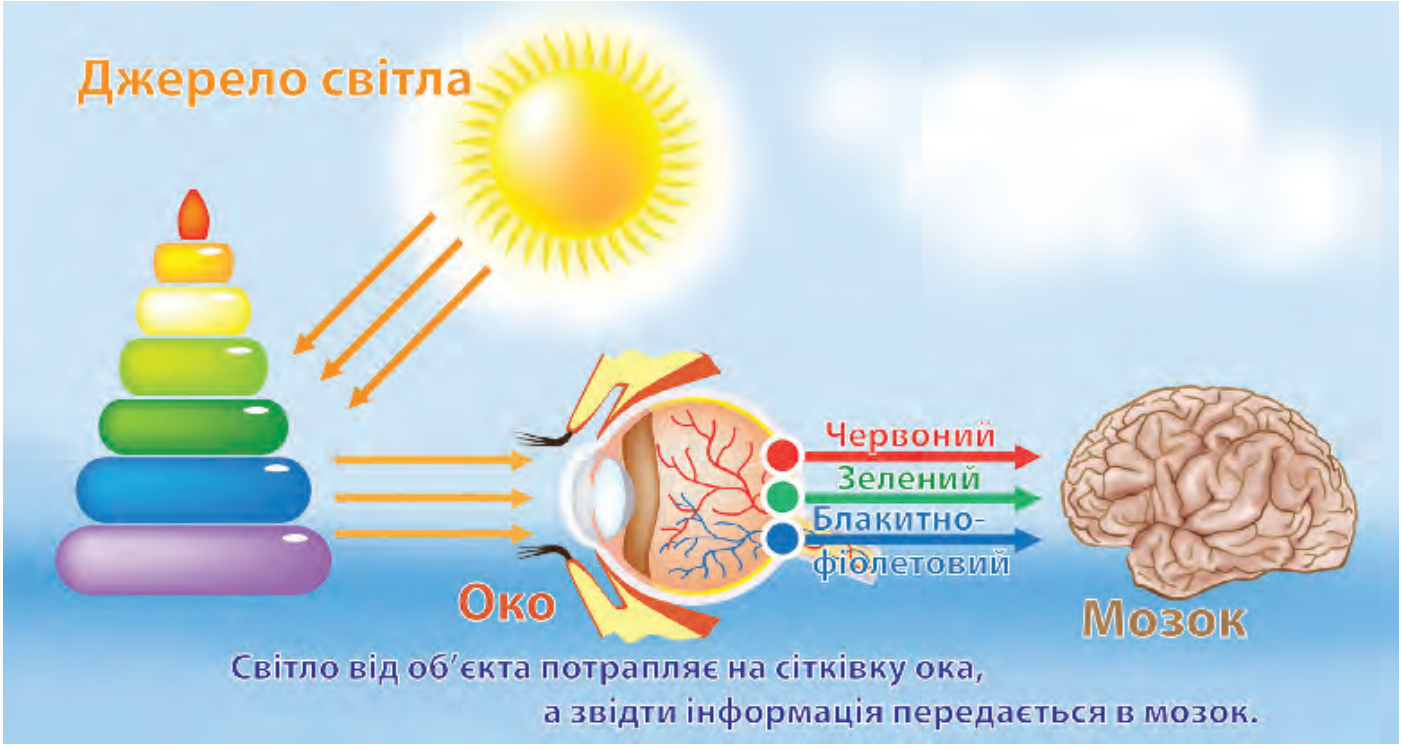
Джерело світла
Червоний
Зелений
Блакитно-
фіолетовий
Око
Мозок
Світло від об'єкта потрапляє на сітківку ока,
а звідти інформація передається в мозок.

Додаток 372

Додаток 373

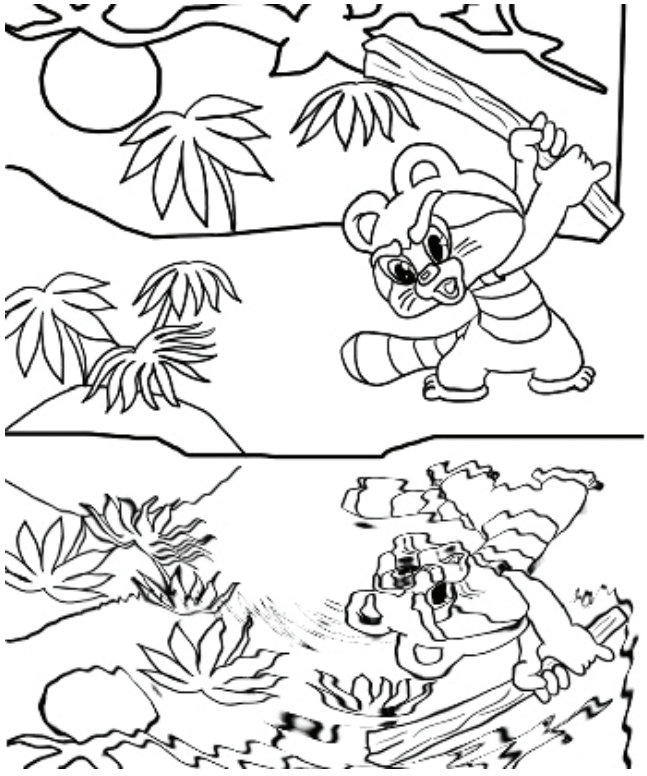

Додаток 374

РОДИНА

Додаток 375

Додаток 376

Додаток 377

Додаток 378

Додаток 379

Додаток 380

Додаток 381

Додаток 382

Додаток 383

Я-карел
Я-фін
Я-мордвин
Я-білорус
Я-узбек
Я-латиш
Я-киргиз
Я-литовець
Я-гагауз
Я-болгарин
Я-ассірієць
Я-казах
Я-словак
Я-естонець
Я-поляк
Я-українець
Я-албанець
Я-кореєць
Я-громадянин України
Я-румун
Я-німець
Я-угорець
Я-чуваш
Я-лезгин
Я-молдаванин
Я-єврей
Я-осетин
Я-грузин
Я-вірменин
Я-росіянин
Я-араб
Я-азербайджанець
Я-удмурт
Я-башкир
Я-туркменин
Я-абхазець
Я-таджик
Я-татарин
Я-чеченець
Я-чех
Я-грек
Я-кримський татарин

Додаток 384

Додаток 385

Єр'

,,

Додаток 386

Додаток 387

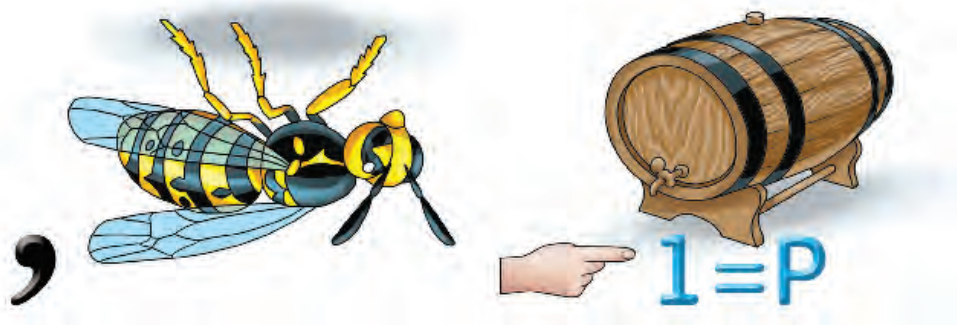

Додаток 388

Додаток 389

Додаток 390

Додаток 391

Додаток 392

МЛЬТ

М

Додаток 393

Навчально-методичний посібник

Розвиваємо громадянські компетентності з першого класу

Авторський колектив:

Банах Ольга Володимирівна,
викладач Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Боярчук Ольга Іллівна,
старший викладач КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Кравчук Лариса Володимирівна,
старший викладач Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мирошниченко Тетяна Іванівна,
директор школи «Перша ластівка».

Санковська Ірина Мечиславівна,
методист Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

Коректор: **Некряч О. В**.
Художники: **Михалюк М. П., Чипурко В. П.**

Усі права застережено.

Навчально-методичні матеріали для педагогів, батьків та учнів перших класів з формування громадянської компетентності були розроблені Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» у рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і здійснюється Pact в Україні. Зміст відеоматеріалів є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Зміст навчально-методичних матеріалів є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Усі текстові та ілюстративні матеріали надано Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена в будь-якому вигляді та будь-якими засобами без попередньої письмової згоди Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО

Електронна публікація.
ФОП «Парашин К. С.».
Свідоцтво ДК № 5865.